
Na temelju članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), generalni ravnatelj Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

**PRAVILNIK
O UTVRĐIVANJU OPĆIH I POSEBNIH ZAHTJEVA ZA
PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA ZRAČNIM
PROMETOM, USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI I
DRUGIH MREŽNIH FUNKCIJA ZA UPRAVLJANJE
ZRAČNIM PROMETOM**

Članak 1.

(Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom se utvrđuju opći i posebni zahtjevi za:
 - a) pružanje usluga upravljanja zračnim prometom i usluga u zračnoj plovidbi (ATM/ANS) za opći zračni promet, a posebno za pravna i fizička lica koja pružaju te usluge i funkcije;
 - b) nadležne organe i kvalificirana subjekte koji postupaju u njihovo ime, koji izvršavaju zadatke certifikacije, nadzora i osiguravanje primjene propisa u odnosu na pružatelje usluga i funkcija iz točke a) ovog stavka.
 - c) pravila i procedure za projektiranje struktura zračnog prostora.
- (2) Ovaj pravilnik primjenjuje se na pružanje ATM/ANS u zračnom prostoru Jedinstvenog europskog neba, i na projektiranje, proizvodnju, održavanje i korištenje sistema i sastavnih dijelova koji se koriste za pružanje ATM/ANS.
- (3) Ovaj pravilnik ne primjenjuje se na:
 - a) usluge ATM/ANS, uključujući sustave i sastavne dijelove, osoblje i organizacije, koje pruža ili na raspolaganje stavlja vojska/oružane snage Bosne i Hercegovine;
 - b) zrakoplove i njihove motore, propelere, dijelove, neugrađenu opremu i opremu za daljinsko upravljanje zrakoplovima dok pod kontrolom i odgovornošću Bosne i Hercegovine obavljaju vojne, carinske ili policijske aktivnosti, aktivnosti traganja i spašavanja, protupožarne aktivnosti, aktivnosti nadzora granice, aktivnosti obalske straže ili slične aktivnosti i usluge koje u javnom interesu poduzima tijelo s javnim ovlaštenjima ili koje se poduzimaju u njegovo ime i osoblje i organizacije uključene u aktivnosti i usluge koje obavljaju ti zrakoplovi.
- (4) Ne dovodeći u pitanje zahtjeve o državnoj sigurnosti i obrani, Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine osigurava da usluge ATM/ANS iz stavka (3) točke a) ovog članka, na koje se primjenjuje propis kojim se uređuje uspostavljanje okvira za stvaranje Jedinstvenog europskog neba, pružaju razinu sigurnosti i interoperabilnosti sa civilnim sustavima koja je djelotvorna kao ona koja proizilazi iz primjene

- bitnih zahtjeva utvrđenih u Aneksu XIV ovog pravilnika i aneksu kojim se definiraju Bitni zahtjevi za aerodrome propisa kojim se utvrđuju zahtjevi i upravni postupci u vezi sa aerodromima.
- (5) Ovim pravilnikom preuzimaju se odredbe Provedbenе uredbe Komisije (EU) 2017/373 od 1. ožujka 2017. godine o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom/pružatelje usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom i za njihov nadzor, o stavljanju van snage Uredbe (EZ) br. 482/2008 i provedbenih Uredbi (EZ) br. 1034/2011, (EZ) br. 1035/2011 i (EZ) 2016/1377 i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 677/2011 i odredbe Uredbe (EZ) br. 2018/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2018. godine o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Agencije Europske unije za sigurnost zračne plovidbe i izmjeni uredbi (EZ) br. 2111/2005, (EZ) br. 1008/2008, (EU) br. 996/2010, (EU) br. 376/2014 i direktiva 2014/30/EU i 2014/53/EU Europskog parlamenta i Vijeća i stavljanju van snage uredbi (EZ) br. 552/2004 i (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3922/91, odredbe koje se odnose na oblast ATM/ANS članak 2(1)(g), članak 2(3)(a) i (c) članak 2(5)(b), članak 3(5), (6) i (7) i odredbe iz Poglavlja III - Materijalni zahtjevi, Odjeljak V – ATM/ANS i stavke navedene od 1. do 4. Aneksa VIII.
- (6) Navođenje odredbi uredbi iz stavka (5) ovog članka vrši se isključivo u svrhu praćenja i informiranja o preuzimanju pravne tekovine Europske unije u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

(Definicije)

Za potrebe ovog pravilnika primjenjuju se definicije iz Aneksa I ovog pravilnika, i sljedeće definicije:

- definicije iz članka 2, osim definicije "Certifikat" iz članka 2. stavak (1) točka p) propisa kojim se uređuje uspostavljanje okvira za stvaranje Jedinstvenog europskog neba;
- pružatelj usluge ATM/ANS (ATM/ANS provider) je svako fizičko ili pravno lice koje pruža ATM/ANS usluge, kao što je definirano u točki i) ovog članka, bilo pojedinačno ili u paketu, za opći zračni promet;
- Tijelo za upravljanje mrežom (Network Manager) je tijelo kojem su povjereni zadaci neophodni za provođenje funkcija mreže za upravljanje zračnim prometom (ATM) koje omogućuju optimalno korištenje zračnog prostora i osiguravaju da korisnici zračnog prostora mogu da koriste putanje po svom izboru, uz maksimalan pristup zračnom prostoru i uslugama u zračnoj plovidbi;
- paneuropska usluga (pan-European service) je aktivnost koja je osmišljena i uspostavljena za korisnike u većini ili u svim državama članicama Europske unije i koja se također može proširiti na zračni prostor iznad teritorije Bosne i Hercegovine;
- pružatelj usluga prijenosa podataka (data services provider) – pružatelj DAT usluga (DAT provider): organizacija koja je:
 - pružatelj DAT usluga tipa 1 koji, u kontroliranim uvjetima, obrađuje zrakoplovne podatke za uporabu u zrakoplovu i osigurava bazu zrakoplovnih podataka koja zadovoljava zahtjeve kvaliteta podataka (Data Quality Requirements - DQR) za koje nije određena kompatibilnost ni sa jednom aplikacijom/opremom koja se koristi u zraku,

- pružatelj DAT usluga tipa 2 koji obrađuje zrakoplovne podatke i osigurava bazu zrakoplovnih podataka za uporabu certificiranoj aplikaciji/opremi na zrakoplovu, koja zadovoljava zahtjeve DQR za koje je određena kompatibilnost sa tom aplikacijom/opremom;
- projektiranje struktura zračnog prostora (design of airspace structures) je proces koji osigurava da su strukture zračnog prostora pravilno projektirane, ispitane i potvrđene, prije nego što su uspostavljene i počnu ih koristiti zrakoplovi;
- sustav za izbjegavanje sudara u zraku (airborne collision avoidance system - ACAS) je sustav koji na temelju signala transpondera sekundarnog nadzornog radara (SSR), koji radi neovisno od zemaljske opreme, daje savjete pilotu o zrakoplovima koji ga potencijalno ugrožavaju, a koji su opremljeni SSR transponderima;
- subjekt koji kreira zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije (entity originating aeronautical data and aeronautical information) je svaki javni subjekt ili privatno lice koje je odgovorno za kreiranje zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija, koje se upotrebljavaju kao izvor za proizvode zrakoplovnog informiranja i usluge zrakoplovnog informiranja. Ti subjekti ne obuhvataju pružatelje usluga ATM/ANS iz točke b) stavak (1) ovog članka, kao ni aerodromi definirani u članku 1. stavak (1) točka i) propisa kojim se utvrđuju zahtjevi i upravni postupci u vezi sa aerodromima;
- ATM/ANS (ATM/ANS) je upravljanje zračnim prometom i usluge u zračnoj plovidbi koje obuhvataju sve sljedeće elemente: funkcije i usluge upravljanja zračnim prometom kako su definirane u članku 2. stavak (1) točka j) propisa kojim se uređuje uspostavljanje okvira za stvaranje Jedinstvenog europskog neba, usluge u zračnoj plovidbi kako su definirane u članku 2. stavak 1) točka d) navedenog propisa, kao i usluge kojima se pojačavaju signali koje emitiraju sateliti glavnih konstelacija GNSS u svrhu zračne plovidbe; projektiranje postupaka letenja; i usluge koje se sastoje od pribavljanja i obrade podataka i formatiranja i dostavljanja podataka u općem zračnom prometu u svrhu zračne plovidbe;
- sastavni dio ATM/ANS (ATM/ANS constituent) su materijalna sredstva za rad, kao što je hardver, i nematerijalna sredstva, kao što je softver, od kojih ovisi interoperabilnost EATMN;
- sustav ATM/ANS (ATM/ANS system) je skup sastavnih dijelova u zraku i na zemlji, kao i satelitske opreme, kojima se pruža podrška uslugama u zračnoj plovidbi za sve faze leta;
- Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine - BHDCA (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHDCA): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine (National Aviation Authority) / Državni nadzorni organ Bosne i Hercegovine (National Supervisory Authority) / Nadležni organ (Competent Authority) u čijoj su nadležnosti upravni, stručni i nadzorni poslovi iz oblasti zračnog prometa u Bosni i Hercegovini;
- država članica (Member state) je svaka država članicu EASA i Bosnu i Hercegovinu;
- treća zemlja (Third Country) je svaka država osim države članice EASA i Bosne i Hercegovine;

- o) EASA - Agencija Europske unije za sigurnost zračne plovidbe (European Union Aviation Safety Agency – EASA);
- p) BHANSA – Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (Bosnia and Herzegovina Air Navigation Services Agency - BHANSA).

Članak 3.

(Pružanje usluga ATM/ANS i projektiranje struktura zračnog prostora)

- (1) BHDCA osigurava pružanje odgovarajuće usluge ATM/ANS i da su strukture zračnog prostora projektirane u skladu sa ovim pravilnikom na način kojim se olakšava opći zračni promet, uzimajući pri tome u obzir sigurnosne aspekte, zahtjeve u pogledu prometa i utjecaj na okoliš.
- (2) Kada BHDCA donosi dodatne zahtjeve kojima dopunjava ovaj pravilnik, ti zahtjevi su usklaćeni sa standardima i preporučenom praksom utvrđenim Čikaškom kovencijom.
- (3) Dodatne zahtjeve, u skladu sa Čikaškom konvencijom, BHDCA objavljuje putem Zbornika zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine.
- (4) Kada Vijeće ministara Bosne i Hercegovine odluči da omogući pružanje određenih specifičnih usluga u zračnom prostoru BiH, u skladu sa primjenjivim propisima u BiH, poduzima odgovarajuće mјere kako bi osiguralo da pružatelji takvih usluga poštuju načela tržišne konkurenčnosti, sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja zdrave tržišne konkurenčnosti i zlouporabe dominantnog položaja bilo kojeg pružatelja usluga.
- (5) BHDCA osigurava da:
 - a) subjekti koji kreiraju zrakoplovne podatke ili zrakoplovne informacije ispunjavaju zahtjeve utvrđene u:
 - 1) ATM/ANS.OR.A 085 Anekса III ovog pravilnika, izuzimajući (c) i (d), (f)(1) i (i);
 - 2) ATM/ANS.OR.A.090 Anekса III ovog pravilnika;
 - b) zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije originira, obrađuje i prenosi odgovarajuće obučeno, stručno i ovlašteno osoblje;
 - c) ako su zrakoplovni podaci ili zrakoplovne informacije namijenjeni za IFR letove ili posebne VFR letove, zahtjevi iz toč. a) i b) ovog stavka primjenjuju se na sve subjekte koji originiraju takve podatke i informacije.
- (6) Ako je određeno da se usluge u zračnom prometu pružaju u određenim dijelovima zračnog prostora za koji je nadležna Bosna i Hercegovina ili na određenim aerodromima koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine, BHDCA osigurava da se ti dijelovi zračnog prostora ili ti aerodromi utvrde u odnosu na usluge u zračnom prometu koje se pružaju.
- (7) BHDCA osigurava da su između relevantnih pružatelja ATM/ANS i operatora zrakoplova uspostavljeni odgovarajući mehanizmi u svrhu adekvatne koordinacije aktivnosti i pruženih usluga, kao i za razmjenu relevantnih podataka i informacija.
- (8) U skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) utvrđene su organizacije koje su ogovorne za projektiranje struktura zračnog prostora i utvrđeno da te organizacije primjenjuju zahtjeve navedene u Dodatku 1 Aneksa XI (Dio - FPD) ovog pravilnika.
- (9) BHDCA osigurava da se postupci za letenje za aerodrome i zračni prostor, pod njenom nadležnošću, održavaju i da se vrši periodična provjera. U tu svrhu pružatelj usluga dužan

je poštovati zahtjeve iz članka 10. toč. a) i k) ovog pravilnika.

Članak 4.

(Određivanje potrebe za pružanjem usluga u zračnom prometu)

- (1) BHDCA određuje potrebu za pružanjem usluga u zračnom prometu, uzimajući u obzir sljedeće faktore:
 - a) vrste zračnog prometa koje su prisutne,
 - b) gustinu prometa,
 - c) meteorološke uvjete,
 - d) druge relevantne faktore povezane sa ciljevima usluga u zračnom prometu definiranih u ATS.TR.100 Aneksa IV ovog pravilnika.
- (2) Prilikom utvrđivanja potrebe za pružanjem usluga u zračnom prometu, BHDCA ne uzima u obzir zrakoplove koji su opremljeni sustavom za izbjegavanje sudara u zraku.
- (3) BHDCA posebnim podzakonskim aktom definira kriterije za određivanje potrebe za pružanjem usluga u zračnom prometu iz stavka (1) ovog članka.

Članak 5.

(Koordinacija između vojnih jedinica i pružatelja usluga u zračnom prometu)

U skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, pružatelj usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine i Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine uspostavljaju posebne procedure tako da:

- a) pružatelji usluga u zračnom prometu su obaviješteni ako vojna jedinica primijeti da se zrakoplov, koji je, ili bi mogao biti civilni zrakoplov, približava ili je ušao u bilo koje područje u kojem presretanje može biti neophodno;
- b) pružatelji usluga u zračnom prometu u bliskoj suradnji sa vojnom jedinicom potvrde identitet zrakoplova i osiguraju mu navigacijsko vođenje koje je potrebno da bi se izbjegla potreba za presretanjem.

Članak 6.

(Koordinacija letačkih operacija koje su potencijalno opasne za civilno zrakoplovstvo)

- (1) U slučaju da je Bosna i Hercegovina članica sporazuma o zračnoj plovidbi, kojim se preuzima odgovornost za pružanje usluga u zračnom prometu unutar zračnog prostora koji je predmet sporazuma, BHDCA osigurava da su operacije, koje su potencijalno opasne za civilne zrakoplove iznad teritorije Bosne i Hercegovine, uključujući i zračni prostor iznad mora, koordinirane. Koordinacija navedenih operacija započinje što prije kako bi se omogućilo blagovremeno objavljivanje informacija o tim aktivnostima.
- (2) Informacije koje se odnose na aktivnosti iz stavka (1) ovog članka BHDCA objavljuje putem nekog od proizvoda zrakoplovnog informiranja.

Članak 7.

(Vrlo visoka (VHF) frekvencija za slučaj opasnosti)

- (1) Ne dovodeći u pitanje stavak (2) ovog članka, BHDCA osigurava da se VHF frekvencija za slučaj opasnosti (121,500 MHz) koristi samo u slučajevima stvarne opasnosti u skladu sa ATS.OR.405(a) Aneksa IV ovog pravilnika.
- (2) BHDCA može sa izuzetkom dozvoliti uporabu VHF frekvencije za slučaj opasnosti navedene u stavku (1) ovog članka u druge svrhe od onih koje su navedene u ATS.OR.405(a) Aneksa IV ovog pravilnika, ako je to ograničeno na ono što je potrebno za postizanje njenog cilja i kako bi se smanjio utjecaj na zrakoplov u nevolji ili opasnosti i na operacije jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu.

Članak 8.

- (Nadležni organ za certifikaciju, nadzor i osiguravanje primjene propisa)
- (1) BHDCA je nadležni organ odgovoran za izdavanje certifikata pružatelju usluga za izdavanje potvrde o prijemu izjave pružatelja usluga informiranja u letu iz članka 12. ovog pravilnika kada je to primjenjivo, te za nadzor i osiguravanje primjene propisa kao državni nadzorni organ iz članka 4. propisa kojim se utvrđuje uspostavljanje okvira za stvaranje Jedinstvenog europskog neba za pravna ili fizička lica koja su podnijela zahtjev za izdavanje certifikata ili koja daju izjavu i imaju glavno mjesto poslovanja ili svoj registriran ured u Bosni i Hercegovini, ukoliko postoji.
 - (2) Za svrhe ovog pravilnika, pružatelj usluga prijenosa podataka (data link) i Tijelo za upravljanje mrežom smatra se da su paneuropski pružatelji usluga, za koje je nadležni organ EASA.
 - (3) Nadležni organ iz stavka (1) ovog članka ispunjava zahtjeve utvrđene u Aneksu II ovog pravilnika.
 - (4) Kada je jedan od predmetnih pružatelja usluga organizacija za koju je nadležni organ EASA, BHDCA putem posebnog sporazuma vrši koordinaciju sa EASA kako bi se osiguralo da su ispunjeni zahtjevi iz ATM/ANS.AR.A.005(b)(1), ATM/ANS.AR.A.005(b)(2) i ATM/ANS.AR.A.005(b)(3) Aneksa II ovog pravilnika:
 - a) ako pružatelji usluga pružaju usluge za funkcionalne blokove zračnog prostora koji prelaze preko zračnih prostora koji su pod nadležnošću više od jedne države članice EASA;
 - b) ili, ako pružatelji usluga pružaju prekogranične usluge u zračnoj plovidbi.
 - (5) Ukoliko nadležne institucije i organi Bosne i Hercegovine imenuju ili uspostave više od jednog nadležnog organa za provođenje certifikacije, nadzora i osiguravanje primjene propisa u skladu sa ovim pravilnikom, oni osiguravaju da su područja nadležnosti svakog od tih organa jasno definirana, naročito u smislu odgovornosti i geografskih i ograničenja zračnog prostora. U tom slučaju, ti organi uspostavljaju međusobnu koordinaciju koja se zasniva na pisanim sporazumima kako bi se osigurao efikasan nadzor i osiguravanje primjene propisa u odnosu na sve pružatelje usluga kojima su izdali certifikate ili, ako je relevantno, koji su im dali izjave.
 - (6) Prilikom provođenja zadataka certifikacije, nadzora i osiguravanja primjene propisa u skladu sa ovim pravilnikom, nadležni organi su neovisni u odnosu na sve pružatelje usluga. Ta neovisnost se postiže odgovarajućim razdvajanjem tih nadležnih organa i pružatelja usluga, najmanje na funkcionalnoj razini. U tom smislu nadležne institucije i organi Bosne i Hercegovine osiguravaju da nadležni organi svoja ovlaštenja izvršavaju nepričasno i transparentno.
 - (7) Osoblje BHDCA, u skladu sa relevantnim odredbama propisa Bosne i Hercegovine koji definira sukob interesa i propisom kojim se utvrđuju način provođenja nadzora u civilnom zrakoplovstvu u Bosni i Hercegovini, ne provodi zadatke certifikacije, nadzora i osiguravanja primjene propisa kada postoje naznake da bi to moglo izravno ili neizravno rezultirati sukobom interesa, posebno ako je u pitanju porodični ili finansijski interes.
 - (8) EASA vodi bazu podataka o podacima za kontakt nadležnih organa iz stavka (1) ovog članka. Za tu svrhu BHDCA dostavlja EASA nazine i adrese svojih nadležnih organa, kao i obavještenja o svim njihovim kasnijim promjenama.
 - (9) Nadležne institucije i organi Bosne i Hercegovine utvrđuju potrebna sredstva i mogućnosti nadležnih organa za

izvršavanje njihovih zadataka, uzimajući u obzir sve relevantne faktore, uključujući procjenu koju su izvršili nadležni organi radi utvrđivanja sredstava potrebnih za izvršavanje svojih zadataka u skladu sa ovim pravilnikom.

Članak 9.

(Ovlaštenja nadležnog organa iz članka 8)

- (1) Nadležni organi, kada je to potrebno za provođenje zadataka certifikacije, nadzora i za osiguravanje primjene propisa u skladu sa ovim pravilnikom, ovlašteni su:
 - a) da zahtijevaju od pružatelja usluga, koji su predmet njihovog nadzora, da osiguraju sve potrebne informacije;
 - b) da zahtijevaju od svih predstavnika, rukovoditelja ili drugih članova osoblja tih pružatelja usluga da daju usmena objašnjenja o bilo kojoj činjenici, dokumentu, predmetu, proceduri ili bilo kojem drugom pitanju važnom za nadzor tog pružatelja usluga;
 - c) da uđu u bilo koje prostorije i zemljište, uključujući i mesta izvođenja operacija i prijevozna sredstva tih pružatelja usluga;
 - d) da pregledaju, kopiraju ili naprave izvode iz bilo kojeg dokumenta, zapisa ili podatka koje ti pružatelji usluga posjeduju ili su im dostupni, bez obzira na medij na kojem se čuvaju predmetne informacije;
 - e) da provode stručne nadzore, procjene, istrage i inspekcijske nadzore tih pružatelja usluga.
- (2) Nadležni organi, kada je to potrebno za provođenje njihovih zadataka certifikacije, nadzora i za osiguravanje primjene propisa u skladu sa ovim pravilnikom, su također ovlašteni da provode svoja ovlaštenja, utvrđena u stavku (1) ovog članka, i u ugovornim organizacijama koje podliježu nadzoru pružatelja usluga, kao što je to navedeno u ATM/ANS.OR.B.015 Aneksa III ovog pravilnika.
- (3) Ovlaštenja iz st. (1) i (2) ovog članka provode se u skladu sa državnim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir potrebu za osiguravanjem efektivnog provođenja tih ovlaštenja poštujući prava i legitimne interese pružatelja usluga i svih relevantnih trećih lica i u skladu sa načelom proporcionalnosti. Ako se, u skladu sa važećim državnim zakonodavstvom, za ulazak u prostorije, zemljište ili prijevozna sredstva iz stavka (1) točke (c) ovog članka zahtijeva prethodno odobrenje sudskog organa, ta ovlaštenja se provode samo nakon pribavljanja takvog prethodnog odobrenja. Kada provodi ovlaštenja utvrđena u st. (1) i (2) ovog članka, nadležni organ osigurava da članovi njegovog osoblja i, po potrebi, svi drugi stručnjaci koji učestvuju u tim aktivnostima, budu propisno ovlašteni.
- (4) Nadležni organi poduzimaju ili pokreću sve odgovarajuće mјere primudrog izvršenja neophodne kako bi osigurali da pružatelji usluga, kojima su izdali certifikat ili, kada je to relevantno, koji su im dali izjavu, ispunjavaju i nastavljaju da ispunjavaju zahtjeve iz ovog pravilnika.

Članak 10.

(Pružatelji usluga)

- (1) Pružatelju usluga izdaje se certifikat i ima pravo na korištenje privilegija dodijeljenih u okviru tog certifikata ako ispunjava, uz zahtjeve iz članka 14. stavak (1) ovog pravilnika, sljedeće zahtjeve:
 - a) za svakog pružatelja usluga, zahtjeve utvrđene u Aneksu III (Dio ATM/ANS.OR), poddijelovima A i B i Aneksu XIII (Dio - PERS) ovog pravilnika,
 - b) za pružatelja usluga, osim pružatelja usluga u zračnom prometu, uz zahtjeve iz točke a) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu III (Dio ATM/ANS.OR), Poddio C ovog pravilnika,

- c) za pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, pružatelje upravljanja protokom zračnog prometa i za tijelo za upravljanje mrežom, uz zahtjeve iz točke a) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu III (Dio ATM/ANS.OR), Poddio D ovog pravilnika,
 - d) za pružatelja usluga u zračnom prometu, uz zahtjeve iz toč. a) i c) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu IV (Dio - ATS) ovog pravilnika i zahtjeve iz propisa kojim se uspostavljaju zajednička pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi,
 - e) za pružatelja meteoroloških usluga u zračnoj plovidbi, uz zahtjeve iz toč. a), b) i c) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu V (Dio - MET) ovog pravilnika,
 - f) za pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja u zračnoj plovidbi (AIS), uz zahtjeve iz toč. a), b) i c) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu VI (Dio - AIS) ovog pravilnika,
 - g) za pružatelja usluga prijenosa podataka – DAT pružatelje, uz zahtjeve iz toč. a) i b) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu VII (Dio - DAT) ovog pravilnika,
 - h) za pružatelja usluga komunikacije, navigacije ili nadzora, uz zahtjeve iz toč. a), b) i c) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu VIII (Dio - CNS) ovog pravilnika,
 - i) za pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa, uz zahtjeve iz toč. a), b) i c) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu IX (Dio - ATFM) ovog pravilnika,
 - j) za pružatelja usluga upravljanja zračnim prostorom, uz zahtjeve iz toč. a) i b) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu X (Dio - ASM) ovog pravilnika,
 - k) za pružatelja usluga izrade postupaka letenja, uz zahtjeve iz toč. a) i b) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu XI (Dio - FPD) ovog pravilnika,
 - l) za tijelo za upravljanje mrežom, uz zahtjeve iz toč. a), b) i c) ovog stavka, zahtjeve utvrđene u Aneksu XII (Dio - NM) ovog pravilnika.
- (2) Certifikat iz stavka (1) ovog člana izdaje se na zahtjev kada podnositelj zahtjeva dokaže da je usklađen sa ovim pravilnikom i drugim propisima kojima se regulira ova oblast, donešenim kako bi se osigurala usklađenost sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika.
- (3) Certifikat može da se izmjeni ili dopuni kako bi se dodale ili oduzele privilegije, u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima kojima se regulira ova oblast.
- (4) Certifikat iz stavka (1) ovog članka može da se ograniči, suspendira ili ukine ako njegov nositelj više nije usklađen sa pravilima i procedurama za izdavanje i održavanje takvog certifikata, u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima kojim se regulira ova oblast.

Članak 11.

(Izuzeća od članka 10)

- (1) BHDCA može pružatelju usluga ATM/ANS odobriti izuzeće od zahtjeva za posjedovanje certifikata ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
- a) glavno mjesto poslovanja pružatelja usluga nalazi se izvan teritorija za koje je BHDCA odgovorna prema Čikaškoj konvenciji,
 - b) usluge ATM/ANS koje osigurava taj pružatelj usluga odnose se na zračni prostor malog obima u ograničenom dijelu zračnog prostora za koji je odgovorna BHDCA koja odobrava izuzeće, pri čemu se taj dio zračnog prostora graniči sa zračnim prostorom koji je u nadležnosti treće zemlje,

- c) ispunjavanje zahtjeva iz članka 10. ovog pravilnika bilo bi nesrazmjerne prirodi i riziku određene aktivnosti koju pružatelj usluga obavlja unutar zračnog prostora navedenog u točki b) ovog stavka,
- d) osigurana je prihvatljiva razina sigurnosti i usklađenosti sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika u skladu sa procedurom koju donosi BHDCA i ako je BHDCA utvrdila odgovarajuća i djelotvorna sredstva i aranžmane za nadzor radi osiguravanja usklađenosti sa pravilima i procedurama, ako je područje primjene izuzeća jasno definirano, i izuzeće je ograničeno na ono što je neophodno, ako se izuzeće primjenjuje na nediskriminatorski način i ako njegovo trajanje prelazi pet godina, izuzeće je predmet redovitog preispitivanja u odgovarajućim vremenskim intervalima.
- (2) Odstupajući od članka 10. stavak (1) ovog pravilnika, u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast, BHDCA može odlučiti da pružatelju usluga informiranja u letu dozvoli da dâ izjavu o svojoj sposobnosti i o dostupnosti sredstava za ispunjavanje dužnosti povezanih sa uslugama koje pružaju u skladu sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika.
- (3) Kada BHDCA odobri izuzeće, o tome obaveštava EASA, uz navođenje svih relevantnih informacija.

Članak 12.

(Izjava pružatelja usluga informiranja u letu)

Kada BHDCA dozvoli pružatelju usluga informiranja u letu da dâ izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za izvršavanje svojih odgovornosti povezanih sa uslugama koje se pružaju u skladu sa člankom 11. stavak (2) ovog pravilnika, taj pružatelj usluga ispunjava, uz zahtjeve iz članka 14. stavak (1) ovog pravilnika, i zahtjeve utvrđene u ATM/ANS.OR.A.015 Aneksa III ovog pravilnika.

Članak 13.

(Postojeći certifikat)

- (1) Certifikat koji je izdat u skladu sa propisom kojim se utvrđuju opći i posebni zahtjevi za pružanje usluga zračne plovidbe smatraće se da je izdat u skladu sa ovim pravilnikom.
- (2) BHDCA certifikat iz stavka (1) ovog članka zamjenjuje certifikatom koji je u skladu sa formatom utvrđenim u Dodatku 1 Aneksa II ovog pravilnika najkasnije šest mjeseci od stupanja na snagu ovog pravilnika.

Članak 14.

(Bitni zahtjevi)

- (1) Pružanje usluga ATM/ANS iz članka 1. ovog pravilnika u skladu je sa bitnim zahtjevima utvrđenim u Aneksu XIV ovog pravilnika, i ako je potrebno, aneksom kojim se definiraju Bitni zahtjevi za aerodrome propisa kojim se utvrđuju zahtjevi i upravni postuci u vezi sa aerodromima.
- (2) Zrakoplovi koji izvode operacije u zračnom prostoru Jedinstvenog europskog neba, izuzev onih koji obavljaju aktivnosti iz članka 1. stavak (3) točka b) ovog pravilnika, u skladu su sa bitnim zahtjevima utvrđenim u Aneksu XIV ovog pravilnika.

Članak 15.

(Organizacije uključene u projektiranje, proizvodnju ili održavanje sustava ATM/ANS i sastavnih dijelova ATM/ANS)

- (1) BHDCA može zahtijevati od organizacije, koja je uključena u projektiranje, proizvodnju ili održavanje ATM/ANS i sastavnih dijelova ATM/ANS, u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima kojima se regulira ova oblast:

- a) da dâ izjavu o svojoj sposobnosti i dostupnosti sredstava za ispunjavanje dužnosti povezanih sa aktivnostima koje obavljaju u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima kojim se regulira ova oblast; ili
 - b) da ima certifikat.
- (2) Certifikat iz stavka (1) točka b) ovog članka izdaje BHDCA kada organizacija iz stavka (1) ovog članka ima poslovno sjedište u Bosni i Hercegovini, odnosno, organ države nadležan za izdavanje certifikata organizaciji iz stavka (1) ovog članka kada ta organizacija ima poslovno sjedište izvan Bosne i Hercegovine.
- (3) BHDCA izdaje certifikat iz stavka (1) točka b) ovog članka na zahtjev, kada podnositelj zahtjeva dokaže da je uskladen sa pravilima utvrđenim u ovom pravilniku i drugim propisima kojim se regulira ova oblast i donešenim kako bi se osigurala uskladenost sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika.
- (4) U certifikatu iz stavka (1) točka b) ovog članka navode se dodijeljene privilegije. Certifikat može da se izmjeni i/ili dopuni kako bi se dodale ili oduzele privilegije u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima kojim se regulira ova oblast.
- (5) Certifikat iz stavka (1) točka b) ovog članka može da se ograniči, suspendira ili ukine ako nositelj više nije uskladen sa pravilima i postupcima za izdavanje i održavanje takvog certifikata u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima kojim se regulira ova oblast.
- (6) BHDCA prihvata certifikat izdat od organa države nadležnog za izdavanje certifikata iz stavka (2) ovog članka kada ta organizacija ima poslovno sjedište izvan Bosne i Hercegovine, pod uvjetom da je certifikat izdat u skladu sa zahtjevima koji su isti zahtjevima sadržanim u ovom pravilniku.

Članak 16.

(Sustavi ATM/ANS i sastavni dijelovi ATM/ANS)

- (1) Ako je tako predviđeno ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast, od pružatelja usluga ATM/ANS iz članka 10. ovog pravilnika, BHDCA zahtjeva da dâ izjavu da su sustavi ATM/ANS i sastavni dijelovi ATM/ANS koje taj pružatelj usluga pušta u rad uskladeni sa detaljnim specifikacijama utvrđenim u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast kako bi se osigurala uskladenost sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika.
- (2) Ako je tako predviđeno ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast, sustavi ATM/ANS i sastavni dijelovi ATM/ANS predmet su certifikacije i izdavanja certifikata. Taj certifikat se izdaje na zahtjev kada podnositelj zahtjeva dokaže da su ti sustavi i sastavni dijelovi u skladu sa detaljnim specifikacijama utvrđenim u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast kako bi se osigurala uskladenost sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika.
- (3) Certifikat iz stavka (2) ovog članka izdaje organ naveden u članku 15. stavak (2) ovog pravilnika.
- (4) Odstupajući od stavka (1) ovog člakna, ako je ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast predviđeno, organizacijama uključenim u projektiranje, proizvodnju ili održavanje sustava ATM/ANS i sastavnih dijelova ATM/ANS dozvoljava se da daju izjave da su ti sustavi i sastavni dijelovi u skladu sa detaljnim specifikacijama utvrđenim:
 - a) u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast kako bi se osigurala uskladenost sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika i

da su ti sustavi i sastavni dijelovi pogodni za uporabu, kada su u pitanju organizacije sa poslovnim sjedištem u Bosni i Hercegovini, ili

- b) u skladu sa zahtjevima koji su isti kao zahtjevi sadržani u ovom pravilniku i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast kako bi se osigurala uskladenost sa bitnim zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika, kada su u pitanju organizacije sa poslovnim sjedištem izvan Bosne i Hercegovine.

Članak 17.

(Projektiranje struktura zračnog prostora)

Na temelju Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) BHDCA i BHANSA osiguravaju da su strukture zračnog prostora pravilno projektirane, ispitane i potvrđene prije nego što su uspostavljene i prije nego što ih mogu koristiti zrakoplovi, u skladu sa važećim propisima.

Članak 18.

(Načini uskladivanja)

BHDCA usvaja prihvatljive načine uskladivanja (AMC), certifikacijske zahteve (CS) i smjernice (GM) i donosi i odobrava alternativne načine uskladivanja za ovaj pravilnik u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuju prihvatljivi i alternativni načini uskladivanja, certifikacijski zahtjevi, posebni uvjeti i smjernice.

Članak 19.

(Izuzeće i odstupanje)

Neovisno od članka 11. ovog pravilnika, BHDCA odobrava izuzeća i odstupanja od primjene ovog pravilnika u skladu sa propisom kojim se uređuje odobravanje izuzeća i odstupanja od primjene podzakonskih akata koje donosi Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine.

Članak 20.

(Dodatak zadataka kvalificiranim subjektima)

Dodatak zadataka kvalificiranim subjektima BHDCA vrši na temelju ATM/ANS.AR.B.005 Dodjela zadataka kvalificiranim subjektima iz Aneksa II ovog pravilnika.

Članak 21.

(Suradnja sa EASA)

Pri provođenju odredbi ovog pravilnika, BHDCA u okviru svojih nadležnosti i u skladu sa zaključenim radnim aranžmanima u oblasti sigurnosti zračne plovidbe, surađuje sa Agencijom Europske unije za sigurnost zračne plovidbe - EASA kako bi se osiguralo da su svi sigurnosni aspekti pravilno zastupljeni.

Članak 22.

(Neprimjenjive odredbe)

- (1) Neprimjenjive odredbe iz Provedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 od 1. ožujka 2017. godine o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom/pružatelje usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom i za njihov nadzor, o stavljanju van snage Uredbe (EZ) br. 482/2008 i provedbenih uredbi (EU) br. 1034/2011, (EU) br. 1035/2011 i (EU) 2016/1377 i o izmjeni Uredbe (EU) br. 677/2011 i odredbe iz Poglavlja III, Odjeljka V Uredbe (EU) 2018/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2018. godine o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Agencije Europske unije za sigurnost zračne plovidbe i izmjeni uredbi (EZ) br. 2111/2005, (EZ) br. 1008/2008, (EU) br. 996/2010, (EU) br. 376/2014 i direktiva 2014/30/EU i 2014/53/EU Europskog parlamenta i Vijeća i stavljanju van snage uredbi (EZ) br. 552/2004 i (EZ) br. 216/2008 Europskog

- parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3922/91 navedene su u Aneksu XV ovog pravilnika.
- (2) Odredbe iz stavka (1) ovog članka primjenjuju se nakon završetka prvog prijelaznog perioda dok Bosna i Hercegovina ne ispunи sve uvjete određene u članku 2. stavak (1) Protokola II ECAA sporazuma.

Članak 23.

(Prestanak važenja propisa)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaju da važe sljedeći pravilnici:

- Pravilnik o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe ("Službeni glasnik BiH", br. 101/15 i 21/17);
- Pravilnik o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 20/17);
- Pravilnik o Zborniku zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 51/17);
- Pravilnik o NOTAM uredu Bosne i Hercegovine (NOF) ("Službeni glasnik BiH", br. 9/18 i 27/21);
- Pravilnik o koordinaciji pružatelja usluga zračne plovidbe ("Službeni glasnik BiH", broj 75/14);
- Pravilnik o zrakoplovnom tehničkom osoblju koje izvršava operativne zadatke vezane za sigurnost zračne plovidbe ("Službeni glasnik BiH", broj 5/16);
- Pravilnik o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH", broj 61/14);
- Članak 1. stavak (1) toč. e) i f), članak 1. stavak (2) točka c), članak 1. stavak (1) toč. (e) i (f), članak 1. stavak (2) točka (c), čl. 8b. i 22a, stavke navedene od 1. do 3. Aneksa Vb Dodatka III Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Europske agencije za sigurnost zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10);
- Pravilnik o uvjetima za izdavanje certifikata za pružanje usluga u zračnoj plovidbi ("Službeni glasnik BiH", broj 54/17).

Članak 24.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-594-5/22

1. veljače 2023. godine

Banja Luka

Generalni ravnatelj
Čedomir Šušnjar, v. r.

ANEKS I¹ SADRŽAJ

ANEKS I	DEFINICIJE POJMOVA IZ ANEKSA II DO XIII (Dio DEFINICIJE)
ANEKS II	ZAHTJEVI ZA NADLEŽNE ORGANE – NADZOR USLUGA I DRUGIH MREŽNIH FUNKCIJA ATM (Dio ATM/ANS.AR)
Poddio A	OPĆI ZAHTJEVI
Poddio B	UPRAVLJANJE (ATM/ANS.AR.B)
Poddio C	NADZOR, CERTIFIKACIJA I OSIGURAVANJE
Dodatak 1	PRIMJENE PROPISA (ATM/ANS.AR.C)
ANEKS III	CERTIFIKAT ZA PRUŽATELJA USLUGA
Poddio A	OPĆI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA (Dio ATM/ANS.OR)
Poddio B	OPĆI ZAHTJEVI (ATM/ANS.OR.A)
Poddio C	UPRAVLJANJE (ATM/ANS.OR.B)
	POSEBNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA

Poddio D	PRUŽATELJE USLUGA KOJI NISU PRUŽATELJI USLUGA ATS (ATM/ANS.OR.C)
Dodatak 1 Aneksa III	POSEBNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA ANS I ATFM I TIJELA ZA UPRAVLJANJE MREŽOM (ATM/ANS.OR.D)
ANEKS IV	KATALOG ZRAKOPLOVNih PODATAKA
Poddio A	POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA U ZRAČNOM PROMETU (Dio-ATS)
ODJELJAK 1	DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA U ZRAČNOM PROMETU (ATS.OR)
ODJELJAK 2	OPĆI ZAHTJEVI
ODJELJAK 3	SIGURNOST USLUGA
ODJELJAK 4	POSEBNI ZAHTJEVI ZA LJUDSKE FAKTORE ZA PRUŽATELJE USLUGA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
ODJELJAK 5	ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA KOMUNIKACIJE ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA INFORMACIJE TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA U ZRAČNOM PROMETU (ATS.TR)
Poddio B	OPĆI ZAHTJEVI
ODJELJAK 1	USLUGE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
ODJELJAK 2	USLUGE INFORMIRANJA U LETU
ODJELJAK 3	USLUGE UZBUNJIVANJA
ODJELJAK 4	POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE METEOROLOŠKIH USLUGA
ANEKS V	DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE METEOROLOŠKIH USLUGA (MET.OR)
Poddio A	OPĆI ZAHTJEVI
ODJELJAK 1	POSEBNI ZAHTJEVI
ODJELJAK 2	Tehnički zahtjevi za zrakoplovno - meteorološke postaje
Poglavlje 1	Zahtjevi za aerodromske meteorološke birove
Poglavlje 2	Zahtjevi za biro meteorološkog bdjenja
Poglavlje 3	Zahtjevi za savjetodavne centre za praćenje vulkanskog pepela (VAAC)
Poglavlje 4	Zahtjevi za savjetodavni centar za praćenje tropskih ciklona (TCAC)
Poglavlje 5	Zahtjevi za Svjetski oblasni prognostički centar (WAFC)
Poglavlje 6	TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE METEOROLOŠKIH USLUGA (MET.TR)
Dodatak 1 ANEKSA V	OPĆI ZAHTJEVI
Dodatak 2 ANEKSA V	TEhnicički zahtjevi za zrakoplovno - meteorološke postaje
Dodatak 3 ANEKSA V	Tehnički zahtjevi za aerodromske meteorološke birove
Dodatak 4 ANEKSA V	Tehnički zahtjevi za biro meteorološkog bdjenja
Dodatak 5 Aneksa V	Tehnički zahtjevi za savjetodavne centre za praćenje vulkanskog pepela (VAAC)
Dodatak 6 ANEKSA V	Tehnički zahtjevi za savjetodavne centre za praćenje tropskih ciklona (TCAC)
Dodatak 7 ANEKSA V	Tehnički zahtjevi za svjetske prognostičke centre (WAFC)
Dodatak 8 ANEKSA V	Obrazac za METAR i SPECI
Dodatak 1 ANEKSA VI	Utvrdena područja koja obuhvataju prognoze WAWS u obliku karata
Dodatak 3 ANEKSA VI	Obrazac za TAF
Dodatak 4 ANEKSA VI	Obrazac za upozorenja na smicanje vjetra
Dodatak 5 Aneksa VI	Obrazac za SIGMET i AIRMET
Dodatak 6 ANEKSA VI	Obrazac za savjetodavne poruke o vulkanskom pepelu
Dodatak 7 ANEKSA VI	Obrazac za savjetodavne poruke o tropskim ciklonama
Dodatak 8 ANEKSA VI	Rasponti i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u savjetodavne poruke o vulkanskom pepelu i tropskim ciklonama, SIGMET i AIRMET, aerodromska upozorenja i upozorenja na smicanje vjetra
ANEKS VI	POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA ZRAKOPLOVNog INFORMIRANJA U ZRAČNOJ PLOVIDBI (Dio-AIS)
Poddio A	POSEBNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA ZRAKOPLOVNog INFORMIRANJA U ZRAČNOJ PLOVIDBI (AIS.OR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTJEVI
ODJELJAK 2	UPRAVLJANJE KVALITETOM PODATAKA
ODJELJAK 3	PROIZVODI ZRAKOPLOVNog INFORMIRANJA
Poglavlje 1	Zrakoplovne informacije u standardiziranom formatu
Poglavlje 2	Skupovi digitalnih podataka
ODJELJAK 4	USLUGE DISTRIBUCIJE I PREPOLETNOG INFORMIRANJA

¹ Forma i unutarnja podjela Aneksa I do Aneksa XIV dati su u izvorom obliku (korištena verzija na engleskom jeziku) i na latiničnom pismu s ciljem lakšeg referiranja na iste.

ODJELJAK 5	AŽURIRANJE PROIZVODA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA
ODJELJAK 6	ZAHTEVI U POGLEDU OSOBLJA TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA U ZRAČNOJ PLOVIDBI (AIS.TR)
Poddio B	UPRAVLJANJE KVALitetom podataka PROIZVODI ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA Zrakoplovne informacije u standardiziranom formatu Skupovi digitalnih podataka
ODJELJAK 2	USLUGE DISTRIBUCIJE I PRETPOLETNOG INFORMIRANJA
ODJELJAK 3	AŽURIRANJE PROIZVODA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA
Poglavlje 1	Dodatak 1 ANEKSA SADRŽAJ ZBORNIKA ZRAKOPLOVNIH VI INFORMACIJA (AIP)
Poglavlje 2	Dodatak 2 ANEKSA NOTAM OBRAZAC
ODJELJAK 4	Dodatak 3 ANEKSA SNOWTAM OBRAZAC
ODJELJAK 5	Dodatak 4 ANEKSA ASHTAM OBRAZAC
ANEKS VII	POSEBNI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA PODACIMA (Dio-DAT) DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA PODACIMA (DAT.OR)
Poddio A	OPĆI ZAHTEVI POSEBI ZAHTEVI TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA PODACIMA (DAT.TR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTEVI
ODJELJAK 2	POSEBNI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI NADZORA (Dio-CNS)
Poddio B	DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI NADZORA (CNS.OR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTEVI TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI NADZORA (CNS.TR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTEVI POSEBNI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA PROTOKOM ZRAČNOG PROMETA (Dio-ATFM)
ANEKS IX	TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA PROTOKOM ZRAČNOG PROMETA (ATFM.TR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTEVI POSEBNI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA ZRAČnim prostorom (Dio-ASM)
ANEKS X	TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA UPRAVLJANJA ZRAČnim prostorom (ASM.TR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTEVI POSEBNI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA IZRADE POSTUPAKA/PROCEDURA LETENJA (Dio-FPD)
ANEKS XI	DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA IZRADE POSTUPAKA/PROCEDURA LETENJA (FPD.OR)
Poddio A	OPĆI ZAHTEVI TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA IZRADE POSTUPAKA/PROCEDURA LETENJA (FPD.OR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTEVI TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA IZRADE POSTUPAKA/PROCEDURA LETENJA (FPD.OR)
ODJELJAK 1	OPĆI ZAHTEVI ZAHTEVI ZA STRUKTURE ZRAČNOG PROSTORA I POSTUPAKA/PROCEDURA LETENJA U NJIMA
Prilog 1 DODATKA XI	POSEBNI ZAHTEVI ZA TIJELO ZA UPRAVLJANJE MREŽOM (Dio-NM)
ANEKS XII	OPĆI ZAHTEVI ZAHTEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA U POGLEDU OBUKE OSOBLJA I PROCJENJIVANJA STRUČNE OSPOSOBLJENOSTI (Dio-PERS)
ODJELJAK 1	ZRAKOPLOVNO TEHNIČKO OSOBLJE
ODJELJAK 2	OPĆI ZAHTEVI ZAHTEVI ZA OBUKU
ODJELJAK 3	ZAHTEVI ZA PROCJENJIVANJE STRUČNOSTI
ODJELJAK 4	ZAHTEVI ZA INSTRUKTORE I PROCJENITELJE
Dodatak 1 ANEKSA	Osnovna obuka – Zajednička

XIII	Dodatak 2 ANEKSA Osnovna obuka – Usmjerena
XIII	Dodatak 3 ANEKSA Kvalifikacijska obuka – Zajednička
XIII	Dodatak 4 ANEKSA Kvalifikacijska obuka – Usmjerena
ANEKS XIV	BITNI ZAHTEVI ZA ATM/ANS

DEFINICIJE POJMova iz ANEKSA II DO XIII (Dio - DEFINICIJE)

Za potrebe aneksa II do XIII primjenjuju se sljedeće definicije:

1. "prihvatljivi načini uskladištanja – AMC (*Acceptable Means of Compliance*)" su neobavezajući standardi, koje je donijela Agencija i BHDCA preuzeala propisom kojim se uređuju prihvatljivi i alternativni načini uskladištanja, certifikacijski zahtjevi, posebni uvjeti i smjernice, za opisivanje načina za uspostavljanje uskladenosti sa propisima koje donosi BHDCA na temelju Anekса I ECAA sporazuma;
2. "radovi iz zraka" (*Aerial Work*) je operacija u kojoj se zrakoplov koristi za specijalne usluge u poljoprivredi, građevinarstvu, za potrebe snimanja/fotografiranja, premjera, osmatranja i patroliranja, traganja i spašavanja, reklamiranja iz zraka, itd;
3. "aerodromski klimatološki pregled" (*Aerodrome Climatological Summary*) je sažet pregled određenih meteoroloških elemenata na aerodromu temeljen na statističkim podacima;
4. "aerodromska klimatološka tabela" (*Aerodrome Climatological Table*) je tabela koja pruža statističke podatke o osmotrenoj pojavi jednog ili više meteoroloških elemenata na aerodromu;
5. "nadmorska visina aerodroma" (*Aerodrome Elevation*) je nadmorska visina najviše točke na površini za slijetanje;
6. "aerodromska usluga informiranja zrakoplova u letu" (*Aerodrome Flight Information Service – AFIS*) je usluga informiranja u letu i usluga uzbunjivanja za aerodromski promet na aerodromu;
7. "aerodromski meteorološki biro" (*Aerodrome Meteorological Office*) je biro odgovoran za pružanje meteoroloških usluga na aerodromu;
8. "aerodromsko upozorenje" (*Aerodrome Warning*) je informacija koju izdaje aerodromski meteorološki biro, koja se odnosi na javljanje ili očekivano javljanje meteoroloških uvjeta koji mogu negativno utjecati na zrakoplove na zemlji, uključujući parkirane zrakoplove i aerodromsku opremu i/ili objekte i usluge;
9. "zrakoplovni podaci" (*Aeronautical Data*) predstavljaju formaliziran prikaz zrakoplovnih činjenica, koncepcata ili uputa, podesan za komunikaciju, ;
10. "baza zrakoplovnih podataka" (*Aeronautical Database*) je skup zrakoplovnih podataka organiziranih i uređenih u strukturirani skup podataka koji se čuvaju u elektroničkom obliku u sustavima, validna je za određeni period korištenja i može se ažurirati;
11. "zrakoplovna fiksna usluga" (*Aeronautical Fixed Service - AFS*) je telekomunikacijska usluga između određenih fiksnih točaka, koja se pruža prvenstveno zbog sigurnosti zračne plovidbe, kao i zbog redovitog, efikasnog i ekonomičnog izvođenja zračnih operacija;
12. "zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža" (*Aeronautical Fixed Telecommunication network -*

- AFTN) je globalni sustav zrakoplovnih fiksnih veza koji služi, kao dio AFS, za razmjenu poruka i/ili digitalnih podataka između zrakoplovnih fiksnih postaja koje imaju iste ili kompatibilne komunikacijske karakteristike;
13. "zrakoplovne informacije (*Aeronautical Information*) su informacije nastale prikupljanjem, analizom i formatiranjem zrakoplovnih podataka;
 14. "kartografski podaci o aerodromu" (*Aerodrome Mapping Data*) su podaci prikupljeni u svrhu kreiranja kartografskih informacija o aerodromu;
 15. "baza kartografskih podataka o aerodromu" (*Aerodrome Mapping Database, AMDB*) je skup kartografskih podataka o aerodromu, organizirana i uređena kao strukturirani skup podataka;
 16. "zrakoplovna meteorološka postaja" (*Aeronautical Meteorological Station*) je postaja koja vrši osmatranja i izrađuje meteorološka izvješća za potrebe zračne plovidbe;
 17. "izvješće iz zraka" (*Air-report*) je izvješće iz zrakoplova pripremljeno u skladu sa zahtjevima za izvješćivanje pozicije uključujući operativno i/ili meteorološko izvješćivanje;
 18. "zrakoplov" (*Aircraft*) je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcija zraka u odnosu na površinu zemlje;
 19. "AMMET" (*AMMET message*) je informacija koju objavljuje biro meteorološkog bdjenja, a koja se odnosi na nastanak ili očekivani nastanak određenih meteoroloških pojava na ruti, koje mogu imati utjecaja na sigurnost letenja zrakoplova na malim visinama i o razvoju tih meteoroloških pojava u vremenu i prostoru, a koja nije uključena u već izdatu prognozu za letove na malim visinama u posmatranom FIR ili nekom njegovom dijelu;
 20. "zrakoplovno tehničko osoblje" (*Air Traffic Safety Electronics Personnel - ATSEP*) je svako ovlašteno osoblje koje je stručno da upravlja, održava, stavlja van uporabe i vraća u uporabu opremu funkcionalnog sustava;
 21. "jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu" (*Air Traffic Services Unit*) je opći pojam koji označava jedinicu kontrole zračnog prometa, centar informiranja u letu ili Aerodromski prijavni biro (ARO);
 22. "alternativni aerodrom" (*Alternate Aerodrome*) je prikidan aerodrom prema kojem zrakoplov može nastaviti da leti ako postane nemoguće ili nepreporučljivo nastaviti let ili sletjeti na predviđeni aerodrom, a na kojem su zrakoplovu dostupne neophodne usluge i oprema, na kojem se mogu ispuniti zahtjevi u pogledu performansi zrakoplova, i koji u očekivanu vrijeme korištenja radi;
 23. "alternativni načini usklađivanja – AltMoC" (*Alternative means of compliance*) označava one načine usklađivanja koji pružaju alternativu postojecim prihvatljivim načinima usklađivanja ili one kojima se predlažu novi načini za uspostavljanje usklađenosti sa propisima koje donosi BHDCA na temelju Aneksa I ECAA sporazuma, a za koje EASA nije donijela AMC;
 24. "apsolutna visina" (*Altitude*) je vertikalna udaljenost razine, točke ili nekog objekta koji se smatra točkom, mjerena od srednje razine mora;
 25. "centar oblasne kontrole zračnog prometa" (*Area Control Centre - ACC*) je jedinica uspostavljena u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa za kontrolirane letove u kontroliranoj oblasti u njenoj nadležnosti;
 26. "područna prognoza vremenskih pojava za letove na malim visinama" (*Area Forecast for Low-level Flights*) je prognoza vremenskih pojava za letove na malim visinama za oblast informiranja u letu ili nekom njenom dijelu, izdata za sloj atmosfere ispod razine leta 100 (ili ispod razine leta 150 u planinskim predjelima ili više, gdje je potrebno);
 27. "prostorna navigacija" (*Area Navigation - RNAV*) je način navigacije koji dozvoljava operacije zrakoplova na bilo kojoj željenoj putanji leta unutar dometa zemaljskih ili svemirskih navigacijskih sredstava ili u granicama mogućnosti sredstava koja se nalaze na zrakoplovu ili njihove kombinacije;
 28. "argument" (*argument*) tvrdnja koju podržavaju zaključci izvedeni na temelju dokaza;
 29. "ASHTAM" (*ASHTAM*) je posebna serija NOTAM koja pomoći utvrđenog obrasca obavještava o promjeni u aktivnosti vulkana, vulkanskoj erupciji i/ili oblaku vulkanskog pepela koji su značajni za operacije zrakoplova;
 30. "mrežne funkcije ATM" (*ATM Network Functions*) su funkcije koje obavlja tijelo za upravljanje mrežom iz članka 2. točke c) ovog pravilnika;
 31. "stručni nadzor" (*Audit*): je sistematičan, neovisan i dokumentiran postupak za pribavljanje dokaza i njihovu objektivnu procjenu kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri su usklađeni zahtjevi;
 32. "mjerodavni izvor" (*Authoritative Source*) je:
 - (a) državni organ (državni organi); ili
 - (b) organizacija koju je formalno priznala BHDCA kao izvor podataka i/ili organizacija koja objavljuje podatke koji ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na kvalitet podataka (DQRs) kako je to utvrdila BHDCA;
 33. "automatski sustav za osmatranje" (*Automatic Observing System*) je sustav za osmatranje koji mjeri, izračunava vrijednosti i izvješćuje o svim zahtijevanim elementima bez ljudskog posredovanja;
 34. "zrakoplovni subjekt" (*Aviation Undertaking*) je tijelo, osoba ili organizacija, koji nije prepoznat kao pružatelj usluga ovim pravilnikom, i na koga utječe ili koji utječe na uslugu koju pružatelj usluga;
 35. "pauza" (*Break*) vremenski period unutar radnog vremena kada kontrolor zračnog prometa ne izvršava operativne dužnosti, a služi za odmor;
 36. "certificirana aplikacija na zrakoplovu" (*Certified Aircraft Application*) je softverska aplikacija koju je odobrila EASA kao dio zrakoplova u skladu sa ovim pravilnikom;
 37. "oblak od operativnog značaja" (*Cloud of Operational Significance*) je oblak čija je baza ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske visine, u ovisnosti od toga koja je vrijednost veća ili kumulonimbus (CB) ili kumulus kongestus (TCU) na bilo kojoj visini;
 38. "komercijalni zračni prijevoz" (*Commercial Air Transport*) je svaka operacija zrakoplova koja uključuje prijevoz putnika, tereta ili pošte za naknadu ili drugu protuvrijednost;
 39. "kontrolirana oblast" (*Control Area*) je kontrolirani zračni prostor koji se prostire iznad utvrđene granice iznad zemlje;

40. "stres uslijed kritičnog događaja" (**Critical Incident Stress**) je manifestacija (ispoljavanje) neuobičajene i/ili ekstremne emotivne, fizičke reakcije i/ili ponašanja pojedinca nakon nekog događaja ili nezgode;
41. "kvalitet podataka" (**Data Quality**) je stepen ili razina pouzdanosti da osigurani podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu točnosti, rezolucije i integriteta (ili ekvivalentne razine pouzdanosti), sljedljivosti, blagovremenosti, kompletnosti i formata;
42. "zahtjevi za kvalitet podataka" (**Data Quality Requirements - DQR**) su specifikacija karakteristika podataka (točnosti, rezolucije, integriteta (ili ekvivalentne razine pouzdanosti kvaliteta podataka), sljedljivosti, blagovremenosti, kompletnosti i formata) kojom se omogućuje da podaci odgovaraju namjeravanoj uporabi;
43. "alternativni odredišni aerodrom" (**Destination alternate aerodrome**) je alternativni aerodrom na koji bi zrakoplov mogao sletjeti ako postane nemoguće ili nepreporučljivo sletjeti na predviđeni aerodrome;
44. "dužnost" (**Duty**) je svaki zadatak čije izvršenje zahtijeva pružatelj usluga kontrole zračnog prometa od kontrolora zračnog prometa;
45. "radno vrijeme" (**Duty Period**) je vremenski period koji počinje kada pružatelj usluge kontrole zračnog prometa zahtijeva od kontrolora zračnog prometa da se javi na dužnost ili da bude na raspolaganju ili da započne dužnost, a završava se kada je kontrolor zračnog prometa razriješen dužnosti;
46. "nadmorska visina" (**Elevation**) je vertikalno rastojanje točke ili razine na površini Zemlje ili projektiranog na površinu Zemlje, mjereno u odnosu na srednju razinu mora;
47. "alternativni aerodrom na ruti – ERA" (**En-route alternate (ERA) aerodrome**) je alternativni aerodrom na koji bi zrakoplov mogao sletjeti ako skretanje postane neophodno dok se nalazi na ruti;
48. "zamor" (**Fatigue**) je fiziološko stanje smanjene mentalne ili fizičke sposobnosti nastalo zbog nedostatka sna ili perioda produžene budnosti, doba dana ili radnog opterećenja (mentalne ili fizičke aktivnosti ili kombinirano) koje može smanjiti budnost pojedinca i njegovu mogućnost da sigurno izvršava svoje zadatke;
49. "dokumentacija za let" (**Flight Documentation**) je dokumentacija, uključujući karte ili obrasce, koja sadrži meteorološke informacije za let;
50. "centar za informiranje u letu" (**Flight Information Centre - FIC**) je jedinica uspostavljena za pružanje usluga informiranja u letu i usluga uzbunjivanja;
51. "oblasc informiranja u letu" (**Flight Information Region - FIR**) su oni dijelovi zračnog prostora u kojim se pružaju usluge informiranja u letu i usluge uzbunjivanja;
52. "razina leta" (**Flight Level - FL**) je površina stalnog atmosferskog tlaka određena u odnosu na specifičnu vrijednost tlaka od 1013,2 hPa koja je od drugih takvih površina razdvojena određenim intervalima tlaka;
53. "probni let" (**Flight Test**) je: let u razvojnoj fazi projektiranja (novog zrakoplova, pogonskih grupa, dijelova i uređaja), let radi dokazivanja usklađenosti sa osnovom za certifikaciju ili sa projektom tipa zrakoplova za zrakoplov sa proizvodne linije, let namijenjen za isprobavanje novih projektnih koncepta, koji zahtijeva nekonvencionalne manevre ili profile kod kojih je moguće odstupanje od već odobrenih profila leta zrakoplova ili let u svrhu obuke za bilo koji od ovih letova;
54. "prognoza" (**Forecast**) je izjava o očekivanim meteorološkim uvjetima za određeno vrijeme ili period i za određenu oblast ili dio zračnog prostora;
55. "prognoza za polijetanje" (**Forecast For Take-off**) je prognoza za definirani period vremena koju izrađuje aerodromski meteorološki biro, a koja sadrži informacije o očekivanim vremenskim uvjetima iznad kompleksa poletno-sletnih staza koje se odnose na pravac i brzinu vjetra pri zemlji i bilo koju njegovu promjenu, temperaturu, tlak (QNH) i bilo koji drugi parametar ako je tako lokalno dogovoren;
56. "funkcionalni sustav" (**Functional System**) je kombinacija procedura, ljudskih resursa i opreme, uključujući hardver i softver, organiziranih da obavljaju funkciju u okviru ATM/ANS i drugih mrežnih funkcija ATM;
57. "generalna avijacija" (**General Aviation**) je svaka operacija civilnih zrakoplova koji se ne koriste za radeve iz zraka ili komercijalni zračni prijevoz;
58. "podaci točaka mreže u digitalnom obliku" (**Grid Point Data in Digital Form**) su računalom obrađeni meteorološki podaci za mrežu pravilno raspoređenih točaka na karti, za prenošenje sa meteorološkog računala na drugo računalo u kodiranom obliku koji je pogodan za automatsku uporabu;
59. "smjernice" (**Guidance Material**) su neobavezujući materijal kojim se osigurava objašnjenje i tumačenje o tome kako ispuniti zahtjeve sadržane u propisima, AMC i CS. Sadrže informacije, uključujući primjere za pomoć korisniku u tumačenju i primjeni propisa, AMC i CS;
60. "globalne prognoze u točkama mreže" (**Gridded Global Forecast**) su prognoze očekivanih vrijednosti meteoroloških parametara u točkama globalne mreže koja ima definiranu horizontalnu i vertikalnu rezoluciju;
61. "opasnost" (**Hazard**) je bilo koje stanje, događaj ili okolnost koji bi mogli prouzrokovati štetno dejstvo;
62. "visina" (**Height**) je vertikalno rastojanje razine, točke ili objekta koji se smatra točkom, mjereno od utvrđene vrijednosti;
63. "razina" (**Level**) je opći pojam koji se odnosi na vertikalni položaj zrakoplova u letu i ima različito značenje: relativna visina, apsolutna visina ili razina leta;
64. "redovno lokalno izvješće" (**Local Routine Report**) je meteorološko izvješće koje se izdaje u fiksnim vremenskim intervalima, a namijenjeno je za distribuciju samo na aerodromu na kome je izvršeno osmatranje parametara izvješća;
65. "specijalno lokalno izvješće" (**Local Special Report**) je meteorološko izvješće koje se izdaje u skladu sa ustavnovljenim kriterijima za specijalna osmatranja, a namijenjeno je za distribuciju smo na aerodromu na kome je izvršeno osmatranje parametara izvješća;
66. "meteorološki bilten" (**Meteorological Bulletin**) je tekst koji se sastoji od meteoroloških informacija kojima prethodi odgovarajuće zagлавje;
67. "meteorološke informacije" (**Meteorological Information**) je meteorološko izvješće, analiza,

- prognoza i svaki drugi iskaz koji se odnosi na postojeće ili očekivane meteorološke uvjete;
68. "meteorološko osmatranje" (*Meteorological Observation*) je mjerjenje i/ili procjenjivanje vrijednosti jednog ili više meteoroloških elemenata;
69. "meteorološko izvješće" (*Meteorological Report*) je izjava o osmotrenim meteorološkim uvjetima koji se odnose na određeno vrijeme i lokaciju;
70. "meteorološki satelit" (*Meteorological Satellite*) je vještački Zemljin satelit koji vrši meteorološka osmatranja i šalje te podatke na Zemlju;
71. "biro meteorološkog bdjenja" (*Meteorological Watch Office - MWO*) je biro koji prati meteorološke uvjete koji utječu na letačke operacije i osigurava informacije koje se odnose na nastanak ili očekivani nastanak određenih vremenskih pojava na ruti, prirodnih i drugih opasnih pojava koje mogu da utječu na sigurnost letenja unutar definirane oblasti odgovornosti;
72. "minimalna sektorska apsolutna visina (*Minimum Sector Altitude - MSA*)" je najniža apsolutna visina koja se može koristiti, a koja omogućuje minimalno nadvisivanje od 300 m (1 000 stopa) svih objekata smještenih u prostoru koji se nalazi u okviru sektora kružnog oblika, polumjera 46 km (25 nautičkih milja), sa centrom u značajnoj točki, referentnoj točki aerodroma (*ARP*) ili referentnoj točki helidroma (*HRP*);
73. "NOTAM" je telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osobljlu koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja;
74. "prepreka" (*Obstacle*) su svi nepokretni (privremene ili stalne) i pokretni objekti ili njihovi dijelovi koji:
- (a) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po površini; ili
 - (b) probijaju definiranu površinu koja treba biti slobodna od prepreka zbog sigurnosti zrakoplova u letu; ili
 - (c) se nalaze izvan definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zračnu plovidbu;
75. "OPMET" su operativne meteorološke informacije koje se koriste u pripremi letačkih operacija ili njihovom planiranju u letu;
76. "OPMET baza podataka" (*OPMET Data Bank*) je baza podataka uspostavljena da čuva i omogućuje korištenje operativnih meteoroloških informacija za zrakoplovne potrebe na međunarodnoj razini;
77. "preeruptivna vulkanska aktivnost" (*Pre-eruption Volcanic Activity*) je neuobičajena i/ili pojačana vulkanska aktivnost koja može prethoditi vulkanskoj erupciji;
78. "prevladavajuća vidljivost" (*Prevailing Visibility*) je najveća vrijednost vidljivosti, osmotrena u skladu sa definicijom "vidljivosti", koja je dostignuta unutar oblasti od najmanje polovine vidokruga ili na najmanje polovini površine aerodroma. Te oblasti mogu da sadrže susjedne ili nesusjedne sektore;
79. "zlouporaba psihohaktivnih tvari" (*Problematic Use of Psychoactive Substances*) je uporaba jedne ili više psihohaktivnih tvari od strane pojedinca na takav način da:
- (a) predstavlja izravnu opasnost za korisnika ili ugrožava život, zdravlje ili dobrobit drugih; i/ili
 - (b) uzrokuje ili pogoršava profesionalni, socijalni, mentalni ili fizički problem ili poremećaj;
80. "prognostička karta" (*Prognostic Chart*) je prognoza određenog meteorološkog elementa ili elemenata za određeno vrijeme ili period i za određenu površinu ili dio zračnog prostora, grafički prikazana na karti;
81. "psihoaktivne tvari" (*Psychoactive Substance*) su alkohol, opijati, kanabinoidi, sedativi i hipnotici, kokain, ostali psihostimulansi, halucinogene materije i isparljivi rastvarači, dok su kofein i duhan izuzeti;
82. "spasilačko-koordinacijski centar" (*Rescue Coordination Centre - RCC*) je jedinica odgovorna za promoviranje efikasne organizacije službi traganja i spašavanja i za koordinaciju vođenja operacija traganja i spašavanja unutar regiona traganja i spašavanja;
83. "period odmora" (*Rest Period*) je kontinuirani i definirani vremenski period prije i/ili nakon dužnosti tijekom koga je kontrolor zračnog prometa sloboden od obavljanja svih dužnosti;
84. "raspored smjena" (*Rostering System*) je struktura perioda dužnosti i odmora kontrolora zračnog prometa u skladu sa zakonskim i operativnim zahtjevima;
85. "rizik" (*Risk*) je kombinacija ukupne vjerojatnoće ili učestalost pojavljivanja štetne poljedice izazavane opasnošću i ozbiljnošću te posljedice;
86. "poletno-sletna staza" (*Runway*) je određeno pravokutno područje na aerodromu na zemlji namijenjeno za slijetanje i polijetanje zrakoplova;
87. "vidljivost duž poletno-sletne staze" (*Runway Visual Range - RVR*) je udaljenost do koje pilot zrakoplova može vidjeti oznake na površini poletno-sletne staze ili svjetla koja označavaju poletno-sletnu stazu ili svjetla središnje linije poletno-sletne staze;
88. "naredba o sigurnosti zračne plovidbe" (*Safety Directive*) je dokument koji izdaje ili donosi nadležni organ i kojim se nalažu mјere koje se provode u funkcionalnom sustavu, ili se utvrđuju ograničenja za njegovu operativnu uporabu sa ciljem ponovnog uspostavljanja sigurnosti, kada dokazi pokazuju da bi u suprotnom sigurnost zračnog prometa mogla biti ugrožena;
89. "sustav upravljanja sigurnošću" (*Safety Management System - SMS*) je sistemski pristup upravljanja sigurnošću, koji obuhvata neophodne organizacijske strukture, odgovornosti, politike i procedure;
90. "jedinica službe traganja i spašavanja" (*Search and Rescue Service Unit*) je opći pojam, i u ovisnosti od slučaja, može da bude spasilačko-koordinacijski centar, područni centar i služba za uzbunjivanje; *brisano*;
91. "poluautomatski sustav za osmatranje" (*Semi-automatic Observing System*) je sustav za osmatranje koji omogućuje uvećanje broja mjernih elemenata, ali u radu zahtijeva intervenciju čovjeka za izdavanje odgovarajućih izvješća;
92. "SIGMET" su informacije koje izdaje biro meteorološkog bdjenja u vezi sa nastankom ili predviđenim nastankom određenih vremenskih uvjeta na ruti i drugih pojava u atmosferi koje bi mogle utjecati na sigurnost operacija zrakoplova i u vezi sa razvojem tih pojava u vremenu i prostoru; *brisano*;
93. "specijalno izvješće iz zraka" (*Special Air-Report*) je meteorološko izvješće iz zrakoplova u letu objavljeno

- u skladu sa kriterijima temeljenim na osmatranjima provedenim tijekom leta;
96. "stres" (*Stress*) je posljedica koju iskusi neka osoba suočena sa mogućim uzrokom (stresor) promjene ljudske mogućnosti. Izlaganje stresoru može utjecati na radnu sposobnost te osobe negativno (distres), neutralno ili pak pozitivno (eustres), ovisno od toga na koji način ta osoba doživljava svoju sposobnost upravljanja stresorom;
97. "obuka za ovlaštenje za sustav i opremu" (*System and Equipment Rating Training*) je obuka osmišljena da prenese specifično znanje o sustavu/opremi i vještine, kojima se postiže operativna stručnost;
98. "prilagođeni podaci" (*Tailored Data*) su zrakoplovni podaci koje osigurava operator zrakoplova ili pružatelj DAT usluga u ime operatora zrakoplova, a koji su kreirani za tog operatora zrakoplova za namjeravanu operativnu uporabu;
99. "alternativni aerodrom za polijetanje" (*take-off alternate aerodrome*) je alternativni aerodrom na koji bi zrakoplov mogao sletjeti ako to postane potrebno nedugo nakon polijetanja, a nije moguće koristiti aerodrom odlaska;
100. "aerodomska prognoza" (*Terminal Aerodrome Forecast - TAF*) je sažeto izvješće o očekivanim meteorološkim uvjetima na aerodromu za određeni period;
101. "teren" (*Terrain*) je površina Zemlje koja uključuje prirodna obilježja, kao što su planine, brda, grebeni, doline, vodene mase, trajni led i snijeg, i ne uključuje prepreke;
102. "prag poletno-sletne staze" (*Threshold*) je početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje;
103. "područje dodira" (*Touchdown Zone*) je dio poletno-sletne staze smješten iza praga, a koji zrakoplovi u slijetanju najprije dotaknu;
104. "tropski ciklon" (*Tropical Cyclone*) je opći termin za bezfrontalni ciklon sinoptičkih razmjera koji nastaje iznad tropskih ili suptropskih mora, sa uredenom konvekcijom i jasnom ciklonskom cirkulacijom vjetra pri zemlji;
105. "savjetodavni centar za praćenje tropskih ciklona" (*Tropical Cyclone Advisory centre - TCAC*) je meteorološki centar koji opskrbljuje biroe za meteorološko bdjenje, svjetske oblasne prognostičke centre i međunarodne OPMET baze podataka savjetodavnim informacijama o poziciji, prognoziranom smjeru i brzini kretanja, centralnom tlaku i maksimalnoj brzini vjetra pri zemlji tropskih ciklona;
106. "vidljivost" (*Visibility*) je vidljivost za zrakoplovne potrebe koja je veća od:
 - najveće udaljenosti na kojoj se određeni crni objekat odgovaraajućih dimenzija, smješten blizu zemlje može vidjeti i prepoznati u odnosu na svijetlu pozadinu;
 - najveće udaljenosti na kojoj se svjetla jačine 1000 kandela mogu vidjeti i identifikovati u odnosu na neosvijetljenu pozadinu;
107. "savjetodavni centar za praćenje vulkanskog pepela" (*Volcanic Ash Advisory Centre - VAAC*) je meteorološki centar koji biroima meteorološkog bdjenja, centrima oblasne kontrole zračnog prometa, centrima za pružanje informiranja u letu, svjetskim prognostičkim centrima i međunarodnim bazama OPMET podataka pruža savjetodavne informacije o bočnom i vertikalnom prostiranju te prognozama kretanja vulkanskog pepela u atmosferi nakon vulkanskih erupcija;
108. "svjetski prognostički centar" (*World Area Forecast Centre - WAFC*) je meteorološki centar koji priprema i izdaje prognoze značajnog vremena (SIGWX) i prognoze vjetra i temperature na visini (za globalne razmjere, u digitalnom obliku), izravno državama, odgovarajućim sredstvima koja su dio zrakoplovne usluge fiksne komunikacije (AFS);
109. "svjetski prognostički sustav" (*World Area Forecast System - WAFS*) je globalni sustav putem kojeg svjetski oblasni prognostički centri pružaju zrakoplovne meteorološke prognoze na ruti u jedinstvenim standardiziranim formatima;
110. "aerodromski kontrolni toranj" (*Aerodrome Control Tower*) je jedinica uspostavljena u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa za potrebe aerodromskog prometa;
111. "aerodromski promet" (*Aerodrome Traffic*) je ukupan promet na manevarskim površinama aerodroma i svi zrakoplovi koji lete u blizini aerodroma;
112. "aerodromski prometni krug" (*Aerodrome Traffic Circuit*) je utvrđena putanja leta kojom zrakolov izvodi operacije u blizini aerodroma;
113. "stacionarna zrakoplovna postaja" (*Aeronautical Fixed Station*) je postaja u zrakoplovnoj usluzi fiksne komunikacije;
114. "zrakoplovno osvjetljenje na zemlji" (*Aeronautical Ground Light*) je svaki sustav rasvjete posebno namijenjen za pomoć zračnoj plovidbi, osim svjetala na zrakoplovu;
115. "zrakoplovni informativni cirkular" (*Aeronautical Information Circular – AIC*) je obavještenje koje sadrži informacije koje se ne mogu objaviti putem NOTAM ili AIP, koje se odnose na sigurnost letenja, zračnu plovidbu, tehnički, administrativni ili zakonodavni sadržaj;
116. "upravljanje zrakoplovnim informacijama" (*Aeronautical Information Management – AIM*) je dinamičko, integrirano upravljanje zrakoplovnim informacijama kao dio pružanja i razmjene digitalnih zrakoplovnih podataka provjerenog kvaliteta okviru suradnje sa svim stranama;
117. "proizvod zrakoplovnog informiranja" (*Aeronautical Information Product*) je zrakoplovni podatak i zrakoplovna informacija koji se stavljuju na raspolažanje kao skupovi digitalnih podataka ili u standardiziranom formatu na papiru ili električnom mediju. Proizvodi zrakoplovnog informiranja uključuju:
 - zbornik zrakoplovnih informacija, uključujući njegove izmjene i dopune;
 - AIC;
 - zrakoplovne karte;
 - NOTAM;
 - digitalne skupove podataka;
118. "zbornik zrakoplovnih informacija - AIP" (*Aeronautical Information Publication - AIP*) je Zbornik koji objavljuje Bosnu i Hercegovinu ili se objavljuje u ime države i sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera značajne za zračnu plovidbu;
119. "izmjena AIP" (*AIP amendment*) je trajna izmjena informacija sadržanih u AIP;
120. "dopuna AIP" (*AIP supplement*) je privremena izmjena informacija sadržanih u AIP u obliku dodatnih stranica;
121. "reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija" (*Aeronautical Information Regulation and Control - AIRAC*) je sustav sa svrhom blagovremenog najavljivanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, temeljen na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu;
122. "zrakoplovna mobilna usluga" (*Aeronautical Mobile Service*) je mobilna usluga između zrakoplovnih postaja i postaja na zrakoplovu ili između postaja na zrakoplovima, u kojima mogu učestvovati postaje plovila za preživljavanje, također mogu učestvovati radio predajnici za označavanje

- položaja u slučaju opasnosti, na frekvencijama određenim za slučajeve opasnosti i hitne slučajeve;
123. "zrakoplovna postaja" (*Aeronautical Station*) je kopnena postaja koja se koristi u pružanju zrakoplovne mobilne usluge. U određenim slučajevima, zrakoplovna postaja može biti smještena, na primjer, na plovilu ili na platformi na moru;
124. "zrakoplovna telekomunikacijska postaja" (*Aeronautical Telecommunication Station*) je postaja u zrakoplovnim telekomunikacijskim uslugama;
125. "AFIS aerodrom" (*AFIS Aerodrome*) je aerodrom sa kojeg se pruža AFIS usluga u zračnom prostoru tog aerodroma;
126. "AFIS jedinica" (*AFIS unit*) je jedinica koja je uspostavljena za pružanje AFIS usluga i usluga uzbunjivanja;
127. "identifikacija zrakoplova" (*Aircraft Identification*) je skup slova, brojeva ili kombinacija slova i brojeva koja je identična pozivnom znaku zrakoplova koji se koristi u komunikaciji zrak-zemlja ili je njegov kodirani ekvivalent, a upotrebljava se za identificiranje zrakoplova u komunikacijama zemlja-zemlja u uslugama u zračnom prometu;
128. "komunikacija zrak-zemlja" (*Air-Ground Communications*) je dvosmjerna komunikacija između zrakoplova i postaja ili lokacija na površini zemlje;
129. "savjetodavna usluga u zračnom prometu" (*Air Traffic Advisory Service*) je usluga koja se pruža unutar zračnog prostora određenog za pružanje savjetodavnih usluga, kako bi se osiguralo razdvajanje, u mjeri u kojoj je to moguće, između zrakoplova koji lete po IFR planovima leta;
130. "odobrenje kontrole zračnog prometa ili ATC odobrenje" (*Air Traffic Control Clearance or ATC Clearance*) je odobrenje zrakoplovu za nastavak leta pod određenim uvjetima koje utvrđuje jedinica za kontrolu zračnog prometa;
131. "uputa kontrole zračnog prometa" ili ATC uputa (*Air Traffic Control Instruction or ATC Instruction*) su naredbe koje izdaje kontrola zračnog prometa, kojim se od pilota zahtijeva poduzimanje određenih radnji;
132. "ATC jedinica" (*Air Traffic Control (ATC) Unit or ATC Unit*) je opći pojam koji označava jedinicu oblasne kontrole zračnog prometa, prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromske kontrole zračnog prometa (aerodromski kontrolni toranj);
133. "ALERFA" je kodna riječ koja se koristi za označavanje faze uzbune;
134. "usluga uzbunjivanja" (*Alerting Service*) je usluga koja se obavlja sa ciljem izvješćivanja nadležnih organizacija, a odnosi se na zrakoplov kojem je potrebna pomoć traganja i spašavanja, i pomoć takvim organizacijama u akcijama traganja i spašavanja;
135. "faza uzbune" (*Alert Phase*) je situacija kada postoji opravdana bojazan u pogledu sigurnosti zrakoplova i ljudi u njemu;
136. "jedinica prilazne kontrole zračnog prometa" (*Approach Control Unit*) je jedinica uspostavljena da pruža usluge kontrole zračnog prometa kontroliranim letovima koji dolaze na ili odlaze sa jednog ili više aerodroma;
137. " ruta prostorne navigacije - RNAV ruta" (*Area Navigation Route*) je ATS ruta uspostavljena za uporabu za zrakoplove koji mogu da koriste prostornu navigaciju;
138. "spajanje" (*Assemble*) je postupak spajanja podataka iz više izvora u bazu podataka i uspostavljanja osnove za dalju obradu;
139. "ATS ruta" (*ATS Route*) je utvrđena ruta projektirana za kanaliranje protoka prometa kao neophodna za pružanje usluga u zračnom prometu;
140. "ATS nadzorna usluga" (*ATS Surveillance Service*) je usluga koja se pruža izravno putem ATS nadzornog sustava;
141. "ATS nadzorni sustav" (*ATS Surveillance System*) je generički pojam koji označava ADS-B, PSR, SSR ili bilo koji drugi uporedivi zemaljski sustav koji omogućuje identifikaciju zrakoplova;
142. "automatski ovisni nadzor – radio-difuzija - ADS-B" (*Automatic Dependent Surveillance – Broadcast - ADS-B*) su sredstva pomoću kojih zrakoplov, vozila na aerodromu i ostali objekti mogu automatski slati i/ili primati podatke, kao što su identifikacija, pozicija i dodatne podatke, kada je prihvatljivo, u modu za emitiranje putem veze za prijenos podataka (*data link*);
143. "automatski ovisni nadzor – ugovor – ADS-C" (*Automatic Dependent Surveillance – Contract - ADS-C*) je način na koji se uvjeti ADS-C sporazuma razmjenjuju između zemaljskih sustava i zrakoplova, navodeći pod kojim uvjetima se pokreće ADS-C izvješća i koji će podaci biti sadržani u izvješćima;
144. "usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti - ATIS" (*Automatic Terminal Information Service - ATIS*) je usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti;
145. "usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti - D-ATIS" (*Data Link-Automatic Terminal Information Service - D - ATIS*) je usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti prijenosom podataka;
146. "usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti putem glasovnog ponavljajućeg emitiranja - Voice - ATIS" (*Voice-automatic Terminal Information Service Voice - ATIS*) je usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti putem glasovnog ponavljajućeg emitiranja;
147. "radio emitiranje" (*Broadcast*) je radio prijenos informacija koje se odnose na zračnu plovidbu koji nije namijenjen samo jednoj postaju ili pojedinim postajama;
148. "gornja granica baze oblaka (plafon)" (*Ceiling*) je visina donje granice najnižeg sloja oblaka iznad zemlje ili vode ispod 6 000 m (20 000 ft) koji pokriva više od polovine neba;
149. "granica važenja odobrenja" (*Clearance Limit*) je točka do koje je zrakoplov dobio ATC odobrenje;
150. "baza oblaka" (*Cloud Base*) je visina baze najnižeg posmatranog ili prognoziranog elementa oblaka u blizini aerodroma ili operativne površine ili unutar određenog područja operacija, koja se uobičajeno mjeri iznad nadmorske visine aerodroma ili, u slučaju operacija iznad mora, iznad srednje razine mora;
151. "kompletnost" (*Completeness*) je stupanj pouzdanosti, u vezi sa podacima, da su svi podaci koji su potrebni za predviđenu namjenu pruženi;
152. "razina pouzdanosti" (*Confidence Level*) je vjerojatnoća da se stvarna vrijednost parametra nalazi unutar određenog intervala oko njegove procijenjene vrijednosti;
153. "konferencijska komunikacija" (*Conference Communications*) su sredstva komunikacije koja omogućuju da se istodobno između tri ili više lokacija odvija izravan razgovor;
154. "kontrolirana zona" (*Control Zone*) je kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemlje do određene razine u visinu;

155. "kontrolirani aerodrom" (**Controlled Aerodrome**) je aerodrom na kojem se pruža usluga kontrole zračnog prometa aerodromskom prometu;
156. "kontrolirani zračni prostor" (**Controlled Airspace**) je zračni prostor određenih dimenzija u kojem je osigurana usluga kontrole zračnog prometa u skladu sa klasifikacijom zračnog prostora;
157. "kontrolirani let" (**Controlled Flight**) je svaki let za koji je potrebno ATC odobrenje;
158. "komunikacija kontrolor-pilot putem veze za prijenos podataka" (**Controller-Pilot Data Link Communication - CPDLC**) su sredstva komunikacije između kontrolora zračnog prometa i pilota koji koriste vezu za prijenos podataka za ATC komunikaciju;
159. "kritično područje" (**Critical Area**) je područje određenih dimenzija oko zemaljske opreme za precizni instrumentalni prilaz u kojem bi prisustvo vozila ili zrakoplova prouzrokovalo neprihvatljivo ometanje signalâ za navođenje;
160. "razina krstarenja" (**Cruising Level**) je razina leta održavana tijekom značajnog dijela leta;
161. "ciklična provjera redundancije" (**Cyclic Redundancy Check - CRC**) je matematički algoritam primijenjen na digitalno predstavljanje podataka koji osigurava razinu pouzdanosti od gubitka ili izmjene podataka;
162. "opasna zona" (**Danger Area**) je zračni prostor definiranih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova;
163. "točnost podataka" (**Data Accuracy**) je stupanj podudaranja između predviđene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti;
164. "površina na kojoj se prikupljaju podaci" (**Data Collection Surface**) je određena površina na kojoj se prikupljaju podaci o preprekama ili terenu;
165. "integritet zrakoplovnih podataka" (**Data Integrity**) je stupanj pouzdanosti da zrakoplovni podaci i njihove vrijednosti nisu bili izgubljeni ili promijenjeni od vremena nastanka ili ovlaštene izmjene;
166. "atribut podatka" (**Data Item**) je pojedinačni atribut kompletног skupa podatka, kojem je dodijeljena vrijednost koja definira njegov trenutni status;
167. "komunikacija putem veze za prijenos podataka" (**Data Link Communications**) je način komunikacije namijenjen za razmjenu poruka putem veze za prijenos podataka;
168. "VOLMET u formi veze za prijenos podataka (*data link*)" (**Data link-VOLMET - D-VOLMET**) je pružanje rutinskog meteorološkog izvješća za aerodrom (METAR), posebnog meteorološkog izvješća za aerodrom (SPECI), TAF, SIGMET, specijalnih izvješća iz zraka koji nisu obuhvaćeni SIGMET i, ako je dostupno, AIRMET putem veze za prijenos podataka;
169. "kreiranje podataka" (**Data Origination**) je kreiranja novog pojedinačnog podatka sa njegovom pripadajućom vrijednošću, promjena vrijednosti postojećeg pojedinačnog podatka ili brisanje postojećeg pojedinačnog podatka;
170. "specifikacija proizvoda podataka" (**Data Product Specification**) je detaljan opis skupa podataka ili zbirke skupova podataka zajedno sa dodatnim informacijama koje će omogućiti da isti budu kreirani, dostavljeni do i korišteni od drugog korisnika;
171. "skup podataka" (**Data Set**) je zbirka podataka koja se može identificirati;
172. "podatak" (**Datum**) je bilo koja veličina ili red veličina koje mogu da služe kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih veličina (ISO 19104);
173. "DETRESFA" je kodna riječ koja se koristi za označavanje faze opasnosti;
174. "faza opasnosti" (**Distress Phase**) je situacija kada postoji razlog za uvjerenje da zrakoplovu i putnicima prijeti ozbiljna opasnost i da se zahtijeva trenutna intervencija i pomoć;
175. "naredno odobrenje" (**Downstream Clearance**) je odobrenje koje izdaje zrakoplovu ATC jedinica koja trenutno ne vrši kontrolu nad zrakoplovom;
176. "značajan promet" (**Essential Traffic**) je kontrolirani promet na koji se primjenjuje razdvajanje od strane kontrole zračnog prometa, ali koji u odnosu na pojedini kontrolirani let nije ili neće biti razdvojen od drugog kontroliranog prometa odgovarajućim minimalnim razdvajanjem;
177. "lokalni značajan promet" (**Essential Local Traffic**) je svaki zrakoplov, vozilo ili osoblje koji su na manevarskoj površini ili blizu nje, ili promet u oblasti polijetanja i početnog penjanja ili završnog prilaza, koji može predstavljati opasnost za predmetni zrakoplov;
178. "predviđeno vrijeme dolaska" (**Estimated Time Of Arrival**) je:
- (a) za IFR letove, predviđeno vrijeme dolaska zrakoplova na poziciju iznad određene tačke, definirane referiranjem na konkretno navigacijsko sredstvo, sa koje zrakoplov namjerava započeti postupak instrumentalnog prilaza ili, ako takvo navigacijsko sredstvo ne postoji u neposrednoj blizini aerodroma, vrijeme dolaska zrakoplova na poziciju iznad aerodroma,
 - (b) za letove u skladu sa pravilima vizualnog letenja (VFR) je vrijeme dolaska na poziciju iznad aerodroma;
179. "svojstvo" (**Feature**) je apstrakcija pojave iz stvarnog svijeta;
180. "atribut svojstva" (**Feature Attribute**) je karakteristika svojstva koji ima naziv, tip podatka i vrijednost domena koji je povezan s njim;
181. "tip svojstva" (**Feature Type**) je klasa pojave iz stvarnog svijeta sa zajedničkim karakteristikama, a koja čini osnovnu razinu klasifikacije u katalogu svojstava;
182. "završni prilaz" (**Final Approach**) je dio postupka instrumentalnog prilaza koji:
- (a) počinje na utvrđenom fiksnu ili točki ili, ukoliko takav fiks ili točka završnog prilaza nisu određeni, na bilo kojem od sljedećih mjesto:
 - (i) na kraju posljednjeg proceduralnog, osnovnog ili doletnog zaokreta prilazne procedure, ukoliko je određena;
 - (ii) na točki priključenja posljednjoj utvrđenoj putanji utvrđenoj u proceduri prilaza;
 - (b) završava u točki u okolini aerodroma sa koje slijetanje može biti obavljeno ili započeta procedura neuspjelog prilaza;
183. "zona informiranja u letu" (**Flight Information Zone**) je zračni prostor određenih dimenzija u kojem se pružaju aerodromske usluge informiranja u letu i usluge uzbunjivanja za aerodromski promet;
184. "usluge projektiranja postupaka/procedura letenja" (**Flight Procedure Design Services**) su usluge projektiranja, dokumentiranja, validacije, održavanja i periodične provjere postupaka/procedura letenja neophodnih za sigurnost, regularnost i efikasnost zračne plovidbe;
185. "projektant postupka za letenje" (**Flight Procedure Designer**) je kvalificirano lice koje vrši projektiranje, dokumentiranje, validaciju, kontinuirano održavanje i periodični pregled postupaka letenja;

186. "postupak letenja" (**Flight Procedure**) je skup unaprijed utvrđenih letačkih manevara čija je svrha da ih pilot prati, a objavljeni su u elektroničkom, štampanom i/ili digitalnom obliku. Postupak/procedura letenja se obavlja ili u skladu sa pravilima instrumentalnog letenja (IFR) ili sa pravilima vizualnog letenja (VFR);
187. "plan leta" (**Flight Plan**) je određena informacija koja se dostavlja ATS jedinicama, a odnosi se na namjeravani let ili dio leta zrakoplova;
188. "vidljivost u letu" (**Flight Visibility**) je vidljivost iz pilotske kabine u pravcu kretanja zrakoplova;
189. "format" (**Format**) je struktura atributa podataka, zapisa i dokumenata datoteka u skladu sa standardima, specifikacijama ili zahtjevima u pogledu kvaliteta podataka;
190. "geoid" (**Geoid**) je površina jednakih potencijala (ekvipotencijalna površina) u polju Zemljine gravitacije koja se poklapa sa mernom površinom srednje razine mora (MSL) kontinuirano produženom kroz kontinente;
191. "undulacija geoida" (**Geoid undulation**) je udaljenost geoida iznad (pozitivna) ili ispod (negativna) u odnosu na matematički referentni elipsoid;
192. "ravan poniranja" (**Glide path**) je profil poniranja za vertikalno navođenje tijekom završnog prilaza;
193. "vidljivost pri zemlji" (**Ground Visibility**) je vidljivost na aerodromu koju je utvrdila ovlaštena stručna osoba;
194. "kurs leta" (**Heading**) je pravac uzdužne ose zrakoplova, obično izražen u stupnjevima u odnosu na sjever (pravi, magnetni, kompasni ili na koordinatnoj mreži);
195. "helidrom" (**Heliport**) je određena površina na zemlji ili objektu namijenjen u potpunosti ili djelomično za dolazak, odlazak i kretanje helikoptera na površini;
196. "klasifikacija integriteta" (**Integrity Classification**) je klasifikacija temeljena na potencijalnom riziku koji proizlazi iz korištenja oštećenih podataka, uz razlikovanje rutinskih, bitnih i kritičnih podataka;
197. "međunarodni NOTAM ured" (**International NOTAM Office (NOF)**) je ured koji uspostavlja država u svrhu razmjenjivanja NOTAM na međunarodnoj razini;
198. "točka čekanja/holdinga" (**Holding Fix**) je geografska lokacija koja služi kao referentna točka za postupak čekanja;
199. "postupak čekanja" (**Holding Procedure**) je unaprijed utvrđeni manevar u svrhu zadržavanja zrakoplova unutar određenog zračnog prostora u očekivanju daljeg ATS odobrenja;
200. "identifikacija" (**Identification**) je situacija kada se indikacija pozicije određenog zrakoplova vidi na monitoru za prikaz situacije i pozitivo je identificirana;
201. "pravila instrumentalnog letenja" (**Instrument Flight Rules**) su pravila koja dozvoljavaju da zrakoplov koji je opremljen pogodnom navigacijskom opremom odgovarajućom za predviđenu rutu leti u skladu sa primjenjivim zahtjevima za zrakoplovne operacije;
202. "INCERFA" je kodna riječ koja se koristi za označavanje faze neizvjesnosti;
203. "operacije instrumentalnog prilaza" (**Instrument Approach Operations**) je prilaz za slijetanje pomoću instrumenata za navigacijsko navođenje temeljenih na postupku instrumentalnog prilaza. Postoje dvije metode izvođenja operacija instrumentalnog prilaza:
- (a) operacija dvodimenzionalnog (2D) instrumentalnog prilaza u kojoj se primjenjuje samo bočno navigacijsko navođenje,
 - (b) operacija trodimenzionalnog (3D) instrumentalnog prilaza u kojoj se primjenjuju bočno i vertikalno navigacijsko navođenje;
204. "postupak instrumentalnog prilaza" (**Instrument Approach Procedure – IAP**) je niz unaprijed određenih manevara zrakoplova koji se izvode prema instrumentima u zrakoplovu i koji osiguravaju određenu udaljenost od prepreka, počevši od točke početnog prilaza ili, ako je to primjenjivo, od početka određene putanje za dolazak, do točke sa koje je moguće izvršiti slijetanje, a ako slijetanje nije izvršeno, do pozicije na kojoj se primjenjuju kriteriji nadvisivanja prepreka u čekanju ili na ruti. Postupci instrumentalnog prilaza se klasificiraju na sljedeći način:
- (a) postupak nepreciznog prilaza (**Non-precision approach – NPA**): Postupak instrumentalnog prilaza namijenjen za operacije 2D instrumentalnog prilaza tip A,
 - (b) postupak prilaza sa vertikalnim navođenjem (**Approach procedure with vertical guidance – APV**): Postupak instrumentalnog prilaza sa navigacijom temeljenom na performansama (PBN), namijenjen za operacije 3D instrumentalnog prilaza tip A;
 - (c) "postupak preciznog prilaza - PA" (**precision approach (PA) procedure**) je postupak instrumentalnog prilaza temeljen na navigacijskim sustavima (ILS, MLS, GLS i SBAS Cat I) namijenjen za operacije 3D instrumentalnog prilaza Tipa A ili B;
205. "instrumentalni meteorološki uvjeti" (**Instrument Meteorological Conditions - IMC**) su meteorološki uvjeti izraženi terminima vidljivost, udaljenost od oblaka i gornja granica baze oblaka/plafon, manji od minimuma utvrđenih za vizualne meteorološke uvjete;
206. "operacije u uvjetima smanjene vidljivosti - LVO" (**Low Visibility Operations – LVOs**) su operacije prilaza ili polijetanja na poletno-sletnoj stazi na kojoj je bilo koji RVR manji od 550 m ili vožnja na aerodromu na kom je bilo koji RVR manji od 550 m;
207. "manevarska površina" (**Manoeuvring**) je dio aerodroma koji se koristi za polijetanje, slijetanje ili vožnju zrakoplova, izuzev platforme;
208. "metapodaci" (**Metadata**) su podaci o podacima;
209. "operativna površina" (**Movement Area**) je dio aerodroma određen za polijetanje, slijetanje i vožnju zrakoplova koji se sastoji od manevarske površine i platforme/platformi;
210. "navigacijsko sredstvo" (**Navigation Aid**) je uređaj ili sustav izvan zrakoplova koji proizvodi elektromagnetne signale koje koriste navigacijski sustavi u zrakoplovu sa ciljem određivanja položaja ili navođenja duž putanje leta;
211. "mod sekundarnog nadzornog radara" (**Mode Secondary Surveillance Radar - SSR**) je konvencionalni identifikator povezan sa posebnim funkcijama interrogacijskih signala koje emitira SSR interrogator. Postoje četiri moda utvrđena u ICAO Aneksu 10: A, C, S i kombinirani;
212. "paralelne ili približno paralelne poletno-sletne staze" (**Near-Parallel Runways**) su poletno-sletne staze koje se ne sijeku i čije produžene ose imaju kut konvergencije/divergencije od 15° stupnjeva ili manje;
213. "vođa zrakoplova" (**Pilot-in-Command**) je pilot kojeg odredi operator, ili u slučaju generalne avijacije, vlasnik, da upravlja i koji je zadužen za sigurno izvođenje leta;
214. "pozicija" (**Position**) je, u geografskom kontekstu, skup koordinata (geografska duljina i širina) referentnih prema matematičkom referentnom elipsoidu, kojim se definira položaj točke na površini Zemlje;
215. "označavanje pozicije" (**Position Indication**) je vizuelno označavanje pozicije, na monitoru za prikaz situacije u obliku simbola ili u nekom drugom nesimboličnom obliku, ili oboje, čija je svrha označavanje pozicije zrakoplova, vozila na aerodromu ili drugog objekta;

216. "visina po tlaku" (**Pressure-Altitude**) je atmosferski tlak izražen kroz apsolutnu visinu koja odgovara tom tlaku u standardnoj atmosferi;
217. "primarni radar" (**Primary Radar**) je radarski sustav koji koristi reflektirane radio signale;
218. "štampane komunikacije" (**Printed Communications**) su komunikacije koje automatski osiguravaju trajni štampani zapis svih poruka na svakom terminalu u sustavu a koje prolaze kroz takav sustav;
219. "zabranjena zona" (**Prohibited Area**) je zračni prostor definiranih dimenzija iznad zemlje ili teritorijalnih voda neke države u kojem je letenje zrakoplova zabranjeno;
220. "radio-navigacijska usluga" (**Radio Navigation Service**) je usluga koja pruža informacije za navođenje ili podatke o poziciji za efikasne i sigurne operacije zrakoplova, uz podršku jednog ili više radio-navigacijskih sredstava;
221. "radio-telefonijska" (**Radiotelephony**) je oblik radio-komunikacije prvenstveno namijenjen razmjeni informacija putem govora;
222. "specifikacija potrebnih komunikacijskih performansi" (**Required Communications Performance Specification or RCP**) je skup zahtjeva za pružanje ATS usluga, pripadajući zemaljsku opremu, mogućnosti zrakoplova i operacije potrebne za podršku komunikacija temeljenih na performansama;
223. "specifikacija zahtijevanih nadzornih performansi" ili "RSP specifikacija" (**Required Surveillance Specification or RSP Specification**) je skup zahtjeva za pružanje ATS usluga, pripadajući zemaljsku opremu, performanse zrakoplova i operacije potrebne za podršku nadzora temeljenog na performansama;
224. "rezolucija" (**Resolution**) je broj jedinica ili cifara pomoću kojih se izmjerenja ili izračunata vrijednost izražava i koristi;
225. "ograničena zona" (**Restricted Area**) je dio zračnog prostora definiranih dimenzija, iznad zemlje i teritorijalnih voda neke države, unutar kojeg je letenje zrakoplova ograničeno u skladu sa određenim uvjetima;
226. "etapa rute" (**Route Stage**) je ruta ili dio rute na kojoj nema međuslijetanja;
227. "poletno-sletna staza u uporabi" (**Runway-in-Use**) je poletno-sletna staza ili staze koje u određenom trenutku jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu smatra najpogodnijom za uporabu za tipove zrakoplova čije se slijetanje ili polijetanje očekuje na predmetnom aerodromu. Odvojene poletno-sletne staze ili više njih mogu se odrediti kao poletno-sletne staze u uporabi za zrakoplove u dolasku i zrakoplove u odlasku;
228. "sekundarni radar" (**Secondary Radar**) je radarski sustav u kojem radio signal emitiran sa radara aktivira emitiranje radio signala sa druge postaje;
229. "sekundarni nadzorni radar (**Secondary Surveillance Radar - SSR**)" je nadzorni radarski sustav koji koristi primopredajnike i prijemnike (intreogatore) i transpondere;
230. "osjetljivo područje" (**Sensitive Area**) je područje koje se proteže izvan kritičnog područja, u kojem parkiranje ili kretanje zrakoplova ili vozila utječe na signal za navođenje u mjeri da može izazvati neprihvatljivo ometanje za zrakoplov koji taj signal koristi;
231. "SNOWTAM" je posebno izdanje NOTAM u standardnom formatu, a koje sadrži izvješće o stanju površina za kretanje zrakoplova kojim se izvješćuje o opasnim uvjetima i o prestanku takvih uvjeta uzrokovanih prisutnošću snijega, leda, bljuzgavice, poledice ili vode sa snijegom, bljuzgavicom, ledom ili poledicom na operativnoj površini;
232. "značajna točka" (**Significant Point**) je specifična geografska lokacija koja se koristi u definiranju ATS rute ili putanje leta zrakoplova i za druge navigacijske i ATS svrhe;
233. "monitor za prikaz situacije" (**Situation Display**) je elektronički uređaj sa ekranom na kojem se vide pozicija i kretanje zrakoplova i druge informacije po potrebi;
234. " ruta standardnog instrumentalnog dolaska" (**Standard Instrument Arrival (STAR Route)**) je utvrđena ruta za dolazak u skladu sa pravilima instrumentalnog letenja koja povezuje značajnu točku, obično na ATS ruti, sa točkom na kojoj se može započeti objavljeni postupak instrumentalnog prilaza;
235. " ruta standardnog instrumentalnog odlaska" (**Standard Instrument Departure (SID Route)**) je utvrđena ruta za odlazak u skladu sa pravilima instrumentalnog letenja koja povezuje aerodrom sa određenom značajnom točkom, obično na određenoj ATS ruti, na kojoj počinje rutna faza leta;
236. "specijalni VFR let" (**Special VFR flight**) je VFR let odobren od ATC za izvođenje u kontroliranoj zoni u meteorološkim uvjetima ispod VMC;
237. "voženja zrakoplova po zemlji/rulanje" (**Taxiing**) je kretanje zrakoplova na površini aerodroma uz uporabu sopstvenog pogona, isključujući polijetanje i slijetanje;
238. "staza za vožnju/rulna staza" (**Taxiway**) je određena staza na aerodromu na zemlji, namijenjena za voženju zrakoplova i međusobno povezivanje jednog dijela aerodroma sa drugim;
239. "završna kontrolirana oblast" (**Terminal Control Area - TMA**) je kontrolirana oblast koja se ubičajeno uspostavlja na mjestu gdje se slivaju ATS rute u blizini jednog ili više velikih aerodroma;
240. "blagovremenost" (**Timeliness**) je, u odnosu na podatke, stupanj pouzdanoći da su ti podaci primjenjivi u periodu njihove namjeravane uporabe;
241. "sljedivost" (**Traceability**) je, u odnosu na podatke, stupanj do kojeg sustav ili proizvod podataka je u stanju da pruža zapis o promjenama tog proizvoda, koji stvara trag u svrhu provjere i koji se može pratiti od krajnjeg korisnika do strane koja je izvor podatka;
242. "putanja" (**Track**) je projekcija putanje zrakoplova u odnosu na površinu zemlje čiji je pravac u bilo kojoj točki obično izražen u stupnjevima u odnosu na sjever (stvarni, magnetni ili koordinatni);
243. "informacija o prometu" (**Traffic Information**) je informacija koju izdaje ATS jedinica kao upozorenje pilotu na drugi poznati ili posmatrani promet koji može biti u blizini položaja zrakoplova ili planirane rute leta i da pomogne pilotu da izbjegne sudar;
244. "točka prijenosa odobreњa kontrole zračnog prometa" (**Transfer of Control Point**) je definirana točka smještena duž putanje leta zrakoplova, na kojoj se odgovornost za pružanje ATC usluga zrakoplovu prenosi sa jedne ATC jedinice ili kontrolorske pozicije na drugu;
245. "jedinica prijenosa" (**Transferring Unit**) je ATC jedinica u procesu prijenosa odgovornosti za pružanje ATC usluga zrakoplovu, sljedeći ATC jedinici na ruti leta;
246. "prijezlazna apsolutna visina" (**Transition Altitude**) je apsolutna visina na kojoj, odnosno, ispod koje se vertikalna pozicija zrakoplova izražava u vidu apsolutne visine (mjerena na temelju QNH tlaka);
247. "prijezlazni sloj" (**Transition Layer**) je zračni prostor između prijezlazne apsolutne visine i prijezlazne razine;
248. "prijezlazna razina" (**Transition level**) je prva razina leta iznad prijezlazne apsolutne visine koja se može koristiti;

249. "validacija" (**Validation**) je, u odnosu na podatke, proces kojim se osigurava da podaci ispunjavaju zahtjeve za određenu primjenu ili namjeravanu uporabu;
250. "provjera" (**Verification**) je, u odnosu na podatke, ocjena izlaznih podataka iz postupka obrade zrakoplovnih podataka kako bi se osigurala ispravnost i dosljednost u odnosu na ulazne podatke i primjenjene standarde, pravila i konvencije upotrijebljene u tom postupku;
251. "faza neizvjesnosti" (**Uncertainty Phase**) je situacija kada postoji neizvjesnost u pogledu sigurnosti zrakoplova i putnika;
252. "slobodni balon bez posade" (**Unmanned Free Balloon**) je zrakoplov lakši od zraka, bez motornog pogona, bez posade, u slobodnom letu;
253. "vektoriranje" (**Vectoring**) je navigacijsko navođenje zrakopova davanjem određenih kurseva leta, na temelju uporabe ATS nadzornog sustava;
254. "let koji se izvodi po pravilima vizualnog letenja - VFR let" (**VFR flight**) je let koji se obavlja prema pravilima za vizualno letenje;
255. "vizualni prilaz" (**Visual Approach**) je prilaz zrakoplova tijekom IFR leta, kada dio instrumentalnog prilaza ili cijeli instrumentalni prilaz (IAP) nije dovršen, a operacija prilaza je izvedena pomoću vizualnih referenci u odnosu na teren;
256. "vizualni meteorološki uvjeti" (**Visual Meteorological Conditions – VMC**) su meteorološki uvjeti izraženi kao vidljivost, rastojanje od oblaka i gornja granica baze oblaka, jednak ili veći od utvrđenih minimuma;
257. "VOLMET" (**VOLMET**) su meteorološke informacije za zrakoplove u letu;
258. "VOLMET emitiranje" (**VOLMET broadcast**) je pružanje, prema potrebi, aktualnih izvješća METAR, SPECI, TAF i SIGMET neprekidnim i ponavljajućim govornim radio-difuznim emitiranjem;
259. "točka na ruti" (**Waypoint**) je specifična geografska lokacija koja se koristi za definiranje oblasne navigacijske rute ili zračnog puta zrakoplova koji koristi RNAV. Točke na ruti, određuju se kao:
- (a) točka neobveznog preleta (*fly-by waypoint*) – putna navigacijska točka za koju je potreban prethodni zaokret kako bi se omogućilo tangencijalno spajanje sa sljedećim segmentom na ruti ili postupku, ili
 - (b) točka obveznog preleta (*fly-over waypoint*) – putna navigacijska točka na kojoj se započinje zaokret kako bi se omogućilo spajanje sa sljedećim segmentom na ruti ili proceduri;
260. "promatračnica vulkana" (**Volcano observatory**) je pružatelj usluge kojeg je odabrao nadležni organ i koji osmatra aktivnost nekog vulkana ili više vulkana i svoja opažanja dostavlja dogovorenom skupu primatelja u zrakoplovnom sektoru;
261. "jezik za označavanje geografskih podataka - GML" (**Geography Markup Language - GML**) je standard za kodiranje Otvorenog geoprostornog konzorcija (**Open Geospatial Consortium - OGC**);
262. "Centar za svemirske meteorološke pojave" (**Space Weather Centre - SWXC**) je centar koji prati i pruža informacije o svemirskim meteorološkim pojavama za koje se očekuje da će imati utjecaja na visoko frekventnu radio-komunikaciju, satelitsku komunikaciju i navigacijske i nadzorne sustave koji su temeljeni na GNSS i/ili predstavljaju rizik od radioaktivnog zračenja za osobe koje se nalaze u zrakoplovu.

ANEKS II

ZAHTJEVI ZA NADLEŽNE ORGANE – NADZOR USLUGA I DRUGIH MREŽNIH FUNKCIJA ATM

(Dio - ATM/ANS.AR)

Poddio A – OPĆI ZAHTJEVI

ATM/ANS.AR.A.001 Područje primjene

Ovaj aneks utvrđuje zahtjeve za upravni postupak i sustav upravljanja koji se primjenjuju na BHDCA koja je odgovorna za certifikaciju, nadzor i osiguranje primjene propisa u odnosu na primjenu zahtjeva iz aneksa III do XIII od strane pružatelja usluga u skladu sa člankom 10. ovog pravilnika.

ATM/ANS.AR.A.005 Zadaci certifikacije, nadzora i osiguranje primjene propisa

- (a) BHDCA izvršava zadatke certifikacije, nadzora i osiguranje primjene propisa u vezi sa primjenom zahtjeva primjenjivih na pružatelje usluga, prati sigurno pružanje njihovih usluga i provjerava jesu li primjenjivi zahtjevi ispunjeni.
- (b) BHDCA utvrđuje i izvršava svoje odgovornosti vezane za certifikaciju, nadzor i osiguranje primjene propisa na način kojim se osigurava:
 - (1) da postoji konkretna odgovornost za primjenu svake odredbe ovog pravilnika;
 - (2) da je upoznata sa mehanizmima nadzora sigurnosti i njihovim rezultatima;
 - (3) da postoji razmjena relevantnih informacija između BHDCA i drugih nadležnih organa.

BHDCA vrši redovito preispitivanje sporazuma o nadzoru pružatelja usluga u zračnoj plovidbi u funkcionalnim blokovima zračnog prostora (FAB) koji se prostiru preko zračnih prostora koji su u nadležnosti više od jedne države članice FAB, kao i praktične primjene tih sporazuma, posebno imajući u vidu postignuti sigurnosni učinak pružatelja usluga pod njihovim nadzorom.

- (c) BHDCA uspostavlja mehanizme koordinacije sa drugim nadležnim organima u pogledu prijavljenih promjena u funkcionalnim sustavima koji uključuju pružatelje usluga obuhvaćene nadzorom drugih nadležnih organa. Ti mehanizmi koordinacije osiguravaju djelotvoran izbor i provjeru tih prijavljenih promjena, u skladu sa navedenim pod ATM/ANS.AR.C.025.

ATM/ANS.AR.A.010 Dokumentacija o certifikaciji, nadzoru i primjeni propisa

BHDCA stavlja na raspolaganje sve relevantne zakonske propise, standarde, pravila, tehničke dokumente i druge povezane dokumente svom osoblju kako bi obavljali svoje zadatke i izvršavali poslove iz svojih odgovornosti.

ATM/ANS.AR.A.015 Načini usklađivanja

- (a) EASA razvija prihvatljive načine usklađivanja (AMC) koja mogu da se koriste za uspostavljanje usklađenosti sa zahtjevima utvrđenim u ovom pravilniku. Kada postoji usklađenost sa AMC, ispunjeni su zahtjevi utvrđeni u ovom pravilniku.
- (b) Za uspostavljanje usklađenosti sa ovim pravilnikom mogu se koristiti alternativni načini usklađivanja (AltMOC).
- (c) BHDCA uspostavlja sustav za dosljednu evaluaciju svih AltMOC koje primjenjuju BHDCA i pružatelji usluga koji su predmet nadzora, koji omogućuju uspostavljanje usklađenosti sa zahtjevima iz ovog pravilnika.
- (d) BHDCA procjenjuje sve AltMOC koje predlože pružatelji usluga u skladu sa ATM/ANS.OR.A.020, analiziranjem dostavljene dokumentacije i, ukoliko smatra neophodnim, provođenjem nadzora nad pružateljem usluga.

Kada BHDCA utvrdi da su AltMOC dovoljni za osiguranje usklađenosti sa primjenjivim zahtjevima iz ovog pravilnika, bez nepotrebnog odlaganja:

- (1) obavještava podnositelja zahtjeva da se AltMOC mogu provesti i, po potrebi, mijenja i dopunjava certifikat podnositelja zahtjeva;
- (2) obavještava EASA o njihovom sadržaju, uključujući kopije cjelokupne relevantne dokumentacije;
- (3) *brisano (nije primjenjivo).*
- (e) Kada BHDCA koristi AltMOC kako bi postigla usklađenost sa ovim pravilnikom:
 - (1) stavlja ih na raspolaganje svim pružateljima usluga koja su predmet njenog nadzora;
 - (2) obavještava EASA u skladu sa člankom 21. ovog pravilnika.

BHDCA dostavlja EASA kompletan opis AltMOC, uključujući svaku reviziju postupaka i procedura koja može da bude relevantna, kao i procjenu kojom se dokazuje da su ispunjeni zahtjevi iz ovog pravilnika.

ATM/ANS.AR.A.020 Izvješćivanje EASA

- (a) BHDCA, u skladu sa člankom 21. ovog pravilnika, obavještava EASA u slučaju svakog značajnog problema sa primjenom ovog pravilnika.

Ne dovodeći u pitanje propis kojim se uređuje izvješćivanje o događajima u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, BHDCA dostavlja EASA informacije od značaja za sigurnost, koje proizilaze iz prijava događaja koje je BHDCA zaprimila i uskladištila u bazu podataka o incidentima iz članka 16. stavak (1) navedenog propisa.

ATM/ANS.AR.A.025 Trenutna reakcija na sigurnosni problem

- (a) Ne dovodeći u pitanje propis kojim se uređuje izvješćivanje o događajima u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, BHDCA provodi sustav odgovarajućeg prikupljanja, analize i širenja sigurnosnih informacija.
- (b) *brisano (nije primjenjivo)*
- (c) Nakon prijema informacija koje su navedene pod (a), BHDCA poduzima odgovarajuće mjere kako bi riješila sigurnosni problem, uključujući izdavanje naredbi o sigurnosti zračne plovidbe u skladu sa ATM/ANS.AR.A.030.
- (d) O mjerama koje su poduzete u skladu sa navedenim pod (c), BHDCA obavještavaju dotični pružatelji usluga koji trebaju biti usklađeni sa njima, u skladu sa ATM/ANS.OR.A.060. U skladu sa člankom 21. ovog pravilnika, BHDCA obavještava EASA o ovim mjerama.

ATM/ANS.AR.A.030 Naredbe o sigurnosti zračne plovidbe

- (a) BHDCA donosi naredbu o sigurnosti zračne plovidbe kada u funkcionalnom sustavu utvrdi postojanje okolnosti koje ugrožavaju sigurnost zračne plovidbe koje zahtijevaju trenutno djelovanje sa ciljem ublažavanja uočenog rizika.
- (b) Naredba o sigurnosti zračne plovidbe se proslijeđuje predmetnim pružateljima usluga i sadrži minimalno sljedeće informacije:
 - (1) okolnosti koje ugrožavaju sigurnost zračne plovidbe;
 - (2) identifikaciju ugroženog funkcionalnog sustava;
 - (3) potrebne mjere i njihovo obrazloženje;
 - (4) rok za izvršenje zahtijevanih mjer;
 - (5) datum njenog stupanja na snagu.
- (c) U skladu sa člankom 21. ovog pravilnika, BHDCA dostavlja primjerak naredbe o sigurnosti zračne plovidbe EASA i svim drugim nadležnim vlastima na koje ona može utjecati.

- (d) BHDCA provjerava usklađenost pružatelja usluga s primjenjivim naredbama o sigurnosti zračne plovidbe.

Poddio B – UPRAVLJANJE (ATM/ANS.AR.B)

ATM/ANS.AR.B.001 Sustav upravljanja

- (a) BHDCA uspostavlja i održava sustav upravljanja, koji minimalno obuhvata sljedeće elemente:
 - (1) dokumentiranu politiku, postupke/procedure kako bi opisala svoju organizaciju, načine i metode za postizanje usklađenosti sa ovim pravilnikom i Aneksom XIV ovog pravilnika u odnosu na obavezu provođenja zadatka certifikacije, nadzora i osiguravanja primjene propisa u skladu sa ovim pravilnikom. Procedure su ažurne i služe kao osnovni radni dokumenti u okviru BHDCA za sve pripadajuće zadatke;
 - (2) dovoljan broj osoblja, uključujući inspektore koji izvršavaju svoje zadatke i ispunjavaju svoje odgovornosti u skladu sa ovim pravilnikom. Ovo osoblje je kvalificirano da izvršava dodijeljene zadatke i ima potrebno znanje, iskustvo, početnu, obuku na radnom mjestu i obuku za obnavljanje znanja kako bi se osigurala stalna stručnost. Postoji uspostavljen sustav za planiranje raspolaganja osobljem, kako bi se osiguralo odgovarajuće izvršenje svih pripadajućih zadataka;
 - (3) odgovarajuću opremu, prostorije i smeštaj za izvršenje dodijeljenih zadataka;
 - (4) proces za praćenje usklađenosti sustava upravljanja sa relevantnim zahtjevima i adekvatnosti postupaka i procedura, uključujući uspostavljanje procesa internih provjera/audita i procesa upravljanja sigurnosnim rizicima. Praćenje usklađenosti obuhvata sustav povratnih informacija višem rukovodstvu BHDCA o nalazima utvrđenim tijekom internih provjera/audit, kako bi se osiguralo provođenje korektivnih mjera prema potrebi;
 - (5) lice ili grupu lica koji su odgovorni višem rukovodstvu BHDCA za proces praćenja usklađenosti.
- (b) BHDCA imenuje jedno ili više lica sa sveobuhvatnom odgovornošću za upravljanje relevantnim zadacima, za svaku oblast aktivnosti koja je dio sustava upravljanja.
- (c) BHDCA uspostavlja procedure za učestvovanje u razmjeni svih neophodnih informacija i pomoći ostalim nadležnim vlastima koje su u pitanju, uključujući sljedeće:
 - (1) informacije o svim relevantnim nalazima i aktivnostima iz povratnih nadzora koje se poduzimaju kao rezultat nadzora lica i organizacija koje obavljaju aktivnosti na teritoriji Bosne i Hercegovine, ali su certificirani od strane nadležne vlasti druge države EASA; i
 - (2) informacije dobijene na temelju obavezogn i dobrovoljnog izvješćivanja o događajima kako je to utvrđeno u ATM/ANS.OR.A.065.
- (d) Kopije procedura koje se odnose na sustav upravljanja i njihove izmjene i dopune su na raspolaganju EASA za potrebe standardizacije.

ATM/ANS.AR.B.005 Dodjela zadataka kvalificiranim subjektima

- (a) BHDCA može kvalificiranim subjektima da dodijeli svoje zadatke koji se odnose na certifikaciju ili nadzor nad pružateljem usluga definirane ovim pravilnikom, osim samog izdavanja certifikata. Kada dodjeljuje takve zadatke, BHDCA osigurava da ima:

- (1) uspostavljen sustav za inicijalnu i stalnu procjenu da je kvalificiran subjekt uskladen sa ovim pravilnikom. Ovaj sustav i rezultati procjene se dokumentiraju;
- (2) uspostavljen dokumentiran sporazum sa kvalificiranim subjektom, obostrano odobren od strane odgovarajuće razine rukovodstva, koji jasno definira:
 - (i) zadatke koje treba izvršiti;
 - (ii) izjave, izvješća i zapise koje treba osigurati;
 - (iii) tehničke uvjete koji treba da budu ispunjeni u izvršavanju ovakvih zadataka;
 - (iv) odgovarajuće pokriće od odgovornosti za štetu;
 - (v) zaštitu informacija koje su dobijene pri izvršavanju ovakvih zadataka.
- (b) BHDCA osigurava da proces internih provjera i proces upravljanja sigurnosnim rizicima, koji se zahtijevaju u ATM/ANS.AR.B.001(a)(4) ovog pravilnika, obuhvate sve zadatke certifikacije ili nadzora, koji se provode u njeno ime.

ATM/ANS.AR.B.010 Promjene u sustavu upravljanja

- (a) BHDCA ima uspostavljen sustav za utvrđivanje promjena koje imaju utjecaja na njene mogućnosti za izvršavanje zadataka i odgovornosti u skladu sa ovim pravilnikom, Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) i drugim važećim propisima. Ovaj sustav joj omogućuje da poduzima aktivnosti, prema potrebi, kako bi osigurala da sustav upravljanja ostane odgovarajući i efektivan.
- (b) BHDCA blagovremeno ažurira svoj sustav upravljanja u skladu sa bilo kakvom promjenom ovog pravilnika i drugih propisa koji reguliraju ovu oblast, kako bi se osigurala njegova efektivna primjena.
- (c) BHDCA obaveještava EASA, u skladu sa člankom 21. ovog pravilnika, o promjenama koje utječu na njenu mogućnost za provođenje zadataka i izvršavanje odgovornosti u skladu sa ovim pravilnikom i drugim propisima koji reguliraju ovu oblast.

ATM/ANS.AR.B.015 Čuvanje zapisa

- (a) BHDCA uspostavlja sustav čuvanja zapisa koji omogućuje odgovarajuće skladištenje, mogućnost pristupa i pouzdanu sljedljivost:
 - (1) dokumentiranih politika i procedura sustava upravljanja;
 - (2) obuka, kvalifikacija i ovlaštenja osoblja kako se zahtijeva u ATM/ANS.AR.B.001(a)(2);
 - (3) dodjeljivanja zadataka, koji obuhvataju elemente koji se zahtijevaju u ATM/ANS.AR.B.005, kao i detalje dodijeljenih zadataka;
 - (4) certifikacije i/ili davanja izjava;
 - (5) imenovanje pružatelja usluga u zračnom prometu i meteoroloških usluga, prema potrebi;
 - (6) certifikacije i nadzora pružatelja usluga koji pružaju usluge na teritoriji Bosne i Hercegovine, a certificirani su od strane nadležnog organa druge države članice ili EASA, kako je dogovoren između ovih organa;
 - (7) evaluacije i obaveještanja EASA o AltMOC, u skladu sa člankom 21. ovog pravilnika, koje su predložili pružatelji usluga i procjene alternativnih načina uskladivanja, koje koristi sama BHDCA;
 - (8) uskladenosti pružatelja usluga sa primjenjivim zahtjevima iz ovog pravilnika nakon izdavanja certifikata ili, kada je to primjenjivo, podnošenja izjave, uključujući izvješća o svim nadzorima, nalaze, korektivne aktivnosti i rokove za njihovo izvršenje, zapažanja, kao i druge zapise koje se tiču sigurnosti;

- (9) poduzetih mjera prinudnog izvršenja;
- (10) sigurnosnih informacija, naredbi o sigurnosti zračne plovidbe i naknadnih mjeru;
- (11) korištenja odredaba o izuzeću i/ili odstupanju u skladu sa propisom kojim se uređuju izuzeća i odstupanja od primjene odredaba propisa ili dijela propisa koji donosi Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine.
- (b) BHDCA uspostavlja i ažurira listu svih certifikata izdatih pružateljima usluga i zaprimljenih izjava.
- (c) Svi zapisi se čuvaju najmanje pet godina nakon prestanka važenja certifikata ili povlačenja izjave u skladu sa primjenjivim propisom kojim se uređuje zaštita osobnih podataka Bosne i Hercegovine.

Poddio C – NADZOR, CERTIFIKACIJA I OSIGURAVANJE PRIMJENE PROPISA (ATM/ANS.AR.C)

ATM/ANS.AR.C.001 Praćenje dostignute razine sigurnosti

- (a) BHDCA redovito prati i procjenjuje dostignutu razinu sigurnosti pružatelja usluga nad kojim provodi nadzor.
- (b) BHDCA koristi rezultate praćenja dostignute razine sigurnosti pružatelja usluga, naročito provođenjem nadzora temeljenog na riziku.

ATM/ANS.AR.C.005 Certifikacija, izjava i provjera uskladenosti pružatelja usluga sa zahtjevima

- (a) U okviru ATM/ANS.AR.B.001(a)(1), BHDCA uspostavlja proces kojim provjerava:
 - (1) uskladenost pružatelja usluga sa primjenjivim zahtjevima utvrđenima u aneksima III do XIII ovog pravilnika i svim primjenjivim uvjetima koji se prilaže uz certifikat prije izdavanja certifikata. Certifikat se izdaje u skladu sa Dodatkom 1 ovog anksa;
 - (2) uskladenost sa svim obavezama koje se tiču sigurnosti navedenim u aktu o imenovanju izdatim u skladu sa relevantnom odredbom propisa kojim se definira pružanje usluga u zračnoj plovidbi u Jedinstvenom europskom nebu;
 - (3) stalnu uskladenost sa primjenjivim zahtjevima pružatelja usluga nad kojim provodi nadzor;
 - (4) provođenje ciljeva sigurnosti, sigurnosnih zahtjeva i drugih uvjeta koji se odnose na sigurnost navedenih u izjavi o verifikaciji sustava, uključujući sve relevantne izjave o uskladenosti sastavnih dijelova sustava ili njihovoj pogodnosti za uporabu koje su izdate u skladu sa propisom kojim se definira interoperabilnost Europske mreže za upravljanje zračnim prometom;
 - (5) Provodenje naredbi o sigurnosti zračne plovidbe, korektivnih aktivnosti i mjera prinudnog izvršenja.
- (b) Proces naveden pod (a):
 - (1) temelji se na dokumentiranim postupcima;
 - (2) podržan je dokumentacijom čija je posebna namjena da osigura upute i smjernice osoblju koje je odgovorno za certifikaciju, nadzor i osiguranje primjene propisa;
 - (3) pruž predmetnim organizacijama pokazatelje rezultata aktivnosti certifikacije, nadzora i osiguranje primjene propisa;
 - (4) temelji se na stručnim i inspekcijskim nadzorima koje provodi BHDCA;
 - (5) u vezi sa certificiranim pružateljima usluga, pruža BHDCA dokaze potrebne za dalje postupanje, uključujući mјere utvrđene važećim propisima u Bosni i Hercegovini, Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i

- 25/18), propisom kojim se uređuje nadzor u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i ovim pravilnikom u situacijama neusklađenosti sa zahtjevima;
- (6) u vezi sa pružateljima usluga koji su dali izjavu, pruža BHDCA dokaze za poduzimanje, po potrebi, korektivnih aktivnosti koje mogu uključivati i mjere za osiguravanje primjene propisa, uključujući, kada je primjenjivo, one iz državnih propisa.

ATM/ANS.AR.C.010 Nadzor

- (a) BHDCA, ili kvalificirani subjekti koji postupaju u ime BHDCA, provodi stručni nadzor u skladu sa člankom 9. ovog pravilnika.
- (b) Stručni nadzori iz točke (a):
- (1) pružaju BHDCA dokaze o usklađenosti sa primjenjivim zahtjevima i sa aranžmanima o implementaciji pravila;
 - (2) su neovisni od internih provjera koje provodi pružatelj usluga;
 - (3) obuhvataju cijelokupne aranžmane o implementaciji pravila ili dijelove tih aranžmana, kao i procese ili usluge;
 - (4) utvrđuju:
 - (i) jesu li aranžmani o implementaciji pravila usklađeni sa primjenjivim zahtjevima;
 - (ii) jesu li poduzete mjere usklađene sa aranžmanima o implementaciji pravila i primjenjivim zahtjevima;
 - (iii) da li rezultati poduzetih mjer odgovaraju rezultatima koji se očekuju u okviru aranžmana o implementaciji pravila.
- (c) Na temelju dokaza sa kojima raspolaže, BHDCA prati stalnu usklađenost pružatelja usluga kojeg nadzire sa primjenjivim zahtjevima ovog pravilnika.

ATM/ANS.AR.C.015 Program nadzora

- (a) BHDCA uspostavlja i na godišnjoj razini ažurira program nadzora, uzimajući u obzir specifičnosti pružatelja usluga, složenost njegovih aktivnosti, rezultate prethodnih postupaka certifikacije i/ili nadzora i koji je temeljen na procjeni povezanih rizika. Program uključuje nadzore koji:
- (1) obuhvataju sve oblasti potencijale zabrinutosti za sigurnost, sa naglaskom na one oblasti u kojima su utvrđeni problemi;
 - (2) obuhvataju sve pružatelje usluga koje BHDCA nadzire;
 - (3) obuhvataju sredstva koja provodi pružatelj usluga kako bi osigurao stručnost osoblja;
 - (4) osiguravaju da se nadzori provode na način koji je srazmjeran razini rizika koji proizlazi iz djelatnosti i pruženih usluga pružatelja usluga; i
 - (5) osiguravaju da za pružatelje usluga pod njenim nadzorom planirani nadzorni ciklus ne bude duži od 24 mjeseca.

Ciklus planiranja nadzora može se skratiti ukoliko postoji dokaz da je smanjena dostignuta razina sigurnosti organizacije.

Ciklus planiranja nadzora može se produžiti na najviše 36 mjeseci ukoliko BHDCA u tijeku prethodna 24 mjeseca utvrdi da:

- (i) je pružatelj usluga dokazao efektivno identificiranje opasnosti vezanih za sigurnost zračne plovidbe i upravljanje povezanim rizicima;

- (ii) je pružatelj usluga kontinuirano usklađen sa zahtjevima za upravljanje promjenama iz ATM/ANS.OR.A.040 i ATM/ANS.OR.A.045;
- (iii) nisu bili podizani nalazi kategorije 1;
- (iv) su sve korektivne aktivnosti bile provedene u roku koji je prihvaćen ili produžen od strane BHDCA, kao što je definirano u ATM/ANS.AR.C.050.

Ciklus planiranja nadzora može se dodatno produžiti na najviše 48 mjeseci ukoliko je, uz navedeno, pružatelj usluga uspostavio, a BHDCA odobrila, efektivan sustav stalnog izvješćivanja BHDCA o dostignutoj razini sigurnosti i usklađenosti pružatelja usluga sa zahtjevima sadržanim u zakonu i propisima donesenim na temelju njega.

- (6) osiguravaju praćenje provođenja korektivnih mjer;
 - (7) su predmet konsultacija sa pružateljima usluga i predmet njihovog kasnijeg obavještavanja;
 - (8) navode predviđeni vremenski interval nadzora na različitim lokacijama.
- (b) BHDCA, ako je potrebno, može odlučiti da promjeni ciljeve i obim prethodno planiranih stručnih nadzora, uključujući pregled dokumentacije i dodatne nadzore.
- (c) BHDCA odlučuje koji aranžmani, elementi, usluge, funkcije, fizičke lokacije i aktivnosti će biti predmetom stručnog nadzora u utvrđenom vremenskom okviru.
- (d) Dokumentiraju se data zapažanja i nalazi stručnog nadzora podignuti u skladu sa ATM/ANS.AR.C.050. Nalazi se potkrepljuju dokazima i utvrđeni su u odnosu na primjenjive zahtjeve i njihove aranžmane o implementaciji pravila na temelju kojih je provjera provedena.
- (e) O provedenom stručnom nadzoru izrađuje se izvješće, uključujući podatke o nalazima i zapažanjima, i dostavlja se predmetnom pružatelju usluga.

ATM/ANS.AR.C.020 Izdavanje certifikata

- (a) Postupajući u skladu sa zahtjevima utvrđenim u ATM/ANS.AR.C.005(a), nakon prijema zahtjeva za izdavanje certifikata pružatelju usluga, BHDCA provjerava usklađenost pružatelja usluga sa primjenjivim zahtjevima iz ovog pravilnika.
- (b) BHDCA može prije izdavanja certifikata zahtijevati provođenje bilo kojeg stručnog nadzora, inspekcije ili procjene ako to smatra potrebnim.
- (c) Certifikat se izdaje na neograničeno vrijeme. Privilegije za obavljanje aktivnosti čije je provođenje odobreno pružatelju usluga navode se u uvjetima pružanja usluga u prilogu certifikatu pružatelja usluga.
- (d) Certifikat se ne može izdati ako postoje otvoreni(i) nalaz(i) kategorije 1. U izuzetnim slučajevima, nalaz(i) koji nije/nisu nalaz(i) kategorije 1 se procjenjuje(u) i pružatelj usluga ih ublažava prema potrebi, a BHDCA prije izdavanja certifikata odobrava plan korektivnih aktivnosti za zatvaranje tih nalaza.

ATM/ANS.AR.C.025 Promjene

- (a) Nakon prijema obavještenja o planiranoj promjeni u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045, BHDCA postupa u skladu sa ATM/ANS.AR.C.030, ATM/ANS.AR.C.035 i ATM/ANS.AR.C.040.
- (b) Nakon prijema obavještenja o planiranoj promjeni u skladu s ATM/ANS.OR.A.040(a)(2) za koju se zahtjeva prethodno odobrenje, BHDCA:
- (1) provjerava, prije davanja odobrenja za promjenu, usklađenost pružatelja usluga sa primjenjivim zahtjevima;

- (2) odmah poduzima odgovarajuće radnje, ne dovodeći u pitanje moguće dodatne mјere prinudnog izvršenja, ako pružatelj usluga uvede promjene za koje se zahtijeva prethodno odobrenje, a da nije prethodno pribavio odobrenje od BHDCA navedeno u pod (1).
- (c) Kako bi se pružatelju usluga omogućilo uvođenje promjena u njegov sustav upravljanja i/ili sustav upravljanja sigurnošću, u ovisnosti šta je primjenjivo, bez prethodnog odobrenja u skladu sa ATM/ANS.OR.A.040(b), BHDCА odobrava proceduru kojom se definira obim takvih promjena i koja opisuje kako se obavještava o tim promjenama i kako će se sa njima upravljati. U okviru procesa kontinuiranog nadzora, BHDCА procjenjuje informacije dostavljene uz obavještenje da bi se provjerila usklađenost poduzetih aktivnosti sa odobrenim procedurama i primjenjivim zahtjevima. U slučaju neusklađenosti, BHDCА:
 - (1) obavještava pružatelja usluga o neusklađenosti i zahtijeva dodatne aktivnosti za oticanje neusklađenosti;
 - (2) u slučaju nalaza kategorije 1 i 2, postupa u skladu sa ATM/ANS.AR.C.050.

ATM/ANS.AR.C.030 Odobravanje procedura upravljanja promjenama za funkcionalne sustave

- (a) BHDCА preispituje:
 - (1) procedure upravljanja promjenama za funkcionalne sustave i sve bitne izmјene tih procedura koje je dostavio pružatelj usluga u skladu sa ATM/ANS.OR.B.010(b);
 - (2) svako odstupanje od procedura iz točke (1) za konkretnu promjenu, kada to zahtijeva pružatelj usluga u skladu sa ATM/ANS.OR.B.010(c)(1).
- (b) BHDCА odobrava procedure, izmjene i odstupanja iz točke (a) ako utvrdi da su oni potrebni i dovoljni kako bi pružatelj usluga dokazao usklađenost sa ATM/ANS.OR.A.045, ATM/ANS.OR.C.005, ATS.OR.205 i ATS.OR.210, u ovisnosti od toga šta je primjenjivo.

ATM/ANS.AR.C.035 Odluka o preispitivanju prijavljene promjene u funkcionalnom sustavu

- (a) Nakon prijema obavještenja u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045(a)(1) ili nakon prijema izmjenjene informacije u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045(b), BHDCА donosi odluku o tome hoće li ili neće provesti preispitivanje te promjene. BHDCА u skladu sa tom odlukom zahtijeva od pružatelja usluga sve dodatne potrebne informacije.
- (b) BHDCА utvrđuje potrebu za preispitavanjem na temelju specifičnih, osnovanih/svrshodnih i dokumentiranih kriterija koji, minimalno, osiguravaju da prijavljena promjena bude preispitana ako je kombinacija vjerojatnoće da je sigurnosni argument složen ili nepoznat pružatelju usluga i ozbiljnosti mogućih posljedica promjene značajna.
- (c) Kada BHDCА odluci o postojanju potrebe za preispitivanjem na temelju drugih kriterija temeljenih na riziku različitim od onih iz točke (b), ti kriteriji su specifični, osnovani i dokumentirani.
- (d) BHDCА obavještava pružatelja usluga o svojoj odluci da preispita prijavljenu promjenu u funkcionalnom sustavu i dostavlja pružatelju usluga, na njegov zahtjev, obrazloženje o tome.

ATM/ANS.AR.C.040 Preispitivanje prijavljenih promjena u funkcionalnom sustavu

- (a) Kada BHDCА preispituje argumente za prijavljenu promjenu ona:

- (1) procjenjuje neospornost dostavljenih argumenata u odnosu na ATM/ANS.OR.C.005(a)(2) ili ATS.OR.205(a)(2);
- (2) koordinira po potrebi svoje aktivnosti s drugim nadležnim organima.
- (b) BHDCА:
 - (1) odobrava argumente iz točke (a)(1), uz odredene uvjete kada je to primjenjivo, ako se dokaze da su oni neosporni, i o tome obavještava pružatelja usluga; ili
 - (2) odbija argumente iz točke (a)(1) i obavještava o tome pružatelja usluga prilažeći obrazloženje.

ATM/ANS.AR.C.045 Izjave pružatelja usluga infomiranja u letu

- (a) Nakon prijema izjave pružatelja usluga informiranja u letu o namjeri pružanja takvih usluga, BHDCА provjerava da ta izjava sadrži sve informacije zahtijevane u ATM/ANS.OR.A.015 i potvrđuje pružatelju usluga prijem izjave.
- (b) Ako izjava ne sadrži potrebne informacije ili sadrži informacije koje ukazuju na neusklađenost sa primjenjivim zahtjevima, BHDCА obavještava predmetnog pružatelja usluga informiranja u letu o neusklađenosti i zahtijeva dodatne informacije. Kada je potrebno, BHDCА provodi provjeru nad tim pružateljem usluga informiranja u letu. Ako se potvrdi neusklađenost, BHDCА poduzima radnje utvrđene u ATM/ANS.AR.C.050.
- (c) BHDCА vodi registar izjave pružatelja usluga informiranja u letu koji su date u skladu sa ovim pravilnikom.

ATM/ANS.AR.C.050 Nalazi, korektivne aktivnosti i mjere prinudnog izvršenja

- (a) BHDCА uspostavlja sustav za analizu nalaza radi utvrđivanja njihovog značaja za sigurnost i odlučuje o mjerama prinudnog izvršenja na temelju sigurnosnog rizika koji proizlazi iz neusklađenosti pružatelja usluga.
- (b) U okolnostima u kojima uz primjenu trenutnih odgovarajućih mjer za ublažavanje ne bi bilo dodatnog sigurnosnog rizika ili bi on bio vrlo nizak, BHDCА može prihvati pružanje usluga kako bi se osigurao kontinuitet usluge dok se poduzimaju korektivne aktivnosti.
- (c) BHDCА podiže nalaz kategorije 1 ako utvrdi postojanje bilo kakve ozbiljne neusklađenosti u odnosu na primjenjive zahtjeve utvrđene u ovom pravilniku, Zakonu o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) i propisima donesenim na temelju Zakona, propisu kojim se uređuje nadzor u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, propisu kojim se uspostavlja okvir za stvaranje Jedinstvenog europskog neba i drugim propisima kojim se regulira ova oblast, procedurama i priručnicima pružatelja usluga, sa uvjetima priloženim certifikatu ili sa samim certifikatom, sa aktom o imenovanju, ako je primjenjivo, ili sa sadržajem izjave, a što predstavlja značajan rizik za sigurnost letenja ili na drugi način dovodi u pitanje sposobnost pružatelja usluga da nastavi pružanje usluga.

Nalazi kategorije 1 uključuju, ali se ne ograničavaju na:

- (1) objavljivanje operativnih procedura i/ili pružanje usluga na način koji predstavlja značajan rizik za sigurnost letenja;
- (2) sticanje ili održavanje važenja certifikata pružatelja usluga dostavljanjem falsificirane dokazne dokumentacije;
- (3) dokaze o zlouporabi ili neovlaštenoj uporabi certifikata pružatelja usluga;
- (4) nepostojanje odgovornog rukovoditelja.

- (d) BHDCA podiže nalaz kategorije 2 ako utvrdi postojanje bilo kakve druge neusklađenosti u odnosu na primjenjive zahtjeve utvrđene u ovom pravilniku, Zakonu o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) i propisima donesenim na temelju Zakona, propisu kojim se uređuje nadzor u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, propisu kojim se uspostavlja okvir za stvaranje Jedinstvenog europskog neba i drugim propisima kojim se regulira ova oblast, sa uvjetima priloženim certifikatu ili sa samim certifikatom, ili sa sadržajem izjave.
- (e) Ako je nalaz podignut tijekom provođenja nadzora ili na bilo koji drugi način, ne dovodeći u pitanje ni jednu dodatnu mjeru zahtijevanu u ovom pravilniku, Zakonu o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) i propisima donesenim na temelju Zakona, propisu kojim se uređuje nadzor u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, propisu kojim se uspostavlja okvir za stvaranje Jedinstvenog europskog neba i drugim propisima kojim se regulira ova oblast. BHDCA pisanim putem obavještava pružatelja usluga o nalazima i zahtijeva poduzimanje korektivnih aktivnosti za otklanjanje utvrđenih neusklađenosti.
- (1) U slučaju nalaza kategorije 1, BHDCA poduzima trenutne i primjerene mjere, a po potrebi, može i ograničiti, suspendirati ili staviti van snage certifikat, u cijelosti ili djelomično, osiguravajući kontinuitet usluga pod uvjetom da sigurnost nije ugrožena. Poduzete mjere ovise od ozbiljnosti nalaza i ostaju na snazi sve dok pružatelj usluga ne provede korektivne aktivnosti uspješno.
- (2) U slučaju nalaza kategorije 2, BHDCA:
- (i) odobrava pružatelju usluga rok za provođenje korektivnih aktivnosti koji je primjereno prirodi nalaza i uključen u plan korektivnih aktivnosti;
- (ii) procjenjuje plan korektivnih aktivnosti i provođenje koje je predložio pružatelj usluga i prihvata ih ako na temelju procjene zaključi da su dovoljni i adekvatni za otklanjanje neusklađenosti.
- (3) U slučaju nalaza kategorije 2, ako pružatelj usluga ne dostavi plan korektivnih aktivnosti koji je, obzirom na nalaze, prihvatljiv BHDCA, ili ako pružatelj usluga ne provede korektivne aktivnosti u roku koji je prihvaćen ili prolongiran od strane BHDCA, nalaz se može promijeniti u nalaz kategorije 1 i mogu se poduzeti mjere utvrđene u točki (1).
- (f) U slučajevima koji ne zahtijevaju nalaze kategorije 1 ili 2, BHDCA može dati opservaciju.

Dodatak 1 ANEKSU II

**CERTIFIKAT ZA PRUŽATELJA USLUGA
BOSNA I HERCEGOVINA
BOSNIA AND HERZEGOVINA
DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE
BOSNIA AND HERZEGOVINA DIRECTORATE OF CIVIL AVIATION**

**CERTIFIKAT PRUŽATELJA USLUGA
[BROJ CERTIFIKATA/IZDANJE br.]
SERVICE PROVIDER CERTIFICATE
[CERTIFICATE NUMBER/ISSUE No]**

U skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom i shodno uvjetima navedenim u nastavku, Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine ovim certificira

Pursuant to Implementing Regulation (EU) No 2017/373 and subject to the conditions specified below, the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation hereby certifies

**[NAZIV PRUŽATELJA USLUGA]
[NAME OF THE SERVICE PROVIDER]**

**[ADRESA PRUŽATELJA USLUGA]
[ADDRESS OF THE SERVICE PROVIDER]**

kao pružatelja usluga sa privilegijama, kako je navedeno u priloženim uvjetima za pružanje usluga.

as a service provider with the privileges, as listed in the attached service provision conditions.

UVJETI:**CONTIDIONS:**

Ovaj certifikat je izdat u skladu sa uvjetima i obimom pružanja usluga i funkcija kako je navedeno u priloženim uvjetima za pružanje usluga.

This certificate is issued subject to the conditions and the scope of providing services and functions as listed in the attached service provision conditions.

Ovaj certifikat važi sve dok je certificirani pružatelj usluga usklađen sa Pravilnikom o utvrđivanju općih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom i drugim primjenjivim propisima i, kada je to relevantno, sa procedurama iz dokumentacije pružatelja usluga.

This certificate is valid whilst the certified service provider remains in compliance with Rulebook laying down common requirements for providers of air traffic management, air navigation services and other air traffic management network functions and the other applicable regulations and, when relevant, with the procedures in the service provider's documentation.

Ispunjavanjem navedenih uvjeta, ovaj certifikat ostaje važeći, osim u slučaju odricanja od certifikata, njegovog ograničavanja, suspendiranja ili stavljanja van snage.

Subject to compliance with the foregoing conditions, this certificate shall remain valid unless the certificate has been surrendered, limited, suspended or revoked.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Potpisao:

Signed:

Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine
Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation

PRUŽATELJ USLUGA

CERTIFIKAT
CERTIFICATEUVJETI ZA PRUŽANJE USLUGA
SERVICE PROVISION CONDITIONS

Prilog uz Certifikat pružatelja usluga:
Attachment to service provider's certificate:

[BROJ CERTIFIKATA/IZDANJE br.]
[CERTIFICATE NUMBER/ISSUE No]

[NAZIV PRUŽATELJA USLUGA]
[NAME OF THE SERVICE PROVIDER]

Stekao je privilegije za pružanje sljedećih usluga/funkcija:
has obtained the privileges to provide the following scope of services/functions:
 [Obrisati redove po potrebi]
(Delete lines as appropriate)

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja(*) <i>Limitations</i>
Usluge u zračnom prometu (ATS) (****) <i>Air traffic services (ATS) (****)</i>	Usluga kontrole zračnog prometa (ATC) <i>Air traffic control (ATC)</i>	Usluga oblasne kontrole <i>Area control service</i>	
		Usluga prilazne kontrole <i>Approach control service</i>	
		Usluga aerodromske kontrole <i>Aerodrome control service</i>	
	Usluga informiranja u letu (FIS) <i>Flight information service (FIS)</i>	Aerodomska usluga informiranja u letu (AFIS) <i>Aerodrome flight information service (AFIS)</i>	
		Usluga informiranja u letu na ruti (En-route FIS) <i>En-route flight information service (En-route FIS)</i>	
	Savjetodavne usluge <i>Advisory service</i>	nije primjenjivo <i>n/a</i>	
Upravljanje protokom zračnog prometa (ATFM) <i>Air traffic flow management (ATFM)</i>	ATFM <i>ATFM</i>	Pružanje lokalnog ATFM <i>Provision of local ATFM</i>	
Upravljanje zračnim prostorom (ASM) <i>Airspace management (ASM)</i>	ASM <i>ASM</i>	Pružanje lokalnih usluga ASM (taktička razina/ASM razina 3) <i>Provision of the local ASM (tactical/ASM Level 3) service</i>	
Uvjeti (**) <i>Conditions(**)</i>			

Usluge/funkcije Services/Functions	Vrsta usluge/funkcije Type of Service/Function	Obim usluge/funkcije Scope of Service/Function	Ograničenja (*)Limitations
Usluge u zračnom prometu (ATS) za probni let (***)*****) <i>Air traffic services (ATS) for flight test (***)*****)</i>	Usluga kontrole zračnog prometa (ATC) <i>Air traffic control (ATC)</i>	Usluga oblasne kontrole <i>Area control service</i>	
		Usluga prilazne kontrole <i>Approach control service</i>	
		Usluga aerodromske kontrole <i>Aerodrome control service</i>	
	Usluga informiranja u letu (FIS) <i>Flight information service (FIS)</i>	Aerodomska usluga informiranja u letu (AFIS) <i>Aerodrome flight information service (AFIS)</i>	
		Usluga informiranja u letu na ruti (En-route FIS) <i>En-route flight information service (En-route FIS)</i>	
Uvjeti (**) <i>Conditions(**)</i>	Savjetodavne usluge <i>Advisory service</i>	nije primjenjivo <i>n/a</i>	

Usluge/funkcije Services/Functions	Vrsta usluge/funkcije Type of Service/Function	Obim usluge/funkcije Scope of Service/Function	Ograničenja (*) Limitations
Usluge komunikacije, navigacije ili nadzora (CNS) <i>Communication, navigation or surveillance services (CNS)</i>	Komunikacije (C) <i>Communication (C)</i>	Usluga zrakoplovne mobilne komunikacije (komunikacija zrak-zemlja) <i>Aeronautical mobile service (air-ground communication)</i>	
		Usluga zrakoplovne fiksne komunikacije (komunikacije zemlja-zemlja) <i>Aeronautical fixed service (ground-ground communications)</i>	
		Usluge zrakoplovne mobilne satelitske komunikacije (AMSS) <i>Aeronautical mobile satellite service (AMSS)</i>	
Navigation (N)	Navigacija (N) <i>Navigation (N)</i>	Pružanje NDB signala u prostoru <i>Provision of NDB signal in space</i>	
		Pružanje VOR signala u prostoru <i>Provision of VOR signal in space</i>	
		Pružanje DME signala u prostoru <i>Provision of DME signal in space</i>	
		Pružanje ILS signala u prostoru <i>Provision of ILS signal in space</i>	
		Pružanje MLS signala u prostoru <i>Provision of MLS signal in space</i>	
		Pružanje GNSS signala u prostoru <i>Provision of GNSS signal in space</i>	
Surveillance (S)	Nadzor (S) <i>Surveillance (S)</i>	Pružanje podataka primarnog nadzora (PS) <i>Provision of data from primary surveillance (PS)</i>	
		Pružanje podataka sekundarnog nadzora (SS) <i>Provision of data from secondary surveillance (SS)</i>	

		Pružanje podataka sustava automatskog ovisnog nadzora (ADS) <i>Provision of automatic dependent surveillance (ADS) Data</i>	
Uvjeti (**) <i>Conditions(**)</i>			

Usluge/funkcije Services/Functions	Vrsta usluge/funkcije Type of Service/Function	Obim usluge/funkcije Scope of Service/Function	Ograničenja (*) Limitations
Usluge zrakoplovног informiranja (AIS) <i>Aeronautical information services (AIS)</i>	Proizvodi zrakoplovног informiranja (uključujući usluge distribucije) <i>Aeronautical information products (including distribution services)</i>	Zbornik zrakoplovnih informacija (AIP) <i>Aeronautical information publication (AIP)</i> Zrakoplovni informativni cirkular (AIC) <i>Aeronautical information circular (A/C)</i> NOTAM <i>NOTAM</i> Skup podataka AIP <i>AIP data set</i> Skupovi podataka o preprekama <i>Obstacle data sets</i> Skupovi kartografskih podataka o aerodromu <i>Aerodrome mapping data sets</i> Skupovi podataka o postupcima instrumentalnog letenja <i>Instrument flight procedure data sets</i>	
Uvjeti(**) <i>Conditions(**)</i>			

Usluge/funkcije Services/Functions	Vrsta usluge/funkcije Type of Service/Function	Obim usluge/funkcije Scope of Service/Function	Ograničenja (*) Limitations
Usluge pripreme podataka (DAT) <i>Data services (DAT)</i>	Tip 1 <i>Type 1</i>	Pružanje usluge DAT tipa 1 dozvoljava popunjavanje zrakoplovnih baza podataka u sljedećim formatima: [popis generičkih formata podataka] Pružanje usluge DAT tipa 1 ne dozvoljava izravno popunjavanje zrakoplovnih baza podataka od strane krajnjih korisnika/operatora zrakoplova. <i>Provision of Type 1 DAT authorises the supply of aeronautical databases in the following formats. [list of the generic data formats]</i> <i>Provision of Type 1 DAT does not authorise the supply of aeronautical databases directly to end-users/aircraft operators.</i>	

	Tip 2 Type 2	Pružanjem usluge DAT tipa 2 dozvoljava popunjavanje zrakoplovnih baza podataka od strane krajnjih korisnika/operatora zrakoplova za sljedeće zrakoplovne aplikacije/opremu, za koje je utvrđena kompatibilnost: [Proizvođač] Certificirani model aplikacije/opreme [XXX], dio broj [YYYY] <i>Provision of Type 2 DAT authorises the supply of aeronautical databases to end-users/aircraft operators for the following airborne application/equipment, for which compatibility has been demonstrated: [Manufacturer] Certified Application/Equipment model [XXX], Part No [YYY]</i>	
Uvjeti(**) Conditions(**)			

Usluge/funkcije Services/Functions	Vrsta usluge/funkcije Type of Service/Function	Obim usluge/funkcije Scope of Service/Function	Ograničenja (*) Limitations
Meteorološke usluge (MET)	MET MET	Biro meteorološkog bdjenja <i>Meteorological watch office</i>	
		Aerodromski meteorološki birovi <i>Aerodrome meteorological offices</i>	
		Zrakoplovne meteorološke postaje <i>Aeronautical meteorological stations</i>	
		VAAC VAAC	
		WAFC WAFC	
		TCAC TCAC	
Uvjeti (**) Conditions(**)			

Usluge/funkcije Services/Functions	Vrsta usluge/funkcije Type of Service/Function	Obim usluge/funkcije Scope of Service/Function	Ograničenja (*) Limitations
Izrada postupaka letenja (FPD) <i>Flight procedure design (FPD)</i>	Izrada, dokumentiranje i provođenje validacije postupaka letenja (*****) <i>Design, documentation and validation of flight procedures (*****)</i>	nije primjenjivo <i>n/a</i>	
Uvjeti (**) Conditions(**)			

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>
Mrežne funkcije ATM <i>ATM network functions</i>	Projekt ERN <i>Design of ERN</i>	nije primjenjivo <i>n/a</i>	
	Ograničeni resursi <i>Scarce resources</i>	Radio-frekvencija <i>Radio frequency</i>	
		Kód transpondera <i>Transponder code</i>	
	ATFM <i>ATFM</i>	Pružanje centralnog ATFM <i>Provision of the central ATFM</i>	
Uvjjeti (**) <i>Conditions(**)</i>			

Datum izdavanja:

Date of issue:

Potpisao:

Signed:

Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine

Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation

(*) Kako je propisala BHDCA

() As prescribed by the BHDCA*

(**) Po potrebi

(**) Where necessary

(***) Ako BHDCA smatra da je potrebno utvrditi dodatne zahtjeve

(***) If the competent authority considers it necessary to establish additional requirements

((**)) ATS obuhvata usluge uzbunjivanja

((**)) ATS covers alerting service.

ANEKS III
OPĆI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
ATM/ANS
(Dio - ATM/ANS.OR)

Poddio A – OPĆI ZAHTJEVI (ATM/ANS.OR.A)
ATM/ANS.OR.A.001 Područje primjene

U skladu sa člankom 10. ovog pravilnika, ovim aneksom se utvrđuju zahtjevi koje mora ispuniti pružatelj usluga.

ATM/ANS.OR.A.005 Podnošenje zahtjeva za izdavanje certifikata pružatelja usluga

- (a) Podnošenje zahtjeva za izdavanje ili izmjenu i/ili dopunu postojećeg certifikata pružatelja usluga vrši se u obliku i na način koji je utvrdila BHDCA uzimajući u obzir primjenjive zahtjeve ovog pravilnika.
- (b) U skladu sa člankom 10. ovog pravilnika, da bi stekao certifikat, pružatelj usluga je uskladen sa:
 - (1) zahtjevima iz članka 14. ovog pravilnika,
 - (2) općim zahtjevima utvrđenima u ovom aneksu;
 - (3) posebnim zahtjevima utvrđenima u aneksima od IV do XIII ovog pravilnika, kada su ti zahtjevi primjenjivi imajući u vidu usluge koje pružatelj usluga pruža ili planira pružati.

ATM/ANS.OR.A.010 Podnošenje zahtjeva za izdavanje certifikata sa ograničenjem

- (a) Ne dovodeći u pitanje točku (b), pružatelj usluga u zračnom prometu može podnijeti zahtjev za izdavanje certifikata koji je ograničen na pružanje usluga u zračnom prostoru pod nadležnošću BHDCA u slučaju da se njegovo glavno mjesto poslovanja ili, ako postoji, njegovo registrirano sjedište nalazi u Bosni i Hercegovini, kada on pruža ili planira pružati usluge samo iz jedne ili više sljedećih kategorija:
 - (1) radovi iz zraka;
 - (2) opća/generalna avijacija;
 - (3) komercijalni zračni prijevoz ograničen na zrakoplove sa maksimalnom masom u polijetanju manjom od 10 tona ili sa manje od 20 putničkih sjedala;
 - (4) komercijalni zračni transport sa manje od 10000 kretanja u godini, bez obzira na maksimalnu masu u polijetanju i broj putničkih sjedala; u smislu ove odredbe 'kretanja' se računaju kao zbir polijetanja i slijetanja i broje se kao prosjek za period od prethodne tri godine.
- (b) Osim toga, za certifikat sa ograničenjem zahtjev mogu podnijeti sljedeći pružatelji usluga u zračnoj plovidbi:
 - (1) pružatelj usluga u zračnoj plovidbi, osim pružatelja usluga u zračnom prometu, čiji bruto godišnji promet ne prelazi iznos od 1 000 000 eura u odnosu na usluge koje pruža ili planira da pruža;
 - (2) pružatelj usluga u zračnoj plovidbi koji pruža aerodromske usluge informiranja u letu redovito opslužujući ne više od jedne radne pozicije na bilo kom aerodromu.
- (c) Kako je utvrdila BHDCA, pružatelj usluga u zračnoj plovidbi koji podnosi zahtjev za certifikat sa ograničenjem u skladu sa navedenim pod (a) ili pod (b)(1) ispunjava, najmanje, sljedeće zahtjeve utvrđene u:
 - (1) ATM/ANS.OR.B.001 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost;
 - (2) ATM/ANS.OR.B.005 Sustav upravljanja;
 - (3) ATM/ANS.OR.B.020 Zahtjevi za osoblje;
 - (4) ATM/ANS.OR.A.075 Otvoreno i transparentno pružanje usluga;

- (5) aneksima IV, V, VI i VIII, kada su ti zahtjevi primjenjivi imajući u vidu usluge koje pružatelj usluga pruža ili planira pružati, u skladu sa člankom 10. ovog pravilnika.
 - (d) Kako je utvrdila BHDCA, pružatelj usluga u zračnoj plovidbi koji podnosi zahtjev za izdavanje certifikata sa ograničenjem u skladu sa točkom (b)(2) ispunjava, najmanje, zahtjeve utvrđene u točkama od (c)(1) do (c)(4) i posebne zahtjeve utvrđene u Aneksu IV.
 - (e) Podnositelj zahtjeva za certifikat sa ograničenjem podnosi zahtjev BHDCA u obliku i na način koji je uspostavila BHDCA.
- ATM/ANS.OR.A.015 Izjava pružatelja usluga informiranja u letu**
- (a) U skladu sa člankom 12. ovog pravilnika, pružatelj usluga informiranja u letu može dati izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za izvršavanje svojih odgovornosti u pogledu usluga koje pruža kada uz zahtjeve iz članka 14. ovog pravilnika ispunjava sljedeće alternativne zahtjeve:
 - (1) pružatelj usluga informiranja u letu pruža ili planira da pruža usluge redovito opslužujući ne više od jedne radne pozicije;
 - (2) te su usluge privremene prirode i njihovo trajanje je dogovoren sa BHDCA i kako bi se osigurale razmjerne sigurnosne garancije.
 - (b) Pružatelj usluga informiranja u letu koji daje izjavu o svojim aktivnostima:
 - (1) dostavlja BHDCA sve relevantne informacije prije započinjanja operacija, u obliku i na način kako je to utvrdila BHDCA;
 - (2) dostavlja BHDCA listu primjenjenih alternativnih načina uskladivanja u skladu sa ATM/ANS.OR.A.020;
 - (3) održava uskladenost sa primjenjivim zahtjevima i informacijama sadržanim u izjavi;
 - (4) podnošenjem izmijenjene izjave obavještava BHDCA o svim promjenama u svojoj izjavi ili načinima uskladivanja;
 - (5) pruža svoje usluge u skladu sa svojim operativnim priručnikom i uskladen je sa svim relevantnim odredbama koje su u njemu sadržane.
 - (c) Pružatelj usluga informiranja u letu, koji je dao izjavu o svojim aktivnostima, prije prestanka pružanja usluga, obavještava BHDCA, u roku koji je BHDCA utvrdila.
 - (d) Pružatelj usluga informiranja u letu koji daje izjavu o svojim aktivnostima ispunjava zahtjeve navedene u:
 - (1) ATM/ANS.OR.A.001 Područje primjene;
 - (2) ATM/ANS.OR.A.020 Načini uskladivanja;
 - (3) ATM/ANS.OR.A.035 Dokazivanje uskladenosti;
 - (4) ATM/ANS.OR.A.040 Promjene – opće;
 - (5) ATM/ANS.OR.A.045 Promjene u funkcionalnom sustavu;
 - (6) ATM/ANS.OR.A.050 Pomaganje i suradnja;
 - (7) ATM/ANS.OR.A.055 Nalazi i korektivne aktivnosti;
 - (8) ATM/ANS.OR.A.060 Trenutna reakcija na sigurnosni problem;
 - (9) ATM/ANS.OR.A.065 Izvješćivanje o događajima;
 - (10) ATM/ANS.OR.B.001 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost;
 - (11) ATM/ANS.OR.B.005 Sustav upravljanja;
 - (12) ATM/ANS.OR.B.020 Zahtjevi za osoblje;
 - (13) ATM/ANS.OR.B.035 Operativni priručnici;
 - (14) ATM/ANS.OR.D.020 Odgovornost i pokriće osiguranjem;
 - (15) Aneksu IV.

- (e) Pružatelj usluga informiranja u letu, koji daje izjavu o svojim aktivnostima, započinje sa radom tek po dobijanju potvrde o prijemu izjave od BHDCA;

ATM/ANS.OR.A.020 Načini uskladivanja

- (a) Pružatelj usluga može primjenjivati alternativne načine uskladivanja (AltMoC) kako bi uspostavio usklađenost sa zahtjevima iz ovog pravilnika u odnosu na prihvatljive načine uskladivanja (AMC) koje je usvojila EASA.
- (b) Kada pružatelj usluga želi da koristi AltMoC, prije njihove primjene dostavlja BHDCA kompletan opis AltMoC. Opis obuhvata revizije priručnika ili procedura koje mogu biti relevantne, kao i procjenu koja dokazuje da su ispunjeni zahtjevi iz ovog pravilnika.

Pružatelj usluga može primijeniti ove alternativne načine uskladivanja uz prethodno odobrenje BHDCA i nakon prijema obavještenja, kao što je propisano u ATM/ANS.AR.A.015(d).

ATM/ANS.OR.A.025 Kontinuirano važenje certifikata

- (a) Certifikat pružatelja usluga je važeći, ako:
- (1) pružatelj usluga održava stalnu usklađenost sa svim primjenjivim zahtjevima ovog pravilnika, uključujući one koji se odnose na pomaganje i suradnju u svrhu primjene ovlaštenja BHDCA, kao i zahtjeve u vezi sa postupanjem po nalazima, kako je utvrđeno u ATM/ANS.OR.A.050, odnosno ATM/ANS.OR.A.055;
 - (2) certifikat nije vraćen, suspendiran ili oduzet.
- (b) Certifikat se dostavlja BHDCA odmah, bez odlaganja, nakon njegovog oduzimanja ili vraćanja.

ATM/ANS.OR.A.030 Kontinuirano važenje izjave pružatelja usluga informiranja u letu

Izjava koju je dao pružatelj usluga informiranja u letu u skladu sa ATM/ANS.OR.A.015 je važeća ako:

- (a) su usluge informiranja u letu uskladene sa svim primjenjivim zahtjevima ovog pravilnika, uključujući one koji se odnose na pomaganje i suradnju u svrhu primjene ovlaštenja BHDCA, kao i zahtjeve u vezi sa postupanjem po nalazima, kako je utvrđeno u ATM/ANS.OR.A.050, odnosno ATM/ANS.OR.A.055;
- (b) je ne povuče pružatelj takvih usluga ili je BHDCA izbriše iz registra.

ATM/ANS.OR.A.035 Dokazivanje usklađenosti

Na zahtjev BHDCA, pružatelj usluga dostavlja sve relevantne dokaze kako bi dokazao da je usklađen sa važećim zahtjevima ovog pravilnika.

ATM/ANS.OR.A.040 Promjene – opće

- (a) Prijavljivanje i upravljanje:
- (1) promjenama u funkcionalnom sustavu ili promjenama koje utječu na funkcionalni sustav provodi se u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045;
 - (2) promjenama u pružanju usluga, u sustavu upravljanja pružatelja usluga i/ili u sustavu upravljanja sigurnošću, koje ne utječu na funkcionalni sustav, provodi se u skladu sa točkom (b).
- (b) Sve promjene iz točke (a)(2) prije primjene su prethodno odobrene, osim kada se prijavljivanje i upravljanje promjenoma provodi u skladu sa procedurom koju je odobрила BHDCA kako je utvrđeno u ATM/ANS.AR.C.025(c).

ATM/ANS.OR.A.045 Promjene u funkcionalnom sustavu

- (a) Pružatelj usluga koji planira promjene u svom funkcionalnom sustavu:

- (1) prijavljuje te promjene BHDCA;
 - (2) dostavlja BHDCA, na zahtjev, sve dodatne informacije koje omogućuju BHDCA da doneše odluku hoće li ili ne preispitati sigurnosnu argumentaciju za tu promjenu;
 - (3) obavještava ostale pružatelje usluga i zrakoplovne subjekte na koje utječe planirana promjena.
- (b) Nakon prijavljivanja promjene, pružatelj usluga obavještava BHDCA svaki put kada se činjenično/materijalno promjene informacije dostavljene u skladu sa (a)(1) i (a)(2), a relevantne pružatelje usluga i zrakoplovne subjekte svaki put kada se činjenično/materijalno promjene informacije dostavljene u skladu sa (a)(3).
- (c) Pružatelj usluga uključuje u operativni rad samo one dijelove promjena za koje su u potpunosti provedene aktivnosti koje se zahtijevaju procedurama iz ATM/ANS.OR.B.010.
- (d) Ako promjene podlježu preispitivanju BHDCA u skladu sa ATM/ANS.AR.C.035, pružatelj usluga uključuje u operativni rad samo one dijelove promjena za koje je BHDCA odobrila sigurnosnu argumentaciju.
- (e) Kada promjene utječu na druge pružatelje usluga i/ili na zrakoplovne subjekte, kako je utvrđeno u točki (a)(3), pružatelj usluga i ti drugi pružatelji usluga u koordinaciji utvrđuju:
- (1) međusobne ovisnosti i, kada je primjenljivo, ovisnosti sa zrakoplovnim subjektima na koje promjena utječe;
 - (2) pretpostavke i mjere ublažavanja rizika koje se odnose na više od jednog pružatelja usluga ili zrakoplovnog subjekta.
- (f) Pružatelji usluga na koje utječu pretpostavke i mjere ublažavanja rizika iz točke (e)(2) u svojoj sigurnosnoj argumentaciji za promjenu koriste samo međusobno dogovorene i uskladene pretpostavke i mjere ublažavanja rizika i, ako je primjenljivo, one dogovorene i uskladene sa zrakoplovnim subjektima.

ATM/ANS.OR.A.050 Pomaganje i suradnja

Pružatelj usluga olakšava provođenje stručnih i inspekcijskih nadzora od strane BHDCA ili kvalificiranog tijela koje radi u ime BHDCA i surađuje u svrhu efikasne i djelotvorne primjene ovlaštenja navedenih u članku 9. ovog pravilnika.

ATM/ANS.OR.A.055 Nalazi i korektivne aktivnosti

Nakon zaprimanja izvješća BHDCA o nalazima, pružatelj usluga:

- (a) utvrđuje korijenski uzrok neusklađenosti;
- (b) definira plan korektivnih aktivnosti koji podlježe odobrenju BHDCA;
- (c) dokazuje BHDCA da su korektivne aktivnosti provedene na odgovarajući način u rokovima koji su dogovoreni sa BHDCA u skladu sa ATM/ANS.AR.C.050(e).

ATM/ANS.OR.A.060 Trenutna reakcija na sigurnosni problem

Pružatelj usluga provodi svaku sigurnosnu mjeru koju je naložila BHDCA uključujući naredbe o sigurnosti zračne plovidbe, u skladu sa ATM/ANS.AR.A.025(c).

ATM/ANS.OR.A.065 Izvješćivanje o dogadjajima

- (a) Kao dio sustava upravljanja, pružatelj ATM/ANS usluga uspostavlja i održava sustav izvješćivanja o dogadjajima, uključujući obavezno i dobrovoljno izvješćivanje. Pružatelj ATM/ANS usluga uspostavljen u Bosni i Hercegovini osigurava da je taj sustav usklađen sa propisom kojim se

- uređuje izvješćivanje o događajima u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, ovim pravilnikom i drugim propisima kojim se regulira ova oblast.
- (b) Pružatelj ATM/ANS usluga izvješće BHDC i svaku drugu organizaciju za koju država u kojoj pružatelj ATM/ANS usluga pruža svoje usluge to zahtijeva, o svakoj nesreći, ozbiljnoj nezgodi i događaju;
- (c) Ne dovodeći u pitanje točku (b), pružatelj ATM/ANS usluga izvješće BHDC, kao i druge organizacije odgovorne za projektiranje i/ili održavanje ATM/ANS sustava i njegovih sastavnih dijelova, ako to nije sam pružatelj ATM/ANS usluga, o svim kvarovima, tehničkim nedostacima, prekoračenjima tehničkih ograničenja, događajima ili drugim neregularnim okolnostima koje ugrožavaju ili mogu ugroziti sigurnost usluga i koje nisu dovele do nesreće ili ozbiljnog incidenta.
- (d) Ne dovodeći u pitanje propis kojim se uređuje izvješćivanje o događajima u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, izvješća:
- (1) se izrađuju čim to bude moguće, u svakom slučaju u roku od 72 sata od trenutka kad pružatelj ATM/ANS usluga utvrdi detalje o događaju na koji se izvješće odnosi, osim ako to nije moguće zbog izvanrednih okolnosti;
 - (2) se izrađuju u obliku i na način koji određuje BHDC;
 - (3) sadrže sve važne informacije o događaju koje su poznate pružatelju ATM/ANS usluga.
- (e) Za pružatelje ATM/ANS usluga koji nisu uspostavljeni u Bosni i Hercegovini obavezna inicijalna izvješća:
- (1) na odgovarajući način štite povjerljivost identiteta izvješćivača i osoba navedenih u izvješću;
 - (2) se izrađuju čim to bude moguće, u svakom slučaju u roku od 72 sata od trenutka kad pružatelj ATM/ANS usluga utvrdi detalje o događaju na koji se izvješće odnosi, osim ako to nije bude moguće zbog izvanrednih okolnosti;
 - (3) se izrađuju u obliku i na način koji određuje nadležni organ dotičnog pružatelja ATM/ANS usluga;
 - (4) sadrže sve važne informacije o događaju koje su poznate pružatelju ATM/ANS usluga.
- (f) Ne dovodeći u pitanje propis kojim se uređuje izvješćivanje o događajima u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, pružatelj usluga prema potrebi izrađuje dodatno izvješće u kojem navodi detalje mjera koje namjerava da poduzme kako bi spriječio slične događaje u budućnosti, čim te mjere utvrdi. Predmetna izvješća:
- (1) se dostavljaju relevantnim subjektima koji su prethodno izvješćivani u skladu sa točkama (b) i (c); i
 - (2) se izrađuju u obliku i na način koji odredi BHDC.

ATM/ANS.OR.A.070 Planovi za nepredviđene situacije

Pružatelj usluga uspostavlja planove za nepredviđene situacije za sve usluge koje pruža u slučaju događaja koji dovode do značajnog degradiranja ili prekida njegovih operacija.

ATM/ANS.OR.A.075 Otvoreno i transparentno pružanje usluga

- (a) Pružatelj usluga pruža usluge na otvoren i transparentan način. On objavljuje uvjete pristupa svojim uslugama i njihove promjene i uspostavlja postupak konsultacija sa korisnicima svojih usluga za određene promjene u pružanju usluga na redovitoj osnovi ili po potrebi za specifične promjene u pružanju usluga, bilo pojedinačno ili kolektivno.
- (b) Pružatelj usluga ne vrši diskriminaciju na temelju nacionalnosti ili drugih karakteristika korisnika ili klase

korisnika svojih usluga na način koji je u suprotnosti sa važećim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine.

ATM/ANS.OR.A.080 Dostavljanje zrakoplovnih podataka

- (a) Pružatelj usluga osigurava da zrakoplovni podaci povezani sa njegovim uslugama budu blagovremeno dostavljeni pružatelju AIS usluga.
- (b) Kada su zrakoplovni podaci koji se odnose na njegove usluge objavljeni, pružatelj usluga:
- (1) nadzire podatke;
 - (2) obavještava pružatelja AIS usluga o svakoj promjeni neophodnoj da se osigura točnost i kompletност podataka;
 - (3) obavještava pružatelja AIS usluga kada su podaci netočni ili neodgovarajući.

ATM/ANS.OR.A.085 Upravljanje kvalitetom zrakoplovnih podataka

Pri kreiranju, obradi ili slanju podataka pružatelju AIS usluga, pružatelj usluga:

- (a) osigurava da su zrakoplovni podaci iz Dodatka 1 ovog aneksa uskladjeni sa specifikacijama iz kataloga zrakoplovnih podataka;
- (b) osigurava poštovanje sljedećih zahtjeva u vezi sa kvalitetom podataka:
 - (1) točnost zrakoplovnih podataka je onaka kako je navedena u katalogu zrakoplovnih podataka;
 - (2) održava se integritet zrakoplovnih podataka;
 - (3) na temelju klasifikacije integriteta navedene u katalogu zrakoplovnih podataka uspostavljaju se procedure takve da:
 - (i) se, kada se radi o rutinskim podacima, sprječi oštećenje podataka tijekom cijelog procesa obrade podataka;
 - (ii) kad se radi o bitnim podacima, ne bude oštećenja ni u jednoj fazi cijelog procesa i da se uspostave dodatni procesi, prema potrebi, kako bi se prepoznali potencijalni rizici u cjelokupnoj arhitekturi sustava da bi se dodatno osigurao integritet podataka na toj razini;
 - (iii) kada se radi o kritičnim podacima, ne bude oštećenja ni u jednoj fazi cijelog procesa i da su dodatni procesi za osiguravanje integriteta uključeni da bi se u potpunosti ublažile posljedice grešaka kao potencijalnih rizika za integritet podataka, identificiranih tijekom detaljne analize cjelokupne arhitekture;
 - (4) rezolucija zrakoplovnih podataka odgovara stvarnoj točnosti podataka;
 - (5) osigurana je sljedljivost zrakoplovnih podataka;
 - (6) osigurana je blagovremenost zrakoplovnih podataka, uključujući sva ograničenja za efektivni period podataka;
 - (7) osigurana je cjelovitost zrakoplovnih podataka;
 - (8) format poslatih podataka je u skladu sa utvrđenim zahtjevima;
- (c) kad se radi o originaciji podataka, ima posebne formalne sporazume sa stranom koja kreira podatke, koji sadrže upute za kreiranje podataka, njihovu izmjenu ili brisanje, a ti sporazumi moraju uključivati najmanje sljedeće:
 - (1) nedvosmislen opis zrakoplovnih podataka koji se kreiraju, mijenjaju ili brišu;
 - (2) identifikaciju subjekta kojem se dostavljaju zrakoplovni podaci;
 - (3) datum i vrijeme do kada se zrakoplovni podaci dostavljaju;

- (4) format izvješća o originaciji podataka koji se koristi;
- (5) format zrakoplovnih podataka koji se šalju;
- (6) zahtjev za utvrđivanje bilo kakvih ograničenja vezanih za korištenje podataka;
- (d) osigurava da se primjenjuju tehnike validacije i verifikacije podataka kako bi zrakoplovni podaci ispunili povezane zahtjeve u vezi sa kvalitetom podataka, i pored toga:
 - (1) verifikacija osigurava da su zrakoplovni podaci primljeni bez grešaka i da se u njima nisu pojavile greške tijekom bilo koje faze procesa;
 - (2) zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije koji su uneseni ručno podvrgavaju se neovisnoj verifikaciji kako bi se otkrile moguće unesene greške;
 - (3) pri korištenju zrakoplovnih podataka za izvođenje ili izračunavanje novih zrakoplovnih podataka početni podaci se validiraju i verifikuju, osim ako su došli iz mjerodavnog izvora;
- (e) šalje zrakoplovne podatke elektroničkim putem;
- (f) uspostavlja formalne sporazume sa:
 - (1) svim stranama koje mu prenose podatke;
 - (2) drugim pružateljima usluga ili operatorima aerodroma ako razmjenjuje zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije;
- (g) osigurava da se informacije iz AIS.TR.505(a) dostavljaju pružatelju AIS usluga blagovremeno;
- (h) prikuplja i šalje metapodatke koji uključuju najmanje sljedeće:
 - (1) identifikaciju organizacija ili subjekata koji obavljaju bilo koju aktivnost kreiranja zrakoplovnih podataka, slanja ili postupanja sa njima;
 - (2) aktivnost koja je izvršena;
 - (3) datum i vrijeme kad je aktivnost izvršena.
- (i) osigurava da alati i softver za podršku ili automatizaciju procesa u vezi sa zrakoplovnim podacima i zrakoplovnim informacijama izvode svoje funkcije bez negativnog utjecaja na kvalitet zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija;
- (j) osigurava da se tijekom slanja i/ili skladištenja zrakoplovnih podataka upotrebljavaju tehnike za otkrivanje grešaka u digitalnim podacima, kako bi se održala primjenjiva razina integriteta podataka;
- (k) osigurava da prijenos zrakoplovnih podataka podliježe odgovarajućem procesu autentifikacije tako da primatelji mogu potvrditi da podaci dolaze iz ovlaštenog izvora;
- (l) osigurava da su greške koje su pronađene tijekom kreiranja podataka i nakon isporuke podataka, uzete u obzir, ispravljene ili riješene i da se prednost daje upravljanju greškama u kritičnim i bitnim zrakoplovnim podacima.

ATM/ANS.OR.A.090 Referentni sustavi za zračnu providbu

Za svrhe zračne plovidbe pružatelji usluga koriste:

- (a) Svjetski geodetski sustav – 1984 (WGS-84) kao horizontalni referentni sustav;
- (b) srednju razinu mora (MSL) kao vertikalni referentni sustav;
- (c) gregorijanski kalendar i univerzalno koordinirano vrijeme (UTC) kao vremenske referentne sustave.

Poddio B – UPRAVLJANJE (ATM/ANS.OR.B)

ATM/ANS.OR.B.001 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost

Pružatelj usluga osigurava da je sposoban da pruža svoje usluge na siguran, efikasan, kontinuiran i održiv način u skladu sa bilo kojom predviđenom razinom zahtjeva za takvim uslugama u određenom zračnom prostoru. U tu svrhu on održava odgovarajući tehnički i operativni kapacitet i stručnost.

ATM/ANS.OR.B.005 Sustav upravljanja

- (a) Pružatelj usluga provodi i održava sustav upravljanja koji obuhvata:
 - (1) jasno definirane linije dužnosti i odgovornosti u cijeloj organizaciji, uključujući neposrednu odgovornost odgovornog rukovoditelja;
 - (2) opis opće filozofije i načela pružatelja usluga koji se odnose na sigurnost, kvalitet i zrakoplovnu sigurnost (*security*) svojih usluga, koji zajednički čine politiku koju potpisuje odgovorni rukovoditelj;
 - (3) načine verifikacije učinka organizacije pružatelja usluga u odnosu na indikatore učinka i ciljeve učinka sustava upravljanja;
 - (4) postupak za identifikaciju promjena u organizaciji pružatelja usluga i u okruženju u kojem obavlja djelatnost, a koje mogu utjecati na uspostavljene procese, postupke i usluge i koje, po potrebi, mijenja sustav upravljanja i/ili funkcionalne sustave u svrhu prilagođavanja tim promjenama;
 - (5) proces preispitivanja sustava upravljanja, utvrđivanje uzroka smanjene efikasnosti sustava upravljanja, utvrđivanja utjecaja tako smanjene efikasnosti i uklanjanje ili ublažavanje tih uzroka;
 - (6) postupak kojim se osigurava da je osobljje pružatelja usluga obučeno i stručno za izvršavanje svojih dužnosti na siguran, efikasan, kontinuiran i održiv način. U tom smislu pružatelj usluga uspostavlja politiku zapošljavanja i obuke osoblja;
 - (7) zvanična sredstva komunikacije koja osiguravaju da je osobljje pružatelja usluga u potpunosti upoznato sa sustavom upravljanja, koji omogućuju prenošenje kritičnih informacija i obrazlaganje razloga poduzimanja određenih radnji i uvođenja novih ili izmjene postojećih procedura.
- (b) Pružatelj usluga dokumentuje sve ključne procese sustava upravljanja, uključujući proces upoznavanja osoblja s njihovim odgovornošćima i proceduru za izmjenu tih procesa.
- (c) Pružatelj usluga uspostavlja funkciju za praćenja usklađenosti svoje organizacije sa primjenjivim zahtjevima i adekvatnosti procedura. Praćenje usklađenosti uključuje sustav povratnih informacija odgovornom rukovoditelju o nalazima kako bi se, po potrebi, osiguralo djelotvorno provođenje korektivnih mjera.
- (d) Pružatelj usluga prati ponašanje svojeg funkcionalnog sustava i, kada ustanovi smanjenu efikasnost, utvrđuje uzroke i otklanja ih ili, nakon što je utvrđio utjecaj smanjene efikasnosti, ublažava njene posljedice.
- (e) Sustav upravljanja je srazmjeran veličini pružatelja usluga i složenosti njegovih djelatnosti, uzimajući u obzir opasnosti i povezane rizike svojstvene tim djelatnostima.
- (f) U svom sustavu upravljanja pružatelj usluga uspostavlja formalne međuveze sa relevantnim pružateljima usluga i zrakoplovnim subjektima kako bi se:
 - (1) osiguralo da su opasnosti po sigurnost zrakoplovstva povezane sa njegovim aktivnostima utvrđene i procijenjene, a da se povezanim rizicima upravlja i da se po potrebi ublažavaju;
 - (2) osiguralo da on svoje usluge pruža u skladu sa zahtjevima ovog pravilnika.
- (g) U slučaju da pružatelj usluga posjeduje, također, certifikat operatora aerodroma, njegov sustav upravljanja obuhvata sve djelatnosti navedene u njegovim certifikatima.

ATM/ANS.OR.B.010 Procedure za upravljanje promjenama

- (a) Pružatelj usluga koristi procedure za upravljanje, procjenjivanje i, po potrebi, ublažavanje utjecaja promjena na svoje funkcionalne sustave u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045, ATM/ANS.OR.C.005, ATS.OR.205 i ATS.OR.210, ako je primjenjivo.
- (b) Procedure iz točke (a) i sve značajne izmjene tih procedura:
 - (1) pružatelj usluga dostavlja BHDCa na odobravanje;
 - (2) primjenjuje tek nakon što ih BHDCa odobri.
- (c) Ako odobrene procedure iz točke (b) nisu pogodne za određenu promjenu, pružatelj usluga:
 - (1) podnosi zahtjev BHDCa za izuzeće kako bi odstupio od odobrene procedure;
 - (2) dostavlja BHDCa detaljne informacije o zahtijevanom odstupanju i obrazloženje za primjenu izuzeća;
 - (3) ne primjenjuje to odstupanje prije nego što ga BHDCa odobri.

ATM/ANS.OR.B.015 Ugovorene aktivnosti

- (a) Ugovorene aktivnosti obuhvataju sve aktivnosti unutar područja operacija pružatelja usluga u skladu sa uvjetima certifikata, koje obavljaju druge organizacije koje su certificirane za obavljanje takvih aktivnosti ili, ako nisu certificirane, rade pod nadzorom pružatelja usluga. Pri ugovaranju ili nabavci bilo kojeg dijela svojih aktivnosti od vanjskih organizacija, pružatelj usluga osigurava da su ugovorene ili nabavljene aktivnosti, sustav ili sastavni dio uskladeni sa primjenjivim zahtjevima.
- (b) Ako pružatelj usluga ugovori bilo koji dio svojih aktivnosti sa organizacijom koja sama nije certificirana za obavljanje takve aktivnosti u skladu sa ovim pravilnikom, on osigurava da ugovorna organizacija radi pod njegovim nadzorom. Pružatelj usluga koji sklapa ugovor osigurava da se BHDCa omogući pristup organizaciji sa kojom je sklopljen ugovor, radi utvrđivanja kontinuirane uskladenosti sa primjenjivim zahtjevima ovog pravilnika.

ATM/ANS.OR.B.020 Zahtjevi za osoblje

- (a) Pružatelj usluga imenuje odgovornog rukovoditelja koji je ovlašten da osigura da su sve aktivnosti financirane i izvršene u skladu sa primjenjivim zahtjevima. Odgovorni rukovoditelj je odgovoran za uspostavljanje i održavanje djelotvornog sustava upravljanja.
- (b) Pružatelj usluga definira ovlaštenja, dužnosti i odgovornosti osoba imenovanih za određena radna mjesta, posebno za rukovodeće osoblje koje je odgovorno za funkcije vezane za sigurnost zračne plovidbe (safety), kvalitetu, zrakoplovnu sigurnost (security), financije i ljudske resurse, ako je primjenjivo.

ATM/ANS.OR.B.025 Zahtjevi za objekte i opremu

Pružatelj usluga osigurava postojanje odgovarajućih i adekvatnih objekata i opreme za provođenje i upravljanje svim zadacima i aktivnostima u skladu sa primjenjivim zahtjevima.

ATM/ANS.OR.B.030 Čuvanje zapisa

- (a) Pružatelj usluga uspostavlja sustav za čuvanje zapisa koji omogućuje odgovarajuće čuvanje zapisa i pouzdanu sljedljivost svih njegovih aktivnosti, naročito obuhvatajući sve elemente navedene u ATM/ANS.OR.B.005.
- (b) Format i vrijeme čuvanja zapisa iz točke (a) definira se procedurama sustava upravljanja pružatelja usluga.
- (c) Zapisi se čuvaju na način koji osigurava zaštitu od oštećenja, izmjene i krađe.

ATM/ANS.OR.B.035 Operativni priručnici

- (a) Pružatelj usluga izrađuje i održava ažurnim svoje operativne priručnike koji se odnose na pružanje njegovih usluga, a namijenjeni su za uporabu i davanje smjernica operativnom osoblju.
- (b) Pružatelj usluga osigurava da:
 - (1) operativni priručnici sadrže instrukcije i informacije potrebne operativnom osoblju za obavljanje njihovih dužnosti;
 - (2) relevantni dijelovi operativnih priručnika budu dostupni osoblju na koje se ti dijelovi odnose;
 - (3) da operativno osoblje bude obaviješteno o izmjenama i/ili dopunama operativnih priručnika koje se odnose na njihove dužnosti na način koji osigurava njihovu primjenu od dana stupanja na snagu.

Poddio C – POSEBNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA KOJI NISU PRUŽATELJI USLUGA ATS (ATM/ANS.OR.C)**ATM/ANS.OR.C.001 Područje primjene**

Ovim poddijelom se, osim zahtjeva utvrđenih u Poddijelovima A i B, utvrđuju dodatni zahtjevi koje moraju ispuniti pružatelji usluga koji nisu pružatelji usluga u zračnom prometu.

ATM/ANS.OR.C.005 Procjena sigurnosti za podršku i osiguravanje promjena u funkcionalnom sustavu

- (a) Za svaku promjenu prijavljenu u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045(a), pružatelj usluga koji nije pružatelj usluga u zračnom prometu:
 - (1) osigurava provođenje procjene sigurnosti za podršku koja obuhvata područje primjene te promjene, to jest:
 - (i) promjene opreme, procedura i ljudskog elementa;
 - (ii) međuveze i međudjelovanje elemenata koji se mijenjaju i ostalih dijelova funkcionalnog sustava;
 - (iii) međuveze i međudjelovanje elemenata koji se mijenjaju i okruženja u kome je predviđeno da rade;
 - (iv) životni ciklus promjene od definiranja do uvođenja u operacije uključujući prijelazni period;
 - (v) planirane degradirane načine rada;
 - (2) osigurava, sa dovoljnom pouzdanošću i pomoću potpune, dokumentirane i validine argumentacije, da će usluga biti takva i nastaviti da bude isključivo takva kako je određeno u definiranom kontekstu.
- (b) Pružatelj usluga koji nije pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da procjena sigurnosti za podršku iz točke (a) obuhvata:
 - (1) provjeru da:
 - (i) procjena odgovara području primjene promjene kako je definirano u točki (a)(1);
 - (ii) je ta usluga isključivo takva kako je određeno u definiranom kontekstu;
 - (iii) je usluga uskladena sa i da nije u suprotnosti ni s jednim od zahtjeva ovog pravilnika, koji se odnose na usluge koje pruža taj promijenjeni funkcionalni sustav; i
 - (2) specifikaciju kriterija praćenja potrebnih za dokazivanje da će usluga pružena od strane promijenjenog funkcionalnog sustava nastaviti da bude isključivo takva kako je to određeno u definiranom kontekstu.

**Poddio D – POSEBNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA
PRUŽATELJE USLUGA ANS I ATFM I TIJELA ZA
UPRAVLJANJE MREŽOM (ATM/ANS.OR.D)
ATM/ANS.OR.D.001 Područje primjene**

Ovaj poddio utvrđuje zahtjeve koje moraju ispunjavati pružatelji usluga u zračnoj plovidbi (ANS) i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa (ATFM), pored zahtjeva utvrđenih u poddijelovima A, B i C.

ATM/ANS.OR.D.005 Poslovni, godišnji i planovi učinka

(a) Poslovni plan

- (1) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja protokom zračnog prometa donose poslovni plan za period od najmanje pet godina. Poslovni plan:
 - (i) definira svrhu i ciljeve pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa, kao i strategiju za postizanje tih ciljeva u skladu sa bilo kojim općim, dugoročnim planom pružatelja usluga u zračnoj plovidbi ili pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa i u skladu sa relevantnim zahtjevima za razvoj infrastrukture ili druge tehnologije;
 - (ii) sadrži ciljeve učinka koji se odnose na sigurnost, kapacitet, zaštitu okoliša i troškovne isplativosti u skladu sa važećim propisima.
- (2) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa dostavljaju sigurnosna i poslovna obrazloženja za velike investicijske projekte u koje je uključen, ako je relevantno, procjenjeni utjecaj na odgovarajuće ciljeve iz točke (1)(ii) i u kojima se utvrđuju ulaganja koja proizilaze iz zakonskih zahtjeva povezanih sa provođenjem istraživačkog programa za ATM u Jedinstvenom europskom nebu (SESAR – Single European Sky ATM Research programme).

(b) Godišnji plan

- (1) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa donose godišnji plan za sljedeću godinu, koji bliže definira dijelove poslovног plana i opisuje sve promjene u poređenju sa prethodnim planom.
- (2) Godišnji plan obuhvata sljedeće odredbe o razini i kvaliteti usluga, kao što su očekivana razina kapaciteta, sigurnosti, zaštite okoliša i troškovne isplativosti:
 - (i) informacije o uvođenju nove infrastrukture ili o drugim razvojnim aktivnostima, kao i izjavu o načinu na koji će oni doprinijeti poboljšanju učinka pružatelja usluga u zračnoj plovidbi ili pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa, uključujući razinu i kvalitetu usluga;
 - (ii) indikatore učinka, ako je primjenjivo na temelju kojih se procjenjuju razina i kvaliteta usluge, u skladu sa važećim propisima, prema kojima se razina učinka i kvaliteta usluge mogu racionalno procijeniti;
 - (iii) informacije o mjerama predviđenim za ublažavanje sigurnosnih rizika utvrđenih od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa, uključujući indikatore sigurnosti za praćenje sigurnosnih rizika i, ako je primjeren, procijenjeni trošak mjera za ublažavanje;

- (iv) očekivanu kratkoročnu finansijsku projekciju pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa, kao i sve promjene poslovног plana ili utjecaje na njega.

ATM/ANS.OR.D.010 Upravljanje zrakoplovnom sigurnošću (security)

- (a) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja protokom zračnog prometa uspostavljaju kao sastavni dio svog sustava upravljanja u skladu sa ATM/ANS.OR.B.005 sustav upravljanja zrakoplovnom sigurnošću (security) kojim se postiže:
 - (1) zaštita njihovih objekata, opreme i osoblja sa ciljem sprečavanja nezakonitog ometanja pružanja usluga;
 - (2) zaštitu operativnih podataka koje oni primaju, proizvode ili na drugi način upotrebljavaju, tako da je pristup tim podacima ograničen samo na one koji su za to ovlašteni.
- (b) Sustav upravljanja zrakoplovnom sigurnošću (security) definira:
 - (1) procedure za procjenu i ublažavanje rizika koje se odnose na zrakoplovnu sigurnost (security), praćenje i poboljšavanje zrakoplovne sigurnosti (security), provjere zrakoplovne sigurnosti (security) i širenje naučenih lekcija;
 - (2) sredstva za otkrivanje ugrožavanja zrakoplove sigurnosti (security) i za alarmiranjem osoblja odgovarajućim upozorenjima;
 - (3) načine za kontroliranje posljedica ugrožavanja zrakoplovne sigurnosti (security) i utvrđivanje mjera za vraćanje u prethodno stanje i procedura za ublažavanje rizika kojim se sprečava ponovno ugrožavanje.
- (c) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa osiguravaju da njihovo osoblje dobije, po potrebi, sigurnosne propusnice, i surađuju sa relevantnim civilnim i vojnim organima kako bi osigurali zaštitu svojih tehničkih sredstava i objekata, osoblja i podataka.
- (d) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa poduzimaju potrebne mjere za zaštitu svojih sustava, sastavnih dijelova u uporabi i podataka i da spriječe potencijalno ugrožavanje mreže korumpiranim informacijama i prijetnje računalnoj sigurnosti (cyber security) koje mogu dovesti do nezakonitog ometanja u pružanju njihovih usluga.

ATM/ANS.OR.D.015 Financijska stabilnost – ekonomski i financijski kapacitet

Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružalji usluga upravljanja protokom zračnog prometa su u stanju da ispunjavaju svoje finansijske obaveze, kao što su fiksni i varijabilni troškovi poslovanja ili troškovi kapitalnih ulaganja. Oni primjenjuju odgovarajući sustav troškovnog računovodstva. Svoju sposobnost dokazuju putem godišnjeg plana iz ATM/ANS.OR.D.005(b), kao i putem bilansa stanja i obračuna u skladu sa svojim pravnim statusom, kao i redovitim provođenjem neovisne finansijske revizije.

ATM/ANS.OR.D.020 Odgovornost i pokriće osiguranjem

- (a) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa zaključuju ugovore o osiguranju od odgovornosti koji se odnose na izvršavanje njihovih zadataka, u skladu sa primjenjivim zakonom.
- (b) Metod koji se koristi za pružanje pokrića je primjerjen mogućem gubitku i šteti, uzimajući u obzir pravni status

predmetnih pružatelja usluga, kao i razinu raspoloživog pokrića komercijalnog osiguranja.

- (c) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa koji koriste usluge drugog pružatelja usluga osiguravaju da zaključenim ugovorima bude definirana podjela međusobne odgovornosti.

ATM/ANS.OR.D.025 Zahtjevi u vezi sa izvješćivanjem

- (a) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa dostavljaju BHDCA godišnje izvješće o svojim aktivnostima.
- (b) Godišnja izvješća pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa obuhvataju njihove finansijske rezultate, ne dovodeći u pitanje referentnu odredbu propisa kojim se regulira pružanje usluga u zračnoj plovidbi, njihovu operativnu efikasnost i sve druge značajne aktivnosti i razvojne projekte, naročito u oblasti sigurnosti.
- (c) Neprimjenjivo.
- (d) Godišnje izvješće iz točke (a) sadrži najmanje:
- (1) procjenu razine učinka pruženih usluga;
 - (2) učinak pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga upravljanja protokom zračnog prometa u odnosu na ciljeve učinka utvrđene u poslovnom planu iz ATM/ANS.OR.D.005(a), uporedivanjem stvarnog učinka u odnosu na učinak utvrđen godišnjim planom koristeći indikatore učinka uspostavljenih godišnjim planom;
 - (3) neprimjenjivo;
 - (4) neprimjenjivo;
 - (5) razvoj u poslovanju i infrastrukturni;
 - (6) finansijske rezultate, ako se ne objavljaju posebno u skladu sa referentnom odredbom propisa kojim se regulira pružanje usluga u zračnoj plovidbi;
 - (7) informacije o postupcima formalnih konsultacija sa korisnicima usluga;
 - (8) informacije o politici ljudskih resursa.
- (e) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga upravljanja protokom zračnog prometa, na zahtjev, svoja godišnja izvješća dostavljaju EASA. Također, stavljuaju izvješća na raspolaganje javnosti, u skladu sa uvjetima utvrđenim u važećem zakonodavstvu Bosne i Hercegovine.

Dodatak 1 ANEKSA III KATALOG ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Uvod

- (a) Katalog zrakoplovnih podataka je referiranje na stavke, karakteristike i potkarakteristike zrakoplovnih podataka na koje se podaci odnose, organiziran na sljedeći način:
- (1) podaci o aerodromu;
 - (2) podaci o zračnom prostoru;
 - (3) podaci o ATS i drugim rutama;
 - (4) podaci o postupcima instrumentalnog letenja;
 - (5) podaci o radio-navigacijskim sredstvima/sustavima;
 - (6) podaci o preprekama;
 - (7) podaci o geografskoj poziciji.
- (b) Tabele u katalogu zrakoplovnih podataka sadrže sljedeće kolone:
- (1) stavka za koju se mogu prikupljati podaci;
 - (2) karakteristika: prepoznatljiva karakteristika stavke koja može dalje biti definirana potkarakteristikama;
 - (3) isto kao pod (2);
 - (4) tipovi: podaci se razvrstavaju u različite tipove;
 - (5) opis: opis atributa podatka;
 - (6) napomene: sadrže dodatne informacije ili uvjete za pružanje podataka;
 - (7) točnost: zahtjevi za zrakoplovne podatke zasnivaju se na razini pouzdanosti od 95%;
 - (8) klasifikacija integriteta;
 - (9) način kreiranja: podaci se identificiraju u odnosu na to jesu li dobijeni mjerjenjem, proračunom ili izjavom;
 - (10) rezolucija objave;
 - (11) rezolucija karte.

Napomena za (2) i (3) u točki (b): klasifikacija elementa kataloga kao stavke, karakteristike ili potkarakteristike ne uvjetuje određeni model za podatke.

Napomena za (7) u točki (b): za fiksne i točke koje imaju dvije svrhe, npr. točka čekanja i točka neuspjelog prilaza, primjenjuje se ona koja ima višu razinu točnosti. Zahtjevi u pogledu točnosti za podatke o preprekama i terenu temelje se na razini pouzdanosti od 90%;

Napomena za (10) u točki (b): rezolucija objave za podatke o geografskoj poziciji (geografska duljina i širina) primjenjive su za koordinate koje su formirane u stupnjevima, minutama, sekundama. Kada se upotrebljava neki drugi format (kao stupnjevi sa decimalama za digitalne skupove podataka) ili ako je lokacija znatno dalje na sjeveru/jugu, rezolucija objave mora biti u skladu sa zahtjevima koji se odnose na točnost.

1. Podaci o aerodromu

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Integritet	Točnost	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
aerodrom/ helidrom				određeno područje na zemlji ili vodi (uključujući građevine, instalacije i opremu) koje je djelomično ili u cijelosti namijenjeno dolasku odlastku zrakoplova i njihovo kretanje po površini.					
	oznaka			oznaka aerodroma/helidroma					
		oznaka lokacije prema ICAO	tekst	četvoroslovni indikator aerodroma/helidroma prema ICAO, kako je naveden u dokumentu ICAO 7910 – indikator lokacije					
		oznaka prema IATA	tekst	oznaka koja se dodjeljuje lokaciji u skladu s pravilima IATA (Rezolucija 767)					
		ostalo	tekst	lokalno definirana označka aerodroma, ako nije ista kao i oznaka lokacije prema ICAO					
	ime		tekst	glavno službeno ime aerodroma kako ga označava nadležni organ					
	grad koji opslužuje		tekst	puno ime (slobodan tekst) grada koji aerodrom/helidrom opslužuje					
	vrsta prometa koja je dopuštena								
	međunarodni nacionalni			popis označka					
				napomena jesu li za aerodrom, odnosno helidrom, dopušteni međunarodni nacionalni letovi					

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	pravila instrumen tanog letenja pravila vizualnog letenja (VFR)	popis oznaka		napomena jesu li za aerodrom, odnosno helidrom, dopušteni IFR ili VFR letovi						
	redoviti linjski/izvaredni	popis oznaka		napomena jesu li za aerodrom, odnosno helidrom, dopušteni redoviti linjski ili izvaredni letovi						
	civili/vojni	popis oznaka		napomena jesu li za aerodrom, odnosno helidrom, dopušteni letovi civilne komercijalne avijacije ili generalne avijacije ili vojni letovi						
	ograničena uporaba	tekst		napomena ako aerodrom, odnosno helidrom, nije otvoren za javnost (smiju ga koristiti samo vlasnici)						
	vrsta helidroma	tekst		vrsta helidroma (u razini zemlje, površen, na brodu ili platformi)						
	vrsta kontrole	tekst		napomena je li aerodrom pod civilnom, vojnom ili zajedničkom kontrolom						
	certificiran	tekst		napomena je li aerodrom certificiran u skladu s pravilima ICAO ili propisom kojim se o utvrđuju tehnički zahtjevi i upravni postupci u vezi sa aerodromima ili nije						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Nadčin krenjanja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	datum certifikacije		datum	datum na koji je nadležni organ izdao certifikat aerodromu						
	datum isteka važenja certifikata		datum	datum do kojeg certifikat aerodroma važi						
	najveća nadmorska visina poletno-sletne staze (field elevation)									
	referentna temperatura	nadmorska visina	nadmorska visina	vertikalna udaljenost od srednje razine mora (MSL) najviše točke sletne površine	0,5 m	bitan		izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m ili 1 ft
		undulacija geoida	visina	undulacija geoida na mjestu gdje se nalazi aerodrom/felidrom	Prema potrebi	0,5 m	bitan	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m ili 1 ft
	srednja niska temperatura	vrijednost		srednja mjesечna vrijednost najvećih dnevnih temperatura u najtoplijem mjesecu u godini na aerodromu; ta temperatura mora biti prosjek za višegodišnji period						
	magnetska varijacija	vrijednost		srednja vrijednost najnižih temperatura u najhladnjem mjesecu u godini, podaci za zadnjih pet godina na nadmorskoj visini aerodroma	5 stupnjeva					
		kut	kut	razlika u stupnjevima između geografskog i magnetnog sjevera						
				vrijednost kutu magnetsne varijacije		1 stupanj	neophodno	izmjereno	1 stupanj	1 stupanj

		datum	datum	datum	datum na kojim je magnetna varijacija imala odgovarajuću vrijednost				
	godišnja promjena	vrijednost	godišnja vrijednost promjene magnetne varijacije						
referentna točka			određena geografska lokacija aerodroma						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		položaj	točka	geografska lokacija referentne točke aerodroma		30 m	rutinski	zmieren/zračunato	1 s	1 s
	lokacija	tekst	lokacija referentne točke na aerodromu							
	smjer	tekst	smjer referentne točke aerodroma gledano iz centra grada koji aerodrom opsluzuje							
	udaljenost	razdaljina	udaljenost referentne točke aerodroma od centra grada koji aerodrom opsluzuje							
pokazivač smjera slijetanja				naprava koja vizualno pokazuje smjer koji je trenutno određen za slijetanje i polijetanje						
lokacija		tekst	lokacija pokazivača smjera slijetanja							
osvjetljenje		tekst	osvjetljenje pokazivača smjera slijetanja		ako postoji					
sekundarno napajanje energijom										
karakteristike		tekst	opis sekundarnog napajanja energijom							

	vrijeme za prebacivanje		vrijednost	vrijeme prebačivanja na sekundarno napajanje energijom
anemometar				uredaj za mjerenje brzine vjetra
lokacija		tekst	lokacija anemometra	
osvjetljenje		tekst	osvjetljenje anemometra	ako postoji

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristi ka	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
aerodromski radio-far (ABN) identifikacijski radio-far (IBN)				aerodromski radio-far/identifikacijski radio-far za označavanje lokacije aerodroma u svrhu orijentacije zrakoplova						
lokacija		tekst		lokacija aerodromskog radio-fara/identifikacijskog radio-fara						
karakteristike		tekst		opis aerodromskog radio-fara/identifikacijskog radio-fara						
vrijeme rada		raspored		vrijeme rada aerodromskog radio-fara/identifikacijskog radio-fara						
pokazivač smjera vjetra										
lokacija		tekst		lokacija pokazivača smjera vjetra						
osvjetljenje		tekst		osvjetljenje pokazivača smjera vjetra						

promatračnica za vidljivost uzduž poletno-sletne staze (RVR)				promatračnica za RVR
položaj	točka	geografska lokacija promatračnica za RVR		
područje frekvencije		određeni dio operativne površine u kom ATC ili zemaljska kontrola zantijeva određenu frekvenciju		
postaja	tekst	naziv postaje koja pruža uslugu		
frekvencija	vrijednost	frekvencija postaje koja pruža uslugu		
granica	polygon	prostorna granica područja frekvencije		

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Nacrt kretanja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
kritična točka				mjesto na operativnoj površini aerodroma na kojem su se u prošlosti dogodali sudari ili neodobreni upadi na poletno-sletnu stazu ili postoji rizik od takvih događaja te je na tom mjestu potrebna veća pažnja pilotavozaca						
identifikacija oznaka	identifikacijska oznaka	tekst		identifikacijska oznaka kritične točke						
napomena		tekst		dodataće informacije o kritičnoj točki						
geometrija		polygon		geografsko područje kritične točke						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
poletno-sletna staza (RWY)				definirano pravokutno područje na kopnenom aerodromu pripremljeno za slijetanje i polijetanje zrakoplova						
oznaka		tekst		potpuna tekstualna oznaka poletno-sletne staze, koja se upotrebljava za nedvosmislenu identifikaciju poletno-sletne staze aerodroma/ aerodroma (npr. 09/27, 02R/20L, RWY 1)						
nominalna duljina		duljina		objavljena uzdužna dimenzija poletno-sletne staze za operativne proračune (performansa)	1 m	kritično	izmjeren	1 m ili 1 ft	1 m	
nominalna širina		duljina		objavljena poprečna dimenzija poletno-sletne staze za operativne proračune (performansa)	1 m	neophodno	izmjeren	1 m ili 1 ft	1 m	
geometrija		polygon		geometrijski element poletno-sletne staze, pomaknutog područja poletno-sletne staze, i ukrštanjem poletno-sletne staze						
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
točke središnje linije										
polozaj	točka			geografska lokacija središnje linije poletno-sletne staze na svakom kraju poletno-sletne staze, na stazi za zaustavljanje (SWY) i na početku svake lete putanje polijetanja te na svakoj znatnoj promjeni nagiba poletno-sletne staze i staze za zaustavljanje	definicija iz Priloga 4.3.8.4.2.	1 m	kritično	izmjeren		

	kategorija podloga	tekst	kategorija čvrstoće podloge na kojoj leži poletno-sletna staza		
	dopušten tlak	tekst	najveća dopuštena kategorija tlaka u gumeni ili najveća dopuštena vrijednost pritiska u gumenim		
	metoda projicene	tekst	primijenjena metoda za procjenu		
osnovna staza			definirana površina koja uključuje poletno-sletnu stazu i stazu za zaustavljanje, ako postoji: (a) kako bi se smanjio rizik od oštećenja zrakoplova koji izlete s poletno-sletne staze i (b) kako bi se zaštiti zrakoplovi koji leti iznad poletno-sletne staze tijekom operacija polijetanja ili slijetanja		
duljina	udaljenost		uzdužna dimenzija osnovne staze poletno-sletne staze		
širina	udaljenost		poprečna dimenzija osnovne staze poletno-sletne staze		
vrijsta površine	tekst		vrijsta površine osnovne staze poletno-sletne staze		
rame			površina uz ivicu kolovoza pripremljena da osigura prijelaz između kolovozu i susjedne površine		
geometrija	poligon		geografska lokacija ramena poletno-sletne staze		

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kretanja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	vrsta površine	tekst	vrsta površine ramena poletno-sletne staze							
	širina	udaljenost	širina ramena poletno-sletne staze		1 m	neophodno	izmjereno	1 m ili 1 ft		
blast pad			posebno prizemljenja površina uz završetak poletno-sletne staze čija je namjena sprijeći eroziju koju uzrokuje snažna struja zraka potisnuta iz zrakoplovnih motora na počeku poletnog zaleta							
	geometrija	polygon	geografska lokacija iblast pad							
područje bez prepreka		tekst	postojanje područja bez prepreka za precizni prilaz poletno-sletnoj stazi kategorije I		ako je predviđeno					
	oznaka poletno-sletne staze	tip	tekst vrsta oznake poletno-sletne staze							
		opis	tekst opis oznaka poletno-sletne staze							
	geometrija	polygon	geografska lokacija oznake poletno-sletne staze							
sjetla	središnje linije poletno-sletne staze	duljina	duljina uzdužnog pnužanja sjetala središnje linije poletno-sletne staze							
		razmak	duljina razmak sjetala središnje linije poletno-sletne staze							
	boja	tekst	boja sjetala središnje linije poletno-sletne staze							

	intenzitet	tekst	intenzitet svjetala središnje linije poletno-sletne staze
	položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla središnje linije poletno-sletne staze

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	Svjetla ivice poletno-sletne staze									
	duljina	duljina	duljina uzdužnog pružanja svjetala ivice poletno-sletne staze							
	razmak	duljina	razmak svjetala ivice poletno-sletne staze							
	boja	tekst	boja svjetala ivice poletno-sletne staze							
	intenzitet	tekst	intenzitet svjetala ivice poletno-sletne staze							
	položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla ivice poletno-sletne staze							
referentni kod			svrha referentnog koda je osiguranje jedinstvene metode za povezivanje brojnih specifikacija koje se odnose na karakteristike aerodroma a kako bi se za zrakoplove, koji bi upotrebljavali predmetni aerodrom, osigurao niz odgovarajućih objekata i usluga							
	broj	popis oznaka	broj koji se temelji na referentnoj duljini poletne staze za predmetni tip aviona							
	slovo	popis oznaka	slovo koje označava raspon krila aviona i raspon vanjskih glavnih točkova stajnog trapa							

smjer poletno-sletne staze		ograničenje	tekst	opis ograničenja za poletno-sletnu stazu
oznaka		oznaka	tekst	potpuna i tekstualna oznaka smjera slijetanja i polijetanja – primjer: 27. 35L. 01R
stvarni smjer		stvarni smjer	smjer	stvarni smjer poletno-sletne staze

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristička stika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
tip			tekst	vrsta poletno-sletne staze: precizni (kategorija I, II, III) i neprecizni/neinstrumentalni						
prag				početak dijela poletno-sletne staze koji je upotrebljiv za slijetanje						
polozaj		točka		geografska lokacija praga poletno-sletne staze		1 m	kritično	izmјereno	1/100 s	1 s
nadmorska visina		nadmorska visina		nadmorska visina praga poletno-sletne staze				Vidjeti napomenu 1.		
	undulacija geoida	visina		undulacija geoida WGS-84 na poziciji praga poletno-sletne staze				Vidjeti napomenu 2.		
	tip		tekst	naznaka je li prag pomaknut ili ne: pomaknuti prag se ne nalazi na kraju ili početku poletno-sletne staze						
	pomak	udaljenost		udaljenost pomakнутог praga	ako je prag pomaknut	1 m	rutinski	izmјereno		

kraj poletno- sletne staze			kraj poletno-sletne staze (točka spajanja putanja leta)				
položaj	točka	lokacija kraja poletno-sletne staze u smjeru odaska	1 m	kritično	izmjerenno	1/100 s	1 s
nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina točke kraja poletno- sletne staze	vidjeti točke na središnjoj liniji poletno- sletne staze				
odzni kraj poletno- sletne staze (DER)		Završetak područja koje je objavljeno kao pogodno za polijetanje (tj. kraj poletno-sletne staze ili, ako postoji čistina, kraj čistine)	početak postupka odaska				
položaj	točka	geografski položaj DER					

Stavka	Karakteris- tika	Potkarak- teristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina DER i nadmorska visina kraja poletno-sletne staze ili prepolja, koja god je od te druge viša							
zona dodata			dio poletno-sletne staze nakon praga, gde se očekuje da će avioni koji slijedu prvi put doći u kontakt s poletno-sletnom stazom							
	nadmorska visina	nadmorska visina	najveća nadmorska visina zone dodira na poletno-sletnoj stazi s preciznim prilazom	pole- sletna staza s preciznim prilaze- njem	0,25 m ili 0,25 ft					
nagib	vrijednost		nagib zone dodira poletno-sletne staze							
nagib	vrijednost		nagib poletno-sletne staze							

	operacije slijetanja i zađžavanja ispred ukrštanja ili točke (LAHSO)		LAHSO				
	geometrija	linija	geografski položaj LAHSO				
	zasićeni element	tekst	razi položno-sletne staze ili staze za vožnju koja se štiti				
	pomaknuto područje		dio položno-sletne staze između početka položno-sletne staze i pomaknutog praga				
	geometrija	polygon	geografska lokacija pomaknutog područja				
	PCN	tekst	klasifikacijski broj kolovožne konstrukcije pomaknutog područja				
	vrsta površine	tekst	vrsata površine pomaknutog područja				
	ograničenje za zrakoplove	tekst	ograničenje korištenja za određeni tip zrakoplova				

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	staza za zaustavljanje (SWY)			definirana površina pravokutnog oblika na zemlji na kraju raspoloživog dijela poljetno-sletne staze namijenjenog poljetanju, pripremljena kao pogodno područje za zaustavljanje zrakoplova u slučaju odustajanja od poljetanja						
	duljina	duljina		uzdužna dimenzija staze za zaustavljanje	ako postoji	1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m

	širina	udaljenost	širina staze za zaustavljanje	1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m
geometrija	poligon		geografska lokacija staze za zaustavljanje					
nagib	vrijednost		nagib staze za zaustavljanje					
Vrsta površine	tekst		vrsta površine staze za zaustavljanje					
pretpolje			definirana pravokutna površina na zemlji ili vodi pod nadzorom nadležnog tijela, odabrana ili pripremljena kao prikladna površina iznad koje avion može izvesti dio svog početnog penjanja do zadate visine					
duljina	duljina		uzdužna dimenzija čistine	1 m	neophodno	izmjereno	1 m ili 1 ft	
širina	udaljenost		poprečna dimenzija čistine	1 m	neophodno	izmjereno	1 m ili 1 ft	
profil u odnosu na tlo			vertikalni profili (ili nagib) čistine	ako postoji				

Stavka	Karakters tika	Potkarak terstika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Nadjen krenjanja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	sigurnosna površina kraja poletno-sletne staze (RESA)			površina simetrična u odnosu na prođenu srednju liniju poletno-sletne staze, a koja se nastavlja na kraj osovne staze poletno-sletne staze, prije svega namijenjena smanjenju rizika oštećenja zrakoplova u slučaju da sleti ispred ili se zaustavi iza površine poletno-sletne staze						
	duljina	udaljenost	uzdužna dimenzija RESA							
	širina	udaljenost	poprečna dimenzija RESA							
	uzdužni nagib	vrijednost	uzdužni nagib RESA							
	poprečni nagib	vrijednost	poprečni nagib RESA							
	objavljene duljine									
	raspoloživa duljina za zalet (TORA)	duljina	duljina poletno-sletne staze koja je objavljena kao raspoloživa i pogodna za zalet aviona pri polijetanju		1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m	
	raspoloživa duljina za polijetanje (TODA)	duljina	raspoloživa duljina za poljetni zalet plus duljina čistine, ako postoji		1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m	
	raspoloživa duljina za ubrzavanje i zaustavljanje (ASDA)	duljina	raspoloživa duljina za poljetni zalet plus duljina staze za zaustavljanje, ako postoji		1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m	

	Raspoloživa dužina za slijetanje (LDA)	dužina	dužina poletno-sletne staze objavljena kao raspoloživa i pogodna za zalet aviona pri slijetanju			1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m
--	---	--------	---	--	--	-----	----------	-----------	--------------	-----

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		napomene	tekst	nапомене uključujući ulaznu točku ili početnu točku poletno-sletne staze, ako su objavljene alternativne smjernice dužine						
	Svjjetla kraja poletno- sletne staze									
		boja	tekst	boja svjetala kraja poletno-sletne staze						
		položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla kraja poletno-sletne staze						
	Svjjetla staze za zaustavljanje									
		dužina		uzdužno pružanje svjetala staze za zaustavljanje						
		boja	tekst	boja svjetala staze za zaustavljanje						
		položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla staze za zaustavljanje						
	sustav svjetala za priček									
		tip	tekst	klasifikacija sustava svjetala za priček, prema kriterijima upotrijebljenim Pravilnikom o utvrđivanju zahtjeva i upravnih postupaka u vezi sa aerodromima i CS-ADR, posebno CS ADR-DSN.M.625 i CS ADR-DSN.M.626						

	duljina	duljina	uzdužno pružanje sustava svjetala za prilaz
intenzitet	tekst	kod koji označava relativni intenzitet sustava svjetala za prilaz	
položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla sustava svjetala za prilaz	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
Svjetla praga poletno-sletne staze										
	boja	tekst	boja svjetala praga poletno-sletne staze							
	boja svjetala krilne prečke	tekst	boja svjetala krilnih prečki praga poletno-sletne staze							
svjetla zone dodira	položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla praga poletno-sletne staze i svjetala krilne prečke							
	duljina	duljina	uzdužno pružanje svjetala zone dodira poletno-sletne staze							
sustav pokazivачa kuta vizualnog prilaza	položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla zone dodira poletno-sletne staze							

	namjera visina ocju znad praga (MEHT)	visina	MEHT				
lokacija	točka	geografska lokacija sustava pokazivača kuta vizualnog prilaza					
kut	kut	kut (kutovi) nominalnog prilaza					

Stavka	Karakteristika	Potkarak teristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	tip	tekst	tip pokazivača kuta vizualnog poniranja (VGSI), pokazivača kuta vizualnog prilaza (VASI), pokazivača letne putanje preciznog prilaza (PAP) itd.							
	kut odstupanja	kut		ako osa sustava nije paralelna sa središnjom linijom poletno-sletne staze, kut i smjer odstupanja, tj. lijevo ili desno						
	smjer odstupanja	tekst		ako osa sustava nije paralelna sa središnjom linijom poletno-sletne staze, kut i smjer odstupanja, tj. lijevo ili desno						
oprema za zaustavljanje		linija		geografska lokacija užeta za zaustavljanje preko poletno-sletne staze						
sustav za zaustavljanje				materijal koji može apsorbovati veliku energiju postavljen na kraju poletno-sletne staze ili staze za zaustavljanje, projektiran da se lomi pod težinom aviona dok materijal djeluje usporavajućim silama na stajni trap zrakoplova						

	geometrija	polygon	geografska lokacija sustava za zaustavljanje				
	razmak	razdaljina	udaljenost sustava za zaustavljanje (od staze)				
	duljina	udaljenost	uzdužne dimenzije sustava za zaustavljanje				
	širina	udaljenost	poprečne dimenzije sustava za zaustavljanje				
područje radio-visinomjera							

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
duljina		udaljenost	uzdužna duljina područja radio-visinomjera							
širina		udaljenost	poprečna dimenzija područja radio-visinomjera							
geometrija		polygon	geografska lokacija područja radio-visinomjera							
		Napomena 1.	nadmorska visina praga za poletno-sletne staze s nepreciznim prilazom	0,5 m	neophodno	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m ili 1 ft		
			nadmorska visina praga za poletno-sletne staze s preciznim prilazom	0,25 m	kritično	izmjereno	0,1 m ili 0,1 ft	0,5 m ili 1 ft		
		Napomena 2.	undulacija geoida WGS-84 na poziciji praga poletno-sletne staze za neprecizne prilaze	0,5 m	neophodno	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m ili 1 ft		

				undulacija geoida WGS-84 na poziciji praga poletno-sletne staze za precizne prilaze	0,25 m	kritično	izmjereno	0,1 m ili 0,1 ft	0,5 m ili 1 ft
--	--	--	--	---	--------	----------	-----------	------------------	----------------

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
područje završnog prlaza i polijetanja (FATO)				definirano područje iznad kog se završava posljednja faza maneva prlaza prije leđenja ili slijeljanja i s kog započinje FATO manevr polijetanja; ako upotrebjavaju helikopteri klase performansi 1, definirano područje uključuje raspoloživo područje za prekinuto polijetanje						
točka praga				početak dijela FATO koji je upotrebljiv za slijeljanje						
	polozaj	točka		geografska lokacija točke praga FATO	1 m	kritično	izmjereno	1/100 s	1 s	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	nadmorska visina	nadmorska visina		nadmorska visina praga FATO				Vidjeti napomenu 1.		
	undulacija geoida	visina		undulacija geoida WGS-84 na lokaciji praga FATO				Vidjeti napomenu 2.		
DER				završetak područja koje je objavljeno kao pogodno za polijetanje (tj. završetak poletno-sletne staze ili, ako postoji čistina, završetak čistine ili završetak područja FATO)						
	polozaj	točka		geografska lokacija DER	1 m	kritično	izmjereno	1/100 s	1 s	
	nadmorska visina	nadmorska visina		ona nadmorska visina koja je veća u poređenju početka i kraja poletno-sletne staze FATO						

	tip	tekst	tip FATO				
oznaka		tekst	potpuna tekstualna oznaka područja za sljetanje i polijetanje				
duljina	udaljenost		uzdužna dimenzija FATO	1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft 1 m
širina	udaljenost		poprečna dimenzija FATO				
geometrija	polygon		geografska lokacija elementa FATO				
nagib	vrijednost		nagib FATO				
vrstā površine	tekst		vrsta površine FATO				
stvarni smjer	smjer		stvarni smjer poletno-sletne staze	1/100 stupnja	rutinski	izmjereno	1/100 stupnja
objavljene duljine							

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		raspoloživa duljina za polijetanje (TODAH)	udaljenost	duljina FATO plus duljina čistine za helikopter (ako postoji)	i, ako je primjenjivo, alternativne smanjene objavljene duljine	1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	
		raspoloživa duljina za operaciju neuspjelog polijetanja (RTODAH)	udaljenost	duljina FATO koja je objavljena kao dostupna i pogodna za helikoptere klase performansi 1 da završe neuspjelo polijetanje		1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	

	raspoloživa duljina za slijetanje (LDAH)	udaljenost	duljina FATO plus područje koje je objavljeno kao dostupno i pogodno za helikoptere da završe manevr slijetanja sa zadate visine	1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft
	napomene	tekst	napomene uključujući ulaznu točku, ili početnu točku poljetno-sletne staze, ako su objavljene alternativne smanjene duljine				
oznaka FATO							
	opis	tekst	opis označka FATO				
sustav svjetala za prilaz		tip	tekst				
			klassifikacija sustava svjetala za prilaz, prema kriteriju upotrijebljeni Pravilnik o uređivanju zahtjeva i upravnih postupaka u vezi sa aerodromima i CS-ADR, konkretno CS ADR-DSN M 625 i CS ADR-DSN M 626				
	duljina	udaljenost	uzdužno pružanje sustava svjetala za prilaz				

Stavka	Karakteristika	Potkarakterski	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	intenzitet	tekst		kod koji označava relativni intenzitet sustava svjetala za prilaz						
	polozaj	točka		geografska lokacija svakog pojedinačnog svjetla sustava svjetala za prilaz						
svjetla područja (area lights)	opis	tekst		opis svjetala područja						

	položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla ciljne točke				
	svjetla ciljne točke						
	opis	tekst	opis svjetala ciljne točke				
	položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinog svjetla ciljne točke				
područje dodira pri slijetanju i polijetanju (TLOF))			područje na koje helikopter može sletjeti ili s kojeg može poletjeti				
oznaka središnja točka		tekst	potpuna tekstualna oznaka TLOF				
	položaj	točka	geografska lokacija točke praga TLOF				
nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina praga TLOF		1 m	kritično	izmjereno	1/100 s
undulacija geoida	visina	undulacija geoida WGS-84 na mjestu središnje točke					
			Vidjeti napomenu 1.				
			Vidjeti napomenu 2.				

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
duljina		udaljenost	uzdužna dimenzija TLOF			1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m
širina		udaljenost	poprečna dimenzija TLOF			1 m	kritično	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m
geometrija		poligon	geografska lokacija elementa TLOF							

	nagib	vrijednost	nagib TLOF							
	vrista površine	tekst	vrista površine TLOF							
	nosivost	vrijednost	nosivost TLOF							
	tip sustava pokazivača kuta vizualnog prilaza	tekst	tip sustava pokazivača kuta vizualnog prilaza							
	oznaka									
		opis	tekst	opis oznaka TLOF						
sigurnosno područje				definirana površina na helidromu koja okružuje FATO, bez prepreka (ne odnosi se na navigacijske uređaje), namijenjena za smanjenje opasnosti od otečenja helikoptera koji slučajno skrene sa FATO						
duljina		udaljenost	udaljenost	uzdužna duljina sigurnosnog područja						
širina		udaljenost	poprečna dimenzija sigurnosnog područja							
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet			
	vrista površine	tekst		vrista površine sigurnosnog područja						
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	vrista površine	tekst								

prepolje za helikopter			određena površina na kopnu ili vodi, odabrana ili pripromjena kao prikladna površina iznad koje helikopter klase performansi 1 može ubrzati i postići određenu visinu
duljina	udaljenost	uzdužna dimenzija čistine za helikopter	
profil u odnosu na tlo	vrijednost	vertikalni profili (ili nagib) prepolja za helikopter	
Napomena 1.	prag FATO za helidrome za koje je moguć prilaz s referentnom točkom (<i>Point-in-Space approach - PnS</i>) i za helidrome na kojima takav prilaz nije moguć	0,5 m	neophodno izmjereno 1 m ili 1 ft
	prag FATO za helidrome kojima se namjerava konstituti	0,25 mm	kritično izmjereno 1 m ili 1 ft (neprecizno), 0,1 m ili 0,1 ft (precizno)
Napomena 2.	undulacija geoida WGS-84 na pragu FATO i geometrijskom centru TLOF, za helidrome za koje je moguć PnS prilaz i za helidrome na kojima takav prilaz nije moguć	0,5 m	neophodno izmjereno 1 m ili 1 ft
	undulacija geoida WGS-84 na pragu FATO i geometrijskom centru TLOF, za helidrome kojima se namjerava konstituti	0,25 m	kritično izmjereno 1 m ili 1 ft (neprecizno), 0,1 m ili 0,1 ft (precizno)

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiraња	Rezolucija objave	Rezolucija karte
Platforma				određena površina na zemaljskom aerodromu, namijenjena za snještaj zrakoplova radi ukrcavanja ili iskrcavanja putnika, pošte ili tereta, opskrbljivanja gornjim, parkiranja ili odzračavanja zrakoplova						
	oznaka		tekst	potpun tekstualni naziv ili oznaka koji se konstite za identifikaciju platforme na aerodromu helidromu						
	geometrija		polygon	geografska lokacija elementa stajanke	1 m	rutinski	izmjereno	1/10 s	1 s	
	tip		tekst	klasifikacija glavne uporabe stajanke						
	ograničenje za zrakoplove		tekst	ograničenje konštenja (zabrana) za određeni tip zrakoplova						
	vrista površine		tekst	vrsta površine platforme						
	čvrstoća		PCN	tekst	klasifikacijski broj kolovožne konstrukcije (PCN) platforme					
	vrista površine		tekst		određivanje vrste kolovožne konstrukcije u skladu s klasifikacijskim brojem zrakoplova (ACN-PCN determination)					
	kategorija podloge		tekst		kategorija čvrstoće podloge na kojoj leži platforma					
	dopushtnik		tekst		najveća dopuštena kategorija tlaka u gumama ili najveća dopuštena vrijednost tlaka u guma					

Štavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Tocnost	Integritet	Najčišći kriterijma	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		metoda procjene	tekst	metoda procjene koja se primjenjuje za određivanje čvrstoće platforma						
	nadmorska visina	nadmorska visina		nadmorska visina platforme						
	staza za vožnju (TwY)			definirana staza na aerodromu na zemlji namijenjena za vožnju zrakoplova i međusobno povezivanje dijelova aerodroma						
	oznaka		tekst	potpuna tekstualna oznaka staze za vožnju						
	širina		udaljenost	poprečna dimenzija staze za vožnju	1 s	neophodno	izmjereno	1 s ili 1 ft		
	geometrija		polygon	geografska lokacija elementa staze za vožnju						
	most		tekst	vrsta mosta (nema mostova, nadvožnjak, podvožnjak)						
	vrsta površine		tekst	vrsta površine staze za vožnju						
	čvrstoća									
		PCN	tekst	klasifikacijski broj kolovožne konstrukcije (PCN) staze za vožnju						
		vrsta površine	tekst	određivanje vrste kolovožne konstrukcije u skladu s klasifikacijskim brojem zrakoplova (ACN-PCN determination)						
		kategorija podloge	tekst	kategorija čvrstoće podloge na kojoj leži staza za vožnju						

	dopushten tlak	tekst	najveća dopuštena kategorija tlaka u gummama ili najveća dopuštena vrijednost tlaka u gummama
--	----------------	-------	---

Stavka	Karakteristika	Potkarak teristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Nadim krajanja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		metoda procjenje	tekst	metoda procjene koja se primjenjuje za određivanje čvrstoće staze za vožnju						
	ograničenja za zrakoplove		tekst	ograničenje konštruiranja (zabranu) za određeni tip zrakoplova						
	referentni slovni kod		popis oznaka	slово koje označava raspon krila aviona i raspon vanjskih glavnih točkova stajnog trapa						
	točke središnje linije									
	položaj	točka	geografske koordinate točaka središnje linije staze za vožnju		0,5 s	neophodno		izmjereno	1/100 s	1/100 s
	nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina točaka središnje linije staze za vožnju		1 m	neophodno		izmjereno		
	rame		površina uz ivicu kolovoza pripremljena da osigura prijelaz između kolovozu i susjedne površine							
	geometrija	poligon	geografska lokacija rama na stazi za vožnju							

	vrsina površine	tekst	vrsna površina ramena staze za vožnju				
	širina udaljenost		širina ramena staze za vožnju	1 m	neophodno	izmjereno	1 m ili 1 ft
linije za vođenje							
	geometrija	linija	geografska lokacija linija za vođenje	0,5 m	neophodno	izmjereno	1/100 s
stavka	Karakteristika Potkarakteristika tiska	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Rezolucija objave
		boja	tekst	boja linija za vođenje na stazi za vožnju			
		stil	tekst	stil linija za vođenje na stazi za vožnju			
		raspon krila	vrijednost	raspon krila			
	najveća brzina	vrijednost		najveća brzina			
	smjer	tekst	smjer				
linija koja označava međupoziciju za čekanje	linija	linija koja označava međupoziciju za čekanje		0,5 s	neophodno	izmjereno	1/100 s
							1 s

oznaka staze za vožnju				
	opis	tekst	opis oznake staze za vožnju	
svjetla ivice staze za vožnju				
	opis	tekst	opis svjetala ivice staze za vožnju	
	položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinačnog svjetla ivice staze za vožnju	
svjetla srednje linije staze za vožnju				
	opis	tekst	opis svjetala središnje linije staze za vožnju	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Nacin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		položaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinačnog svjetla središnje linije staze za vožnju						
Zaustavne prečke										
	opis	tekst		opis zaustavnih prečki			ako postoji			
	lokacija	linija		lokacija zaustavnih prečki						

	zaštitna svjetla poletno-sletne staze						
	opis	tekst	opis zaštitnih svjetala poletno-sletne staze i drugih mjer za zaštitu poletno-sletne staze ako postoji				
	lokacija	točka	lokacija zaustavne prečke	konfiguracija A			
	lokacija	linija	lokacija zaustavne prečke	konfiguracija B			
	pozicija za čekanje na poletno-sletnoj stazi		oznacena pozicija za zaštitu poletno-sletne staze, površina s ograničenjem preprekai ili kritično-osejtiva zona sustava za instrumentalo slijetanje (ILS)/mikrovatnog sustava slijetanja (MLS) na koji se zrakoplovi u vožnji po tlu i vozila moraju zaustaviti i čekati, osim ako im aerodromski kontrolni toranj ne da drugačije odobrenje				
	geometrija	linija	geografska lokacija pozicije za čekanje na poletno-sletnoj stazi	0,5 m	neophodno izmjerenog	1/100 s	1 s

Stavka	Karakteristika	Potpis karakteristične stike	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	zaštićena poletno-sletna staza	tekst	oznaka zaštićene poletno-sletne staze							
	kategorija zaustavljanja	popis označaka	kategorija (CAT) poletno-sletne staze (0, I, II, III)							

	tekst „poletno- sična staza“	tekst	tekst koji je na oznaci npr. „RUNWAY AHEAD“ ili „RUNWAY AHEAD“
medupozicija za čekanje	geometrija	linija	geografska lokacija medupozicije za čekanje – označene pozicije čita se svrha kontrola prometa, a na kojoj se zrakoplovi u vožnji i vozila moraju zaustaviti i čekati dok od aerodromskog kontrolnog tornja ne dobiju odobrenje da nastave vožnju
staza za vožnju helikoptera po zemlji			staza za vožnju po zemlji namijenjena za vožnju po zemlji helikoptera koji imaju podvođje s točkovima
oznaka		tekst	potpuna tekstualna oznaka staze za vožnju helikoptera po zemlji
točke središnje linije		točka	geografska lokacija točaka središnje linije staze za vožnju helikoptera po zemlji
nadmorska visina		nadmorska visina	nadmorska visina staze za vožnju helikoptera po zemlji
širina		udaljenost	poprečna dimenzija staze za vožnju helikoptera po zemlji
vrsta površine		tekst	vrsta površine staze za vožnju helikoptera po zemlji
linija koja označava ukrištanje	linija		linija koja označava ukrištanje staza za vožnju helikoptera po zemlji

	opis	tekst	opis svjetla staze za vožnju helikoptera u letu			
Karakteristička	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet
Stavka						
	polozaj	točka	geografska lokacija svakog pojedinačnog svjetla staze za vožnju helikoptera u letu			
oznake						
helikopterski zračni tranzitni put		tekst	opis označke staze za vožnju helikoptera u letu			
oznaka		tekst	definirani put koji služi za kretanje helikoptera s jednog dijela helidroma do drugog, ruta za vožnju uključuje stazu za vožnju helikoptera u letu ili po zemlji			
geometrija		linija	oznaka helikopterskog zračnog tranzitnog puta			
širina		udaljenost	geografska lokacija helikopterskog zračnog tranzitnog puta			
kontrolna točka sustava INS (INS checkpoint)			poprečna dimenzija helikopterskog zračnog tranzitnog puta	1 m	bitan	izmjereno

	lokacija	točka	geografska lokacija kontrolne točke sustava INS	ako je dostupno	0,5 m	rutinski	izmjereno	1/100 s	1/100 s
kontrolna točka VHF VOR sustava (VHF VOR checkpoint)									

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristi ka	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
lokacija		točka	geografska lokacija kontrolne točke sustava VOR		ako je dostupno					
frekvencija		vrijednost	Trekvencija kontrolne točke sustava VOR							
kontrolna točka visinomjera (airline checkpoint)										
lokacija		točka	geografska lokacija kontrolnih točaka visinomjera							
nadmorska visina		nadmorska visina	nadmorska visina kontrolnih točaka visinomjera							
parkirališno mjesto zrakoplova			određeno područje platforme namijenjeno za parkiranje zrakoplova							
naziv		tekst	naziv parkirališnog mjeseta zrakoplova							
parkirališna mjesto zrakoplova	lokacija	točka	geografska lokacija parkirališnog mjeseta zrakoplova		0,5 m	rutinski	izmjereno	1/100 s	1/100 s	

	tipovi zrakoplova	popis oznaka	tipovi zrakoplova			
identificacijska oznaka		tekst	opis identificacijske oznake parkirališnog mjesto zrakoplova			
vizualni sustav za vođenje pri parkiranju		tekst	opis vizualnog sustava za vođenje pri parkiranju na parkirališnom mjestu zrakoplova			
parkirališno područje		poligon	geografska lokacija parkirališnog područja			

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Najni kriterij	Rezolucija objave	Rezolucija karte
avio-most		popis oznaka	avio-most na raspolažanju na parkirališnom mjestu							
gonivo		popis oznaka	gorivo na raspolažanju na parkirališnom mjestu							
agregati		popis oznaka	agregati za napajanje električnom strujom na raspolažanju na parkirališnom mjestu							
vuča		popis oznaka	oprema za vuču na raspolažanju na parkirališnom mjestu							
terminal		tekst	referentna oznaka zgrada terminala							
vrsta površine		tekst	vrsta površine parkirališnog mjesto							
ograničenje za zrakoplove		tekst	ograničenje konštenja (zabranj) za određeni tip zrakoplova							

	PCN		tekst	PCN parkirališnog mjestu				
	Linija za vođenje prema parkirališnom mjestu							
	Geometrija	linija		geografska lokacija linija za vođenje prema parkirališnom mjestu	0,5 m	bitan	izmjereno	1/100 s
	nadmorska visina	nadmorska visina		nadmorska visina točaka za vođenje prema parkirališnom području	1 m	bitan	izmjereno	
	smjer	tekst		smjer linija za vođenje prema parkirališnom mjestu				
	raspon knila	vrijednost		raspon knila				

Stavka	Karakteristika	Potkarakte ristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		boja	popis oznaka	boja linija za vođenje prema parkirališnom mjestu						
		stil	popis oznaka	stil linija za vođenje prema parkirališnom mjestu						
	parkirališno mjesto helikoptera			parkirališno mjesto za zrakoplove na kojem je omogućeno parkiranje helikoptera i gdje se operacije vožnje potpuno završavaju, ili gdje helikopter slijedeći poljeće za operacije vožnje (rulanje) u letu						
	naziv	tekst		naziv parkirališnog mesta helikoptera						
	lokacija	točka		geografska lokacija parkirališnog mesta helikoptera A kontrolne točke sustava INS	0,5 m	bitan	izmjereno	1/100 s		

podnjeće za odleđivanje				prostor gdje se led ili snijeg učinja (odleđivanje) sa aviona kako bi njegove površine bile očišćene ili gdje se na čiste površine aviona nanosi zaštita protiv zaledivanja koja štiti te površine od nakupljanja leda, snijega ili bijuzgavice tijekom određenog vremenskog perioda
identifikacijska oznaka	tekst	identifikacijska oznaka područja za odleđivanje		
geometrija	polygon	geografska lokacija područja za odleđivanje	1 m	rutinski izmjeren 1/10 s 1 s
vrsta površine	tekst	vrsta površine područja za odleđivanje		
bazni identifikator	tekst	naziv staze za vožnju, parkirališnog područja ili elementa platforme na kojem se nalazi		
ograničenje za zrakoplove	tekst	ograničenje konštenjira (zabranja), za određeni tip zrakoplova		

Štavka	Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
komunikacijska postaja										
oznaka usluge			tekst	oznaka usluge koja se pruža						
pozivni znak			tekst	pozivni znak komunikacijske postaje						

kanal		tekst	kanal/frekvencija komunikacijske postaje
adresa za prijavu		tekst	adresa za prijavu postaje
vrijeme rada		raspored	radno vrijeme postaje kojom se jedinica služi

2. Podaci o zračnom prostoru

Stavka	Karakteristika	Potkarakte ristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
zračni prostor ATS				zračni prostor određenih dimenzija, označen abecedno, u kom se mogu obavljati određene vrste letova, za koji su navедene operativne usluge u zračnom prometu i pravila rada za zračni promet						
tip		tekst		tip zračnog prostora ATS u skladu s Dodatkom 4. propisa o uspostavljanju zajedničkih pravila letenja i operativnih obredbi u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidi (SERAs)						
oznaka		tekst		oznaka koju je zračnom prostoru dodijelio nadležni organ						

Stavka	Karakteristik a	Potkarakteristična	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	bočne granice		polygon	površina koja definira horizontalni oblik zračnog prostora	Vidjeti napomenu 1.					
	vertikalne granice									
		gornja granica	apsolutna visina	gornja granica zračnog prostora						
			donja granica	apsolutna visina	donja granica zračnog prostora	50 m	rutinski	izračunato	50 m ili 100 ft	50 m ili 100 ft
	klasa zračnog prostora		popis oznaka	kategorizacija zračnog prostora kojom se određuju operativna pravila, uvjeti leta i usluge koje se pružaju						
		prijelazna	apsolutna visina	apsolutna visina na kojoj ili ispod koje se vertikalna pozicija zrakoplova kontrolira prema apsolutnim visinama						
	vrijeme primjene		raspored	vrijeme primjene zračnog prostora						
	jedinica ATS			jedinica koja pruža uslugu						
		naziv	tekst	naziv jedinice koja pruža uslugu						
		pozivni znak	tekst	pozivni znak zrakoplovne postaje koju jedinica konsti						

jezik	popis oznaka	informacije o jezikujezicima koji se kada i gdje se koji jezici koriste, ako je primjenjivo						
Karakteristika	Potkarakteristička	Tip	Opis	Napomena	Tocnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave
primjena	tekst		informacije o području i uvjetima primjene					
radno vrijeme	raspored		radno vrijeme postaje kojom se jedinicu služi					
frekvencija								
vrijednost	tekst	vrijednost	frekvencija zračnog prostora ATS					
svrha			razlike pojedinih namjena frekvencije					
Napomena 1.		FIR, UIR	2 km	utinski prijavljeno	1 m		kako je označeno	
		TMA, CTA	100 m	neophodno izračunato	1 \$		kako je označeno	
			100 m	neophodno izračunato	1 s		kako je označeno	
			područje kontroliranog prometa (CTR)					

Stavka	Karakteristika	Potkarakte ristika	Tip	Opis	Napomena	Tocnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
zračni prostor za posebne aktivnosti										
			tip		popis oznaka	tip zračnog prostora za posebne aktivnosti (vidjeti napomenu 1)				
			identifikaci ja		tekst	dodijeljena identifikacija daje je svrha oznadi zračni prostor jedinstvenim identifikatorom				

Stavka	Karakteristi ka	Potkarakteri stika	Tip	Opis	Naponnena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	naziv	tekst	naziv koji zračnom prostoru dodjeljuje organ koji imenuje država članica							
	bočne granice	polygon	površina koja definira horizontalni oblik zračnog prostora							
	vertikalne granice									
		gornja granica	apsolutna visina	gornja granica zračnog prostora						
		donja granica	apsolutna visina	donja granica zračnog prostora						
	ograničenje	tekst		tip ograničenja ili vrsta opasnosti						

aktivacija	tekst	informacije o sustavu i sredstvima načave aktivacije zajedno s informacijama relevantnima za civilne letove i primjenjivim procedurom identifikacije zone protuzračne obrane (ADIZ)
vrijeme aktivnosti	raspored	vremenski interval kada se odvija posebna aktivnost
rizik presretanja	tekst	nizak presretanja u slučaju upada
	tip napomene 1. 2.	neophodno zabranjeno područje (<i>prohibited area</i>) napomena 2. 100 m

Stavka	Karakteristika	Potkarakters tika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način krenjanja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
				uvjetno zabranjeno područje (<i>restricted area</i>)		2 km	rutinski	prijavljeno	1 m..	kako je označeno
				opasno područje (<i>danger area</i>)						
				područje za vojne vježbe						
				područje za vojnu obuku						
			ADIZ							
				ostalo						

Stavka	Karakteristik a	Potkarakteren stika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
ostali regulirani zračni prostor										
tip		tekst	tip zračnog prostora (smjerena mini malna vertikalna razdvajanja (RVSM), predanik za ločiranje u slučajevima opasnosti (ELT) itd.)							
identifikacija		tekst	dodijeljena identifikacija čija je svrha označiti zračni prostor jedinstvenim identifikatorom							
naziv		tekst	naziv koji zračnom prostoru dodjeljuje organ koji imenuje državu							
bočne granice		polygon	površina koja definira horizontalni oblik zračnog prostora							
vertikalne granice										

Stavka	Karakteren stika	Potkarakteren stika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		gornja granica	apsolutna visina	gornja granica zračnog prostora						
		donja granica	apsolutna visina	donja granica zračnog prostora						
ograničenje		tekst		vrsta ograničenja ako postoji ograničenje						

	aktivacija		tekst	Informacije o sustavu i sredstvima načave aktivacije zajedno s informacijama relevantnima za civilne letove i primjenjivima na procedure u ADIZ
	vrijeme aktivnosti		raspored	vremenski interval kada se odvija posebna aktivnost

Stavka	Karakteristika	Potpis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
sektor kontrole ATS	Potpis							
identifikacija	tekst	identifikacija dodijeljena sektoru						
bočne granice	poligon	površina koja definira horizontalni oblik sektora ATS						
vertikalne granice								
	gornja granica	apsolutna visina	gornja granica sektora					
	donja granica	apsolutna visina	donja granica sektora					

3. ATS i drugi podaci o rutama

navigacijska specifikacija	tekst	oznaka navigacijske specifikacije/specifikacija za određeni segment/segmente; postoje dvije vrste navigacijskih specifikacija: (a) specifikacija zahtevane navigacijske sposobnosti (RNP); navigacijske specifikacije koje se temelje na prostornoj navigaciji (RNAV) koja uključuje zahtjev za praćenje rada i uzbunjivanje, označene prefiksom RNP, npr. RNP 4, RNP APCH itd. i			
	(b) specifikacije RNAV: navigacijske specifikacije koje se temelje na RNAV koji ne uključuje zahtjev za praćenje rada i uzbunjivanje, označene prefiksom RNAV, npr. RNAV 5, RNAV 1 itd.				
od točke		upućivanje na prvu točku segmenta rute			
naziv	tekst	kodirane oznake ili kodirana imena značajne točke			
izvođenje	popis oznaka	oznaka je li uvjet za izvođenje ATSMET „obavezan“ ili „na zahtjev“			
do točke		upućivanje na drugu točku segmenta rute			
naziv	tekst	kodirane oznake ili kodirana imena značajne točke			

	izvješćivanje	popis označka	naznaka je li uviđen za izvješćivanje ATSMET „obavezan“ ili „na zahtjev“
putanja	smjer		putanja, VOR radijal ili magnetni navigacijski smjer segmenta rute

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
točka promjene		točka		točka u kojoj je predviđeno da zrakoplov koji leti na dijelu rute ATS, određenom obzirom na domete VOR, prebači svoju primarnu navigacijsku referencu sa uređaja iza zrakoplova na slijedeći uređaj ispred zrakoplova	U slučaju VOR radijala					
duljina		udaljenost		geodetska udaljenost između „od točke“ do „do točke“	Vidjeti napomenu 2.					
	gornja granica		apsolutna visina	gornja granica segmenta rute						
	donja granica		apsolutna visina	donja granica segmenta rute						

minimalna apsolutna visina na ruti (MEA)	apsolutna visina	apsolutna visina na segmentu manjutu na kojoj je dovoljno dobar prijem odgovarajućih navigacijskih uređaja i komunikacija ATS, u skladu sa strukturom zračnog prostora i zahtijevanom visinom nadvišivanja prepreka	riježe rute ATS	50 m	rutinski izračunato 100 ft	50 m ili 100 ft
minimalna apsolutna visina nadvišivanja prepreka (MOCA)	apsolutna visina	to je minimalna apsolutna visina na određenom segmentu koja osigurava zahtijevano nadvišivanje prepreke		50 m	rutinski izračunato 100 ft	50 m ili 100 ft
minimalna apsolutna visina leta	apsolutna visina	minimalna apsolutna visina leta	helikopterska ruta	50 m	rutinski izračunato 100 ft	50 m ili 100 ft
bočne granice	udaljenost	bočne granice rute				

Štavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	minimalna područna apsolutna visina (AMA)	apsolutna visina		to je minimalna apsolutna visina na kojoj se smije letjeti u instrumentalnim meteorološkim uvjetima (IMC), koja osigurava minimalno nadvišivanje prepreka u određenom području, obično ograničenom paralelama i međijanima						
	minimalna apsolutna visina vektoriiranja (MVA)	apsolutna visina		MVA						

	Zahtjevi u pogledu navigacijske sposobnosti	tekst	zahtjevi u pogledu točnosti navigacije za svaki segment rute PBN (RNAV ili RNP)				
	zahtjevi koji se odnose na senzore	tekst	navesti zahtjeve koji se odnose na senzore uključujući sva ograničenja navigacijskih specifikacija				
jedinica kontrole							
	naziv	tekst	naziv jedinice koja pruža uslugu				
	kanal	tekst	operativni kanal/frekvencija jedinice kontrole zračnog prometa				
	adresa za prijavu	tekst	posebni kod koji se koristi za prijavu na vezu za prijenos podataka jedinice kontrole ATS	ako je primjerivo			
	Napomena 1.		U = gornji	Napomena 2.	rutinski izračunto	1/10 km ili 1/10 nm	1 km ili 1 nm

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
			H = helikopter			1/100 km	neophodno	izračunato	1/100 km ili 1 nm	1 km ili 1 nm
			S = nadzvučni							
			T = točan							
			ostalo							

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
putna navigacijska točka										
identifikacija		tekst		nazivi, kodirane oznake ili kodirana imena dodijeljena znacajnoj točki						
položaj		točka		geografska lokacija putne navigacijske točke		100 m	neophodno	izmjereno/ izračunato	1 s	1 s
organizacija	radio-navigacijsko sredstvo (navair)	tekst		identifikacija postaje VOR/DME reference						
	smjer	smjer		smjer prema VOR/DME referenciji ako putna navigacijska točka nije na istom mjestu kao i ta referenca						
	udaljenost	udaljenost		udaljenost od VOR/DME reference ako putna navigacijska točka nije na istom mjestu kao i ta referenca				Vidjeti napomenu 1. u nastavku	Vidjeti napomenu 2. u nastavku	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
					Napomena 1.	1/10 stupnja	rutinski izračunato	1/10 stupnja	1/10 stupnja	1/10 stupnja
						1/100 stupnja	neophodno izračunato	1/100 stupnja	1/100 stupnja	1/100 stupnja
								izračunato		
					Napomena 2.	1/10 km	rutinski izračunato	1/10 km ili 1/10 nm	2/10 km (1/10 nm)	2/10 km (1/10 nm)
						1/100 km	neophodno izračunato	1/100 km ili 1/100 nm	2/10 km (1/10 nm)	2/10 km (1/10 nm)
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
čekanje na ruti				unaprjed utvrđeni manevar u svrhu zadržavanja zrakoplova određenog zračnog prostora u očekivanju daljeg odobrenja						
	identifikacija	tekst		identifikacija postupka čekanja						
	fiks	tekst		identifikacija fiksa u postupku čekanja						
	putna navigacijska točka	točka		geografska lokacija putne navigacijske točke za čekanje						
	dolazna putanja	smjer		dolazna putanja u postupku čekanja						
	smjer zaokreta	tekst		smjer proceduralnog zaokreta						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
birzina		vrijednost	najveća indicirana birzina							
razina										
		minimalna razina za čekanje	apsolutna visina	minimalna razina za čekanje u postupku čekanja						
		maksimalna razina za čekanje	apsolutna visina	maksimalna razina za čekanje u postupku čekanja						
udaljenost/vrijeme do dolaska			vrijednost	vrijeme/udaljenost za postupak čekanja						
jedinica kontrole			naziv	navesti jedinicu kontrole zračnog prometa						
		frekvencija	vrijednost	radna frekvencija/kanal jedinice kontrole zračnog prometa						

poseban postupak čekanja na ulazak	tekst	tekstualni opis posebnog VOR/DME postupka ulaska	u slučaju da je utvrđen ulazni radijal u odnosu na sekundarni fiks na kraju odlaznog dijela za VOR/DME putanju čekanja
------------------------------------	-------	--	--

4. Podaci o postupcima instrumentalnog letenja

Štavka	Karakteristika	Potikarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
postupak										
identifikacija										
	navodenje na segmentu završnog prilaza (FAS)	popis označka	oznaka vrste radio-navigacijskog sredstva kojim se pruža bočno navođenje pri završnom prilazu, npr. ILS, VOR, RNAV itd.	APCH						
RWY	tekst	oznaka poletno-sletne staze za smjer slijetanja i polijetanja, npr. 27, 35L, 01R								
kruženje	popis označka	naznaka je li postupak prilaza kruženjem ili ne		APCH						

	vještenstveni kod	tekst	sufiks koji se sastoji od jednog slova, počevši od slova „Z“ nakon vrste radio-navigacijskog sredstava, a koristi se ako se dva ili više postupaka na istu poletno-sletnu stazu ne mogu razlikovati samo po vrsti radio-navigacijskog sredstva, npr. VOR y RWY 20 ili VOR z RWY 20	APCH
	ograničivač navigacijskog senzora	tekst	informacije specifične za senzor u slučaju ograničenja konštenja	samo PBN
Oznaka jednostavnim jezikom	naziv	tekst	naziv postupka instrumentalnog letenja	

Štavka	Karakteristika	Putkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	osnovni indikator	tekst	osnovni indikator je naziv ili kód za najčešće točke gdje završava standardna odlazna ruta		SID, STAR					
	indikator ispravnosti	tekst	indikator ispravnosti je broj od 1 do 9		SID, STAR					
	indikator ruta	tekst	indikator ruta je jedno slovo abecede ne konste se slovima I i O		SID, STAR					
	naznaka vizualno	tekst	naznaka je li ruta uspostavljena za zrakoplove koji lete u skladu s VFR		samo VFR					

	kodirana oznaka						
	značajna točka	tekst	kodirana oznaka ili kodirana imena značajne točke	SID, STAR			
	indikator ispravnosti	tekst	indikator ispravnosti postupka	SID, STAR			
	indikator rute	tekst	indikator rute u postupku	SID, STAR			
	vrstava postupka		popis oznaka	naznaka vrste postupka (odlazak, dolazak, prilaz, drugo)			
PBN ili konvencionalni			popis oznaka	naznaka je li postupak PBN ili konvencionalni	samo IFR		

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte	
	vrsta prema preciznosti		tekst	<p>vrsta instrumentalnog postupka; postupci instrumentalnog prilaza razvrstani su kako slijedi:</p> <p>(a) postupak nepreciznog prilaza (NPA): postupak instrumentalnog prilaza koji uključuje bočno, ali ne i vertikalno navođenje.</p> <p>(b) postupak prilaza s vertikalnim navođenjem (APV), instrumentalni postupak koji uključuje bočno i vertikalno navođenje, ali ne zadovoljava uvjete za operacije preciznog prilaza s preciznog slijetanja.</p> <p>(c) postupak preciznog prilaza (PA): instrumentalni postupak koji uključuje precizno bočno i vertikalno navođenje s minimumima koji se određuju prema kategoriji operacije</p>		APCH					
	kategorija zrakoplova		popis označka	naznaka za koju je kategorije zrakoplova postupak namijenjen							
	Magnetska varijacija		vrijednost	magnetska varijacija koja se uzima u obzir pri oblikovanju postupka							
	visina/absolutna visina nadvišivanja prepreke (OCA/H)			OCA/H	APCH						
		kategorija zrakoplova	popis označka	kategorija zrakoplova	APCH						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	vrsta prilaza	popis označa	vrsta prilaza (npr. izravan prilaz, Cat I, Cat II, Z, S, kruženjem itd.) ili konkretno navigacijsko sredstvo (npr. step-down fixes) ili konkretna navigacijska specifikacija		APCH					
	absolutna visina	absolutna visina	najniža apsolutna visina potrebna za poštovanje odgovarajućih kriterija za nadvišivanje prepreka	APCH		neophodno				
	visina	visina	najniža visina iznad nadmorske visine relevantnog praga poletno-sletne staze ili nadmorske visine aerodroma, ovisno šta je primjerljivo, koja je potrebna za poštovanje odgovarajućih kriterija za nadvišivanje prepreka	APCH		neophodno				
visina/absolutna visina podlukе (DAH)				DAH	APCH					
	kategorija zrakoplova	popis označa	kategorija zrakoplova		APCH					
	vrsta prilaza	popis označa	vrsta prilaza (npr. izravan prilaz, sa kruženjem itd.) ili konkretno navigacijsko sredstvo (npr. step-down fixes) ili konkretna navigacijska specifikacija	APCH						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	apsolutna visina	apsolutna visina		unaprijed određena absolutna visina pri 3D operaciji prilaza pri kojoj se započinje neuspeli prilaz ako nije primijećena vizuelna referentna točka koja je potrebna za nastavak prilaza	APCH					
	Minimalna visina/absolutna visina poniranja (MDA/H)	visina	visina	unaprijed određena visina pri 3D operaciji prilaza pri kojoj se započinje neuspeli prilaz ako nije primijećena vizuelna referentna točka koja je potrebna za nastavak prilaza	APCH					
		kategorija zrakoplova	MDA/H		APCH					
		vrstica prilaza	popis označka	kategorija zrakoplova	APCH					
			popis označka	vrstica prilaza (npr. izravan prilaz sa kruženjem itd.) ili konkretno navigacijsko sredstvo (npr. step-down fixes) ili konkretna navigacijska specifikacija	APCH					

	apsolutna visina	apsolutna visina	unaprijed određena apsolutna visina pri 2D instrumentalnom prilazu ili prilazu sa kruženjem ispod koje se ne započinje poniranje ako nije primijećena vizualna referentna točka koja je za to potrebna	APCH
	visina	visina	unaprijed određena visina pri 2D instrumentalnom prilazu ili prilazu sa kruženjem ispod koje se ne započinje poniranje ako nije primijećena vizualna referentna točka koja je za to potrebna	APCH

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	minimalna sektorska apsolutna visina (MSA)			najmanja apsolutna visina na kojoj se može letjeti s nadvizivanjem od najmanje 300 m (1 000 stopa) iznad svih objekata smještenih u području koje se nalazi u sektoru oblike kružna polumjera 46 km (25 nautičkih milja) čiji se centar nalazi na lokaciji radio-navigacijskog sredista	samo IFR					
		početni kut sektora	kut	kut od kog sektor započinje						
		završni kut sektora	kut	kut na kom sektor završava						
		na temelju preležišta (based on fix)	tekst	centar MSA						
		apsolutna visina	apsolutna visina	minimálna apsolutna visina za svaki sektor						

	ograničenja	tekst	MSA: najmanja apsolutna visina da kojoj se može lejeti s nadvišivanjem od najmanje 300 m (1 000 stopa) iznad svih objekata smještenih u području koje se nalazi u sektoru obilka kružne polumjera 46 km (25 nautičkih milja) čiji se centar nalazi na lokaciji radio-navigacijskog sredstva
	polumjer	vrijednost	polumjer svakog sektora

terminalna
apsolutna visina
dolaska
(terminal arrival/
arrival – TAA)

najmanja apsolutna visina pri kojoj su za najmanje 300 m (1 000 stopa) nadvišeni svi objekti smješteni unutar luka kružne polumjera 46 km (25 nautičkih milja) čiji se centar nalazi na fiksnu početnu prialazu (IAF) ili, ako nema IAF, na preletisu međuprilaza (IF), ograničenog ravnim linijama koje spajaju krajeve luka sa IF, sve terminalne apsolute visine dolaska zajedno moraju pokriti područje od 360 stupnjeva oko IF

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		referentna točka	tekst	referentna točka za terminalnu apsolutnu visinu dolaska (IAF ili IF)						
	IAF		tekst	IAF referentna točka za TAA,						
	IF		tekst	IF referentna točka za TAA						
		udaljenost do IAF	udaljenost	udaljenost granice područja TAA od IAF						
		apsolutna visina	apsolutna visina	vrijednost terminalne apsolutne visine dolaska						

	početni kut sektora	kut	početni kut sektora (smjer prema referentnoj točki za terminalnu apsolutnu visinu dolaska)	
	završni kut sektora	kut	završni kut sektora (smjer prema referentnoj točki za terminalnu apsolutnu visinu dolaska)	
	step-down arc	udaljenost	promjer unutarnjeg područja na nižoj apsolutnoj visini	
	naziv navigacijske specifikacije	tekst	<p>skup zahtjeva za zrakoplov i letačku posadu kako bi se omogućile PBN operacije u određenom zračnom prostoru; postoje dvije vrste navigacijskih specifikacija:</p> <p>(a) specifikacije RNP: navigacijske specifikacije koje se temelje na prostornoj navigaciji koja uključuje zahtjev za pranje rada i uzburjivanje, označene prefiksom RNP, npr RNP 4, RNP APCH.</p> <p>(b) specifikacije RNAV: navigacijske specifikacije koje se temelje na prostornoj navigaciji koja ne uključuje zahtjev za pranje rada i uzburjivanje, označene prefiksom RNAV, npr RNAV 5, RNAV 1.</p>	<p>samo PBN</p>

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	operativni minimumi		tekst	operativni minimimi aerodroma zá: (a) polijetanje, u smislu RVR i/fli vidljivosti i, ako je neophodno, uvjeta oblačnosti; (b) slijetanje u operacijama preciznog prlaza i slijetanja, izraženo u smislu vidljivosti i/fli RVR i DA/H, kako je odgovarajuće za kategoriju operacije; (c) slijetanje u operacijama prlaza i slijetanja s vertikalnim navođenjem, izraženo u smislu vidljivosti i/fli RVR i DA/H i (d) slijetanje u operacijama nepreciznog prlaza i slijetanja, izraženo u smislu vidljivosti i/fli RVR, minimalne visine/absolute visine (MDA/H) i, ako je neophodno, uvjeta oblačnosti						
	temperatura			najniža temperatura	vrijednost	referentna najniža temperatura		samo PBN ili APCH		
				najviša temperatura	vrijednost	referentna najviša temperatura		samo PBN ili APCH		
	izvor za udaljeni visinomjer			tekst	napomena s upozorenjem u kojoj se navodi izvor podataka visinomjera		APCH			
	Proc Ref datum			tekst	prag aerodroma ili slijetanja		APCH			

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
Zahtjevi za PBN			Konkretni zahtjevi koji se odnose na PBN postupak		PBN					
		popis oznaka	Identifikacija navigacijske specifikacije (RNAV 5, RNP 0.3 itd.)							
		navigacijska specifikacija	tekst	sva ograničenja navigacijskih senzora (zahtjeva se Globalni navigacijski satelitski sustav (GNSS))						
		funkcionalni zahtjevi	tekst	sve potrebne funkcije koje su opisane kao neobavezne u navigacijskoj specifikaciji, to jest one koje nisu uključene u osnovnu navigacijsku specifikaciju (zahtijevana radio-frekvencija (R))						
segment postupka						SID, STAR, APCH				
	početak		tekst	identifikacija početne točke segmenta						
	kraj		tekst	identifikacija završne točke ili opis završne točke segmenta						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	funkcija završnog fiksā	popis označka	naznaka je li završni fiks, točka neobavezognog preleta (putna navigacijska točka za koju je potreban prethodni zaokret kako bi se omogućio tangencijalno spajanje sa slijedećim segmentom na ruti ili proceduri) ili točka obaveznog preleta (putna navigacijska točka na kojoj se započinje zaokret kako bi se omogućio spajanje sa slijedećim segmentom na ruti ili proceduri)	PBN						
	uloga završnog fiksā	popis označka	naznaka uloge završnog fiksā kao točke neuspjelog prilaza (MAP), IF, IAF, fiksā završnog prilaza (FAF), fiksā čekanja u postupku neuspjelog prilaza (MAHF) itd.							
	proceduralna apsolutna visinavisina	apsolutna visina/ visina	specificirana apsolutna visinavisina operativnog leta iznad minimalne apsolutne visine/visine i određena za prilagodavanje stabilnog poniranja na propisani gradijent/kut poniranja u segmentu međuprilaza/završnog prilaza		samo određeni segmenti SID, STAR, APCH					
	minimalna apsolutna visina nadvišivanja prepreka (MOCA)	apsolutna visina	minimalna apsolutna visina na određenom segmentu koja osigurava zahtijevano nadvišivanje prepreka	SID, STAR, APCH						
	udaljenost	udaljenost	geodetska udaljenost između svake zadane značajne točke u rizu, zaokružena na najблиžu desetinu kilometra ili nautičke milje	1/100 km	neophodno	izračunato	1/100 km ili 1/100 nm		1 km ili 1 nm	

stvarni smjer		smjer	stvarni smjer između svake značajne točke u nizu, zaokružen na najbližu desetinu stupnja	SID, STAR, APCH	1/10 stupnja	rutinski	izračunato	1/10 stupnja	
magnetski smjer		smjer	magnetski smjer između svake značajne točke u nizu, zaokružen na najbližu desetinu stupnja	SID, STAR, APCH	1/10 stupnja	rutinski	izračunato	1 stupanj	1 stupanj
gradijent		vrijednost		APCH, DEP					
bitina		vrijednost	ogranicenje brzine na značajnoj točki, izraženo u jedinicama od 10 kt, prema potrebi						
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave
	najviša prepreka (controlling obstacle)			APCH, DEP					
	vrsta	tekst	naznaka je li prepreka osvijetljena/nosvijetljena, vrsta prepreke (crkva/jetroturbina/itd.)						
	polozaj	točka	Koordinatne najviše prepreke						vidjeti Odjeljak 6 – „Podaci o preprekama“

	nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina vrha najviše prepreke		vidjeti Odjeljak 6 – "Podaci o preprekama"
segment završnog prilaza			segment postupka instrumentalnog prilaza na kome je ostvareno poravnanje po smjeru i poniranje za slijetanje	SBAS APCH, GBAS APCH	
vrišta operacije	tekst	tekst	broj koji označava vrtcu segmenta završnog prilaza (npr. "0" je kod za postupak u smislu predviđene linije poteškoćne staze" uključujući pomjerene postupke)		
oznaka vrste prilaza (approach performance designator)	tekst	tekst	broj koji označava vrtcu prilaza (0 znači postupak prilaza (efikasnost lokalizatora s vertikalnim vođenjem), a 1 znači postupak prilaza kategorije I)		
pružatelj usluga SBAS	tekst	tekst	identifikator pružatelja usluge određenog satelitskog sustava za prilaz	samo SBAS	
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena
selektor podataka za referentnu putanju (RPDS)		tekst	numerički identifikator, jedinstven na frekvenciji u području radio-difuznog emitiranja, a konisti se za biranje bloka podataka FAS		Način kreiranja Rezolucija objave Rezolucija karte

identifikator referentne putanje (RPI)	tekst	četverocifreni identifikator koji se konsti za potvrđivanje izbora ispravnog postupka prilaza
točka praga slijetanja (LTP) ili zamisljena točka praga (FTP)	LTP/FTP	
	položaj	geografska duljina i širina LTP/FTP
		0,3 m (1 ft)
		kritično
elipsoidna visina	nadmorska visina elipsoidsa	0,25 m
		kritično
ortometrijska visina	nadmorska visina	0,1 m
točka spajanja putanja leta (FPAP)	FPAP	
	položaj	geografska duljina i širina FPAP
		0,3 m (1 ft)
		kritično
ortometrijska visina	nadmorska visina	0,0005° (0,01")

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	visina prelaženja pričasnog praga (TSN)	visina		zadata visina prelaženja kuta putanje leta iznad LTP (ili FTP)		0,5 m	kritično	izračunato	0,05 m	
	kut putanja poniranja (GPA)	vrijednost		kut putanja prilaza (putanje poniranja) u odnosu na vodoravnu ravnicu, definiran u skladu s WGS-84 na LTP/FTP		0,01°mm	nije primjenjivo	0,01 m		
m	širina kursa na pragu	vrijednost		polovina širine bočne širine kursa na LTP/FTP, koja definira bočni odmak pri kom prijemnik postiže potpuno odbijanje		nije primjenjivo	kritično	0,25 m		
	odmak delta duljine	udaljenost		udaljenost od zaustavnog kraja poletno-sletne staze do FPAP, ona definira lokaciju gde se bočna osjetljivost mijenja u osjetljivost neuspjelog prilaza		nije primjenjivo	nije primjenjivo	8 m		
	horizontalna granica upozorenja (HAL)	vrijednost	HAL		samo SBAS					
	vertikalna granica upozorenja (VAL)	vrijednost	VAL		samo SBAS					
	blok podataka FAS	tekst		binarni niz koji opisuje blok podataka FAS generiran pomoću odgovarajućeg softverskog alata; blok podataka FAS je skup parametara za identificiranje jednog preciznog prilaza ili APV i definiranje prilaza u skladu s njim						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
CRC remainder			tekst	osmocifreni heksadecimalni kod koji predstavlja izračunate preostale bitove, a koristi se za određivanje kompletnosti bloka podataka FAS tijekom prijenosa i pohranjivanja						
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
fiks u postupku										
	identifikacija		tekst	nazivi, kodirane oznake ili kodirana imena dodijeljena značajnoj točki						
	zahitjevi u pogledu izvješćivanja ATS		tekst	naznaka je li uvjet za izvješćivanje ATSMET „obavežan“ ili „na zahtjev“ ili „nema“ („NIL“)						
	točka izvješćivanja za VFR		tekst	naziv mosta ili crkve	VFR					
	položaj		točka	geografska lokacija fiksa				vidjeti napomenu 1.		
		tip	tekst	naznaka vrste fiksa, poput radio-navigacijskog sredstva (<i>navaid</i>), int. putna navigacijska točka (<i>waypoint</i>)						
	organizacija	radio-navigacijsko sredstvo (<i>navaid</i>)	tekst	identifikacija postaje VOR/DME reference						

	smjer	smjer	smjer prema VOR/DME referenci ako putna navigacijska točka nije na istom mjestu kao i ta referenca		
				vijeti napomenu 2.	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	udaljenost	udaljenost	udaljenost od VOR/DME referenice ako putna navigacijska točka nije na istom mjestu kao i ta referenca		1/100 km	neophodno	izračunato	1/100 km ili 1/100 nm	2/10 km (1/10 nm)	
					Napomena 1.	100 m	neophodno	izmjereno/ izračunato	1 s	1 s
						3 m	neophodno	izmjereno/ izračunato	1/10 s	1 s
					Napomena 2.	1/10 stupnja	rutinski	izračunato	1/10 stupnja	1/10 stupnja
						1/10 stupnja	neophodno	izračunato	1/10 stupnja	1/10 stupnja
Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
postupak čekanja				unaprijed utvrđeni manevar u svemu zadizavanja zrakoplova unutar utvrđenog zračnog prostora u očekivanju daljeg odobrenja						
identifikacija	tekst		identifikacija postupka čekanja							

fiks	točka	geografska lokacija koja služi kao referenca za postupak čekanja	isto kao i fiks u postupku	
kurs u dolasku	kurs	pravi kurs u dolasku		1/10 stupnja
kurs u odlasku	kurs	pravi kurs u odlasku		1/10 stupnja

	kut	kut	magnetska varijacija radio-navigacijskog sredstva u postupku
	datum	datum	datum na koji je magnetska varijacija imala odgovarajuću vrijednost
naziv navigacijske specifikacije		tekst	naziv navigacijske specifikacije – skup zahtjeva za zrakoplov i letacku posadu koji je potrebno ispuniti kako bi se podržavalo ravnateljsko sredstvo u određenom konceptu zračnog prostora

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
posebnosti postupka za helikoptere										
naziv postupka za helikoptere (RNAV263)		tekst		identifikacija postupka za helikoptere						
vijšina prelaženja helidroma (I-CH)			vijšina	vijšina prelaženja helidroma				neophodno		
početno preletište odlaska (IDF)			točka	početni fiks odlaska			DEP			
								1 m ili 1 ft	1 m ili 1 ft	

točka neusjajelog prilaza (MAPt)		točka		MAPt	APCH		
direktni vizualni segment			za PinS APP: dio leta koji izravno spaja PinS s lokacijom slijetanja za PinS DEP: dio leta koji izravno spaja lokaciju slijetanja s IDF				
	putanja	linija					
	udaljenost	udaljenost					
	smjer	kut					
	visina prelaženja	visina					

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	vizualni segment sa manevranjem (VS)			PinS VS zaštićen za slijedeće maneuvre: (a) za PinS APCH: vizualni manevar sa MAPt oko helidroma ili lokacije slijetanja kako bi se stješilo iz smjera koji nije izravno s MAPt; i (b) za PinS DEP: polijetanje u smjeru koji nije izravno prema IDF, nakon čega slijedi vizualni manevar kako bi se spojilo s instrumentalnim segmentom na IDF.	APCH DEP					
		središnja linija	kut	središnja linija površine za penjanje pri polijetanju	DEP					

	manevarska površina	polygon	područje na kom se očekuje da će pilot manevrirati vizualno	APCH DEP
	područje u kom je zabranjeno manevriranje	polygon	područje u kom je zabranjeno manevriranje	APCH DEP
	dolazne putanje	linija	PinS VS zaštićen za slijedeće manevre: (a) za PinS APCH: vizuelni manevar s MAPt oko helidroma ili lokacije siljetanja kako bi se sletjelo iz smjera koji nije izravno s MAPt; i (b) za PinS DED polijetanje u smjeru koji nije izravno prema IDF, nakon čega slijedi vizuelni manevar kako bi se spojilo s instrumentalnim segmentom na IDF	APCH DEP
	HAS		dijagram visine iznad površine	APCH
	polimjer	udaljenost		
	visina iznad površine	visina		

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Tročnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija ka
tekst: "Proceed visually"		tekst	tekst koji navodi da postupak sadži uputu „Proceed visually“ (nastavite vizualno)							
tekst: "Proceed VFR"		tekst	tekst koji navodi da postupak sadži uputu „Proceed VFR“ (nastavite prema VFR)							
kut poniranja vizualnog segmenta (VSDA)		vrijednost	VSDA							

	dolazne putanje						
	duljina	udaljenost					
	širina	udaljenost					
	smjer	kut					

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
ATIF				napomene o kartama (zrakoplovne informacije u tekstualnom formatu)						
	neusklađene s obzirom na instrumentalne i vizuelne pokazatele nagiba	tekst								
	opis neuspjelog prilaza	tekst		opis postupka neuspjelog prilaza						
	opis nute SID/STAR	tekst		tekstualni opis SID ili STAR postupka						
	gradijent penjanja neuspjelog prilaza	vrijednost		vrijednost gradijenta penjanja neuspjelog prilaza u postupku prilaza						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	CAT H napomena		tekst							
	CAT D veliki (CAT D large)		tekst							

5. Podaci o radio-navigacijskim sredstvima/sustavima

Stavka	Karakteristika	Potpis karakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
radio-navigacijsko sredstvo										
vrsta			tekst	vrsta radio-navigacijskog sredstva						
identifikacija			tekst	dodijeljeni kod čija je svrha označavanje radio-navigacijskog sredstva jedinstvenim identifikatorom						
naziv			tekst	tekstualni naziv dodijeljen radio-navigacijskom sredstvu						
podnjuće operacija			tekst	naznaka da li navigacijsko sredstvo pruža pomoć na rutu (E), aerodromu (A) ili ima ovajnu funkciju (AE)						
aerodrom za koji se usluga pruža			tekst	oznaka lokacije prema ICAO ili ime aerodroma za koji se usluga pruža						
poletno-sletna staza za koju se usluga pruža			tekst	oznaka poletno-sletne staze za koju se usluga pruža						
subjekt operator			tekst	naziv subjekta operatora sredstva						
vrsta operacija koje se podizavaju			popis oznaka	naznaka vrste operacije koja se podizava za ILSMLS, osnovni GNSS, satelitski sustav za poboljšavanje signala (SBAS) i zemaljski sustav za poboljšavanje signala (GBAS)						

	klokacija		tekst	informacija da se radio-navigacijsko sredstvo nalazi na istoj lokaciji kao i drugo radio-navigacijsko sredstvo
	vrijeme rada		raspored	vrijeme rada radio-navigacijskog sredstva

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	magnetna varijacija			razlika u stupnjevinu između geografskog i magnetnog sjevera						
		kut		magnetna varijacija na lokaciji radio-navigacijskog sredstva	ILS/NDB	Vidjeti napomenu 1. u nastavku.				
			datum	datum na koji je magnetna varijacija imala odgovarajuću vrijednost						

Opis	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	deklinacija postaje		kut	varijacija u poravnanju radio-navigacijskog sredstva između nultog radijalnog geografskog sjevera, određena u vremenu kada je postaja kalibrirana	VOR/ILS/MLS					
	položaj nultog smjera		tekst	položaj pružanja „nultog smjera“ signala sa postaje, npr. magnetni sjever, geografski sjever itd.						
	frekvencija		vrijednost	frekvencija ili frekvencijska podešavanja radio-navigacijskog sredstva	VOR					
	kanal		tekst	broj kanala radio-navigacijskog sredstva	DME ili GBAS					

položaj		točka	geografska lokacija radio-navigacijskog sredstva	Vidjeti napomenu 2. u nastavku
nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina aritmetično određujuća DME ili nadmorska visina referentne točke GBAS	DME ili GBAS
elipsoidna visina	visina	elipsoidna visina referentne točke GBAS	GBAS	Vidjeti napomenu 3. u nastavku
poravnanje lokalizatora				
	smjer	smjer lokalizatora	ILS lokalizator	1 stupanj
	vrsta	tekst ili magnetno	ILS lokalizator	1/100 stupnja (ako je geografski)

Štavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	nulto azimutsko poravnanje		smjer	MLS nulto azimutsko poravnanje	MLS	1/100 stupnja	neophodno izmjereno	1/100 stupnja (ako je geografski)	1 stupanj	
	RDH		kut	kut putanja poniranja ILS ili kut uobičajene putanje poniranja prema MLS uređaju	ILSGP/MLS					
			vrijednost	vrijednost referentne ILS visine (ILSRDH)	ILSGP	0,5 m	kriticno	Izračunato		

Udaljenost od antene lokalizatora do kraja poletno-sletne staze	Udaljenost	ILS lokalizator – staza/kraj FATO	ILS lokalizator	3 m	nutinski izračunato	1 m ili 1 ft	kako je označeno
Udaljenost od antene sustava ILS za određivanje kuta poniranja (ILS glidescope antene), do praga	Udaljenost	Udaljenost duž središnje linije između antene sustava ILS za određivanje kuta i praga	ILS GP	3 m	nutinski izračunato	1 m ili 1 ft	kako je označeno
Udaljenost od markera ILS glidescope sustava do praga	Udaljenost	Udaljenost između markera ILS glidescope sustava i praga	ILS	3 m	neophodno izračunato	1 m ili 1 ft	2/10 km (1/10 nm)
Udaljenost od antene ILS DME sustava do praga	Udaljenost	Udaljenost duž središnje linije između antene sustava ILS DME i praga	ILS	3 m	neophodno izračunato	1 m ili 1 ft	kako je označeno
Udaljenost od azimutne antene sustava MLS do kraja poletno-sletne staze	Udaljenost	Udaljenost između sustava MLS i kraja FATO/poletno-sletne staze	MLS	3 m	nutinski izračunato	1 m ili 1 ft	kako je označeno
Udaljenost od antene sustava MLS za određivanje nadmorske visine do praga	Udaljenost	Udaljenost duž središnje linije između antene sustava MLS za određivanje nadmorske visine i praga	MLS	3 m	nutinski izračunato	1 m ili 1 ft	kako je označeno

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Tčnost	Integitet	Način kreiranja	Rezolučija objave	Rezolučija karte
	udaljenost od DME antene sustava MLS do praga		udaljenost antene sustava MLS i praga	udaljenost duž središnje linije između DMER i praga	MLS	3 m	neophodno	izračunato	1 m ili 1 ft	kako je označeno
	polarnizacija signala		popis oznaka	polarnizacija signala GBAS (GBAS/H ili GBAS/E)	GBAS					
	određena operativna pokrivenost (<i>designated operational coverage – DOC</i>)		tekst	DOC ili standardni prostor pokrivenosti usugom (SSV – standard service volume) izražen kao domet ili prostor pokrivenosti usugom u određenom polju mjeru od radio-navigacijskog sredstva/referentne točke GBAS, visini i sektoru, prema potrebi						
				Napomena 1.	ILS lokalizator	1 stupanj	neophodno	izmjereno	1 stupanj	
					NDB	1 stupanj	ratnički	izmjereno	1 stupanj	
								izmjereno		
				Napomena 2.	aerodromsko radio-navigacijsko sredstvo	3 m	neophodno	izmjereno	1/10 s	kako je označeno
					referentna točka GBAS	1 m				
					ratni	100 m	neophodno	izmjereno	1 s	
					DME	30 t (100 ft)	neophodno	izmjereno	30 m (100 ft)	
				Napomena 3.	DME/P	3 m	neophodno	izmjereno	3 m (10 ft)	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
GNSS				Globalni sustav za određivanje položaja i vremena koji uključuje jednu ili više konstelacija satelita, kompletne u zrakoplovima nadzor i prijemnike sustava, proširen prema potrebi kako bi se podudarale s početnim sposobnostima zahtijevane navigacije za planiranu operaciju						
naziv	tekst			nazivi elementa GNSS (GPS, GBAS, GLONASS, EGNOS, MSAS, WAAS, itd.)						
frekvencija		vrijednost		frekvencija GNSS	prema potrebi					
područje usluge		poligon		geografska lokacija područja usluge GNSS						
područje pokrivanja		poligon		geografska lokacija područja koje GNSS pokriva						
tijelo operator	tekst			naziv tijela operatatora sredstva						
Zrakoplovna rasvjeta na zemlji				svjetla na zemlji i drugi svjetlosni farovi koji označavaju geografske pozicije koje država odabrala kao značajne						
vrsta	tekst			vrsta fara						
oznaka	tekst			dodijeljeni kod čija je svrha označiti far jedinstvenim identifikatorom						

naziv		tekst	ime grada ili drugi identifikator fara				
intenzitet		vrijednost	intenzitet svjetla fara				1000 cd

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
Karakteristike		tekst		informacije o karakteristikama fara						
vrijeme rada		raspored		vrijeme rada fara						
položaj		točka		geografska lokacija fara						
svjetla na moru										
položaj		točka		geografska lokacija fara						
domet vidljivosti		udaljenost		domet vidljivosti fara						
Karakteristike		tekst		informacije o karakteristikama fara						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
posebni navigacijski sustav				postale na kojima postoje elementi posebnih navigacijskih sustava (DECCA, LORAN, itd.)						
tip		tekst		vrsta usluge koja je dostupna (<i>master signal/slave signal</i>)						

	oznaka		tekst	dodijeljeni kod čija je svrha označiti posebni navigacijski sustav jedinstvenim identifikatorom
naziv		tekst		tekstualni raziz dodijeljen posebnom navigacijskom sredstvu
frekvencija		vrijednost		frekvencija (broj kanala, osnovna frekvencija impulsa, interval, prema potrebi) posebnog navigacijskog sustava
vrijeme rada		raspored		vrijeme rada posebnog navigacijskog sustava

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija karte	Rezolucija objave
	položaj		točka	geografska lokacija posebnog navigacijskog sustava		100 m	neophodno	izmjereno/ izračunato		
	subjekt operator		tekst	naziv subjekta operatora sredstva						
	područje pokrivenosti sredstvom		tekst	opis područja pokrivenosti posebnim navigacijskim sredstvom						

6. Podaci o prekama

Štavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
prepreka				sve nepokretnе (privremeno ili stalno) i pokretnе prepreke ili njihovi dijelovi						
identifikator prepreke			tekst	jedinstveni identifikator prepreke						
operator/vlasnik			tekst	ime i podaci za kontakt vlasnika ili operatora prepreke						
vrsata prema geometriji			popis oznaka	naznaka je li prepreka u obliku točke, linije ili poligona						
horizontalni položaj			točka ili linija ili poligon	horizontalni položaj prepreke						
horizontalno prostiranje			udaljenost	horizontalno prostiranje prepreke						
				Vidjeti napomenu 1. u nastavku.						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
nadmorska visina		nadmorska visina	nadmorska visina	nadmorska visina naiviše točke prepreke	Vidjeti napomenu 2. u nastavku.					
visina		visina	visina	visina prepreke iznad Zemlje						
vrstva			tekst	vrsta prepreke						

	datum i vrijeme		datum	datum i vrijeme kad je prepreka stvorena		
operacije		tekst		karakteristike operacija mobilnih prepreka		
efektivnost		tekst		efektivnost privremenih prepreka		
osjetljenje						
vrsta	tekst	vrsta rasvjete				
boja	tekst	boja svjetala prepreke				
oznake	tekst	vrsta oznaka prepreke				
materijal	tekst	glavni materijal na površini prepreke				
Napomena 1.		prepreke u Području 1	50 m	rutinski	izmjereno	1 s kako je označeno
		prepreke u Području 2 (uključujući 2a, 2b, 2c, 2d, područje putanja leta pri polijetanju, površine ograničenja prepreka)	5 m	neophodno	izmjereno	1/10 s 1/10 s
		prepreke u Području 3	0,5 m	neophodno	izmjereno	1/10 s 1/10 s
		prepreke u Području 4	2,5 m	neophodno	izmjereno	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
		Naponerna 2.		Naponerna prepreke u području 1		30 m	rutinski	izmjereno	1 m ili 1 ft	3 m (10 ft)
				prepreke u Području 2 (uključujući 2a, 2b, 2c, 2d, područje putanja leta pri polijetanju i površine ograničenja prepreka)		3 m	neophodno	izmjereno	1 m ili 1 ft	1 m ili 1 ft
				prepreke u Području 3		0,5 m	neophodno	izmjereno	0,1 m ili 0,1 ft ili 0,01 m	1 m ili 1 ft
				prepreke u Području 4		1 m	neophodno	izmjereno	0,1 m	

7. Geografski podaci

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
zgrade				zgrade (koje su od operativnog značaja) i druge istaknute (aerodomske) strukture						
naziv			tekst	ime zgrade						
geometrija			polygon	geografska lokacija zgrade						
naseljena područja				područja gradova i sela						
naziv			tekst	ime naselja						
geometrija			točka/ polygon	geografska lokacija naseljenog područja						
željezničke pruge				svе željezničke pruge koje mogu služiti kao orientir						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Naćin kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
	naziv		tekst	naziv željezničke pruge						
	geometrija		linija	geografska lokacija željezničke pruge						
ceste i auto-ceste				sve ceste i auto-ceste koje mogu služiti kao orijentir						
	naziv		tekst	nazivi cesti i auto-cesti						
	geometrija		linija	geografska lokacija cesti i auto-cesti						
istaknuti objekti				prirodne i kulturne istaknute strukture, poput mostova, istaknutih dalekovoda, stalnih žičara, vjetroturbina, struktura rušnika, tvrdava, ruševina, nasipa, cjevovoda, stijena, ulica, klifova, plesčanih dina, izoliranih svjetionika i brodova svjetionika, ako se smatraju važnim za vizuelnu zračnu navigaciju						
	karakteristike		tekst	opis istaknutog objekta						
	geometrija		linija	geografska lokacija željezničke pruge						
političke granice				međunarodne političke granice						
	geometrija		linija	geografska lokacija međunarodnih političkih granica						

hidrografija				svr karakteristike okoline povezane s vodama, uključujući obale jezera, rijeka i potoci (uključujući i one koji presušuju), slana jezera, ledenjaci i ledene kape
--------------	--	--	--	---

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
naziv		tekst		ime karakteristike okoline povezane s vodom						
geometrija		linija/ poligon		geografska lokacija karakteristike okoline povezane s vodom						
šumska područja				šumska područja						
geometrija		poligon		geografska lokacija šumskog područja						

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
servisna prometnica				dio aerodromske površine koji koriste službena vozila						
geometrija		poligon		geografska lokacija servisnih prometnica						
pripadajuće ponuđe obilježja (feature base)		tekst		identifikacija vrste karakteristike na koju prometnica utječe						
identifikator pripadajućeg područja		tekst		naziv staze za vožnju, parkirališnog područja ili platforme na kojoj se predmetna prometnica nalazi						
gradilište				područje aerodroma koje je u izgradnji						
geometrija		poligon		geografska lokacija gradilišta						

područje koje nije pogodno za kretanje zrakoplova			područja koja nisu pogodna za kretanje zrakoplova	
geometrija		poligon	uctana operativna površina koja je stalno neodgovarajuća za zrakoplove i kao takvo jasno označena	
izmjerena kontrolna točka			izmjerena kontrolna točka s trajnom fiksnom oznakom	

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
identifikacijski broj			tekst	posebni jedinstveni identifikacijski broj koji pružatelj podataka trajno dodjeljuje pojedinoj karakteristiци						
lokacija			točka	geografska lokacija izmjerene kontrole točke						
nadmorska visina			nadmorska visina	nadmorska visina izmjerene kontrole točke						
čvoršte aerotomse mreže za kretanje po površini (ASRN)				sječiste na grafu koji predstavlja ASRN						
identifikacijska mreža (identifier network)			tekst	logično ime koje se sastoji od ograničenog popisa imena za jednu ili više osobina povezanih sa karakteristikom ASRN						

identifikacijski prag (<i>Identifier Threshold</i>)		tekst	naziv pojedine karakteristike
identifikacijski broj		tekst	posebni jedinstveni identifikacijski broj koji pružatelj podataka trajno dodjeljuje pojedinoj karakteristici
term ref		tekst	zgrada terminala povezana s instancom karakteristike
vrsta čvorista		tekst	vrsta čvorista
kategorija mesta zaustavljanja		tekst	kategorija pozicije čekanja u operacijama pri smanjenoj vidljivosti
polozaj		točka	geografska lokacija čvorista ASRN
Mica ASRN			poveznica između čvorista na grafu koji definira ASRN

Stavka	Karakteristika	Potkarakteristika	Tip	Opis	Napomena	Točnost	Integritet	Način kreiranja	Rezolucija objave	Rezolucija karte
identifikacijska mreža (<i>Identifier Network</i>)			tekst	logično ime koje se častoji od ograničenog popisa imena za jednu ili više karakteristika povezanih sa karakteristikom ASRN						
smjer			tekst	jednosmjerost ili dvosmjerost odgovarajuće pojedine karakteristike						
Node1 rref			tekst	identifikacijski broj ASRN čvorista koji odgovara početnoj točki geometrije ivice						

	Node2 ref	tekst	identifikacijski broj ASRN čvorista koji odgovara završnoj točki geometrije ivice
	vrsta ivice	tekst	vrsta ivice
	Edge dev	tekst	metoda izvođenja podatka o geometriji ivice
	geometrija	linija	geografska lokacija ivice ASRN

Vrsta podataka iz kolone 4 - Tip

Tip	Opis	Atribut podatka
točka	par koordinata (duljina i širina) referentnih prema matematičkom elipsoidu, kojima se definira položaj točke na površini Zemlje	geografska širina geografska duljina horizontalni referentni sustav mjerne jedinice postignuta horizontalna točnost
linija	niz točaka koje definiraju linearни objekt	niz točaka
poligon	niz točaka koje čine granicu poligona; prva i posljednja točka su identične	zatvoreni niz točaka
visina	vertikalna udaljenost razine, točke ili objekta koji se smatra točkom, izmjerena od određene referentne vrijednosti	brojčana vrijednost vertikalni referentni sustav mjerne jedinice postignuta vertikalna točnost
apsolutna visina	vertikalna udaljenost razine, točke ili objekta koji se smatra točkom, izmjerena od srednje razine mora	brojčana vrijednost vertikalni referentni sustav mjerne jedinice postignuta vertikalna točnost
nadmorska visina	vertikalna udaljenost točke ili razine, na površini zemlje ili za nju pričvršćene, mjerena od srednje razine mora	brojčana vrijednost vertikalni referentni sustav mjerne jedinice postignuta vertikalna točnost
udaljenost	linearna vrijednost	brojčana vrijednost mjerne jedinice postignuta točnost
kut/smjer	kutna vrijednost	brojčana vrijednost mjerne jedinice postignuta točnost
vrijednost	bilo koja izmjerena, deklarirana ili izvedena vrijednost koja nije navedena u gornjem tekstu	brojčana vrijednost mjerne jedinice postignuta točnost
datum	kalendarski datum s navođenjem određenog dana ili mjeseca	tekst
raspored	ponavljajući vremenski period koji se sastoji od jednog ili više intervala ili posebnih datuma (npr. praznika) koji se ponavljaju ciklično	tekst
popis oznaka	skup prethodno definiranih nizova teksta ili vrijednosti	tekst
tekst	slobodan tekst	niz znakova bez ograničenja

ANEKS IV
POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA U
ZRAČNOM PROMETU
(Dio - ATS)

Poddio A – DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI
ZA PRUŽATELJE USLUGA U ZRAČNOM PROMETU
(ATS.OR)

ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

ATS.OR.100 Vlasništvo

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu obavještava BHDCAO:
 - (1) svom pravnom statusu, vlasničkoj strukturi i svim sporazumima koji značajno utječu na kontrolu njihove imovine;
 - (2) svim vezama sa organizacijama koje nisu uključene u pružanje usluga u zračnoj plovidbi, uključujući komercijalne djelatnosti koje obavlja neposredno ili putem povezanih poduzeća i koje predstavljaju više od 1% njegovog očekivanog prihoda; dodatno, pružatelj usluga u zračnom prometu obavještava BHDCAO svakoj promjeni vlasničkog udjela koji iznosi 10% ili više od njegove ukupne vrijednosti.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu poduzima sve potrebne mјere da spriječi bilo kakav sukob interesa koji može ugroziti nepristrasno i objektivno pružanje njegovih usluga.

ATS.OR.105 Otvoreno i transparentno pružanje usluga

Osim uvjeta iz ATM/ANS.OR.A.075 Aneksa III ovog pravilnika, pružatelj usluga u zračnom prometu ne smije postupati na način koji bi za cilj ili posljedicu imao sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurenциje, niti na način da zloupotrebljava dominantni položaj, u skladu sa primjenjivim zakonima.

ATS.OR.110 Koordinacija između operatora aerodroma i pružatelja usluga u zračnom prometu

Pružatelj usluga u zračnom prometu sa operatorom aerodroma, na kojem pruža usluge u zračnom prometu, uspostavlja mehanizme za adekvatnu koordinaciju aktivnosti i usluga koje se pružaju, kao i za razmjenu relevantnih podataka i informacija.

ATS.OR.115 Koordinacija između vojnih jedinica i pružatelja usluga u zračnom prometu

Ne dovodeći u pitanje referentnu odredbu propisa kojim se utvrđuju pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora, pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da njegove jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu, rutinski ili na zahtjev, u skladu sa lokalnim dogovorenim procedurama, dostavljaju odgovarajućim vojnim jedinicama relevantni plan leta i ostale podatke koji se odnose na letove civilnih zrakoplova kako bi se olakšala njihova identifikacija.

ATS.OR.120 Koordinacija između pružatelja meteoroloških usluga i pružatelja usluga u zračnom prometu

- (a) Kako bi se osiguralo da zrakoplovi dobijaju ažurne meteorološke informacije za svoje operacije, pružatelj usluga u zračnom prometu uspostavlja sa povezanim pružateljem meteoroloških usluga sporazume da osoblje koje pruža usluge u zračnom prometu:
 - (1) osim korištenja instrumenata za pokazivanje, izvješćuje, ako osoblje koje pruža usluge u zračnom prometu primjeti ili ako zrakoplov o tome dojavи, o drugim meteorološkim elementima ako je tako dogovoreno;
 - (2) izvješćuje u najkraćem mogućem roku o meteorološkim pojavama od operativne važnosti koje

- (3) nisu uključene u aerodromsko meteorološko izvješće, ako ih primijeti osoblje pružatelja usluga u zračnom prometu ili o njima dojavи zrakoplov;
- (3) dostavlja u najkraćem mogućem roku važne informacije koje se odnose na vulkansku aktivnost prije erupcije, vulkanske erupcije i informacije o oblacima vulkanskog pepela. Uz to, centri oblasne kontrole zračnog prometa i centri informiranja u letu prosljeđuju informacije propadajućem birou meteorološkog bdjenja i savjetodavnim centrima za praćenje vulkanskog pepela (VAAC).
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava blisku koordinaciju između centara oblasne kontrole zračnog prometa, centara informiranja u letu i pridruženih birou meteorološkog bdjenja tako da su informacije o vulkanskom pepelu, koje su uključene u poruke NOTAM i SIGMET, uskladene.

ATS.OR.125 Koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i pružatelja usluga u zračnom prometu

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu pruža odgovarajućem pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja zrakoplovne informacije koje se objavljaju prema potrebi kako bi se omogućilo korištenje tih usluga u zračnom prometu.
- (b) Kako bi se osiguralo da pružatelji usluga zrakoplovnog informiranja dobiju informacije koje im omogućuje pružanje ažurnih pretpoletnih informacija i ispunjavanje potreba za informacijama u letu, pružatelj usluga u zračnom prometu i pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavljaju mehanizme za izvješćivanje odgovornog pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, uz što manje kašnjenje, o:
 - (1) informacijama o uvjetima na aerodromu;
 - (2) operativnom statusu pripadajućih objekata i opreme, usluga i navigacijskih sredstava u području njihove odgovornosti;
 - (3) pojavi vulkanske aktivnosti koju primijeti osoblje koje pruža usluge u zračnom prometu ili o kojoj dojave zrakoplov;
 - (4) svim drugim informacijama koje smatraju važnima za izvođenje operacija.
- (c) Prije uvođenja promjena u sustave za zračnu plovidbu, za koje je odgovoran, pružatelj usluga u zračnom prometu:
 - (1) osigurava blisku koordinaciju sa relevantnim pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja;
 - (2) uzima u obzir vrijeme koje je potrebno pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja za pripremu, proizvodnju i izdavanje odgovarajućih materijala za objavu;
 - (3) blagovremeno osigura informacije relevantnom pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja.
- (d) Pružatelj usluga u zračnom prometu poštuje unaprijed određene i međunarodno dogovorene datume stupanja na snagu zrakoplovnih informacija za reguliranje i kontrolu (AIRAC), uz 14 dana za dostavu poštom, kada podnosi pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja neobrađene informacije i podatke ili oboje, u skladu sa AIRAC ciklusom.

ATS.OR.130 Službeno vrijeme u pružanju usluga u zračnom prometu

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu opremljene satovima koji pokazuju vrijeme u satima, minutama i sekundama i jasno su vidljivi sa svake radne pozicije u predmetnoj jedinici.

- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da se satovi jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu i drugi uređaji za mjerjenje vremena po potrebi provjeravaju kako bi se osiguralo da su odstupanja od točnog vremena unutar okvira od plus ili minus 30 sekundi od UTC. Kada jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu koristi komunikacije prijenosa podataka (*data link*), satovi i drugi uređaji za mjerjenje vremena po potrebi se provjeravaju kako bi se osiguralo da su odstupanja od točnog vremena unutar okvira od plus minus 1 sekunde od UTC.
- (c) Točno vrijeme se dobija od postaje za standardno vrijeme ili, ako to nije moguće, od druge jedinice za pružanje usluga kontrole zračnog prometa koja je dobila točno vrijeme od takve postaje.

ATS.OR.135 Aranžmani za nepredviđene situacije

Pružatelj usluga u zračnom prometu uspostavlja planove za nepredviđene situacije u skladu sa ATM/ANS.OR.A.070 Aneksu III ovog pravilnika, u bliskoj koordinaciji s pružateljima usluga u zračnom prometu koji su odgovorni za pružanje usluga u susjednim dijelovima zračnog prostora i, po potrebi, s korisnicima zračnog prostora kojih se to tiče.

ATS.OR.140 Kvar i neispravnost sustava i opreme

Pružatelj usluga u zračnom prometu uspostavlja odgovarajuće aranžmane kako bi jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu trenutno izvješćivale o svim kvarovima ili neispravnostima komunikacijskih, navigacijskih i nadzornih sustava i svih drugih sustava ili opreme od utjecaja na sigurnost, ako takvi kvarovi mogu nepovoljno utjecati na sigurnost ili efikasnost letačkih operacija ili pružanje usluga u zračnom prometu, ili oboje.

ATS.OR.145 Rad usluge kontrole zračnog prometa

Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da informacije o kretanju zrakoplova i evidencija odobrenja kontrole zračnog prometa, izdatih tim zrakoplovima, prikazuju na takav način da omogućuju brzu analizu sa ciljem održavanja efikasnog protoka zračnog prometa sa adekvatnim razdvajanjem između zrakoplova.

ATS.OR.150 Transfer odgovornosti za kontrolu i transfer komunikacija

Pružatelj usluga u zračnom prometu uspostavlja primjenjive procedure za koordinaciju radi prijenosa odgovornosti za kontrolu letova, uključujući prijenos komunikacija i točke prijenosa kontrole, i to u obliku pisanih sporazuma i operativnih priručnika, po potrebi.

ODJELJAK 2 – SIGURNOST USLUGA

ATS.OR.200 Sustav upravljanja sigurnošću

Pružatelj usluga u zračnom prometu uspostavlja sustav upravljanja sugurnošću (SMS) koji može biti sastavni dio sustava upravljanja zahtijevanog u ATM/ANS.OR.B.005 i čine ga sljedeće komponente:

- (1) Politika sigurnosti i ciljevi
 - (i) posvećenost i odgovornost rukovodstva u vezi sa sigurnošću uključeni su u politiku sigurnosti;
 - (ii) odgovornost za sigurnost u vezi sa provođenjem i održavanjem SMS i ovlaštenja za donošenje odluka po pitanju sigurnosti;
 - (iii) imenovanje rukovoditelja odgovornog za sigurnost koji je odgovoran za provođenje i održavanje efikasnog SMS;
 - (iv) koordinacija u vezi sa planiranjem postupaka u vanrednim situacijama sa drugim pružateljima usluga i zrakoplovnim subjektima koji su

- povezani sa pružateljem ATS usluga tijekom pružanja usluga;
- (v) SMS dokumentacija koja opisuje sve elemente SMS, povezane SMS procese i rezultate SMS procesa.
- (2) Upravljanje sigurnosnim rizikom
 - (i) proces identifikacije opasnosti povezanih sa uslugama, koji je temeljen na kombinaciji reaktivnih, proaktivnih i prognostičkih metoda prikupljanja sigurnosnih podataka;
 - (ii) proces koji osigurava analizu, procjenu i kontrolu sigurnosnih rizika povezanih sa identificiranim opasnostima;
 - (iii) proces koji osigurava da je doprinos riziku od udesa zrakoplova sveden na najmanju moguću mjeru.
- (3) Sigurnosne garancije
 - (i) praćenje i mjerjenje dostignute razine sigurnosti, sa ciljem provjere dostignute razine sigurnosti organizacije i validacije efektivnosti kontrole sigurnosnih rizika;
 - (ii) proces identifikacije promjena koje mogu utjecati na razinu sigurnosnih rizika povezanih sa uslugama i identifikacije i upravljanja sigurnosnim rizicima koji mogu nastati iz tih promjena;
 - (iii) proces praćenja i mjerjenja efikasnosti SMS, sa ciljem stalnog poboljšanja ukupne efikasnosti SMS.
- (4) Promoviranje sigurnosti
 - (i) program obuke koji osigurava obučenost i stručnost osoblja za vršenje njihovih SMS dužnosti;
 - (ii) sigurnosna komunikacija koja osigurava da je osoblje svjesno primjene SMS.

ATS.OR.205 Procjena sigurnosti i osiguranje promjena u funkcionalnom sustavu

- (a) Za sve promjene prijavljene u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045(a)(1), pružatelj usluga u zračnom prometu:
 - (1) osigurava provođenje procjene sigurnosti koja obuhvata obim primjene te promjene koja se odnosi na:
 - (i) opremu, postupke i ljudski element;
 - (ii) međuveze i interakcije između elemenata koji su predmet promjene i ostalih dijelova funkcionalnog sustava;
 - (iii) međuveze i interakcije između elemenata koji su predmet promjene i okruženja u kome je predviđeno da rade;
 - (iv) životni ciklus promjene od definiranja do uvođenja u operacije uključujući prijelazni period;
 - (v) planirani degradirani načini rada funkcionalnog sustava; i
 - (2) osigurava, sa dovoljnom pouzdanošću i pomoću potpune, dokumentirane i validne argumentacije, da su sigurnosni kriteriji utvrđeni primjenom ATS.OR.210 validni, da su zadovoljeni i da će ostati zadovoljeni.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da sigurnosna procjena iz točke (a) obuhvata:
 - (1) identifikaciju opasnosti;

- (2) utvrđivanje i obrazloženje sigurnosnih kriterija primjenjivih na datu promjenu u skladu sa ATS.OR.210;
- (3) analizu rizika i posljedica koje se odnose na promjenu;
- (4) procjenu rizika i, po potrebi, mjere ublažavanja rizika za datu promjenu, tako da ispunjava primjenjive sigurnosne kriterije;
- (5) provjeru da:
 - (i) procjena odgovara obimu promjene kako je definirano u točki (a)(1);
 - (ii) promjena zadovoljava sigurnosne kriterije;
- (6) specifikaciju kriterija praćenja potrebnih za dokazivanje da će usluga koju pruža promijenjeni funkcionalni sustav nastaviti da zadovoljava sigurnosne kriterije.

ATS.OR.210 Kriteriji sigurnosti

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu utvrđuje prihvatljivost promjene u funkcionalnom sustavu sa aspekta sigurnosti na temelju analize rizika koji nastaju uvođenjem promjene, po potrebi razvrstanih po vrstama operacija i kategorijama korisnika.
- (b) Prihvatljivost promjene sa aspekta sigurnosti procjenjuje se uporabom specifičnih i provjerljivih kriterija sigurnosti, pri čemu je svaki kriterij izražen putem eksplicitne, kvantitativne razine sigurnosnog rizika ili druge mjere koja se odnosi na sigurnosni rizik.
- (c) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da kriteriji sigurnosti:
 - (1) budu obrazloženi za svaku pojedinačnu promjenu, uzimajući u obzir vrstu promjene;
 - (2) kada se ispunjeni, predviđaju da će taj funkcionalni sustav nakon promjene biti siguran kao što je bio i prije promjene ili da će pružatelj usluga u zračnom prometu dostaviti sigurnosnu argumentaciju kojom se obrazlaže da:
 - (i) će svako privremeno umanjenje sigurnosti biti nadoknađeno budućim poboljšanjem sigurnosti; ili
 - (ii) svako trajno umanjenje sigurnosti ima druge korisne posljedice;
 - (3) ako se razmatraju zajedno, osiguravaju da ta promjena ne stvara neprihvatljiv rizik za sigurnost usluga;
 - (4) doprinose unapređenju sigurnosti kada god je to moguće.

ATS.OR.215 Zahtjevi za izdavanje dozvola i uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti za kontrolore zračnog prometa

Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da kontrolori zračnog prometa imaju ispravne dozvole i uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti u skladu sa propisom kojim se uređuju dozvole kontrolora zračnog prometa, organizacije za obuku i zrakoplovno-medicinski centri.

ODJELJAK 3 – POSEBNI ZAHTJEVI ZA LJUDSKE FAKTORE PRUŽATELJA USLUGA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

ATS.OR.300 Područje primjene

Ovaj odjeljak utvrđuje zahtjeve koje ispunjava pružatelj usluga kontrole zračnog prometa u pogledu ljudskih mogućnosti kako bi:

- (a) spriječio i ublažio rizik da uslugu kontrole zračnog prometa pružaju kontrolori zračnog prometa koji zloupapljuju psihohaktivne tvari;

- (b) spriječio i ublažio negativne posljedice stresa na kontrolore zračnog prometa, kako bi se osigurala sigurnost zračnog prometa;
- (c) spriječio i ublažio negativne utjecaje zamora na kontrolore zračnog prometa, kako bi se osigurala sigurnost zračnog prometa.

ATS.OR.305 Odgovornosti pružatelja usluga kontrole zračnog prometa u pogledu zlouporabe psihohaktivnih tvari od strane kontrolora zračnog prometa

- (a) Pružatelj usluga kontrole zračnog prometa razvija i provodi politiku, sa pripadajućim procedurama, kako bi osigurao da zlouporaba psihohaktivnih tvari ne utječe na pružanje usluga kontrole zračnog prometa.
- (b) Ne dovodeći u pitanje važeći propis kojim se uređuje zaštita osobnih podataka Bosne i Hercegovine i primjenjivi propis o testiranju na psihohaktivne tvari, pružatelj usluga kontrole zračnog prometa razvija i provodi objektivnu, transparentnu i nediskriminatornu proceduru za otkrivanje slučajeva zlouporabe psihohaktivnih tvari od strane kontrolora zračnog prometa. Ova procedura uzima u obzir odredbe iz ATCO.A.015, Dio ATCO, Poddio A, Dodatka I propisa kojim se uređuju dozvole kontrolora zračnog prometa, organizacije za obuku i zrakoplovno-medicinski centri.
- (c) Proceduru iz navedenog pod (b) odobrava BHDCA.

ATS.OR.310 Stres

U skladu sa ATS.OR.200, pružatelj usluga kontrole zračnog prometa:

- (a) razvija i održava politiku upravljanja stresom kontrolora zračnog prometa, uključujući promjenu programa za upravljanja stresom nakon kritičnog događaja;
- (b) pruža kontrolorima zračnog prometa obrazovne i informativne programe o prevenciji stresa, uključujući stres nakon kritičnog događaja, dopunjajući obuku vezanu za ljudski faktor koja se pruža u skladu sa odjeljcima 3 i 4 Poddijela D, Dodatka I propisa kojim se uređuju dozvole kontrolora zračnog prometa, organizacije za obuku i zrakoplovno-medicinski centri.

ATS.OR.315 Zamor

U skladu sa ATS.OR.200, pružatelj usluga kontrole zračnog prometa:

- (a) razvija i održava politiku upravljanja zamorom kontrolora zračnog prometa;
- (b) pruža kontrolorima zračnog prometa obrazovne i informativne programe o prevenciji zamora, dopunjajući obuku vezanu za ljudski faktor koja se pruža u skladu sa odjeljcima 3 i 4 Poddijela D, Dodatka I propisa kojim se uređuju dozvole kontrolora zračnog prometa, organizacije za obuku i zrakoplovno-medicinski centri.

ATS.OR.320 Sustav rasporeda smjena osoblja kontrole zračnog prometa

- (a) Pružatelj usluga kontrole zračnog prometa razvija, provodi i prati sustav rasporeda smjena osoblja sa ciljem upravljanja rizicima od radnog zamora kontrolora zračnog prometa putem sigurnog smjenjivanja radnog vremena i perioda odmora. U okviru sustava rasporeda smjena osoblja, pružatelj usluga kontrole zračnog prometa utvrđuje sljedeće elemente:
 - (1) maksimalni broj uzastopnih radnih dana na dužnosti;
 - (2) maksimalni broj sati tijekom perioda dužnosti;
 - (3) maksimalno vrijeme trajanja pružanja usluge kontrole zračnog prometa bez pauza;

- (4) odnos perioda na dužnosti i pauza tijekom pružanja usluga kontrole zračnog prometa;
 - (5) minimalne periode odmora;
 - (6) maksimalno uzastopno radno vrijeme koje obuhvata noćne sate, ako je primjenjivo, u ovisnosti od radnih sati predmetne jedinice kontrole zračnog prometa;
 - (7) minimalne periode odmora nakon radnog vremena koji obuhvata noćne sate;
 - (8) minimalni broj perioda odmora u jednom ciklusu rasporeda osoblja.
- (b) Tijekom izrade i primjene rasporeda smjena, pružatelj usluga kontrole zračnog prometa konsultuje kontrolore zračnog prometa na koje će se primjenjivati raspored smjena, ili, ako je primjenjivo, njihove predstavnike, sa ciljem identifikacije i umanjenja rizika povezanog sa zamorom koga može izazvati sam raspored smjena.

ODJELJAK 4 – ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA KOMUNIKACIJE

ATS.OR.400 Zrakoplovne mobilne usluge (komunikacije zrak-zemlja) - opće

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu koristi vezu za govornu komunikaciju ili vezu za prijenos podatka (data link) ili obje za komunikaciju zrak-zemlja za potrebe usluga u zračnom prometu.
- (b) Kada se za pružanje usluga kontrole zračnog prometa upotrebljava izravna dvosmjerna govorna komunikacija između pilota i kontrolora ili komunikacija putem veze za prijenos podatka, pružatelj usluga u zračnom prometu posjeduje uređaje za snimanje na svim tim komunikacijskim kanalima zrak-zemlja.
- (c) Ako se za pružanje usluga informiranja u letu, uključujući AFIS, upotrebljava izravna dvosmjerna govorna komunikacija zrak-zemlja ili komunikacija preko veze za prijenos podatka, pružatelj usluga u zračnom prometu posjeduje uređaje za snimanje na svim tim komunikacijskim kanalima zrak-zemlja, osim ako BHDCA ne odredi drugačije.

ATS.OR.405 Uporaba i dostupnost VHF frekvencije za slučajeve opasnosti

- (a) U skladu sa člankom 7. ovog pravilnika, kanal na VHF frekvencija za slučajeve opasnosti (121,500 MHz) koristi se u slučajevima prave opasnosti uključujući sljedeće:
 - (1) da osigura slobodan kanal za komunikaciju zrakoplova u nevolji ili opasnosti i zemaljske postaje dok uobičajene kanale upotrebljavaju drugi zrakoplovi;
 - (2) da osigura komunikacijski kanal na VHF frekvenciji između zrakoplova i aerodroma koji se obično ne upotrebljavaju za usluge međunarodnog zračnog prometa, za slučajeve opasnosti;
 - (3) da osigura zajednički kanal na VHF frekvenciji za komunikaciju između zrakoplova, bilo civilnih ili vojnih, i između takvih zrakoplova i službi na zemlji, uključenih u zajedničke operacije potrage i spašavanja, prije promjene na odgovarajuću frekvenciju kada je to potrebno;
 - (4) da osigura komunikaciju zrak-zemlja sa zrakoplovom u slučajevima kada je zbog kvara zrakoplovne opreme onemogućena uporaba uobičajenih kanala;
 - (5) da osigura kanal za predajnik za lociranje u slučajevima opasnosti (ELT) i za komunikaciju između plovila za preživljavanje i zrakoplova uključenih u operacije potrage i spašavanja;
 - (6) da osigura zajednički kanal na VHF frekvenciji za komunikaciju između civilnih zrakoplova i

zrakoplova presretača ili jedinica za kontrolu presretanja i između civilnih zrakoplova ili zrakoplova presretača i jedinica usluga u zračnom prometu u slučaju presretanja civilnog zrakoplova.

- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava frekvenciju od 121,500 MHz u:
- (1) svim centrima oblasne kontrole zračnog prometa i centrima za pružanje usluga informiranja u letu;
 - (2) aerodromskim kontrolnim tornjevima i jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa koji opslužuju međunarodne aerodrome i međunarodne alternativne aerodrome;
 - (3) svim dodatnim lokacijama koje odredi BHDCA, gdje se pružanje te frekvencije smatra neophodnim kako bi se osigurao trenutni prijem poziva u opasnosti ili za svrhe iz navedene pod (a).

ATS.OR.410 Zrakoplovne mobilne usluge (komunikacije zrak-zemlja) - usluga informiranja u letu

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava, koliko je praktično moguće i ukoliko je odobrila BHDCA, da sredstva za komunikaciju zrak-zemlja omogućuju dvosmjernu komunikaciju između centra za pružanje usluga informiranja u letu i adekvatno opremljenih zrakoplova koji lete bilo gdje u okviru oblasti informiranja u letu.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da sredstva za komunikaciju zrak-zemlja omogućuju izravnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između jedinice AFIS i adekvatno opremljenih zrakoplova koji se nalaze u zračnom prostoru iz ATS.TR.110(a)(3).

ATS.OR.415 Zrakoplovne mobilne usluge (komunikacije zrak-zemlja) - usluga oblasne kontrole zračnog prometa

Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da sredstva za komunikaciju zrak-zemlja omogućuju dvosmjernu komunikaciju između jedinice koja pruža uslugu oblasne kontrole zračnog prometa i adekvatno opremljenih zrakoplova koji lete bilo gdje u okviru kontroliranih zona.

ATS.OR.420 Zrakoplovne mobilne usluge (komunikacije zrak-zemlja) - usluga prilazne kontrole zračnog prometa

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da sredstva za komunikaciju zrak-zemlja omogućuju izravnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između jedinice koja pruža uslugu prilazne kontrole zračnog prometa i adekvatno opremljenih zrakoplova pod njenom kontrolom.
- (b) Kada jedinica koja pruža uslugu prilazne kontrole zračnog prometa funkcioniра kao zasebna jedinica, komunikacija zrak-zemlja odvija se na komunikacijskim kanalima koji su dodijeljeni isključivo njoj.

ATS.OR.425 Zrakoplovne mobilne usluge (komunikacije zrak-zemlja) - usluga aerodromske kontrole zračnog prometa

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da sredstva za komunikaciju zrak-zemlja omogućuju izravnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između aerodromskog kontrolnog tornja i adekvatno opremljenih zrakoplova koji se nalaze na bilo kojoj udaljenosti unutar 45 km (25 NM) od predmetnog aerodroma.
- (b) Kada to uvjeti opravdavaju, pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava odvojene komunikacijske kanale za kontrolu prometa na manevarskim površinama.

ATS.OR.430 Zrakoplovne stacionarne usluge (komunikacije zemlja-zemlja) - opće

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da se za potrebe usluga u zračnom prometu za komunikaciju zemlja-zemlja koriste komunikacijska sredstva koja omogućuju izravnu govoru ili komunikaciju putem veze za prijenos podataka (data link) ili oboje.
- (b) Kada komunikacija za koordinaciju kontrole zračnog prometa uključuje automatizirane elemente, pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da se kvarovi, odnosno nefunkcioniranje automatizirane koordinacije jasno prikazuju kontroloru ili kontrolorima zračnog prometa koji su odgovorni za koordinaciju letova u jedinici koja predaje zrakoplov.

ATS.OR.435 Zrakoplovne stacionarne usluge (komunikacije zemlja-zemlja) - komunikacija u okviru oblasti informiranja u letu

- (a) Komunikacije između jedinica usluga u zračnom prometu
- (1) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da centar za pružanje usluga informiranja u letu ima opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njegove oblasti odgovornosti:
 - (i) centrom oblasne kontrole zračnog prometa;
 - (ii) jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa;
 - (iii) aerodromskim kontrolnim tornjevima;
 - (iv) jedinicama AFIS.
 - (2) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da centar oblasne kontrole zračnog prometa, osim veza sa centrom za pružanje usluga informiranja u letu, kako je propisano u točki (1), ima opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njegove oblasti odgovornosti:
 - (i) jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa;
 - (ii) aerodromskim kontrolnim tornjevima;
 - (iii) jedinicama AFIS;
 - (iv) aerodromskim prijavnim biroima pružatelja usluga u zračnom prometu, ako su uspostavljeni odvojeno;
 - (3) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da jedinica prilazne kontrole zračnog prometa, osim veza sa centrom za pružanje usluga informiranja u letu i centrom oblasne kontrole zračnog prometa, kako je propisano točkama (1) i (2), ima opremu za komunikaciju sa:
 - (i) povezanim aerodromskim kontrolnim tornjem ili tornjevima;
 - (ii) relevantnom jedinicom ili jedinicama AFIS;
 - (iii) povezanim aerodromskim prijavnim biroima pružatelja usluga u zračnom prometu, ako su uspostavljeni odvojeno.
 - (4) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da aerodromski kontrolni toranj ili jedinica AFIS, osim veza sa centrom za pružanje usluga informiranja u letu, centrom oblasne kontrole zračnog prometa i jedinicom prilazne kontrole zračnog prometa, kako je propisano točkama (1), (2) i (3), ima opremu za komunikaciju sa povezanim prijavnim aerodromskim biroom usluga u zračnom prometu, ako je uspostavljen odvojeno.
- (b) Komunikacije između jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu i drugih jedinica
- (1) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da centar za pružanje usluga informiranja u letu i centar oblasne kontrole zračnog prometa imaju opremu za

komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:

- (i) odgovarajućim vojnim jedinicama;
- (ii) pružateljem/pružateljima meteoroloških usluga koji opslužuju taj centar;
- (iii) zrakoplovnom telekomunikacijskom postajom koja opslužuje taj centar;
- (iv) odgovarajućim uredima predmetnih operatora zrakoplova;
- (v) spasilačko-koordinacijskim centrima ili u odsustvu takvih centara, svakom drugom odgovarajućom službom za slučajevе opasnosti i izvanredna stanja;
- (vi) međunarodnim NOTAM uredom koji opslužuje centar.

- (2) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da jedinica prilazne kontrole zračnog prometa, aerodromski kontrolni toranj i jedinica AFIS imaju opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:
- (i) odgovarajućim vojnim jedinicama;
 - (ii) spasilačkim i službama u slučaju opasnosti (uključujući medicinsku pomoć, vatrogasne službe, itd.);
 - (iii) pružateljem meteoroloških usluga koji opslužuje tu jedinicu;
 - (iv) zrakoplovnom telekomunikacijskom postajom koja opslužuje predmetnu jedinicu;
 - (v) jedinicom koja pruža usluge upravljanja platformom, ako je takva jedinica uspostavljena odvojeno.

- (3) Komunikacijska oprema iz (b)(1)(i) i (b)(2)(i) obuhvata mehanizme za brzu i pouzdanu komunikaciju između jedinice usluga u zračnom prometu i vojnih jedinica odgovornih za kontrolu operacija presretanja unutar oblasti odgovornosti jedinice usluga u zračnom prometu, kako bi se ispunile obaveze iz odjeljka kojim se uređuje ometanje, nepredviđene situacije i presretanje iz propisa kojim se uređuju usluge u zračnom prometu i propisa kojim se uspostavljaju zajednička pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi.

(c) Opis komunikacijske opreme

- (1) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u skladu sa (a), (b)(1)(i), (b)(2)(i), (b)(2)(ii) i (b)(2)(iii) obuhvata opremu za:
- (i) izravne govorne komunikacije, ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka (data link), pri čemu u svrhu prijenosa kontrole uporabom radara ili ADS-B, komunikacija može biti uspostavljena trenutno, a za druge svrhe, komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi;
 - (ii) štampanu komunikaciju, kada se zahtijeva postojanje zapisa, vrijeme prijenosa poruke za ovaku vrstu komunikacije ne smije biti duže od pet minuta.
- (2) U svim slučajevima koji nisu obuhvaćeni pod (c)(1), komunikacijska oprema obuhvata opremu za:
- (i) izravne govorne komunikacije, ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka (data link), pri čemu komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi,

- (ii) štampanu komunikaciju, kada se zahtjeva postojanje zapisa; vrijeme prijenosa poruke za ovaku vrstu komunikacije ne smije biti duže od pet minuta.
- (3) U svim slučajevima kada se zahtjeva automatski prijenos podataka do i/ili od kompjutera/računala pružatelja usluga u zračnom prometu, mora se osigurati odgovarajuća oprema za automatsko snimanje.
- (4) Komunikacijska oprema koja se zahtjeva u (b)(2)(i), (ii) i (iii) obuhvata izravnu govornu komunikaciju sa mogućnošću vođenja konferencijske komunikacije, pri čemu komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.
- (5) Sva oprema za izravnu govornu komunikaciju ili komunikaciju putem prijenosa podataka (data link) između jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu međusobno i između jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu i drugih jedinica opisanih u (b)(1) i (b)(2) ima mogućnost automatskog snimanja.
- ATS.OR.440 Zrakoplovne stacionarne usluge (komunikacije zemlja-zemlja) - komunikacija između oblasti informiranja u letu**
- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da centri za pružanje usluga informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa imaju opremu za komunikaciju sa svim susjednim centrima za pružanje pružanje usluga informiranja u letu i centrima oblasne kontrole zračnog prometa. Ta komunikacijska oprema u svim slučajevima obuhvata zahtjeve za poruke u formatu koji je pogodan za čuvanje kao trajni zapis i dostavljanje u skladu sa vremenima trajanja prijenosa koja su navedena u ICAO regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da komunikacijska oprema između centara oblasne kontrole zračnog prometa, koji opslužuju granične kontrolirane oblasti, dodatno obuhvata izravnu govornu komunikaciju i tamo gdje je primjenjivo, komunikaciju putem prijenosa podataka (data link), sa automatskim snimanjem, pri čemu se za svrhe prijenosa kontrole uz uporabu nadzornih podataka ATS komunikacija uspostavlja trenutno, a za druge svrhe, komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.
- (c) Kada se to zahtjeva sporazumom između Bosne i Hercegovine i drugih država, sa ciljem izbjegavanja ili smanjivanja potreba za presretanjem u slučajevima odstupanja od dodijeljenog kursa, pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da oprema za komunikacije između susjednih centara za informiranje u letu ili oblasnih centara kontrole zračnog prometa, drugačija od one propisane u točki (b):
- (1) obuhvata izravnu govornu komunikaciju ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka (data link);
 - (2) omogućuje da komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi;
 - (3) ima mogućnost automatskog snimanja.
- (d) Predmetni pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su susjedne jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu povezane u svim slučajevima kada postoje posebne okolnosti.
- (e) Kada su lokalni uvjeti takvi da je potrebno odobriti zrakoplovima ulazak u kontrolirani zračni prostor, predmetni pružatelji ili pružatelji usluga u zračnom prometu osigurava da su jedinice usluga u zračnom prometu, koje daju odobrenje tim zrakoplovima, povezane sa jedinicama kontrole zračnog prometa koje opslužuju susjedni kontrolirani zračni prostor.
- (f) Komunikacijska oprema iz (d) i (e) obuhvata izravnu govornu komunikaciju ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka (data link), sa automatskim snimanjem, pri čemu se za svrhe prijenosa kontrole uz uporabu nadzornih podataka ATS, komunikacija može uspostaviti trenutno, a za druge svrhe, komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.
- (g) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava odgovarajuću opremu za automatsko snimanje u svim slučajevima kada se zahtjeva automatska razmjena podataka među računalima koji se koriste prilikom pružanja usluga u zračnom prometu.
- ATS.OR.445 Komunikacije za kontrolu ili upravljanje vozilima koja nisu zrakoplovi na manevarskim površinama na aerodromima**
- (a) Osim u slučajevima kada se smatra da je dovoljan sustav vizualnih signala, pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava dvosmernu radio-telefonsku komunikacijsku opremu za jednu od sljedećih usluga:
- (1) uslugu aerodroma kontrole za kontrolu vozila na manevarskoj površini;
 - (2) AFIS za upravljanje vozilima na manevarskoj površini gdje se takva usluga pruža u skladu sa ATS.TR.305(f).
- (b) Potreba za odvojenim komunikacijskim kanalima za upravljanje ili kontrolu vozila na manevarskoj površini utvrđuje se u skladu sa procjenom sigurnosti.
- (c) Osigurana je odgovarajuća oprema za automatsko snimanje na svim kanalima navedenim pod (b).
- ATS.OR.450 Automatsko snimanje podataka o nadzoru**
- Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da se podaci o nadzoru sa primarnog i sekundarnog radara ili drugih sustava (ADS-B, ADS-C), koji se koriste kao pomoć za pružanje usluga u zračnom prometu, snimaju automatski za potrebe istrage nesreća i incidenta, potrage i spašavanja, jedinica kontrole zračnog prometa, evaluaciju nadzornih sustava i obuku.
- ATS.OR.455 Čuvanje snimljenih informacija i podataka**
- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu čuva najmanje 30 dana sljedeće:
- (1) snimke sa komunikacijskih kanala, u skladu sa ATS.OR.400(b) i (b);
 - (2) snimke podataka i komunikacija, u skladu sa ATS.OR.435(c)(3) i (5);
 - (3) automatske snimke, u skladu sa ATS.OR.440;
 - (4) snimke komunikacija, u skladu sa ATS.OR.445;
 - (5) snimke podataka, u skladu sa ATS.OR.450;
 - (6) papirnate obrasce (stripove) za praćenje napredovanja leta, elektroničke podatke o napretku i koordinaciji leta.
- (b) Kada su snimci i zapisi iz točke (a) od važnosti za istrage nesreća i incidenta, oni se čuvaju duži period dok ne bude očigledno da više nisu potrebni.
- ATS.OR.460 Snimci pozadinske komunikacije i zvučnog okruženja**
- (a) Osim ako BHDCA ne propiše drugačije, jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu opremljene su uređajima za snimanje pozadinske komunikacije i zvučnog okruženja radnih mesta kontrolora zračnog prometa ili službenika za pružanje usluga informiranja u letu ili službenika AFIS, ako je primjenjivo, a koji su u stanju

čuvati informacije snimljene tijekom najmanje posljednja 24 sata rada.

- (b) Ti snimci se upotrebljavaju samo u istragama nesreća i incidenta za koje je obavezno izvješćivanje.

ODJELJAK 5 – ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA INFORMACIJE

ATS.OR.500 Meteorološke informacije – opće

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da se relevantnim jedinicama za pružanje usluga u zračnom prometu dostavljaju ažurne informacije o stvarnim meteorološkim uvjetima i njihovim prognozama, neophodne za obavljanje zadatka.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su relevantnim jedinicama za pružanje usluga u zračnom prometu dostupne detaljne informacije o lokaciji, vertikalnom zahvatu, pravcu i brzini kretanja meteoroloških pojava u blizini aerodroma koje bi mogle biti opasne za operacije zrakoplova, a naročito u zonama penjanja i prilaza.
- (c) Informacije iz točaka (a) i (b) se dostavljaju u takvom formatu da ih osoblje koje pruža usluge u zračnom prometu može što lakše protumačiti, i onoliko često koliko je potrebno da bi se zadovoljili zahtjevi predmetnih jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu.

ATS.OR.505 Meteorološke informacije za centre za pružanje usluga informiranja u letu i centre oblasne kontrole zračnog prometa

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da centri za pružanje usluga informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa dobijaju meteorološke informacije iz MET.OR.245(f) Aneksa V ovog pravilnika, ovo se naročito odnosi na informacije koje se odnose na pojavu ili očekivano pogoršanje meteoroloških uvjeta, koje se dostavljaju odmah čim se utvrde. Ova izvješća i prognoze obuhvataju oblast informiranja u letu ili kontrolirane oblasti i druge takve oblasti, ako je tako propisala BHDCA.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa dobijaju u pogodnim intervalima podatke o trenutnom zračnom tlaku za podešavanje visinomjera, za lokacije određene od strane centara za informiranje u letu ili centara oblasne kontrole zračnog prometa.

ATS.OR.510 Meteorološke informacije za jedinice koje pružaju usluge prilazne kontrole zračnog prometa

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da jedinice koje pružaju usluge prilazne kontrole zračnog prometa dobijaju meteorološke informacije za zračni prostor i aerodrome u njihovoj nadležnosti, kako je propisano u MET.OR.242(b) Aneksa V ovog pravilnika.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da, kada se koristi više anemometara/instrumenata za mjerjenje brzine vjetra, pokazivači koji se odnose na svaki od njih moraju biti jasno označeni zbog identifikacije poletno-sletne staze i dijelova poletno-sletne staze na kojim svaki od anemometara vrši mjerjenje.
- (c) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da jedinice koje pružaju uslugu prilazne kontrole zračnog prometa dobijaju podatke o trenutnom zračnom tlaku za podešavanje visinomjera za lokacije određene od strane jedinice prilazne kontrole zračnog prometa.
- (d) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su jedinice koje pružaju usluge prilazne kontrole zračnog prometa koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju opremljene pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti

pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju ili jedinici AFIS ili oboje, i u zrakoplovnoj meteorološkoj postaji, gdje takva postaja postoji.

- (e) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su jedinice koje pružaju usluge prilazne kontrole zračnog prometa koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima gdje se vrijednosti vidljivosti duž poletno-sletne staze procjenjuju instrumentalnom opremom opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne vidljivosti duž poletno-sletne staze. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju ili jedinici AFIS ili oboje, i u zrakoplovnoj meteorološkoj postaji, gdje takva postaja postoji.
- (f) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su jedinice koje pružaju usluge prilazne kontrole zračnog prometa koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima na kojima se visina baze oblaka procjenjuje instrumentalnom opremom moraju biti opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne baze oblaka. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju ili jedinici AFIS ili oboje, i u zrakoplovnoj meteorološkoj postaji gdje takva postaja postoji.
- (g) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su jedinice koje pružaju usluge prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju dobijaju informacije o smicanju vjetra koji može negativno utjecati na zrakoplov u prilaznoj ili odljetnoj putanji ili tijekom prilaza kruženjem.

ATS.OR.515 Meteorološke informacije za aerodromske kontrolne tornjeve i jedinice AFIS

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da aerodromski kontrolni tornjevi i, osim ako je BHDCA propisala drugačije, jedinice AFIS dobijaju meteorološke informacije za aerodrom u njihovoj nadležnosti, kako je propisano u MET.OR.242(a) Aneksa V ovog pravilnika.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice AFIS, za aerodrome u njihovoj nadležnosti, dobijaju podatke o trenutnom zračnom tlaku za podešavanje visinomjera.
- (c) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice AFIS opremljeni pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u meteorološkoj postaji, gdje takva postaja postoji. Kada se koristi više senzora, pokazivači koji se odnose na svaki od njih moraju biti jasno označeni zbog identifikacije poletno-sletne staze i dijelova poletno-sletne staze na kojim svaki od senzora vrši mjerjenje.
- (d) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice AFIS na aerodromima, gdje se vrijednosti vidljivosti duž poletno-sletne staze procjenjuju instrumentalnom opremom, moraju biti opremljeni sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne vidljivosti duž poletno-sletne staze. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u meteorološkoj postaji, gdje takva postaja postoji.

- (e) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da su aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice AFIS na aerodromima, na kojima se visina baze oblaka procjenjuje instrumentalnom opremom, moraju biti opremljeni sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne baze oblaka. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i jedinici AFIS, i zrakoplovnoj meteorološkoj postaji, gdje takva postaja postoji.
- (f) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice AFIS dobiju dostupne informacije o smicanju vjetra koji može negativno utjecati na zrakoplov u prilaznoj ili odletnoj putanji ili tijekom prilaza kruženjem i na zrakoplov na poletno-sletnoj stazi tijekom rulanja poslije slijetanja ili tijekom zaleta u polijetanju.
- (g) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice AFIS i/ili ostale odgovarajuće jedinice dobijaju aerodromska upozorenja, u skladu sa MET.OR.215(b) Aneksa V ovog pravilnika.

ATS.OR.520 Informacije o uvjetima na aerodromu i operativnom statusu pripadajuće infrastrukture

Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da aerodromski kontrolni tornjevi, jedinice AFIS i jedinice koje pružaju usluge prilazne kontrole zračnog prometa dobijaju aktualne informacije o operativno važnim uvjetima na manevarskim površinama, uključujući postojanje privremenih opasnosti, i o operativnom statusu sve povezane infrastrukture na aerodromu ili aerodromima u njihovoj nadležnosti, kada ih objavi operator aerodroma.

ATS.OR.525 Informacije o operativnom statusu navigacijskih usluga

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu osigurava da jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu blagovovremeno dobijaju informacije o operativnom statusu radio-navigacijskih sredstava i vizualnih pomoćnih sredstava od suštinskog značaja za poletne, dolazne, prilazne i sletne procedure unutar svoje oblasti odgovornosti i o onim radio-navigacijskim sredstvima i vizualnim pomoćnim sredstvima od suštinskog značaja za kretanje po manevarskim površinama.
- (b) Pružatelj usluga u zračnom prometu uspostavlja odgovarajuće aranžmane u skladu sa ATM/ANS.OR.B.005(F) Aneksa III ovog pravilnika kako bi osigurao da se pružaju informacije iz točke (a) kad je riječ o pružanju usluga GNSS.

ATS.OR.530 Prosljedivanje informacija o efikasnosti kočenja

Ako pružatelj usluga u zračnom prometu govornom komunikacijom zaprimi specijalno izvješće iz zraka koje se odnosi na efikasnost kočenja koje ne odgovara onom koje je javljeno, o tome bez odgađanja obavještava odgovarajućeg operatora aerodroma.

Poddio B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA U ZRAČNOM PROMETU (ATS.TR) ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

ATS.TR.100 Ciljevi pružanja usluga u zračnom prometu

- Ciljevi pružanja usluga u zračnom prometu su:
- (a) spriječavanje sudara između zrakoplova;
 - (b) spriječavanje sudara zrakoplova sa drugim zrakoplovima na manevarskoj površini i sudare zrakoplova sa preprekama na toj površini;
 - (c) ubrzavanje i održavanje redovitog protoka zračnog prometa;

- (d) osiguravanje savjeta i informacija korisnih za sigurno i efikasno obavljanje letova;
- (e) obavještavanje odgovarajuće organizacije o zrakoplovima kojima je potrebna pomoć traganja i spašavanja, te prema potrebi pružanje pomoći tim organizacijama.

ATS.TR.105 Podjela usluga u zračnom prometu

Usluge u zračnom prometu sastoje se od sljedećih usluga:

- (a) usluga kontrole zračnog prometa, kako bi se postigli ciljevi iz ATS.TR.100(a), (b) i (c), a ta usluga se dijeli na tri dijela kako slijedi:
 - (1) usluga oblasne kontrole zračnog prometa: pružanje usluge kontrole zračnog prometa za kontrolirane letove, osim za one dijelove tih letova koji su opisani u točkama (2) i (3) ove točke, kako bi se postigli ciljevi utvrđeni u ATS.TR.100(a) i (c);
 - (2) usluga prilazne kontrole zračnog prometa: pružanje usluge kontrole zračnog prometa za one dijelove kontroliranih letova koji su povezani sa dolaskom ili polaskom, kako bi se postigli ciljevi utvrđeni u ATS.TR.100(a) i (c); i
 - (3) usluga aerodromske kontrole zračnog prometa: pružanje usluge kontrole zračnog prometa za aerodromski promet, osim za one dijelove letova koji su opisani pod (2) ove točke, kako bi se postigli ciljevi utvrđeni u ATS.TR.100(a), (b) i (c);
- (b) usluga letnih informacija ili savjetodavna usluga u zračnom prometu ili obje, kako bi se postigao cilj utvrđen u ATS.TR.100(d);
- (c) usluga uzbunjivanja, kako bi se postigao cilj utvrđen u ATS.TR.100(e).

ATS.TR.110 Uspostava jedinica koje pružaju usluge u zračnom prometu

(a) Usluge u zračnom prometu pružaju jedinice koje su uspostavljene kako slijedi:

- (1) centri za pružanje informiranja u letu uspostavljeni su kako bi pružali uslugu informiranja u letu i uslugu uzbunjivanja unutar područja informiranja u letu, osim ako je odgovornost za pružanje takvih usluga unutar područja informiranja u letu dodijeljena jedinici kontrole zračnog prometa koja ima odgovarajuća sredstva za obavljanje tog zadatka;
- (2) jedinice kontrole zračnog prometa uspostavljaju se kako bi pružale uslugu kontrole zračnog prometa, uslugu informiranja u letu i uslugu uzbunjivanja unutar kontroliranih područja, kontroliranih zona i na kontroliranim aerodromima;
- (3) jedinice AFIS uspostavljaju se na način kako bi pružale uslugu informiranja u letu i uslugu uzbunjivanja na AFIS aerodromima i unutar zračnog prostora tih aerodroma.
- (b) aerodromski prijavni biro ili prijavni biro uspostavljen u svrhu prijema izvješća o uslugama u zračnom prometu ili drugi mehanizmi uspostavljaju se kako bi primali izvješća koji se odnose na usluge u zračnom prometu i planove leta podnesene prije polaska.

ATS.TR.115 Određivanje jedinica usluga u zračnom prometu

(a) Jedinice usluga u zračnom prometu moraju imati nedvosmisleno ime kako slijedi:

- (1) centar oblasne kontrole zračnog prometa ili centar za pružanje informiranja u letu obično se određuje prema

- (1) imenu obližnjeg grada ili geografske oznake ili područja;
- (2) aerodromski kontrolni toranj ili jedinica prilazne kontrole zračnog prometa obično se određuje prema imenu aerodroma na kojem pružaju usluge ili prema imenu obližnjeg grada ili geografske oznake ili područja;
- (3) jedinica AFIS obično se određuje prema imenu aerodroma na kojem pružaju usluge ili prema imenu obližnjeg grada ili geografske oznake ili područja.
- (b) Ime svake od jedinica i službi usluga u zračnom prometu dopunjuje se jednim od sljedećih sufiksa, kako je odgovarajuće:
- (1) centar oblasne kontrole zračnog prometa – CONTROL;
 - (2) prilazna kontrola – APPROACH;
 - (3) prilazna radarska kontrola dolaska (*approach control radar arrivals*) – ARRIVAL;
 - (4) prilazna radarska kontrola odlaska (*approach control radar departures*) – DEPARTURE;
 - (5) jedinica kontrole zračnog prometa (općenito) kada pruža usluge nadzora sustavom ATS – RADAR;
 - (6) aerodomska kontrola – TOWER;
 - (7) kontrola kretanja po površini – GROUND;
 - (8) izdavanje odobrenja – DELIVERY;
 - (9) centar informiranja u letu – INFORMATION;
 - (10) jedinica AFIS – INFORMATION.

ATS.TR.120 Jezik komunikacije između jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu

Osim u slučajevima kada se komunikacija između jedinica operativnih usluga u zračnom prometu obavlja na zajednički dogovorenom jeziku, za takve komunikacije upotrebljava se engleski jezik.

ATS.TR.125 Izražavanje vertikalne pozicije zrakoplova

- (a) Za letove u područjima u kojima je utvrđena prijelazna apsolutna visina, vertikalna pozicija zrakoplova mora, osim u slučajevima navedenim pod (b) u nastavku, na prijelaznoj apsolutnoj visini ili ispod nje biti izražena kao apsolutna visina, a na prijelaznoj razini ili iznad nje biti izražena kao razina leta. Pri prolasku kroz prijelazni sloj vertikalna pozicija pri penjanju mora biti izražena kao razina leta, a pri snižavanju kao apsolutna visina.
- (b) Kada zrakoplov kojem je izdato odobrenje za slijetanje ili, na aerodromu sa AFIS, zrakoplov koji je obaviješten da je poletno-sletna staza na raspolažanju za slijetanje, završava prilaz koristeći se atmosferskim tlakom na nadmorskoj visini aerodroma (QFE), vertikalna pozicija tog zrakoplova izražava se kao visina iznad nadmorske visine aerodroma tijekom onog dijela njegovog leta za koji se smije koristiti QFE, osim što mora biti izražena kao visina iznad nadmorske visine praga poletno-sletne staze:
- (1) za instrumentalne poletno-sletne staze ako se prag nalazi 2 m (7 ft) ili više ispod nadmorske visine aerodroma;
 - (2) za poletno-sletne staze za precizni prilaz.

ATS.TR.130 Određivanje prijelazne razine

- (a) Odgovarajuća jedinica usluga u zračnom prometu utvrđuje prijelaznu razinu koja se koristi u područjima gdje je utvrđena prijelazna apsolutna visina, za odgovarajući vremenski period na temelju QNH (postavke podskale visinomjera kako bi se dobila nadmorska visina na tlu) izvješća i prognoziranog tlaka na srednjoj razini mora, ako je potrebno.

- (b) Prijelazna razina se nalazi iznad prijelazne apsolutne visine tako da se osigura minimalno vertikalno razdvajanje od najmanje nominalno 300 m (1000 ft) između zrakoplova koji lete istodobno na prijelaznoj apsolutnoj visini i na prijelaznoj razini.

ATS.TR.135 Minimalne razine krstarenja za IFR letove

- (a) Jedinice kontrole zračnog prometa neće dodjeljivati razine krstarenja ispod minimalnih apsolutnih visina leta koje je utvrdila BHDCA, osim ako to nije posebno odobreno od strane BHDCA.
- (b) Jedinice kontrole zračnog prometa:
- (1) određuju najnižu upotrebljivu razinu ili razine leta za cijelu kontroliranu oblast za koju su odgovorni ili za njene dijelove;
 - (2) dodjeljuju razine leta na toj razini ili razinama ili iznad te razine ili razinā;
 - (3) dostavljaju najnižu upotrebljivu razinu ili razine leta pilotima na zahtjev.

ATS.TR.140 Pružanje informacija o podešavanju visinomjera

- (a) Odgovarajuće jedinice usluga u zračnom prometu uvijek imaju na raspolažanju informacije za slanje zrakoplovima u letu, na zahtjev, koje su potrebne za određivanje najniže razine leta kojom se osigurava odgovarajuće nadvisivanje prepreka na rutama ili segmentima ruta za koje se te informacije zahtijevaju.
- (b) Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa imaju na raspolažanju za slanje zrakoplovima, na zahtjev, odgovarajući broj QNH izvješća ili prognoza tlaka zraka za područja informiranja u letu i kontrolirana područja za koja su odgovorni i za susjedna područja.
- (c) Letačkoj posadi se dostavlja prijelazna razina blagovremeno, prije nego što se postigne prilikom snižavanja.
- (d) Osim kada je zrakoplov već dobio tu informaciju izravnim pozivom, postavka vrijednosti QNH za visinomjer mora biti sastavni dio:
- (1) odobrenja za snižavanje kod prvog odobrenja za apsolutnu visinu nižu od prijelazne razine;
 - (2) odobrenja za prilaz ili odobrenja za ulazak u prometni krug;
 - (3) odobrenja za vožnju po zemlji za zrakoplove u odlasku.
- (e) QFE postavka visinomjera kako je opisana u ATS.TR.125(b) šalje se zrakoplovima na zahtjev ili redovito, u ovisnosti od lokalnog dogovora.
- (f) Odgovarajuće jedinice usluga u zračnom prometu zaokružuju postavke visinomjera na najbliži niži cijeli hektopaskal.

ATS.TR.145 Privremeno obustavljanje operacija prema pravilima vizualnog letenja na aerodromu i u njegovoj blizini

- (a) Bilo koje ili sve VFR operacije na aerodromu i u njegovoj blizini mogu biti privremeno obustavljene kad god je to potrebno zbog sigurnosti, a privremeno obustavljanje može narediti bilo koja od sljedećih jedinica, osoba ili tijela:
- (1) jedinica prilazne kontrole zračnog prometa ili odgovarajući centar oblasne kontrole zračnog prometa;
 - (2) aerodromski kontrolni toranj;
 - (3) BHDCA.
- (b) Kada su sve ili neke VFR operacije na aerodromu i u njegovoj blizini privremeno obustavljene, aerodromski kontrolni toranj poštuje sljedeće postupke:
- (1) stavlja na čekanje sve VFR odlaske;

- (2) opoziva sve lokalne letove koji izvode operacije prema VFR ili pribavlja odobrenje za specijalne operacije VFR;
- (3) obavještava jedinicu prilazne kontrole zračnog prometa ili centar oblasne kontrole zračnog prometa, u ovisnosti od toga što je odgovarajuće obzirom na poduzete mјere;
- (4) obavještava sve operatore ili njihove ovlaštenе predstavnike o razlozima zašto su takve mјere poduzete, ako je neophodno ili zatraženo.

ATS.TR.150 Zrakoplovna rasvjeta na zemlji

Pružatelj usluga u zračnom prometu utvrđuje procedure za rad zrakoplovne rasvjete na zemljji, bilo da su na aerodromu ili u blizini aerodroma ili ne.

ATS.TR.155 Usluge nadzora sustavom ATS

- (a) Pružatelj usluga u zračnom prometu može upotrijebiti nadzorne sustave ATS pri pružanju usluga u zračnom prometu. U tom slučaju pružatelj usluga u zračnom prometu određuje funkcije za koje se upotrebljavaju informacije nadzora ATS.
- (b) Kada pruža usluge nadzornim sustavom ATS, pružatelj usluga u zračnom prometu:
 - (1) osigurava da nadzorni sustav ili sustavi ATS koji se koristi omogućuje da se informacije nadzora koje su prikazane, uključujući oznake pozicija, neprestano ažuriraju;
 - (2) ako se pruža usluga kontrole zračnog prometa:
 - (i) odrediti broj zrakoplova kojima se istovremeno pružaju usluge nadzora nadzornim sustavom ATS koji se može sigurno koordinirati u trenutnim okolnostima;
 - (ii) u svakom trenutku pružati kontrolorima zračnog prometa potpune i ažurne informacije o:
 - A. utvrđenim minimalnim apsolutnim visinama leta unutar područja odgovornosti;
 - B. najnižoj upotrebljivoj razini ili razinama leta određenim u skladu sa ATS.TR.130 i ATS.TR.135;
 - C. utvrđenim minimalnim apsolutnim visinama koje su primjenjive za procedure koje se temelje na taktičkom vektoriranju i dodjeli izravnih ruta, uključujući potrebnu korekciju temperature ili metodu za korigiranje učinka niskih temperatura na minimalne apsolutne visine.
- (c) Pružatelj usluga u zračnom prometu, u skladu sa funkcijama za koje se informacije nadzora za ATS upotrebljavaju pri pružanju usluga u zračnom prometu, utvrđuje procedure za:
 - (1) identifikaciju zrakoplova;
 - (2) pružanje zrakoplovu informacija o poziciji;
 - (3) vektoriranje zrakoplova;
 - (4) pružanje navigacijske pomoći zrakoplovu;
 - (5) pružanje informacija o nepovoljnim vremenskim uvjetima, ako je primjenjivo;
 - (6) prijenos kontrole za zrakoplov;
 - (7) slučaj kvara nadzornog ili nadzornih sustava ATS;
 - (8) slučaj kvara SSR transpondera, u skladu sa odjeljkom kojim se definira SSR transponder iz propisa kojim se utvrđuje uspostava zajedničkih pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi;

- (9) upozorenja koja se odnose na sigurnost, a temeljena su na nadzoru za ATS nadzornim sustavom, kad se primjenjuju;
- (10) privremen ili konačni prekid usluge nadzornim sustavom ATS.
- (d) Prije pružanja usluge zrakoplovu nadzornim sustavom ATS, uspostavlja se identifikacija i pilot se obavještava o tome. Nakon toga, identifikacija se održava do završetka usluge nadzora nadzornim sustavom ATS. Ako se identifikacija naknadno izgubi, potrebno je u skladu sa time obavijestiti pilota i prema potrebi izdati odgovarajuće instrukcije.
- (e) Kada se uoči da je identificirani kontrolirani let u konfliktnoj putanji sa nepoznatim zrakoplovom sa mogućnošću sudara, pilot kontroliranog leta mora se, kad god je to moguće:
 - (1) informirati o nepoznatom zrakoplovu i, na pilotov zahtjev ili ako to, prema mišljenju kontrolora, nameće situacija, predložiti mu manevar izbjegavanja; i
 - (2) informirati o prestanku opasnosti od sudara.
- (f) Osim ako je BHDCPA propisala drugačije, svaka odgovarajuće opremljena jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu provjerava prikazane informacije o razini, izvedene iz visine po tlaku najmanje jednom pri početnom kontaktu sa predmetnim zrakoplovom ili, ako to nije izvodljivo, što prije nakon toga.
- (g) Samo se provjerene informacije o razini leta izvedene iz visine po tlaku upotrebljavaju za određivanje da je zrakoplov obavio bilo koju od sljedećih radnji:
 - (1) zadržao razinu leta;
 - (2) napustio razinu leta;
 - (3) prošao razinu leta u penjanju ili spuštanju;
 - (4) dostigao razinu leta.

ATS.TR.160 Pružanje usluga u zračnom prometu za testno letenje

Za pružanje usluga u zračnom prometu za testno letenje BHDCPA može definirati dodatne ili alternativne uvjete i procedure od onih sadržanih u ovom poddjelu B, kojih će se pridržavati jedinica usluga u zračnom prometu.

ODJELJAK 2 – USLUGE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

ATS.TR.200 Primjena

Usluge kontrole zračnog prometa se pružaju:

- (a) za sve IFR letove u zračnom prostoru klase A, B, C, D i E;
- (b) za sve VFR letove u zračnom prostoru klase B, C i D;
- (c) za sve specijalne VFR letove;
- (d) za cijelokupan aerodromski promet na kontroliranim aerodromima.

ATS.TR.205 Pružanje usluga kontrole zračnog prometa

Djelovi usluga kontrole zračnog prometa opisani u ATS.TR.105(a) pružaju različite jedinice, i to:

- (a) usluge oblasne kontrole zračnog prometa bilo koja od sljedećih jedinica:
 - (1) centar oblasne kontrole zračnog prometa;
 - (2) jedinica koja pruža usluge u kontroliranoj zoni ili kontroliranoj oblasti ograničenog obima koja je određena primarno za pružanje usluga prilazne kontrole zračnog prometa i gdje ne postoji centar oblasne kontrole zračnog prometa;
- (b) usluge prilazne kontrole zračnog prometa bilo koja od sljedećih jedinica:

- (1) jedinica prilazne kontrole zračnog prometa kada je to neophodno ili se želi uspostaviti odvojena jedinica;
- (2) aerodromski kontrolni toranj ili centar oblasne kontrole zračnog prometa kada je to neophodno ili kada se pod odgovornošću jedne jedinice žele kombinirati funkcije prilazne kontrole zračnog prometa sa onim aerodomske kontrole zračnog prometa ili centra oblasne kontrole zračnog prometa;
- (c) usluge aerodomske kontrole zračnog prometa: aerodromski kontrolni toranj.

ATS.TR.210 Operacije pružanja usluga kontrole zračnog prometa

- (a) U cilju pružanja usluga kontrole zračnog prometa, jedinica kontrole zračnog prometa:
 - (1) dobija informacije o planiranom kretanju svakog zrakoplova ili o njegovim varijacijama i trenutne informacije o stvarnom kretanju svakog zrakoplova;
 - (2) na temelju dobijenih informacija određuje relativne položaje poznatih zrakoplova u odnosu jednih na druge;
 - (3) izdaje odobrenja i informacije u svrhu sprečavanja sudara između zrakoplova pod njenom kontrolom i ubrzava i održava redovit protok prometa;
 - (4) vrši koordinaciju odobrenja sa drugim jedinicama ako je to potrebno:
 - (i) uvijek kada zrakoplov može ugroziti promet koji se odvija pod kontrolom drugih jedinica;
 - (ii) prije transfera kontrole nad zrakoplovom drugoj jedinici.
- (b) Odobrenja koja izdaje jedinica kontrole zračnog prometa osiguravaju razdvajanje:
 - (1) između svih letova u zračnom prostoru klase A i B;
 - (2) između IFR letova u zračnom prostoru klase C, D i E;
 - (3) između IFR letova i VFR letova u zračnom prostoru klase C;
 - (4) između IFR i specijalnih VFR letova;
 - (5) između specijalnih VFR letova, osim ako BHDCA odredi drugačije.

Osim toga, kada to zahtijeva pilot zrakoplova i ako je sa tim saglasan pilot drugog zrakoplova, i ako je to propisala BHDCA za slučajevne navedene pod (a)(2) u zračnom prostoru klase D i E, let može biti odobren pod uvjetom da danju u vizualnim meteorološkim uvjetima održava vlastito razdvajanje za određeni dio leta ispod 3050 m (10 000 ft) tijekom penjanja ili poniranja.

- (c) Osim u slučajevima operacija na paralelnim ili skoro paralelnim poletno-sletnim stazama iz ATS.TR.255 ili kada se u blizini aerodroma može primijeniti smanjenje minimalnog razdvajanja, jedinica kontrole zračnog prometa osigurava razdvajanje na bar jedan od sljedećih načina:
 - (1) vertikalnim razdvajanjem, koje se postiže dodjeljivanjem različitih razina leta izabranih iz tabele razina krstarenja navedene u referentnom odjeljku propisa kojim se utvrđuje uspostavljanje zajedničkih pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi, osim što se korelacija razina i putanja koja je propisana u navedenom propisu ne primjenjuje ako je drugačije navedeno u zborniku zrakoplovnih informacija ili u odobrenjima kontrole zračnog prometa. Minimalno vertikalno razdvajanje iznosi nominalno 300 m (1000 ft) do i uključivo FL 410, te

- nominalno 600 m (2000 ft) iznad te razine. Informacije o geometrijskoj visini ne smiju se upotrebljavati za određivanje vertikalnog razdvajanja;
- (2) horizontalnim razdvajanjem, koje se postiže na jedan od sljedećih načina:
 - (i) uzdužnim razdvajanjem, održavanjem razmaka između zrakoplova koji lete duž iste, konvergiraju ili lete putanjom suprotnog smjera, izraženog u jedinicama vremena ili rastojanja;
 - (ii) bočnim razdvajanjem, održavanjem zrakoplova na različitim rutama ili u različitim geografskim oblastima.

- (d) Kada kontrolor zračnog prometa postane svjestan da se vrsta razdvajanja ili minimum koji se primjenjuje za razdvajanje dva zrakoplova ne može održavati, kontrolor zračnog prometa uspostavlja drugu vrstu razdvajanja ili drugi minimum prije trenutka kršenja trenutnog minimuma razdvajanja.

ATS.TR.215 Izbor minimuma razdvajanja i obavještavanje o njemu u svrhu primjene ATS.TR.210(c)

- (a) Minimalna razdvajanja za svrhe primjene unutar određenog dijela zračnog prostora bira pružatelj usluga u zračnom prometu odgovoran za pružanje usluga u zračnom prometu, a odobrava BHDCA.
- (b) Za promet koji prelazi iz jednog zračnog prostora u drugi susjedni zračni prostor i za rute bliže granicama susjednog zračnog prostora nego što je primjenjiv minimum razdvajanja u datim okolnostima, izbor minimuma razdvajanja se vrši uz konsultacije sa odgovarajućim pružateljem usluga u zračnom prometu odgovornim za pružanje usluga u zračnom prometu u susjednom zračnom prostoru.
- (c) Detalji o izabranom minimumu razdvajanja i oblasti u kojoj se primjenjuju dostavljaju se:
 - (1) predmetnim jedinicama za pružanje usluga u zračnom prometu;
 - (2) pilotima i operatorima zrakoplova putem zbornika zrakoplovnih informacija, kada je razdvajanje temeljeno na uporabi zrakoplova sa specifičnom navigacijskom opremom ili specifičnim navigacijskim tehnikama.

ATS.TR.220 Primjena razdvajanja u slučajevima vrtložne turbulencije

- (a) Jedinice kontrole zračnog prometa primjenjuju minimume razdvajanja vrtložne turbulencije na zrakoplove u fazama prilaza i odlaska u svim sljedećim situacijama:
 - (1) zrakoplov leti izravno iza drugog zrakoplova na istoj apsolutnoj visini ili manje od 300 m (1 000 ft) ispod njega;
 - (2) oba zrakoplova koriste istu poletno-sletnu stazu ili paralelnu poletno-sletnu stazu koje su međusobno udaljene manje od 760 m (2 500 ft);
 - (3) zrakoplov sijeće (krosira) putanju drugog zrakoplova iza njega na istoj apsolutnoj visini ili manje od 300 m (1 000 ft) ispod njega.
- (b) Navedeno pod (a) se ne primjenjuje na VFR letove u dolasku niti na IFR letove u dolasku koji primjenjuju vizualni prilaz kada je zrakoplov prijavio da vidi zrakoplov ispred sebe i dobio je instrukciju da prati i samostalno održava razdvajanje od tog zrakoplova. U takvim slučajevima jedinica kontrole zračnog prometa izdaje upozorenje na vrtložne turbulencije.

ATS.TR.225 Odgovornost za vršenje kontrole

- (a) Kontrolirani let je u bilo kojem momentu je pod kontrolom samo jedne jedinice za kontrolu zračnog prometa.
- (b) Odgovornost za kontrolu svih zrakoplova koji lete unutar datog bloka zračnog prostora dodjeljuje se samo jednoj jedinici kontrole zračnog prometa. Kontrola jednog zrakoplova ili grupe zrakoplova se može delegirati drugim jedinicama kontrole zračnog prometa uz uvjet da je osigurana koordinacija između svih predmetnih jedinica kontrole zračnog prometa.

ATS.TR.230 Prijenos odgovornosti za vršenje kontrole – vrijeme ili mjesto

- (a) Mjesto ili vrijeme prijenosa

Odgovornost za kontrolu zrakoplova prenosi se sa jedne jedinice kontrole zračnog prometa na drugu, kako slijedi:

- (1) između dvije jedinice koje pružaju uslugu oblasne kontrole zračnog prometa

Odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi sa jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa u kontroliranoj oblasti na jedinicu koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa u susjednoj kontroliranoj oblasti, u vrijeme prelaska granice kontrolirane oblasti kako je to utvrđeno od strane oblasnog centra kontrole zračnog prometa koji kontrolira zrakoplov ili u nekoj drugoj točki ili u neko drugo vrijeme ako je tako dogovorenno između dvije jedinice.

- (2) između jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa i jedinice koja pruža prilaznu kontrolu zračnog prometa ili između dviju jedinica koje pružaju uslugu prilazne kontrole zračnog prometa

Odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi sa jedinice koja pruža oblasnu kontrolu zračnog prometa na jedinicu koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa, i obrnuto, u točki ili u vrijeme koje je dogovorenno između dvije jedinice.

- (3) između jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa i aerodromskog kontrolnog tornja

- (i) za zrakoplove u dolasku – odgovornost za kontrolu zrakoplova u dolasku prenosi se, kako je navedeno u pisnom sporazumu i operativnim priručnicima, po potrebi, sa jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa na aerodromski kontrolni toranj kada je zrakoplov:

- (A) u blizini aerodroma, i:

- (a) smatra se da će prilaz i slijetanje biti izvršeni vizualno, odnosno uz uporabu vizualne reference na zemljji, ili
 (b) dostignuti su nepromijenjeni vizualni meteorološki uvjeti (VMC)

- (B) na definiranoj točki ili razini leta;

- (C) sletio.

- (ii) za zrakoplove u odlasku – odgovornost za zrakoplov u odlasku prenosi se, kako je navedeno u pisnom sporazumu i operativnim priručnicima, po potrebi, sa aerodromskog kontrolnog tornja na jedinicu koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa:

- (A) kada u blizini aerodroma preovladavaju vizualni meteorološki uvjeti (VMC);

- (a) prije nego zrakoplov napusti neposrednu blizinu aerodroma, ili

- (b) prije nego što zrakoplov uđe u instrumentalne meteorološke uvjete, ili
 (c) na definiranoj točki ili razini leta;
 (B) kada na aerodromu preovladavaju instrumentalni meteorološki uvjeti:
 (a) odmah nakon što se zrakoplov nade u zraku, ili
 (b) na definiranoj točki ili razini leta.
 (4) između kontrole sektora zračnog prometa ili pozicija unutar iste jedinice kontrole zračnog prometa
 Odgovornost za kontrolu zrakoplova prenosi se sa jedne pozicije ili sektora kontrole zračnog prometa na drugu poziciju ili sektor kontrole zračnog prometa unutar iste jedinice kontrole zračnog prometa na točki, razini leta ili u trenutku koji su navedeni u uputama dotočne jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu.
- (b) Koordinacija prijenosa odgovornosti
- (1) Odgovornost za kontrolu zrakoplova se ne smije prenosi sa jedne jedinice kontrole zračnog prometa na drugu bez suglasnosti o prihvatanju od strane jedinice kontrole zračnog prometa koja preuzima odgovornost, a u skladu sa navedenim pod (b)(2), (3), (4) i (5).
- (2) Jedinica kontrole zračnog prometa koja predaje zrakoplov obavještava jedinicu kontrole zračnog prometa koja preuzima kontrolu o odgovarajućim dijelovima važećeg plana leta i o svakoj informaciji relevantnoj za traženi prijenos kontrole.
- (3) Kada se prijenos kontrole vrši pomoću nadzornih sustava ATS, informacije o kontroli od značaja za transfer uključuju informacije koje se odnose na poziciju i, ako se zahtijeva, putanju i brzinu zrakoplova, kako su očitane nadzornim sustavima ATS neposredno prije prijenosa kontrole.
- (4) Kada se prijenos kontrole vrši pomoću ADS-C podataka, informacije o kontroli od značaja za prijenos uključuju četvorodimenzionalnu poziciju i druge informacije ako je to potrebno.
- (5) Jedinica kontrole zračnog prometa koja preuzima kontrolu nad zrakoplovom:
- (i) ukazuje na svoju sposobnost da prihvati kontrolu zrakoplova pod uvjetima definiranim od strane jedinice kontrole zračnog prometa koja predaje kontrolu, osim ako prethodnim sporazumom između predmetnih jedinica nije dogovoren da to nije potrebno i da se podrazumijeva prihvatanje definiranih uvjeta, ili ukazuje na bilo koju potrebnu promjenu u odnosu na to;
- (ii) navodi bilo koje druge informacije ili odobrenje za sljedeći dio leta, koje zrakoplov treba dobiti u vrijeme prijenosa kontrole.
- (6) Jedinica kontrole zračnog prometa koja preuzima kontrolu obavještava jedinicu koja predaje kontrolu kada je uspostavila dvosmjernu govornu i/ili prijenosom podataka (data link) komunikaciju i preuzela kontrolu nad predmetnim zrakoplovom, osim ako nije drugačije utvrđeno sporazumom između predmetnih jedinica kontrole zračnog prometa.
- (7) Za koordinaciju između sektora ili jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu ili oboje koristi se standardizirana frazeologija. Obični/svakodnevni jezik se upotrebljava samo kada standardizirana

frazeologija ne može poslužiti za prijenos planirane poruke.

ATS.TR.235 ATC odobrenja

- (a) ATC odobrenja se isključivo temelje na zahtjevima za pružanje usluge kontrole zračnog prometa.
 - (1) Odobrenja se isključivo izdaju za ubrzavanje i razdvajanje zračnog prometa i temelje se na poznatim prometnim uvjetima koji utječu na sigurnost operacija zrakoplova. Takvi prometni uvjeti obuhvataju ne samo zrakoplove u zraku i na manevarskim površinama koje se kontroliraju nego i sav promet vozila i druge prepreke koje nisu trajno sagradene na manevarskoj površini koja se koristi.
 - (2) Jedinice kontrole zračnog prometa izdaju ATC odobrenja koja su potrebna da bi se sprječili sudari te ubrzao i održavao uredan protok zračnog prometa.
 - (3) ATC odobrenja se izdaju dovoljno rano da bi se osiguralo da se pošalju zrakoplovu na vrijeme da ih može poštovati.
 - (4) Kada vođa zrakoplova obavijesti jedinicu kontrole zračnog prometa da ATC odobrenje nije zadovoljavajuće, jedinica kontrole zračnog prometa izdaje izmijenjeno odobrenje ako je to moguće.
 - (5) Pri vektoriranju ili dodjeljivanju izravnih ruta koje nisu uključene u plan leta, pri čemu IFR let više ne slijedi objavljenu ATS rutu ili instrumentalni postupak, kontrolor zračnog prometa koji pruža uslugu nadzora sustavom ATS izdaje odobrenja tako da se propisano nadvisivanje prepreka postaje sve dok zrakoplov ne dostigne točku gdje se pilot vraća na rutu iz plana leta ili se vraća na objavljenu ATS rutu ili na instrumentalni postupak.
- (b) Sadržaj odobrenja u zračnom prometu
U odobrenju jedinice kontrole zračnog prometa se navodi:
 - (1) identifikacija zrakoplova, kako je navedena u planu leta;
 - (2) granica važenja odobrenja;
 - (3) ruta leta:
 - (i) u odobrenju je detaljno opisana ruta leta svaki put kada se to smatra potrebnim;
 - (ii) fraza "odobrena planirana ruta leta" ("cleared flight planned route") ne smije se koristiti kada se daje ponovno odobrenje;
 - (4) razinu ili razine leta na cijeloj ruti ili njenom dijelu i promjene razine leta ako se zahtijeva;
 - (5) svaku potrebnu instrukciju ili informaciju o drugim pitanjima, kao što su slot odlaska u okviru ATFM ako je primjenjivo, prilazni ili postupci u odlasku, komunikacije i vrijeme kada prestaje da važi dato odobrenje.
- (c) Kako bi se olakšala isporuka elemenata iz navedenog pod (b), pružatelj usluga u zračnom prometu procjenjuje potrebu za uspostavljanjem standardnih odlaznih i dolaznih ruta i povezanih postupaka kako bi se olakšalo:
 - (1) sigurno, redovito i efikasno odvijanje zračnog prometa;
 - (2) opisivanje ruta i postupaka u ATC odobrenjima.
- (d) Odobrenja za letove okozvučnim brzinama
 - (1) ATC odobrenje za okozvučnu fazu ubrzavanja nadzvučnog leta važi bar do kraja te faze leta.
 - (2) ATC odobrenje koje se odnosi na usporavanje i poniranje zrakoplova iz nadzvučnog krstarenja u podzvučni let, omogućuje neometano poniranje barem tijekom faze okozvučnog leta.
- (e) Promjene u odobrenju obzirom na rutu ili razinu leta

- (1) Kada se izdaje odobrenje kojim se obuhvata tražena promjena rute ili razine leta, ono sadrži točnu prirodu promjene.
- (2) Kada prometni uvjeti ne dopuštaju odobrenje tražene promjene, upotrebljava se riječ "UNABLE" (nije moguće). Kada je to opravданo zbog okolnosti, ponudit će se alternativna ruta ili razina leta.
- (f) Uvjetna odobrenja
Uvjetne fraze, kao što je "behind landing aircraft" (iza zrakoplova koji slijće) ili "after departing aircraft" (nakon zrakoplova u odlasku), ne upotrebljavaju se za kretanja koja utječu na aktivnu poletno-sletnu stazu ili aktivne poletno-sletne staze, osim ako odgovarajući kontrolor zračnog prometa i pilot vide taj zrakoplov ili ta vozila. Zrakoplov ili vozilo koji su uzrok uvjeta zbog kojeg se izdaje uvjetno odobrenje su prvi zrakoplov ili vozilo koji prolaze ispred drugog predmetnog zrakoplova. U svim slučajevima, uvjetno odobrenje se daje sljedećim redom i sastoji se od:
 - (1) pozivnog znaka;
 - (2) uvjeta;
 - (3) odobrenja;
 - (4) kratkog ponavljanja uvjeta.
- (g) Ponavljanje odobrenja, uputa i informacija vezanih za sigurnost
 - (1) Kontrolor zračnog prometa sluša ponavljanje dijelova uputa i ATC odobrenja koja se odnose na sigurnost kako je utvrđeno u članku 53. st. (1) i (2) propisa kojim se uređuju usluge u zračnom prometu i kako je utvrđeno u SERA.8015(e)(1) i (2) aneksu propisa kojim se utvrđuje uspostavljanje zajedničkih pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi kako bi procjenjeno da je letačka posada ispravno razumjela odobrenje ili uputu ili oboje i mora odmah reagirati da bi ispravio netočnosti koje uoči u ponovljenoj poruci.
 - (2) Ukoliko od strane pružatelja ATS usluga nije drugačije utvrđeno, govorno ponavljanje CPDLC poruka se ne zahtijeva.
- (h) Koordinacija odobrenja
Između ATC jedinica vrši se koordinacija odobrenja sa ciljem pokrivanja kompletne rute zrakoplova ili njenog određenog dijela.
 - (1) Zrakoplov dobija odobrenje za cijelu rutu do aerodroma prvog namjeravanog slijetanja:
 - (i) kada je moguće, prije dolaska, da izvrši koordinaciju odobrenja između svih ATC jedinica pod čijom kontrolom zrakoplov dolazi;
 - (ii) kada postoji realna potvrda da će se izvršiti prethodna koordinacija između onih ATC jedinica pod čijom kontrolom će zrakoplov naknadno doći.
 - (2) Kada koordinacija navedena pod (1) nije postignuta ili nije predviđena, zrakoplov dobija odobrenje samo do točke do koje je koordinacija realno potvrđena. Prije dostizanja te točke ili u toj točki zrakoplov dobija dalje odobrenje, upute o čekanju se izdaju po potrebi.
 - (3) Kada je pružatelj ATS usluga to propisao, zrakoplov kontaktira narednu ATS jedinicu, u svrhu dobijanja narednog odobrenja prije prijenosa na kontrolnoj točki:
 - (i) zrakoplov održava neophodnu dvosmjernu komunikaciju sa trenutno nadležnom ATS jedinicom dok čeka dobijanje narednog odobrenja;

- (ii) odobrenje izdato kao naredno je pilotu jasno naznačeno kao takvo;
- (iii) osim ako su koordinirana, naredna odobrenja neće utjecati na originalni profil leta zrakoplova u bilo kojem zračnom prostoru, osim onih koja izdaje ATS jedinica odgovorna za naredna odobrenja.
- (4) Kada zrakoplov namjerava da odleti sa aerodroma unutar kontrolirane oblasti da bi ušao u drugu kontroliranu oblast unutar perioda od 30 minuta, ili nekog drugog specifičnog perioda vremena, ako je to dogovoren između centara oblasne kontrole zračnog prometa, koordinacija sa narednim centrom oblasne kontrole zračnog prometa se vrši prije izdavanja odobrenja za odlazak sa aerodroma.
- (5) Kada zrakoplov namjerava da napusti kontroliranu oblast zbog leta izvan kontroliranog zračnog prostora, a zatim da ponovo uđe u istu ili drugu kontroliranu oblast, može se izdati odobrenje od točke polaska do aerodroma prvog namjeravanog slijetanja. Takvo odobrenje ili njegove izmjene se primjenjuju samo na one dijelove leta koji se vrše u kontroliranom zračnom prostoru.

ATS.TR.240 Kontrola kretanja osoba i vozila na aerodromima

- (a) Kretanje osoba ili vozila, uključujući i vučene zrakoplove po manevarskim površinama aerodroma, kontrolira aerodromski kontrolni toranj, da bi se izbjegla opasnost po njih ili po zrakoplove koji slijede, rulaju ili polijeću.
- (b) U uvjetima kada se primjenjuju procedure za smanjenu vidljivost:
 - (1) broj osoba ili vozila koja se kreću ili rade na manevarskim površinama aerodroma je ograničen na osnovni minimum i posebna pažnja se mora обратiti na zahtjeve da se zaštite kritična i osjetljiva područja oko radio-navigacijskih sredstava;
 - (2) u skladu sa navedenim pod (c), metod ili metode za minimalno razdvajanje između vozila i zrakoplova koji rulaju propisuju pružatelj usluga u zračnom prometu i odobrava ih BHDCA uzimajući u obzir sredstva koja su mu na raspolaganju;
 - (3) kada se kontinuirano izvode kombinirane operacije preciznog prilaza ILS i MLS kategorije II ili kategorije III na istoj poletno-sletnoj stazi, postavljaju se stroži zahtjevi za zaštitu ILS ili MLS kritičnih i osjetljivih područja.
- (c) Vozilima službi u slučaju opasnosti koja se kreću u svrhu pomoći zrakoplovu u stanju opasnosti, dodjeljuje se prvenstvo u odnosu na sav drugi promet na površini.
- (d) Uzimajući u obzir zahtjev naveden pod (c), vozila na manevarskim površinama poštuju sljedeća pravila:
 - (1) vozila i vozila koja vuku zrakoplove daju prvenstvo zrakoplovima koji slijede, polijeću ili rulaju;
 - (2) vozila daju prvenstvo vozilima koja vuku zrakoplove;
 - (3) vozila daju prvenstvo drugim vozilima u skladu sa uputama jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu;
 - (4) bez obzira na navedeno pod (1), (2) i (3), vozila i vozila koja vuku zrakoplove poštiju upute dobijene od aerodromskog kontrolnog tornja.

ATS.TR.245 Uporaba opreme za nadzor kretanja po površinama na aerodromu

Kada se smatra neophodnim, u slučaju da manevarska površina ili neki njen dio nije vidljiv golim okom, ili radi dopune vizualnom osmatranju, jedinica za pružanje usluga u zračnom

prometu upotrebljava napredne sustave za vođenje i nadzor prometa na zemlji (Advanced Surface Movement Guidance and Control Systems A-SMGCS) ili drugu odgovarajuću opremu kako bi:

- (a) nadzirali kretanje zrakoplova i vozila na manevarskim površinama;
- (b) davali informacije za usmjeravanje pilotima i vozačima vozila prema potrebi;
- (c) pružali savjete i pomoći radi sigurnog i efikasnog kretanja zrakoplova i vozila po manevarskim površinama.

ATS.TR.250 Informacije o bitnom prometu i bitnom lokalnom prometu

- (a) Informacije o bitnom lokalnom prometu pružaju se kontroliranim letovima na koje se one odnose kad god su oni jedni drugima bitan promet.
- (b) Informacije o bitnom prometu koje su poznate kontroloru zračnog prometa daju se bez odlaganja zrakoplovima u odlasku i dolasku na koje se one odnose.

ATS.TR.255 Operacije na paralelnim ili približno paralelnim poletno-sletnim stazama

Kada se izvode neovisne ili ovisne operacije na instrumentalnom prilazu ili odlasku sa paralelnih ili približno paralelnih poletno-sletnih staza, pružatelj usluga u zračnom prometu uspostavlja postupke, odobrene od strane BHDCA.

ATS.TR.260 Izbor poletno-sletne staze u uporabi

Aerodromski kontrolni toranj bira poletno-sletnu stazu u uporabi za polijetanje i slijetanje zrakoplova uzimajući u obzir brzinu i smjer vjetra pri zemlji i druge relevantne faktore uključujući:

- (a) konfiguraciju poletno-sletne staze;
- (b) meteorološke uvjete;
- (c) postupke instrumentalnog prilaza;
- (d) raspoloživa sredstva za pomoći pri prilazu i slijetanju;
- (e) aerodomske prometne krugove i uvjete zračnog prometa;
- (f) duljinu poletno-sletne staze ili poletno-sletnih staza;
- (g) ostale faktore koji su navedeni u lokalnim uputama.

ATS.TR.265 Kontrola aerodromskog prometa na zemlji u uvjetima smanjene vidljivosti

- (a) Kada je potrebno da se promet odvija na manevarskim površinama u uvjetima vidljivosti koji onemogućavaju aerodromskom kontrolnom tornju da primjenjuje vizualno razdvajanje između zrakoplova i između zrakoplova i vozila, primjenjuje se sljedeće:
 - (1) na ukrštanju staza za vožnju po zemlji/rulanje zrakoplov ili vozilo na stazi za vožnju po zemlji/rulanje ne smije se približiti drugoj stazi za taksiranje bliže od granice pozicije za čekanje koja je definirana međupozicijama za čekanje, zaustavnom prečkom ili oznakom ukrštanja staza za vožnju po zemlji/rulanje, u skladu sa primjenjivim specifikacijama projekta aerodroma;
 - (2) metoda uzdužnog razdvajanja na stazama za vožnju je ona koju je za konkretni aerodrom specificirao pružatelj usluga u zračnom prometu i odobrila BHDCA, uzimajući u obzir karakteristike dostupnih sredstava za nadzor i kontrolu prometa na zemlji, složenost tlocrta aerodroma i karakteristike zrakoplova koji koriste taj aerodrom.
- (b) Postupci koji su primjenjivi za početak i nastavak operacija pri smanjenoj vidljivosti utvrđuju se u skladu sa ATS.OR.110 i odobrava ih BHDCA.

ATS.TR.270 Odobrenje specijalnih VFR letova

- (a) Obavljanje specijalnih VFR letova može se dozvoliti u kontroliranoj zoni na temelju ATC odobrenja. Osim kada BHDCA dozvoli za helikoptere u posebnim slučajevima kao što su, između ostalog, policijske operacije i medicinske operacije, operacije potrage i spašavanja i vatrogasni letovi, primjenjuju se sljedeći dodatni uvjeti:
- (1) takvi specijalni VFR letovi smiju se izvoditi samo danju, osim ako je BHDCA odobrila drukčije;
 - (2) pilot:
 - (i) je izvan oblaka i vidi površinu zemlje;
 - (ii) ima vidljivost u letu najmanje 1 500 m ili za helikoptere najmanje 800 m;
 - (iii) leti brzinom od najviše 140 čvorova (kt) IAS kako bi se omogućilo blagovremeno uočavanje ostalog prometa i mogućih prepreka i izbjegao sudar;
 - (3) jedinica kontrole zračnog prometa ne smije izdati odobrenje za specijalni VFR let zrakoplovu za polijetanje sa aerodroma unutar kontrolirane oblasti niti slijetanje na takav aerodrom, ili ulaz u aerodromsku prometu zonu ili aerodromski promet krug kada su prijavljeni meteorološki uvjeti na tom aerodromu ispod sljedećih minimuma:
 - (i) vidljivost pri zemlji manja je od 1 500 m ili, za helikoptere, manja od 800 m;
 - (ii) baza oblaka je ispod 180 m (600 ft).
 - (b) Jedinica kontrole zračnog prometa sa zahtjevima za takvo odobrenje postupa na pojedinačnoj osnovi.

ODJELJAK 3 – USLUGE INFORMIRANJA U LETU**ATS.TR.300 Primjena**

- (a) Odgovarajuće jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu pružaju uslugu informiranja u letu svim zrakoplovima na koje vjerojatno imaju utjecaja informacije koje se pružaju i koje su:
- (1) dobijene od strane pružatelja usluga kontrole zračnog prometa;
 - (2) na drugi način dostupne relevantnim jedinicama za pružanje usluga u zračnom prometu.
- (b) Kada jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu pružaju i usluge informiranja u letu i uslugu kontrole zračnog prometa, pružanje usluge kontrole zračnog prometa ima prednost pred pružanjem usluge informiranja u letu uvijek kada je to potrebno za pružanje usluga kontrole zračnog prometa.
- (c) Pružatelj usluga informiranja u letu uspostavlja aranžmane za:
- (1) snimanje i slanje informacija o napredovanju letova;
 - (2) koordinaciju i prijenos odgovornosti za pružanje usluga informiranja u letu.

ATS.TR.305 Obim pružanja usluga informiranja u letu

- (a) Usluga informiranja u letu uključuje pružanje relevantnih:
- (1) informacija SIGMET i AIRMET;
 - (2) informacija koje se tiču preeruptivnih vulkanskih aktivnosti, vulkanskih erupcija i oblaka vulkanskog pepela;
 - (3) informacija koje se tiču ispuštanja radioaktivnih materijala i toksičnih kemikalija u atmosferu;
 - (4) informacija o promjenama u dostupnosti radioduginičkih sredstava;
 - (5) informacija o promjenama u uvjetima na aerodromu i povezanim objektima, uključujući informacije o stanju aerodromskih manevarskih površina kada su

- pod snijegom, ledom ili značajnom količinom vode ili je voda značajne dubine;
- (6) informacija o slobodnim balonima bez posade;
 - (7) informacija o neuobičajenoj konfiguraciji i stanju zrakoplova;
 - (8) kao i sve druge informacije koje vjerojatno mogu utjecati na sigurnost.
- (b) Usluge informiranja u letu uključuju, dodatno na navedeno pod (a), i pružanje informacija koje se tiču:
- (1) meteoroloških prilika, objavljenih ili prognoziranih na polaznom, dolaznom i alternativnom aerodromu;
 - (2) opasnosti od sudara, zrakoplovima koji lete u zračnom prostoru klase C, D, E, F i G;
 - (3) za letove iznad vodenih površina, kada je to izvodljivo i kada to pilot zahtjeva, bilo koju dostupnu informaciju kao što je radio pozivni znak, pozicija, stvarna putanja, brzina itd, vodenih plovila u toj oblasti;
 - (4) poruke, uključujući odobrenja, dobijene od ostalih jedinica koje pružaju usluge u zračnom prometu, koje treba proslijediti tom zrakoplovu.
- (c) AFIS poruke koji se šalju zrakoplovima uključuju, osim relevantnih informacija iz navedenog pod (a) i (b), pružanje informacija o:
- (1) opasnostima od sudara sa zrakoplovima, vozilima i osobama koji su prisutni na manevarskoj površini;
 - (2) poletno-sletnoj stazi u uporabi.
- (d) Jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu, što je prije moguće, prenose posebna izvješta iz zraka:
- (1) drugim zrakoplovima kojima te informacije mogu trebati;
 - (2) nadležnom birou meteorološkom bdjenja;
 - (3) drugim jedinicama za pružanje usluga u zračnom prometu kojima te informacije mogu trebati.
- Slanje poruka zrakoplovima ponavlja se na određenoj frekvenciji i nastavlja se u vremenskom periodu koje određuje predmetna jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu.
- (e) Usluga informiranja u letu koja se osigurava VFR letovima uključuje, osim informacija navedenih pod (a), pružanje dostupnih informacija koje se tiču prometa i meteoroloških uvjeta duž rute po kojoj zrakoplov leti, a koje će vjerojatno letenja prema pravilima vizualnog letenja učiniti neizvodljivim.
- (f) Kada to propiše BHDCA, jedinica AFIS upravlja kretanjem vozila i lica na manevarskoj površini u skladu sa ATS.TR.240.

ATS.TR.310 Usluga govornog automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti (Voice-ATIS)

- (a) Automatsko govorno radio-difuzno emitiranje informacija za slijetanje i polijetanje (Voice-ATIS) pruža se na aerodromima gdje postoji zahtjev za smanjenje opterećenja komunikacija na VHF zrak-zemlja komunikacijskim kanalima za pružanje usluga u zračnom prometu. Kada se pruža, ona uključuje:
- (1) jednu emisiju koja opslužuje dolazeći zrakoplov;
 - (2) jednu emisiju koja opslužuje odlazeći zrakoplov;
 - (3) jednu emisiju koja opslužuje i dolazeći i odlazeći zrakoplov;
 - (4) dvije emisije koje opslužuju dolazeći i odlazeći zrakoplov na onim aerodromima gdje bi duljina emisije koja opslužuje i dolazeći zrakoplov bila naročito duga.
- (b) Kada god je izvodljivo, koristi se zasebna VHF frekvencija za Voice-ATIS emitiranja. Ako zasebna frekvencija nije dostupna, prijenos se može vršiti na govornom kanalu ili

- kanalima najprikladnijeg navigacijskog sredstva u završnoj oblasti, preporučljivo VOR, pod uvjetom da su domet i razumljivost prihvatljivi i da je oznaka navigacijskog sredstva uskladena sa emitiranjem tako da ona nije izbrisana.
- (c) Voice-ATIS emitiranja se ne smiju prenositi na govornom kanalu ILS.
 - (d) Kada se pruža usluga Voice-ATIS, emitiranje je stalno i ponavljajuće.
 - (e) Informacije sadržane u tekućem emitiranju se odmah stavljuju do znanja jedinicu za pružanje usluga u zračnom prometu i/ili jedinicama koje imaju veze sa pružanjem informacija zrakoplovu vezanih za prilaz, slijetanje i polijetanje, svaki put kada te poruke nije pripremila ta jedinica ili te jedinice.
 - (f) Usluge Voice-ATIS emitiranja koje se pružaju aerodromima namijenjene za uporabu u međunarodnom zračnom prometu su dostupne minimalno na engleskom jeziku.

ATS.TR.315 Usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti prijenosom podataka

- (a) Kada se usluge automatskog informiranja u završnoj oblasti prijenosom podataka (Data Link-Automatic Terminal Information Service - D-ATIS) pružaju kao dodatak postojećem i dostupnom Voice-ATIS, informacije su identične i u sadržaju i u formatu sa onim koje se emitiraju putem Voice-ATIS. Kada su uključene meteorološke informacije u realnom vremenu, ali su podaci unutar parametara kriterija značajnih promjena iz MET.TR.200(e) i (f) Aneksa V ovog pravilnika, sadržaj se, u svrhu održavanja iste kodne oznake, smatra identičnim.
- (b) Kada se D-ATIS usluge pružaju kao dodatak postojećem i dostupnom Voice-ATIS i ATIS zahtijeva ažuriranje, Voice-ATIS i D-ATIS se ažuriraju istovremeno.

ATS.TR.320 Usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti (putem glasovnog ponavljajućeg emitiranja i/ili prijenosom podataka (data link))

- (a) Kada se pružaju usluge Voice-ATIS, D-ATIS ili obje:
 - (1) dostavljene informacije se odnose na jedan aerodrom;
 - (2) i dostavljene informacije se ažuriraju odmah po što se pojavi značajna promjena;
 - (3) pripremanje i dostavljanje ATIS poruka je odgovornost pružatelja usluga u zračnom prometu;
 - (4) pojedinačne ATIS poruke se identificiraju kodnom oznakom u obliku slova ICAO govornog alfabeta. Kodne oznake koje se dodjeljuju uzastopnim ATIS porukama su dodijeljene po alfabetском redu;
 - (5) zrakoplov potvrđuje prijem informacija prilikom uspostave komunikacije sa jedinicom za pružanje usluga u zračnom prometu koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromskog kontrolnog tornja, po potrebi;
 - (6) kada odgovara na poruku navedenu pod (5), ili u slučaju dolazećeg zrakoplova u neko drugo vrijeme nego ono koje je propisala BHDCA, odgovarajuća jedinica za pržanje usluga u zračnom prometu dostavlja zrakoplovu informaciju o trenutnom podešavanju visinomjera;
 - (7) meteorološke informacije se izdvajaju iz lokalnog rutinskog izvješća ili specijalnog izvješća.
- (b) Kada nagla promjena meteoroloških uvjeta dovede do toga da nije preporučljivo uključiti meteorološke informacije navedene pod (a)(7) u ATIS, ATIS poruke ukazuju da će se relevantne meteorološke informacije dobiti na prvom

kontaktu sa odgovarajućom jedinicom za pružanje usluga u zračnom prometu.

- (c) Informacije sadržane u tekućem ATIS, a čiji je prijem potvrdio predmetni zrakoplov, ne moraju biti uključene u izravno emitiranje zrakoplovu, sa izuzetkom informacije o podešavanju visinomjera, koja će biti dostavljena u skladu sa navedenim pod (a).
- (d) Ako zrakoplov potvrdi prijem ATIS poruke koja nije ažurna, jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu bez odlaganja preduzima jedno od sljedećeg:
 - (1) prosljeđuje zrakoplovu sve elemente informacije koje treba ažurirati;
 - (2) daje uputu zrakoplovu da pribavi aktualnu ATIS informaciju.

ATS.TR.325 VOLMET emitiranje i D-VOLMET emitiranje

VOLMET emitiranje na HF ili VHF frekvenciji ili usluga D-VOLMET ili sve navedeno, emitiraju se ako to propiše BHDCA, uporabom standardne radio-telefonske frazeologije.

ODJELJAK 4 – USLUGE UZBUNJVANJA

ATS.TR.400 Primjena

- (a) Usluge uzbunjivanja pružaju jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu:
 - (1) svim zrakoplovima kojima se pruža usluga kontrole zračnog prometa;
 - (2) u onoj mjeri koliko je to prihvatljivo, svim ostalim zrakoplovima koji imaju popunjeno plan lata ili su na neki drugi način poznati pružatelju usluga u zračnom prometu;
 - (3) svakom zrakoplovu za koji se zna ili se vjeruje da je predmet nezakonitog ometanja.
- (b) Centri informiranja u letu ili centri oblasne kontrole zračnog prometa služe kao centralno mjesto za prikupljanje svih informacija relevantnih za stanje opasnosti za zrakoplov koji izvodi operacije u oblasti informiranja u letu ili kontroliranoj oblasti, u kojim pomenuti centri pružaju usluge, i za proslijedivanje takvih informacija odgovarajućem spasilačko-koordinacijskom centru.
- (c) U slučaju nastanka stanja opasnosti dok je zrakoplov pod kontrolom aerodromskog kontrolnog tornja ili jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, ta jedinica će odmah obavijestiti nadležni centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa, koji zatim obavještava spasilačko-koordinacijski centar, osim kada je priroda stanja opasnosti takva da bi to obavještavanje bilo suvišno.
- (d) Ipak, nadležni aerodromski kontrolni toranj ili jedinica prilazne kontrole zračnog prometa ili relevantna jedinica AFIS prvo uzbunjuju i poduzimaju neophodne korake za pokretanje aktivnosti svih odgovarajućih lokalnih organizacija za spašavanje i stanja opasnosti koje mogu odmah pružiti zahtijevanu pomoć, u skladu sa lokalnim uputama, kad god se dogodi bilo koja od sljedećih situacija:
 - (1) zrakoplovna nesreća se dogodila na aerodromu ili u blizini aerodroma;
 - (2) dobijene su informacije da bi sigurnost zrakoplova koji je u ili će biti u nadležnosti aerodromskog kontrolnog tornja ili jedinice AFIS mogla biti ili jest ugrožena;
 - (3) letačka posada to zatraži;
 - (4) ako se smatra potrebnim ili poželjnim ili je to potrebno zbog hitnosti situacije.

ATS.TR.405 Obavještavanje spasilačko-koordinacijskih centara

- (a) Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge okolnosti koje mogu dovesti do toga da se preporuči obavještavanje, jedinice

koje pružaju usluge u zračnom prometu, osim u slučajevima propisanim u ATS.TR.420(a), odmah obavještavaju centar ili spasilačko-koordinacijske centre o tome da se smatra da je zrakoplov u stanju opasnosti u skladu sa sljedećim:

- (1) Faza neizvjesnosti, kada je primjenjiva bilo koja od sljedećih situacija i kada:
 - (i) u periodu od 30 minuta nije bilo povratne komunikacije od strane zrakoplova od momenta kada je ta komunikacija trebala biti uspostavljena, ili od momenta prvog neuspješnog pokušaja uspostavljanja komunikacije sa takvim zrakoplovom, u ovisnosti od toga koje od ovo dvoje se prvo desi;
 - (ii) se zrakoplov ne pojavi u dolasku u periodu od 30 minuta od posljednjeg najavljenog vremena dolaska ili vremena dolaska očekivanog od strane jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu, u ovisnosti od toga koje od ovo dvoje se kasnije desi.
- Faza neizvjesnosti se ne primjenjuje kada ne postoji sumnja za sigurnost zrakoplova i posade i putnika u njemu.
- (2) Faza uzbune, kada je primjenjiva bilo koja od sljedećih situacija i kada:
 - (i) nakon faze neizvjesnosti, kasniji pokušaji uspostave komunikacije sa zrakoplovom ili upita drugim relevantnim izvorima ne daju rezultate u smislu dobijanja bilo kakvih informacija o zrakoplovu;
 - (ii) je zrakoplov koji je dobio odobrenje za slijetanje i slijetanje nije izvršio unutar pet minuta od očekivanog vremena slijetanja i ponovna komunikacija sa zrakoplovom nije ostvarena;
 - (iii) na aerodromima sa AFIS, u uvjetime koje propiše BHDC;
 - (iv) su primljene informacije koje upućuju na to da je operativnost zrakoplova umanjena, ali ne u toj mjeri da zahtijeva prinudno slijetanje zrakoplova;
 - (v) se zna ili vjeruje da je zrakoplov predmet nezakonitog ometanja.

Navedeno pod (i) do (iv) ne primjenjuju se kada postoje dokazi da bi to umanjilo sumnju vezanu za sigurnost zrakoplova i posade i putnika u njemu.

- (3) Faza opasnosti, kada je primjenjiva bilo koja od sljedećih situacija i kada:
 - (i) nakon faze uzbunjivanja; dalji pokušaji uspostave komunikacije sa zrakoplovom i šira istražna ne daju rezultate i upućuju na mogućnost da je zrakoplov u opasnosti;
 - (ii) se smatra da je potrošeno sve gorivo u zrakoplovu, ili ga ima nedovoljno da bi zrakoplov operativno bio siguran;
 - (iii) su primljene informacije koje upućuju na to da je operativnost zrakoplova umanjena u toj mjeri da će vjerojatno zahtijevati prinudno slijetanje zrakoplova;
 - (iv) su primljene informacije ili je realno izvjesno da će zrakoplov izvršiti ili je izvršio prinudno slijetanje.

Faza opasnosti se ne primjenjuje osim kada postoji realna izvjesnost da zrakoplovu i putnicima i posadi ne prijeti teška i neposredna opasnost i da se ne zahtijeva trenutno pružanje pomoći.

- (b) Obavještenje sadrži sljedeće informacije, ako su dostupne i to navedenim redom:
 - (1) riječi INCERFA, ALERFA ili DETRESFA, u ovisnosti od toga koja je faza stanja opasnosti;
 - (2) naziv organizacije, službe i podatke o licu koje zove;
 - (3) priroda stanja opasnosti;
 - (4) značajni podaci iz plana leta;
 - (5) informacije o jedinici za pružanje usluga u zračnom prometu koja je posljednja uspostavila kontakt, vrijeme kontakta i upotrijebljeno sredstvo komunikacije;
 - (6) posljednje izvješće o poziciji i način na koji je utvrđeno;
 - (7) boja i prepoznatljive oznake na zrakoplovu;
 - (8) informacija o opasnim robama koje se prevoze, ako ima takvih;
 - (9) svaka aktivnost poduzeta od organizacije koja šalje obavještenje;
 - (10) ostale relevantne primjedbe.
- (c) Dio informacija navedenih pod (b), koje nisu na raspolaganju u momentu obavještavanja spasilačko-koordinacijskog centra, treba biti zatražen od strane jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu prije proglašavanja faze opasnosti, ako postoji realna izvjesnost da će doći do proglašenja ove faze.
- (d) Osim obavještenja navedenog pod (a), jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu spasilačko-koordinacijskom centru, bez odgađanja, šalju jedno od sljedećeg:
 - (1) sve korisne dodatne informacije, naročito one koje se odnose na razvoj stanja opasnosti u narednim fazama;
 - (2) informaciju da stanje opasnosti više ne postoji.

ATS.TR.410 Uporaba komunikacijskih sredstava i objekata

Jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu, po potrebi, koriste sva dostupna komunikacijska sredstva i objekte u nastojanju da uspostave i održavaju komunikaciju sa zrakoplovom koji se nalazi u stanju opasnosti, i za dobijanje novih informacija o zrakoplovu.

ATS.TR.415 Praćenje i iscrtavanje pozicije zrakoplova u stanju opasnosti

Kada se utvrdi da postoji stanje opasnosti, putanja dotičnog zrakoplova se iscrtava na karti sa ciljem utvrđivanja vjerojatnog budućeg položaja zrakoplova i njegovog maksimalnog obima aktivnosti u odnosu na posljednju poznatu poziciju.

ATS.TR.420 Informacije koje se dostavljaju operatoru

- (a) Kada centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa donese odluku da se neki zrakoplov nalazi u fazi neizvjesnosti ili fazi uzbunjivanja, kada je to izvodljivo, o tome obavještava operatora prije nego što obavijesti spasilačko-koordinacijski centar.
- (b) Sve informacije koje centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa dostavlja spasilačko-koordinacijskom centru, kada god je to izvodljivo i bez odlaganja će dostavljati i operatoru.

ATS.TR.425 Informacije koje se dostavljaju zrakoplovu koji leti u blizini zrakoplova u stanju opasnosti

- (a) Kada jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu utvrdi da se zrakoplov nalazi u stanju opasnosti, ostali zrakoplovi za koje se zna da lete u njegovoj blizini, izuzimajući ono što je propisano pod (2), obavještavaju se o prirodi stanja opasnosti što je prije moguće, osim kako je utvrđeno pod (b).
- (b) Kada jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu zna ili vjeruje da je zrakoplov predmet nezakonitog ometanja, to se neće spominjati u komunikaciji zrak-zemlja zbog prirode

stanja opasnosti, osim ako takva informacija nije došla od predmetnog zrakoplova i izvjesno je da pominjanje te informacije neće pogoršati situaciju.

ANEKS V
POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE
METEOROLOŠKIH USLUGA
(Dio-MET)

Poddio A – DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE METEOROLOŠKIH USLUGA (MET.OR)
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

MET.OR.100 Meteorološki podaci i informacije

- (a) Pružatelj MET usluga pruža operatorima zrakoplova, članovima letačke posade, jedinicama za pružanje usluga u zračnom prometu, službama za traganje i spašavanje, operatorima aerodroma, tijelima za istraživanje udesa i nezgoda i drugim pružateljima usluga i zrakoplovnim subjektima meteorološke informacije koje su im neophodne za provođenje njihovih funkcija, kako je utvrdila BHDCA.
- (b) Pružatelj MET usluga potvrđuje operativno poželjnu točnost podataka koji su proslijeđeni za operativno korištenje, uključujući izvor tih podataka i istodobno osiguravajući da se takvi podaci prosljeđuju blagovremeno i da se prema potrebi ažuriraju.

MET.OR.105 Čuvanje meteoroloških informacija

- (a) Pružatelj MET usluga čuva izdate meteorološke informacije najmanje 30 dana od dana njihovog izdavanja.
- (b) Meteorološke informacije su, na zahtjev, dostupne radi ispitivanja ili istraži i čuvaju se u te svrhe do okončanja ispitivanja ili istrage.

MET.OR.110 Zahtjevi za razmjenu meteoroloških informacija

Pružatelj MET usluga osigurava da posjeduje sustave i procese, kao i pristup odgovarajućim telekomunikacijskim sredstvima kako bi se:

- (a) omogućila razmjena operativnih meteoroloških informacija sa drugim pružateljima meteoroloških usluga;
- (b) potrebne meteorološke informacije korisnicima pružile blagovremeno.

MET.OR.115 Meteorološki bilteni

Pružatelj MET usluga koji je odgovoran za određenu oblast dostavlja relevantnim korisnicima meteorološke biltene putem zrakoplovne stacionarne usluge ili interneta.

MET.OR.120 Prijava odstupanja svjetskim oblasnim prognošćkim centrima (WAFC)

Pružatelj MET usluga koji upotrebljava prognoze SIGWX WAWS obavještava odgovarajući WAFC čim se otkriju ili prijave znatna odstupanja obzirom na prognoze SIGWX WAWS u pogledu:

- (a) zaledivanja, turbulencije, slabo preglednih kumulonimbusa ili kumulonimbusa koji su unutar oblaka ili se pojavljuju u olujnom pojasu, te pješčanih oluja i olujnog vjetra s prašinom;
- (b) vulkanskih erupcija ili ispuštanja u atmosferu, radioaktivnih materija koje su značajne za operacije zrakoplova.

ODJELJAK 2 - POSEBNI ZAHTJEVI

Poglavlje 1 – Tehnički zahtjevi za zrakoplovno meteorološke postaje

MET.OR.200 Meteorološka izvješća i druge informacije

- (a) Zrakoplovna meteorološka postaja izdaje:

- (1) lokalna redovna izvješća u utvrđenim vremenskim intervalima, samo za razmjenu na aerodromu na kojem su nastali;
- (2) lokalna specijalna izvješća, samo za razmjenu na aerodromu na kojem su nastali;
- (3) METAR u intervalima od pola sata na aerodromima koji se koriste za redoviti međunarodni komercijalni zračni prijevoz, za razmjenu izvan aerodroma na kojem je nastao.
- (b) Neovisno od navedenog pod (a)(3), zrakoplovna meteorološka postaja može svaki sat izdati METAR i SPECI za razmjenu izvan aerodroma na kojem je nastao za aerodrome koji ne opslužuju operacije redovitog međunarodnog zračnog prometa, kako je odredila BHDCA.
- (c) Zrakoplovna meteorološka postaja obavještava jedinice za pružanje usluga u zračnom prometu i jedinice za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja na aerodromu o promjenama u statusu ispravnosti automatske opreme koja se upotrebljava za procjenu vidljivosti duž poletno-sletne staze.
- (d) Zrakoplovna meteorološka postaja prijavljuje povezanoj jedinicu za pružanje usluga u zračnom prometu, jedinici usluga zrakoplovnog informiranja i birou meteorološkog bdjenja pojavu preeruptivne aktivnosti vulkana, vulkanske erupcije i oblaka vulkanskog pepela.
- (e) Zrakoplovna meteorološka postaja sastavlja popis kriterija za izдавanje lokalnih specijalnih izvješća u dogovoru sa odgovarajućim ATS jedinicama, operatorima i drugim zainteresiranim stranama.

MET.OR.205 Izvješćivanje o meteorološkim elementima

Na aerodromima koji se koriste za operacije redovitog međunarodnog komercijalnog zračnog prijevoza zrakoplovna meteorološka postaja izvješćuje o:

- (a) smjeru i brzinu vjetra pri zemlji;
- (b) vidljivosti;
- (c) vidljivosti duž poletno-sletne staze, ako je primjenjivo;
- (d) trenutnim vremenskim prilikama na aerodromu i njegovoj okolini;
- (e) oblačnosti;
- (f) temperaturi zraka i temperaturi točke rose;
- (g) atmosferskom tlaku;
- (h) dodatnim informacijama, kada je primjenjivo.

Ako to odobri BHDCA, na aerodromima koji se ne koriste za operacije redovitog međunarodnog komercijalnog zračnog prijevoza zrakoplovna meteorološka postaja može izvješćivati o onim meteorološkim elementima koji su važni za vrste letova koji se odvijaju na tom aerodromu. Ta lista podataka objavljuje se u zborniku zrakoplovnih informacija.

MET.OR.210 Osmatrjanje meteoroloških elemenata

Zrakoplovna meteorološka postaja osmatra i mjeri:

- (a) smjer i brzinu vjetra pri zemlji;
- (b) vidljivost,
- (c) vidljivost duž poletno-sletne staze, ako je primjenjivo;
- (d) trenutne vremenske prilike na aerodromu i njegovoj okolini;
- (e) oblačnost;
- (f) temperaturu zraka i temperaturu rose;
- (g) atmosferski tlak;
- (h) dodatne informacije ako je primjenjivo.

Ako to odobri BHDCA, na aerodromima koji se ne koriste za operacije redovitog međunarodnog komercijalnog zračnog prijevoza, zrakoplovna meteorološka postaja može osmatrati i mjeriti samo one meteorološke elemente koji su važni za vrste

letova koji se odvijaju na tom aerodromu. Ta lista podataka objavljuje se u zborniku zrakoplovnih informacija.

Poglavlje 2 – Zahjevi za aerodromske meteorološke biroe

MET.OR.215 Prognoze i druge informacije

Aerodromski meteorološki biro:

- (a) priprema i/ili pribavlja prognoze i druge relevantne meteorološke informacije koje su potrebne za obavljanje svojih funkcija u vezi sa letovima za koje je zadužen, kako je utvrdila BHDC;
- (b) pruža prognoze i/ili upozorenja o lokalnim meteorološkim uvjetima na aerodromima za koje je odgovorna;
- (c) neprestano provjerava prognoze i upozorenja i objavljuje izmjene čim je to neophodno te ujedno poništava sve prognoze iste vrste, ili njihove dijelove, koje su prethodno objavljene za isto mjesto i isti period važenja;
- (d) pruža brifinge, konsultacije i dokumentaciju za let članovima letačke posade i/ili drugom operativnom osoblju;
- (e) pruža klimatološke informacije;
- (f) pruža svojoj povezanoj jedinici za pružanje usluga u zračnom prometu, jedinici usluga zrakoplovnog informiranja i birou meteorološkog bdjenja primljene informacije o preeruptivnoj vulkanskoj aktivnosti, vulkanskoj erupciji ili oblaku vulkanskog pepela;
- (g) pruža, ako je primjenjivo, meteorološke informacije jedinicama službi traganja i spašavanja i održava vezu s jedinicama službi za traganje i spašavanje tijekom čitave operacije traganja i spašavanja;
- (h) pruža meteorološke informacije relevantnim jedinicama za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, prema potrebi, radi izvršavanja njihovih funkcija;
- (i) priprema i/ili pribavlja prognozu i druge relevantne meteorološke informacije koje su potrebne za obavljanje funkcija jedinica ATS u skladu sa MET.OR.242;
- (j) pruža svojoj povezanoj jedinici za pružanje usluga u zračnom prometu, jedinici za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja i birou meteorološkog bdjenja informacije koje primi o ispuštanju radioaktivnih materija u atmosferu.

MET.OR.220 Aerodromske prognoze

- (a) Aerodromski meteorološki biro u utvrđeno vrijeme objavljuje aerodromske prognoze u obliku TAF.
- (b) Prilikom izdavanja TAF, aerodromski meteorološki biro osigurava da na jednom aerodromu za neko određeno vrijeme ne postoji više od jednog važećeg TAF.

MET.OR.225 Prognoze za slijetanje

- (a) Aerodromski meteorološki biro priprema prognoze za slijetanje kako je utvrdila BHDC.
- (b) Prognoza za slijetanje se objavljuje u obliku TREND prognoze.
- (c) Period važenja TREND prognoze iznosi dva sata od izdavanja izvješća koje čini sastavni dio prognoze za slijetanje.

MET.OR.230 Prognoze za polijetanje

Aerodromski meteorološki biro:

- (a) priprema prognoze za polijetanje na način kako je utvrdila BHDC;
- (b) na zahtjev dostavlja prognoze za polijetanje operatorima i članovima letačke posade u periodu od tri sata prije predviđenog vremena polijetanja.

MET.OR.235 Aerodromska upozorenja te upozorenja i alarmi zbog smicanja vjetra

Aerodromski meteorološki biro:

- (a) izdaje aerodromska upozorenja;
- (b) priprema upozorenja na smicanje vjetra za aerodrome na kojima se smicanje vjetra smatra značajnim, u skladu s lokalnim dogovorima s odgovarajućom jedinicom ATS i relevantnim operatorima;
- (c) objavljuje, na aerodromima na kojima se smicanje vjetra utvrdi automatiziranim zemaljskom opremom za daljinsko otkrivanje smicanja vjetra senzorima ili detektorima, upozorenja na smicanje vjetra koje ti sustavi generiraju;
- (d) poništava upozorenja kada uvjeti za izdavanje upozorenja više ne postoje i/ili se njihova pojava na tom aerodromu više ne očekuje.

MET.OR.240 Informacije za operatore i letačku posadu

Aerodromski meteorološki biro pruža operatorima i članovima letačke posade sljedeće ažurne informacije:

- (a) prognoze elemenata navedenih u MET.OR.275(a)(1) i (2) koje izrađuje WAFC.
- (b) METAR ili SPECI, uključujući TREND prognoze, TAF ili izmjenjeni TAF za aerodrome polijetanja i predviđenog slijetanja, kao i za alternativne aerodrome za aerodrom polijetanja, alternativne aerodrome na ruti i aerodrome alternativnog odredišta;
- (c) aerodromske prognoze za polijetanje;
- (d) SIGMET i specijalna osmatranja iz zraka od značaja za cijelu rutu;
- (e) savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu i tropskim ciklonama relevantne za cijelu rutu;
- (f) prognoze, u obliku karte, za letove na manjim visinama sastavljene kao prilog objavi AIRMET poruke, i AIRMET poruke za letove na manjim visinama koje su relevantne za cijelu rutu;
- (g) aerodromska upozorenja za lokalni aerodrom;
- (h) meteorološke satelitske snimke;
- (i) meteorološke informacije dobijene sa zemaljskih meteoroloških radara.

MET.OR.242 Informacije koje se pružaju jedinicama za pružanje usluga u zračnom prometu

- (a) Aerodromski meteorološki biro pruža, prema potrebi, svom pripadajućem aerodromskom kontrolnom tornju i jedinici AFIS:
 - (1) lokalna redovita i specijalna izvješća, METAR, TAF i TREND i njihove izmjene;
 - (2) SIGMET i AIRMET informacije, upozorenja i uzbunjivanja na smicanje vjetra, kao i aerodromska upozorenja;
 - (3) sve lokalno dogovorene dodatne meteorološke informacije kao što su prognoze vjetra pri zemlji radi utvrđivanja mogućih promjena na poletno-sletnoj stazi;
 - (4) primljene informacije o oblaku vulkanskog pepela za koje prethodno nije objavljen SIGMET, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i aerodromskog kontrolnog tornja ili AFIS jedinice na koju se informacija odnosi;
 - (5) primljene informacije o preeruptivoj vulkanskoj aktivnosti i/ili vulkanskoj erupciji, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i aerodromskog kontrolnog tornja ili AFIS jedinice na koju se informacija odnosi.

- (b) Aerodromski meteorološki biro pruža svojoj pripadajućoj jedinici prilazne kontrole zračnog prometa:
 - (1) lokalna redovita i specijalna izvješća, METAR, TAF i TREND i njihove izmjene;
 - (2) SIGMET i AIRMET informacije, upozorenja i alarme na smicanje vjetra, odgovarajuća posebna izvješća iz zraka i aerodromska upozorenja;
 - (3) sve dodatne lokalno dogovorene dodatne meteorološke informacije;
 - (4) primljene informacije o oblaku vulkanskog pepela za koje prethodno nije objavljen SIGMET, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i odgovarajuće jedinice prilazne kontrole zračnog prometa;
 - (5) primljene informacije o preeruptivnoj vulkanskoj aktivnosti i/ili vulkanskoj erupciji, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i odgovarajuće jedinice prilazne kontrole zračnog prometa.
- (g) pruža relevantnim jedinicama usluga u zračnom prometu, u skladu sa lokalnim dogovorom, informacije o ispuštanju otrovnih kemičalija u atmosferu, a koje bi moglo imati utjecaja na zračni prostor u kojem se izvode letovi u okviru njihovog područja odgovornosti, ukoliko su takve informacije dostupne.

Poglavlje 3 – Zahtjevi za biro meteorološkog bdjenja

MET.OR.245 Meteorološko bdjenje i druge informacije

U okviru svoje oblasti odgovornosti, biro meteorološkog bdjenja:

- (a) vrši kontinuirano bdjenje nad meteorološkim uvjetima koji utječu na letenje;
- (b) koordinira sa međunarodnim NOTAM uredom odgovornim za izdavanje NOTAM i/ili ASHTAM kako bi se osiguralo da meteorološke informacije o vulkanskom pepelu, uključene u SIGMET i NOTAM i/ili ASHTAM poruke, budu konzistentne;
- (c) koordinira sa određenim vulkanskim opservatorijama kako bi se osiguralo da se informacije o vulkanskoj aktivnosti prime efikasno i blagovremeno;
- (d) pruža svom pridruženom VAAC primljene informacije o preeruptivnoj vulkanskoj aktivnosti, vulkanskoj erupciji i oblaku vulkanskog pepela za koje još nije bio objavljen SIGMET;
- (e) pruža svojim jedinicama za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja primljene informacije o ispuštanju radioaktivnih materija u atmosferu za oblast ili susjedne oblasti za koja vrši bdjenje i za koja SIGMET još nije bio objavljen;
- (f) pruža svojim povezanim centrima oblasne kontrole zračnog prometa i centru za pružanje informiranja u letu (ACC/FIC), prema potrebi, relevantne sljedeće informacije:
 - (1) METAR, uključujući trenutne podatke o pritisku za aerodrome i druge lokacije, TAF i TREND prognoze i njihove izmjene;
 - (2) prognoze vjetrova i temperatura u gornjem zračnom prostoru te značajne vremenske pojave na ruti i njihove izmjene, SIGMET i AIRMET informacije i odgovarajuća posebna izvješća iz zraka;
 - (3) sve druge meteorološke informacije koje zatraže ACC/FIC kako bi odgovorili na zahtjeve zrakoplova u letu;
 - (4) primljene informacije o oblaku vulkanskog pepela za koji SIGMET još nije objavljen, kako je dogovoreno između biroa meteorološkog bdjenja i ACC/FIC;
 - (5) primljene informacije koje se odnose na ispuštanje radioaktivnih materija u atmosferu, kako je dogovoreno između službe meteorološkog bdjenja i ACC/FIC;

- (6) savjetodavne informacije o tropskom ciklonu koje je izdao TCAC za svoju oblast odgovornosti;
- (7) savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu koje je izdao VAAC za svoju oblast odgovornosti;
- (8) primljene informacije o preeruptivnoj vulkanskoj aktivnosti i/ili vulkanskoj erupciji kako je dogovoreno između službe meteorološkog bdjenja i ACC/FIC.

- (g) pruža relevantnim jedinicama usluga u zračnom prometu, u skladu sa lokalnim dogovorom, informacije o ispuštanju otrovnih kemičalija u atmosferu, a koje bi moglo imati utjecaja na zračni prostor u kojem se izvode letovi u okviru njihovog područja odgovornosti, ukoliko su takve informacije dostupne.

MET.OR.250 SIGMET

Biro meteorološkog bdjenja:

- (a) objavljuje SIGMET;
- (b) osigurava da se SIGMET poništi ako se pojave više ne javljaju ili se njihovo pojavljivanje više ne očekuje u oblasti na koju je odnosi predmetni SIGMET;
- (c) osigurava da period važenja SIGMET poruke nije duži od četiri sata, a u posebnom slučaju SIGMET poruka za vulkanski pepeo i tropske ciklone taj period će biti produžen na najviše šest sati;
- (d) osigurava da se SIGMET izdaje ne više od četiri sata prije početka perioda važenja, a u posebnom slučaju SIGMET za vulkanski pepeo i tropske ciklone čim je to moguće, ali ne ranije od 12 sati od početka perioda važenja poruke, te da se ažuriraju najmanje svakih šest sati.

MET.OR.255 AIRMET poruke

Biro meteorološkog bdjenja:

- (a) izdaje AIRMET kada je BHDCDA utvrdila da gustina prometa koji se odvija ispod razine leta 100, ili do razine leta 150 u planinskim područjima, ili više kada je potrebno, opravdava izdavanje AIRMET u kombinaciji sa prognozama za oblast za letove na manjim visinama;
- (b) poništava AIRMET kada se pojava u tom području više ne javlja ili se njeno pojavljivanje više ne očekuje u toj oblasti;
- (c) osigurava da period važenja AIRMET nije duže od četiri sata.

MET.OR.260 Područna prognoza vremenskih pojava za letove na malim visinama

Biro meteorološkog bdjenja osigurava:

- (a) da se u slučaju objavljuvanja AIRMET u kombinaciji sa prognozama za oblast za letove na malim visinama u skladu sa MET.OR.255(a) prognoze za oblast za letove na malim visinama objavljaju svakih 6 sati za period važenja od 6 sati i da se prenesu relevantnim biroima meteorološkog bdjenja najkasnije 1 sat prije početka njihovog perioda važenja;
- (b) da učestalost izdavanja, oblik i utvrđeno vrijeme ili period važenja prognoze za oblast za letove na manjim visinama i kriteriji za njihove izmjene odgovaraju onima koje je utvrdio nadležni organ da gustina prometa koji se odvija ispod razine leta 100, ili do razine leta 150 u planinskim područjima, ili više kada je potrebno, opravdava rutinsko objavljuvanje

prognoza za oblast za letove na malim visinama bez AIRMET.

Poglavlje 4 – Zahtjevi za savjetodavne centre za praćenje vulkanskog pepela (VAAC)

MET.OR.265 Odgovornosti savjetodavnog centra za praćenje vulkanskog pepela

U svom području odgovornosti, VAAC:

- (a) objavljuje, kad je vulkan eruptirao ili se očekuje njegova erupcija ili je prijavljen vulkanski pepeo, savjetodavne informacije u pogledu rasprostranjenosti i prognoze kretanja vulkanskog pepela:
 - (1) Evropskoj jedinici za koordinaciju kriznih situacija u zračnom prometu (EACCC);
 - (2) biroima meteorološkog bdjenja koji djeluju na područjima informiranja u letu u njegovom području odgovornosti koje može biti pod utjecajem navedenih pojava;
 - (3) operatorima, centrima oblasne kontrole zračnog prometa i centrima za pružanje informiranja u letu koji djeluju na područjima informiranja u letu u njegovom području odgovornosti koje može biti pod utjecajem navedenih pojava;
 - (4) svjetskim oblasnim prognostičkim centrima, međunarodnim OPMET bazama podataka, međunarodnim NOTAM uredima i centrima koji su regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi ovlašteni za upravljanje satelitskim distribucijskim sustavima zrakoplovnih nepokretnih usluga;
 - (5) drugim VAAC čija bi područja odgovornosti mogla da budu zahvaćena;
- (b) koordinira sa određenim vulkanskim opservatorijama kako bi se osiguralo da se informacije o vulkanskoj aktivnosti prime efikasno i blagovremeno;
- (c) pruža savjetodavne meteorološke informacije navedene pod (a) najmanje svakih šest sati sve do trenutka kada se oblak vulkanskog pepela više ne može primijetiti na temelju satelitskih podataka, kada se iz tog područja više ne primaju meteorološka izvješća o vulkanskom pepelu i kada više nema izvješća o novim erupcijama vulkana;
- (d) vrši dvadesetčetvorosatno bdjenje.

Poglavlje 5 – Zahtjevi za savjetodavni centar za praćenje tropskih ciklona (TCAC)

MET.OR.270 Odgovornosti savjetodavnog centra za praćenje tropskih ciklona

U svom području odgovornosti TCAC izdaje:

- (a) savjetodavne informacije u pogledu položaja centra ciklona, njegovog smjera i brzine kretanja, tlaka u centru/središtu i maksimalne brzine vjetra pri zemlji u blizini centra:
 - (1) biroima meteorološkog bdjenja u njegovom području odgovornosti;
 - (2) drugim TCAC čija područja odgovornosti mogu biti zahvaćena;
 - (3) WAFC, međunarodnim OPMET bazama podataka i centrima odgovornima za upravljanje internetskim distribucijskim sustavima zrakoplovnih nepokretnih usluga;
- (b) šalje ažurirane savjetodavne informacije biroima meteorološkog bdjenja za svaki tropski ciklon, prema potrebi, a najmanje svakih šest sati.

Poglavlje 6 – Zahtjevi za Svjetski oblasni prognostički centar (WAFC)

MET.OR.275 Odgovornosti Svjetskog oblasnog prognostičkog centra

- (a) WAFC pruža:
 - (1) globalne prognoze u točkama mreže za:
 - (i) vjetar u gornjem zračnom prostoru;
 - (ii) temperaturu i vlagu u zraku gornjeg zračnog prostora;
 - (iii) geopotencijalnu apsolutnu visinu razine leta;
 - (iv) razinu leta i temperaturu tropopauze;
 - (v) smjer, brzinu i razinu leta na kojoj je vjetar maksimalan;
 - (vi) kumulonimbusne oblake;
 - (vii) zaledivanje;
 - (viii) turbulenciju.
 - (2) globalne prognoze značajnih vremenskih pojava (SIGWX), uključujući vulkansku aktivnost i ispuštanje radioaktivnih materija.
- (b) WAFC osigurava da se digitalni rezultati rada Svjetskog oblasnog prognostičkog sustava distribuiraju kroz komunikacijski sustav u binarnom obliku.

Poddio B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE

METEOROLOŠKIH USLUGA (MET.TR)

ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

MET.TR.115 Meteorološki bilteni

- (a) Meteorološki bilteni prenose se putem određenih vrsta podataka i oblika kôda prikladnih za informacije koje se pružaju.
- (b) Meteorološki bilteni koji sadrže operativne meteorološke informacije prenose se komunikacijskim sustavima prikladnim za informacije koje se pružaju i korisnike kojima su namijenjene.

ODJELJAK 2 – POSEBNI ZAHTJEVI

Poglavlje 1 – Tehnički zahtjevi za zrakoplovne meteorološke postaje

MET.TR.200 Meteorološka izvješća i druge informacije

- (a) Lokalna redovita i lokalna specijalna izvješća, METAR i SPECI, sadržavat će sljedeće elemente navedenim redoslijedom:
 - (1) oznaku vrste izvješća;
 - (2) lokacijski indikator;
 - (3) vrijeme osmatranja;
 - (4) oznaku automatiziranog izvješća ili izvješća koje nedostaje, kada je primjenjivo;
 - (5) smjer i brzinu vjetra pri zemlji;
 - (6) vidljivost;
 - (7) vidljivost duž poletno-sletne staze, kada su ispunjeni kriteriji za izvješćivanje;
 - (8) trenutne vremenske uvjete;
 - (9) količinu oblačnosti, vrstu oblaka samo kod kumulonimba i vertikalno razvijenih kumulusa, te visinu baze oblaka ili, kada je mjereno, vertikalnu vidljivost;
 - (10) temperaturu zraka i temperaturu točke rose;
 - (11) QNH i, kada je primjenjivo, u lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, QFE;
 - (12) dodatne informacije, kada je primjenjivo.
- (b) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima:
 - (1) ako se vjetar pri zemlji osmatra sa više od jedne lokacije duž poletno-sletne staze, navode se lokacije na koje se te vrijednosti odnose;
 - (2) kada je u uporabi više od jedne poletno-sletne staze, a osmotren je vjetar pri zemlji koji se odnosi na te

- poletno-sletne staze, daju se dostupne vrijednosti za vjetar za svaku poletno-sletnu stazu uz obavezno navođenje poletno-sletne staze na koju se te vrijednosti odnose;
- (3) kada se u skladu sa MET.TR.205(a)(3)(ii)(B) prijavljuju varijacije/odstupanja od srednjeg smjera vjetra, prijavljuju se dva krajnja smjera između kojih je vjetar pri zemlji varirao;
- (4) kada se u skladu sa MET.TR.205(a)(3)(iii) prijavljuju varijacije/odstupanja od srednje brzine vjetra (udari), one se prijavljuju kao najveća i najmanja izmjerena vrijednost brzine vjetra.
- (c) METAR i SPECI
- (1) METAR i SPECI objavljaju se u skladu sa obrascem iz Dodatka 1 ovog aneksa.
- (2) METAR je spreman za razmjenu najkasnije 5 minuta nakon stvarnog vremena osmatranja.
- (d) Informacije o vidljivosti, vidljivosti duž poletno-sletne staze, trenutnim vremenskim uvjetima i količini oblacinosti, tipu oblaka i visini baze oblaka zamjenjuju se u svim meteorološkim izvješćima izrazom "CAVOK" kada se u trenutku opažanja istodobno pojavljuju sljedeći uvjeti:
- (1) vidljivost 10 km ili više, a najniža vidljivost nije prijavljena;
- (2) nema oblaka od operativne važnosti;
- (3) nema vremenskih uvjeta značajnih za zračni promet.
- (e) Lista kriterija za pružanje lokalnih specijalnih izvješća uključuje:
- (1) one vrijednosti koje najviše odgovaraju operativnim minimumima operatora koji se koriste aerodromom;
- (2) one vrijednosti kojima se ispunjavaju drugi lokalni zahtjevi jedinica ATS i operatora;
- (3) porast temperature zraka za 2°C ili više u odnosu na one iz posljednjeg lokalnog izvješća, ili neka druga granična vrijednost prema dogovoru između pružatelja MET usluga, odgovarajuće jedinice ATS i zainteresiranih operatora;
- (4) dostupne dodatne informacije u pogledu pojave značajnih meteoroloških uvjeta u područjima prilaza i zoni penjanja;
- (5) kada se primjenjuju postupci smanjivanja buke, a srednja vrijednost brzine vjetra pri zemlji se promjenila za 5 čvorova ili više od vremena posljednjeg lokalnog izvješća, a da je pri tome srednja brzina prije i/ili poslije promjene iznosila 15 čvorova ili više;
- (6) kada se srednja vrijednost smjera vjetra pri zemlji promjenila za 60° ili više od one iz posljednjeg izvješća, a da je pri tome srednja vrijednost brzine prije i/ili poslije promjene iznosila 10 čvorova ili više; ako se srednja vrijednost brzine vjetra pri zemlji promjenila za 10 čvorova ili više od one iz posljednjeg lokalnog izvješća;
- (8) ako se srednja vrijednost brzine vjetra pri zemlji (udari) promjenila za 10 čvorova ili više od one u trenutku posljednjeg lokalnog izvješća, a da je pri tome srednja vrijednost brzine i/ili poslije promjene iznosila 15 čvorova ili više;
- (9) ako dođe do pojave, prestanka ili promjene intenziteta bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
- (i) padavina koje se lede;
- (ii) umjerene ili jake padavine, uključujući pljuskove;
- (iii) grmljavinske nepogode, sa padavinama;
- (10) ako dođe do pojave ili prestanka bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
- (f) (i) magle koja se ledi;
- (ii) grmljavinske nepogode, bez padavina;
- (11) ako se količina sloja oblaka ispod 1500 stopa (450 m) promjeni:
- (i) od manje oblacinosti (SCT) ili vedrijeg neba na djelomičnu oblacinost (BKN) ili potpunu oblaciost (OVC); ili
- (ii) sa BKN ili OVC na SCT ili manje.
- (f) Ako je tako dogovoren između pružatelja MET usluga i BHDCA, lokalna specijalna izvješća i SPECI objavljaju se uвijek kada se dođe do sljedećih promjena:
- (1) kada se vjetar promjeni tako da premašuje vrijednosti od operativne važnosti; granične vrijednosti utvrđuje pružatelj MET usluga u dogovoru s odgovarajućom jedinicom ATS i zainteresiranim operatorima, uzimajući u obzir promjene vjetra koje:
- (i) zahtijevaju promjene poletno-sletne staze u uporabi;
- (ii) pokazuju da su se komponenta leđnog vjetra i komponenta bočnog vjetra na poletno-sletnoj stazi promjenile zahvatajući vrijednosti koje predstavljaju glavna operativna ograničenja za tipični zrakoplov koji obavlja operacije na aerodromu;
- (2) kada se vidljivost povećava i mijenja na, ili u toj promjeni zahvata, jednu ili više sljedećih vrijednosti, ili kada se vidljivost smanjuje i tim smanjivanjem zahvata jednu ili više sljedećih vrijednosti:
- (i) 800, 1 500 ili 3 000 m;
- (ii) 5 000 m, u slučajevima ako se znatan broj letova obavlja u skladu s pravilima vizualnog letenja;
- (3) ako se vidljivost duž poletno-sletne staze povećava i mijenja na, ili u toj promjeni zahvata, jednu ili više sljedećih vrijednosti, ili kada se vidljivost duž poletno-sletne staze smanjuje i tim smanjivanjem zahvata jednu ili više sljedećih vrijednosti: 50 m, 175 m, 300 m, 550 m ili 800 m;
- (4) kada dođe do pojave, prestanka ili promjene intenziteta bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
- (i) olujni vjetar s prašinom;
- (ii) pješčana oluja;
- (iii) ljevkasti oblak (tornado ili pijavica);
- (5) kad dođe do pojave ili prestanka bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
- (i) prašina, pjesak ili snijeg nošeni niskim vjetrom;
- (ii) prašina, pjesak ili snijeg nošeni vjetrom;
- (iii) iznenadna oluja;
- (6) kada se visina baze najnižeg sloja oblaka količine BKN ili OVC podiže i mijenja na, ili u toj promjeni pređe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti, ili ako se visina baze najnižeg sloja oblaka količine BKN ili OVC spušta i tim spuštanjem prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti:
- (i) 100, 200, 500 ili 1000 stopa;
- (ii) 1 500 stopa, u slučajevima kada se znatan broj letova obavlja u skladu s pravilima vizualnog letenja;
- (7) ako je nebo pokriveno oblacima i vertikalna vidljivost se povećava i mijenja na, ili u toj promjeni zahvata, jednu ili više sljedećih vrijednosti, ili kada se vertikalna vidljivost smanjuje i tim smanjivanjem zahvata jednu ili više sljedećih vrijednosti: 100, 200, 500 ili 1 000 stopa;

- (8) bilo koji drugi kriterij na temelju lokalnih aerodromskih operativnih minimuma, kako je dogovoren između pružatelja MET usluga i operatora.

MET.TR.205 Izvješćivanje o meteorološkim elementima

- (a) Smjer i brzina vjetra pri zemlji
- (1) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI, smjer i brzina vjetra pri zemlji prijavljuju se koracima od 10 stupnjeva (u odnosu na stvarni sjever) odnosno 1 čvora.
 - (2) Sve osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u skalu za izvješćivanje zaokružuju se na najbliži korak te skale.
 - (3) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI:
 - (i) navode se mjerne jedinice koje se upotrebljavaju za brzinu vjetra;
 - (ii) varijacije od srednje vrijednosti smjera vjetra tijekom posljednjih 10 minuta prijavljuju se kako slijedi, ako je ukupna varijacija 60° ili više:
 - (A) kada je ukupna varijacija 60° ili više, ali manje od 180° , a brzina vjetra je 3 čvora ili više, o tim varijacijama smjera se izvješće sa dva krajnja smjera između kojih je vjetar pri zemlji varirao;
 - (B) kada je ukupna varijacija 60° ili više, ali manje od 180° , a brzina vjetra je manja od 3 čvora, o smjeru vjetra se izvješće kao varijabilnom bez srednje vrijednosti smjera vjetra;
 - (C) kada je ukupna varijacija 180° ili više, smjer vjetra se prijavljuje kao varijabilan bez srednje vrijednosti smjera vjetra;
 - (iii) varijacije srednje vrijednosti brzine vjetra (udari) tijekom posljednjih 10 minuta prijavljuju se kada maksimalna brzina vjetra premaši srednju vrijednost brzine za:
 - (A) 5 čvorova ($2,5 \text{ m/s}$) ili više, u lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima kada se primjenjuju postupci za smanjivanje buke;
 - (B) 10 čvorova (5 m/s) ili više u ostalim slučajevima;
 - (iv) kada se prijavljuje brzina vjetra manja od 1 čvora ($0,5 \text{ m/s}$), ona se navodi kao tišina;
 - (v) kada se prijavljuje brzina vjetra od 100 čvorova (50 m/s) ili više, navodi se da je veća od 99 čvorova (49 m/s);
 - (vi) kada se u skladu sa MET.TR.205(a) prijavljuju varijacije od srednje brzine vjetra (udari), prijavljuje se najveća izmjerena brzina vjetra;
 - (vii) ako se u desetominutom periodu pojave značajni diskontinuiteti u smjeru i/ili brzini vjetra, izvješće se samo o varijacijama srednje vrijednosti smjera i srednje vrijednosti brzine vjetra koje se pojavljuju poslije tih diskontinuiteta.
 - (b) Vidljivost
 - (1) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI, o vidljivosti se izvješće u koracima od 50 m kada je vidljivost manja od 800 m; u koracima od 100 m kada je 800 m ili više, ali manja od 5 km; u koracima od jednog kilometra kada je vidljivost 5 km ili više, ali manja od

- 10 km, a izvješće se kao 10 km kada je vidljivost 10 km ili više, osim kada mogu biti primjenjeni uvjeti za uporabu CAVOK.
- (2) Sve osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u tu skalu za izvješćivanje zaokružuju se na najbliži niži korak pomenute skale.
- (3) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima o vidljivosti duž poletno-sletne staze izvješće se zajedno sa jedinicama mjere koje su iste kao one korištene za vidljivost.
- (c) Vidljivost duž poletno-sletne staze (RVR)
- (1) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI:
 - (i) RVR se prijavljuje u periodima u kojima je vidljivost ili vidljivost duž poletno-sletne staze manja od 1500 m;
 - (ii) RVR se prijavljuje u koracima od 25 m ako je manja od 400 m; u koracima od 50 m ako je između 400 i 800 m i u koracima od 100 m ako je veća od 800 m.
 - (2) Osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u navedenu skalu za izvješćivanje zaokružuju se na najbliži niži korak te skale.
 - (3) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI:
 - (i) kada je RVR iznad maksimalne vrijednosti koju sustav u uporabi može utvrditi, ona se u lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima navodi kraticom "ABV", a u METAR i SPECI kraticom "P" nakon čega slijedi maksimalna vrijednost koju sustav može utvrditi;
 - (ii) kada je RVR ispod minimalne vrijednosti koju sustav u uporabi može utvrditi, ona se u lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima navodi kraticom "BLW", a u METAR i SPECI kraticom "M" nakon čega slijedi minimalna vrijednost koju sustav može utvrditi.
 - (4) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima:
 - (i) prikazuju se korištene mjerne jedinice;
 - (ii) ako se RVR osmatra samo s jedne lokacije duž poletno-sletne staze, npr. u zoni dodira, ona se uključuje bez ikakve označke lokacije;
 - (iii) ako se RVR osmatra s više od jedne lokacije duž poletno-sletne staze, prvo se navodi vrijednost koja se odnosi na zonu dodira, nakon toga vrijednosti koje se odnose na sredinu poletno-sletne staze i zaustavni kraj, a navode se i lokacije na koje se te vrijednosti odnose;
 - (iv) ako je u uporabi više od jedne poletno-sletne staze, izvješće se o dostupnim vrijednostima za RVR za svaku poletno-sletnu stazu uz navođenje poletno-sletne staze na koje se te vrijednosti odnose.
 - (d) Trenutne vremenske pojave
 - (1) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima osmotrene trenutne vremenske pojave prijavljuju se obzirom na njihovu vrstu i karakteristike, a navodi se i njihov intenzitet, prema potrebi.
 - (2) U METAR i SPECI osmotrene trenutne vremenske pojave prijavljuju se obzirom na njihovu vrstu i

- karakteristike, a navodi se i njihov intenzitet ili blizina aerodromu, prema potrebi.
- (3) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI prijavljuju se sljedeće karakteristike trenutnih vremenskih pojava, prema potrebi, pomoću odgovarajućih kratica i odgovarajućih kriterija:
- (i) Grmljavinska nepogoda (TS)
Koristi se za izvješćivanje o grmljavinskoj nepogodi sa padavinama. Ako se na aerodromu u periodu od 10 minuta prije osmatranja čuje grom ili primjeti munja, ali se na aerodromu ne osmotre padavine, kratica "TS" se koristi bez dodatnih oznaka za karakteristike pojave.
 - (ii) Zaledivanje (FZ)
Koristi se za izvješćivanje o prisustvu prehladenih vodenih kapljica ili padavina, navedeno zajedno sa vrstama trenutnih vremenskih pojava u skladu sa Dodatkom 1 ovog aneksa.
- (4) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI:
- (i) kako bi se potpuno opisali trenutni vremenski uvjeti od značaja za zrakoplovne operacije koristi se prema potrebi jedna ili više – do najviše tri – kratice za trenutne vremenske uvjete, zajedno sa oznakom karakteristike, intenziteta ili udaljenosti opisane pojave od aerodroma, kada je to odgovarajuće;
 - (ii) prvo se prijavljuje oznaka intenziteta ili udaljenosti, u ovisnosti šta je odgovarajuće, nakon čega slijede oznake karakteristike, odnosno vrsta vremenske pojave;
 - (iii) ako se osmatraju dvije različite vrste trenutnih vremenskih uvjeta, one se prijavljuju u dvije odvojene grupe, pri čemu se oznaka intenziteta ili udaljenosti odnosi na vremensku pojавu koja slijedi nakon oznake. Međutim, različite vrste padavina koje se prijavljuju u vrijeme osmatranja navode se kao jedna grupa, pri čemu se na prvom mjestu navodi dominantna vrsta padavina, a prije toga se navodi samo jedna oznaka intenziteta koja se odnosi na intenzitet ukupnih padavina.
- (e) Oblačnost
- (1) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI visina baze oblaka prijavljuje se u koracima od 100 stopa (30 m) sve do 10 000 stopa (3 000 m) i u koracima od 1 000 stopa (300 m) iznad 10 000 stopa (3 000 m).
 - (2) Osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u definiranu skalu za izvješćivanje zaokružuju se na najbliži niži korak te skale.
 - (3) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima:
 - (i) navode se mjerne jedinice koje se upotrebljavaju za visinu baze oblaka i vertikalnu vidljivost;
 - (ii) kada je u uporabi više od jedne poletno-sletne staze, a visine baza oblaka se utvrdjuju instrumentalno za svaku od tih poletno-sletnih staza, izvješćuje se o dostupnim visinama baza oblaka za svaku od njih, uz navođenje odgovarajuće poletno-sletne staze na koju se svaka od tih vrijednosti odnosi.
- (f) Temperatura zraka i temperatura točke rose
- (1) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI temperatura zraka i temperatura točke rose prijavljuju se u cijelim stupnjevima Celzijusa.
- (2) One osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u definiranu skalu za izvješćivanje zaokružuju se na najbliži cijeli Celzijusov stupanj, pri čemu se osmotrene vrijednosti koje uključuju 0,5° zaokružuju na prvi sljedeći viši Celzijusov stupanj.
- (3) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima, METAR i SPECI označava se temperatura ispod 0°C.
- (g) Atmosferski tlak
- (1) U redovitim lokalnim i specijalnim izvješćima, METAR i SPECI QNH i QFE računaju se u desetim dijelovima hektopaskala i prijavljuju se u koracima cijelih vrijednosti hektopaskala koristeći četiri cifre. Sve osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju navedenu skalu za izvješćivanje zaokružuju se na najbliži nižu cijelu vrijednost hektopaskala.
 - (2) U lokalnim redovitim i lokalnim specijalnim izvješćima:
 - (i) navodi se QNH;
 - (ii) QFE se navodi na zahtjev korisnika ili redovito, ako je tako lokalno dogovorenno između pružatelja MET usluga, ATS jedinice i zainteresiranih operatora zrakoplova;
 - (iii) navode se mjerne jedinice koje se koriste za vrijednosti QNH i QFE;
 - (iv) ako se vrijednosti QFE zahtijevaju za više od jedne poletno-sletne staze, zahtijevane vrijednosti QFE navode se za svaku poletno-sletnu stazu, a navode se i poletno-sletne staze na koje se te vrijednosti odnose. - (4) U METAR i SPECI navode se samo vrijednosti QNH.

MET.TR.210 Osmatranje meteoroloških elemenata

Meteorološki elementi koji se osmatraju i/ili mjeru sa utvrđenom točnošću i šalju automatskim ili poluautomatskim sustavom za meteorološka osmatranja su:

(a) Smjer i brzina vjetra pri zemlji

Mjeri se srednja vrijednost smjera i srednja vrijednost brzine vjetra pri zemlji, kao i značajne varijacije smjera i brzine vjetra (udari) te se prijavljuju u stupnjevima stvarnog sjevera, odnosno čvorovima.

(1) Lokacija instrumenata

Meteorološki instrument koji se koristi za mjerjenje smjera i brzine vjetra pri zemlji bit će postavljen na takav način da pruža podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerena zahtijevaju.

(2) Prikaz podataka

U meteorološkoj postaji nalaze se ekrani na kojima se prikazuju podaci sa svakog senzora za vjetar pri zemlji. Ti se ekrani u meteorološkoj postaji i u jedinicama operativnih usluga u zračnom prometu odnose na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, ekrani su jasno označeni kako bi se odredilo koju poletno-sletnu stazu i dio poletno-sletne staze svaki senzor prati.

(3) Usrednjavanje

Period usrednjavanja za osmatranja vjetra pri zemlji je:

- (i) Dva minuta za lokalna redovita i lokalna specijalna izvješća i prikaze vjetra u ATS jedinicama;
- (ii) 10 minuta za METAR i SPECI, osim što se, kada desetominutni interval uključuje znatne

- nepravilnosti smjera i/ili brzine vjetra, za izračunavanje srednje vrijednosti koriste samo podaci poslije te nepravilnosti; stoga se vremenski interval u tim okolnostima odgovarajuće skraćuje.
- (b) Vidljivost
- (1) Vidljivost se mjeri ili osmatra i prikazuje u metrima ili kilometrima.
 - (2) Lokacija instrumenata
Meteorološki instrument koji se koristi za mjerjenje vidljivosti smješten je na takav način da daje podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerena zahtijevaju.
 - (3) Prikaz podataka
Ako se za mjerjenje vidljivosti upotrebljavaju instrumentalni sustavi, u meteorološkoj postaji nalaze se ekrani na kojima se prikazuju podaci sa svakog senzora. Ti se ekrani u meteorološkoj postaji i u jedinicama operativnih usluga u zračnom prometu odnose na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, ekrani su jasno označeni kako bi se odredilo koje područje svaki senzor prati.
 - (4) Usrednjavanje
Period usrednjavanja je 10 minuta za METAR, osim što se, kada 10-minutni period koje neposredno prethodi očekivanju uključuje znatno kolebanje vidljivosti, za izračunavanje srednje vrijednosti koriste samo podaci nakon te nepravilnosti.
- (c) Vidljivost duž poletno-sletne staze (RVR)
- (1) RVR se prijavljuje u metrima.
 - (2) Lokacija instrumenata
Meteorološki instrument koji se koristi za ocenjivanje RVR je smješten na takav način da pruža podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta očekivanja zahtijevaju.
 - (3) Instrumentalni sustavi
Za ocenjivanje RVR na poletno-sletnim stazama namijenjenima operacijama instrumentalnog prilaza i slijetanja kategorija II i III te operacijama instrumentalnog prilaza i slijetanja kategorije I, kada tako odredi BHDCA, upotrebljavaju se instrumentalni sustavi koji se temelje na transmisometrima ili mjerenu razlaganje svjetlosti u smjeru ulazne zrake (*forward-scatter*).
 - (4) Prikaz podataka
Ako se RVR utvrđuje instrumentalnim sustavima, jedan ili više ekrana, ako se zahtijeva, je smješten u meteorološkoj postaji. Ti se ekrani u meteorološkoj postaji i u jedinicama ATS odnose na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, ekrani su jasno označeni kako bi se odredilo koju poletno-sletnu stazu i dio poletno-sletne staze svaki senzor prati.
 - (5) Usrednjavanje
 - (i) Kada se za ocenjivanje RVR upotrebljavaju instrumentalni sustavi, njihovi podaci se ažuriraju barem svakih 60 sekundi kako bi se omogućilo pružanje aktualnih i reprezentativnih vrijednosti.
 - (ii) Period usrednjavanja za vrijednosti RVR je:
 - (A) jedna minuta za lokalna rutinska i posebna izvješća i za prikaze RVR u jedinicama ATS;
 - (B) 10 minuta za METAR i SPECI, osim što se, kada 10-minutno razdoblje koje neposredno prethodi očekivanju uključuje znatno kolebanje vrijednosti RVR, za izračunavanje srednjih vrijednosti koriste samo vrijednosti nakon te nepravilnosti.
- (d) Trenutne vremenske pojave
- (1) Kao minimum prijavljuju se sljedeće trenutne vremenske pojave: kiša, slaba kiša, snijeg i padavine koje se lede, uključujući njihov intenzitet, sumaglica, izmaglica, magla, magla koja se ledi i grmljavinske oluje, uključujući grmljavinske oluje u blizini.
 - (2) Lokacija
Meteorološki instrument koji se koristi za mjerjenje vremenskih uvjeta na aerodromu i u njegovoj blizini je smješten na takav način da pruža podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerena zahtijevaju.
- (e) Oblačnost
- (1) Količina oblačnosti, vrsta oblaka i visina baze oblaka opažaju se i prijavljuju prema potrebi radi opisivanja oblaka od operativne važnosti. Kada je nebo pokriveno oblacima i kada je vertikalna vidljivost izmjerena, opaža se i prijavljuje ona umjesto količine oblačnosti, vrste oblaka i visine baze oblaka. Visina baze oblaka i vertikalna vidljivost prijavljuju se u stopama.
 - (2) Lokacija
Meteorološki instrument kojim se koristi za mjerjenje količine i visine oblačnosti je smješten na takav način da pruža podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerena zahtijevaju.
 - (3) Prikaz
Kada se za mjerjenje visine baze oblaka upotrebljava automatska oprema, u meteorološkoj postaji se nalazi najmanje jedan ecran. Ti se ekrani/monitori u meteorološkoj postaji i u jedinicama operativnih usluga u zračnom prometu će se odnositi na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, ekrani/monitori će biti jasno označeni kako bi se odredilo koje područje svaki senzor prati.
 - (4) Referentna razina
 - (i) Visina baze oblaka prijavljuje se u odnosu na nadmorskiju visinu aerodroma.
 - (ii) Kada je nadmorska visina praga poletno-sletne staze za precizno prilaženje u uporabi 50 stopa (15 m) ili više ispod nadmorske visine aerodroma, uspostavljuju se lokalni mehanizmi kojima će se visine baza oblaka koje se prijavljuju zrakoplovima u dolasku odnositi na nadmorskiju visinu praga.
 - (iii) U slučaju izvješća sa dislociranim strukturama, visina baze oblaka daje se iznad srednje vrijednosti razine mora.
- (f) Temperatura zraka i temperatura točke rose
- (1) Temperatura zraka i temperatura točke rose mjeri se, prikazuje i prijavljuje u stupnjevima Celzijusa.
 - (2) Kada se za mjerjenje temperatura zraka i temperatura točke rose upotrebljava automatska oprema, ekrani/monitori na kojima se one prikazuju nalaze se u meteorološkoj postaji. Ekrani/monitori u meteorološkoj postaji i u jedinicama operativnih usluga u zračnom prometu odnose se na iste senzore.
- (g) Atmosferski tlak
- (1) Atmosferski tlak se mjeri, a vrijednosti QNH i QFE se izračunavaju i prijavljuju u hektopaskalima.
 - (2) Prikaz
 - (i) Kada se za mjerjenje atmosferskog tlaka upotrebljava automatska oprema, ecran/monitor sa prikazom QNH i, ako se

- zahtijeva u skladu sa MET.TR.205(g)(3)(ii), QFE, koji se odnose na barometar, nalaze se u meteorološkoj postaji, a njima odgovarajući ekran/monitor u odgovarajućim jedinicama operativnih usluga u zračnom prometu.
- (ii) Ako se vrijednosti QFE prikazuju za više od jedne poletno-sletne staze, ti ekrani/monitori bit će jasno označeni kako bi se odredilo na koju se poletno-sletnu stazu prikazana vrijednost QFE odnosi.

- (3) Referentna razina
Za računanje QFE upotrebljava se referentna razina.

Poglavlje 2 – Tehnički zahtjevi za aerodromske meteorološke biroe

MET.TR.220 Aerodromske prognoze

- (a) Aerodromske prognoze i njihove izmjene objavljaju se kao TAF i uključuju, sljedećim redoslijedom:
- (1) oznaku vrste prognoze;
 - (2) lokacijski indikator;
 - (3) vrijeme objavljivanja prognoze;
 - (4) oznaku prognoze koja nedostaje, kada je primjenjivo;
 - (5) datum i period važenja prognoze;
 - (6) oznaku poništene prognoze, kada je primjenjivo;
 - (7) vjetar pri zemlji;
 - (8) vidljivost;
 - (9) vremenske uvjete;
 - (10) oblačnost;
 - (11) očekivane značajne promjene jednog ili više tih elemenata tijekom perioda važenja.
- (b) TAF se objavljuje u skladu sa obrascem iz Dodatka 3 ovog aneksa.
- (c) Period važenja rutinskog TAF traje 9 ili 24 ili 30 sati, osim ako BHDCA nije drugačije propisala, uzimajući u obzir zahtjeve prometa na aerodromima koji rade kraće od 9 sati.
- (d) TAF se podnosi za prijenos najviše sat vremena od početka perioda važenja.
- (e) Meteorološki elementi uključeni u TAF su:
- (1) Vjetar pri zemlji
 - (i) Kod prognoziranja vjetra pri zemlji navodi se njegov očekivani prevladavajući smjer.
 - (ii) Kada nije moguće prognozirati prevladavajući smjer vjetra pri zemlji zbog njegove očekivane varijabilnosti, prognozirani smjer vjetra navodi se kao varijabla kraticom "VRB".
 - (iii) Kada je prognozirana brzina vjetra manja od 1 čvora (0,5 m/s), prognozirana brzina vjetra navodi se kao tišina.
 - (iv) Kada je prognozirana najveća brzina vjetra veća od prognozirane srednje vrijednosti brzine vjetra za 10 čvorova (5 m/s) ili više, navodi se prognozirana najveća brzina vjetra.
 - (v) Kada je prognozirana brzina vjetra 100 čvorova (50 m/s) ili više, navodi se da je veća od 99 čvorova (49 m/s).
 - (2) Vidljivost
 - (i) Kada je prognozirana vidljivost manja od 800 m, izražava se u koracima od 50 m. Kada je prognozirana vidljivost 800 m ili više, ali manja od 5 km, izražava se u koracima od 100 m. Kada je prognozirana vidljivost 5 km ili više, ali manja od 10 km, izražava se u koracima od kilometra. Kada je prognozirana vidljivost 10 km ili više, ona se izražava kao 10 km, osim kada se prognozira primjena uvjeta

- CAVOK. Prognozira se preovladavajuća vidljivost.
- (ii) Kada se prognozira da će vidljivost varirati u raznim smjerovima, a preovladavajuća vidljivost ne može se prognozirati, daje se najmanja prognozirana vidljivost.
- (3) Vremenske pojave
- (i) Ako se na aerodromu očekuje njihova pojava, prognoziraju se jedna ili više, sve do najviše tri sljedeće vremenske pojave ili njihove kombinacije, zajedno sa njihovim karakteristikama i, kada je to odgovarajuće, intenzitetom:
- (A) padavine koje se lede;
 - (B) magla koja se ledi;
 - (C) umjerene ili obilne padavine (uključujući pljuskove);
 - (D) prašina, pjesak ili snijeg nošeni niskim vjetrom;
 - (E) prašina, pjesak ili snijeg nošeni vjetrom;
 - (F) olujni vjetar s prašinom;
 - (G) pješčana oluja;
 - (H) grmljavinska oluja (sa ili bez padavina);
 - (I) iznenadna oluja;
 - (J) ljevkasti oblak (tornado ili pijavica);
 - (K) druge vremenske pojave, kako je aerodromski meteorološki biro dogovorio sa jedinicama ATS i predmetnim operatorima.
- (ii) Očekivani završetak tih pojava označava se kraticom "NSW".
- (4) Oblačnost
- (i) Količina oblačnosti prognozira se kraticama "FEW", "SCT", "BKN" ili "OVC", prema potrebi. Kada se očekuje da će nebo ostati ili postati pokriveno oblacima, a oblaci se ne mogu prognozirati i informacije o vertikalnoj vidljivosti dostupne su na aerodromu, prognozira se vertikalna vidljivost u obliku "VV" nakon čega slijedi prognozirana vrijednost vertikalne vidljivosti.
- (ii) Kada se prognozira nekoliko slojeva ili nakupina oblaka, njihova količina i visina baze uključuju se sljedećim redom:
- (A) najniži sloj ili nakupina bez obzira na količinu prognozira se kao FEW, SCT, BKN ili OVC, u ovisnosti od toga što je odgovarajuće;
 - (B) sljedeći sloj ili nakupina koji pokrivaju više od 2/8 prognoziraju se kao SCT, BKN ili OVC, u ovisnosti od toga što je odgovarajuće;
 - (C) sljedeći viši sloj ili nakupina koji pokrivaju više od 4/8 prognoziraju se kao CKN ili OVC, u ovisnosti od toga što je odgovarajuće;
 - (D) kumulonimbusi i ili vertikalno razvijeni kumulusi, uvijek kada su prognozirani, a nisu još navedeni pod (A) do (C).
- (iii) Informacije o oblačnosti ograničene su na oblake od operativne važnosti; kada nisu prognozirani oblaci od operativne važnosti i "CAVOK" nije primjeren, upotrebljava se kratica "NSC".
- (d) Uporaba grupa promjena

- (1) Kriteriji koji se upotrebljavaju za uključivanje grupa promjena u TAF ili za izmjenu TAF temelje se na nekoj od sljedećih vremenskih pojava ili njihovih kombinacija, za koje se prognozira njihov početak, kraj ili promjena intenziteta:
 - (i) magla koja se ledi;
 - (ii) padavine koje se lede;
 - (iii) umjerene ili obilne padavine (uključujući pljuskove);
 - (iv) grmljavinska oluja;
 - (v) olujni vjetar s prašinom;
 - (vi) pješčana oluja.
- (2) Kada se zahtijeva navođenje promjene bilo kojeg od elemenata navedenog pod (a), navode se oznake promjene "BECMG" ili "TEMPO" nakon čega slijedi vremenski period tijekom kojeg se očekuje ta promjena. Vremenski period navodi se u obliku početka i završetka perioda u cijelim satima UTC. Nakon oznake promjene navode se samo oni elementi za koje se očekuje značajna promjena. Međutim, u slučaju značajnih promjena u pogledu oblaka navode se sve grupe oblaka, uključujući slojeve ili naslage za koje se promjena ne očekuje. U slučaju značajne promjene vidljivosti, ujedno se navodi pojava koja utječe na smanjivanje vidljivosti. Kada se ne očekuje nikakva promjena, to se označava izrazom "NOSIG".
- (3) Za opis promjena kod kojih se očekuje da će meteorološki uvjeti dostići ili prekoračiti utvrđene granične vrijednosti redovitom ili izvanrednom učestalošću i u neutvrđeno vrijeme tijekom tog perioda, upotrebljava se oznaka promjene "BECMG" i povezane vremenske grupe. Taj vremenski period nije duži od četiri sata.
- (4) Oznaka promjene "TEMPO" i povezana vremenska grupa upotrebljavaju se za opisivanje očekivanih učestalih ili neučestalih privremenih kolebanja meteoroloških uvjeta koji dostižu ili prekoračuju utvrđene granične vrijednosti i traju kraće od jednog sata kod svake njihove pojave te, zajedno, obuhvataju manje od polovine perioda prognoze tijekom kojeg se ta kolebanja očekuju. Kada se očekuje da će privremena kolebanja trajati jedan sat ili više, u skladu sa navedenim pod (3) upotrebljava se grupa promjena "BECMG", ili bi se period važenja trebao podijeliti na manje dijelove u skladu sa navedenim pod (5).
- (5) Kada se očekuje da će promjena jedne grupe prevladavajućih vremenskih uvjeta biti značajna i više ili manje potpuna promjena u drugu grupu uvjeta, period važenja dijeli se u manje samostalne periode uporabom kratice "FM" nakon koje odmah slijedi šestocifrena vremenska grupa u danima, satima i minutama UTC kojom se označava vrijeme očekivanih promjena. Podijeljeni period nakon kratice "FM" je samostalan i svim predviđeni uvjeti dati prije kratice bit će zamijenjeni onima koji slijede nakon kratice.
- (e) Vjerojatnost pojave neke alternativne vrijednosti elementa ili elemenata prognoze uključuje se kada je:
 - (1) vjerojatnoća postojanja alternativnih meteoroloških uvjeta tijekom određenog vremenskog perioda prognoze 30% ili 40%; ili
 - (2) vjerojatnoća privremenih kolebanja meteoroloških uvjeta tijekom određenog vremenskog perioda prognoze 30% ili 40%.

To se označava u TAF uporabom kratice "PROB" nakon čega slijedi vjerojatnoća u desetim dijelovima postotka i, u slučaju iz navedenog pod (1), vremenski period tijekom kojeg se očekuje da će te vrijednosti vrijediti, ili u slučaju iz navedenog

pod (2), uporabom kratice "PROB" nakon čega slijedi vjerojatnoća u desetim dijelovima postotka, oznaka promjene "TEMPO" i povezana vremenska grupa.

MET.TR.225 Prognoze za slijetanje

- (a) TREND prognoze objavljaju se u skladu sa Dodatkom 1 ovog anksa.
- (a) Jedinice i skale vrijednosti koje se upotrebljavaju u TREND prognozi iste su kao i one iz izvješća kojem se ona dodaje.
- (c) TREND prognoza ukazuje na značajne promjene u pogledu jednog ili više elemenata: vjetra pri zemlji, vidljivosti, vremenskih pojava i oblaci. Navode se samo oni elementi za koje se očekuje značajna promjena. Međutim, u slučaju značajnih promjena u pogledu oblaka navode se sve grupe oblaka, uključujući slojeve ili naslage za koje se promjena ne očekuje. U slučaju značajne promjene vidljivosti, ujedno se navodi pojava koja utječe na smanjivanje vidljivosti. Kada se ne očekuje nikakva promjena, to se označava izrazom "NOSIG".
 - (1) Vjetar pri zemlji
TREND prognozom ukazuje se na promjene vjetra pri zemlji koje uključuju:
 - (i) promjenu srednje vrijednosti smjera vjetra od 60° ili više, pri čemu je srednja vrijednost brzine prije i/ili nakon promjene 10 čvorova (5 m/s) ili više;
 - (ii) promjenu srednje vrijednosti brzine vjetra od 10 čvorova (5 m/s) ili više;
 - (iii) promjene vjetra kojima se zahvataju vrijednosti od operativne važnosti.
 - (2) Vidljivost
 - (i) Kada se očekuje da se vidljivost poveća i promjeni, ili da u toj promjeni zahvati, jednu ili više sljedećih vrijednosti, ili kada se očekuje da se vidljivost smanji i da tim smanjivanjem zahvati jednu ili više sljedećih vrijednosti: 150, 350, 600, 800, 1 500 ili 3 000 m, TREND prognozom ukazuje se na tu promjenu.
 - (ii) Kada se znatan broj letova provodi u skladu sa pravilima vizualnog letenja, prognozom se dodatno ukazuje na promjene vidljivosti na, ili one koje zahvate, 5000 m.
 - (iii) U TREND prognozama dodatim METAR i SPECI vidljivost se odnosi na prognoziranu prevladavajuću vidljivost.
 - (3) Vremenske pojave
 - (i) TREND prognoza ukazuje na očekivanu pojavu, prestanak ili promjenu intenziteta bilo koje od sljedećih vremenskih pojava ili njihovih kombinacija:
 - (A) padavine koje se lede;
 - (B) umjerene ili obilne padavine, uključujući pljuskove;
 - (C) grmljavinska oluja, s padavinama;
 - (D) olujni vjetar s prašinom;
 - (E) pješčana oluja;
 - (F) druge vremenske pojave, kako je aerodromski meteorološki biro dogovorio s jedinicama ATS i predmetnim operatorima.
 - (ii) TREND prognoza ukazuje na očekivanu pojavu ili prestanak bilo koje od sljedećih vremenskih pojava ili njihovih kombinacija:
 - (A) magla koja se ledi;
 - (B) prašina, pijesak ili snijeg nošeni niskim vjetrom;

- (C) prašina, pjesak ili snijeg nošeni vjetrom;
(D) grmljavinska oluja (bez padavina);
(E) iznenadna oluja;
(F) ljevkasti oblak (tornado ili pijavica).
- (iii) Ukupni broj prijavljenih pojava navedenih pod (i) i (ii) ne može biti veći od tri.
- (iv) Očekivani završetak tih vremenskih pojava označava se kraticom "NSW".
- (4) Oblačnost
- (i) Kada se očekuje da će se visina baze sloja oblaka razmjera BKN ili OVC podići i promjeniti na, ili da će u tom podizanju zahvatiti, jednu ili više sljedećih vrijednosti, ili kada se očekuje da će se visina baze oblaka razmjera BKN ili OVC spustiti i da će tim spuštanjem zahvatiti jednu ili više sljedećih vrijednosti: 100, 200, 500, 1 000 i 1 500 stopa (30, 60, 150, 300 i 450 m), TREND prognozom ukazuje se na tu promjenu.
- (ii) Kada je visina baze sloja oblaka ispod, ili se očekuje da će se spustiti ispod ili podići iznad 1500 stopa (450 m), TREND prognozom ujedno se ukazuje na promjene u količini oblačnosti povećavanjem sa FEW ili SCT na BKN ili OVC, ili smanjivanjem sa BKN ili OVC na FEW ili SCT.
- (iii) Kada nisu prognozirani oblaci od operativne važnosti i "CAVOK" nije primjereno, upotrebljava se kratica "NSC".
- (5) Vertikalna vidljivost
- Kada se očekuje da nebo ostane ili postane pokriveno oblacima, a na aerodromu su dostupna opažanja vertikalne vidljivosti i prognozira se poboljšanje vertikalne vidljivosti i njegova promjena na jednu ili više sljedećih vrijednosti, ili se prognozira promjena kojom se te vrijednosti zahvataju, ili kada se prognozira smanjivanje vertikalne vidljivosti i njeno zahvatjanje jedne ili više sljedećih vrijednosti: 100, 200, 500 ili 1 000 stopa (30, 60, 150 ili 300 m), TREND prognozom ukazuje se na te promjene.
- (6) Dodatni kriteriji
- Aerodromski meteorološki biro i korisnici mogu se dogovoriti o dodatnim kriterijima koji će se primjenjivati, na temelju lokalnih operativnih minimuma aerodroma.
- (7) Uporaba grupa promjena
- (i) Kada se očekuje promjena, TREND prognoza počinje jednom od oznaka promjena, "BECMG" ili "TEMPO".
- (ii) Za opis promjena u prognozi kod kojih se očekuje da će meteorološki uvjeti docići ili prekoračiti utvrđene vrijednosti redovitom ili izvanrednom učestalošću upotrebljava se oznaka promjene "BECMG". Period za koji, ili vrijeme za koje, se ta promjena prognozira označava se kraticama "FM", "TL" ili "AT", u ovisnosti od toga koja je odgovarajuća, pri čemu nakon svake od njih slijedi vremenska grupa u satima i minutama.
- (iii) Oznaka promjene "TEMPO" upotrebljava se za opisivanje prognoziranih privremenih kolebanja meteoroloških uvjeta koji dostižu ili prekoračuju utvrđene vrijednosti i traju kraće od jednog sata kod svake njihove pojave te, zajedno, obuhvataju manje od polovine perioda za koje su ta kolebanja prognozirana. Period za koji su ta privremena kolebanja prognozirana

označava se kraticama "FM" i/ili "TL", u ovisnosti od toga koja je odgovarajuća, pri čemu nakon svake od njih slijedi vremenska grupa u satima i minutama.

- (8) Uporaba oznake vjerojatnoće

Oznaka "PROB" ne upotrebljava se u TREND prognozi.

MET.TR.230 Prognoze za polijetanje

- (a) Prognoza za polijetanje odnosi se na utvrđeni vremenski period i sadrži informacije o očekivanim uvjetima iznad kompleksa poletno-sletnih staza obzirom na smjer i brzinu vjetra pri zemlji te sve njihove varijacije, temperaturu, tlak i sve druge elemente prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i operatora.
- (b) Redoslijed elemenata i pojmove, jedinica i skala vrijednosti koji se upotrebljavaju u prognozama za polijetanje je isti kao i u izvješćima za isti aerodrom.

MET.TR.235 Aerodromska upozorenja i upozorenja i uzbune zbog smicanja vjetra

- (a) Upozorenja na smicanje objavljaju se u skladu sa obrascem iz Dodatka 4 ovog aneksa.
- (b) Redni broj iz obrasca iz Dodatka 4 ovog aneksa odgovara broju upozorenja na smicanje vjetra objavljenih za aerodrom od 00:01 UTC za predmetni dan.
- (c) Upozorenja na smicanje vjetra sadržavaju sažete i ažurne informacije u pogledu opaženog postojanja smicanja vjetra koje uključuju promjene čeonog/leđnog vjetra od 15 čvorova (7,5 m/s) ili više koje mogu štetno utjecati na zrakoplov na putanji završnog prilaza ili početnog polijetanja i na zrakoplov na poletno-sletnoj stazi tijekom usporavanja/rulanja kod slijetanja ili tijekom zaleta pri polijetanju.
- (d) Uzbunjivanje zbog smicanja vjetra, ako je moguće, odnosi se na pojedine dijelove poletno-sletne staze i udaljenosti duž prilazne putanje ili putanje polijetanja, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa, odgovarajućih jedinica ATS i predmetnih operatora.

Poglavlje 3 – Tehnički zahtjevi za biro meteorološkog budjenja MET.TR.250 SIGMET

- (a) SIGMET se objavljuje u skladu sa obrascem iz Dodatka 5 ovog aneksa.
- (b) Postoje tri vrste SIGMET:
- (1) SIGMET za vremenske pojave na ruti koje nisu vulkanski pepeo ni tropski cikloni;
 - (2) SIGMET za vulkanski pepeo;
 - (3) SIGMET za tropске ciklone;
- (c) Redni broj SIGMET sastoji se od tri znaka, to jest jednog slova i dva broja.
- (d) U SIGMET se navodi samo jedna pojava iz Dodatka 5 ovog aneksa, pri čemu se za tropске ciklone upotrebljavaju odgovarajuće kratice i pripadajuća granična vrijednost brzine vjetra pri zemlji od 34 čvora (17 m/s) ili više.
- (e) SIGMET u pogledu grmljavinskih oluja ili tropskih ciklona ne uključuje upućivanja na povezanu turbulenciju i zaledivanje.

MET.TR.255 AIRMET

- (a) AIRMET se objavljuje u skladu sa obrascem iz Dodatka 5 ovog aneksa.
- (b) Redni broj iz obrasca iz Dodatka 5 ovog aneksa odgovara broju AIRMET objavljenog za oblast informiranja u letu od 00:01 UTC na predmetni dan.
- (c) U poruci AIRMET navodi se samo jedna pojava iz Dodatka 5 ovog aneksa, pri čemu se upotrebljavaju odgovarajuće kratice i sljedeće granične vrijednosti, kada je ta pojava

- ispod razine leta 100, ili ispod razine leta 150 u planinskim područjima, ili više, kada je potrebno:
- (1) brzina raširenog vjetra pri zemlji iznad 30 čvorova (15 m/s) sa odgovarajućim smjerom i jedinicama;
 - (2) velika područja zahvaćena smanjenjem vidljivosti na manje od 5 000 m, uključujući vremensku pojavu koja uzrokuje to smanjenje vidljivosti;
 - (3) velika područja djelomične ili potpune oblacičnosti ako je visina baze oblaka niža od 1000 stopa (300 m) iznad zemlje.
- (d) AIRMET u pogledu grmljavinskih oluja ili kumulonimbusa ne uključuje upućivanja na povezane turbulencije i zaledivanje.

MET.TR.260 Područna prognoza vremenskih pojava za letove na malim visinama

- (a) Kada se za područne prognoze za letove na malim visinama upotrebljava oblik karte, prognoza za vjetar u gornjim zračnim prostorima i temperaturu zraka u gornjim zračnim prostorima objavljuje se za točke razmagnute najviše 300 nautičkih milja i za, minimalno, sljedeće apsolutne visine: 2 000, 5 000 i 10 000 stopa (600, 1 500 i 3 000 m) i 15 000 stopa (4 500 m) u planinskim područjima. Objavljivanje prognoza za vjetar u gornjim zračnim prostorima i temperaturu zraka u gornjim zračnim prostorima na apsolutnoj visini od 2 000 stopa (600 m) može biti uvjetovano lokalnim geografskim karakteristikama, kako utvrdi BHDC.
- (b) Kada se za oblasne prognoze za letove na manjim visinama upotrebljava oblik karte, prognoza pojave SIGWX objavljuje se kao prognoza SIGWX za manje visine za razine leta do 100, ili do razine leta 150 u planinskim područjima, ili više prema potrebi. Prognoze SIGWX za manje visine uključuju:
- (1) sljedeće pojave koje opravdavaju objavljivanje SIGMET: jako zaledivanje, jake turbulencije, slabo pregledni i česti kumulonimbi i grmljavinske oluje, kumulonimbi i grmljavinske oluje koji su unutar oblaka ili se pojavljuju u olujnom pojasu, pješčane oluje, olujni vjetar sa prašinom, vulkanske erupcije i ispuštanje radioaktivnih materija u atmosferu, i za koje se očekuje da će imati utjecaja na letove na manjim visinama;
 - (2) sljedeće elemente u područnim prognozama vremenskih pojava za letove na malim visinama: vjetar pri zemlji, prizemna vidljivost, značajne vremenske pojave, zatamnjene planine oblacima, oblacičnost, zaledivanje, turbulencija, planinski val i visina izoterme 0 stupnjeva Celzijusa.
- (s) Kada je BHDC utvrdila da gustoća prometnih operacija ispod razine leta 100, ili do razine leta 150 u planinskim područjima, ili više kada je potrebno, opravdava objavljivanje AIRMET, u kombinaciji sa područnim prognozama vremenskih pojava za letove na malim visinama, objavljaju se oblasne prognoze kojima se obuhvata sloj između zemlje i razine leta 100, ili do razine leta 150 u planinskim oblastima, ili više kada je potrebno i koje sadrže informacije o vremenskim pojavama na rutama koje su opasne za letove na manjim visinama.

Poglavlje 4 – Tehnički zahtjevi za savjetodavne centre za praćenje vulkanskog pepela (VAAC)

MET.TR.265 Odgovornosti savjetodavnog centra za praćenje vulkanskog pepela (VAAC)

Savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu objavljaju se skraćenim jednostavnim jezikom i u skladu sa obrascem iz

Dodatka 6 ovog aneksa. Kada nisu dostupne kratice, upotrebljava se najmanje moguće teksta na jednostavnom engleskom jeziku.

Poglavlje 5 – Tehnički zahtjevi za savjetodavne centre za praćenje tropskih ciklona (TCAC)

MET.TR.270 Odgovornosti savjetodavnog centra za praćenje tropskih ciklona

Savjetodavne informacije o tropskim ciklonama objavljaju se u skladu sa obrascem iz Dodatka 7 ovog aneksa za tropske ciklone kada se očekuje da se najveća 10-minutna srednja vrijednost brzine vjetra pri zemlji dostići ili prekoračiti 34 čvora u periodu koji je obuhvaćen savjetodavnim informacijama.

Poglavlje 6 – Tehnički zahtjevi za svjetske prognostičke centre (WAFC)

MET.TR.275 Odgovornosti svjetskog prognostičkog centra

- (a) WAFC, u svrhu davanja globalnih prognoza u obliku mreže i prognoza značajnih vremenskih pojava, upotrebljavaju određene meteorološke podatke u obliku vrijednosti na točkama mreže.
- (b) Kod globalnih prognoza u obliku mreže, WAFC:
- (1) pripremaju prognoze za:
 - (i) vjetar u gornjem zračnom prostoru;
 - (ii) temperaturu zraka u gornjim zračnim prostorima;
 - (iii) vlagu;
 - (iv) smjer, brzinu i razinu leta najsnažnijeg vjetra;
 - (v) razinu leta i temperaturu tropopauze;
 - (vi) oblasti kumulonimbusa;
 - (vii) zaledivanje;
 - (viii) turbulencije;
 - (ix) geopotencijalnu apsolutnu visinu razine leta, četiri puta dnevno, a one vrijede za utvrđena važeća vremena 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33 i 36 sati nakon vremena (00:00, 06:00, 12:00 i 18:00 UTC) sinoptičkih podataka na kojima su se te prognoze temeljile;
 - (2) objavljaju prognoze redoslijedom iz navedenog pod:
 - (1) i dovršavaju njihovo širenje čim je to tehnički izvodljivo, ali najkasnije 5 sati nakon standardnog vremena opažanja;
 - (3) pružaju prognoze za točke pravilne mreže, pri čemu te prognoze sadrže:
 - (i) podatke o vjetru za razine leta 50 (850 hPa), 80 (750 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 210 (450 hPa), 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 320 (275 hPa), 340 (250 hPa), 360 (225 hPa), 390 (200 hPa), 410 (175 hPa), 450 (150 hPa), 480 (125 hPa) i 530 (100 hPa) sa horizontalnom rezolucijom od 1,25° geografske širine i geografske duljine;
 - (ii) podatke o temperaturi za razine leta 50 (850 hPa), 80 (750 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 210 (450 hPa), 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 320 (275 hPa), 340 (250 hPa), 360 (225 hPa), 390 (200 hPa), 410 (175 hPa), 450 (150 hPa), 480 (125 hPa) i 530 (100 hPa) sa horizontalnom rezolucijom od 1,25° geografske širine i geografske duljine;
 - (iii) podatke o vlazi za razine leta 50 (850 hPa), 80 (750 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa) i 180 (500 hPa) sa horizontalnom rezolucijom od 1,25° geografske širine i geografske duljine;
 - (iv) podatke geopotencijalne apsolutne visine za razine leta 50 (850 hPa), 80 (750 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 210

- (450 hPa), 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 320 (275 hPa), 340 (250 hPa), 360 (225 hPa), 390 (200 hPa), 410 (175 hPa), 450 (150 hPa), 480 (125 hPa) i 530 (100 hPa) sa horizontalnom rezolucijom od $1,25^\circ$ geografske širine i geografske duljine; smjer, brzinu i razinu leta najsnažnijeg vjetra sa horizontalnom rezolucijom od $1,25^\circ$ geografske širine i geografske duljine;
- (vi) razinu leta i temperaturu tropopauze sa horizontalnom rezolucijom od $1,25^\circ$ geografske širine i duljine;
 - (vii) zaledivanje za slojeve sa središtem na razinama leta 60 (800 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 240 (400 hPa) i 300 (300 hPa) sa horizontalnom rezolucijom od $0,25^\circ$ geografske širine i geografske duljine;
 - (viii) turbulencije za slojeve sa središtem na razinama leta 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 340 (250 hPa), 390 (200 hPa) i 450 (150 hPa) sa horizontalnom rezolucijom od $0,25^\circ$ geografske širine i geografske duljine;
 - (ix) horizontalni obim i razine leta baze i vrha kumulonimbusa sa horizontalnom rezolucijom od $0,25^\circ$ geografske širine i duljine.
- (c) Kod globalnih prognoza značajnih vremenskih pojava na rutu, WAFC:
- (1) sastavljaju prognoze SIGWX četiri puta dnevno, a one vrijede za utvrđena vremena važenja 24 sata nakon vremena (00:00, 06:00, 12:00 i 18:00 UTC) sinoptičkih podataka na kojima su se te prognoze temeljile. Distribucija svake prognoze dovršava se čim je to tehnički izvodljivo, ali najkasnije 7 sati nakon standardnog vremena opažanja u uobičajenim operacijama, odnosno najkasnije 9 sati nakon standardnog vremena opažanja u rezervnim operacijama;
 - (2) objavljaju prognoze SIGWX kao prognoze SIGWX za veće visine za razine leta između 250 i 630;
 - (3) uključuju u prognoze SIGWX sljedeće stavke:
 - (i) tropski ciklon pod uvjetom da se očekuje da će maksimalna 10-minutna srednja vrijednost brzine vjetra pri zemlji dostići ili prekoračiti 34 čvora (17 m/s);
 - (ii) vrlo opasne olujne pojaseve;
 - (iii) umjerenu ili jaku turbulenciju (u oblaku ili bez oblaka);
 - (iv) umjereno ili jako zaledivanje;
 - (v) rasprostranjenu pješčanu oluju/olujni vjetar s prašinom;
 - (vi) kumulonimbuse povezane s grmljavinskim olujama i sa navedenim pod (i) do (v);
 - (vii) područja nekonvektivnih oblaka povezanih sa umjeronom ili jakom turbulencijom u oblacima i/ili s umjerenim ili jakim zaledivanjem;
 - (viii) razinu leta tropopauze;
 - (ix) mlazne struje;
 - (x) informacije o lokaciji vulkanske erupcije zbog koje nastaju oblaci pepela od značaja za zrakoplovne operacije, uključujući: simbol vulkanske erupcije na lokaciji vulkana i, u odvojenom tekstnom okviru na karti, simbol vulkanske erupcije, ime vulkana, ako je poznato, i geografsku širinu/geografsku duljinu lokacije erupcije. Osim toga, u legendi karata SIGWX treba navesti "CHECK SIGMET, ADVISORIES FOR TC AND VA, AND ASHTAM AND NOTAM FOR VA" (PROVJERITE SIGMET, UPOZORENJA ZA TC I VA I ASHTAM I NOTAM ZA VA);
 - (xi) informacije o lokaciji ispuštanja radioaktivnih supstanci u atmosferu, koja su značajna za zrakoplovne operacije, a koje uključuju: simbol radioaktivnih tvari u atmosferi na lokaciji ispuštanja i, u odvojenom okviru na karti, simbol radioaktivnih tvari u atmosferi, geografsku širinu/geografsku duljinu lokacije ispuštanja te, ako je poznato, naziv lokacije radioaktivnog izvora. Uz to, u legendi karata SIGWX na kojima je označeno ispuštanje radijacije treba se nalaziti "CHECK SIGMET AND NOTAM FOR RDOACT CLD" (PROVJERI SIGMET I NOTAM ZA RADIOAKTIVNI OBLAK).
- (4) Na prognoze SIGWX primjenjuju se sljedeći kriteriji:
- (i) navedeno od (3)(i) do (3)(vi) uključuju se jedino ako se očekuje da se dogode između nižih i viših razina prognoze SIGWX;
 - (ii) kratica "CB" uključuje se jedino kada se odnosi na pojavu ili očekivanu pojavu kumulonimbusa:
 - (A) koja zahvata područje sa najvećom prostornom pokrivenošću od 50% ili više predmetnog područja;
 - (B) duž linije sa malo ili bez prostora između pojedinih oblaka; ili
 - (C) unutar sloja oblaka ili sakriveni u magli;
 - (iii) uključivanjem kratice "CB" podrazumijeva se uključivanje svih vremenskih pojava koje su obično povezane sa kumulonimbusima, tj. grmljavinskih oluja, umjerenog ili jakog zaledivanja, umjerene ili jake turbulencije i grada;
 - (iv) kada vulkanska erupcija ili ispuštanje radioaktivnih tvari u atmosferu nalaže uključivanje u prognoze SIGWX simbola vulkanske aktivnosti ili simbola radioaktivnosti, ti se simboli uključuju u prognoze SIGWX bez obzira na to koja je visina za koju se stub pepela ili radioaktivne tvari prijavljuju ili se očekuje da će na nju dospijeti;
 - (v) u slučaju zajedničkog pojavljivanja ili djelomičnog preklapanja pojava iz navedenog pod (3)(i), (3)(x) i (3)(xi), najveća se prednost daje navedenom pod (3)(x), nakon čega slijedi navedeno pod (3)(xi) i (3)(i). Točka sa najvećom prednošću smješta se na lokaciju događaja, a za povezivanje lokacije ostalih točaka sa njihovim povezanim simbolima ili tekstnim okvirima koriste se strelice.
- (d) Objavljaju se prognoze SIGWX za srednje visine za razine leta između 100 i 450 za ograničena geografska područja.

Dodatak 1 ANEKSA V

Obrazac za METAR i SPECI**Legenda:**

M = obavezno uključivanje;

C = moguće uključivanje, u ovisnosti od meteoroloških uvjeta ili metoda osmatranja;

O = opcionalno uključivanje;

Napomena 1: rasponi i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u METAR i SPECI prikazani su u izdvojenoj tabeli ispod ovog obrasca.

Napomena 2: objašnjenja za kratice mogu se pronaći u dokumentu ICAO broj 8400 Procedures for Air Navigation Services – Abbreviations and Codes (PANS-ABC) (Procedure za usluge u zračnoj plovidbi – kratice i kodovi).

Napomena 3: brojevi redova u koloni „Ref. br.“ navode se samo radi jasnoće i jednostavnosti upućivanja, te nisu dio METAR i SPECI.

Ref. br.	Element	Detaljni sadržaj	Obrazac (obrasci)
1.	Identifikacija tipa izvješća (M)	Tip izvješća (M)	METAR, METAR COR, SPECI ili SPECI COR
2.	Lokacijski indikator (M)	ICAO lokacijski indikator (M)	nnnn
3.	Vrijeme osmatranja (M)	Dan i aktualno vrijeme osmatranja (UTC) (M)	nnnnnnZ
4.	Oznaka automatskog izvješća ili izvješća koji nedostaje (C)	Oznaka automatskog izvješća ili izvješća koji nedostaje (C)	AUTO ili NIL
5.	KRAJ METAR AKO IZVJEŠĆE NEDOSTAJE.		
6.	Vjetar pri zemlji (M)	Pravac vjetra (M)	nnn ili // (^)
		Brzina vjetra (M)	[P]nn[n] ili // (^)
		Značajne promjene brzine (C)	G[P]nn[n]
		Mjerne jedinice (M)	KT
		Značajne promjene smjera (C)	nnnVnnn —

7.	Vidljivost (M)	Prevladavajuća ili minimalna vidljivost (M)	nnnn iii/// (^)			C A V O K	
		Minimalna vidljivost i pravac minimalne vidljivosti (C)	nnnn[N] iii nnnn[NE] iii nnnn[E] iii nnnn[SE] iii nnnn[S] iii nnnn[SW] iii nnnn[W] iii nnnn[NW]				
8.	Vidljivost duž poletno-sletne staze (C) (^)	Naziv elementa (M)	R				
		Poletno-sletna staza (M)	nn[L]/iii nn[C]/iii nn[R]/				
		Vidljivost duž poletno-sletne staze (M)	[P iii M]nnnn iii/// (^)				
		Raniji trend vidljivosti duž poletno-sletne staze (C)	U, D iii N				
9.	Trenutni vremenski uvjeti (C)	Intenzitet ili blizina trenutnih vremenskih uvjeta (C)	- ili +	—	VC		
		Karakteristike i vrsta trenutnih vremenskih uvjeta (M)	DZ iii RA iii SN iii SG iii PL iii DS iii SS iii FZDZ iii FZRA iii FZUP (^) iii FC (^) iii SHGR iii SHGS iii SHRA iii SHSN iii SHUP (^) iii TSGR iii TSGS iii TSRA iii TSSN iii TSUP (^) iii UP (^)	FG iii BR iii SA iii DU iii HZ iii FU iii VA iii SQ iii PO iii TS iii BCFG iii BLDU iii BLSA iii BLSN iii DRDU iii DRSA iii DRSN iii FZFG iii MIFG iii PRFG iii // (^)	FG iii PO iii FC iii DS iii SS iii TS iii SH iii BLSN iii BLSA iii BLDU iii VA		

10.	Oblačnost (M)	Količina oblaka i visina baze oblaka ili vertikalna vidljivost (M)	FEWnnn // VVnnn ili SCTnnn // VV/// (1) BKNnnn // OVCnnn // FEW// (1) // SCT// (1) // BKN// (1) // OVC// (1) // //nnn (1) // //// (1)	NSC // NCD (4)	
		Vrsta oblaka (C)	CB // TCU //// (1), (2)	—	
11.	Temperatura zraka i točka rose (M)	Temperatura zraka i točka rose (M)	[M]nn/[M]nn ili // [M]nn (1) ili [M]nn// (1) ili // //		
12.	Vrijednosti tlaka (M)	Naziv elementa (M)	Q		
		QNH (M)	nnnn ili // (1)		
13.	Dodatne informacije (C)	Nedavni vremenski uvjeti (C)	RERASN // REFZDZ // REFZRA // REDZ // RE[SH]RA // RE[SH]SN // RESG // RESHGR // RESHGS // REBLSN // RESS // REDS // RETSRA // RETSSN // RETSGR // RETSGS // RETS // REFC // REVA // REPL // REUP (4) // REFZUP (4) // RETSUP (4) // RESHUP (4) // RE// (1))		
		Smicanje vjetra (C)	WS Rnn[L] // WS Rnn[C] // WS Rnn[R] // WS ALL RWY		
		Površinska temperatura mora i stanje mora ili značajna visina valova	W[M]nn/Sn ili W//Sn (1) ili W[M]nn/S/ (1) ili W[M]nn/Hn[n][n] ili W//Hn[n][n] (1) ili W[M]nn/ H// (1)		
14.	Trend Prognoza (O)	Indikator promjene	NOSIG	BECMG // TEMPO	
		Vrijeme promjene (C)		FMnnnn // TLnnnn // ATnnnn	
		Vjetar (C)		nnn[P]nn[G[P]nn]KT	

		Prevladavajuća vidljivost (C)		nnnn		C A V O K
		Vremenska pojava: Intenzitet (C)		- / / +	—	N S W
		Vremenska pojava: karakteristike i vrsta (C)		DZ / / RA / / SN / / SG / / PL / / DS / / SS / / FZDZ / / FZRA / / SHGR / / SHGS / / SHRA / / SHSN / / TSGR / / TSGS / / TSRA / / TSSN / /	FG / / BR / / SA / / DU / / HZ / / FU / / VA / / SO / / PO / / FC / / TS / / BCFG / / BLDU / / BLSA / / BLSN / / DRDU / / DRSA / / DRSN / / FZFG / / MIFG / / PRFG / /	
		Količina oblačnosti i visina baze oblaka ili vertikalna vidljivost (C)		FEWnnn / / SCTnnn ili BKNnnn ili OVCnnn	/Vnnn / / VV//	N S C
		Vrsta oblaka (C)		CB / / TCU	—	

(¹) Ako neki meteorološki element privremeno nedostaje ili se njegova vrijednost privremeno smatra netočnom, zamjenjuje se jednom kosom crtom („/“) za svaku brojčanu oznaku kratice tekstualne poruke te se za njega navodi da nedostaje kako bi se osiguralo pouzdano prevođenje u druge oblike kodova.
 (²) Uključuje se ako je vidljivost ili vidljivost duž voletno-sletne staze < 1 500 m za do najviše četiri voletno-sletne staze.
 (³) „Jako“ se upotrebljava za označavanje tornada ili pijavice; „umjereno“ (bez oznake) za označavanje ljevkastog oblaka koji ne dopire do zemlje.
 (⁴) Samo za automatska izvješća.
 (⁵) U slučaju automatskih izvješća kose crte („/“) mogu, prema potrebi, zamijeniti odgovarajuću vrstu oblaka u ovisnosti od sposobnosti sustava automatskog osmatranja. Nadalje, kose crte mogu zamijeniti količinu oblačnosti / ili visinu oblaka prijavljenog sloja CB ili TCU.

Obim i razmjera za numeričke elemente uključene u METAR i SPECI				
Ref. br.	Elementi		Obim	Rezolucija
1.	Poletno-sletna staza:	(bez jedinica)	01–36	1
2.	Pravac vjetra:	° u odnosu na pravi pol	000–360	10
3.	Brzina vjetra:	KT	00–99 P99	1 nije primjenjivo (100 ili više)
4.	Vidljivost:	M M M M	0000–0750 0800–4 900 5 000–9 000 10 000 ili više	50 100 1 000 0 (utvrđena vrijednost: 9 999)
5.	Vidljivost duž poletno-sletne staze:	M M M	0000–0375 0400–0750 0800–2 000	25 50 100
6.	Vertikalna vidljivost:	u jedinicama od 100 stopa	000–020	1
7.	Oblačnost: visina baze oblaka:	u jedinicama od 100 stopa	000–099 100–200	1 10
8.	Temperatura zraka: Točka roze:	°C	–80–+60	1
9.	QNH:	hPa	0850–1 100	1
10.	Površinska temperatura mora:	°C	–10–+40	1
11.	Stanje mora:	(bez jedinica)	0–9	1
12.	Značajna visina valova:	M	0–999	0,1

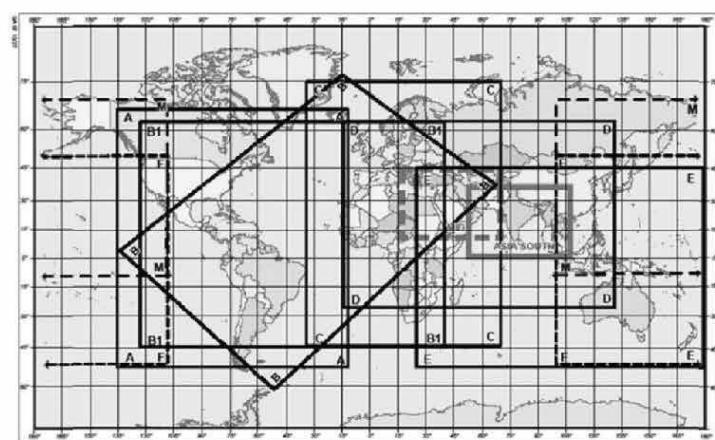
Dodatak 2 ANEKSA V**Utvrđene oblasti koje obuhvataju prognoze WAFS u obliku karata****Merkatorova projekcija**

CHART	LATITUDE	LONGITUDE	CHART	LATITUDE	LONGITUDE
A	N6700	W13724	D	N6300	W01500
A	N6700	W01236	D	N6300	E13200
A	S5400	W01236	D	S2700	E13200
A	S5400	W13724	D	S2700	W01500
ASIA	N3600	E05300	E	N4455	E02446
ASIA	N3600	E10800	E	N4455	E18000
ASIA	0000	E10800	E	S5355	E18000
ASIA	0000	E05300	E	S5355	E02446
B	N0304	W13557	F	N5000	E10000
B	N7644	W01545	F	N5000	W11000
B	N3707	E06732	F	S5242	W11000
B	S6217	W05240	F	S5242	E10000
B1	N6242	W12500	M	N7000	E10000
B1	N6242	E04000	M	N7000	W11000
B1	S4530	E04000	M	S1000	W11000
B1	S4530	W12500	M	S1000	E10000
C	N7500	W03300	MID	N4400	E01700
C	N7500	E07000	MID	N4400	E07000
C	S4500	E07000	MID	N1000	E07000
C	S4500	W03300	MID	N1000	E01700

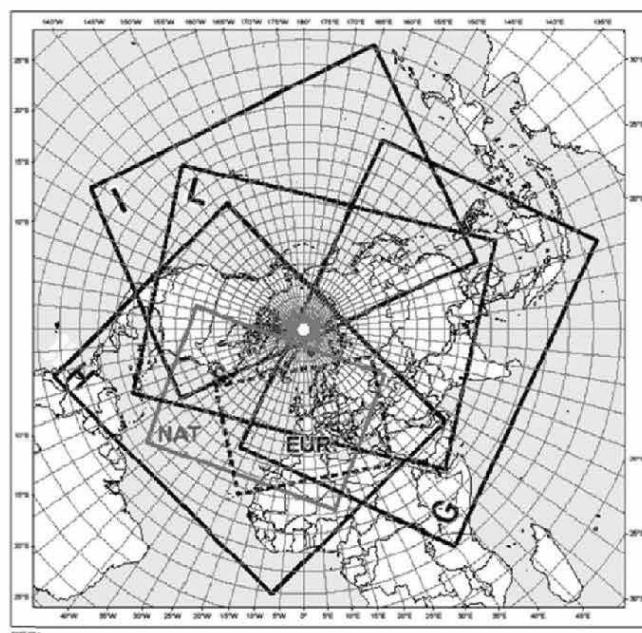
Polarna stereografska projekcija (sjeverna polulopta)

CHART	LATITUDE	LONGITUDE	CHART	LATITUDE	LONGITUDE
EUR	N4633	W05634	I	N1912	E11130
EUR	N5842	E06824	I	N3330	W06012
EUR	N2621	E03325	I	N0126	W12327
EUR	N2123	W02136	I	S0647	E16601
G	N3552	W02822	L	N1205	E11449
G	N1341	E15711	L	N1518	E04500
G	S0916	E10651	L	N2020	W06900
G	S0048	E03447	L	N1413	W14338
H	N3127	W14836	NAT	N4439	W10143
H	N2411	E05645	NAT	N5042	E06017
H	S0127	W00651	NAT	N1938	E00957
H	N0133	W07902	NAT	N1711	W05406

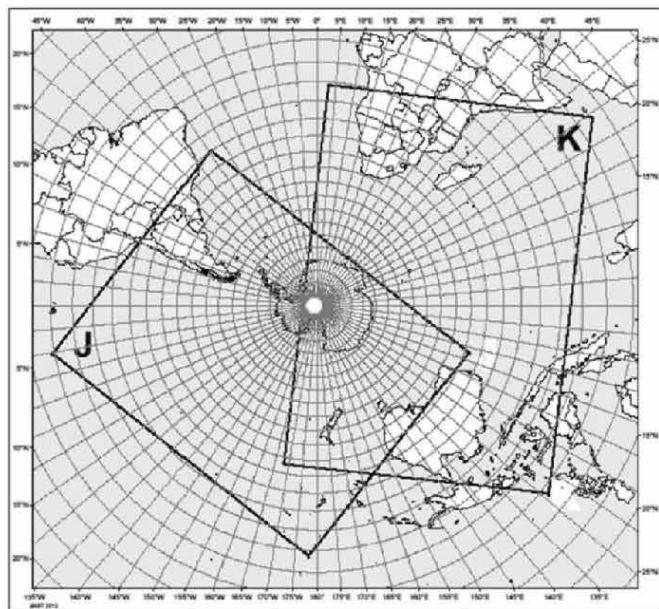
Polarna stereografska projekcija (južna polulopta)

CHART	LATITUDE	LONGITUDE
J	S0318	W17812
J	N0037	W10032
J	S2000	W03400
J	S2806	E10717
K	N1255	E05549
K	N0642	E12905
K	S2744	W16841
K	S1105	E00317

Dodatak 3 ANEKSA V

Obrazac za TAF			
<i>Legenda:</i>			
M = obavezno uključivanje, dio svake poruke;			
C = uvjetno uključivanje, u ovisnosti od meteoroloških uvjeta ili metoda osmatranja;			
O = opciono uključivanje;			
<i>Napomena 1: rasponi i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u TAF prikazani su u nastavku ispod ovog obrasca.</i>			
<i>Napomena 2: objašnjenja za kratice mogu se pronaći u dokumentu ICAO broj 8400 Procedures for Air Navigation Services – Abbreviations and Codes (PANS-ABC) (Procedure za usluge u zračnoj plovidbi – kratice i kodovi).</i>			
<i>Napomena 3: brojevi redova u koloni „Ref. br.“ navode se samo radi jasnoće i jednostavnosti upućivanja, te nisu dio TAF.</i>			
Ref. br.	Element	Detaljni sadržaj	Obrazac (obrasci)
1.	Oznaka tipa prognoze (M)	Tip prognoze (M)	TAF ili TAF AMD ili TAF COR
2.	Lokacijski indikator (M)	ICAO lokacijski indikator (M)	nnnn
3.	Vrijeme izdavanja prognoze (M)	Dan i vrijeme izdavanja prognoze (UTC) (M)	nnnnnnZ
4.	Oznaka prognoze koja nedostaje (C)	Oznaka prognoze koja nedostaje (C)	NIL
5.	KRAJ TAF AKO PROGNOZA NEDOSTAJE.		
6.	Dani i period važenja prognoze (M)	Dani i period važenja prognoze (UTC) (M)	nnnn/nnnn
7.	Oznaka poništene prognoze (C)	Oznaka poništene prognoze (C)	CNL
8.	KRAJ TAF AKO JE PROGNOZA PONIŠTENA.		
9.	Vjetar pri zemlji (M)	Pravac vjetra Brzina vjetra Značajne promjene brzine Mjerne jedinice (M)	nnn ili VRB [P]nn[n] G[P]nn[n] KT
10.	Vidljivost (M)	Preovlađujuća vidljivost (M)	nnnn
11.	Vremenski uvjeti (C)	Intenzitet vremenskih pojava (C) (*)	– ili +
			—
			C A V O K

		Karakteristike i vrsta vremenskih pojava (C)	DZ /ii RA /ii SN /ii SG /ii PL /ii DS /ii SS /ii FZDZ /ii FZRA /ii SHGR /ii SHGS /ii SHRA /ii SHSN /ii TSGR /ii TSGS /ii TSRA /ii TSSN	FG /ii BR /ii SA /ii DU /ii HZ /ii FU /ii VA /ii SQ /ii PO /ii FC /ii TS /ii BCFG /ii BLDU /ii BLSA /ii BLSN /ii DRDU /ii DRSA /ii DRSN /ii FZFG /ii MIFG /ii PRFG	
12.	Oblačnost (M) ⁽²⁾	Količina oblaka i visina baze ili vertikalna vidljivost (M)	FEWnnn /ii SCTnnn /ii BKNnnn /ii OVCnnn	VVnnn /ii VV///	N S C
		Vrsta oblaka (C)	CB ili TCU	—	
13.	Temperatura (O) ⁽³⁾	Ime elementa (M)	TX		
		Maksimalna temperatura (M)	[M]nn/		
		Dan i vrijeme javljanja maksimalne temperature (M)	nnnnZ		
		Naziv elementa (M)	TN		
		Minimalna temperatura (M)	[M]nn/		
		Dan i vrijeme javljanja minimalne temperature (M)	nnnnZ		
14.	Očekivane značajne promjene jednog ili više prethodno navedenih elemenata tijekom perioda važenja (C)	Indikator promjene ili vjerojatnoće (M)	PROB30 [TEMPO] /ii PROB40 [TEMPO] /ii BECMG /ii TEMPO /ii FM	C A V O K	
		Period pojavljivanja ili promjene (M)	nnnn/nnnn /ii nnnnnn		
		Vjetar (C)	nnn[P]nn[G[P]nn]KT /ii VRBnnKT		
		Prevladavajuća vidljivost (C)	nnnn		

		Vremenska pojava: intenzitet (C)	– ili +	—	N S W	
		Vremenska pojava: karakteristika i vrsta (C)	DZ <i>iii</i> RA <i>iii</i> SN <i>iii</i> SG <i>iii</i> PL <i>iii</i> DS <i>iii</i> SS <i>iii</i> FZDZ <i>iii</i> FZRA <i>iii</i> SHGR <i>iii</i> SHGS <i>iii</i> SHRA <i>iii</i> SHSN <i>iii</i> TSGR <i>iii</i> TSGS <i>iii</i> TSRA <i>iii</i> TSSN	FG <i>iii</i> BR <i>iii</i> SA <i>iii</i> DU <i>iii</i> HZ <i>iii</i> FU <i>iii</i> VA <i>iii</i> SQ <i>iii</i> PO <i>iii</i> FC <i>iii</i> TS <i>iii</i> BCFG <i>iii</i> BLDU <i>iii</i> BLSA <i>iii</i> BLSN <i>iii</i> DRDU <i>iii</i> DRSA <i>iii</i> DRSN <i>iii</i> FZFG <i>iii</i> MIFG <i>iii</i> PRFG		
15.		Količina oblaka i visina baze ili vertikalna vidljivost (C)	FEV _n nnn <i>iii</i> SCT _n nnn <i>iii</i> BKN _n nnn <i>iii</i> OVC _n nnn	VV _n nnn <i>iii</i> VV///	N S C	
		Vrsta oblaka (C)	CB <i>ili</i> TCU	—		

(¹) Uključuje se kad god je primjenjivo. Nema oznake za umjereni intenzitet.
 (²) Do četiri sloja oblaka.
 (³) Sastoji se od najviše četiri temperature (dvije najviše i dvije najniže temperature).

Obim i razmjeri za numeričke elemente uključene u TAF

Ref. br.	Elementi	Obim	Rezolucija
1.	Pravac vjetra: ° u odnosu na pravi pol	000–360	10
2.	Brzina vjetra: KT	00–99	1
3.	Vidljivost:	M M M M	0000–0750 0800–4 900 5 000–9 000 10 000 ili više
4.	Vertikalna vidljivost: u jedinicama od 100 stopa	000–020	1
5.	Naoblaka: visina baze u jedinicama od 100 stopa:	000–099 100–200	1 10
6.	Temperatura zraka (najviša i najniža): °C	–80–+60	1

Dodatak 4 ANEKSA V

<i>Obrazac za upozorenja na smicanje vjetra</i>			
<i>Legenda:</i>			
M = obavezno uključivanje; C = uvjetno uključivanje, uvjek kada je primjenjivo;			
<i>Napomena 1: Rasponi i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u upozorenja na smicanje vjetra prikazani su u Prilogu 8.</i>			
<i>Napomena 2: Objašnjenja za kratice mogu se pronaći u Postupcima za usluge u zračnoj plovidi – kratice i kodovi ICAO (Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes) (PANS-ABC, Doc 8400).</i>			
<i>Napomena 3: brojevi redova u koloni „Ref. br.“ navode se samo radi jasnoće i jednostavnosti upućivanja, te nisu dio upozorenja na smicanje vjetra.</i>			
Ref. br.	Element	Detaljni sadržaj	Obrazac (obrasci)
1.	Oznaka lokacije aerodroma (M)	Oznaka lokacije aerodroma	nnnn
2.	Oznaka vrste poruke (M)	Vrsta poruke i redni broj	WS WRNG [n]n
3.	Vrijeme nastanka i perioda važenja (M)	Dan i vrijeme objavljivanja i, kad je primjenjivo, period važenja (UTC)	nnnnnn [VALID TL nnnnnn] ili [VALID nnnnnn/nnnnnn]
4.	AKO SE UPOZORENJE NA SMICANJE VJETRA PONIŠTAVA, VIDJETI DETALJE NA KRAJU OVOG OBRASCA.		
5.	Pojava (M)	Oznaka pojave i njene lokacije	[MOD] ili [SEV] WS IN APCH ili [MOD] ili [SEV] WS [APCH] RWYnnn ili [MOD] ili [SEV] WS IN CLIMB-OUT ili [MOD] ili [SEV] WS CLIMB-OUT RWYnnn ili MBST IN APCH ili MBST [APCH] RWYnnn ili MBST IN CLIMB-OUT ili MBST CLIMB-OUT RWYnn
6.	Opažena, prijavljena ili prognozirana pojava (M)	Oznaka koja govori je li pojava opažena ili prijavljena i očekuje se da će potrajati ili je prognozirana	REP AT nnnn nnnnnnnn ili OBS [AT nnnn] ili FCST
7.	Detalji pojave (C)	Opis pojave koja je povod za objavljivanje upozorenja na smicanje vjetra	SFC WIND: nnn/nKT nnnFT – WIND: nnn/nKT ili nnKT LOSS nnNM (ili nnKM) FNA RWYnn ili nnKT GAIN nnNM (ili nnKM) FNA RWYnn
ILI			
8.	Poništavanje upozorenja na smicanje vjetra	Poništavanje upozorenja na smicanje vjetra uz upućivanje na njegovu oznaku	CNL WVS WRNG [n]n nnnnnn/nnnnnn

Dodatak 5 ANEKSA V

*Obrazac za SIGMET i AIRMET**Legenda:*

M = obavezno uključivanje;

C = uvjetno uključivanje, uvijek kada je primjenjivo; i

Napomena 1: Rasponi i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u SIGMET ili AIRMET navedeni su u Dodatku 8.

Napomena 2: jako ili umjereno zaledivanje (SEV ICE, MOD ICE) i jake ili umjerene turbulencije (SEV TURB, MOD TURB) povezane sa grmljavinskim olujama, kumulonimbusima ili tropskim ciklonima ne bi trebali uključivati.

Napomena 3: brojevi redova u koloni „Ref. br.“ navode se samo radi jasnoće i jednostavnosti upućivanja, te nisu dio SIGMET i AIRMET.

Ref. br.	Element	Detaljan sadržaj	Obrazac za SIGMET	Obrazac za AIRMET
1.	Lokacijski indikator FIR/CTA (M)	ICAO indikator lokacije ATS jedinice koja opslužuje FIR ili CTA na koji se SIGMET odnosi	nnnn	
2.	Identifikacija (M)	Identifikator i redni broj SIGMET ili AIRMET	SIGMET nnn	Identifikacija (M)
3.	Period važenja (M)	Vremenska grupa kojom se označava period važenja (UTC)	VALID nnnnnn/nnnnnn	
4.	Lokacijski indikator MWO (M)	Indikator MWO koji izdaje poruku SIGMET ili AIRMET, sa srednjom crticom za razdvajanje	nnnn–	
5.	Novi red			
6.	Naziv FIR/CTA (M)	Lokacijski indikator i naziv FIR/CTA za koje se izdaje SIGMET/AIRMET	nnnn nnnnnnnnn FIR /// UIR /// FIR/UIR /// nnnn nnnnnnnnn CTA	nnnn nnnnnnnnn FIR[n]
7.	AKO SE SIGMET ILI AIRMET PONIŠTAVA, VIDJETI DETALJE NA KRAJU OVOG OBRASCA.			
8.	Oznaka Statusa (C) (1)	Oznaka za test ili vježbu	TEST /i EXER	TEST /i EXER
9.	Novi red			

10.	Pojava (M)	Opis pojave koja je povod za izdavanje SIGMET/AIRMET	OBSC TS[GR] EMBD TS[GR] FRQ TS[GR] SQL TS[GR] TC nnnnnnnnnn PSN Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] CB /i/ TC NN (?) PSN Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] CB SEV TURB SEV ICE SEV ICE (FZRA) SEV MTW HVY DS HVY SS [VA ERUPTION] [MT nnnnnnnnnn] [PSN Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Ennn[nn] /i/ Wnnn[nn]] VA CLD RDOACT CLD	SFC WIND nnn/nr[n]KT SFC VIS [n][n]nnM (nn) ISOL TS[GR] OCNL TS[GR] MT OBSC BKN CLD BKN CLD [n]nnn/[ABV][n]nnnnFT /i/ BKN CLD SFC/[ABV][n]nnnnFT /i/ OVC CLD [n]nnn/[ABV][n]nnnnFT /i/ OVC CLD SFC/[ABV][n]nnnnFT ISOL CB OCNL CB FRQ CB ISOL TCU OCNL TCU FRQ TCU MOD TURB MOD ICE MOD MTW
11.	Pojava osmotrena ili prognozirana (M) (?), (?)	Napomena da li je pojava osmotrena i očekuje se njen nastavak ili je prognozirana	OBS [AT nnnnZ] /i/ FCST [AT nnnnZ]	

12.	Lokacija (C) (4), (5)	Lokacija (prema geografskoj širini i geografskoj duljini (u stupnjevima i minutama))	<p>Nnn[nn] Wnnn[nn] // Nnn[nn] Ennn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Snn[nn] Ennn[nn] // N OF Nnn[nn] // S OF Nnn[nn] // N OF Snn[nn] // S OF Snn[nn] // [AND] W OF Wnnn[nn] // E OF Wnnn[nn] // W OF Ennn[nn] // E OF Ennn[nn] // N OF Nnn[nn] // N OF Snn[nn] AND S OF Nnn[nn] // S OF Snn[nn] // W OF Wnnn[nn] // W OF Ennn[nn] AND E OF Wnnn[nn] // E OF Ennn[nn] // N OF LINE // NE OF LINE // E OF LINE // SE OF LINE // S OF LINE // SW OF LINE // W OF LINE // NW OF LINE Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] – Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] – [– Nnn[nn]] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] [– Nnn[nn]] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] [AND N OF LINE // NE OF LINE // E OF LINE // SE OF LINE // S OF LINE // SW OF LINE // W OF LINE // NW OF LINE Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] – Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] [– Nnn[nn]] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] [– Nnn[nn]] Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn]]]] // VI Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] – Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] – Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] – [Nnn[nn]] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn] – Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn]] (4) // ENTIRE UIR // ENTIRE FIR // ENTIRE FIR/AIR // ENTIRE CTA // WI nnnKM (ili nnnNM) OF TC CENTRE (5) // WI nnKM (ili nnNM) OF Nnn[nn] // Snn[nn] Wnnn[nn] // Ennn[nn]] (5)</p>
13.	Razina (C)	Razina leta ili apsolutna visina	<p>[SFC/]FLnn // [SFC/]n]nnnnFT (ili [SFC/]nnnnM) FLnn/nnn // TOP FLnn // [TOP] ABV FLnn // ([TOP] ABV [n]nnnnFT) [[n]nnnn]/[[n]nnnnFT) ili [[n]nnnnFT]/FLnn // TOP [ABV // BLW] FLnn (5)</p>

14.	Kretanje ili očekivano kretanje (C) (3), (4), (10)	Kretanje ili očekivano kretanje (pravac i brzina) u odnosu na jedan od 16 pravaca, ili stacionira	MOV N [nnKMH] /i/ MOV NNE [nnKMH] /i/ MOV NE [nnKMH] /i/ MOV ENE [nnKMH] /i/ MOV E [nnKMH] /i/ MOV ESE [nnKMH] /i/ MOV SE [nnKMH] /i/ MOV SSE [nnKMH] /i/ MOV S [nnKMH] /i/ MOV SSW [nnKMH] /i/ MOV SW [nnKMH] /i/ MOV WSW [nnKMH] /i/ MOV W [nnKMH] /i/ MOV WNW [nnKMH] /i/ MOV NW [nnKMH] /i/ MOV NNW [nnKMH] /i/ (/i/ MOV N [nnKT] /i/ MOV NNE [nnKT] /i/ MOV NE [nnKT] /i/ MOV ENE [nnKT] /i/ MOV E [nnKT] /i/ MOV ESE [nnKT] /i/ MOV SE [nnKT] /i/ MOV SSE [nnKT] /i/ MOV S [nnKT] /i/ MOV SSW [nnKT] /i/ MOV SW [nnKT] /i/ MOV WSW [nnKT] /i/ MOV W [nnKT] /i/ MOV WNW [nnKT] /i/ MOV NW [nnKT] /i/ MOV NNW [nnKT]) /i/ /i/ STNR	
15.	Promjene intenziteta (C) (3)	Očekivane promjene intenziteta	INTSF /i/ WKN /i/ NC	
16.	Prognosirano vrijeme (C) (3), (4), (5)	Oznaka prognosiranog vremena pojave	FCST AT nnnnZ	—
17.	Prognoza položaja TC (C) (3)	Prognoza položaja središta TC	TC CENTRE PSN Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] /i/ TC CENTRE PSN Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] CB (11)	—

18.	Prognoza položaja (C) (3), (4), (5), (6)	Prognoza položaja pojave na kraju perioda važenja SIGMET (12)	<p>Nnn[nn] Wnnn[nn] /i/ Nnn[nn] Ennn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Snn[nn] Ennn[nn] /i/ /i/ N OF Nnn[nn] /i/ S OF Nnn[nn] /i/ N OF Snn[nn] /i/ S OF Snn[nn] [AND] W OF Whnn[nn] /i/ E OF Whnn[nn] /i/ W OF Ennn[nn] /i/ E OF Ennn[nn] /i/ N OF Nnn[nn] /i/ N OF Snn[nn] AND S OF Nnn[nn] /i/ S OF Snn[nn] /i/ W OF Whnn[nn] /i/ W OF Ennn[nn] AND E OF Whnn[nn] /i/ E OF Ennn[nn] /i/ N OF LINE /i/ NE OF LINE /i/ E OF LINE /i/ SE OF LINE /i/ S OF LINE /i/ SW OF LINE /i/ W OF LINE /i/ NW OF LINE Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] – Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] [- Nnn[nn]] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn]] [AND N OF LINE /i/ NE OF LINE /i/ E OF LINE /i/ SE OF LINE /i/ S OF LINE /i/ SW OF LINE /i/ W OF LINE /i/ NW OF LINE Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] – Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] [- Nnn[nn]] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn]]] /i/ WI Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] – Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] – Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] (6) /i/ ENTIRE FIR /i/ ENTIRE UIR /i/ ENTIRE FIR/UIR /i/ ENTIRE CTA /i/ NO VA EXP (13) /i/ WI nnKM (/i/ nnNM) OF Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] (6) /i/ WI nnnKM (nnnNM) OF TC CENTRE (7)</p>	—
-----	--	---	---	---

19.	Ponavljanje elemenata (C) (¹⁴)	Ponavljanje elemenata uključenih u SIGMET za oblak vulkanskog pepela ili tropске ciklone	[AND] (¹⁴)	—
20.	Novi red ako se elementi ponavljaju ILI			
21.	Poništavanje SIGMET/AIRMET ET (C)	Poništavanje SIGMET/AIRMET pozivajući se na njihovu identifikaciju	CNL SIGMET nnnnnnnnnnnnn <i>ili</i> CNL SIGMET nnnnnnnnnnnnn [VA MO V TO nnnn FIR] (¹³)	CNL AIRMET [n][n]nnnnnnnnnnnn

(¹) Upotrebljava se samo ako se SIGMET/AIRMET objavljuje kako bi se ukazalo na to da se provodi ispitivanje ili vježba. Ako je uključena riječ „TEST“ ili kratica „EXER“, poruka može sadržavati informacije koje ne bi trebalo operativno upotrebljavati ili će, u suprotnom, završiti odmah nakon riječi „TEST“.
 (²) Upotrebljava se za tropске ciklone bez imena.
 (³) U slučaju oblaka vulkanskog pepela koji pokriva više od jednog područja unutar FIR, ti elementi mogu se prema potrebi ponavljati. Ispred svih lokacija i prognoza položaja navodi se opaženo ili prognozirano vrijeme.
 (⁴) U slučaju kumulonimbusa povezanih sa tropskim ciklonama koji pokrivaju više od jednog područja unutar FIR, ti elementi mogu se prema potrebi ponavljati. Ispred svih lokacija i prognoza položaja mora se navesti opaženo ili prognozirano vrijeme.
 (⁵) U slučaju SIGMET za radioaktivni oblak, upotrebljava se samo „unutar“ (WI) za elemente lokacija“ i „prognoza položaja“.
 (⁶) Broj koordinata mora biti što manji i u uobičajenim okolnostima ne bi trebao biti veći od sedam.
 (⁷) Samo za SIGMET za tropске ciklone.
 (⁸) Samo za SIGMET za radioaktivni oblak. Primjenjuje se polumjer od najviše 30 kilometara (ili 16 nautičkih milja) od izvora i vertikalnog prostiranja od površine (SFC) do gornje granice područja informiranja u letu/gornjeg područja informiranja u letu (FIR/UIR) ili kontroliranog područja (CTA).
 (⁹) Elementi „prognozirano vrijeme“ i „prognoza položaja“ ne smiju se upotrebljavati zajedno sa elementom „kretanje ili očekivano kretanje“.
 (¹⁰) U slučaju SIGMET za radioaktivni oblak upotrebljava se samo „nepokretno“ (STNR) za element „kretanje ili očekivano kretanje“.
 (¹¹) Izraz „CB“ upotrebljava se kad je uključena prognoza položaja kumulonimbusa.
 (¹²) Prognoza položaja kumulonimbusa (CB) povezanog s tropskim ciklonama odnosi se na prognozirano vrijeme položaja središta tropске ciklone, a ne na kraj perioda važenja SIGMET.
 (¹³) Samo za SIGMET za vulkanski pepeo.
 (¹⁴) Upotrebljava se za dva ili više oblaka vulkanskog pepela ili kumulonimbusa povezanih sa tropskim ciklonama koji istovremeno imaju utjecaja na odgovarajući FIR.

Dodatak 6 ANEKSA V***Obrazac za savjetodavne poruke o vulkanskom pepelu*****Legenda:**

M = obavezno uključivanje;

O = uključivanje moguće;

S = uključivanje opcionalno, uključeno uvijek kada je primjenjivo.

Napomena 1: Rasponi i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u savjetodavne poruke o vulkanskom pepelu prikazani su u Dodatku 8.

Napomena 2: Objašnjenja za kratice mogu se pronaći u Procedurama za usluge u zračnoj plovidbi – kratice i kodovi ICAO (Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes) (PANS-ABC, Doc 8400).

Napomena 3: Umetanje dvotočke („.“) nakon svakog naslova elementa je obavezno.

Napomena 4: Brojevi redova u koloni „Ref. br.“ navode se samo radi jasnoće i jednostavnosti upućivanja, i nisu dio savjeta o vulkanskom pepelu.

Ref. br.	Element	Detaljni sadržaj		Obrazac (obrasci)
1.	Oznaka vrste poruke (M)	Vrsta poruke		VA ADVISORY
2.	Novi red			
3.	Oznaka statusa (C) ('')	Oznaka ispitivanja ili vježbe	STATUS:	TEST /i/ EXER
4.	Novi red			
5.	Vrijeme nastanka (M)	Godina, mjesec, dan, vrijeme (UTC)	DTG:	nnnnnnnn/nnnnZ
6.	Novi red			
7.	Naziv VAAC (M)	Naziv VAAC	VAAC:	nnnnnnnnnnnn
8.	Novi red			
9.	Naziv vulkana (M)	Naziv i broj vulkana koji dodjeljuje Međunarodno udruženje za vulkanologiju i kemiju unutrašnjosti Zemlje	VOLCANO:	nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn [nnnnnn] /i/ UNKNOWN /i/ UNNAMED
10.	Novi red			
11.	Lokacija vulkana (M)	Lokacija vulkana u stupnjevima i minutama	PSN:	Nnnnn /i/ Snnnn Wnnnn /i/ Ennnnn /i/ UNKNOWN
12.	Novi red			

13.	Država ili regija (M)	Država, ili regija ako pepeo nije prijavljen iznad države	AREA:	nnnnnnnnnnnnnn / / UNKNOWN
14.	Novi red			
15.	Najveća nadmorska visina (M)	Najveća nadmorska visina u metrima (ili stopama)	SUMMIT ELEV:	nnnnM (/ / nnnnFT) / / SFC / / UNKNOWN
16.	Novi red			
17.	Broj upozorenja (M)	Broj upozorenja: godina sa ispisanim svim brojevima i broj poruke (zaseban niz za svaki vulkan)	ADVISORY NR:	nnnn/nnnn
18.	Novi red			
19.	Izvor informacija (M)	Izvor informacija slobodnim unosom teksta	INFO SOURCE:	Slobodni unos teksta do 32 znaka
20.	Novi red			
21.	Kôd označen bojom (O)	Zrakoplovni kôd označen bojom	AVIATION COLOUR CODE:	RED / / ORANGE / / YELLOW / / GREEN / / UNKNOWN / / NOT GIVEN / / NIL
22.	Novi red			
23.	Detalji o erupciji (M) (?)	Detalji o erupciji (uključujući datum/vrijeme erupcija)	ERUPTION DETAILS:	Slobodni unos teksta do 64 znaka / / UNKNOWN
24.	Novi red			
25.	Vrijeme opažanja (ili procjene) oblaka vulkanskog pepela (M)	Dan i vrijeme (UTC) opažanja (ili procjene) oblaka vulkanskog pepela	OBS (/ / EST) VA DTG:	nn/nnnnZ
26.	Novi red			

27.	Opaženi ili procijenjeni oblaci vulkanskog pepela (M)	Horizontalno (u stupnjevima i minutama) i vertikalno prostiranje u vrijeme opažanja opaženih ili procijenjenih oblaka vulkanskog pepela ili, ako je baza nepoznata, vrh opaženih ili procijenjenih oblaka vulkanskog pepela; Kretanje opaženih ili procijenjenih oblaka vulkanskog pepela	OBS VA CLD <i>iii</i> EST VA CLD:	TOP FLnnn <i>iii</i> SFC/FLnnn <i>iii</i> FLnnn/nnn [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] <i>iii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>iii</i> Ennn[nn] – Nnn[nn] <i>iii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>iii</i> Ennn[nn] MOV N nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> MOV NE nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> MOV E nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> MOV SE nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> MOV S nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> MOV SW nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> MOV W nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> MOV NW nnKMH (<i>iii</i> KT) <i>iii</i> VA NOT IDENTIFIABLE FM SATELLITE DATA WIND FLnnn/nnnn nnn/nn[n]KT \ominus <i>iii</i> WIND FLnnn/nnn VRBnnKT <i>iii</i> WIND SFC/FLnnn nnn/nn[n]KT <i>iii</i> WIND SFC/FLnnn VRBnnKT
28.	Novi red			
29.	Prognozirana visina i prognoza položaja oblaka vulkanskog pepela oblačak vulkanskog pepela" iz točke 12); Prognozirana visina i prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) za svaku pojavu oblaka vulkanskog pepela za taj utvrđeni period važenja (+ 6 sati) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (6 sati od „Vremena opažanja (ili procjene) oblačak vulkanskog pepela" iz točke 12); Prognozirana visina i prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) za svaku pojavu oblaka vulkanskog pepela za taj utvrđeni period važenja	FCST VA CLD +6 HR:	nn/nnnnZ SFC <i>iii</i> FLnnn/[FL]nnn [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] <i>iii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>iii</i> Ennn[nn] – Nnn[nn] <i>iii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>iii</i> Ennn[nn] \ominus <i>iii</i> NO VA EXP <i>iii</i> NOT AVBL <i>iii</i> NOT PROVIDED
30.	Novi red			
31.	Prognozirana visina i prognoza položaja oblaka vulkanskog pepela oblačak vulkanskog pepela" iz točke 12); Prognozirana visina i prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) za svaku pojavu oblaka vulkanskog pepela za taj utvrđeni period važenja (+ 12 sati) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (12 sati od „Vremena opažanja (ili procjene) oblačak vulkanskog pepela" iz točke 12); Prognozirana visina i prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) za svaku pojavu oblaka vulkanskog pepela za taj utvrđeni period važenja	FCST VA CLD +12 HR:	nn/nnnnZ SFC <i>iii</i> FLnnn/[FL]nnn [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] <i>iii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>iii</i> Ennn[nn] – Nnn[nn] <i>iii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>iii</i> Ennn[nn] \ominus <i>iii</i> NO VA EXP <i>iii</i> NOT AVBL <i>iii</i> NOT PROVIDED
32.	Novi red			

33.	Prognozirana visina i prognoza položaja oblakâ vulkanskog pepela (+ 18 sati) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (18 sati od „Vremena opažanja (ili procjene) oblakâ vulkanskog pepela“ iz točke 12); Prognozirana visina i prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) za svaku pojavu oblaka vulkanskog pepela za taj utvrđeni period važeњa	FCST VA CLD +18 HR:	nn/nnnnZ SFC <i>ii</i> FLnnn/[FL]nnn [nn]KM WID LINE BTN (nn)NM WID LINE BTN) Nnn[nn] <i>ii</i> <i>ii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>ii</i> Ennn[nn] – Nnn[nn] <i>ii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>ii</i> Ennn[nn][– Nnn[nn] <i>ii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>ii</i> Ennn[nn] – Nnn[nn] <i>ii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>ii</i> Ennn[nn] – Nnn[nn] <i>ii</i> Snn[nn] Wnnn[nn] <i>ii</i> Ennn[nn] (°), (°) <i>ii</i> NO VA EXP <i>ii</i> NOT AVBL <i>ii</i> NOT PROVIDED
34. Novi red				
35.	Napomene (M) ⁽²⁾	Napomene, prema potrebi	RMK:	Slobodni unos teksta do 256 znakova <i>ii</i> NIL
36. Novi red				
37.	Sljedeće upozorenje (M)	Godina, mjesec, dan i vrijeme (UTC)	NXT ADVISORY:	nnnnnnnn/nnnnZ <i>ii</i> NO LATER THAN nnnnnnnn/nnnnZ <i>ii</i> NO FURTHER ADVISORIES <i>ii</i> WILL BE ISSUED BY nnnnnnnn/nnnnZ
<p>(¹) Upotrebljava se samo ako se poruka objavljuje kako bi se ukazalo na to da se provodi ispitivanje ili vježba. Ako je uključena riječ „TEST“ ili kratica „EXER“, poruka može sadržavati informacije koje ne bi trebalo operativno upotrebljavati ili će, u suprotnom, završiti odmah nakon riječi „TEST“.</p> <p>(²) Izraz „resuspendiran“ upotrebljava se za taloge vulkanskog pepela koje je podigao vjetar.</p> <p>(³) Ako je oblak vulkanskog pepela (npr. AIREP) prijavljen, ali se ne može otkriti na temelju satelitskih podataka.</p> <p>(⁴) Ravna crta između dvije točke nacrtana na karti u Mercatorovoj projekciji ili ravna crta između dvije točke koja siječe crte geografske duljine pod stalnim kutom.</p> <p>(⁵) Do četiri odabrana sloja.</p>				

Dodatak 7 ANEKSA V***Obrazac za savjetodavne poruke o tropskim ciklonama*****Legenda:**

M = uključivanje obavezno;

C = uvjetno uključivanje, uključeno uvijek kad je primjenjivo;

O = opciono uključivanje;

= = dvostruka crta ukazuje da tekst nakon nje treba biti smješten na sljedeću crtu.

Napomena 1: Rasponi i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u savjetodavne poruke o tropskim ciklonama prikazani su u Dodatku 8.

Napomena 2: Objašnjenja za kratice mogu se pronaći u Procedurama za usluge u zračnoj plovidbi – kratice i kodovi ICAO (Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes) (PANS-ABC, Doc 8400).

Napomena 3: obavezno je navođenje dvotočke („:)“ nakon svakog naslova elementa.

Napomena 4: brojevi redova u koloni „Ref. br.“ navode se samo radi jasnoće i jednostavnosti upućivanja, te nisu dio savjeta o tropskim ciklonima

Ref. br.	Element	Detaljni sadržaj	Obrazac (obrasci)
1.	Oznaka vrste poruke (M)	Vrsta poruke	TC ADVISORY
2.	Novi red		
3.	Oznaka statusa (C) (‘)	Oznaka ispitivanja ili vježbe	STATUS: TEST ili EXER
4.	Novi red		
5.	Vrijeme nastanka (M)	Godina, mjesec, dan i vrijeme objavljivanja (UTC)	DTG: nnnnnnnn/nnnnZ
6.	Novi red		
7.	Naziv TCAC (M)	Naziv TCAC (oznaka lokacije ili puni naziv)	TCAC: nnnn ili nnnnnnnnnn
8.	Novi red		
9.	Naziv tropskog ciklona (M)	Naziv tropskog ciklona ili „NN“ za tropski ciklon bez imena	TC: nnnnnnnnnn ili NN
10.	Novi red		

11.	Broj upozorenja (M)	Upozorenje: godina s ispisanim svim brojevima i broj poruke (zaseban niz za svaki tropski ciklon)	ADVISORY NR:	nnnn/[n][n][n]n
12.	Novi red			
13.	Opaženi položaj središta (M)	Dan i vrijeme (UTC) te položaj središta tropskog ciklona (u stupnjevima i minutama)	OBS PSN:	nn/nnnnZ Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn]
14.	Novi red			
15.	Opaženi kumulonimbus (O) (⌚)	Lokacija kumulonimbusa (odnosi se na geografsku širinu i duljinu (u stupnjevima i minutama)) i vertikalno prostiranje (razina leta)	CB:	WI nnnKM (i/ nnnNM) OF TC CENTRE i/ WI (⌚) Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] – Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] – Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn] – [Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn]] Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn]] TOP [ABV /i/ BLW] FLnnn NIL
16.	Novi red			
17.	Pravac i brzina kretanja (M)	Pravac i brzina kretanja u obliku 16 točaka kompasa i km/h (ili u čvorovima) ili nepokretno (< 2 km/h (1 čvor))	MOV:	N nnKMH (i/ KT) /i/ NNE nnKMH (i/ KT) /i/ NE nnKMH (i/ KT) /i/ ENE nnKMH (i/ KT) /i/ E nnKMH (i/ KT) /i/ ESE nnKMH (i/ KT) /i/ SE nnKMH (i/ KT) /i/ SSE nnKMH (i/ KT) /i/ S nnKMH (i/ KT) /i/ SSW nnKMH (i/ KT) /i/ SW nnKMH (i/ KT) /i/ WSW nnKMH (i/ KT) /i/ W nnKMH (i/ KT) /i/ WNW nnKMH (i/ KT) /i/ NW nnKMH (i/ KT) /i/ NNW nnKMH (i/ KT) /i/ STNR
18.	Novi red			
19.	Promjene intenziteta (M)	Promjene brzine najsnajnijeg vjetra pri zemlji u vrijeme opažanja	INTST CHANGE:	INTSF /i/ WKN /i/ NC
20.	Novi red			

21.	Tlak u središtu (M)	Tlak u središtu (u hPa)	C:	nnnHPA
22.	Novi red			
23.	Najsnažniji vjetar pri zemlji (M)	Maksimum vjetra pri zemlji u blizini središta (srednja vrijednost vjetra pri zemlji u razdoblju 10 minuta, u m/s (ili u čvorovima))	MAX WIND:	nn[n]KT
24.	Novi red			
25.	Prognoza položaja središta (+ 6 sati) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (6 sati od „DTG“ iz točke 5); Prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) središta tropskog ciklona	FCST PSN +6 HR:	nn/nnnnZ Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]
26.	Novi red			
27.	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (+ 6 sati) (M)	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (6 sati i nakon „DTG“ iz točke 5)	FCST MAX WIND +6 HR:	nn[n]KT
28.	Novi red			
29.	Prognoza položaja središta (+ 12 sati) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (12 sati od „DTG“ iz točke 5); Prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) središta tropskog ciklona	FCST PSN +12 HR:	nn/nnnnZ Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]
30.	Novi red			
31.	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (+ 12 sati (M)	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (12 sati nakon „DTG“ iz točke 5)	FCST MAX WIND +12 HR:	nn[n]KT
32.	Novi red			
33.	Prognoza položaja središta (+ 18 sati) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (18 sati od „DTG“ iz točke 5); Prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) središta tropskog ciklona	FCST PSN +18 HR:	nn/nnnnZ Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]
34.	Novi red			
35.	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (+ 18 sati) (M)	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (18 sati nakon „DTG“ iz točke 5)	FCST MAX WIND +18 HR:	nn[n]KT
36.	Novi red			

37.	Prognoza položaja središta (+ 24 sata) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (24 sata od „DTG“ iz točke 5) Prognoza položaja (u stupnjevima i minutama) središta tropskog ciklona	FCST PSN +24 HR:	nn/nnnnZ Nnn[nn] /i/ Snn[nn] Wnnn[nn] /i/ Ennn[nn]
38.	Novi red			
39.	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (+ 24 sata) (M)	Prognoza najsnažnijeg vjetra pri zemlji (24 sata nakon „DTG“ iz točke 5)	FCST MAX WIND +24 HR:	nn[n]KT
40.	Novi red			
41.	Napomene (M)	Napomene, prema potrebi	RMK:	Slobodni unos teksta do 256 znakova /i/ NIL
42.	Novi red			
43.	Očekivano vrijeme objavljivanja sljedećeg upozorenja (M)	Očekivana godina, mjesec, dan i vrijeme (UTC) objavljivanja sljedećeg upozorenja	NXT MSG:	[BFR] nnnnnnnn/nnnnZ /i/ NO MSG EXP

(¹) Upotrebljava se samo ako se poruka objavljuje kako bi se ukazalo na to da se provodi ispitivanje ili vježba. Ako je uključena riječ „TEST“ ili kratica „EXER“, poruka može sadržavati informacije koje ne bi trebalo operativno upotrebljavati ili će, u suprotnom, završiti odmah nakon riječi „TEST“.
(²) U slučaju kumulonimbusa povezanih s tropskim ciklonama, koji pokrivaju više od jednog područja unutar područja odgovornosti, taj element može se prema potrebi ponavljati.
(³) Broj koordinata trebao bi biti što manji i u uobičajenim okolnostima ne bi trebao biti veći od sedam.

Dodatak 8 ANEKSA V

Rasponi i rezolucije numeričkih elemenata uključenih u savjetodavne poruke o vulkanskom pepelu i tropskim ciklonama, SIGMET i AIRMET, aerodromska upozorenja i upozorenja na smicanje vjetra.

Napomena: brojevi redova u koloni „Ref. br.“ navode se samo radi jasnoće i jednostavnosti upućivanja, te nisu dio obrasca.

Ref. br.	Elementi	Raspon	Razlučivost
1.	Najveća nadmorska visina	FT	000–27 000
		M	000–8 100
2.	Broj upozorenja	za VA (indeks) (')	000–2 000
		za TC (indeks) (')	00–99
3.	Najsnažniji vjetar pri zemlji	KT	00–99
4.	Tlak u središtu	hPa	850–1 050
5.	Brzina vjetra pri zemlji:	KT	30–99
6.	Prizemna vidljivost	M	0000–0750
		M	0800–5 000
7.	Oblačnost: visina baze	FT	000–1 000
8.	Oblačnost: visina vrha	FT	000–9 900
		FT	10 000–60 000
9.	Geografske širine ° (stupnjevi)	00–90	1
		00–60	1
10.	Geografske duljine ° (stupnjevi)	000–180	1
		(minute) 00–60	1
11.	Razina leta		000–650
12.	Kretanje	KMH	0–300
		KT	0–150
(') Nedimenzionalno			

ANEKS VI
POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA
(Dio-AIS)

Poddio A – DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI
ZA PRUŽATELJE USLUGA ZRAKOPLOVNOG
INFORMIRANJA (AIS.OR)

ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

AIS.OR.100 Upravljanje zrakoplovnim informacijama

Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja (u daljem tekstu: pružalac AIS usluga) upstavlja resurse i procese za upravljanje informacijama kojima se mogu osigurati blagovremeno prikupljanje, obrada, čuvanje, integracija, razmjena i pružanje kvalitetnih zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija u sustavu ATM.

AIS.OR.105 Odgovornosti pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja (AIS)

Pružatelj AIS usluga osigurava pružanje zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija potrebnih za sigurnost, redovitost i efikasnost zračne plovidbe.

Pružatelj AIS usluga prima, objedinjuje ili sastavlja, uređuje, formatira, objavljuje, čuva i distribuira zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije koje se odnose na cijelo područje Bosne i Hercegovine kao i područja na otvorenom moru u kojima je Bosna i Hercegovina odgovorna za pružanje usluga u zračnom prometu.

Pružatelj AIS usluga osigurava da zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije budu dostupne:

- (1) osoblju uključenom u letačke operacije, uključujući letačke posade, planiranje leta i simulatore leta;
- (2) pružateljima ATS usluga koji su odgovorni za uslugu informiranja u letu; i
- (3) službama odgovornima za pretpoletno informiranje.

Pružatelj AIS usluga pruža 24-satnu uslugu kreiranja i objavljivanja NOTAM u svom području odgovornosti i za pretpoletne informacije potrebne u vezi sa fazama rute koje počinju na aerodromu/helidromu u njegovom području odgovornosti.

Pružatelj AIS usluga drugim pružateljima AIS usluga stavlja na raspolaganje zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije koje su im potrebne.

Pružatelj AIS usluga osigurava utvrđivanje procedura za procjenu i ublažavanje sigurnosnih rizika u zrakoplovstvu koji proizilaze iz grešaka u vezi sa podacima i informacijama.

Pružatelj AIS usluga jasno navodi da se zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije, koji se pružaju u ime Bosne i Hercegovine, pružaju pod nadležnošću Bosne i Hercegovine, neovisno od njihovog formata.

ODJELJAK 2 – UPRAVLJANJE KVALITETOM PODATAKA

AIS.OR.200 Opći dio

Pružatelj AIS usluga osigurava:

- (a) pružanje zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija u skladu sa specifikacijama iz kataloga zrakoplovnih podataka utvrđenog u Dodatku 1 Aneksa III (Dio ATM/ANS.OR);
- (b) održavanje kvaliteta podataka, i
- (c) primjenu automatizacije kako bi se omogućila obrada i razmjena digitalnih zrakoplovnih podataka.

AIS.OR.205 Formalni aranžmani

Pružatelj AIS usluga osigurava uspostavu formalnih aranžmana sa:

- (a) svim stranama koje mu prenose podatke; i

- (b) drugim pružateljima AIS usluga kada sa njima vrši razmjenu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija.

AIS.OR.210 Razmjena zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija

Pružatelj AIS usluga osigurava:

- (a) utvrđivanje formata zrakoplovnih podataka prema modelu razmjene zrakoplovnih informacija osmišljenom da bude globalno interoperabilan; i
- (b) elektroničku razmjenu zrakoplovnih podataka.

AIS.OR.215 Alati i sofver

Pružatelj AIS usluga osigurava da alati i softveri za podršku ili automatizaciju procesa u vezi sa zrakoplovnim podacima i zrakoplovnim informacijama obavljaju svoje funkcije bez negativnog utjecaja na kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija.

AIS.OR.220 Validacija i verifikacija

Pružatelj AIS usluga osigurava uvođenje tehnika validacije i verifikacije kako bi zrakoplovni podaci ispunili zahtjeve u pogledu kvalitete podataka iz AIS.TR.200.

AIS.OR.225 Metapodaci

Pružatelj AIS usluga prikuplja i čuva metapodatke.

AIS.OR.230 Otkrivanje greške u podacima i provjera vjerodostojnosti podataka

Pružatelj AIS usluga osigurava:

- (a) primjenu tehnika za otkrivanje grešaka u digitalnim podacima tijekom slanja i/ili čuvanja zrakoplovnih podataka kako bi se održale primjenjive razine integriteta podataka iz AIS.TR.200(c); i
- (b) prijenos zrakoplovnih podataka koji podliježe odgovarajućem postupku provjere vjerodostojnosti/autentičnosti tako da primatelji mogu potvrditi da podaci ili informacije dolaze od ovlaštenog izvora.

AIS.OR.235 Prijavljivanje i mjerenje grešaka, kao i korektivne radnje

Pružatelj AIS usluga osigurava uspostavu i održavanje mehanizama za prijavljivanje i mjerenje grešaka, kao i za korektivne radnje.

AIS.OR.240 Ograničenja podatka

Pružatelj AIS usluga u proizvodima zrakoplovnog informiranja, osim u NOTAM, navodi koji zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije nisu u skladu sa zahtjevima u pogledu kvalitete podataka.

AIS.OR.250 Zahtjev u pogledu dosljednosti

Ako su zrakoplovni podaci ili zrakoplovne informacije višestruko objavljeni u AIP više država, pružatelji AIS usluga koji su odgovorni za te AIP uspostavljaju mehanizme kojima se osigurava dosljednost tih višestruko objavljenih informacija.

ODJELJAK 3 – PROIZVODI ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA

AIS.OR.300 Opći dio – Proizvodi zrakoplovnog informiranja

Kada pruža zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije u više formata, pružatelj AIS usluga osigurava utvrđivanje procesa kojima se osigurava dosljednost podataka i informacija između tih formata.

Poglavlje 1 – Zrakoplovne informacije u standardiziranom formatu

AIS.OR.305 Zbornik zrakoplovnih informacija (AIP)

Pružatelj AIS usluga objavljuje AIS.

AIS.OR.310 Izmjene AIP

Pružatelj AIS usluga:

- (a) objavljuje trajne promjene u AIP kao izmjene AIP; i
- (b) osigurava da se AIP izmjeni ili ponovo objavi u dovoljno redovitim razmacima da se osigura kompletost i ažurnost informacija.

AIS.OR.315 Dopune AIP

Pružatelj AIS usluga:

- (a) objavljuje, kao dopune AIP, privremene promjene dužeg trajanja – najmanje tri mjeseca i informacije kraćeg trajanja koje sadrže opsežan tekst i/ili grafičke prikaze;
- (b) redovito osigurava kontrolnu listu validnih dopuna AIP; i
- (c) objavljuje novu dopunu AIP kao zamjenu kada se u dopuni AIP pojavi greška ili kada dođe do promjene perioda važenja dopune AIP.

AIS.OR.320 Zrakoplovni informativni cirkular (AIC)

Pružatelj AIC usluga kao AIC objavljuje jedno od sljedećeg:

- (a) dugoročna predviđanja svih velikih promjena u zakonodavstvu, propisima, procedurama ili infrastrukturi;
- (b) informacije koje služe isključivo kao objašnjenja ili savjeti, a koje utječu na sigurnost letenja;
- (c) informacije ili obavještenja koja služe kao objašnjenja ili savjeti, a odnose se na tehnička, zakonodavna ili isključivo administrativna pitanja.

Pružatelj AIS usluga najmanje jednom godišnje preispituje validnost AIC na snazi.

AIS.OR.325 Zrakoplovne karte

Pružatelj AIS usluga osigurava da su sljedeće zrakoplovne karte, ako su dostupne:

- (a) sastavni dio AIP ili se zasebno dostavljaju korisnicima AIP:
 - (1) karta aerodromskih prepreka – tip A;
 - (2) karta aerodroma/helidroma;
 - (3) karta površina za kretanje na aerodromu;
 - (4) karta parkiranja/pristajanja zrakoplova;
 - (5) karta terena za precizni prilaz;
 - (6) karta ATC nadzora minimalne apsolutne visine;
 - (7) karta područja;
 - (8) karta standardnog dolaska – instrumentalni (STAR);
 - (9) karta standardnog odlaska – instrumentalni (SID);
 - (10) karta instrumentalnog prilaza;
 - (11) karta vizualnog prilaza; i
 - (12) rutna karta; i
- (b) sastavni dio proizvoda zrakoplovnog informiranja:
 - (1) karta aerodromskih prepreka – tip B;
 - (2) svjetska zrakoplovna karta 1:1 000 000;
 - (3) svjetska zrakoplovna karta 1:500 000;
 - (4) karta zrakoplovne navigacije – sitna razmjera; i
 - (5) grafička navigacijska karta.

AIS.OR.330 NOTAM

Pružatelj AIS usluga:

- (a) bez odlaganja, objavljuje NOTAM kada god su informacije koje se distribuiraju privremene prirode i kraćeg trajanja ili kada se u kratkom roku uvođe operativno značajne trajne promjene ili privremene promjene dužeg trajanja, osim kada je riječ o opsežnom tekstu i/ili grafičkim prikazima; i

- (b) objavljuje, u obliku NOTAM, informacije u vezi sa uspostavom, stanjem ili promjenom bilo kojeg zrakoplovnog sredstva, usluge, procedure ili opasnosti, o kojima je blagovremeno saznanje bitno za osoblje koje je uključeno u letačke operacije.

Poštovanje zahtjeva iz AIS.OR.200 ne smije ometati hitnu distribuciju zrakoplovnih informacija potrebnih za osiguranje sigurnosti letenja.

Poglavlje 2 – Skupovi digitalnih podataka**AIS.OR.335 Opći dio – Skupovi digitalnih podataka**

Ako su digitalni podaci dostupni, pružatelj AIS usluga osigurava da su u obliku sljedećih skupova podataka:

- (1) skup podataka AIP;
- (2) skup podataka o terenu;
- (3) skupovi podataka o preprekama;
- (4) skupovi kartografskih podataka o aerodromu; i
- (5) skupovi podataka o postupcima instrumentalnog letenja.

Kada se podaci o terenu stavljuju na raspolaganje, bit će dostupni u obliku skupova podataka o terenu. Redovito se dostavlja kontrolna lista validnih skupova podataka.

AIS.OR.340 Zahtjevi u pogledu metapodataka

Svaki skup podataka uključuje minimalni skup metapodataka koji se dostavlja sljedećem korisniku.

AIS.OR.345 Skup podataka AIP

Pružatelj AIS usluga osigurava da skup podataka AIP, ako je dostupan, sadrži digitalne prikaze zrakoplovnih informacija trajnog karaktera, uključujući trajne informacije i privremene promjene dužeg trajanja.

AIS.OR.350 Podaci o terenu i preprekama – Opći zahtjevi

Pružatelj AIS usluga osigurava da se podaci o terenu i preprekama, ako su dostupni, dostave u skladu sa AIS.TR.350.

AIS.OR.355 Skupovi podataka o terenu

Pružatelj AIS usluga osigurava da se podaci o terenu, ako su dostupni, dostave:

- (a) za oblast 1, kako je utvrđeno u AIS.TR.350; i
- (b) za aerodrome koji obuhvataju:
 - (1) oblast 2a ili njene dijelove, kako je utvrđeno u AIS.TR.350(b)(1);
 - (2) oblasti 2b, 2c i 2d i njihove dijelove, kako je utvrđeno u AIS.TR.350(b)(2), (3) i (4) za teren:
 - (i) unutar 10 km od referentne točke aerodroma (ARP); i;
 - (ii) na udaljenosti većoj od 10 km od ARP ako teren prodire u vodoravnu ravan 120 m iznad najmanje nadmorske visine poletno-sletne staze;
 - (3) oblast poletne putanje leta ili njene dijelove;
 - (4) oblast, ili njene dijelove, koja je ograničena lateralnom stranicom površina na aerodromu za ograničavanje prepreka;
 - (5) oblast 3 ili njene dijelove, kako je utvrđeno u AIS.TR.350(c), za teren koji se prostire 0,5 m iznad vodoravne ravni i prolazi kroz najbližu točku na operativnoj površini aerodroma; i
 - (6) oblast 4 ili njene dijelove, kako je utvrđeno u AIS.TR.350(d), za sve poletno-sletne staze za koje su utvrđene operacije preciznog prilaza kategorije II ili III i za koje su operatorima potrebne detaljne informacije o terenu kako bi mogli procijeniti utjecaj terena na određivanje visine odluke uporabom radio-visinomjera.

AIS.OR.360 Skupovi podataka o preprekama

Pružatelj AIS usluga osigurava da su podaci o preprekama, ako su dostupni, osigurani:

- (a) za prepreke u oblasti 1 čija je visina najmanje 100 m od zemlje;
- (b) za aerodrome, za sve prepreke unutar oblasti 2 koje se procijene kao opasnost za zračnu plovbru; i
- (c) za aerodrome, koji obuhvataju:
 - (1) oblast 2a ili njene dijelove, za prepreke koje prodiru na odgovarajuću površinu na kojoj se prikupljaju podaci o preprekama;
 - (2) objekte u oblasti poletne putanje leta ili njenim dijelovima, koji se nalaze iznad ravne površine sa nagibom od 1,2% i koji imaju zajedničko ishodište sa područjem poletne putanje leta;
 - (3) prodiranje na površine na aerodromu za ograničavanje prepreka ili njihove dijelove;
 - (4) oblasti 2b, 2c i 2d, za prepreke koje prodiru na odgovarajuće površine na kojima se prikupljaju podaci o preprekama;
 - (5) oblast 3 ili njene dijelove, za prepreke koje prodiru na odgovarajuću površinu na kojoj se prikupljaju podaci o preprekama; i
 - (6) oblast 4 ili njene dijelove, za sve poletno-sletne staze za koje su utvrđene operacije preciznog prilaza kategorije II ili III.

AIS.OR.365 Skupovi kartografskih podataka o aerodromu

Pružatelj AIS usluga osigurava da su kartografski podaci o aerodromu, ako su dostupni, dostavljeni u skladu sa AIS.TR.365.

AIS.OR.370 Skupovi podataka o instrumentalnim postupcima letenja

Pružatelj AIS usluga osigurava da su skupovi podataka o instrumentalnim postupcima letenja, ako su dostupni, dostavljeni u skladu sa AIS.TR.370.

ODJELJAK 4 – USLUGE DISTRIBUCIJE I PRETPOLETNOG INFORMIRANJA**AIS.OR.400 Usluge distribucije**

Pružatelj AIS usluga:

- (a) dostavlja dostupne proizvode zrakoplovnog informiranja korisnicima koji ih zatraže;
- (b) stavlja na raspolažanje AIP, izmjene AIP, dopune AIP, NOTAM i AIC putem najbližih sredstava;
- (c) osigurava da se NOTAM distribuira putem zrakoplovne stacionarne usluge (AFS) kada god je to izvodljivo;
- (d) osigurava da se međunarodna razmjena NOTAM odvija samo prema dogovoru predmetnih međunarodnih NOTAM ureda i višenacionalnih jedinica za obradu NOTAM; i
- (e) prema potrebi organizira objavljivanje i prijem NOTAM koji se distribuira telekomunikacijskim sredstvima da bi se zadovoljili operativni zahtjevi.

AIS.OR.405 Usluge pretpoletnog informiranja

Pružatelj AIS usluga osigurava da se:

- (a) za svaki aerodrom/helidrom, osoblju zaduženom za letačke operacije, uključujući letačku posadu i službe odgovorne za pretpoletne informacije, stave na raspolažanje zrakoplovne informacije koje se odnose na faze rute koje počinju na tom aerodromu/helidrom; i
- (b) u zrakoplovne informacije koje se dostavljaju za potrebe pretpoletnog planiranja uvrste informacije od

operativnog značaja iz elemenata proizvoda zrakoplovnog informiranja;

ODJELJAK 5 – AŽURIRANJE PROIZVODA**ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA****AIS.OR.500 Opći dio – Ažuriranje proizvoda zrakoplovnog informiranja**

Pružatelj AIS usluga osigurava da se zrakoplovnici podaci i zrakoplovne informacije mijenjaju ili ponovo objavljaju kako bi ostali ažurni.

AIS.OR.505 Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija (AIRAC)

Pružatelj AIS usluga osigurava da se informacije o okolnostima navedenim u AIS.TR.505(a) distribuiraju u okviru AIRAC sustava.

Pružatelj AIS usluga osigurava da se:

- (1) informacije prijavljenje u okviru AIRAC sustava ne mijenjaju bar 28 dana nakon AIRAC datuma stupanja na snagu osim ako je prijavljena okolnost privremene prirode i ne bi trajala tijekom cijelog perioda;
- (2) informacije dostavljene u okviru AIRAC sustava distribuiraju/stavljaju na raspolažanje tako da stignu do primatelja najmanje 28 dana prije datuma stupanja na snagu AIRAC; i
- (3) datum provođenja koji nisu AIRAC datumi stupanja na snagu ne koriste za unaprijed planirane operativno značajne promjene za koje je potreban kartografski rad i/ili za ažuriranje navigacijskih baza podataka.

AIS.OR.510 NOTAM

Pružatelj AIS:

- (a) osigurava da se NOTAM dostavlja u skladu sa AIS.TR.510; i
- (b) dostavlja "aktivacijski/TRIGGER NOTAM", kako je utvrđeno u AIS.TR.510(f), kada se izmjena AIP ili dopuna AIP objavljuje u skladu sa AIRAC sustavom.

AIS.OR.515 Ažuriranje skupova podataka

Pružatelj AIS usluga:

- (a) izmjenjuje ili ponovo objavljuje skupove podataka u dovoljno redovitim razmacima da su ažurni; i
- (b) objavljuje trajne promjene i privremene promjene dužeg trajanja – tri mjeseca ili duže – koje se stavljaju na raspolažanje kao digitalni podaci u obliku potpunog skupa podataka i/ili podskupa koji uključuju samo razlike u odnosu na prethodno objavljeni potpuni skup podataka.

ODJELJAK 6 – ZAHTJEVI ZA OSOBLJE**AIS.OR.600 Opći zahtjevi**

Osim navedenog u ATM/ANS.OR.B.005(a)(6) Anekса III, pružatelj AIS usluga osigurava da osoblje odgovorno za dostavljanje zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija je:

- (a) upoznato sa i primjenjuje sljedeće:
 - (1) zahtjeve u pogledu proizvoda i usluga zrakoplovnog informiranja, kako je utvrđeno u odjelicima od 2 do 5;
 - (2) ciklusima ažuriranja primjenjivim na objavljivanje izmjena AIP i dopuna AIP za oblasti za koje dostavlja zrakoplovne podatke ili zrakoplovne informacije;
- (b) odgovarajuće obučeno, kompetentno i ovlašteno za posao koji se od njih traži da rade.

**Poddio B – DODATNI TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA
PRUŽATELJE USLUGA ZRAKOPLOVNOG
INFORMIRANJA (AIS.TR)
ODJELJAK 2 – UPRAVLJANJE KVALITETOM
PODATAKA**

AIS.TR.200 Opći dio

- (a) Točnost zrakoplovnih podataka je onakva kako je navedena u katalogu zrakoplovnih podataka ("katalog podataka"), koji se nalazi u Dodatku 1 Aneksa III (Dio ATM/ANS.OR) ovog pravilnika.
- (b) Rezolucija zrakoplovnih podataka odgovara stvarnoj točnosti podataka.
- (c) Integritet zrakoplovnih podataka se održava. Na temelju klasifikacije integriteta navedene u katalogu podataka, potrebno je utvrditi postupke kojima se osigurava:
 - (1) da se, kad je riječ o rutinskim podacima, spriječi izmjena podataka tijekom cijelog postupka obrade podataka;
 - (2) da, kada je riječ o bitnim podacima, ne dođe do izmjene ni u kojoj fazi cijelog postupka i da se utvrde dodatni postupci, prema potrebi, da bi se spriječili potencijalni rizici u cijelokupnoj arhitekturi sustava i da bi se dodatno osigurao integritet podataka na toj razini;
 - (3) da, kad je riječ o kritičnim podacima, ne dođe do izmjene ni u kojoj fazi cijelog postupka i da se utvrde dodatni postupci za garantiranje integriteta da bi se u potpunosti ublažile posljedice grešaka koje su tijekom detaljne analize cijelokupne arhitekture sustava identificirane kao potencijalni rizici za integritet podataka.
- (d) Sljedljivost zrakoplovnih podataka je osigurana.
- (e) Osigurava se blagovremenost zrakoplovnih podataka, uključujući moguća ograničenja za period važenja podataka.
- (f) Kompletnost zrakoplovnih podataka je osigurana.
- (g) Format dostavljenih podataka je adekvatan u smislu da osigura tumačenje podataka na način koji je u skladu sa njihovom namjenom.

AIS.TR.210 Razmjena zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija

Osim podataka o terenu, format za razmjenu zrakoplovnih podataka:

- (a) omogućuje razmjenu podataka za pojedinačna obilježja i za zbirke obilježja;
- (b) omogućuje razmjenu osnovnih informacija koje su rezultat trajnih promjena;
- (c) je strukturiran u skladu sa stavkama i svojstvima kataloga zrakoplovnih podataka i dokumentiran uz poređenje formata razmijene i kataloga zrakoplovnih podataka.

AIS.TR.220 Verifikacija

- (a) Verifikacija osigurava:
 - (1) da su zrakoplovni podaci primljeni bez izmjena;
 - (2) da se obradom zrakoplovnih podataka ne uvode izmjene.
- (b) Zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije koji se unose ručno podvrgavaju se neovisnoj provjeri da bi se utvrdile eventualno nastale greške.

AIS.TR.225 Metapodaci

Metapodaci, koji se prikupljaju, uključuju namanje:

- (a) nazive organizacija ili subjekata koji obavljaju bilo kakvu aktivnost u vezi sa nastankom/kreiranjem

zrakoplovnih podataka, njihove distribucije ili postupanja sa njima;

- (b) aktivnost koja se obavlja;
- (c) datum i vrijeme obavljanja aktivnosti.

AIS.TR.235 Prijavljanje i mjerjenje grešaka, i korektivne radnje

Prijavljanjem i mjerjenjem grešaka, te korektivnim mehanizmima osigurava se:

- (a) evidentiranje problema utvrđenih tijekom kreiranja, izrade, čuvanja, postupanja i obrade, ili problema koji su prijavili korisnici nakon objave;
- (b) analiza svih problema koji su prijavljeni u vezi sa zrakoplovnim podacima i zrakoplovnim informacijama koju provodi pružatelj AIS usluga, te obavljanje potrebnih korektivnih radnji;
- (c) prioritet rješavanju svih grešaka, nedosljednosti i nepravilnosti otkrivenih kod kritičnih i bitnih zrakoplovnih podataka;
- (d) upozoravanje, najefikasnijim sredstvima, korisnika koji su pogodeni greškama, uzimajući u obzir razinu integriteta zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija;
- (e) olakšavanje i podsticanje davanja povratnih informacija o greškama.

AIS.TR.240 Organčenja u vezi sa podacima

Podaci koji ne ispunjavaju zahteve u pogledu kvaliteta podataka biće označeni napomenom ili izričitim navođenjem vrijednosti kvalitete.

ODJELJAK 3 – PROIZVODI ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA

AIS.TR.300 Opći dio – Proizvodi zrakoplovnog informiranja

- (a) Proizvodi zrakoplovnog informiranja namijenjeni za distribuciju uključuju tekst na engleskom jeziku za dijelove izražene u slobodnom tekstu, osim proizvoda koji su namijenjeni samo za distribuciju unutar Bosne i Hercegovine.
- (b) Nazivi mjesta navode se u skladu sa lokalnom uporabom i po potrebi transliterirano u osnovno latinično pismo Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO).
- (c) Kratice Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (ICAO) upotrebljavaju se u proizvodima zrakoplovnog informiranja kada god je to prikladno.

Poglavlje 1 – Zrakoplovne informacije u standardiziranom formatu

AIS.TR.305 Zbornik zrakoplovnih informacija (AIP)

- (a) AIP, izmjene AIP i dodaci na AIP stavljuju se na raspolaganje kao "elektronički AIP" (eAIP). eAIP može se prikazivati na kompjuterskom ekranu i odštampati na papiru. Osim toga, AIP, izmjene AIP i dodaci na AIP mogu se staviti na raspolaganje i u papirnom obliku.
- (b) AIP uključuje:
 - (1) podatke o nadležnim organima koji su odgovorni za opremu, objekte, usluge ili postupke u zračnoj plovidbi koji su obuhvaćene AIP;
 - (2) opće uvjete pod kojima su usluge ili oprema dostupne za uporabu;
 - (3) listu značajnih odstupanja između propisa i prakse Bosne i Hercegovine i povezanih standarda i preporučene prakse ICAO (SARP) i postupaka;
 - (4) odluku koju donese BHDCA za svaki zaseban slučaj kada su dostupni alternativni načini postupanja sadržanim u ICAO SARP i postupcima.
- (c) AIP sadrži informacije koje se odnose na poglavla navedena u Dodatu 1.

- (d) Podatke o zemlji izdavaču i pružatelju AIS usluga.
- (e) Kada se objavljuje zajednički AIP sa jednom ili više država, to se jasno naznačava.
- (f) AIP je zasebna publikacija koja im tabelu sadržaja.
- (g) AIP se sastoji o tri dijela (GEN, ENR i AD), sekcije i podsekcije, osim kada je AIP, ili tom AIP, utrađen da olakšava operativnu uporabu tijekom leta, a u tom slučaju se konkretni format i oblik mogu prepustiti Bosni i Hercegovini, pod uvjetom da je uvršten odgovarajući sadržaj.
- (h) AIP je datiran.
- (i) Datum, koji se sastoji od dana (brojem), mjeseca (imenom) i godine (brojem), je datum objave i/ili efektivni datum (AIRAC) informacija.
- (j) Pri opisivanju perioda aktivnosti, dostupnosti ili rada, navode se primjenjivi dati i vremena.
- (k) Za AIP koji je izdat u štampanom obliku, svaka stranica AIP izdata kao neuvezani list mora imati napomenu u kojoj se jasno navode:
 - (1) porijeklo AIP;
 - (2) teritorija koju on obuhvata i njena podjela, ako je potrebno;
 - (3) identifikacija države koja je izdavač i organizacije koja ga je sastavila (nadležnog organa); i
 - (4) brojevi stranica/naslovi karata.
- (l) Sve izmjene štampanog tuma AIP objavljuju se u obliku zamjenskih listova.

AIS.TR.310 Izmjene AIP

- (a) Sve operativno značajne promjene u AIP, u skladu sa AIS.OR.505, objavljaju se putem AIRAC sustava i jasno se označavaju kao takve.
- (b) Svakoj izmjeni AIP dodjeljuje se serijski redni broj.
- (c) Kada se objavi izmjena AIP, u njoj se navode reference na serijske brojeve NOTAM koji su uvršteni u izmjenu.
- (d) Najnoviji ciklusi ažuriranja koji se primjenjuju na izmjene AIP su javno dostupni.
- (e) Pribjegavanje ručnim izmjenama/napomenama mora se svesti na najmanju moguću mjeru; uobičajena metoda izmjene je ponovo objavljivanje ili zamjena stranica.
- (f) Svaka izmjena AIP:
 - (1) uključuje kontrolnu listu sa trenutnim datumima i brojevima svake neuvezane stranice u AIP; i
 - (2) uključuje rekapitulaciju svih neunesenih ručnih izmjena.
- (g) Nove ili revidirane informacije označene su napomenom na margini.
- (h) Na svakoj stranici izmjene AIP, uključujući i naslovnu stranicu, nalazi se datum objave i, prema potrebi, datum stupanja na snagu.
- (i) Redoviti intervali između izmjena AIP navode se u Dijelu 1–Opći dio (GEN) AIP.

AIS.TR.315 Dopune AIP

- (a) Dopuna AIP izdata u štampanom obliku dostavlja se na zasebnim stranicama.
- (b) Najnoviji ciklusi ažuriranja, koji se primjenjuju na dopune AIP, su javno dostupni.
- (c) Svakoj dopuni AIP dodjeljuje se serijski redni broj prema kalendarskoj godini.
- (d) Kada se dopuna AIP objavljuje kao zamjena za NOTAM, navodi se referenca na seriju i broj NOTAM.
- (e) Kontrolna lista važećih dopuna AIP izdaje se u intervalima od najduže mjesec dana, u okviru kontrolne liste NOTAM i sa istom distribucijom kao i dopune AIP.
- (f) Na svakoj stranici dopune AIP nalazi se datum objave. Na svakoj stranici dopune AIP, koja se objavljuje u skladu sa

AIRAC ciklusom, nalaze se datum objave i datum stupanja na snagu.

AIS.TR.320 Zrakoplovni informativni cirkular (AIC)

- (a) AIC se šalje kao elektronički dokument.
- (b) AIC se šalje kada god je potrebno objaviti:
 - (1) predviđanja važnih promjena u postupcima, uslugama i infrastrukturi u zračnoj plovidbi;
 - (2) najavu uvođenja novih navigacijskih sustava;
 - (3) značajne informacije koje proizilaze iz istraživačkih nesreća/incidenata, a utječu na sigurnost letenja;
 - (4) informacije o propisima koji se odnose na zaštitu civilnog zrakoplovstva od radnji nezakonitog ometanja koje ugrožavaju sigurnost civilnog zrakoplovstva (security);
 - (5) medicinske savjete o pitanjima od posebnog interesa za pilote;
 - (6) upozorenja za pilote koja se odnose na izbjegavanje fizičkih opasnosti;
 - (7) informacije o utjecaju određenih vremenskih pojava na operacije zrakoplova;
 - (8) informacije o novim opasnostima koje utječu na tehnike upravljanja zrakoplovom;
 - (9) informacije o propisima koji se odnose na prijevoz predmeta, za koje postoje ograničenja, zračnim putem;
 - (10) reference na zahtjeve zakonodavstva Bosne i Hercegovine na objavu promjena u njima;
 - (11) informacije o mehanizmima izdavanja dozvola posadi zrakoplova;
 - (12) informacije o obukama zrakoplovnog osoblja;
 - (13) informacije o provođenju, ili izuzeću od, zahtjeva iz nacionalnog zakonodavstva;
 - (14) savjete o uporabi i održavanju određenih vrsta opreme;
 - (15) stvarnu ili planiranu dostupnost novih ili revidiranih izdanja zrakoplovnih karata;
 - (16) informacije o opremljenosti komunikacijskom opremom;
 - (17) informacije sa objašnjenjima koje se odnose na smanjenje buke;
 - (18) odabранe naredbe o plovidbenosti;
 - (19) informacije o promjenama u seriji ili distribuciji NOTAM, novim izdanjima AIP ili velikim promjenama u njihovom sadržaju, obimu ili formatu;
 - (20) informacije o postupanju u slučaju snijega prije njegove pojave; i
 - (21) druge informacije slične prirode.
- (c) AIC se ne koristi za informacije koje se mogu objavljivati u AIP ili putem NOTAM.
- (d) Uz plan postupanja u slučaju snijega, izdat u skladu sa AD 1.2.2 AIP, navode se sezonske informacije koje se izdaju kao AIC znatno prije početka svake zime – najmanje mjesec dana prije uobičajene pojave zimskih uvjeta.
- (e) Kada Bosna i Hercegovina, kao država u kojoj su informacije nastale, odabere da se AIC distribuira izvan njene državne teritorije, taj AIC ima istu distribuciju kao AIP.
- (f) Svakom AIC se dodjeljuje serijski redni broj prema kalendarskoj godini.
- (g) Ako se AIC izdaje u više serija, svaka serija označava se zasebnim slovom.
- (h) Kontrolna lista AIC, koji su trenutno na snazi, objavljuje se najmanje jednom godišnje sa istom distribucijom kao i AIC.

- (i) Kontrolna lista AIC, koja se šalje izvan teritorije Bosne i Hercegovine, uvrštava se u kontrolnu listu NOTAM.

AIS.TR.330 NOTAM

- (a) NOTAM se objavljuje kada je potrebno učiniti dostupnim sljedeće informacije:
- (1) otvaranje, zatvaranje ili značajne promjene u radu aerodroma/helidroma ili poletno-sletnih staza;
 - (2) uspostavljanje, ukidanje ili značajne promjene u radu zrakoplovnih usluga;
 - (3) uspostavljanje, ukidanje ili značajne promjene u operativnim karakteristikama radio-navigacijskih usluga i usluga komunikacije zrak-zemlja;
 - (4) nedostupnost rezervnih i sekundarnih sustava sa izravnim operativnim utjecajem;
 - (5) uvođenje, povlačenje ili značajne promjene vizualnih sredstava;
 - (6) prekid rada ili vraćanje u uporabu glavnih komponenti sustava aerodromskog osvjetljenja;
 - (7) uvođenje, ukidanje ili značajne promjene postupaka za pružanje usluga u zračnoj plovidbi;
 - (8) pojava ili otklanjanje većih neispravnosti ili zapreka na manevarskoj površini;
 - (9) promjene i ograničenja u dostupnosti goriva, maziva i kisika;
 - (10) veće promjene u dostupnim sredstvima i uslugama traganja i spašavanja;
 - (11) uvođenje, ukidanje ili vraćanje u uporabu farova opasnosti kojim se obilježavaju prepreke u zračnoj plovidbi;
 - (12) promjene propisa primjenjivih u Bosni i Hercegovini za koje je potrebno trenutno postupanje iz operativne perspektive;
 - (13) operativne naredbe za koje je potrebno trenutno postupanje ili promjene u tim naredbama;
 - (14) postojanje opasnosti koje utječe na zračnu plovidbu;
 - (15) planirane emisije lasera, laserski prikazi i reflektori ako bi zbog toga noćni vid pilota mogao biti smanjen;
 - (16) postavljanje, ukidanje ili promjene prepreka u zračnoj plovidbi u oblastima za polijetanje/penjanje, neuspjeli prilaz i prilaze, i na poletno-sletnoj stazi;
 - (17) uspostavljanje ili ukidanje, uključujući aktivaciju ili deaktivaciju, prema potrebi, ili promjene statusa zabranjenih, ograničenih ili opasnih zona;
 - (18) uspostavljanje ili ukidanje oblasti ili ruta, ili njihovih dijelova, na kojima postoji mogućnost presretanja i na kojima se zahtijeva slušanje na vrlo visokoj frekvenciji (VHF) za slučaj opasnosti 121,500 MHz;
 - (19) dodjela, ukidanje ili promjena lokacijskog indikatora;
 - (20) promjena spasilačko-vatrogasne kategorije (RFF) aerodroma/helidroma;
 - (21) prisustvo, uklanjanje ili značajne promjene opasnih uvjeta zbog snijega, bljuzgavice, leda, radioaktivnog materijala, otrovnih kemikalija, taloga vulkanskog pepela ili vode na operativnoj površini;
 - (22) izbjivanje epidemija za koje su potrebne promjene prijavljenih zahtjeva za vakcinaciju i mjere karantina;
 - (23) prognoze solarnog kosmičkog zračenja, ako su dostupne;
 - (24) operativno značajna promjena u vulkanskoj aktivnosti, lokaciji, datumu i vremenu vulkanskih erupcija i/ili horizontalnom ili vertikalnom prostiranju oblaka vulkanskog pepela, uključujući smjer kretanja, razine leta, te rute ili dijelove ruta na koje bi to moglo utjecati;
 - (25) otpuštanje radioaktivnih materijala ili otrovnih kemikalija u atmosferu nakon nuklearnih ili kemijskih nesreća, lokacija, datum i vrijeme nesreće, razine leta i rute, ili njihovi dijelovi na koje bi to moglo utjecati, kao i smjer kretanja;
 - (26) uspostavljanje operacija humanitarnih misija i postupaka i/ili ograničenja koji utječu na zračnu plovidbu;
 - (27) provođenje kratkoročnih mjera za nepredviđene situacije u slučaju smetnji ili djelomičnih smetnji u pružanju usluga u zračnom prometu i povezanih pomoćnih usluga;
 - (28) konkretan gubitak integriteta satelitskih navigacijskih sustava;
 - (29) zatvorena poletno-sletna staza zbog radova na njenom označavanju ili, ako se oprema koja se koristi za te radove može ukloniti, vrijeme koje je potrebno da se poletno-sletna staza sposobi za uporabu.
- (b) NOTAM se ne objavljuje radi dostavljanja sljedećih informacija:
- (1) rutinsko održavanje platforme i staza za vožnju (rulnih staza) koje ne utječe na sigurno kretanje zrakoplova;
 - (2) privremene prepreke u blizini aerodroma/helidroma koje ne utječe na sigurno upravljanje zrakoplovom;
 - (3) djelomični kvar na osvjetljenju aerodroma/helidroma kada takav kvar ne utječe izravno na operacije zrakoplova;
 - (4) djelomični privremeni kvar u komunikaciji zrak-zemlja kada su odgovarajuće alternativne frekvencije dostupne i funkcioniраju;
 - (5) nedostatak usluga navođenja zrakoplova na platformi, zatvaranje, ograničavanje i kontrola drumskog prometa;
 - (6) neupotrebljivost znakova za lokaciju, odredište ili drugih znakova upućivanja na operativnoj površini aerodroma;
 - (7) iskakanje padobranom u nekontroliranom zračnom prostoru prema pravilima vizualnog letenja (VFR) ili u kontroliranom zračnom prostoru na službeno objavljenim mjestima ili u opasnim ili zabranjenim oblastima;
 - (8) aktivnosti u vezi sa obukama koje obavljaju zemaljske jedinice;
 - (9) nedostupnost rezervnih i sekundarnih sustava ako nemaju operativni utjecaj;
 - (10) ograničenja u pogledu infrastrukture aerodroma ili općih usluga, bez operativnog utjecaja;
 - (11) nacionalni propisi koji ne utječu na opće zrakoplovstvo;
 - (12) najave ili upozorenja o mogućim/potencijalnim ograničenjima, bez operativnog utjecaja;
 - (13) opći podsjetnici na već objavljene informacije;
 - (14) dostupnost opreme za zemaljske jedinice, bez informacija o operativnom utjecaju na zračni prostor i korisnike infrastrukture;
 - (15) informacije o emisijama lasera bez operativnog utjecaja i o pirotehničkim sredstvima ispod minimalnih visina leta;
 - (16) zatvaranje dijelova operativne površine u vezi sa lokalno koordiniranim planiranim radovima u trajanju kraćem od jednog sata;
 - (17) obustava rada aerodroma/helidroma, promjene ili nedostupnost u njegovom radu izvan radnog vremena aerodroma/helidroma; i

- (18) druge neoperativne informacije sličnog privremenog karaktera.
- (c) Osim kako je predviđeno u AIS.TR.330(f) i (g), svaki NOTAM sadrži informacije prema redoslijedu navedenom u formatu za NOTAM u Dodatku 2.
- (d) Tekst NOTAM sastoji se od oznaka/jednoobrazne skraćene frazeologije dodijeljene kodu ICAO za NOTAM, koje su dopunjene ICAO kратicama, pokazateljima, identifikatorima, oznakama, pozivnim znakovima, frekvencijama, brojkama i jednostavnim jezikom.
- (e) NOTAM se objavljuje na engleskom jeziku. Ako je potrebno domaćim korisnicima, NOTAM se može dodatno objaviti na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine.
- (f) Informacije o snijegu, bljuzgavici, ledu, poledici, stajaćoj vodi ili vodi sa snijegom, bljuzgavicom, ledom ili poledicom na površinama za kretanje zrakoplova, dostavljaju se putem SNOWTAM i sadrže informacije prema redoslijedu navedenom u formatu za SNOWTAM u Dodatku 3a.
- (g) Informacije o operativnoj značajnoj promjeni u vulkanskoj aktivnosti, vulkanskoj erupciji i/ili oblaku vulkanskog pepela, kada se dostavljaju putem ASHTAM, uključuje informacije prema redoslijedu navedenom u obrascu za ASHTAM u Dodatku 4.
- (h) Kada se u NOTAM pojave greške, objavljuje se NOTAM sa novim brojem koji zamjenjuje NOTAM sa greškom ili se NOTAM sa greškom poništava i objavljuje se novi NOTAM.
- (i) Kada se objavljuje NOTAM kojim se poništava ili zamjenjuje prethodni NOTAM:
- (1) navode se serija i broj/godina prethodnog NOTAM;
 - (2) serija, lokacijski indikator i predmet oba NOTAM su isti.
- (j) Samo se jedan NOTAM poništava ili zamjenjuje drugim NOTAM.
- (k) Svaki NOTAM odnosi se samo na jedan predmet i jedan uvjet tog predmeta.
- (l) Svaki NOTAM bit će što kraći i sastavljen tako da je njegovo značenje jasno bez potrebe da se provjere i drugi dokumenti.
- (m) NOTAM koji sadrži trajne ili privremene informacije dužeg trajanja uključuje odgovarajuće reference na AIP ili dopunu AIP.
- (n) Lokacijski indikatori uvršteni u tekst NOTAM su oni koji su navedeni u ICAO dokumentu br. 7910 "Location Indicators" (Lokacijski indikatori). Ne upotrebljava se skraćeni oblik tih indikatora. Ako lokaciju nije dodijeljen lokacijski indikator prema ICAO, naziv mjesta navodi se otvorenim tekstom.
- (o) Svakom NOTAM dodjeljuje se serija označena slovom i četvorocifrenim brojem nakon kojih slijedi kosa crta i dvocifreni broj za godinu. Četvorocifreni broj je redni broj prema kalendarskoj godini.
- (p) Svi NOTAM se dijele u serije prema predmetu, prometu ili lokaciji ili prema kombinaciji tih elemenata, u ovisnosti od potreba krajnjih korisnika. NOTAM za aerodrome na kojima je dozvoljen međunarodni zračni promet objavljuje se u međunarodnoj seriji NOTAM.
- (q) Ako se NOTAM objavljuje na engleskom i na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine, serija NOTAM uređuje se tako da je serija na domaćem jeziku ekvivalentna seriji na engleskom jeziku u smislu sadržaja i numeriranja.
- (r) Sadržaj i geografski obim svake serije NOTAM detaljno se navode u GEN 3 AIP.
- (s) Redovito se dostavlja kontrolna lista važećih NOTAM.

- (t) Za svaku seriju objavljuje se jedan NOTAM sa kontrolnom listom.
- (u) NOTAM sa kontrolnom listom odnosi se i na najnovije izmjene AIP, dopune AIP, skupove podataka i, barem, na distribuirani AIC.
- (v) NOTAM sa kontrolnom listom ima istu distribuciju kao i stvarna serija poruka na koju se odnosi i jasno se označava kao kontrolna lista.
- (w) Dodjeljivanje serije se prati i prema potrebi se poduzimaju odgovarajuće mjeru da bi se osiguralo da nijedna serija ne dostigne najveći mogući broj objavljenih NOTAM prije kraja kalendarske godine.

Poglavlje 2 – Skupovi digitalnih podataka**AIS.TR.335 Opći dio – Skupovi digitalnih podataka**

- (a) Standard za geografske informacije služi kao referentni okvir.
- (b) Opis svakog pojedinog dostupnog skupa podataka dostavlja se u obliku specifikacije proizvoda podataka.
- (c) Kontrolna lista dostupnih skupova podataka, uključujući njihove datume stupanja na snagu i datume objave, stavlja se na raspolaganje korisnicima da bi se osiguralo korištenje aktualnih podataka.
- (d) Kontrolna lista skupova podataka stavlja se na raspolaganje putem istog mehanizma distribucije kao i za skupove podataka.

AIS.TR.340 Zahtjevi u pogledu metapodataka

Minimalni metapodaci za svaki skup podataka uključuju:

- (a) naziv organizacija ili subjekata koji dostavljaju skup podataka;
- (b) datum i vrijeme kada je skup podataka dostavljen;
- (c) validnost skupa podataka; i
- (d) ograničenja uporabe skupa podataka.

AIS.TR.345 Skup podataka AIP

- (a) Skup podataka AIP uključuje podatke o sljedećim statkama, uključujući navedene karakteristike, ako je primjenjivo:

Stavka na koju se podaci odnose	Pripadajuća svojstva kao minimum
Zračni prostor ATS	Tip, naziv, lateralne granice, vertikalne granice, klasa zračnog prostora
Zračni prostor za posebne aktivnosti	Tip, naziv, lateralne granice, vertikalne granice, ograničenje, aktivacija
Ruta	Prefiks identifikacijske oznake, pravila letenja, oznaka
Segment rute	Navigacijska specifikacija, početna točka, krajnja točka, putanja, duljina, gornja granica, donja granica, minimalna apsolutna visina na ruti (MEA), minimalna apolutna visina nadvisivanja prepreka (MOCA), smjer razine krstarenja, obrnuti smjer razine krstarenja, zahtijevane navigacijske performanse
Navigacijska točka – na ruti	Zahjev za izvješćivanjem, identifikacija, lokacija, organizacija
Aerodrom/helidrom	Oznaka lokacije, naziv, oznaka Međunarodnog udruženja zračnih prijevoznika (IATA), grad koji opslužuje, datum certifikacije, datum isteka važeњa certifikata, ako je primjenjivo, vrsta kontrole, najveća nadmorska visina poletno-sletne staze, referentna temperatura, magnetna varijacija, referentna točka aerodroma
Poletno-sletna staza	Oznaka, nominalna duljina, nominalana širina, vrsta površine, čvrstoća
Smjer poletno-sletne staze	Oznaka, stvarni smjer, prag, raspoloživa duljina za zlet (TORA), raspoloživa duljina za polijetanje (TODA), raspoloživa duljina za ubrzavanje i zaustavljanje (ASDA), raspoloživa duljina za slijetanje (LDA), raspoloživa duljina za operaciju prekinutog polijetanja (za helikoptere)

Oblast završnog prilaza i polijetanja (FATO)	Oznaka, duljina, širina, točka praga
Zona prizemljenja i poleta (TLOF)	Oznaka, središnja točka, duljina, širina, vrsta površine
Radio-navigacijska sredstva	Identifikacija vrste, naziv, aerodrom koji opslužuju, radno vrijeme, magnetna varijacija, frekvencija/kanal, pozicija nadmorska visina, magnetni smjer, stvarni smjer, nulti smjer

- (b) Kada svojstvo nije definirano za određenu pojavu stavki navedenih pod (a), podskup podataka AIP uključuje izričitu naznaku: "nije primjenjivo"

AIP.TR.350 Podaci o terenu i preprekama – Opći zahjevi

Oblasti pokrivenosti za skupove podataka o terenu i preprekama određuju se na sljedeći način:

- (a) Oblast 1: cijela teritorija Bosne i Hercegovine;
- (b) Oblast 2: u blizini aerodroma, podijeljena kako slijedi:
 - (1) oblast 2a: pravokutna površina oko poletno-sletne staze koja se sastoji od osnovne staze i pretpolja, ako postoji;
 - (2) oblast 2b: oblast koja se proteže od krajeva oblasti 2a u smjeru odlaska, duljine 10 km i sa proširenjem od 15% sa svake starne;
 - (3) oblast 2c: oblast koja se proteže izvan oblasti 2a i 2b na udaljenosti od najviše 10 km od granice oblasti 2a; i
 - (4) oblast 2d: oblast izvan oblasti 2a, 2b i 2c do udaljenosti od 45 km od referentne točke aerodroma ili do postojeće granice završne kontrolirane oblasti (TMA), u ovisnosti od toga šta je bliže;
- (c) Oblast 3: oblast koja graniči sa operativnom površinom na aerodromu i proteže se horizontalno od ivice poletno-sletne staze do 90 m od središnje linije poletno-sletne staze i 50 m od ivice svih drugih dijelova operativne površine aerodroma; i
- (d) Oblast 4: oblast koja se proteže 900 m ispred praga poletno-sletne staze i 60 m sa svake strane središnje linije produžene poletno-sletne staze u smjeru prilaza na poletno-sletnoj stazi za precizni prilaz, kategorije II ili III.

AIS.TR.355 Skupovi podataka o terenu

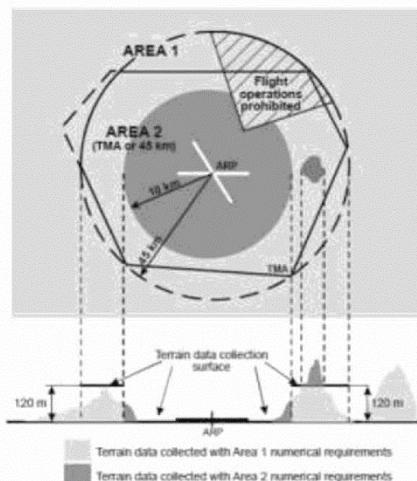
Kada se skupovi podataka o terenu dostavljaju u skladu sa AIS.OR.355:

- (a) skupovi podataka o terenu sadrže digitalni prikaz površine terena u obliku kontinuiranih vrijednosti nadmorske visine na svim presjecima definirane mreže, sa referencom na zajednički podatak;
- (b) mreža terena je uglasta ili linearna, te pravilnog ili nepravilnog oblika;
- (c) skupovi podataka o terenu uključuju prostorne (polozaj i nadmorska visina), tematske i vremenske aspekte površine Zemlje, koji sadrže prirodne karakteristike, ne uključujući prepreke;
- (d) navodi se samo jedna vrsta karakteristika tj. teren;
- (e) u skupu podataka o terenu evidentiraju se sljedeći atributi karakteristika terena:
 - (1) oblast pokrivenosti;
 - (2) identifikacija originatora podataka;
 - (3) oznaka izvora podataka;
 - (4) metod prikupljanja;
 - (5) razmak prostornih točaka;
 - (6) horizontalni referentni sustav;
 - (7) horizontalna rezolucija;
 - (8) horizontalna točnost;
 - (9) razina horizontalne pouzdanosti;
 - (10) horizontalni položaj;

- (11) nadmorska visina;
- (12) referentna vrijednost nadmorske visine;
- (13) vertikalni referentni sustav;
- (14) vertikalna rezolucija;
- (15) vertikalna točnost;
- (16) razina vertikalne pouzdanosti;
- (17) evidentirana površina;
- (18) integritet;
- (19) datum i vremenski žig; i
- (20) korištena mjerna jedinica;

- (f) u oblasti unutar 10 km od ARP podaci o terenu u skladu su sa numeričkim zahtjevima za oblast 2;
- (g) u oblasti između 10 km i granice TMA ili radijusa od 45 km, u ovisnosti od toga što je manje, podaci o terenu koji prodire u vodoravnu ravan 120 m iznad najniže nadmorske visine poletno-sletne staze u skladu su sa numeričkim zahtjevima za oblast 2;
- (h) u oblasti između 10 km i granice TMA ili radijusa od 45 km, u ovisnosti od toga što je manje, podaci o terenu koji ne prodire u vodoravnu ravan 120 m iznad najniže nadmorske visine poletno-sletne staze u skladu su sa numeričkim zahtjevima za oblast 1; i
- (i) u dijelovima oblasti 2 u kojima su letačke operacije zabranjene zbog vrlo visokog terena ili drugih lokalnih ograničenja i/ili propisa, podaci o terenu bit će u skladu sa numeričkim zahtjevima za oblast 1.

Površine na kojima se prikupljaju podaci o terenu – oblast 1 i oblast 2

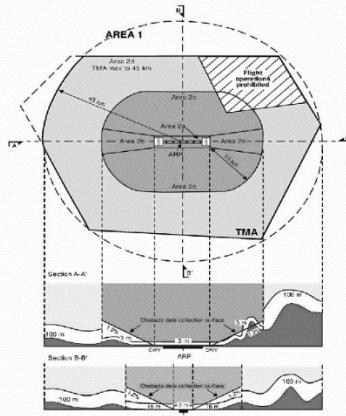
AIS.TR.360 Skupovi podataka o preprekama

Kada se skupovi podataka o preprekama dostavljaju u skladu sa AIS.OR.360:

- (a) elementi podataka koji se odnose na prepreke su karakteristike koje se u skupovima podataka prikazuju točkama, linijama ili poligonima;
- (b) navode se sve definirane vrste karakteristika prepreka i svaka je opisana prema sljedećoj listi atributa:
 - (1) oblast pokrivenosti;
 - (2) identifikacija originatora podataka;
 - (3) oznaka izvora podataka;
 - (4) oznaka prepreke;
 - (5) horizontalna točnost;
 - (6) razina horizontalne pouzdanosti;
 - (7) horizontalni položaj;
 - (8) horizontalna rezolucija;
 - (9) horizontalni obim;

- (10) horizontalni referentni sustav;
 - (11) nadmorska visina;
 - (12) vertikalna točnost;
 - (13) razina vertikalne pouzdanosti;
 - (14) vertikalna rezolucija;
 - (15) vertikalni referentni sustav;
 - (16) vrsta prepreke;
 - (17) vrsta geometrije;
 - (18) integritet;
 - (19) datum i vremenski žig;
 - (20) korištena mjerena jedinica;
 - (21) osvjetljenje; i
 - (22) oznake;
- (c) podaci o preprekama za oblasti 2 i 3 prikupljaju se prema sljedećim površinama za prikupljanje podataka o preprekama:
- (1) površina za prikupljanje podataka o preprekama oblasti 2a nalazi se 3 m iznad najbliže nadmorske visine poletno-sletne staze izmjerene uzduž središnje linije poletno-sletne staze i za dijelove koji su povezani sa pretpoljem, ako postoji, na nadmorskoj visini najbližeg kraja poletno-sletne staze;
 - (2) površina za prikupljanje podataka o preprekama oblasti 2b ima nagib od 1,2% i proteže se od krajeva oblasti 2a na nadmorskoj visini kraja poletno-sletne staze u smjeru odlaska, duljine je 10 km i sa proširenjem od 15% sa svake strane; podatke o preprekama na visini manjoj od 3 m iznad zemlje ne treba prikupljati;
 - (3) površina za prikupljanje podataka o preprekama oblasti 2c ima nagib od 1,2% i proteže se izvan oblasti 2a i 2b na udaljenosti od najviše 10 km od granice oblasti 2a; početna nadmorska visina oblasti 2c je nadmorska visina točke u oblasti 2a na kojoj počinje; podatke o preprekama na visini manjoj od 15 m iznad zemlje ne treba prikupljati;
 - (4) površina za prikupljanja podataka o preprekama u oblasti 2d nalazi se 100 m iznad zemlje; i
 - (5) površina za prikupljanje podataka o preprekama oblasti 3 proteže se 0,5 m iznad vodoravne ravni koja prolazi kroz najbližu točku na operativnoj površini aerodroma;
- (d) u dijelovima oblasti 2 u kojima su letačke operacije zabranjene zbog vrlo visokog terena ili drugih lokalnih ograničenja i/ili propisa, podaci o preprekama se prikupljaju i evidentiraju u skladu sa numeričkim zahtjevima za oblast 1;
- (e) u specifikaciji proizvoda podataka za prepreke, potkrijepljenoj geografskim koordinatama za svaki aerodrom koji je dio skupa podataka, opisuju se sljedeće oblasti:
- (1) oblasti 2a, 2b, 2c i 2d;
 - (2) oblast putanje polijetanja; i
 - (3) površine ograničenja prepreka;
- (f) skupovi podataka o preprekama sadrže digitalni prikaz vertikalnog i horizontalnog opsega prepreka; i prepreke nisu uključene u skupove podataka o terenu.
- (g)

Površine na kojima se prikupljaju podaci o preprekama – oblast 1 i oblast 2

AIS.TR.365 Skupovi kartografskih podataka o aerodromu

- (a) Skupovi kartografskih podataka o aerodromu sadrže digitalni prikaz karakteristika aerodroma.
- (b) Standardi ISO za geografske informacije služe kao referentni okvir.
- (c) Proizvodi kartografskih podataka o aerodromu opisuju se u skladu sa relevantnim standardom specifikacije proizvoda podataka.
- (d) Sadržaj i struktura skupova kartografskih podataka o aerodromu definiraju se u obliku šeme primjene i kataloga karakteristika.

AIS.TR.370 Skupovi podataka o postupcima instrumentalnog letenja

- (a) Skupovi podataka o postupcima instrumentalnog letenja sadrže digitalni prikaz postupaka instrumentalnog letenja.
- (b) Skupovi podataka o postupcima instrumentalnog letenja uključuju podatke o sljedećim stavkama, uključujući sva njihova svojstva:
 - (1) postupak;
 - (2) segment postupka;
 - (3) segment završnog prilaza;
 - (4) preletište u postupku;
 - (5) postupak čekanja;
 - (6) pojedinosti o postupku za helikopter.

**ODJELJAK 4 – USLUGE DISTRIBUCIJE I
PRETOLETNOG INFORMIRANJA****AIS.TR.400 Usluge distribucije**

- (a) Kada god je moguće, koristi se unaprijed određeni sustav za distribuciju NOTAM koji se prenosi putem AFS.
- (b) Distribucija serija NOTAM, koje se ne distribuiraju na međunarodnoj razini, odobrava se na zahtjev.
- (c) NOTAM se priprema u skladu sa komunikacijskim procedurama ICAO utvrđenim u Aneksu 10 ICAO, Tom II.
- (d) Svaki NOTAM šalje se kao jedna telekomunikacijska poruka.
- (e) U razmjenu ASHTAM izvan teritorije Bosne i Hercegovine i NOTAM kada ga Bosna i Hercegovina koristi za distribuciju informacija o vulkanskoj aktivnosti uključeni su savjetodavni centri za praćenje vulkanskog pepela i svjetski prognostički centri, pri čemu se uzimaju u obzir zahtjevi za operacije dugog doleta.

AIS.TR.405 Usluge pretpoletnog informiranja

- (a) Da bi se zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije stavili na raspolaganje operativnom osoblju, uključujući članove letačke posade, upotrebljavaju se automatizirani sustavi za pružanje pretpoletnih informacija u svrhe

- samoinformiranja, planiranja leta i pružanja usluga informiranja u letu.
- (b) Interfejs čovjek-mašina uređaja za pružanja usluga prepoletnog informiranja osigurava jednostavan pristup svim relevantnim informacijama/podacima na usmjeren način.
 - (c) Uređaji za samoinformiranje u automatiziranom sustavu za pružanje prepoletnih informacija omogućuju pristup, prema potrebi, usluzi zrakoplovnog informiranja putem telefona ili drugih podesnih telekomunikacijskih sredstava.
 - (d) Automatizirani sustavi za pružanje prepoletnih informacija putem kojih se stavljuju na raspolaganje zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije radi samoinformiranja, planiranja leta i pružanja usluge informiranja u letu:
 - (1) omogućuju kontinuirano i blagovremeno ažuriranje baze podataka sustava, te praćenje validnosti i kvalitete čuvanih zrakoplovnih podataka;
 - (2) dopuštaju pristup sustavu za operativno osoblje, uključujući članove letačke posade, predmetno zrakoplovno osoblje i druge korisnike zrakoplovnih usluga, putem odgovarajućih telekomunikacijskih sredstava;
 - (3) osiguravaju dostavljanje zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija kojima se pristupilo, u papirnom obliku, prema potrebi;
 - (4) primjenjuju procedure za pristup i ispitivanje na temelju skraćenog jednostavnog jezika i indikatora lokacije prema ICAO utvrđenih u dokumentu br. 7910 ICAO, prema potrebi, ili na temelju korisničkog interfejsa sa menjem ili drugog podesnog mehanizma;
 - (5) daju blagovremen odgovor na zahtjev korisnika za informacijom.
 - (e) Prema zadatim postavkama, svi NOTAM se stavljuju na raspolaganje u svrhu informiranja, a smanjenje sadržaja prepusteno je korisniku.

ODJELJAK 5 – AŽURIRANJE PROIZVODA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA

AIS.TR.500 Opći dio – Ažuriranje proizvoda zrakoplovnog informiranja

Na izmjene AIP, dopune AIP, skup podataka AIP i skupove podataka o postupcima instrumentalnog letenja primjenjuje se isti ciklus ažuriranja u okviru AIRAC da bi se osigurala dosljednost elemenata koji se pojavljuju u više proizvoda zrakoplovnog informiranja.

AIC.TR.505 AIRAC

- (a) U okviru AIRAC sustava distribuiraju se informacije o sljedećim aktivnostima:
 - (1) Horizontalne i vertikalne granice, propisi i postupci koji se primjenjuju na:
 - (i) oblasti informiranja u letu (FIR);
 - (ii) kontrolirane oblasti (CTA);
 - (iii) kontrolirane zone;
 - (iv) savjetodavne oblasti;
 - (v) ATS rute;
 - (vi) trajno opasne, zabranjene i uvjetno zabranjene zone (uključujući vrstu i periode aktivnosti, ako su poznati) i identifikacijske zone protuzračne obrane ADIZ (Air Defence Identification Zone);
 - (vii) stalne oblasti ili rute, ili njihovi dijelovi, u kojima postoji mogućnost presretanja;
 - (viii) oblasti obavezne uporabe radio-opreme RMZ (Radio Mandatory Zones) i/ili oblasti obavezne

- uporabe transpondera TMZ (Transponder Mandatory Zones);
 - (2) pozicije, frekvencije, pozivni znakovi, oznake, poznate nepravilnosti i periodi održavanja radio-navigacijskih sredstava, te komunikacijski i nadzorni uređaji;
 - (3) postupci čekanja na slijetanje i postupci prilaza, postupci dolaska i odlaska, postupci za smanjenje buke i svi drugi odgovarajući postupci ATS;
 - (4) prijelazne razine, prijelazne apsolutne visine i minimalne sektorske apsolutne visine;
 - (5) meteorološka infrastruktura (uključujući radio-difuzno emitiranje) i postupci;
 - (6) poletno-sletne staze i staze za zaustavljanje;
 - (7) staze za vožnju i platforme;
 - (8) operativni postupci na aerodromu (uključujući postupke u uvjetima niske vidljivosti);
 - (9) prilazna svjetla i svjetla poletno-sletne staze; i
 - (10) operativni minimumi aerodroma, ako ih Bosna i Hercegovina objavi.
- (b) Posebni aranžmani se utvrđuju kada god se planiraju velike promjene i ako je prethodna najava poželjna i izvodljiva.
 - (c) Ako informacije nisu dostavljene do AIRAC datuma, obavještenje NIL se distribuira putem NOTAM ili drugog podesnog sredstva, najkasnije jedan ciklus prije odgovarajućeg AIRAC datuma stupanja na snagu.

AIS.TR.510 NOTAM

- (a) NOTAM se objavljuje dovoljno rano da bi se obuhvaćenim stranama omogućilo da poduzmu potrebne radnje, osim u slučaju neupotrebljivosti, vulkanske aktivnosti, ispuštanja radioaktivnih materija, otrovnih kemikalija i drugih dogadaja koji se ne mogu predvidjeti.
- (b) U NOTAM kojim se prijavljuje neupotrebljivost sredstava u zračnoj plovidbi, infrastrukture ili komunikacijskih usluga navodi se procjena trajanja perioda neupotrebljivosti ili vremena u kojem se očekuje ponovno uspostavljanje usluge.
- (c) U roku od tri mjeseca od objave trajnog NOTAM, informacije iz tog NOTAM se uvrštavaju u proizvode zrakoplovnog informiranja na koje se odnose.
- (d) U roku od tri mjeseca od objave privremenog NOTAM dužeg trajanja, informacije iz tog NOTAM se uvrštavaju u dopunu AIP.
- (e) Kada NOTAM sa procijenjenim istekom važenja neočekivano premaši tromjesečni period, objavljuje se zamjenski NOTAM, osim ako se očekuje da će to stanje trajati duže od dodatna tri mjeseca; u tom slučaju objavljuje se dopuna AIP.
- (f) U "aktivacijskom/trigger NOTAM" se ukratko opisuju sadržaj, datum i vrijeme stupanja na snagu, te referentni broj izmjene ili dopune.
- (g) "aktivacijski/trigger NOTAM" stupa na snagu na isti datum i u isto vrijeme stupanja na snagu kao i izmjena ili dopuna AIP.
- (h) U slučaju AIP "aktivacijski/trigger NOTAM" važi 14 dana.
- (i) U slučaju dopune AIP, koja važi kraće od 14 dana, "aktivacijski/trigger NOTAM" važi tijekom cijelog perioda važenja dopune AIP.
- (j) U slučaju dopune AIP, koja važi najmanje 14 dana, "aktivacijski/trigger NOTAM" ostaje na snazi najmanje 14 dana.

AIS.TR.515 Ažuriranje skupova podataka

- (a) Interval ažuriranja za skup podataka AIP i skupove podataka o postupcima instrumentalnog letenja navodi se u specifikaciji proizvoda podataka.
- (b) Skupovi podataka koji su unaprijed stavljeni na raspolaganje u skladu sa AIRAC ciklusom ažuriraju se promjenama koje nisu u skladu sa AIRAC, a koje su se dogodile od datuma objave do datuma stupanja na snagu.

Dodatak 1 ANEKSA VI**SADRŽAJ ZBORNIKA ZRAKOPLOVNIH****INFORMACIJA (AIP)****DIO 1 – OPĆI DIO (GEN)**

Kada se AIP sastavlja u jednom tomu, predgovor, zapisi o izmjenama AIP, zapisi o dopunama AIP, kontrolna lista stranica AIP i lista aktualnih ručnih izmjena pojavljuju se samo u Dijelu 1 – GEN, a napomena "nije primjenjivo" unosi se u svaki od tih pododjeljaka u dijelovima 2 i 3.

Ako se AIP sastavlja i stavlja na raspolaganje u više tomova od kojih svaki ima zasebne izmjene i dopune, u svakom tomu se nalaze zaseban predgovor, zasebni zapisi izmjena AIP, zaseban zapis dopuna AIP, zasebna kontrolna lista stranica AIP i zasebna lista aktualnih ručnih izmjena.

GEN 0.1 Predgovor

Kratak opis AIP, sadrži:

1. naziv organizacije koja izdaje AIP;
2. primjenjive ICAO dokumente;
3. mediji objave (tj. štampa, internet ili drugi elektronički mediji);
4. strukturu AIP i utvrđeni redoviti interval izmjena;
5. politiku zaštite autorskih prava, ako je primjenjivo;
6. službu za kontakt u slučaju otkrivenih grešaka ili propusta u AIP.

GEN 0.2 Zapis o izmjenama AIP

Zapis o izmjenama AIP i izmjena AIRAC AIP (objavljenih u skladu sa AIRAC sustavom), sadrži:

1. broj izmjene;
2. datum objave;
3. datum unosa (za izmjene AIP u skladu sa AIRAC datumom stupanja na snagu);
4. inicijale službenika koji je unio izmjenu.

GEN 0.3 Zapis o dopunama AIP

Evidencija objavljenih dopuna AIP, sadrži:

1. broj dopune;
2. predmet dopune;
3. dijelove AIP na koje se odnosi;
4. period važenja;
5. zapis o poništenju.

GEN 0.4 Kontrolna lista stranica AIP

Kontrolna lista stranica AIP, sadrži:

1. broj stranice/naslov karte;
2. datum objave ili stupanja na snagu (dan, mjesec riječima i godina) zrakoplovnih informacija.

GEN 0.5 Lista ručnih izmjena AIP

Lista aktualnih ručnih izmjena AIP, koja sadrži:

1. stranice AIP na koje se izmjena odnosi;
2. tekst izmjene; i
3. broj izmjene AIP pod kojim je ručna izmjena unešena.

GEN 0.6 Sadržaj dijela 1

Lista odjeljaka i pododjeljaka u Dijelu 1 – Opći dio (GEN).

GEN 1. NACIONALNI PROPISI I ZAHTJEVI**GEN 1.1 Imenovani nadležni organi**

Adrese imenovanih nadležnih organa zaduženih za podršku međunarodnoj zračnoj plovidbi (civilno zrakoplovstvo, meteorologija, carina, imigracija, zdravlje, rutne naknade i naknade na arodormima/helidromoma, poljoprivredni karantin i istrage zrakoplovnih nesreća) u kojima se za svaki nadležni organ navodi:

1. imenovani nadležni organ;
2. naziv nadležnog organa;
3. poštanska adresa;
4. broj telefona;
5. broj telefaksa;
6. adresa e-pošte;
7. adresa zrakoplovne usluge fiksne komunikacije (AFS); i
8. adresa internet stranice, ako postoji.

GEN 1.2 Ulazak, tranzit i odlazak zrakoplova

Propisi i zahtjevi u vezi sa najavom, te zahtjevi za izdavanje dozvola za ulazak, tranzit i odlazak zrakoplova na međunarodnim letovima.

GEN 1.3 Ulazak, tranzit i odlazak putnika i posade

Propisi (između ostalih o carini, imigraciji i karantinu, te zahtjevi u vezi sa najavom i zahtjevi za izdavanje dozvola) o ulasku, tranzitu i odlasku putnika i članova posade koji nisu imigranti.

GEN 1.4 Ulazak, prijevoz i odlazak tereta

Propisi (između ostalih o carini, te zahtjevi u vezi sa najavom i zahtjevi za izdavanje dozvola) o ulasku, tranzitu i odlasku tereta.

GEN 1.5 Instrumenti i oprema u zrakoplovu i dokumentacija o letu

Kratak opis instrumenata i opreme u zrakoplovu i dokumentacije o letu, u kojem se navode:

1. instrumenti, oprema (uključujući opremu za zrakoplovnu komunikaciju, navigaciju i nadzor) i dokumentacija o letu koja se mora nalaziti u zrakoplovu, uključujući sve posebne zahtjeve iz odredbe utvrđene u Poddjelu D Aneksa IV (Dio - CAT) propisa kojim se utvrđuju tehnički zahtjevi i upravni postupci u vezi sa letačkim operacijama; i
2. predajnik za lociranje u slučajevima opasnosti (ELT), signalni uređaji i oprema za spašavanje kako je navedeno u CAT.IDE.A.280 Aneksa IV (Dio - CAT) i NCC.IDE.A.215 Aneksa VI (Dio - NCC) propisa kojim se utvrđuju tehnički zahtjevi i upravni postupci u vezi sa letačkim operacijama ako je tako utvrđeno na regionalnim sastancima o zračnoj plovidbi, za letove iznad određenih kopnenih površina.

GEN 1.6 Sažetak nacionalnih propisa i međunarodnih sporazuma/konvencija

Lista naslova i referenci te, ako je primjenjivo, sažetak nacionalnih propisa koji se odnose na zračnu plovidbu, zajedno sa listom međunarodnih sporazuma/konvencija koje je Bosna i Hercegovina ratificirala.

GEN 1.7 Razlike od ICAO standarda, preporučane prakse i postupaka

Lista značajnih razlika državnih propisa i prakse Bosne i Hercegovine i povezanih odredbi ICAO, u kojoj se navodi:

1. odredba na koju se odnosi (aneks i broj izdanja, stav); i
2. razlika navedena punim tekstom.

Sve bitne razlike navode se u ovom poglavlju. Svi aneksi navode se numeričkim redoslijedom čak i ako nema razlike u odnosu na određeni aneks ICAO, s tim da se u tom slučaju dostavlja obavještenje NIL. Razlike ili stupanj do kojeg se ne primjenjuju regionalne dopunske procedure (SUPP) navode se odmah nakon aneksa na koji se dopunska procedura odnosi.

GEN 2. TABELE I KODOVI

GEN 2.1 Mjerni sustavi, oznake zrakoplova, praznici

GEN 2.1.1 Mjerne jedinice

Opis korištenih mjernih jedinica uključujući i tabele mjernih jedinica.

GEN 2.1.2 Vremenski referentni sustav

Opis primjenjenog vremenskog referentnog sustava (kalendara i vremenskog sustava), sa naznakom da li se koristi ljetno računanje vremena i kako se vremenski referentni sustav prikazuje kroz AIP.

GEN 2.1.3 Horizontalni referentni sustav

Kratak opis horizontalnog (geodetskog) referentnog sustava, uključujući:

1. naziv/oznaku referentnog sustava;
2. identifikaciju i parametre projekcije;
3. identifikaciju elipsoida u uporabi;
4. identifikaciju referentnog datuma;
5. oblast(i) primjene; i
6. objašnjenje, ako je prikladno, o korištenju zvjezdice kada se koristi za identifikaciju koordinata koje ne ispunjavaju zahtjeve u pogledu točnosti iz aneksa 11 i 14 ICAO.

GEN 2.1.4 Vertikalni referentni sustav

Kratak opis vertikalnog referentnog sustava koji se koristi, u kojem se navodi:

1. naziv/oznaka referentnog sustava;
2. opis modela geoida koji se koristi uključujući parametre koji su potrebni za transformaciju visine iz korištenog modela u model EGM-96;
3. objašnjenje, ako je primjenjivo, zvjezdice koja se koristi za identifikaciju nadmorskih visina/undulacija geoida koje ne ispunjavaju zahtjeve u pogledu točnosti iz Aneksa 14 ICAO.

GEN 2.1.5 Oznake državne pripadnosti i oznake registracije zrakoplova

Informacije o oznakama državne pripadnosti i registracijskim oznakama zrakoplova koje je donijela Bosna i Hercegovina.

GEN 2.1.6 Državni praznici

Lista državnih praznika uz navođenje usluga na koje utječu.

GEN 2.2 Kratice korištene u AIS publikacijama

Abecedna lista kratica i njihovih značenja koje Bosna i Hercegovina koristi u svom AIP i u distribuciji zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija uz odgovarajuću napomenu za državne kratice koje se razlikuju od kratica iz ICAO dokumenta br. 8400 *Procedures for Air Navigation Services — Abbreviations and Codes* (PANS-ABC) (Postupci i usluge u zračnoj plovidbi – kratice i kodovi).

GEN 2.3 Kartografski simboli

Lista kartografskih simbola raspoređenih prema seriji karata u kojoj se koriste.

GEN 2.4 Lokacijski indikatori

Abecedna lista lokacijskih indikatora prema ICAO koje su dodijeljene lokacijama fiksnih zrakoplovnih postaja u svrhu kodiranja i dekodiranja. Lokacije koje nisu povezane AFS vezama su posebno označene.

GEN 2.5 Lista radio-navigacijskih sredstava

Abecedna lista radio-navigacijskih sredstava, koja sadrži:

1. oznaku;

2. naziv postaje;
3. vrstu uredaja/sredstva;
4. naznaku da li je uredaj namijenjen korištenju na rutni/rutni uredaj (E), na aerodromu (A) ili ima dvojnu namjenu (AE).

GEN 2.6 Konverzija mjernih jedinica

Tabele za konverziju ili, kao alternativa, formule za konverziju:

1. nautičkih milja u kilometre i obrnuto;
2. stopa u metre i obrnuto;
3. decimalnih kutnih minuta u kutne sekunde i obrnuto;
4. druge konverzije prema potrebi.

GEN 2.7 Izlazak/zalazak sunca

Informacije o vremenu izlaska i zalaska sunca, uključujući kratak opis kriterija koji se koriste da se odrede vremena i formule ili tabele iz kojih ta vremena mogu da se izračunavaju za bilo koju lokaciju, zajedno sa abecednom listom lokacija za koje su data vremena, sa referencom na stranicu na kojoj su date tabele izlazaka i zalaska sunca za određenu postaju/lokaciju, uključujući:

1. naziv postaje;
2. ICAO lokacijski indikatori;
3. geografske koordinate u stupnjevima i minutama;
4. datume za koje su navedena vremena;
5. vrijeme početka jutarnjeg građanskog sumraka;
6. vrijeme izlaska sunca;
7. vrijeme zalaska sunca; i
8. vrijeme završetka večernjeg građanskog sumraka.

GEN 3. USLUGE

GEN 3.1 Usluge zrakoplovog informiranja

GEN 3.1.1 Nadležna služba

Opis usluga zrakoplovog informiranja koje se pružaju i njihove glavne komponente, uključujući:

1. naziv službe/jedinice;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet stranice, ako je dostupna;
8. izjavu o odredbama na kojima se usluga temelji i referencu na mjesto u AIP na kojem su navedene razlike, ako postoje.

GEN 3.1.2 Oblast nadležnosti

Oblast nadležnosti AIS.

GEN 3.1.3 Zrakoplovne publikacije

Opis elemenata proizvoda zrakoplovog informiranja, uključujući:

1. AIP i povezana usluga izmjene;
2. dopune AIP;
3. AIC;
4. NOTAM i pretpoletne informativne biltene (PIB);
5. kontrolne liste i liste važećih NOTAM;
6. uputa kako se mogu pribaviti.

Kada se cijene publikacija objavljaju putem AIC, to se navodi u ovom odjeljku AIP.

GEN 3.1.4 AIRAC sustav

Kratak opis AIRAC sustava uključujući tabelu tekućih AIRAC datuma i budućih AIRAC datuma.

GEN 3.1.5 Usluga pretpoletnog informiranja na aerodromima/helidromima

Lista aerodroma/helidroma na kojima je dostupno pretpoletno informiranje, a u kojoj su navedeni relevantni:

1. elementi proizvoda zrakoplovog informiranja kojima raspolazu;

2. mape i karte kojima raspolažu;
3. područja koja su pokrivena navedenim podacima.

GEN 3.1.6 Skupovi digitalnih podataka

1. Opis dostupnih skupova podataka, u kojem se navodi:
 - a) naziv skupa podataka;
 - b) kratak opis;
 - c) uključene stavke na koje se podaci odnose;
 - d) geografski obim;
 - e) ograničenja uporabe, ako je promjenjivo.
2. Kontakt podaci za pribavljanje skupova podataka, u okviru kojih se navodi:
 - a) ime odgovornog lica, službe ili organizacije;
 - b) poštanska adresa i adresa elektroničke pošte odgovornog lica, službe ili organizacije;
 - c) broj telefaksa odgovornog lica, službe ili organizacije;
 - d) broj telefona za kontakt sa odgovornim licem, službom ili organizacijom;
 - e) radno vrijeme (period i vremenska zona tijekom kojih se može ostvariti kontakt);
 - f) informacije na internetu koje se mogu uporabiti za kontakt sa predmetnim licem, službom ili organizacijom; i
 - g) dodatne informacije, prema potrebi, o tome kako i kada stupiti u kontakt sa odgovornim licem, službom ili organizacijom.

GEN 3.2 Zrakoplovne karte

GEN 3.2.1 Nadležna služba/službe

Opis službi odgovornih za izradu zrakoplovnih karata, uključujući:

1. naziv službi;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet adrese, ako je dostupna; i
8. izjavu o odredbama na kojima se usluga temelji i referencu na mjesto u AIP na kojem su navedene razlike u odnosu na ICAO, ako postoje.

GEN 3.2.2 Ažuriranje karata

Kratak opis načina na koji se zrakoplovne karte revidiraju i mijenjaju.

GEN 3.2.3 Kupovina karata

Detalji o načinu na koji karte mogu da se pribave, sadrže:

1. službu prodaje;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet stranice, ako je dostupna.

GEN 3.2.4 Vrste dostupnih zrakoplovnih karata

Lista vrsta zrakoplovnih karata koje su dostupne, zajedno sa generalnim opisom svake vrste i naznakom koja im je namjena.

GEN 3.2.5 Lista dostupnih zrakoplovnih karata

Lista dostupnih zrakoplovnih karata, uključuje:

1. naziv serije;
2. obim serije;
3. ime i/ili broj svake karte ili svakog lista u seriji;
4. cijenu po listu;
5. datum zadnje izmjene.

GEN 3.2.6 Indeks Svjetske zrakoplovne karte (WAC) – ICAO 1:1 000 000

Indeksna karta koja pokazuje pokrivenost i izgled lista za WAC 1:1 000 000, a koju je objavila Bosna i Hercegovina. Ako

se umjesto karte WAC 1:1 000 000 izradi zrakoplovna karta – ICAO 1:500 000, upotrebljavaju se indeksne karte za prikazivanje pokrivenost i izgleda lista za predmetnu zrakoplovnu kartu – ICAO 1:500 000.

GEN 3.2.7 Topografske karte

Detalji o tome kako se mogu pribaviti topografske karte, koje sadrže:

1. naziv službe/agencije;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet stranice, ako je dostupna.

GEN 3.2.8 Ispravke na kartama koje nisu sastavni dio AIP

Lista korekcija na zrakoplovnim kartama koje nisu sastavni dio AIP ili naznaka o tome gdje se mogu pronaći te infomacije.

GEN 3.3 Usluge u zračnom prometu (ATS)

GEN 3.3.1 Nadležna služba

Opis usluga u zračnom prometu i njegove glavne komponente, uključujući:

1. naziv službe;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet stranice, ako je dostupna;
8. izjavu o odredbama na kojima se usluga temelji i referencu na mjesto u AIP na kojem su navedene razlike u odnosu na ICAO, ako postoje.
9. napomena ako usluga nije dostupna 24 sata dnevno svih sedam dana u sedmici.

GEN 3.3.2 Oblast nadležnosti

Kratak opis oblasti nadležnosti za koju se pružaju usluge u zračnom prometu.

GEN 3.3.3 Vrste usluga

Kratak opis osnovnih vrsta usluga koje se pružaju u zračnom prometu.

GEN 3.3.4 Koordinacija između operatora i ATS

Opći uvjeti pod kojima se izvodi koordinacija između operatora i pružatelja usluga u zračnom prometu.

GEN 3.3.5 Minimalna apsolutna visina leta

Kriteriji za utvrđivanje minimalnih apsolutnih visina leta.

GEN 3.3.6 Lista adresa jedinica ATS

Lista adresa ATS jedinica poredanih po abecednom redu, uključuje:

1. naziv jedinice;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet stranice, ako je dostupna.

GEN 3.4 Usluge komunikacije

GEN 3.4.1 Nadležna služba

Opis usluga službe nadležne za pružanje telekomunikacijskih i navigacijskih usluga, uključuje:

1. naziv službe;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet stranice, ako je dostupna;

8. izjavu o odredbama na kojima se usluga temelji i referencu na mjesto u AIP na kojem su navedene razlike u odnosu na ICAO, ako postoje;
9. napomena ako usluga nije dostupna 24 sata dnevno svih sedam dana u sedmici.

GEN 3.4.2 Oblast nadležnosti

Kratak opis oblasti nadležnosti u kojoj se pružaju telekomunikacijske usluge.

GEN 3.4.3 Vrste usluga

Kratak opis glavnih vrsta usluga i uređaja, uključuje:

1. radio-navigacijske usluge;
2. usluge prijenosa govora i/ili podataka;
3. usluge emitiranja;
4. jezik/jezici u uporabi; i
5. naznaku o tome gdje se mogu pribaviti detaljnije informacije.

GEN 3.4.4 Zahtjevi i uvjeti

Kratak opis koji se tiče zahtjeva i uvjeta pod kojima su dostupne telekomunikacijske usluge.

GEN 3.4.5 Ostale informacije

Bilo koja dodatna informacija (npr. odabrane radio-postaje, dijagrami telekomunikacija).

GEN 3.5 Meteorološke usluge

GEN 3.5.1 Nadležna služba

Kratak opis meteorološke službe koja je nadležna za pružanje meteoroloških informacija, uključuje:

1. naziv službe;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. adresu internet stranice, ako je dostupna;
8. izjavu o odredbama na kojima se usluga temelji i referencu na mjesto u AIP na kojem su navedene razlike, ako postoje;
9. napomena ako usluga nije dostupna 24 sata dnevno svih sedam dana u sedmici.

GEN 3.5.2 Oblast nadležnosti

Kratak opis oblasti i/ili zračnih ruta za koje se pružaju meteorološke usluge.

GEN 3.5.3 Meteorološka osmatranja i izvješća

Detaljan opis meteoroloških osmatranja i izvješća koji se osiguravaju za međunarodnu zračnu plovidbu, uključuje:

1. naziv postaje i ICAO lokacijski indikator;
2. tip i učestalost osmatranja, uključujući i naznaku da li se koristi oprema za automatsko osmatranje;
3. tipove meteoroloških izvješća i dostupnost TREND prognoze;
4. specifične vrste sustava osmatranja i broj osmatračkih postaja koje se koriste za osmatranje i izvješćivanje o vjetru pri zemlji, vidljivosti, vidljivosti duž poletno-sletne staze, bazi oblaka, temperaturi i, gdje je primjenjivo, smicanju vjetra (npr. anemometar na ukrštanju poletno-sletnih staza, transmisiometar pored zone dodira, itd.);
5. radno vrijeme;
6. napomena o dostupnim zrakoplovnim klimatološkim informacijama.

GEN 3.5.4 Vrste usluga

Kratak opis glavnih vrsta usluga koje se pružaju, uključujući detalje brifinga, konsultacije, prikaz meteoroloških informacija, dokumentaciju dostupnu za let operatorima i članovima letačkog osoblja i opis metoda i načina koji se koriste za pružanje meteoroloških informacija.

GEN 3.5.5 Najava zahtjeva za MET uslugu

Minimalan broj najava koje operatori moraju unaprijed dostaviti pružatelju meteoroloških usluga u vezi sa informiranjem, savjetovanjem i dokumentacijom o letu, te drugim meteorološkim informacijama koje su im potrebne ili koje mijenjanju.

GEN 3.5.6 Izvješća iz zrakoplova

Prema potrebi, zahtjevi pružatelja MET usluga u pogledu izrade i slanja izvješća iz zrakoplova.

GEN 3.5.7 Usluga VOLMET

Opis usluge VOLMET i/ili D-VOLMET, uključuje:

1. naziv postaje;
2. pozivni znak ili oznaka kratica radio-komunikacijske emisije;
3. frekvencija ili frekvencije koje se koriste za radio-emisiju;
4. period emitiranja;
5. radno vrijeme;
6. listu aerodroma/helidroma za koje su izvješća i/ili prognoze uključeni; i
7. izvješća, prognoze i SIGMET informacije koji su uključeni, i primjedbe/hapomene.

GEN 3.5.8 SIGMET i AIRMET

Opis meteorološkog bdjenja koje se pruža unutar oblasti informiranja u letu ili kontroliranim oblastima u kojima su osigurane usluge u zračnom prometu, uključujući listu biroa meteorološkog bdjenja, koji sadrži:

1. naziv biroa meteorološkog bdjenja, ICAO lokacijski indikator;
2. radno vrijeme;
3. oblasti informiranja u letu ili kontrolirane oblasti u kojima se pružaju usluge;
4. periodi važenja SIGMET;
5. posebne procedure koje se primjenjuju na SIGMET informacije (npr. za vulkanski pepeo i tropске ciklone);
6. procedure koje se primjenjuju na AIRMET informacije (u skladu sa relevantnim sporazumima u oblasti zračne plovidbe);
7. ATS jedinice kojima se dostavljaju SIGMET i AIRMET informacije;
8. dodatne informacije, kao što su informacije koje se tiču ograničenja pružanja usluga, itd.

GEN 3.5.9 Druge automatizirane meteorološke usluge

Opis dostupnih automatiziranih usluga za pružanje meteoroloških informacija (npr. automatizirana usluga prepoletnog informiranja dostupna putem telefona i/ili računalnog modema), uključujući:

1. naziv službe;
2. dostupne informacije;
3. područja, rute i aerodrome koji su obuhvaćeni;
4. broj telefona i telefaksa, adresu elektroničke pošte i internet adresu, ako su dostupne.

GEN 3.6 Traganje i spašavanje (SAR)

GEN 3.6.1 Nadležna služba

Kratak opis službi koje su nadležne za pružanje usluga traganja i spašavanja (SAR), uključujući:

1. naziv službe/jedinica;
2. poštansku adresu;
3. broj telefona;
4. broj telefaksa;
5. adresu elektroničke pošte;
6. AFS adresu;
7. internet adresu, ako je dostupna; i
8. izjavu o odredbama na kojima se usluga temelji i referencu na mjesto u AIP na kojem su navedene razlike u odnosu na ICAO, ako su dostupne.

GEN 3.6.2 Područje odgovornosti

Kratak opis oblasti nadležnosti u kojoj se pružaju usluge traganja i spašavanja.

GEN 3.6.3 Vrste usluga

Kratak opis i geografski prikaz, prema potrebi, vrste pruženih usluga i sredstava uključujući i napomene ako je za prostorno pokrivanje operacije traganja i spašavanja potrebno angažiranje većeg broja zrakoplova.

GEN 3.6.4 Sporazumi o traganju i spašavanju

Kratak opis važećih sporazuma o traganju i spašavanju, uključujući odredbe za olakšavanje ulaska i odlaska zrakoplova drugih država radi traganja, spašavanja, izvlačenja, popravke ili izvlačenja u vezi sa izgubljenim ili oštećenim zrakoplovom, bilo putem obavještenja u zraku ili nakon obavještenja u zraku ili nakon obavještenja o planu leta.

GEN 3.6.5 Uvjeti dostupnosti

Kratak opis odredbi o traganju i spašavanju, uključujući opće uvjete pod kojima su usluga i sredstva dostupni za međunarodnu uporabu, uključujući naznaku je li sredstvo dostupno za traganje i spašavanje specijalizirano za tehnike i funkcije traganja i spašavanja ili se posebno koristi u druge svrhe ili je prilagođeno za svrhe traganja i spašavanja ili se posebno koristi u druge svrhe ali je prilagođeno za svrhe traganja i spašavanja putem stručnog ospozobljavanja i opreme, ili ako je samo povremeno dostupno i nije posebno ospozobljeno ili pripremljeno za traganje i spašavanje.

GEN 3.6.6 Postupci i signali koji se koriste

Kratak opis postupaka i signala koje primjenjuje spasilački zrakoplov i tabela signala koje preživjeli treba da koriste.

GEN 4. AERODROMSKE/HELIDROMSKE NAKNADE I NAKNADE ZA USLUGE U ZRAČNOJ PLOVIDBI (ANS)

Mogu da budu navedene reference na mjesto gdje se mogu naći detalji o aktualnim naknadama ako nisu navedeni u ovom odjeljku.

GEN 4.1 Aerodomske/helidomske naknade

Kratak opis vrste naknada koje se odnose na aerodrome/helidrome dostupne za međunarodnu uporabu, uključujući:

1. slijetanje zrakoplova;
2. parkiranje, parkiranje u hangaru i dugoročno parkiranje zrakoplova;
3. putničke usluge;
4. osiguranje;
5. buku;
6. ostalo (carina, zdravstvo, imigracija, itd.);
7. izuzeća i umanjenja; i
8. način plaćanja.

GEN 4.2 Naknade za usluge u zračnoj plovidbi

Kratak opis naknada koje mogu da se odnose na usluge u zračnoj plovidbi, uključujući:

1. prilaznu kontrolu;
2. ANS rute;
3. bazu troškova za usluge u zračnoj plovidbi i izuzeća/umanjenja;
4. način plaćanja.

DIO 2 – EN-ROUTE (ENR)

Ako se AIP objavljuje i stavlja na raspolaganje u više tomova od kojih svaki ima zasebne izmjene i dopune, u svaki tom se unosi zaseban predgovor, zasebna evidencija izmjena AIP, zasebna evidencija dopuna AIP, zasebna kontrolna lista, kontrolna lista stranica AIP i zasebna stranica aktualnih ručnih ispravki. Ako se AIP objavljuje kao jedan tom, napomena "nije primjenjivo" se unosi u svaki od prethodno navedenih pododjeljaka.

ENR 0.6 Sadržaj Dijela 2

Lista odjeljaka i pododjeljaka u Dijelu 2 – En-route.

ENR 1. OPĆA PRAVILA I POSTUPCI**ENR 1.1 Opća pravila**

Opća pravila objavljaju se kako se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

ENR 1.2 Pravila vizualnog letanja

Pravila vizualnog letanja objavljaju se kako se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

ENR 1.3 Pravila instrumentalnog letenja

Pravila instrumentalnog letenja objavljaju se kako se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

ENR 1.3.1 Pravila koja se primjenjuju na sve IFR letove**ENR 1.3.2 Pravila koja se primjenjuju na IFR letove u kontroliranom zračnom prostoru****ENR 1.3.3 Pravila koja se primjenjuju na IFR letove izvan kontroliranog zračnog prostora****ENR 1.3.4 Prostor slobodnog planiranja ruta (FRA) – opće procedure**

Procedure povezane sa prostorom slobodnog planiranja ruta, uključujući objašnjenje i definiranje primjenjenih relevantnih točaka zračnog prostora slobodnih ruta. U slučaju prekogranične implementacije zračnog prostora slobodnih ruta, uključeni FIR/UIR ili CTA/UTA navode se u ENR 1.3.

ENR 1.4 Klasifikacija i opis zračnog prostora u kojem se pružaju ATS usluge**ENR 1.4.1 Klasifikacija zračnog prostora u kojem se pružaju ATS usluge**

Opis klasa zračnog prostora u kome se pružaju ATS usluge u obliku klasifikacijske tabele zračnog prostora u kojem se pružaju ATS usluge, a u skladu sa referentnom odredbom propisa kojim se uređuju usluge u zračnom prometu i u skladu sa referentnim dodatkom propisa kojim se utvrđuje uspostavljanje zajedničkih pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi.

ENR 1.4.2 Opis zračnog prostora u kome se pružaju ATS usluge

Drugi opisi zračnog prostora u kome se pružaju ATS usluge, ako je primjenjivo, sa općim tekstualnim opisima.

ENR 1.5 Postupci čekanja, prilaza i odlaska**ENR 1.5.1 Opće**

Kriteriji po kojima su utvrđeni postupci čekanja, prilaza i odlaska.

ENR 1.5.2 Dolazni letovi

Prikaz postupaka (konvencionalna i/ili prostorna navigacija) za dolazne letove koji su zajednički za ili u okviru istog tipa zračnog prostora. Ako se unutar terminalnog zračnog prostora primjenjuju različite procedure, o tome se stavlja napomena zajedno sa referencom na to gdje se mogu pronaći određene procedure.

ENR 1.5.3 Odlazni letovi

Prikaz postupaka za odlazne letove (konvencionalna i/ili prostorna navigacija) koji su zajednički za letove sa svih aerodroma/helidroma.

ENR 1.5.4 Druge relevantne informacije i postupci

Kratak opis dodatnih informacija, npr. ulaznih postupaka, poravnjana pri završnom prilazu, postupaka za čekanje i krugova čekanja.

ENR 1.6 Usluge i postupci nadzora zračnog prostora**ENR 1.6.1 Primarni radar**

Opis usluga i postupaka koji se odnose na primarni radar, uključujući:

1. dodatne usluge;
2. primjenu usluge radarske kontrole;
3. procedure za slučaj otkaza rada i komunikacije zrak-zemlja;

4. zahtjeve za izvješćivanje o poziciji putem gorovne komunikacije i komunikacije kontrolor-pilot putem prijenosa podataka (CPDLC); i
5. grafički prikaz oblasti radarskog pokrivanja.

ENR 1.6.2 Sekundarni nadzorni radar (SSR)

Opis operativnih postupaka za sekundarni nadzorni radar (SSR), uključujući:

1. procedure u slučaju opasnosti;
2. procedure u slučaju otkaza komunikacije zrak-zemlja i u slučaju nezakonitog ometanja;
3. sustav dodjele SSR kodova;
4. zahtjeve za izvješćivanje pozicije putem gorovne komunikacije i CPDLC; i
5. grafički prikaz oblasti pokrivenosti sekundarnim nadzornim radarom (SSR).

ENR 1.6.3 Automatski nadzor pozicije – emisija (ADS-B)

Opis operativnih procedura za automatski nadzor pozicije – emitiranja (ADS-B), uključujući:

1. procedure u slučaju opasnosti;
2. procedure u slučaju otkaza komunikacije zrak-zemlja i u slučaju nezakonitog ometanja;
3. zahtjeve za identifikaciju zrakoplova;
4. zahtjeve za izvješćivanje o poziciji putem gorovne komunikacije i CPDLC; i
5. grafički prikaz oblasti pokrivenosti ADS-B.

ENR 1.6.4 Druge relevantne informacije i postupci

Kratak opis dodatnih informacija, kao što su postupci otkaza radara i transpondera.

ENR 1.7 Postupci za podešavanje visinomjera

Opis postupaka koji se upotrebljavaju za podešavanje visinomjera, koji sadrži:

1. kratak uvod sa iskazom koji se tiče ICAO dokumenata na kojima se postupci zasnivaju, zajedno sa odstupanjima u odnosu na ICAO, ako postoje;
2. osnovne postupke za podešavanje visinomjera;
3. opis regija za podešavanje visinomjera;
4. postupke koji se odnose na operatore (uključujući i pilote); i
5. tabelu razine krstarenja.

ENR 1.8 Dodatni regionalni postupci

Dodatni regionalni postupci koji utječu na cijelu oblast odgovornosti.

ENR 1.9 Upravljanje protokom zračnog prometa (ATFM) i upravljanje zračnim prostorom

Kratak opis sustava upravljanja protokom zračnog prometa i upravljanja zračnim prostorom, uključujući:

1. strukturu ATFM, oblast pružanja usluge, usluga koja se pruža, lokaciju i radno vrijeme;
2. tip poruka za reguliranje protoka i opis formata; i
3. postupke primjenjive na odlazne letove, koji obuhvataju:
 - a) službu odgovornu za pružanje informacija o primijenjenim ATFM mjerama;
 - b) zahtjeve za prijavu plana leta; i
 - c) dodjelu slotova;
4. informacije o ukupnoj odgovornosti u vezi sa upravljanjem zračnim prostorom unutar FIR(ova), podaci o civilnoj/vojnoj raspodjeli zračnog prostora i koordinaciji upravljanja, strukturi zračnog prostora kojim se može upravljati (raspodjela i promjene u raspodjeli) i općim operativni postupcima.

ENR 1.10 Planiranje letova

Navode se sva ograničenja ili se daju savjetodavne informacije koje se odnose na fazu planiranja leta koje mogu

pomoći korisnicima u uvođenju namjeravane operacije letenja, uključujući:

1. procedure za podnošenje plana leta;
2. sustav plana leta koji se ponavlja; i
3. promjene u podnešenom planu leta.

ENR 1.11 Adresiranje poruka planova leta

Navode se adrese dodijeljene planovima leta, u tabelarnom obliku, iz kojih je vidljivo sljedeće:

1. kategorija leta (IFR i ili VFR);
2. ruta (u ili preko FIR i ili TMA); i
3. adresa poruke.

ENR 1.12 Presretanje civilnih zrakoplova

Zahtjeva se opis kompletног postupka za presretanje i vizualnih signala koji se koriste sa jasnom naznakom da li se primjenjuju ICAO odredbe i, ako se ne primjenjuju, napomena da postoje razlike.

ENR 1.13 Nezakonito ometanje

Navode se odgovarajuće procedure koje se koriste u slučaju nezakonitog ometanja.

ENR 1.14 Incidenti u zračnom prometu

Opis sustava za izvješćivanje o incidentima u zračnom prometu, uključujući:

1. definiciju incidenata u zračnom prometu;
2. uporabu obrasca za izvješćivanje o incidentima u zračnom prometu;
3. procedure izvješćivanje (uključujući i procedure tijekom leta); i
4. svrhu izvješćivanja i postupak obradivanja prijave.

ENR 2. ZRAČNI PROSTOR U KOJEM SE PRUŽAJU USLUGE U ZRAČNOM PROMETU**ENR 2.1 FIR, UIR, TMA i CTA**

Detaljan opis oblasti informiranja u letu (FIR), gornje oblasti informiranja u letu (UIR) i kontroliranih oblasti (CTA) (uključujući specifične CTA, kao što je TMA), uključujući:

1. naziv, geografske koordinate u stupnjevima i minutama lateralnih granica FIR/UIR te u stupnjevima, minutama i sekundama lateralne granice CTA oblasti, vertikalne granice i klasa zračnog prostora;
2. identifikaciju jedinice koja pruža uslugu;
3. pozivni znak zrakoplovne postaje jedinice koja pruža usluge, jezik/jezici koji se koriste, sa jasnom oblasti i uvjeta, kada i gdje se koriste, ako je primjenjivo;
4. frekvencije i, ako je primjenjivo, broj SATVOICE, uz naznake za posebne svrhe; i
5. napomene.

Kontrolirane zone oko vojnih zrakoplovnih baza koje, nisu opisane negdje u AIP uključene su u ovaj pododjeljak. Ako se zahtjevi iz propisa kojim se utvrđuje uspostava zajedničkih pravila letenja i operativne odredbe u vezi sa uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi u pogledu planova leta, dvosmjernje komunikacije i prijavljivanja pozicije primjenjuju na sve letove da bi se uklonila ili smanjila potreba za presretanjem i ili ako postoji mogućnost presretanja i potrebno je praćenje VHF frekvencije za slučaj opasnosti 121,500 MHz, uvrštava se izjava o tome za relevantne oblasti ili njihove dijelove.

Opis određenih oblasti nad kojima se zahtjeva opremljenost predajnikom za lociranje u slučajevima opasnosti (ELT) i u kojima zrakoplov mora neprestano pratiti VHF frekvenciju za slučaj opasnosti 121,500 MHz, osim u periodima kada zrakoplov komunicira na drugim kanalima VHF ili kada se zbog ograničenja opreme smještene na zrakoplovu ili dužnosti u pilotskoj kabini ne mogu istodobno pratiti dva kanala.

ENR 2.2 Ostali regulirani zračni prostor

Detaljan opis oblasti obavezne uporabe radio-opreme (RMZ) i oblasti obavezne uporabe transpondera (TMZ), uključujući:

1. naziv, geografske koordinate u stupnjevima i minutama horizontalnih granica RMZ/TMZ;
2. vertikalne granice u razinama leta, ili stopama;
3. vrijeme aktivnosti; i
4. napomene.

Ako je utvrđeno, detaljan opis drugih vrsta reguliranog zračnog prostora i klasifikacije zračnog prostora.

ENR 3. ATS RUTE

ENR 3.1 Donje ATS rute

Detaljan opis donjih ATS ruta, uključujući:

1. oznaku rute, oznaku specifikacija potrebnih komunikacijskih performansi (RCP), navigacijske specifikacije i/ili specifikacije potrebnih performansi nadzora (RSP) primjenjive na određene segmente, nazine, kodirane označke ili kodne nazine i geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama za sve značajne točke koje definiraju rutu uključujući točke "obaveznog" javljanja ili javljanja "na zahtjev";
2. smjer putanje ili VOR radijala zaokružene na najbliži stupanj, geodetsko rastojanje zaokruženo na najbliži deseti dio kilometra ili deseti dio nautičke milje između svake uzastopne utvrđene značajne točke i, u slučaju VOR radijala, točke prelaska;
3. gornje i donje granice ili minimalnu apsolutnu visinu na ruti, zaokružene na najbližih 50 m ili 100 stopa i klasifikaciju zračnog prostora;
4. horizontalne granice i minimalnu apsolutnu visinu nadvisivanja prepreka;
5. smjerove razine krstarenja;
6. zahtjev u pogledu točnosti za svaki segment navigacije temeljene na performansama zrakoplova (PBN) (RNAV ili RNP); i
7. napomene, uključujući naznaku jedinice kontrole zračnog prometa, njen operativni kanal i, ako je primjenjivo, adresu za prijavu, SATVOICE broj i sva ograničenja u navigacijskoj specifikaciji RCP i RSP.

ENR 3.2 Gornje ATS rute

Detaljan opis gornjih ATS ruta, uključujući:

1. oznaku rute, oznaku specifikacije potrebnih komunikacijskih performansi (RCP), navigacijske specifikacije i/ili specifikacije potrebnih performansi nadzora (RSP) primjenjivih na određene segmente, nazine, kodirane označke ili kodne nazine i geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama za sve značajne točke koje definiraju rutu uključujući točke "obaveznog" javljanja ili javljanja "na zahtjev";
2. smjer putanje ili VOR radijala zaokružene na najbliži stupanj, geodetsko rastojanje zaokruženo na najbliži deseti dio kilometra ili deseti dio nautičke milje između svake uzastopne utvrđene značajne točke i, u slučaju VOR radijala, točke prijelaska;
3. gornje i donje granice i klasifikaciju zračnog prostora;
4. horizontalne granice;
5. smjerove razine krstarenja;
6. zahtjeve u pogledu točnosti za svaki segment navigacije temeljene na performansama zrakoplova (PBN) (RNAV ili RNP); i
7. napomene, uključujući naznaku jedinice kontrole, njen operativni kanal i, ako je primjenjivo, adresu za prijavu, SATVOICE broj i sva ograničenja u navigacijskoj specifikaciji RCP i RSP.

ENR 3.3 Rute prostorne navigacije

Detaljan opis PBN ruta (RNAV i RNP), uključujući:

1. oznaku rute, oznaku specifikacija potrebnih komunikacijskih performansi (RCP), navigacijske specifikacije i/ili specifikacije potrebnih performansi nadzora (RSP) primjenjive na određene segmente, nazine, kodirane označke ili kodne nazine i geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama za sve značajne točke koje definiraju rutu, uključujući točke "obaveznog" javljanja ili javljanja "na zahtjev";
2. točke na ruti koje definiraju rutu prostorne navigacije, dodatno (ako je primjenjivo):
 - a) identifikaciju postaje/položaja referentnog VOR/DME;
 - b) smjer zaokružen na najbliži stupanj i udaljenost zaokruženu na najbliži deseti dio kilometra ili deseti dio nautičke milje od referentnog VOR/DME ako točka na ruti nije nije na istom mjestu sa njim; i
 - c) nadmorsku visinu DME antene u krugu od 30 m (100 stopa);
3. magnetni smjer zaokružen na najbliži stupanj, geodetsko rastojanje zaokruženo na najbliži deseti dio kilometra ili deseti dio nautičke milje između definiranih krajnjih točaka i udaljenosti između svake uzastopne utvrđene značajne točke;
4. gornje i donje granice i klasifikaciju zračnog prostora;
5. smjerove razine krstarenja;
6. zahtjev u pogledu točnosti za svaki segment navigacije temeljene na performansama (PBN) (RNAV ili RNP); i
7. napomene, uključujući naznaku jedinice kontrole zračnog prometa, njen operativni kanal i, ako je primjenjivo, adresu data link, SATVOICE broj i sva ograničenje u navigacijskoj specifikaciji RCP i RSP.

ENR 3.4 Helikopterske rute

Detaljan opis ruta helikoptera, uključujući:

1. oznaku rute, oznaku specifikacija potrebnih komunikacijskih performansi (RSP), navigacijske specifikacije i/ili specifikacije potrebnih performansi nadzora (RSP) primjenjive na određene segmente, nazine, kodirane označke ili kodne nazine i geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama za sve značajne točke koje definiraju rutu uključujući točke "obaveznog" javljanja ili javljanja "na zahtjev";
2. smjer putanje ili VOR radijala zaokružene na najbliži stupanj, geodetsko rastojanje zaokruženo na najbliži deseti dio kilometra ili deseti dio nautičke milje između svake uzastopne utvrđene značajne točke i, u slučaju VOR radijala, točke prijelaska;
3. gornje i donje granice i klasifikaciju zračnog prostora;
4. minimalne apsolutevine visine leta zaokružene na najbližih 50 m ili 100 stopa;
5. zahtjev u pogledu točnosti za svaki segment navigacije temeljene na performansama (PBN) (RNAV ili RNP); i
6. napomene, uključujući naznaku jedinice kontrole zračnog prometa, njen operativni kanal i, ako je primjenjivo, njenu adresu za prijavu, SATVOICE broj i sva ograničenje u navigacijskoj specifikaciji RCP i RSP.

ENR 3.5 Ostale rute

Navodi se opis drugih posebno određenih ruta koje su obavezne u navedenoj oblasti.

Opis zračnog prostora slobodnih ruta (FRA), kao određenog zračnog prostora u okviru kojeg korisnici mogu slobodno planirati izravne rute između definirane ulazne točke i definirane

izlazne točke, uključujući informacije o izravnom usmjeravanju, ograničenjima uporabe točaka na ruti za izravna usmjeravanja i naznaku u planu leta (točka 15). Opisuju se preduvjeti za izdavanje odobrenja kontrole zračnog prometa.

ENR 3.6 Čekanje na ruti

Navodi se detaljan opis procedura čekanja na ruti, koji sadrži:

1. identifikaciju čekanja (ako postoji) i točku čekanja (navigacijski uređaj) ili točku na ruti sa geografskim koordinatama u stupnjevima, minutama i sekundama;
2. doletnu putanju;
3. smjer proceduralnog zaokreta;
4. maksimalnu zadatu brzinu;
5. minimalna i maksimalna razina čekanja;
6. vrijeme/rastojanje za odlet; i
7. naznaku kontrolne jedinice i njene operativne frekvencije.

ENR 4. RADIO-NAVIGACIJSKI UREĐAJI/SUSTAVI

ENR 4.1 Rutni radio-navigacijski uređaji (en route)

Popis postaja koje pružaju radio-navigacijske usluge uspostavljenih za potrebe na ruti i organiziran abecednim redoslijedom po imenu postaje, uključujući:

1. naziv postaje i magnetnu varijaciju zaokruženu na najbliži stupanj, a za VOR deklinacija postaje zaokružena na najbliži stupanj, koja se upotrebljava za tehničko poravnjanje uređaja.
2. identifikaciju;
3. frekvenciju/kanal za svaki element;
4. radno vrijeme;
5. geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama položaja antene emitiranja;
6. nadmorsku visinu DME antene zaokruženu na najbližih 30 m (100 stopa); i
7. napomene.

Ako vlasnik uređaja nije imenovani pružatelj usluga, naziv vlasnika uređaja je naveden u koloni za napomene. Pokrivenost sredstva navodi se u koloni sa napomenama.

ENR 4.2 Specijalni navigacijski sustavi

Popis postaja povezanih sa specijalnim navigacijskim sustavima, uključujući:

1. naziv postaje ili niza postaja;
2. vrstu dostupnih usluga (glavni signal, pomoći signal, boja);
3. frekvenciju (broj kanala, osnovna frekvencija, frekvencija ponavljanja, prema potrebi);
4. radno vrijeme;
5. geografske koordinate položaja predajne postaje u stupnjevima, minutama i sekundama; i
6. napomene.

Ako vlasnik uređaja nije imenovani pružatelj usluga, naziv vlasnika uređaja je naveden u koloni za napomene. Pokrivenost sredstva navodi se u koloni sa napomenama.

ENR 4.3 Globalni navigacijski satelitski sustav (GNSS)

Lista i opis elemenata globalnog navigacijskog satelitskog sustava (GNSS) koji pruža navigacijsku uslugu uspostavljenu za potrebe navigacije na ruti i poredano abecednim redoslijedom prema nazivu elemenata, uključujući:

1. naziv GNSS elemenata (GPS, GLONASS, EGNOS, MSAS, WAAS, itd.);
2. odgovarajuću frekvenciju;
3. geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama nominalnog područja u kojem se pruža usluga; i
4. napomene.

Ako vlasnik uređaja nije imenovani pružatelj usluga, naziv vlasnika uređaja je naveden u koloni za napomene.

ENR 4.4. Kodne oznake značajnih točaka

Abecedna lista kodnih oznaka (kodne oznake od pet slova pogodne za izgovor) uspostavljenih za značajne točke na pozicijama gdje nisu locirana radio-navigacijska sredstva, uključujući:

1. kodnu oznaku;
2. geografske koordinate pozicije u stupnjevima, minutama i sekundama;
3. referencu na ATS ili druge rute na kojima se točka nalazi; i
4. napomene, uključujući dodatnu definiciju pozicije, ako se to zahtijeva;

ENR 4.5 Rutna zrakoplovna svjetla na zemlji (en-route)

Lista rutnih zrakoplovnih svjetala na zemlji i drugih svjetlosnih signala koji označavaju geografske pozicije koje je Bosna i Hercegovine odredila kao značajne, uključujući:

1. ime grada ili mjesta ili drugu identifikaciju svjetlosnog signala;
2. vrstu svjetlosnog signala i intenzitet svjetla u hiljadama kandela;
3. karakteristike signala;
4. sati rada; i
5. napomene.

ENR 5. NAVIGACIJSKA UPOZORENJA

ENR 5.1 Zabranjene, uvjetno zabranjene i opasne zone

Opis i, prema potrebi, grafički prikaz zabranjenih, uvjetno zabranjenih i opasnih zona uz informacije o njihovom uspostavljanju i aktiviranju, uključujući:

1. identifikaciju, naziv i geografske koordinate horizontalnih granica u stupnjevima, minutama i sekundama ako se nalaze unutar kontrolirane oblasti/kontrolirane zone, odnosno u stupnjevima i minutama ako su izvan kontrolirane oblasti/kontrolirane zone;
2. gornje i donje granice; i
3. napomene, uključujući i vrijeme aktivnosti.

Vrsta ograničenja ili priroda opasnosti i rizik od presretanja u slučaju prodiranja u zonu navode se u koloni sa napomenama.

ENR 5.2 Zone za vojne vježbe i obuku i zona identifikacije za potrebe zračne odbrane (ADIZ)

Opis i odgovarajući grafički prikaz uspostavljenih zona za vojne vježbe i obuku koje se odvijaju u redovitim intervalima, i utvrđena zona identifikacije za potrebe zračne odbrane, uključujući:

1. geografske koordinate horizontalnih granica u stupnjevima, minutama i sekundama ako se nalaze unutar granica kontrolirane oblasti/kontrolirane zone i u stupnjevima i minutama ako se nalaze izvan granica kontrolirane oblasti/kontrolirane zone;
2. gornje i donje granice, te sustav i način najave aktivacije zajedno sa informacijama relevantnim za civilne letove i primjenjive procedure u ADIZ; i
3. napomene, uključujući vrijeme aktivnosti i rizik od presretanja u slučaju prodiranja u ADIZ.

ENR 5.3 Ostale opasne aktivnosti i druge potencijalne opasnosti

ENR 5.3.1. Ostale opasne aktivnosti

Opis i, prema potrebi, kartografski prikaz aktivnosti koje predstavljaju posebnu ili očiglednu opasnost za operacije zrakoplova i mogle bi utjecati na letove, uključujući:

1. geografske koordinate u stupnjevima i minutama od centra oblasti i dometa utjecaja;
2. vertikalne granice;
3. savjetodavne mјere;
4. nadležno tijelo za pružanje informacija; i
5. napomene, uključujući vrijeme aktivnosti.

ENR 5.3.2 Druge potencijalne opasnosti

Opis i, prema potrebi, kartografski prikaz drugih potencijalnih opasnosti koje bi mogle utjecati na letenje (npr. aktivni vulkani, nuklearne elektrane itd.), uključujući:

1. geografske koordinate lokacija potencijalne opasnosti u stupnjevima i minutama;
2. vertikalne granice;
3. savjetodavne mjere;
4. nadležno tijelo za pružanje informacija; i
5. napomene.

ENR 5.4 Zračne navigacijske prepreke

Lista prepreka koje utječu na zračnu plovidbu u Oblasti 1 (cijela teritorija Bosne i Hercegovine) uključujući:

1. identifikaciju prepreka ili oznake prepreka;
2. vrstu prepreke;
3. položaj prepreke, označen geografskim koordinatama u stupnjevima, minutama i sekundama;
4. nadmorsku visinu i visinu prepreke zaokruženu na najbliži metar ili stopu;
5. vrstu i boju osvjetljenja prepreke (ako postoji); i
6. ako je primjenjivo, naznaka da je lista prepreka dostupna u električnom obliku, i referenca na GEN.3.1.6.

ENR 5.5 Zrakoplovne sportske i rekreativne aktivnosti

Kratak opis i prema potrebi grafički prikaz intenzivnih zrakoplovnih sportskih i rekreativnih aktivnosti i uvjeta pod kojim se izvode, uključujući:

1. oznaku i geografske koordinate horizontalnih granica u stupnjevima, minutama i sekundama ako se nalaze unutar granica kontrolirane oblasti/kontrolirane zone i u stupnjevima i minutama ako se nalaze izvan granica kontrolirane oblasti/kontrolirane zone;
2. vertikalne granice;
3. telefonski broj operatera/korisnika; i
4. napomene, uključujući vrijeme izvođenja aktivnosti.

ENR 5.6 Migracije ptica i oblasti sa osjetljivom faunom

Opis i, prema potrebi, kartografski prikaz kretanja ptica povezanih sa migracijom, uključujući migracijske puteve i područja stalnog odmora, te područja sa osjetljivom faunom.

ENR 6. KARTE ZRAČNIH PUTEVA (EN-ROUTE)

U ovoj sekciji navode se Karte zračnih puteva – ICAO i indeksne karte.

DIO 3 – AERODROMI (AD)

Ako se AIP sačinjava i stavlja na raspolaganje u više tomova, od kojih svaki ima zasebne izmjene i dopune, u svaki tom se uključuje zaseban predgovor, zasebna evidencija izmjena AIP, zasebna evidencija dopuna AIP, zasebna kontrolna lista stranica AIP i zasebna lista aktualnih ručnih izmjena. Ako se AIP objavljuje kao jedan tom, napomena "nije primjenjivo" se unosi u svaki od prethodno navedenih pododjeljaka.

AD 0.6 Sadržaj dijela 3

Lista odjeljaka i pododjeljaka u Dijelu 3 – Aerodromi (AD).

AD 1. AERODROMI/HELDROMI – UVOD

AD 1.1 Dostupnost aerodroma/helidroma i uvjeti za korištenje

AD 1.1.1 Opći uvjeti

Kratak opis nadležnog organa odgovornog za aerodrome i helidrome, uključujući:

1. opće uvjete pod kojima su aerodromi/helidromi i povezana infrastruktura dostupni za uporabu; i
2. izjavu o odredbama na kojima se temelje usluge i referenca na mjesto u AIP na kojem su navedene razlike u odnosu na ICAO, ako postoje.

AD 1.1.2 Uporaba vojnih aerodroma

Propisi i procedure, ako postoje, koji se odnose na civilnu uporabu vojnih aerodroma.

AD 1.1.3 Postupci u uvjetima smanjene vidljivosti (LVP)

Opći uvjeti pod kojim se primjenjuju postupci u uvjetima smanjene vidljivosti koji se odnose na operacije kategorije II/III na aerodromima, ako su primjenjivi.

AD 1.1.4. Aerodromski operativni minimum

Informacije u vezi sa aerodromskim operativnim minimumima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

AD 1.1.5 Ostale informacije

Ostale informacije slične prirode, ako je primjenjivo.

AD 1.2 Usluge spašavanja i vatrogasne usluge (RFFS) i plan postupanja u slučaju snijega**AD 1.2.1 Usluge spašavanja i vatrogasne usluge**

Kratak opis pravila kojima se uređuje uspostavljanje usluga spašavanja i vatrogasnih usluga na aerodromima/helidromima dostupnim za javnu uporabu uz naznaku kategorije spašavanja i vatrogasne kategorije koja je utvrđena važećim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine.

AD 1.2.2 Plan postupanja u slučaju snijega

Kratak opis općih elemenata postupanja u slučaju snijega na aerodromima/helidromima dostupnim za javnu uporabu na kojima se obično pojavljuju sniježni uvjeti, uključujući:

1. organizaciju zimske službe;
2. nadzor površina za kretanje zrakoplova;
3. metode mjerena i dobijena mjerena;
4. mjere poduzete za održavanje upotrebljivosti površina za kretanje;
5. sustave i načine izvješćivanja;
6. slučajevi zbog kojih može doći do zatvaranja poletno-sletne staze; i
7. distribuciju informacija o sniježnim uvjetima.

AD 1.3 Pregled aerodroma i helidroma

Lista i grafički prikaz aerodroma/helidroma u Bosni i Hercegovini, uključujući:

1. naziv aerodroma/helidroma i ICAO lokacijski indikator;
2. vrsta prometa za koji je dozvoljeno korištenje aerodroma/helidroma (međunarodni/domaći, IFR/VFR, redoviti/izvanredni, opća avijacija, vojni promet i drugo), i
3. referencu na AIP, Dio 3, odjeljak u kojem su navedeni podaci o aerodromu/helidromu.

AD 1.4 Grupisanje aerodroma/helidroma

Kratak opis kriterija koje Bosna i Hercegovina primjenjuje pri grupisanju aerodroma/helidroma u svrhu proizvodnje/distribucije/pružanja informacija.

AD 1.5 Status certifikacije aerodroma

Popis aerodroma u Bosni i Hercegovini sa naznakom na status certifikacije, uključujući:

1. naziv aerodroma i ICAO lokacijski indikator;
2. datum certifikacije i, ako je primjenjivo, važenje certifikata; i
3. napomene, ako ih ima.

AD 2. AERODROMI

*Napomena. – **** treba zamijeniti odgovarajućim ICAO lokacijskim indikatorom*

****** AD 2.1 Lokacijski indikator i naziv aerodroma**

Navodi se ICAO lokacijski indikator i naziv aerodroma. ICAO lokacijski indikator je sastavni dio sustava referenci koji se primjenjuje na sve pododjeljke u Odjeljku AD 2.

****** AD 2.2 Geografski i administrativni podaci o aerodromu**

Objavljaju se geografski i administrativni podaci, koji obuhvataju:

1. referentnu točku aerodroma (geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama) i lokaciju aerodroma;
2. smjer i udaljenost referentne točke aerodroma od centra grada koji aerodrom opslužuje;
3. nadmorsku visinu aerodroma zaokruženu na najbliži metar ili stopu, i referentnu temperaturu;
4. ako je primjenjivo, valovite neravnine (undulaciju) geida na položaju na kojem je izmjerena nadmorska visina aerodroma, zaokruženu na najbliži stupanj ili stopu;
5. magnetnu varijaciju zaokruženu na najbliži stupanj, datum informacije i godišnju promjenu;
6. naziv operatora aerodroma, adresu, brojeve telefona i telefaksa, elektroničku poštu, AFS adresu i internet adresu, ako postoji;
7. vrste prometa kojima je dozvoljeno da koriste aerodom; (IFR/VFR); i
8. napomene.

****** AD 2.3 Radno vrijeme**

Detaljan opis radnog vremena aerodromskih službi, uključujući:

1. aerodromskog operatora;
2. carinsku i imigracijsku službu;
3. zdravstvenu i sanitarnu službu;
4. AIS briefing ured;
5. ATS prijavni biro (ARO);
6. MET briefing ured;
7. usluge kontrole zračnog prometa (ATS);
8. opskrbljivanje gorivom;
9. usluge prihvata i otpreme;
10. zaštita (security);
11. odleđivanje; i
12. napomene.

****** AD 2.4 Usluge i sredstva za prihvat i otpremu**

Detaljan opis usluga i sredstava za prihvat i otpremu dostupnih na aerodromu, uključujući:

1. sredstva za prihvat i otpremu tereta;
2. vrste goriva i ulja;
3. sredstva i kapacitet za opskrbljivanje gorivom;
4. uređaje i sredstva za odleđivanje;
5. hangarski prostor za gostujuće zrakoplove;
6. uređaje i sredstva za popravku gostujućih zrakoplova;
7. napomene.

****** AD 2.5 Pogodnosti za putnike**

Kratak opis pogodnosti za putnike koje su dostupne na aerodromu ili reference na druge izvore ili reference na druge izvore informacija, na primjer, internet stranice, uključujući:

1. hotel(i) na aerodromu ili u blizini aerodroma;
2. restoran(i) na aerodromu ili u blizini aerodroma;
3. mogućnost prijevoza;
4. medicinske usluge;
5. banku ili pošte na ili u blizini aerodroma;
6. turističke agencije;
7. napomene.

****** AD 2.6 Usluge spašavanja i vatrogasne službe**

Detaljan opis usluga spašavanja i vatrogasne službe i oprema dostupne na aerodromu, uključujući:

1. vatrogasnu kategoriju aerodroma;
2. opremu za spašavanje;
3. kapacitet za uklanjanje onesposobljenog zrakoplova; i
4. napomene.

****** AD 2.7 Sezonska dostupnost – čišćenje**

Detaljan opis opreme i operativnih prioriteta utvrđenih za čišćenje operativnih površina na aerodromu, uključujući:

1. vrstu opreme za čišćenje;

2. prioritete za čišćenje;
3. napomene.

****** AD 2.8 Platforme, rulne staze i mjesta provjere lokacije/položaja**

Podaci o platformama, rulnim stazama i mjestima provjere lokacije/položaja, uključujući:

1. oznaku, površinu i nosivost platforme;
2. oznaku, širinu, površinu i nosivost rulnih staza;
3. lokaciju i nadmorsklu visinu zaokruženu na najbliži metar ili stopu za točke provjere visinomjera;
4. lokaciju VOR mjesta provjere položaja;
5. poziciju točke provjere INS sustava u stupnjevima, minutama, sekundama i stotim dijelovima sekunde;
6. napomene.

Ako su kontrolna lokacije/položaji naznačeni na aerodromskoj karti, bilješke o tome su navedene u ovom pododjeljku.

****** AD 2.9 Sustav za vođenje i kontrolu kretanja po površinama i označavanje**

Kratak opis sustava za vođenje i kontrolu kretanja po površinama i označavanje poletno-sletnih staza i rulnih staza, uključujući:

1. uporabu znakova za oznaku parkirališnog mjesta zrakoplova, linije vođenja na rulnoj stazi i vizualni sustav za vođenje pri pristajanju/parkiranju na parkirališnim mjestima zrakoplova;
2. oznake i svjetla poletno-sletne staze i rulne staze;
3. zaustavne prečke (ako postoje);
4. napomene.

****** AD 2.10 Aerodromske prepreke**

Detaljan opis prepreka, uključujući:

1. prepreke u oblasti 2:
 - a) identifikaciju prepreka ili oznaku prepreka;
 - b) vrstu prepreke;
 - c) položaj prepreke, izražen u geografskim koordinatama u stupnjevima, minutama i sekundama i desetinkama sekundi;
 - d) nadmorsklu visinu i visinu prepreke zaokruženu na najbliži metar ili stopu;
 - e) označavanje prepreka, te vrstu i boju osvjetljenja prepreke (ako postoje);
 - f) ako je primjenjivo, naznaku da je lista prepreka dostupna u elektroničkom obliku, i referenca na GEN 3.1.6; i
 - g) naznaku NIL, ako je primjenjivo;
2. jasno se navodi nedostatak skupa podataka za aerodrome iz oblasti 2, a podaci o preprekama navode se za:
 - a) prepreke koje prodire u površine za ograničavanje prepreka;
 - b) prepreke koje prodire u površinu za identifikaciju prepreka u ravni putanje u odletu, i;
 - c) ostale prepreke koje se smatraju opasnim po zračnu plovidbu;
3. naznaka da nema informacija o preprekama u oblasti 3, ili ako postoje:
 - a) identifikacija ili oznaka prepreke;
 - b) vrsta prepreke;
 - c) položaj prepreke, predstavljen geografskim koordinatama u stupnjevima, minutama, sekundama i desetim dijelovima sekundi;
 - d) nadmorskla visina i visina prepreke zaokružene na najbližu desetinu metra ili deseti dio stope;
 - e) označavanje prepreke, te vrsta i boja osvjetljenja prepreke (ako postoje);

- f) ako je primjenjivo, naznaku da je lista prepreka dostupna u elektroničkom obliku, i referenca na GEN 3.1.6; i
- g) naznaku NIL, ako je primjenjivo.

****** AD 2.11 Meteorološke informacije**

Detaljan opis meteoroloških informacija koje se pružaju na aerodromu, i naznaka koji je meteorološki ured odgovoran za navedene usluge, uključujući:

1. naziv pripadajućeg meteorološkog ureda;
2. radno vrijeme pružanja usluge i, prema potrebi, određivanje nadležnog meteorološkog ureda izvan navedenog radnog vremena;
3. ured odgovoran za pripremu TAF, te period važenja i intervale izdavanja prognoza;
4. dostupnost TREND prognoze za aerodrom, i interval objave;
5. informacije o načinu na koji se pruža informacija i/ili savjetovanje;
6. vrste dostavljene letne dokumentacije i jezici koji se koriste u letnoj dokumentaciji;
7. karte i druge informacije prikazane ili dostupne u svrhu informiranja ili savjetovanja;
8. dodatnu opremu raspoloživu za pružanje informacija o meteorološkim uvjetima, kao što su meteorološki radari i prijemnik za satelitske slike;
9. ATS jedinice kojima se dostavljaju meteorološke informacije;
10. dodatne informacije, npr. koje se odnose na ograničenja usluga.

****** AD 2.12 Fizičke karakteristike poletno-sletne staze**

Detaljan opis fizičkih karakteristika poletno-sletne staze, za svaku poletno-sletnu stazu, uključujući:

1. oznake;
2. stvarni smjer izražen u stotim dijelovima stupnja;
3. dimenzije poletno-sletne staze zaokružene na najbliži metar ili stopu;
4. nosivost površine (klasifikacijski broj površine (PCN) i pripadajući podaci) i površine svake poletno-sletne staze i pripadajućih staza za zaustavljanje;
5. geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama i stotinkama sekunde za svaki prag i kraj poletno-sletne staze, te ako je primjenjivo, (valovite neravnine) undulaciju geoida:
 - pragova poletno-sletne staze za neprecizni prilaz zaokružene na najbliži metar ili stopu; i
 - pragova poletno-sletne staze za precizni prilaz zaokružene na najbliži deseti dio metra ili stope;
6. nadmorske visine:
 - pragova poletno-sletne staze za neprecizni prilaz zaokružene na najbliži metar ili stopu; i
 - pragova i najviše nadmorske visine zone dodira poletno-sletne staze za precizni prilaz zaokružene na najbliži deseti dio metra ili deseti dio stope;
7. nagib za svaku poletno-sletnu stazu i pripadajuće staze za zaustavljanje;
8. dimenzije staza za zaustavljanje (ako postoje) zaokružene na najbliži metar ili stopu;
9. dimenzije pretpolja (ako postoje) zaokružene na najbliži metar ili stopu;
10. dimenzije osnovne staze;
11. dimenzije zaštitnih površina kraja poletno-sletne staze;
12. pozicija na kojoj se završava poletno-sletna staza i opis sustava za pravilno zaustavljanje (ako postoji);
13. postojanje zone bez prepreka; i

14. napomene.

****** AD 2.13 Objavljene duljine**

Detaljan opis objavljenih duljina zaokruženih na najbliži metar ili stopu za svaki smjer i za sve poletno-sletne staze, uključujući:

1. oznaku poletno-sletne staze;
2. raspoloživu duljinu zaleta za polijetanje;
3. raspoloživu duljinu za polijetanje i, ako je primjenjivo, alternativne reducirane objavljene duljine;
4. raspoloživu duljinu za ubrzanje i zaustavljanje;
5. raspoloživu duljinu za slijetanje; i
6. napomene, uključujući početnu ili ulaznu točku na poletno-sletnoj stazi od koje počinju alternativne reducirane objavljene duljine.

Ako se smjer poletno-sletne staze ne može koristiti za polijetanje i/ili slijetanje jer je to operativno zabranjeno, to se objavljuje i unose se riječi "nije upotrebljivo" ili kratica "NU".

****** AD 2.14 Prilazna svjetla i svjetla poletno-sletne staze**

Detaljan opis prilaznih svjetala i svjetala poletno-sletne staze, uključujući:

1. oznaku poletno-sletne staze;
2. tip, duljinu i intenzitet sustava prilaznih svjetala;
3. svjetla praga poletno-sletne staze, boju i horizontalne prečke sa rasvjetom;
4. vrstu sustava za određivanje nagiba za vizualni prilaz;
5. duljinu svjetala zone dodira poletno-sletne staze;
6. duljinu, razmak, boju i intenzitet svjetala središnje linije poletno-sletne staze;
7. duljinu, razmak, boju i intenzitet rubnih svjetala poletno-sletne staze;
8. boju svjetala kraja poletno-sletne staze i horizontalne prečke;
9. duljinu i boju svjetala staze za zaustavljanje; i
10. napomene.

****** AD 2.15 Ostale svjetlosne oznake, rezervno napajanje**

Opis ostalih svjetlosnih oznaka i rezervnog napajanja, energijom, uključujući:

1. lokaciju, karakteristike i vrijeme rada aerodromskih farova/identifikacijskih farova (ako postoje);
2. lokaciju i svjetlosne oznake (ako postoje) anemometra/pokazivača smjera slijetanja;
3. rubna svjetla staze za vožnju i rasvjetu središnje linije staze za vožnju;
4. rezervno napajanje, uključujući vrijeme uključivanja; i
5. napomene.

****** AD 2.16 Površine za slijetanje helikoptera**

Detaljan opis površina za slijetanje helikoptera koje su osigurate na aerodromu, uključujući:

1. geografske koordinate u stupnjevima, minutama, sekundama i stotinkama sekundi i, ako je primjenjivo, undulaciju geoida geometrijskog centra zone prizemljenja i uzleta (TLOF) ili svakog praga zone završnog prilaza i polijetanja (FATO):
 - za neprecizni prilaz, zaokruženu na najbliži metar ili stopu, i
 - za precizni prilaz, zaokruženu na najbliži deseti dio metra ili deseti dio stope;
2. nadmorskú visinu TLOF i/ili FATO područja:
 - za neprecizni prilaz, zaokruženu na najbliži metar ili stopu, i
 - za precizni prilaz, zaokruženu na najbliži deseti dio metra ili deseti dio stope;

3. dimenziye TLOF i FATO površine zaokružene na najbliži metar ili stopu, vrstu površine, nosivost i oznake;
4. smjer FATO u odnosu na prvi sjever, zaokružen na stoti dio stupnja;
5. objavljene raspoložive duljine zaokružene na najbliži metar ili stopu;
6. prilazna svjetla i svjetla FATO; i
7. napomene.

****** AD 2.17 Zračni prostor u kojem se pružaju ATS usluge**

Detaljan opis organizacije zračnog prostora ATS na aerodromu, uključujući:

1. oznaku zračnog prostora i geografske koordinate horizontalnih granica zračnog prostora u stupnjevima, minutama i sekundama;
2. vertikalne granice;
3. klasifikaciju zračnog prostora;
4. pozivni znak i jezik/jezike na kojima ATS jedinica pruža usluge;
5. prijelaznu visinu;
6. radno vrijeme; i
7. napomene.

****** AD 2.18 Komunikacijska oprema za pružanje usluga u zračnom prometu**

Detaljan opis komunikacijske opreme za pružanje ATS usluga, uključujući:

1. oznaku usluge;
2. pozivni znak;
3. kanal/kanali;
4. SATVOICE brojeve, ako su dostupni;
5. adresu prijave, prema potrebi;
6. radno vrijeme; i
7. napomene.

****** AD 2.19 Radio-navigacijski uređaji i uređaji za slijetanje**

Detaljan opis radio-navigacijskih uređaja i uređaja za slijetanje koji se odnose na instrumentalno prilaženje i procedure u terminalnoj oblasti aerodroma, uključujući:

1. vrstu uređaja, magnetnu varijaciju zaokruženu na najbliži stupanj, prema potrebi, i vrstu podržanih operacija za sustav za instrumentalno slijetanje (ILS)/mikrovalni sustav za slijetanje (MLS), osnovni GNSS, satelitski sustav za poboljšanje signala (SBAS) i zemaljski sustav za poboljšanje signala (GBAS), a za VOR/ILS/MLS i deklinacija postaje koja se koristi za tehničko održavanje zaokruženu na najbliži stupanj;
2. identifikaciju, prema potrebi;
3. frekvenciju, brojeve kanala, pružatelja usluga i oznaku referentnih putanja (RPI), prema potrebi;
4. radno vrijeme, prema potrebi;
5. geografske koordinatne pozicije predajne antene u stupnjevima, minutama, sekundama i desetim dijelovima sekunde, prema potrebi;
6. nadmorsku visinu predajne antene DME zaokruženu na najbližih 30 m (100 stopa) i preciznog DME (DME/P) zaokružena na najbliža 3 m (10 stopa), nadmorsku visinu referentne točke GBAS ili stopu i elipsoidnu visinu točke zaokruženu na najbliži metar ili stopu, za SBAS, elipsoidnu visinu točke praga slijetanja (LTP) ili zamišljene točke praga (FTP) zaokružena na najbliži metar ili stopu;
7. radijus obima usluge od referentne točke GBAS zaokružen na najbliži kilometar ili nautičku milju, i
8. napomene.

Kada se isti uređaj koristi i na ruti i na aerodromu, i u Odjeljku ENR 4 se navodi opis. Ako zemaljski sustav za poboljšanje signala (GBAS) opslužuje više od jednog aerodroma, za svaki aerodrom navodi se opis uređaja. Ako vlasnik uređaja nije imenovani pružatelj usluga, naziv vlasnika uređaja je naveden u koloni za napomene. Pokrivenost sredstva navodi se u koloni sa napomenama.

****** AD 2.20 Lokalni propisi na aerodromu**

Detaljan opis propisa primjenjivih za korištenje aerodroma, uključujući prihvatljivost trenažnih letova, neradijskih i mikrolakih zrakoplova i sličnih, te na manevriranje na zemlji i parkiranje, ali ne uključujući procedure letenja.

****** AD 2.21 Postupci za smanjenje buke**

Detaljan opis postupaka za smanjene buke koji su uspostavljeni na aerodromu.

****** AD 2.22 Postupci/procedure letenja**

Detaljan opis uvjeta i postupaka/procedura letenja, uključujući radarske postupke i/ili ADS-B postupke, utvrđenih na temelju organizacije zračnog prostora na aerodromu. Ako su utvrđeni postupci pri smanjenoj vidljivosti na aerodromu, njihov detaljan opis, uključujući:

1. poletno-sletnu stazu/staze i prateću opremu koja je dozvoljena za uporabu u postupcima pri smanjenoj vidljivosti;
2. definirane meteorološke uvjete pod kojim se pokreće i prekida sa uporabom postupaka pri smanjenoj vidljivosti;
3. opis zemaljskih oznaka/svjetala koja se koriste u postupcima pri smanjenoj vidljivosti; i
4. napomene.

****** AD 2.23 Dodatne informacije**

Dodatne informacije na aerodromu, kao što je pokazatelj koncentracije ptica na aerodromu, zajedno sa naznakom značajnog dnevnog kretanja ptica između mjesta odmora i mjesta hraništa, u mjeri u kojoj je to izvodljivo.

Posebne dodatne informacije u pogledu pružanja usluga u zračnom prometu na daljinu:

1. naznaku da se na aerodromu pružaju usluge u zračnom prometu na daljinu;
2. lokacija signalne lampe npr. izrazom "signalna lampa se nalazi na [geografski položaj]" te jasna naznaka signalne lampe na aerodromskoj karti za svaki od relevantnih aerodroma;
3. opis svih posebnih metoda komunikacije koje se smatraju potrebnim u slučaju višestrukog načina rada, kao npr. uključivanje naziva aerodroma/pozivnog znaka ATS jedinice za svu komunikaciju (tj. ne samo za prvi kontakt) pilota i kontrolora letenja/aerodromskih biroa za pružanje informacija o letovima (AFISO);
4. opis svake aktivnosti od značaja zahtijevane od korisnika zračnog prostora, koja je praćena slučajem opasnosti/izvanredne situacije i moguće mjeru za nepredvidene situacije od strane pružatelja ATS usluga u slučaju odstupanja, ako je primjenjivo (u AD 2.22 "Postupci/procedure letenja"); i
5. opis međuvisnosti u dostupnosti usluga ili naznaka aerodroma koji nisu prikladni za preusmjeravanje sa aerodroma (korisnici zračnog prostora ne smiju planirati određeni aerodrom kao alternativu ako ih poslužuje isti udaljeni toranjski centar), ako se to smatra primjenjivim.

****** AD 2.24 Zrakoplovne karte koje se odnose na aerodrom**

Zrakoplovne karte koje se odnose na aerodrom navode se sljedećim redoslijedom:

1. ICAO karta aerodroma/helidroma;
2. ICAO karta parkiranja/pristajanja zrakoplova;
3. ICAO karta površine za kretanje na aerodromu;
4. ICAO karta aerodromskih prepreka – tip A (za svaku poletno-sletnu stazu);
5. ICAO aerodromska karta terena i prepreka (elektronička);
6. ICAO karta terena za precizni prilaz (precizni prilaz za kategorije II i III);
7. ICAO karta oblasti (odlazne i tranzitne rute);
8. karta standardnog odlaska – instrumentalna – ICAO;
9. ICAO karta oblasti (dolazne i tranzitne rute);
10. ICAO karta standardnog dolaska – instrumentalni;
11. ICAO karta nadzora minimalnih apsolutnih visina ATC;
12. ICAO karta instrumentalnog prilaza (za sve poletno-sletne staze i tipove procedura);
13. ICAO karta vizualnog prilaza; i
14. koncentracija ptica u blizini aerodroma.

Ako se neka od karata ne izrađuje, naznaka o tome je navedena u Odjelu GEN 3.2 "Zrakoplovne karte".

AD 3. HELIDROMI

Kada na aerodromu postoji područje za slijetanje helikoptera, pripadajući podaci o tome su navedeni u **** AD 2.16.

*Napomena. – **** treba zamijeniti odgovarajućim ICAO lokacijskim indikatorom.*

****** AD 3.1 Lokacijski indikator i naziv helidroma**

U AIP se navodi ICAO lokacijski indikator dodijeljen helidromu i nazivi helidroma. ICAO lokacijski indikator je sastavni dio sustava obilježavanja koji se primjenjuje na sve pododjeljke u Odjeljku AD 3.

****** AD 3.2 Geografski i administrativni podaci o helidromu**

Navode se zahtjevi za geografske i administrativne podatke o helidromu, uključujući:

1. referentnu točku helidroma (geografske koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama) i lokacija;
2. smjer i rastojanje referentne točke helidroma od centra grada ili mjesta koje helidrom opslužuje;
3. nadmorsku visinu helidroma zaokruženu na najbliži metar ili stopu, i referentnu temperaturu;
4. ako je primjenjivo, undulaciju geoida na položaju na kojem je izmjerena nadmorska visina helidroma zaokružena na najbliži metar ili stopu;
5. magnetnu varijaciju zaokruženu na najbliži stupanj, datum podatka i godišnju promjenu;
6. naziv operatora helidroma, adresu, brojeve telefona, elektroničku poštu, AFS adresu i internet adresu, ako je dostupna;
7. vrste prometa koje su dozvoljene na helidromu (IFR/VFR); i
8. napomene.

****** AD 3.3 Radno vrijeme**

Detaljan opis radnog vremena za službe na helidromu, uključujući:

1. operatora helidroma;
2. carinsku i pasošku kontrolu;
3. zdravstvenu i sanitarnu službu;
4. AIS briefing ured;
5. ATS prijavni biro (ARO);
6. MET briefing ured;
7. usluge u zračnom prometu (ATS);
8. opskrbljivanje gorivom;
9. usluge prihvata i otpreme;
10. zaštitu (security);

11. odleđivanje; i
12. napomene.

****** AD 3.4 Usluge prihvata i otpreme i infrastruktura**

Detaljan opis usluga prihvata i otpreme i infrastrukture dostupnih na helidromu, uključujući:

1. uređaji i sredstva za rukovanje teretom;
2. vrste goriva i ulja;
3. objekte i sredstva za opskrbljivanje gorivom;
4. uređaje i sredstva za odleđivanje;
5. hangarski prostor za helikoptere u prolazu;
6. objekte za popravak helikoptera u prolazu; i
7. napomene.

****** AD 3.5 Pogodnosti za putnike**

Kratak opis pogodnosti za putnike koje su dostupne na helidromu ili reference na druge izvore informacija, npr. internet stranice, uključujući:

1. hotel(i) na helidromu ili u blizini helidroma;
2. restoran(i) na helidromu ili u blizini helidroma;
3. mogućnost prijevoza;
4. medicinske usluge;
5. banke ili pošte na ili u blizini helidroma;
6. turističke agencije; i
7. napomene.

****** AD 3.6 Spasilačko-vatrogasne usluge**

Detaljan opis spasilačko-vatrogasne usluge, te opreme dostupne na helidromu, uključujući:

1. vatrogasnú kategoriju helidroma;
2. opremu za spašavanje;
3. sredstva za uklanjanje oštećenog helikoptera; i
4. napomene.

****** AD 3.7 Sezonska dostupnost – čišćenje**

Detaljan opis opreme i operativnih prioriteta utvrđenih radi čišćenja operativne površine na helidromu, uključujući:

1. vrste opreme za čišćenje;
2. prioritete za čišćenje; i
3. napomene.

****** AD 3.8 Platforme, staze za vožnju i podatke o provjeri lokacija/položaja**

Podaci o fizičkim karakteristikama platforme, staza za vožnju i mesta provjere lokacije/položaja, uključujući:

1. oznaku, površinu i nosivost platforme, parkirališna pozicija za helikoptere;
2. oznaku, širinu i vrstu površine staza za vožnju na zemlji;
3. širinu i oznaku staze za vožnju helikoptera u letu i zračne tranzitne rute;
4. lokaciju i nadmorsku visinu kontrolnih točaka visinomjera zaokružene na najbliži metar ili stopu;
5. lokaciju točke provjere VOR;
6. položaj INS kontrolnih točaka u stupnjevima, minutama i sekundama, te stotim dijelovima sekunde; i
7. napomene.

Ako su mesta provjere lokacije/položaja navedene na karti helidroma, o tome se stavljaju napomena u ovom pododjeljku.

****** AD 3.9 Oznake i označivači**

Kratak opis oznaka i označivača u oblasti površina za završni prilaz i polijetanje u rulnih staza, uključujući:

1. oznake zona završnog prilaza i polijetanja;
2. oznake rulnih staza, označivače zračnih rulnih staza i označivače zračnih tranzitnih ruta; i
3. napomene.

****** AD 3.10 Helidromske prepreke**

Detaljan opis prepreka, uključujući:

1. identifikaciju ili oznaku prepreke;
2. vrstu prepreke;

3. položaj prepreke, predstavljen geografskim koordinatama u stupnjevima, minutama, sekundama i desetim dijelovima sekundi;
4. nadmorsku visinu i visinu prepreke zaokružene na najbliži metar ili stopu;
5. označavanje prepreka, te vrstu i boju osvjetljenja prepreke (ako postoji);
6. ako je primjenjivo, naznaka da je lista prepreka dostupna u elektroničkom obliku, i referenca na 3.1.6; i
7. naznaku NIL, prema potrebi.

****** AD 3.11 Meteorološke informacije**

Detaljan opis meteoroloških informacija koje se pružaju na helidromu i naznaka koji meteorološki ured je odgovoran za navedene usluge, uključujući:

1. naziv pripadajućeg meteorološkog ureda;
2. radno vrijeme pružanja usluge i, po potrebi, informacija o dežurnom meteorološkom uredu izvan tog vremena;
3. ured odgovoran za pripem TAF, te period važenja prognoza;
4. dostupnost TREND prognoza za helidrom, i interval objave;
5. informacije o načinu informiranja i/ili konsultacija;
6. vrstu dokumentacije koja je dostupna i jezike koji se koriste u dokumentaciji za let;
7. karte i ostale informacije koje se prikazuju ili pružaju za informiranje ili konsultacije;
8. dodatnu opremu dostupnu za osiguravanje informacija o meteorološkim uvjetima, npr. vremenski radar ili prijemnik za satelitske slike;
9. ATS jedinice kojima se dostavljaju meteorološke informacije; i
10. dodatne informacije npr. ograničenje usluga itd.

****** AD 3.12 Podaci o helidromu**

Detaljan opis dimenzija helidroma i sa tim povezanih informacija, uključujući:

1. vrstu helidroma – u razini tla, uzdignut ili helidrom na platformi;
2. dimenzije zone prizemljenja i uzleta (TLOF) zaokružene na najbliži metar ili stopu;
3. smjer zone završnog prilaza i polijetanja (FATO) u odnosu na pravi (geografski) smjer zaokružen na stotio stupnja;
4. dimenzije FATO zaokružene na najbliži metar ili stopu i tip površine;
5. čvrstoću površine i nosivost TLOF u tonama (1 000 kg);
6. geografske koordinate u stupnjevima, minutama, sekundama i stotim dijelovima sekunde, ako je primjenjivo, undulaciju geoida geometrijskog centra TLOF ili svakog praga FATO, zaokruženu na najbližih pola metra ili stope:
 - za neprecizne prilaze, zaokruženu na najbliži metar ili stopu; i
 - za precizne prilaze, zaokruženu na najbliži deseti dio metra ili stope;
7. nagib TLOF i FATO i nadmorsku visinu:
 - za neprecizne prilaze, zaokruženu na najbliži metar ili stopu; i
 - za precizne prilaze, zaokruženu na najbliži deseti dio metra ili deseti dio stope;
8. dimenzije sigurnosne oblasti;
9. dimenzije pretpolja, zaokružene na najbliži metar ili stopu;
10. postojanje zone bez prepreka; i

11. napomene.

****** AD 3.13 Objavljene duljine**

Detaljan opis objavljenih duljina zaokruženih na najbliži metar ili stopu kada je relevantno za helidrom, uključujući:

1. raspoloživu duljinu za polijetanje i, ako je primjenjivo, smanjene alternativne objavljene duljine;
2. raspoloživu duljinu za prekinuto polijetanje;
3. raspoloživu duljinu za slijetanje; i
4. napomene, uključujući polaznu ili ulaznu točku od koje počinju alternativne reducirane objavljene duljine.

****** AD 3.14 Prilazna svjetla i svjetla FATO**

Detaljan opis prilaznih svjetala i svjetala FATO, uključujući:

1. vrstu, duljinu i intenzitet sustava prilaznih svjetala;
2. vrstu sustava za prikaz nagiba za vizualni prilaz;
3. karakteristike i lokaciju svjetala FATO područja;
4. karakteristike i lokaciju svjetala ciljne točke za slijetanje;
5. karakteristike i lokaciju sustava rasvjete zone TLOF; i
6. napomene.

****** AD 3.15 Ostale svjetlosne oznake, rezervno napajanje energijom**

Opis ostalih svjetlosnih oznaka i rezervnog napajanja energijom, uključujući:

1. lokaciju, karakeristike i radno vrijeme helidromskih farova;
2. lokaciju i svjetlosne oznake pokazivača smjera vjetra (WDI);
3. rubna svjetla rulnih staza i svjetla ose rulnih staza;
4. rezervno napajanje energijom, uključujući vrijeme uključivanja; i
5. napomene.

****** AD 3.16 Zračni prostor u kojem se pružaju ATS usluge**

Detaljan opis organizacije zračnog prostora u kojem se pružaju ATS usluge uspostavljene na helidromu, uključujući:

1. oznaku zračnog prostora i geografske koordinate horizontalnih granica zračnog prostora u stupnjevima, minutama i sekundama;
2. vertikalne granice;
3. klasifikaciju zračnog prostora;
4. pozivni znak i jezik/e na kojima ATS jedinice pružaju usluge;
5. prijelaznu apsolutnu visinu;
6. vrijeme primjene; i
7. napomene.

****** AD 3.17 Sredstva za komunikaciju u pružanju ATS usluga**

Detaljan opis sredstava za komunikaciju u pružanju ATS usluga uspostavljenih na helidromu, uključujući:

1. oznaku službe;
2. pozivni znak;
3. frekvenciju;
4. radno vrijeme; i
5. napomene.

****** AD 3.18 Radio-navigacijski uređaji i uređaji za slijetanje**

Detaljan opis radio-navigacijskih uređaja i uređaja za slijetanje vezanih za instrumentalni prilaz i postupke u terminalnoj oblasti helidroma, uključujući:

1. vrstu uređaja, magnetnu varijaciju (za VOR, deklinaciju postaje koja se koristi za tehničko podešavanje uređaja) zaokruženu na najbliži stupanj i vrstu podržanih operacija za ILS, MLS, osnovni GNSS, SBAS i GBAS;

2. identifikaciju, prema potrebi;
3. frekvenciju, prema potrebi;
4. radno vrijeme, prema potrebi;
5. geografske koordinate pozicije predajne antene u stupnjevima, minutama, sekundama i desetim dijelovima sekunde, prema potrebi;
6. nadmorsku visinu DME predajne antene zaokruženu na najbližih 30 m (100 ft) i preciznog DME (DME/P) zaokruženu na najbližih 3 m (10 ft); i
7. napomene.

Kada se isti uređaj koristi na ruti i na helidromu, i u Odjeljku ENR 4 navodi se opis. Ako GBAS opslužuje više od jednog helidroma, za svaki helidrom navodi se opis uređaja. Ako vlasnik uređaja nije imenovan pružatelj usluga, naziv vlasnika uređaja je naveden u koloni za napomene. Pokrivenost sredstva navodi se u koloni sa napomenama.

**** AD 3.19 Lokalni propisi o helidromu

Detaljan opis propisa primjenjivih za korištenje helidroma, uključujući prihvatanje letova za obuku, zrakoplove koji nisu opremljeni radio-vezom, ultralakih zrakoplova i sličnih, za maneviranje na zemlji i parkiranje, isključujući postupke/procedure za letenje.

**** AD 3.20 Postupci za smanjene buke

Detaljan opis postupaka za smanjenje buke koji su utvrđeni na helidromu.

**** AD 3.21 Postupci/procedure za letenje

Detaljan opis postupaka/procedura za letenje, uključujući radarske procedure i/ili procedure ADS-B, uspostavljene na temelju organizacije zračnog prostora na helidromu. Ako su utvrđene procedure pri smanjenoj vidljivosti na helidromu, njihov detaljan opis, uključujući:

1. površine zone prizemljenja i uzleta (TLOF) i pripadajuću opremu namijenjenu za uporabu u procedurama u uvjetima smanjene vidljivosti;
2. definirane meteorološke uvjete pod kojima bi se započinjale, provodile i završavale procedure u uvjetima smanjene vidljivosti;
3. opis zemaljskih oznaka/svjetala koja se koriste u procedurama u uvjetima smanjene vidljivosti; i
4. napomene.

**** AD 3.22 Dodatne informacije

Dodatne informacije o helidromu, kao što su napomene o koncentraciji ptica na helidromu, zajedno sa napomenom o značajnim dnevnim kretanjima između odmorišta i hraništa, u mjeri u kojoj je to izvodljivo.

**** AD 3.23 Karte koje se odnose na helidrom

Zrakoplovne karte koje se odnose na helidrom navode se sljedećim redoslijedom:

1. ICAO karta aerodroma/helidroma;
2. ICAO karta oblasti (odlazne i tranzitne rute);
3. ICAO karta standardnog instrumentalnog odlaska;
4. ICAO karta oblasti (dolazne i tranzitne rute);
5. ICAO karta standardnog instrumentalnog dolaska;
6. ICAO karta minimalnih radarskih apsolutnih visina;
7. ICAO karta instrumentalnog prilaza (za svaku vrstu procedure);
8. ICAO karta vizualnog prilaza; i
9. koncentracije ptica u blizini helidroma.

Ako neke od zrakoplovnih karata nisu izrađene, o tome se stavlja napomena u Odjeljku GEN 3.2 "Zrakoplovne karte".

Dodatak 2 ANEKSA VI
NOTAM OBRAZAC

Priority Indicator											→		
Address													
											≤≡		
Date and time of filing											→		
Originator's Indicator											≤≡(
Message Series, Number and Identifier													
NOTAM containing new information			NOTAMN (series and number/year)									
NOTAM replacing a previous NOTAM			NOTAMR..... (series and number/year) (series and number/year of NOTAM to be replaced)									
NOTAM cancelling a previous NOTAM			NOTAMC..... (series and number/year) (series and number/year of NOTAM to be cancelled)								≤≡	
Qualifiers													
Q)	FIR	NOTAM Code	Traffic	Purpose	Scope	Lower Limit	Upper Limit	Coordinates, Radius				≤≡	
Identification of ICAO location indicator in which the facility, airspace or condition reported on is located								A)				→	
Period of Validity													
From (date-time group)				B)								→	
To (PERM or date-time group)				C)								EST* PERM*	≤≡
Time Schedule (if applicable)				D)								→	
												≤≡	
Text of NOTAM; Plain-language Entry (using ICAO Abbreviations)													
E)												≤≡	
Lower Limit		F)										→	
Upper Limit		G)) ≤≡	
Signature													

*Delete as appropriate

UPUTA ZA POPUNJAVANJE NOTAM OBRASCA

1. Opći dio

Kvalifikatori (Q linija) i svi identifikatori (točke od A do, uključujući, G) iza kojih se nalazi zatvorena zagrada, kako je prikazano u obrascu, prenose se, osim ako kod određenog identifikatora nema podatka.

2. Numeriranje NOTAM

Svakom NOTAM dodaje se serija koja se sastoji od slova i četvorocifrenog broja, kose crte i dvocifrenog broja koji predstavlja godinu (npr. A0023/03). Svaka serija počinje 1. siječnja brojem 0001.

3. Kvalifikatori (polje Q)

Linija Q je podijeljena na osam polja koja su odvojena kosom crtom. Svako polje se popunjava, kako je navedeno u ICAO dokumentu 8126 (Priručnik za usluge zrakoplovnog informiranja – *Aeronautical Information Services Manual*). Definicija polja je sljedeća:

1. FIR

- a) Ako se predmet informiranja geografski nalazi unutar jednog FIR, upisuje se ICAO lokacijski indikator predmetnog FIR. Kada se aerodrom nalazi u okviru FIR druge države, polje Q sadrži kôd za taj FIR (npr. Q) LFFR/...A) EGJJ;

ili

ako se predmet informiranja geografski nalazi unutar više od jednog FIR, polje FIR sadrži ICAO slovnu oznaku države iz koje NOTAM potiče iza koje stoe slova XX. Lokacijski indikator odgovarajućeg UIR se ne koristi. ICAO lokacijski indikatori FIR, na koje se informacija odnosi, se nabrazaju u polju A ili se navodi oznaka države članice ICAO ili delegiranog subjekta koji je odgovoran za pružanje usluga u zračnoj plovidbi u najmanje jednoj državi članici.

- b) Ako jedna država članica objavi NOTAM koji utječe na FIR u više država članica ICAO, upisuju se prva dva slova ICAO lokacijskog indikatora države članice ICAO koja objavljuje NOTAM, a zatim se upisuje XX. U tom slučaju se u polju A navode lokacijski indikatori države članice ICAO ili delegiranog subjekta koji je odgovoran za pružanje usluga u zračnoj plovidbi u najmanje jednoj državi članici.

2. NOTAM kôd/NOTAM CODE

Sve NOTAM kodne grupe sadrže ukupno pet slova, od kojih je prvo slovo uvijek Q. Drugo i treće slovo određuju predmet NOTAM, a četvrti i peto status ili stanje predmeta o kojem se izvješćuje. Dvoslovni kodovi za predmet i stanje predmeta nalaze se u ICAO dokumentu broj 8400 *Procedures for Air Navigation Services — Abbreviations and Codes (PANS-ABC)* (Postupci za usluge u zračnoj plovidbi – kratice i kodovi). Za kombinacije drugog i trećeg, te četvrtog i petog slova se koriste kriteriji za selekciju NOTAM navedeni u ICAO dokumentu 8126 pod naslovom *NOTAM Selection Criteria* (Kriteriji za selekciju NOTAM) ili se upisuje jedna od sljedećih kombinacija, prema potrebi:

ako predmet nije sadržan u ICAO dokumentu broj 8400 *NOTAM Code* ili u dokumentu broj 8126 *NOTAM Selection Criteria*, upisuju se slova XX kao drugo i treće slovo (npr. QXXAK); ako je predmet XX, i za stanje treba koristiti XX (npr. QXXXX);

- a) ako stanje predmeta nije navedeno u ICAO dokumentu broj 8400 *NOTAM Code* ili u dokumentu broj 8126 *NOTAM Selection Criteria*, upisuje se XX kao četvrti i peto slovo (npr. QFAXX);
- b) kada se objavljuje NOTAM sa operativno značajnim informacijama i kada se koristi za najavu izmjena ili dopuna

AIP u skladu sa AIRAC sustavom, upisuje se TT kao četvrti i peto slovo NOTAM kôda;

- c) kada se objavljuje NOTAM koji sadrži kontrolnu listu važećih NOTAM, upisuje se KKKK kao drugo, treće, četvrti i peto slovo; i
- d) za poništenje NOTAM se koriste sljedeće kombinacije četvrtog i petog slova NOTAM kôda:

AK = USPOSTAVLJEN NORMALAN RAD

AL = OPERATIVAN (ili PONOVO OPERATIVAN) U SKLADU SA PRETHODNO OBJAVLJENIM OGRANIČENJIMA/UVJETIMA

AO = OPERATIVAN

CC = ZAVRŠENO

CN = PONIŠTEN

HV = RAD ZAVRŠEN

XX = OTVOREN TEKST

Budući da se Q - - AO = U funkciji koristi za poništanje NOTAM, za NOTAM kojim se obaveštava o novoj opremi ili uslugama se koristi sljedeće četvrti i peto slovo Q - - CS = Instalirano.

Q - - CN = PONIŠTEN se koristi za poništanje planiranih aktivnosti, npr. navigacijska upozorenja; Q - - HV = RAD ZAVRŠEN koristi se za otkazivanje rada koji je u tijeku.

3. PROMET/TRAFFIC

I = IFR

V = VFR

K = NOTAM je kontrolna lista.

U ovisnosti od predmeta i sadržaja NOTAM, kvalifikator PROMET može da sadrži kombinirane kvalifikatore.

4. NAMJENA/PURPOSE

N = NOTAM selektiran za trenutan prikaz članovima letačke posade

B = NOTAM od operativnog značaja selektiran za unos u PIB

O = NOTAM se odnosi na letačke operacije

M = NOTAM ostali NOTAM; nisu predmet brifinga, ali se mogu dobiti na zahtjev

K = NOTAM je kontrolna lista

U ovisnosti od predmeta i sadržaja NOTAM, polje "SVRHA/PURPOSE" može sadržavati kombinirane kvalifikatore BO ili NBO.

5. OBIM/SCOPE

A = aerodrom

E = rutne informacije

W = navigacijska upozorenja

K = NOTAM je kontrolna lista

U ovisnosti od predmeta i sadržaja NOTAM, polje "OBIM/SCOPE" može da sadrži kombinirane kvalifikatore.

6. i 7. DONJA/GORNJA granica/LOWER/UPPER

DONJA i GORNJA granica se isključivo izražavaju u razinama leta (FL) i predstavljaju stvarne vertikalne granice oblasti na koju se odnose bez dodavanja zaštitnog sloja. U slučaju navigacijskih upozorenja i ograničavanja u korištenju zračnog prostora, unešene vrijednosti moraju biti u skladu sa podacima unešenim u polja F i G.

Ako predmet NOTAM ne sadrži specifične informacije o visini, unosi se 000 za donju i 999 za gornju granicu.

KOORDINATE, POLUMJER/COORDINATES, RADIUS

Gografska širina i duljina sa točnošću do jedne minute i odstojanje izraženo sa tri cifre koje predstavlja polumjer utjecaja u NM (npr. 4700N01140E043). Koordinate predstavljaju približno centar kruga čiji polumjer obuhvata cjelokupnu oblast pod utjecajem, a ako se NOTAM odnosi na cjelokupan FIR/UIR ili na više od jednog FIR/UIR, za polumjer se unose cifre 999.

4. Točka A

Unosi se ICAO lokacijski indikator, koji se nalazi u ICAO dokumentu 7910 (*ICAO Doc 7910 – Location Indicators*) aerodroma ili FIR u kojem se nalazi sredstvo, zračni prostor ili stanje o kojem se izvješćuje. Po potrebi, može se navesti više od jednog FIR/UIR. Ako ne postoji ICAO lokacijski indikator, unose se ICAO slova iz ICAO dokumenta broj 7910, Dio 2, te slova XX, a u točku E se unosi naziv otvorenim tekstom.

Ako se informacija odnosi na GNSS, unosi se odgovarajući ICAO lokacijski indikator dodijeljen GNSS elementu ili zajednički indikator lokacije dodijeljen svim elementima GNSS (izuzev GBAS).

U slučaju GNSS, lokacijski indikator može biti korišten da se identificira prekid rada nekog elementa GNSS, kao što je KNMH za prekid rada GPS satelita.

5. Točka B

Za datumsko-vremensku grupu koristi se desetocifrena grupa koja sadrži godinu, mjesec, dan, sate i minute u UTC formatu. Ovaj podatak predstavlja datum i vrijeme kada NOTAMR stupa na snagu. Za NOTAMR i NOTAMC, datumsko-vremenska grupa se poklapa sa stvarnim datumom i vremenom objavljivanja NOTAM. Početak dana se označava sa 0000.

6. Točka C

Izuzimajući NOTAMC, unosi se datumsko-vremenska grupa (desetocifrena grupa koja sadrži godinu, mjesec, dan, sate i minute u UTC) koja ukazuje na vrijeme do kada traje informacija, osim ako je informacija trajne prirode, kada se unosi kratica PERM. Kraj dana označava se sa 2359, odnosno ne koristi se 2400.

Ako je neizvjesno vrijeme trajanja informacije, unosi se približno vrijeme trajanja za kojim slijedi kratica EST. Svaki NOTAM koji sadrži EST mora biti poništen ili zamijenjen prije isteka vremena naznačenog u točki C.

7. Točka D

Ako je opasnost, operativni status ili stanje sredstva o kojem se izvješće aktivno u skladu sa određenim rasporedom vremena i datuma navedenih u poljima B i C, te informacije se unose u točku D. Ako je točka D duža od 200 karaktera, treba razmotriti mogućnost objavljivanja informacija u zasebnom, uzastopnom NOTAM.

8. Točka E

Koristi se dekodiran NOTAM kód, dopunjeno po potrebi ICAO kraticama, indikatorima, oznakama, pozivnim znacima, frekvencijama, ciframa i otvorenim tekstom. Kada je NOTAM namijenjen međunarodnoj distribuciji, otvoreni tekst se unosi na engleskom jeziku. Ova točka je jasna i koncizna da bi bila pogodna za unošenje u PIB. Za NOTAMC navodi se referenca na predmet i stanje kako bi se omogućila provjera vjerodostojnosti.

9. Točke F i G

Ove točke se ubočajeno odnose na navigacijska upozorenja ili ograničenja u korištenju zračnog prostora i obično se prenose u PIB. Unose se gornja i donja granica aktivnosti ili ograničenja, jasno naznačavajući samo jednu jedinicu mjere i referentni datum. Kratice GND ili SFC se koriste u točki F da označe tlo (*ground*), odnosno površinu (*surface*), redom. Kratica UNL se koristi u točki G kao oznaka za neograničeno (*unlimited*).

Dodatak 3 ANEKSA VI**SNOWTAM OBRAZAC**

(COM heading)	(PRIORITY INDICATOR)	(ADDRESSES)										<≡	
	(DATE AND TIME OF FILING)		(ORIGINATOR'S INDICATOR)										<≡
(Abbreviated heading)	(SWAA* SERIAL NUMBER)				(LOCATION INDICATOR)		DATE/TIME OF ASSESSMENT				(OPTIONAL GROUP)		
S W * *												<≡(
SNOWTAM → (Serial number) <≡													
Aeroplane performance calculation section													
(AERODROME LOCATION INDICATOR)											M	A)	<≡
(DATE/TIME OF ASSESSMENT (<i>Time of completion of assessment in UTC</i>))											M	B)	→
(LOWER RUNWAY DESIGNATION NUMBER)											M	C)	→
(RUNWAY CONDITION CODE (RWYCC) ON EACH RUNWAY THIRD) <i>(From Runway Condition Assessment Matrix (RCAM) 0, 1, 2, 3, 4, 5 or 6)</i>											M	D)	/ / →
(PER CENT COVERAGE CONTAMINANT FOR EACH RUNWAY THIRD)											C	E)	/ / →
(DEPTH (mm) OF LOOSE CONTAMINANT FOR EACH RUNWAY THIRD)											C	F)	/ / →
(CONDITION DESCRIPTION OVER TOTAL RUNWAY LENGTH) <i>(Observed on each runway third, starting from threshold having the lower runway designation number)</i>											M	G)	/ /
COMPACTED SNOW DRY DRY SNOW DRY SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW DRY SNOW ON TOP OF ICE FROST ICE SLUSH STANDING WATER WATER ON TOP OF COMPACTED SNOW WET WET ICE WET SNOW WET SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW WET SNOW ON TOP OF ICE													→
(WIDTH OF RUNWAY TO WHICH THE RUNWAY CONDITION CODES APPLY, IF LESS THAN PUBLISHED WIDTH)											O	H)	<≡
Situational awareness section													
(REDUCED RUNWAY LENGTH, IF LESS THAN PUBLISHED LENGTH (m))											O	I)	→
(DRIFTING SNOW ON THE RUNWAY)											O	J)	→
(LOOSE SAND ON THE RUNWAY)											O	K)	→
(CHEMICAL TREATMENT ON THE RUNWAY)											O	L)	→
(SNOWBANKS ON THE RUNWAY) <i>(If present, distance from runway centre line (m) followed by "L", "R" or "LR" as applicable)</i>											O	M)	→
(SNOWBANKS ON A TAXIWAY)											O	N)	→
(SNOWBANKS ADJACENT TO THE RUNWAY)											O	O)	→
(TAXIWAY CONDITIONS)											O	P)	→
(APRON CONDITIONS)											O	R)	→
(MEASURED FRICTION COEFFICIENT)											O	S)	→
(PLAIN-LANGUAGE REMARKS)											O	T))
NOTES:													
1. *Enter ICAO nationality letters as given in ICAO Doc 7910, Part 2 or otherwise applicable aerodrome identifier.													
2. Information on other runways, repeat from B to H.													
3. Information in the situational awareness section repeated for each runway, taxiway and apron. Repeat as applicable when reported.													
4. Words in brackets () not to be transmitted.													
5. For letters A) to T) refer to the <i>Instructions for the completion of the SNOWTAM Format</i> , paragraph 1, item b).													

SIGNATURE OF ORIGINATOR (*not for transmission*)

UPUTA ZA POPUNJAVANJE SNOWTAM OBRASCA**1. Opći dio**

- a) Kada se izvješćuje o više od jedne poletno-sletne staze, potrebno je ponoviti stavke B do H (u Dijelu koji se odnosi na izračunavanje performansi aviona).
- b) Slova koja se upotrebljavaju za označavanje stavki koriste se samo u svrhu referiranja i ne uključuju se u poruke. Slova M (*mandatory* = obavezno), C (*conditional* = uvjetno) i O (*optional* = opcionalno/po potrebi) označavaju uporabu informacija i koriste se kako je objašnjeno u nastavku.
- c) Koriste se metričke jedinice, a mjerne jedinice se ne objavljuju.
- d) Maksimalno važenje SNOWTAM je 8 sati. Novi SNOWTAM se objavljuje svaki put kada se primi novo izvješće o stanju poletno-sletne staze.
- e) Objavom novog SNOWTAM otkazuje se prethodni SNOWTAM.
- f) Skraćeno zagлавje "TTAAiiii CCCC MMYYGGgg (BBB)" uvedeno je da bi se omogućila automatska obrada SNOWTAM poruka u računalnim bazama podataka. Objašnjenje navedenih simbola je sljedeće:
TT = oznaka za SNOWTAM = SW;
AA = geografska oznaka za države, npr. LF = Francuska, EG = Velika Britanija;
iiii = četvorocifreni serijski broj SNOWTAM;
CCCC = četvoroslovni lokacijski indikatori aerodroma na koji se SNOWTAM odnosi;
MMYYGGgg = datum/vrijeme osmatranja, gdje je:
MM = mjesec, na primjer siječanj = 01, prosinac = 12;
YY = dan u mjesecu;
GGgg = vrijeme izraženo u satima (GG) i minutama (gg) (UTC);
(BBB) = alternativna grupa za:

Korekciju, u slučaju greške prethodno poslate SNOWTAM poruke sa istim serijskim brojem = COR.

Zagrade kod (BBB) se koriste da označe da je ova grupa alternativna.

Kada se izvješćuje o više od jedne poletno-sletne staze i kada su individualni datumi/vremena osmatranja/procjene navedeni ponavljanjem stavke B, posljedni datum/vrijeme osmatranja/mjerenja se unosi u skraćeni naslov.

- g) Tekst "SNOWTAM" u SNOWTAM obrascu i serijski broj SNOWTAM prikazan četvorocifrenom grupom se razdvajaju razmakom. Primjer: SNOWTAM 0124.
- h) U svrhu čitljivosti SNOWTAM poruke ubacuje se prazna linija poslije serijskog broja SNOWTAM, poslije točke A i poslije Dijela obrasca koji se odnosi na izračunavanje performansi aviona.
- i) Kada se izvješćuje o više od jedne poletno-sletne staze, za svaku poletno-sletnu stazu se ponavljaju informacije u Dijelu obrasca koji se odnosi na izračunavanje performansi aerodroma od polja datum/vrijeme procjene do Dijela koji se odnosi na svjesnost o stanju poletno-sletne staze.
- j) Obavezne su sljedeće informacije:
 - 1) LOKACIJSKI INDIKATOR AERODROMA;
 - 2) DATUM I VRIJEME PROJCJENE;
 - 3) NIŽA BROJNA OZNAKA POLETNO-SLETNE STAZE;
 - 4) KÔD STANJA POLETNO-SLETNE STAZE ZA SVAKU TREĆINU POLETNO-SLETNE STAZE; i
 - 5) OPIS UVJETA ZA SVAKU TREĆINU POLETNO-SLETNE STAZE (koji se navodi kod stanja poletno-sletne-staze) od 1-5;

2. Dio koji se odnosi na izračunavanje performansi aviona

Stavka A – Lokacijski indikator aerodroma (četvoroslovni lokacijski indikator aerodroma);

Stavka B – Datum i vrijeme procjene stanja površine poletno-sletne staze (grupa od osam brojeva za datum/vrijeme osmatranja u formatu mjesec, dan, sat i minut UTC);

Stavka C – Niža brojčana oznaka poletno-sletne staze (nn[L] ili nn[C] ili nn[R]).

Samo jedna oznaka poletno-sletne staze se unosi za svaku poletno-sletnu stazu i uvijek se unosi niža oznaka.

Stavka D – Kôd poletno-sletne staze za svaku trećinu poletno-sletne staze. Samo jedan broj (0, 1, 2, 3, 4, 5 ili 6) upisan za svaku trećinu poletno-sletne staze, odvojen kosom crtom (n/n/n).

Stavka E – Procentualna pokrivenost za svaku trećinu poletno-sletne staze. Kada se unosi, unosi se kao 25, 50, 75 ili 100 za svaku trećinu poletno-sletne staze, odvojeno kosom crtom ([n]nn/[n]nn/[n]nn).

Ove informacije se pružaju samo kada je stanje poletno-sletne staze za svaku trećinu poletno-sletne staze (stavka D) prijavljeno kao različito od 6 i ako postoji opis stanja za svaku trećinu poletno-sletne staze (stavka G) različit od "SUHO/DRY".

Kada se ne objave uvjeti, to će biti naznačeno tako što se unosi NR za odgovarajuću trećinu poletno-sletne staze.

Stavka F – Dubina stajaće vode, bljuzgavice, mokrog snijega i suhog snijega za svaku trećinu poletno-sletne staze. Kada se objavljuju navedene informacije, izražavaju se u milimetrima za svaku trećinu poletno-sletne staze. Vrijednosti za svaku trećinu poletno-sletne staze se razdvajaju kosom crtom (nn/nn/nn ili nnn/nnn/nnn).

Te informacije se unose samo za sljedeće vrste kontaminacije:

- stajaća voda, ukoliko je dubina minimalno 04, tada se vrši procjena dubine. Značajne promjene od 3 mm do i uključujući 15 mm.
- bljuzgavica, ukoliko je dubina 03, tada se vrši procjena dubine. Značajne promjene od 3 mm do i uključujući 15 mm.
- mokri snijeg, ukoliko je dubina minimalno 03, tada se vrši procjena dubine. Značajne promjene od 5 mm, i
- suhi snijeg, ukoliko je dubina minimalno 03, tada se vrši procjena dubine. Značajne promjene od 20 mm. Kada navedeni uvjeti nisu navedeni/prijavljeni, to će biti naznačeno unošenjem NR za odgovarajuću trećinu(e) poletno-sletne staze.

Stavka G – Opis stanja za svaku trećinu poletno-sletne staze. Unosi se bilo koji od sljedećih opisa stanja za svaku trećinu poletno-sletne staze, odvojene kosom crtom.

COMPACTED SNOW (ZBIJENI SNIJEG)

DRY SNOW (SUHI SNIJEG)

DRY SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW (SUHI SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU)

DRY SNOW ON TOP OF ICE (SUHI SNIJEG NA LEDU)

FROST (MRAZ)

ICE (LED)

SLUSH (BLJUZGAVICA)

STANDING WATER (STAJAĆA VODA)

WATER ON TOP OF COMPACTED SNOW (VODA NA ZBIJENOM SNIJEGU)

WET (MOKRO)

WET ICE (MOKRI LED)

WET SNOW (MOKRI SNIJEG)

WET SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW (MOKRI SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU)

WET SNOW ON TOP OF ICE (MOKRI SNIJEG NA LEDU)

DRY (SUHO) (unosi se samo kada nema naslaga)

Kada se ne prijave uvjeti, to se naznačava umetanjem NR za odgovarajuću trećinu poletno-sletne staze.

Stavka H – Širina poletno-sletne staze na koju se primjenjuju kodovi stanja poletno-sletne staze. Širina se unosi u metrima ako je manja od objavljene širine poletno-sletne staze.

3. Dio koji se odnosi na svjesnost o stanju poletno-sletne staze

Elementi u Dijelu koji se odnosi na svjesnost o stanju poletno-sletne staze završavaju se sa točkom.

Elementi u Dijelu koji se odnosi na svjesnost o stanju poletno-sletne staze za koje postoje informacije ili gdje uvjeti za objavljivanje nisu ispunjeni, u potpunosti su izostavljeni.

Stavka I – Smanjena duljina poletno-sletne staze. Unosi se odgovarajuća oznaka poletno-sletne staze i raspoloživa duljina izražena u metrima (npr. RWY nn [L] ili nn [C] ili n [R] REDUCED TO [n]nnn).

Ove informacije su uvjetne kada je objavljen NOTAM sa novim setom objavljenih duljina.

Stavka J – Nošeni snijeg na poletno-sletnoj stazi. Kada se o njemu izvješćeju unosi se "DRAFTING SNOW".

Stavka K – Rastresiti pijesak na poletno-sletnoj stazi. Kada se prijavi na poletno-sletnoj stazi, unosi se niža oznaka poletno-sletne staze i upisuje se "LOOSE SAND" (RWY nn ili RWY nn [L] ili nn [C] ili nn [R] LOOSE SAND).

Stavka L – Poletno-sletna staza tretirana kemijskim sredstvima. Kada je prijavljeno da je primijenjen kemijski tretman, unosi se manja oznaka poletno-sletne staze, zatim razmak i unosi se "CHEMICALLY TREATED" (RWY nn ili RWY nn [L] ili nn [C] ili nn [R] CHEMICALLY TREATED).

Stavka M – Nanosi snijega na poletno-sletnoj stazi. Kada se izvješćeju o nanosima snijega na poletno-sletnoj stazi, unosi se niža oznaka poletno-sletne staze, razmak i upisuje se "SNOWBANK", pa razmak i oznaka lijevo L ili desno R ili obje strane LR, nakon čega slijedi udaljenost u metrima od središnje linije odvojena razmakom FM CL (RWY nn ili RWY nn [L] ili nn [C] ili nn [R] SNOWBANK Lnn ili Rnn ili LRnn FM CL).

Stavka N – Snježni nanosi na stazi za vožnju. Kada su na stazi za vožnju prisutni snježni nanosi, unosi se oznaka staze za vožnju, razmak i zatim "SNOWBANK", pa razmak i oznaka lijevo L ili desno R ili obje strane LR, nakon čega slijedi udaljenost u metrima od središnje linije odvojena razmakom FM CL (TWY [nn]n SNOWBANK Lnn ili Rnn ili LRnn FM CL).

Stavka O – Nanosi snijega uz poletno-sletnu stazu. Kada su prisutni nanosi snijega i prodiru u visinski profil iz plana za aerodrom, unosi se manja oznaka poletno-sletne staze i "ADJ SNOWBANKS" (RWY nn ili RWY nn [L] ili nn [C] ili nn [R] ADJ SNOWBANKS).

Stavka P – Stanje staze za vožnju. Kada su uvjeti na stazi za vožnju loši, unosi se oznaka staze za vožnju, pravi se razmak i upisuje "POOR" (TWY [n ili nn] POOR ili ALL TWYS POOR).

Stavka R – Stanje platforme. Kada su uvjeti na platformi prijavljeni kao loši, unosi se oznaka platforme iza koje slijedi razmak "POOR" (APRON [nnnn] POOR ili ALL APRONS POOR).

Stavka S – (NR) Ne prijavljuje se.

O prethodno navedenom izvješćuju samo države koje imaju uspostavljen program mjerjenja koeficijenta trenja na poletno-sletnoj stazi, koristeći pri tome uređaj za mjerjenje trenja koji je odobren od strane države.

Stavka T – Napomene date običnim jezikom.

Dodatak 4 ANEKSA VI

ASHTAM OBRAZAC

(COM heading)	(PRIORITY INDICATOR)	(ADDRESSEE INDICATOR(S)) ¹									
	(DATE AND TIME OF FILING)					(ORIGINATOR'S INDICATOR)					
(Abbreviated heading)	(VA ² SERIAL NUMBER)				(LOCATION INDICATOR)	DATE/TIME OF ISSUANCE				(OPTIONAL GROUP)	
	V	A	^2	^2							

ASHTAM	(SERIAL NUMBER)
(FLIGHT INFORMATION REGION AFFECTED)	A)
(DATE/TIME (UTC) OF ERUPTION)	B)
(VOLCANO NAME AND NUMBER)	C)
(VOLCANO LATITUDE/LONGITUDE OR VOLCANO RADIAL AND DISTANCE FROM NAVAID)	D)
(VOLCANO LEVEL OF ALERT COLOUR CODE, INCLUDING ANY PRIOR LEVEL OF ALERT COLOUR CODE) ³	E)
(EXISTENCE AND HORIZONTAL/VERTICAL EXTENT OF VOLCANIC ASH CLOUD) ⁴	F)
(DIRECTION OF MOVEMENT OF ASH CLOUD) ⁴	G)
(AIR ROUTES OR PORTIONS OF AIR ROUTES AND FLIGHT LEVELS AFFECTED)	H)
(CLOSURE OF AIRSPACE AND/OR AIR ROUTES OR PORTIONS OF AIR ROUTES, AND ALTERNATIVE AIR ROUTES AVAILABLE)	I)
(SOURCE OF INFORMATION)	J)
(PLAIN-LANGUAGE REMARKS)	K)
NOTES:	
1. See also AIS.TR.400 regarding addressee indicators used in predetermined distribution systems.	
2. Enter ICAO nationality letter as given in ICAO Doc 7910, Part 2.	
3. See paragraph 3.5 below.	
4. Advice on the existence, extent and movement of volcanic ash cloud G) and H) may be obtained from the volcanic ash advisory centre(s) responsible for the FIR concerned.	
5. Item titles in brackets () not to be transmitted.	

SIGNATURE OF ORIGINATOR (*not for transmission*)

UPUTA ZA POPUNJAVANJE ASHTAM OBRASCA**1. Opći dio**

- 1.1. U ASHTAM se navode informacije o statusu aktivnosti vulkana kada je promjena u njegovoj aktivnosti od operativnog značaja ili se očekuje da će biti od operativnog značaja. Te informacije se navode putem kodova u boji razina upozorenja za vulkan navedenih pod 3.5. u nastavku.
- 1.2. U slučaju erupcije vulkana koja proizvodi oblak pepela koji je od operativnog značaja, u ASHTAM se navode informacije o lokaciji, obimu i kretanju oblaka vulkanskog pepela, te zračnim rutama i razinama leta na koje utječe.
- 1.3. Objava ASHTAM u kojem se navode informacije o vulkanskoj erupciji, u skladu sa Odjeljkom 3 u nastavku, **ne smije** se odgadati do prijema potpunih informacija od A do K nego se on objavljuje odmah nakon prijema obaveštenja da je došlo do erupcije ili se očekuje da će do nje doći, ili da je došlo do promjene stausa u aktivnosti vulkana od operativnog značaja ili se očekuje da će do nje doći, ili ako je prijavljen oblak vulkanskog pepela. U slučaju očekivane erupcije, kada nije vidljiv oblak vulkanskog pepela u tom trenutku, stavke od A do E se moraju ispuniti, a za stavke od F do I navodi se "nije primjenjivo". Slično, ako se prijavi oblak vulkanskog pepela, npr. putem posebnog izvješća iz zraka, ali izvorni vulkan u tom trenutku nije poznat, ASHTAM se početno objavljuje sa napomenom "nepoznato" u stavkama od A do E i sa popunjenim točkama od F do K, prema potrebi, na temelju posebnog izvješća iz zraka, do prijema dodatnih informacija. U drugim okolnostima, ako informacije za određeno polje od A do K nisu dostupne, navodi se oznaka NIL.
- 1.4. Maksimalni period važenja ASHTAM je 24 sata. Novi ASHTAM se objavljuje kada god se promijene razine upozorenja.

2. Skraćeno zaglavje

- 2.1. Slijedi uobičajeno AFTN zaglavje, skraćeno zaglavje "TT AAiiii CCCC MMYYGGgg (BBB)" je uvedeno da se olakša automatska obrada ASHTAM poruka u kompjuterskim bazama podataka. Simboli imaju sljedeće značenje:
 TT = oznaka za ASHTAM = VA;
 AA = geografska oznaka države, npr. NZ = Novi Zeland;
 iii = četvorocifreni serijski broj ASHTAM;
 CCCC = četvorocifreni lokacijski indikator FIR na koji se ASHTAM odnosi;
 MMYYGGgg = datum/vrijeme izvješćivanja, gdje je:
 MM = mjesec, npr. siječanj = 01, prosinac = 12;
 YY = dan u mjesecu;
 GGgg = vrijeme izraženo u satima (GG) i minutama (gg) (UTC);
 (BBB) = alternativna grupa za korekciju ASHTAM poruke sa istim serijskim brojem = COR.

Zagrade u slučaju (BBB) koriste se da bi se označilo da je ova grupa alternativna.

3. Sadržaj ASHTAM

- 3.1. Stavka A – Oblast informiranja u letu na koji se ASHTAM odnosi, tekst na običnom jeziku ekvivalentan lokacijskim indikatorima u skraćenom zaglavju, u ovom primjeru: "Auckland Oceanic FIR".
- 3.2. Stavka B – Datum i vrijeme (UTC) prve erupcije.
- 3.3. Stavka C – Naziv vulkana i broj vulkana kako je navedeno u ICAO dokumentu broj 9691 (*Doc 9691 Manual on Volcanic Ash, Radioactive Material and Toxic Chemical Clouds* (Priručnik o vulkanskom pepelu, radioaktivnom materijalu i oblacima otrovnih kemikalija)), Dodatak H, i kako je navedeno u dokumentu - *World Map of Volcanoes and Principal Aeronautical Features*.

- 3.4. Stavka D – Geografska širina/duljina – pozicija vulkana u cijelim stupnjevima ili radijalima i udaljenost vulkana od navigacijskih sredstava, kako je navedeno u ICAO dokumentu broj 9691 (*ICAO Manual on Volcanic Ash, Radioactive Material and Toxic Chemical Clouds* (Priručnik o vulkanskom pepelu, radioaktivnom materijalu i oblacima otrovnih kemikalija), Dodatak H i kako je navedeno u dokumentu - *World Map of Volcanoes and Principal Aeronautical Features*).
- 3.5. Stavka E – Kód u boji za razinu upozorenja kojim se označava vulkanska aktivnost, uključujući kodove u boji prethodnih razina upozorenja, kako slijedi:

Kód u boji razine upozorenja	Status aktivnosti vulkana
GREEN ALERT (zeleno upozorenje)	Vulkan je u normalnom stanju, bez erupcija. <i>Ili, nakon promjene sa više razine upozorenja:</i> Smatra se da je vulkanska aktivnost prestala, a vulkan se vratio u normalno stanje, bez erupcije.
YELLOW ALERT (žuto upozorenje)	Vulkan daje znakove povećane promjene/aktivnost vulkana se povećava. <i>Ili, nakon promjene sa više razine upozorenja:</i> Vulkanska aktivnost je značajno smanjena, ali se vrše posmatranja u slučaju ponovne povećane aktivnosti.
ORANGE ALERT (narandžasto upozorenje)	Povećana opasnost od vulkanske erupcije. <i>ili,</i> Vulkanska erupcija je u tijeku bez emisije vulkanskog pepela ili sa malom količinom emisije vulkanskog pepela [<i>navesti visinu oblaka vulkanskog pepela, ako je moguće</i>].
RED ALERT (crveno upozorenje)	Prognozira se da je erupcija neizbjegna uz veliku vjerojatnoću ispuštanja pepela u atmosferu. <i>ili,</i> Erupcija je u tijeku sa značajnom emisijom vulkanskog pepela u atmosferu [<i>navesti visinu oblaka vulkanskog pepela, ako je moguće</i>].

Odgovorna vulkanološka agencija u predmetnoj državi dostavlja kód u boji za razinu upozorenja koja označava status aktivnosti vulkana u bilo kakvu promjenu u odnosu na prethodni status aktivnosti centru oblasne kontrole zračnog prometa, npr. "RED ALERT FOLLOWING YELLOW" ILI "GREEN ALERT FOLLOWING ORANGE".

- 3.6. Stavka F – Ako se prijavljuje oblak vulkanskog pepela od operativnog značaja, horizontalna rasprostranjenost i baza/vrh oblaka pepela označavaju se navođenjem geografske širine/duljine (u cijelim stupnjevima) i absolutne visine u hiljadama metara (stopa) i/ili radijala i udaljenosti od izvornog vulkana. Početne informacije mogu da se temelje samo na posebnom izvješću iz zraka, s tim da naknadne informacije mogu biti detaljnije i bazirat će se na savjetima odgovornog biroa meteorološkog bdjenja i/ili savjetodavnog centra za praćenje vulkanskog pepela.
- 3.7. Stavka G – Navodi se prognozirani smjer kretanja oblaka vulkanskog pepela na odabranim razinama na temelju savjeta odgovornog biroa meteorološkog bdjenja i/ili savjetodavnog centra za praćenje vulkanskog pepela.
- 3.8. Stavka H – Navode se zračne rute i dijelovi zračnih ruta i razine leta koje su pogodene, ili za koje se očekuje da budu pogodene vulkanskim pepelom.
- 3.9. Stavka I – Navode se informacije o zatvaranju zračnog prostora, zračnih ruta ili dijelova zračnih ruta i dostupnost alternativnih ruta.
- 3.10. Stavka J – Izvori informacija, npr. "specijalna izvješća iz zraka" ili "vulkanološka agencija" itd. Izvor informacija će uvijek biti naznačen, neovisno od toga da li se vulkanska erupcija desila ili da li je oblak vulkanskog pepela prijavljen.
- 3.11. Stavka K – Operativno značajne informacije, uz prethodno navedeno, navode se običnim jezikom.

ANEKS VII
POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
PRIJENOSA PODATAKA

(Dio-DAT)

Podio A – DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI ZA
PRUŽATELJE USLUGA
PRIJENOSA PODATAKA (DAT.OR)
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

DAT.OR.100 Zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije

- (a) Pružatelj DAT usluga zaprima, prikuplja, prevodi, vrši izbor, formatira, vrši distribuciju i/ili vrši integraciju zrakoplovnih podataka i informacija koje su objavljene od strane mjerodavnog izvora u svrhu korištenja u bazama zrakoplovnih podataka za certificirane aplikacije/opremu u zrakoplovu.

U posebnim slučajevima, ako zrakoplovni podaci nisu objavljeni u Zborniku zrakoplovnih informacija (AIP) ili od strane mjerodavnog izvora ili ako ne zadovoljavaju važeće zahtjeve u pogledu kvalitete (DQR), izvor tih zrakoplovnih podataka može da bude i sam pružatelj DAT usluga ili drugi pružatelji DAT usluga. U ovom kontekstu, validaciju tih zrakoplovnih podataka vrši pružatelj DAT usluga koji je njihov izvor.

- (b) Kada to zahtijevaju njegovi korisnici, pružatelj DAT usluga može obraditi prilagodene podatke koje mu je dostavio operator zrakoplova ili koji potiču od drugih pružatelja DAT usluga kako bi ih koristio taj operator zrakoplova. Odgovornost za te podatke i njihova kasnija ažuriranja ostaje na operatoru zrakoplova.

DAT.OR.105 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost

- (a) Osim navedenog u ATM/ANS.OR.B.001, pružatelj DAT usluga:
- (1) vrši prijem, prikupljanje, prevod, odabir, formatiranje, distribuciju i/ili integraciju zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija koji su objavljeni od strane izvornog pružatelja (ili pružateljā) zrakoplovnih podataka u baze zrakoplovnih podataka za certificirane aplikacije/opremu u zrakoplovu, u skladu sa važećim zahtjevima. Pružatelj DAT usluga tipa 2 osigurava uskladenost DQRs sa namjeravanom uporabom certificirane aplikacije/opreme u zrakoplovu posredstvom odgovarajućeg aranžmana sa nositeljem odobrenja za projektiranje opreme ili podnositeljem zahtjeva za stjecanje odobrenja za taj konkretni projekat;
 - (2) daje izjavu o uskladenosti da su baze zrakoplovnih podataka, koje je on proizveo, proizvedene u skladu sa ovim pravilnikom i važećim industrijskim standardima;
 - (3) pruža pomoć nositelju odobrenja za dizajn opreme prilikom obavljanja aktivnosti u vezi sa kontinuiranom plovidbenošću koje se odnose na proizvedene baze zrakoplovnih podataka.
- (b) Za objavljivanje baza podataka, odgovorni rukovoditelj imenuje ovlašteno osoblje navedeno u DAT.TR.100(b) i dodjeljuje im na neovisan način odgovornosti, kako bi putem izjave o uskladenosti potvrdili da podaci zadovoljavaju DQR i da su procesi ispraćeni. Krajnja odgovornost za davanje izjave o objavljivanju baze podataka, potpisane od strane ovlaštenog lica ostaje na odgovornom rukovoditelju pružatelja DAT usluga.

DAT.OR.110 Sustav upravljanja

Osim navedenog u ATM/ANS.OR.B.005, pružatelj DAT usluga, u mjeri u kojoj je to primjenjivo na pružanje DAT usluga, uspostavlja i održava sustav upravljanja koji obuhvata kontrolne procedure za:

- (a) izdavanje, odobravanje ili izmjenu dokumenta;
- (b) izmjenu DQRs;
- (c) provjeru da li su ulazni podaci proizvedeni u skladu sa važećim standardom;
- (d) blagovremeno ažuriranje podataka koji su u uporabi;
- (e) identifikaciju i sljedljivost;
- (f) proces zaprimanja, prikupljanja, prevođenja, odabira, formatiranja, distribucije i/ili integracije podataka u generičku bazu podatka ili bazu podataka koja je kompatibilna sa odgovarajućom aplikacijom/opremom u zrakoplovu;
- (g) tehnike provjere i validacije podataka;
- (h) identifikaciju alata, uključujući upravljanje konfiguracijom i kvalifikaciju alata ako je potrebno;
- (i) postupanje sa greškama/nedostacima;
- (j) koordinaciju sa izvornim pružateljem (ili pružateljima) zrakoplovnih podataka i/ili pružateljem DAT usluga (pružateljima), kao i sa nositeljem odobrenja za projektiranje opreme ili podnositeljem zahtjeva za stjecanje odobrenja za taj konkretni projekat, ako pružaju DAT usluge tipa 2; davanje izjave o uskladenosti;
- (k) kontroliranu distribuciju baza podataka korisnicima.

DAT.OR.115 Čuvanje zapisa

Osim navedenog u ATM/ANS.OR.B.030, pružatelj DAT usluga u svoj sustav čuvanja zapisa uključuje i elemente navedene u DAT.OR.110.

ODJELJAK 2 – POSEBNI ZAHTJEVI

DAT.OR.200 Zahtjevi u vezi sa izvješćivanjem

- (a) Pružatelj DAT usluga:
- (1) izvješćuje korisnika i, ako je primjenjivo, nositelja odobrenja za projektiranje opreme o svim slučajevima kada su u bazama zrakoplovnih podataka, koje su objavljene od strane pružatelja DAT usluga, uočeni nedostaci i/ili greške zbog kojih ne ispunjavaju važeće zahtjeve za podatke;
 - (2) izvješćuje nadležni organ o nedostacima i/ili greškama koje su uočene u skladu sa točkom (1), a koje mogu dovesti do nesigurnih uvjeta. Takvo izvješćivanje se vrši u formi i na način prihvatljiv za nadležni organ;
 - (3) kada certificirani pružatelj DAT usluga postupa u svojstvu dobavljača drugom pružatelju DAT usluga, on također izvješćuje tu drugu organizaciju o svim slučajevima kada su u bazama zrakoplovnih podataka, koje su objavljene za tu organizaciju, naknadno uočene greške;
 - (4) izvješćuje izvornog pružatelja zrakoplovnih podataka o slučajevima pogrešnih, nedosljednih ili podataka koji nedostaju, a koji potiču od tog izvora;
- (b) Pružatelj DAT usluga uspostavlja i održava interni sustav izvješćivanja u interesu sigurnosti, kojim se omogućuje prikupljanje i procjena izvješća sa ciljem uočavanja štetnih trendova ili otklanjanja nedostataka, kao i izdvajanja dogadaja i aktivnosti o kojima se izvješćuje.
- Ovaj interni sustav izvješćivanja može biti integriran u sustav upravljanja na način na koji se zahtijeva u ATM/ANS.OR.B.005.

**Poddio B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE
USLUGA UPRAVLJANJA PODACIMA (DAT.TR)
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI
DAT.TR.100 Metode rada i operativne procedure**

Pružatelj DAT usluga:

- (a) u vezi sa neophodnim zrakoplovnim podacima:
 - (1) uspostavlja DQRs na temelju dogovora sa drugim DAT pružateljima usluga, a u slučaju DAT pružatelja tipa 2 – sa nositeljem odobrenja za projektiranje opreme ili podnositeljem zahtjeva za stjecanje odobrenja za taj konkretni projekat, u cilju utvrđivanja kompatibilnosti tih DQRs sa namjeravanom uporabom;
 - (2) koristi podatke od mjerodavnog izvora i, ako je potrebno, druge zrakoplovne podatke provjerene i potvrđene od samog pružatelja DAT usluga i/ili od strane drugog pružatelja DAT usluga, odnosno drugih pružatelja DAT usluga;
 - (3) uspostavlja proceduru kojom se osigurava da podaci budu pravilno obrađeni;
 - (4) uspostavlja i primjenjuje procese kojim osigurava da se prilagođeni podaci, koji su pruženi ili zahtijevani od strane operatora zrakoplova ili drugog pružatelja DAT usluga, distribuiraju samo onome ko ih je zahtijevao; i
- (b) u vezi sa ovlaštenim osobljem koje potpisuje izjave o uskladenosti date u skladu sa DAT.OR.105(b), osigurava:
 - (1) da znanje, stručnost (uključujući druge funkcije unutar organizacije) i iskustvo ovlaštenog osoblja odgovaraju odgovornostima koje su im dodijeljene;
 - (2) da se vode zapisi o ovlaštenom osoblju, uključujući detalje o obimu njihovih ovlaštenja;
 - (3) da ovlašteno osoblje ima dokaz o obimu svojih ovlaštenja.

DAT.TR.105 Zahtijevani interfejsi

Pružatelj DAT usluga osigurava neophodne formalne interfejsse sa:

- (a) izvorom (izvorima) zrakoplovnih podataka i/ili drugim pružateljima DAT usluga;
- (b) nositeljem odobrenja za projektiranje opreme za pružanje DAT usluga tipa 2 ili podnositeljem zahtjeva za stjecanje odobrenja za taj konkretni projekat;
- (c) operatorima zrakoplova, ako je primjenjivo.

ANEKS VIII

**POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI NADZORA
(Dio - CNS)**

**Poddio A – DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI
ZA PRUŽATELJE USLUGA KOMUNIKACIJE,
NAVIGACIJE ILI NADZORA (CNS.OR)
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI**

CNS.OR.100 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost

- (a) Pružatelj usluga komunikacije, navigacije ili nadzora osigurava dostupnost, kontinuitet, točnost i integritet svojih usluga.
- (b) Pružatelj usluga komunikacije, navigacije ili nadzora potvrđuje razinu kvaliteta usluga koje pruža i dokazuje da se njegova oprema redovito održava i, po potrebi, kalibrira.

**Poddio B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE
USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI
NADZORA (CNS.TR)
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI
CNS.TR.100 Radne metode i operativne procedure za
pružatelje usluga komunikacije, navigacije ili nadzora**

Pružatelj usluga komunikacije, navigacije ili nadzora je u stanju da dokaže da su njegove radne metode i operativne procedure uskladjeni sa standardima iz Aneksa 10 o zrakoplovnim telekomunikacijama Čikaške konvencije u sljedećim verzijama u mjeri u kojoj su relevantni za pružanje usluga komunikacije, navigacije ili nadzora u predmetnom zračnom prostoru:

- (a) Tom I o radio-navigacijskim sredstvima, 6. izdanje od srpnja 2006, uključujući sve izmjene i dopune zajedno sa brojem 89;
- (b) Tom II o postupcima komunikacije uključujući one koje imaju status PANS, 6. izdanje od listopada 2001. godine, uključujući sve izmjene i dopune zajedno sa brojem 89;
- (c) Tom III o komunikacijskim sustavima, 2. izdanje od srpnja 2007, uključujući sve izmjene i dopune zajedno sa brojem 89;
- (d) Tom IV o sustavima za radarski nadzor i izbjegavanje sudara, 4. izdanje od srpnja 2007, uključujući sve izmjene i dopune zajedno sa brojem 89;
- (e) Tom V o korištenju spektra zrakoplovnih radio frekvencija, 3. izdanje od srpnja 2013, uključujući sve izmjene i dopune zajedno sa brojem 89.

ANEKS IX
**POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
UPRAVLJANJA PROTOKOM ZRAČNOG PROMETA
(Dio - ATFM)**
**TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
UPRAVLJANJA PROTOKOM ZRAČNOG PROMETA
(ATFM.TR)**
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

**ATFM.TR.100 Radne metode i operativne procedure za
pružatelje usluga upravljanja protokom zračnog prometa**

Pružatelj usluga upravljanja protokom zračnog prometa je u stanju da dokaže da su njegove radne metode i operativne procedure u skladu sa propisom kojim se uređuje upravljanje protokom zračnog prometa.

ANEKS X
**POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
UPRAVLJANJA ZRAČNIM PROSTOROM
(Dio - ASM)**

**TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA
UPRAVLJANJA ZRAČNIM PROSTOROM (ASM.TR)
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI**

**ASM.TR.100 Radne metode i operativne procedure za
pružatelje usluga upravljanja zračnim prostorom**

Pružatelj usluga upravljanja zračnim prostorom je u stanju da dokaže da su njegove radne metode i operativne procedure u skladu sa ovim pravilnikom i propisom kojim se utvrđuju pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora.

ANEKS XI**POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA ZA
IZRADU POSTUPAKA LETENJA
(Dio-FPD)****Poddio A – DODATNI ORGANIZACIJSKI ZAHTJEVI
ZA PRUŽATELJE USLUGA ZA IZRADU
POSTUPAKA/PROCEDURA LETENJA (FPD.OR)
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI****FPD.OR.100 Usluge izrade postupaka letenja (FPD)**

- (a) Pružatelj usluga za izradu postupaka letenja (FPD) izrađuje, dokumentira i provodi validaciju postupaka letenja, ako je potrebno, uz odobrenje BHDCP prije distribucije i uporabe.

U tom kontekstu, zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije koje koristi pružatelj FPD usluga ispunjavaju zahtjeve u pogledu točnosti, rezolucije i integriteta kako je navedeno u katalogu zrakoplovnih podataka u skladu sa Dodatkom 1 Aneksa III (Dio-ATM/ANS.OR) ovog pravilnika.

- (b) Ako zrakoplovni podaci za izradu postupaka letenja nisu dostavljeni iz mjerodavnog izvora ili ne ispunjavaju primjenjive zahtjeve u pogledu kvalitete podataka (DQR), takve zrakoplovne podatke pružatelj FPD usluga može pribaviti iz drugih izvora. U tom smislu, validaciju tih zrakoplovnih podataka vrši pružatelj FPD usluga koji ih namjerava koristiti.

FPD.OR.105. Sustav upravljanja

Dodatno na zahtjeve u ATM/ANS.OR.B.005 Aneksa III ovog pravilnika, pružatelj FPD usluga uspostavlja i održava sustav upravljanja koji uključuje kontrolne procedure za:

- priključivanje podataka;
- izradu postupaka letenja u skladu sa kriterijima izrade kako su utvrđeni u FPD.TR.100;
- dokumentaciju o izradi postupaka letenja;
- konsultacije sa zainteresiranim stranama;
- zemaljsku validaciju postupaka letenja i, prema potrebi, validaciju u letu;
- određivanje alata, uključujući upravljanje konfiguracijom i kvalifikacijom alata, prema potrebi; i
- održavanje i periodično preispitivanje postupaka letenja, ako je primjenjivo.

FPD.OR.110. Čuvanje zapisa

Osim navedenog u ATM/ANS.OR.B.030 Aneksa III ovog pravilnika, pružatelj FPD usluga u svoj sustav čuvanja zapisa uključuje elemente navedene u FPD.OR.105 ovog aneksa.

FPD.OR.115 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost

- Osim navedenog u ATM/ANS.OR.B.005(a)(6) Aneksa III ovog pravilnika, pružatelj FPD osigurava da njegovi projektanti postupaka za letenje:
 - uspješno završe tečaj osposobljavanja za sticanje kompetencija za izradu postupaka letenja;
 - imaju odgovarajuće iskustvo za uspješnu primjenu teorijskog znanja; i
 - uspješno završe kontinuiranu obuku.
- Kada se smatra da je neophodno obaviti validaciju leta, pružatelj FPD osigurava da to obavi kompetentan pilot.
- Osim navedenog u ATM/ANS.OR.B.030 Aneksa III ovog pravilnika, pružatelj FPD vodi zapise o svim obukama i svim aktivnostima na izradi postupaka koje su izvršili zaposleni projektanti postupaka letenja i te zapise na zahtjev stavlja na raspolaganje:
 - predmetnim projektantima postupaka letenja; i
 - u dogovoru sa projektantima postupaka letenja, novom poslodavcu kada novi subjekt zaposli projektante postupaka letenja.

FPD.OR.120 Potrebni interfejsi za razmjenu podataka

- (a) Kada prikuplja zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije u skladu sa FPD.OR.100, pružatelj FPD usluga osigurava da su utvrđeni potrebni formalni aranžmani, ako je primjenjivo, sa:
- izvorima zrakoplovnih podataka;
 - drugim pružateljima usluga;
 - operatorima aerodroma; i
 - operatorima zrakoplova.
- (b) Kako bi se osiguralo da su zahtjevi za izradu postupaka za letenje jasno definirani i podložni preispitivanju, pružatelj FPD usluga utvrđuje potrebne formalne aranžmane sa sljedećim korisnikom kojem su namijenjene.

**Poddio B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE
USLUGA IZRADE POSTUPAKA LETENJA (FPD.TR)****ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI****FPD.TR.100 Zahtjevi za izradu postupaka letenja**

Pružatelj usluga za izradu postupaka za letenje izrađuje postupke za letenje u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Dodatku 1 ovog aneksa i sa kriterijima za izradu koje je utvrdila BHDCP, kako bi se osigurale sigurne operacije zrakoplova. Kriteriji za izradu omogućuju uspostavljanje odgovarajućeg nadziranja prepreka za postupke letenja, kada se to zahtijeva.

FPD.TR.105 Koordinate i zrakoplovni podaci

- Osim navedenog u ATM/ANS.OR.A.090 Aneksa III ovog pravilnika, geografske koordinate koje označavaju geografsku širinu i duljinu određuju se i prijavljaju pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja (pružatelji AIS usluga) u obliku geodetskog referentnog datuma ili ekvivalentne vrijednosti prema Svjetskom geodetskom sustavu – 1984 (WGS-84).
- Točnost terenskog rada, utvrđivanje i izračunavanje koje iz njega proizilaze, su takvi da su dobiveni operativni navigacijski podaci za faze leta unutar maksimalnih odstupanja obzirom na odgovarajući referent okvir, utvrđeni u skladu sa Dodatkom 1 Aneksa III (Dio ATM/ANS.OR) ovog pravilnika.

Dodatak 1 ANEKSA XI**ZAHTJEVI ZA STRUKTURE ZRAČNOG PROSTORA I
POSTUPKE LETENJA U NJIMA****ODJELJAK I****Specifikacije za oblasti informiranja u letu, kontrolirane oblasti, kontrolirane zone i zone informiranja u letu****(a) OBLASTI INFORMIRANJA U LETU**

Oblasti informiranja u letu kako su definirane u članku 2. točki aa) propisa kojim se uređuje uspostavljanje okvira za stvaranje Jedinstvenog europskog neba:

- obuhvataju cijelu strukturu zračnih ruta koju će te oblasti opsluživati; i
- uključuju cijeli zračni prostor unutar njihovih horizontalnih granica, osim kada je to ograničeno gornjom oblašću informiranja u letu.

Bosna i Hercegovina zadržava svoje odgovornosti prema ICAO unutar geografskih granica oblasti informiranja u letu, koju joj je ICAO povjerio na datum stupanja snagu ovog pravilnika.

(b) KONTROLIRANE OBLASTI

- Kontrolirane oblasti se razgraničavaju tako da uključuju dovoljan zračni prostor za zračne puteve prema pravilima instrumentalnog letenja (IFR) ili njihove segmente za koje pružaju primjenjivi dijelovi usluge kontrole zračnog prometa (ATC), uzimajući u obzir mogućnosti navigacijskih sredstava koja se obično koriste u toj oblasti.

- (2) Donja granica kontrolirane oblasti se uspostavlja na visini iznad zemlje ili vode od najmanje 200 m (700 stopa), osim ako nadležni organ nije propisao drugacije.
- (3) Gornja granica kontrolirane oblasti se uspostavlja u sljedećim slučajevima:
 - (i) kada se ATC usluga neće pružati iznad te gornje granice; ili;
 - (ii) kada se kontrolirana oblast nalazi ispod gornje kontrolirane oblasti, u tom slučaju, gornja granica odgovara donjoj granici gornje kontrolirane oblasti;
- (c) **KONTROLIRANE ZONE**
 - (1) Horizontalne granice kontrolirane zone obuhvataju najmanje dijelove zračnog prostora koji nisu unutar kontroliranih oblasti, a koji sadržavaju putanje letova po pravilima instrumentalnog letenja (IFR) koji dolaze na ili odlaze sa aerodrome koji se koriste u instrumentalnim meteorološkim uvjetima (IMC).
 - (2) Ako se kontrolirana zona nalazi unutar horizontalnih granica kontrolirane oblasti, proteže se iznad površine zemlje najmanje do donje granice kontrolirane oblasti.
- (d) **ZONE INFORMIRANJA U LETU**
 - (1) Horizontalne granice zone informiranja u letu obuhvataju barem dijelove zračnog prostora koji nisu unutar kontroliranih oblasti ni unutar kontroliranih zona, a koji sadržavaju putanje letova po IFR i/ili VFR pravilima koji dolaze na aerodrome ili odlaze sa njih.
 - (2) Ako se zona informiranja u letu nalazi unutar horizontalnih granica kontrolirane oblasti, proteže se iznad površine zemlje najmanje do gornje granice kontrolirane oblasti.

ODJELJAK II

Identifikacija ATS ruta koje nisu rute standardnog odlaska i dolaska

- (a) Kada su ATS rute uspostavljene, osigurava se zaštićeni zračni prostor duž svake ATS rute i siguran razmak između susjednih ATS ruta.
- (b) ATS rute se označavaju oznakama.
- (c) Pri identifikaciji ATS ruta, koje nisu rute standardnog odlaska i dolaska, primijenjeni sustav označavanja:
 - (1) omogućuje identifikaciju bilo koje ATS rute na jednostavan i jedinstven način;
 - (2) sprečava suviše informacije/redundantnost;
 - (3) je upotrebljiv i za zemaljske i za zračne automatizacijske sustave;
 - (4) dozvoljava maksimalnu sažetost za operativnu uporabu; i
 - (5) omogućuje dovoljnu mogućnost proširenja koja zadovoljava buduće zahtjeve bez potrebe za suštinskim promjenama.
- (d) Osnovne oznake ATS ruta se dodjeljuju prema sljedećim načelima:
 - (1) ista osnovna oznaka dodjeljuje se glavnoj ruti u cijeloj duljini, neovisno od završnih kontroliranih oblasti, država ili regija kroz koje prolazi;
 - (2) ako dvije ili više glavnih ruta imaju zajednički segment, predmetnom segmentu dodjeljuje se svaka od oznaka predmetnih ruta, osim ako bi to stvorilo poteškoće za pružanje usluga u zračnom prometu (ATS), a u tom se slučaju prema zajedničkom dogовору dodjeljuje samo jedna oznaka; i
 - (3) osnovna oznaka dodijeljena jednoj ruti ne dodjeljuje se nijednoj drugoj ruti.

ODJELJAK III

Identifikacija ruta standardnog odlaska i ruta standardnog dolaska i povezanih postupaka

- (a) Pri identifikaciji ruta standardnog odlaska i ruta standardnog dolaska i povezanih postupaka, osigurava se sljedeće:
 - (1) sustav oznaka omogućuje identifikaciju svake rute na jednostavan i nedvosmislen način;
 - (2) svaka ruta označena je običnim jezikom i odgovarajućom kodiranom oznakom; i
 - (3) u govornim komunikacijama oznake su lako prepoznatljive kao oznake koje se odnose na rute standardnog dolaska i odlaska i ne smiju stvarati poteškoće u izgovoru za pilote i osoblje ATS.
- (b) Pri sastavljanju oznaka za rute standardnog dolaska i odlaska i povezane postupke upotrebljava se sljedeće:
 - (1) oznaka običnim jezikom;
 - (2) osnovni indikator;
 - (3) indikator validnosti koji je broj od 1 do 9;
 - (4) indikator rute koji je jedno slovo abecede; ne koriste se slova I i O; i
 - (5) kodirana oznaka rute standardnog dolaska i odlaska, po instrumentalnim ili vizualnim pravilima letenja.
- (c) Dodjela oznaka
 - (1) Svakoj ruti dodjeljuje se zasebna oznaka.
 - (2) Za razlikovanje dvije rute ili više njih koje se odnose na istu značajnu točku (i zato imaju isti osnovni indikator), svakoj se ruti dodjeljuje zaseban indikator rute kako je to opisano pod (b)(4).
- (d) Dodjela indikatora validnosti
 - (1) Svakoj ruti se dodjeljuje indikator validnosti kako bi se utvrdila ruta koja je trenutno na snazi.
 - (2) Prvi indikator validnosti koji se dodjeljuje je broj 1.
 - (3) Kada god se ruta mijenja, dodjeljuje se novi indikator validnosti, koji se sastoji od sljedećeg većeg broja. Iza broja 9 slijedi broj 1.

ODJELJAK IV

Utvrđivanje i identifikacija značajnih točaka

- (a) Značajne točke utvrđuju se radi definiranja ATS rute ili postupaka letenja i/ili u vezi sa zahtjevima ATS u pogledu informacija o napredovanju zrakoplova tijekom leta.
- (b) Značajne točke označavaju se oznakama.

ODJELJAK V

Minimalne absolutne visine leta

Minimalne absolutne visine leta određuju se za svaku ATS rutu i kontroliranu oblast i stavljuju se na raspolaganje za objavu. Te minimalne absolutne visine leta pružaju minimalnu visinu nadvisivanja prepreka u predmetnim oblastima.

ODJELJAK VI

Identifikacija i razgraničenje zabranjenih, ograničenih i opasnih zona

ODJELJAK VI

Identifikacija i razgraničenje zabranjenih, ograničenih i opasnih zona

Kada se uspostavljaju zabranjene, ograničene ili opasne zone, pri prvom uspostavljanju dobijaju oznaku, a sve pojedinosti o njima dostavljaju se na objavu.

ANEKS XII
POSEBNI ZAHTJEVI ZA TIJELO ZA UPRAVLJANJE
MREŽOM
(Dio - NM)

TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA TIJELO ZA UPRAVLJANJE
MREŽOM (NM.TR)

ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI
NM.TR.100 Metode rada i operativne postupci za Tijelo za upravljanje mrežom

Tijelo za upravljanje mrežom dokazuje da su njegove radne metode i operativni postupci u skladu sa važećim propisima.

ANEKS XIII
ZAHTJEVI ZA PRUŽATELJE USLUGA U POGLEDU
OBUCE OSOBLJA I PROCJENJIVANJA STRUČNE
OSPOSOBLJENOSTI
(Dio - PERS)

Poddio A – ZRAKOPLOVNO TEHNIČKO OSOBLJE
ODJELJAK 1 – OPĆI ZAHTJEVI

ATSEP.OR.100 Područje promjene

- (a) Ovaj poddio utvrđuje zahtjeve koje ispunjava pružatelj usluga u vezi sa obukom i procjenjivanjem kompetencija zrakoplovno tehničkog odoblja (Air Traffic Safety Electronics Personnel - ATSEP).
- (b) Za pružatelje usluga koji podnose zahtjev za certifikat sa ograničenjem u skladu sa ATM/ANS.OR.A.010(a) i ATM/ANS.OR.A.010(b) i/ili daju izjavu o svojim aktivnostima u skladu sa ATM/ANS.OR.A.015, BHDCA može utvrditi minimalne zahtjeve koji moraju biti ispunjeni u pogledu obuke i procjenjivanja stručnosti ATSEP osoblja. Ovi minimalni zahtjevi su temeljeni na kvalifikaciji, iskustvu i trenutnom iskustvu, za održavanje određenih uređaja ili vrste uređaja i osiguravanja odgovarajuće razine sigurnosti.

ATSEP.OR.105 Program obuke i procjenjivanja kompetencija

U skladu sa ATM/ANS.OR.B.005(a)(6), pružatelj usluga koji zapošljava ATSEP osoblje uspostavlja program obuke i procjenjivanja kompetencija koji obuhvata dužnosti i odgovornosti koje provodi ATSEP osoblje.

Ako ATSEP osoblje zapošljava ugovorna organizacija, pružatelj usluga osigurava da je to ATSEP osoblje obučeno i kompetentno na način utvrđen u ovom poddijelu.

ATSEP.OR.110 Vodenje evidencije

Pored zahtjeva utvrđenih u ATM/ANS.OR.B.030, pružatelj usluga koji zapošljava ATSEP osoblje vodi evidenciju o svim obukama koje je ATSEP osoblje završilo i o procjenjivanju kompetencija ATSEP osoblja i tu evidenciju stavlja na raspolaganje:

- (a) predmetnom ATSEP osoblju, na zahtjev;
- (b) na zahtjev i uz suglasnost ATSEP osoblja, novom poslodavcu kada se ATSEP osoblje zaposli kod novog subjekta.

ATSEP.OR.115 Jezičko znanje

Pružatelj usluga osigurava da ATSEP posjeduje jezičko znanje koje je potrebno za vršenje njihovih dužnosti.

ODJELJAK 2 – ZAHTJEVI ZA OBUKU

ATSEP.OR.200 Zahtjevi za obuku – Opće

Pružatelj usluga osigurava da je ATSEP osoblje:

- (a) uspješno završilo:
 - (1) osnovnu obuku utvrđenu u ATSEP.OR.205;
 - (2) kvalifikacijsku obuku utvrđenu u ATSEP.OR.210;

- (3) obuku za ovlaštenja za sustav/opremu utvrđenu u ATSEP.OR.215;

- (b) završilo kontinuiranu obuku utvrđenu u ATSEP.OR.220.

ATSEP.OR.205 Osnovna obuka

- (a) Osnovna obuka ATSEP osoblja se sastoji:
 - (1) od predmeta, tema i podtema iz Dodatka 1 (Osnovna obuka – Zajednička);
 - (2) ako je to relevantno za aktivnosti pružatelja usluga, od predmeta iz Dodatka 2 (Osnovna obuka – Usmjerenja).
- (b) Pružatelj usluga može utvrditi najprikladnije zahtjeve za obrazovanje za svoje kandidate za ATSEP osoblje i, na osnovu toga, prilagoditi broj i/ili razinu predmeta, tema ili podtema navedenih pod (a) kada je to relevantno.

ATSEP.OR.210 Kvalifikacijska obuka

Kvalifikacijska obuka ATSEP osoblja se sastoji:

- (a) od predmeta, tema i podtema iz Dodatka 3 (Kvalifikacijska obuka – Zajednička);
- (b) ako je to relevantno za aktivnosti pružatelja usluga, od najmanje jednog od kvalifikacijskih usmjerenja iz Dodatka 4 (Kvalifikacijska obuka – Usmjerenja).

ATSEP.OR.215 Obuka za ovlaštenja za sustav i opremu

- (a) Obuka ATSEP osoblja za ovlaštenja za sustav i opremu odnosi se na dužnosti koje se izvršavaju i obuhvata jedno ili više od sljedećeg:
 - (1) teorijske tečajeve;
 - (2) praktične tečajeve;
 - (3) obuku na radnom mjestu.
- (b) Obuka za ovlaštenja za sustav i opremu osigurava da kandidati za ATSEP osoblje steknu znanja i vještine koje se odnose na:
 - (1) funkcionalnost sustava i opreme;
 - (2) stvarni i potencijalni utjecaj aktivnosti ATSEP osoblja na sustav i opremu;
 - (3) utjecaj sustava i opreme na operativno okruženje.

ATSEP.OR.220 Kontinuirana obuka

Kontinuirana obuka ATSEP osoblja se sastoji od obuke osvježavanja znanja, obuka za unapređenje ili modifikacije na uredajima/sustavima i/ili obuku za slučajevе opasnosti.

ODJELJAK 3 – ZAHTJEVI ZA PROCJENJIVANJE

KOMPETENCIJA

ATSEP.OR.300 Procjenjivanje kompetencija – Opće

Pružatelj usluga osigurava da je ATSEP osoblje:

- (a) prije izvršavanja svojih dužnosti procijenjeno kao kompetentno;
- (b) predmetom kontinuiranog procjenjivanja kompetencija u skladu sa ATSEP.OR.305.

ATSEP.OR.305 Procjenjivanje početne i kontinuirane kompetentnosti

Pružatelj usluga koji zapošljava ATSEP osoblje:

- (a) uspostavlja, primjenjuje i dokumentira postupke za:
 - (1) procjenjivanje početne i kontinuirane kompetentnosti ATSEP osoblja;
 - (2) prilikom nedostatka ili smanjenja kompetencija ATSEP osoblja, uključujući postupak žalbe;
 - (3) osiguravanje nadzora osoblja koje nije procijenjeno kao kompetentno.
- (b) definira sljedeće kriterije na temelju kojih se procjenjuje početna i kontinuirana kompetentnost:
 - (1) tehničke vještine;
 - (2) bihevioralne vještine/vještine ponašanja;

(3) znanje.

ODJELJAK 4 – ZAHTJEVI ZA INSTRUKTORE I PROCJENITELJE

ATSEP.OR.400 Instruktori za obuku ATSEP osoblja

- Pružatelj usluga koji zapošjava ATSEP osoblje osigurava:
- da instruktori za obuku ATSEP osoblja imaju odgovarajuće iskustvo u oblastima za koje obučavaju;
 - da su instruktori za obuku na radnom mjestu uspješno završili tečaj osposobljavanja na radnom mjestu i imaju vještine da interveniraju u slučajevima kada bi tijekom obuke mogla biti ugrožena sigurnost.

ATSEP.OR.405 Procjenitelji tehničkih vještina

Pružatelj usluga koji zapošjava ATSEP osoblje osigurava da su procjenitelji tehničkih vještina uspješno završili tečaj za procjenitelje i da imaju odgovarajuće iskustvo za procjenjivanje kriterija utvrđenih u ATSEP.OR.305(b).

Dodatak 1 ANEKSA XIII

Osnovna obuka – Zajednička

Predmet 1: UVOD

TEMA 1 BASIND – Uvod

- Podtema 1.1 – Pregled obuke i procjenjivanja
 Podtema 1.2 – Nacionalna organizacija
 Podtema 1.3 – Radno mjesto
 Podtema 1.4 – Uloga ATSEP osoblja
 Podtema 1.5 – Uloga u Europi i u svijetu
 Podtema 1.6 – Međunarodni standardi i preporučane prakse
 Podtema 1.7 – Zaštita podataka
 Podtema 1.8 – Upravljanje kvalitetom
 Podtema 1.9 – Sustav upravljanja sigurnošću
 Podtema 1.10 – Zdravlje i sigurnost

Predmet 2: UPOZNAVANJE SA ZRAČNIM PROMETOM

TEMA 1 BASATT – Upoznavanje sa zračnim prometom

- Podtema 1.1 – Upravljanje zračnim prometom
 Podtema 1.2 – Kontrola zračnog prometa
 Podtema 1.3 – Sigurnosne mreže na zemljbi
 Podtema 1.4 – Alati za kontrolu zračnog prometa i sredstva za praćenje
 Podtema 1.5 – Upoznavanje

Dodatak 2 ANEKSA XIII

Osnovna obuka – Usmjerenja

Predmet 3: USLUGE ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA

Predmet 4: METEOROLOGIJA

Predmet 5: KOMUNIKACIJA

Predmet 6: NAVIGACIJA

Predmet 7: NADZOR

Predmet 8: OBRADA PODATAKA

Predmet 9: PRAĆENJE I KONTROLA SUSTAVA

Predmet 10: PROCEDURE ODRŽAVANJA

Dodatak 3 ANEKSA XIII

Kvalifikacijska obuka – Zajednička

Predmet 1: SIGURNOST

TEMA 1 – Upravljanje sigurnošću

- Podtema 1.1 – Politika i načela
 Podtema 1.2 – Koncept rizika i načela procjene rizika
 Podtema 1.3 – Postupak procjenjivanja sigurnosti
 Podtema 1.4 – Šema klasifikacije rizika sustava zračne plovidbe
 Podtema 1.5 – Sigurnosni propisi

Predmet 2: ZDRAVLJE I SIGURNOST

TEMA 1 – Svijest o opasnostima i zakonska pravila

- Podtema 1.1 – Svijest o opasnostima
 Podtema 1.2 – Propisi i procedure

Podtema 1.3 – Rukovanje opasnim materijama

Predmet 3: LJUDSKI FAKTOR

TEMA 1 – Uvod u ljudske faktore

Podtema 1.1 – Uvod

TEMA 2 – Znanja i vještine u radu

Podtema 2.1. – Znanje, vještine i kompetencije ATSEP osoblja

TEMA 3 – Psihološki faktori

Podtema 3.1 – Razumijevanje / Kognicija

TEMA 4 – Medicinski faktori

Podtema 4.1 – Zamor

Podtema 4.2 – Fizička spremnost

Podtema 4.3 – Radno okruženje

TEMA 5 – Organizacijski i socijalni faktori

Podtema 5.1 – Osnovne potrebe ljudi na radnom mjestu

Podtema 5.2 – Upravljanje timskim resursima

Podtema 5.3 – Timski rad i uloge članova tima

TEMA 6 – Komunikacija

Podtema 6.1 – Pisano izvješće

Podtema 6.2 – Verbalna i neverbalna komunikacija

TEMA 7 – Stres

Podtema 7.1 – Stres

Podtema 7.2 – Upravljanje stresom

TEMA 8 – Ljudska greška

Podtema 8.1 – Ljudska greška

Dodatak 4 ANEKSA XIII

Kvalifikacijska obuka – Usmjerenja

1 KOMUNIKACIJA – GOVORNA

Predmet 1: GOVORNA KOMUNIKACIJA

TEMA 1. – Zrak-zemlja

Podtema 1.1 – Prijenos/prijem

Podtema 1.2 – Radio antenski sustavi

Podtema 1.3 – Govorni prekidač (Voice switch)

Podtema 1.4 – Radno mjesto kontrolora zračnog prometa

Podtema 1.5 – Radio interfejsi

TEMA 2. – COMVCE – Zemlja-zemlja

Podtema 2.1 – Interfejsi

Podtema 2.2 – Protokoli

Podtema 2.3 – Prekidač

Podtema 2.4 – Komunikacijski lanac

Podtema 2.5 – Radno mjesto kontrolora zračnog prometa

Predmet 2: PRIJENOSNI PUT

TEMA 1 – Vodovi

Podtema 1.1 – Teorija vodova

Podtema 1.2 – Digitalni prijenos

Podtema 1.3 – Vrste vodova

TEMA 2. – Posebne veze

Podtema 2.1 – Mikrovalna veza

Podtema 2.2 – Satelit

Predmet 3: SNIMAČI

TEMA 1 – Zakonom propisano snimanje

Podtema 1.1 – Propisi

Podtema 1.2 – Načela

Predmet 4.: FUNKCIONALNA SIGURNOST

TEMA 1 – Odnos prema sigurnosti

Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti

TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost

Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost

2. KOMUNIKACIJA – PODACI

Predmet 1: PODACI

TEMA 1 – Uvod u mreže

Podtema 1.1 – Vrste

Podtema 1.2 – Mreže

Podtema 1.3 – Vanjske mrežne usluge

Podtema 1.4 – Mjerni alati

Podtema 1.5 – Rješavanje problema

TEMA 2 – Protokoli

Podtema 2.1 – Osnovna teorija
 Podtema 2.2 – Opći protokoli
 Podtema 2.3 – Posebni protokoli

TEMA 3 – Nacionalne mreže

Podtema 3.1 – Nacionalne mreže
TEMA 4 – Evropske mreže

Podtema 4.1 – Mrežne tehnologije

TEMA 5 – Globalne mreže

Podtema 5.1 – Mreže i standardi
 Podtema 5.2 – Opis
 Podtema 5.3 – Globalna arhitektura
 Podtema 5.4 – Podmreže zrak-zemlja
 Podtema 5.5 – Podmreže zemlja-zemlja
 Podtema 5.6 – Mreže u zrakoplovu
 Podtema 5.7 – Primjene komunikacija zrak-zemlja

Predmet 2: PRIJENOSNI PUT**TEMA 1 – Vodovi**

Podtema 1.1 – Teorija vodova
 Podtema 1.2 – Digitalni prijenos
 Podtema 1.3 – Vrste vodova

TEMA 2 – Posebne veze

Podtema 2.1 – Mikrovalna veza
 Podtema 2.2 – Satelit

Predmet 3: SNIMACI**TEMA 1 – Zakonom propisano snimanje**

Podtema 1.1 – Propisi
 Podtema 1.2 – Načela

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST**TEMA 1 – Odnos prema sigurnosti**

Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti

TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost

Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost

3. NAVIGACIJA – NEUSMJERENI RADIO-FAR (NDB)**Predmet 1: NAVIGACIJA TEMELJENA NA PERFORMANSAMA****TEMA 1 – Navigacijski koncepti**

Podtema 1.1 – Operativni zahtjevi
 Podtema 1.2 – Navigacija temeljena na performansama
 Podtema 1.3 – Koncept prostorne navigacije (RNAV)

Podtema 1.4 – NOTAM

Predmet 2: ZEMALJSKI SUSTAVI – NDB**TEMA 1 – NDB/Lokator**

Podtema 1.1 – Uporaba sustava
 Podtema 1.2 – Arhitektura zemaljske postaje
 Podtema 1.3 – Podsustav predajnika
 Podtema 1.4 – Antenski podsustav
 Podtema 1.5 – Podsustavi za nadzor i upravljanje
 Podtema 1.6 – Oprema u zrakoplovu
 Podtema 1.7 – Pregledi i održavanje sustava

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIJSKI SATELITSKI SUSTAV**TEMA 1 – GNSS**

Podtema 1.1 – Opći prikaz

Predmet 4: OPREMA U ZRAKOPLOVU**TEMA 1 – Sustavi u zrakoplovu**

Podtema 1.1 – Sustavi u zrakoplovu

TEMA 2 – Autonomna navigacija

Podtema 2.1 – Inercijalna navigacija

TEMA 3 – Vertikalna navigacija

Podtema 3.1 – Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST**TEMA 1 – Odnos prema sigurnosti**

Podtema 1.1 – Odnos prema sigurnosti

TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost

Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost

4. NAVIGACIJA – ODREDIVANJE SMJERA (DF)**Predmet 1: NAVIGACIJA TEMELJENA NA PERFORMANSAMA****TEMA 1 – Navigacijski koncepti**

Podtema 1.1 – Operativni zahtjevi
 Podtema 1.2 – Navigacija temeljena na performansama
 Podtema 1.3 – Koncept prostorne navigacije (RNAV)

Podtema 1.4 – NOTAM

Predmet 2: ZEMALJSKI SUSTAVI – DF**TEMA 1 – Goniometar (DF)**

Podtema 1.1 – Uporaba sustava
 Podtema 1.2 – Arhitektura VDF/DDF opreme
 Podtema 1.3 – Podsustav predajnika
 Podtema 1.4 – Antenski podsustav
 Podtema 1.5 – Podsustavi za nadzor i upravljanje
 Podtema 1.6 – Pregledi i održavanje sustava

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIJSKI SATELITSKI SUSTAV**TEMA 1 – GNSS**

Podtema 1.1 – Opći prikaz

Predmet 4: OPREMA U ZRAKOPLOVU**TEMA 1 – Sustavi u zrakoplovu**

Podtema 1.1 – Sustavi u zrakoplovu

TEMA 2 – Autonomna navigacija

Podtema 2.1 – Inercijalna navigacija

TEMA 3 – Vertikalna navigacija

Podtema 3.1 – Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

TEMA 1 – Stav prema sigurnosti

Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti

TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost

Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost

5. NAVIGACIJA – VHF SVESMJERNI RADIO-FAR (VOR)

Predmet 1: NAVIGACIJA TEMELJENA NA PERFORMANSAMA

TEMA 1 – Navigacijski koncepti

Podtema 1.1 – Operativni zahtjevi
 Podtema 1.2 – Navigacija temeljena na performansama
 Podtema 1.3 – Koncept prostorne navigacije (RNAV)

Podtema 1.4 – NOTAM

Predmet 2: ZEMALJSKI SUSTAVI – VOR

TEMA 1 – VOR

Podtema 1.1 – Uporaba sustava

Podtema 1.2 – Osnove CVOR i/ili DVOR

Podtema 1.3 – Arhitektura zemaljske postaje

Podtema 1.4 – Podsustav predajnika

Podtema 1.5 – Antenski podsustav

Podtema 1.6 – Podsustav za nadzor i upravljanje

Podtema 1.7 – Oprema u zrakoplovu

Podtema 1.8 – Provjera i održavanje sustava

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIJSKI SATELITSKI SUSTAV

TEMA 1 – GNSS

Podtema 1.1 – Opći prikaz

Predmet 4: OPREMA U ZRAKOPLOVU

TEMA 1 – Sustavi u zrakoplovu

Podtema 1.1 – Sustavi u zrakoplovu

TEMA 2 – Autonomna navigacija

Podtema 2.1 – Inercijalna navigacija

TEMA 3 – Vertikalna navigacija

Podtema 3.1 – Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

TEMA 1 – Stav prema sigurnosti

Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti	TEMA 1 – Sustavi u zrakoplovu
TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost	Podtema 1.1 – Sustavi u zrakoplovu
Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost	TEMA 2 – Autonomna navigacija
6. NAVIGACIJA – OPREMA ZA MJERENJE UDALJENOSTI (DME)	Podtema 2.1 – Inercijalna navigacija
Predmet 1: NAVIGACIJA TEMELJENA NA PERFORMANSAMA	TEMA 3 – Vertikalna navigacija
TEMA 1 – Navigacijski koncepti	Podtema 3.1 – Vertikalna navigacija
Podtema 1.1 – Operativni zahtjevi	Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST
Podtema 1.2 – Navigacija temeljena na performansama	TEMA 1 – Stav prema sigurnosti
Podtema 1.3 – Koncept prostorne navigacije (RNAV)	Podtema 1.1 – Odnos prema sigurnosti
Podtema 1.4 – NOTAM	TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost
Predmet 2: ZEMALJSKI SUSTAVI – DME	Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost
TEMA 1 – DME	8. NAVIGACIJA – MIKROVALNI SUSTAV ZA SLIJETANJE (MLS)
Podtema 1.1 – Uporaba sustava	Predmet 1: NAVIGACIJA TEMELJENA NA PERFORMANSAMA
Podtema 1.2 – Osnove DME	TEMA 1 – Navigacijski koncepti
Podtema 1.3 – Arhitektura zemaljske postaje	Podtema 1.1 – Operativni zahtjevi
Podtema 1.4 – Podsustav prijemnika	Podtema 1.2 – Navigacija temeljena na performansama
Podtema 1.5 – Obrada signala	Podtema 1.3 – Koncept prostorne navigacije (RNAV)
Podtema 1.6 – Podsustav predajnika	Podtema 1.4 – NOTAM
Podtema 1.7 – Antenski podsustav	Predmet 2: ZEMALJSKI SUSTAVI – MLS
Podtema 1.8 – Podsustav za nadzor i upravljanje	TEMA 1 – MLS
Podtema 1.9 – Oprema u zrakoplovu	Podtema 1.1 – Uporaba sustava
Podtema 1.10 – Provjera i održavanje sustava	Podtema 1.2 – Osnove MLS
Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIJSKI SATELITSKI SUSTAV	Podtema 1.3 – Arhitektura zemaljske postaje
TEMA 1 – GNSS	Podtema 1.4 – Podsustav predajnika
Podtema 1.1 – Opći prikaz	Podtema 1.5 – Antenski podsustav
Predmet 4: OPREMA U ZRAKOPLOVU	Podtema 1.6 – Podsustav za nadzor i upravljanje
TEMA 1 – Sustavi u zrakoplovu	Podtema 1.7 – Oprema u zrakoplovu
Podtema 1.1 – Sustavi u zrakoplovu	Podtema 1.8 – Pregledi i održavanje sustava
TEMA 2 – Autonomna navigacija	Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIJSKI SATELITSKI SUSTAV
Podtema 2.1 – Inercijalna navigacija	TEMA 1 – GNSS
TEMA 3 – Vertikalna navigacija	Podtema 1.1 – Opći prikaz
Podtema 3.1 – Vertikalna navigacija	Predmet 4: OPREMA U ZRAKOPLOVU
Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST	TEMA 1 – Sustavi u zrakoplovu
TEMA 1 – Stav prema sigurnosti	Podtema 1.1 – Sustavi u zrakoplovu
Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti	TEMA 2 – Autonomna navigacija
TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost	Podtema 2.1 – Inercijalna navigacija
Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost	TEMA 3 – Vertikalna navigacija
7. NAVIGACIJA – SUSTAV ZA INSTRUMENTALNO SLIJETANJE (ILS)	Podtema 3.1 – Vertikalna navigacija
Predmet 1: NAVIGACIJA TEMELJENA NA PERFORMANSAMA	Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST
TEMA 1 – Navigacijski koncepti	TEMA 1 – Stav prema sigurnosti
Podtema 1.1 – Operativni zahtjevi	Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti
Podtema 1.2 – Navigacija temeljena na performansama	TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost
Podtema 1.3 – Koncept prostorne navigacije (RNAV)	Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost
Podtema 1.4 – NOTAM	9. NADZOR – PRIMARNI NADZORNI RADAR - PSR
Predmet 2: ZEMALJSKI SUSTAVI – ILS	Predmet 1: PRIMARNI NADZORNI RADAR
TEMA 1 – ILS	TEMA 1 – Nadzor kontrole zračnog prometa
Podtema 1.1 – Uporaba sustava	Podtema 1.1 – Uporaba PSR za usluge u zračnom prometu
Podtema 1.2 – Osnove ILS	Podtema 1.2 – Antena (PSR)
Podtema 1.3 – Dvofrekventni (2F) sustavi	Podtema 1.3 – Predajnici
Podtema 1.4 – Arhitektura zemaljske postaje	Podtema 1.4 – Karakteristike primarnih ciljeva
Podtema 1.5 – Podsustav predajnika	Podtema 1.5 – Prijemnici
Podtema 1.6 – Antenski podsustav	Podtema 1.6 – Obrada signala i dobijanje plotova/grafičkog prikaza
Podtema 1.7 – Podsustav za nazor i upravljanje	Podtema 1.7 – Kombiniranje plotova/grafičkih prikaza
Podtema 1.8 – Oprema u zrakoplovu	Podtema 1.8 – Karakteristike primarnog radara
Podtema 1.9 – Pregled i održavanje sustava	TEMA 2 – SURPSR – Radar za kontrolu kretanja na zemlji - SMR
Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIJSKI SATELITSKI SUSTAV	Podtema 2.1 – Uporaba SMR za usluge u zračnom prometu
TEMA 1 – GNSS	Podtema 2.2 – Radarski senzor
Podtema 1.1 – Opći prikaz	TEMA 3 – SURPSR – Testiranje i mjerjenje
Predmet 4: OPREMA U ZRAKOPLOVU	Podtema 3.1 – Testiranje i mjerjenje
	Predmet 2: KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)

TEMA 1 – SURPSR – HMI

Podtema 1.1 – ATCO HMI
 Podtema 1.2 – ATSEP HMI
 Podtema 1.3 – Pilotov HMI
 Podtema 1.4 – Prikazi

Predmet 3: PRIJENOS NADZORNIH PODATAKA (SDT)**TEMA 1 – SDT**

Podtema 1.1 – Tehnologija i protokoli
 Podtema 1.2 – Metode provjere

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST**TEMA 1 – SURPSR – Stav prema sigurnosti**

Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti

TEMA 2 – SURPSR – Funkcionalna sigurnost

Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost

Predmet 5: SUSTAVI ZA OBRADU PODATAKA**TEMA 1 – Komponente sustava**

Podtema 1.1 – Sustavi za obradu nadzornih podataka

10. NADZOR – SEKUNDARNI NADZORNI RADAR (SSR)**Predmet 1: SEKUNDARNI NADZORNI RADAR (SSR)****TEMA 1 – SSR i monopulsni SSR**

Podtema 1.1 – Uporaba SSR za usluge u zračnom prometu

Podtema 1.2 – Antena (SSR)

Podtema 1.3 – Interrogator

Podtema 1.4 – Transponder

Podtema 1.5 – Prijemnici

Podtema 1.6 – Obrada signala i dobijanje plotova/grafičkog prikaza

Podtema 1.7 – Kombiniranje plotova/grafičkih prikaza

Podtema 1.8 – Testiranje i mjerjenje

TEMA 2 – Mod S

Podtema 2.1 – Uvod u Mod S

Podtema 2.2 – Sustav Mod S

TEMA 3 – Multilateracija

Podtema 3.1 – MLAT u uporabi

Podtema 3.2 – Načela MLAT

TEMA 4 – SURSSR – Okruženje

Podtema 4.1 – SSR okruženje

Predmet 2: KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)**TEMA 1 – HMI**

Podtema 1.1 – ATCO HMI

Podtema 1.2 – ATSEP HMI

Podtema 1.3 – Pilotov HMI

Podtema 1.4 – Prikazi

Predmet 3: PRIJENOS NADZORNIH PODATAKA**TEMA 1 – SDT**

Podtema 1.1 – Tehnologija i protokoli

Podtema 1.2 – Metode provjere

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST**TEMA 1 – Stav prema sigurnosti**

Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti

TEMA 2 – Funkcionalna sigurnost

Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost

Predmet 5: SUSTAVI ZA OBRADU PODATAKA**TEMA 1 – Komponente sustava**

Podtema 1.1 – Sustavi za obradu nadzornih podataka

11. NADZOR – AUTOMATSKI OVISNI NADZOR (ADS)**Predmet 1: AUTOMATSKI OVISNI NADZOR (ADS)****TEMA1 – Opći prikaz ADS**

Podtema 1.1 – Definicija ADS

TEMA 2 – SURADS – ADS-B

Podtema 2.1 – Uvod u ADS-B

Podtema 2.2 – Tehnike ADS-B

Podtema 2.3 – VDL Mod 4 (STDMA)

Podtema 2.4 – Prošireno samouključivanje Moda S (Mode S Extended Squitter)

Podtema 2.5 – UAT

Podtema 2.6 – ASTERIX

TEMA 3 – ADS-C

Podtema 3.1 – Uvod u ADS-C

Podtema 3.2 – Tehnike ADSS-C

Predmet 2: KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)**TEMA 1 – HMI**

Podtema 1.1 – ATCO HMI

Podtema 1.2 – ATSEP HMI

Podtema 1.3 – Pilotov HMI

Podtema 1.4 – Prikazi

Predmet 3: PRIJENOS NADZORNIH PODATAKA**TEMA 1 – SDT**

Podtema 1.1 – Tehnologija i protokoli

Podtema 1.2 – Metode provjere

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST**TEMA 1 – Stav prema sigurnosti**

Podtema 1.1 – Stav prema sigurnosti

TEMA 2 – SURADS – Funkcionalna sigurnost

Podtema 2.1 – Funkcionalna sigurnost

Predmet 5: SUSTAVI ZA OBRADU PODATAKA**TEMA 1 – Komponente sustava**

Podtema 1.1 – Sustavi za obradu nadzornih podataka

12. PODACI – OBRADA PODATAKA**Predmet 1: FUNKCIONALNA SIGURNOST****TEMA 1 – Funkcionalna sigurnost**

Podtema 1.1 – Funkcionalna sigurnost

Podtema 1.2 – Integritet i zaštita softvera

TEMA 2 – Stav prema sigurnosti

Podtema 2.1 – Stav prema sigurnosti

Predmet 2: SUSTAVI ZA OBRADU PODATAKA**TEMA 1 – Zahtjevi korisnika**

Podtema 1.1 – Zahtjevi kontrolora zračnog prometa

Podtema 1.2 – Trajektorije, predviđanje i proračuni

Podtema 1.3 – Sigurnosne mreže na zemlji

Podtema 1.4 – Podrška odlučivanju

TEMA 2 – Podaci o komponentama sustava

Podtema 2.1 – Sustavi za obradu podataka

Podtema 2.2 – Sustavi za obradu podataka o planovima leta

Podtema 2.3 – Sustavi za obradu nadzornih podataka

Predmet 3: PODACI – PROCESI**TEMA 1 – Softverski proces**

Podtema 1.1 – Posredni softver (middleware)

Podtema 1.2 – Operativni sustavi

Podtema 1.3 – Upravljanje konfiguracijom

Podtema 1.4 – Proces razvoja softvera

TEMA 2 – Hardverska platforma

Podtema 2.1 – Nadogradnja opreme

Podtema 2.2 – COTS

Podtema 2.3 – Međuovisnost

Podtema 2.4 – Mogućnost održavanja

TEMA 3 – Testiranje

Podtema 3.1 – Testiranje

Predmet 4: PODACI**TEMA 1 – Suštinske karakteristike podataka**

Podtema 1.1 – Značaj podataka

Podtema 1.2 – Upravljanje konfiguracijom podataka

Podtema 1.3 – Standardi za podatke

TEMA 2 – ATM podaci – Detaljna struktura

Podtema 2.1 – Sistemska oblast

Podtema 2.2 – Karakteristične točke

Podtema 2.3 – Performanse zrakoplova

Podtema 2.4 – Upravljanje ekranom

Podtema 2.5 – Poruke automatske koordinacije

Podtema 2.6 – Podaci o upravljanju konfiguracijom

Podtema 2.7 – Podaci o fizičkoj konfiguraciji
 Podtema 2.8 – Relevantni meteorološki podaci
 Podtema 2.9 – Poruke upozorenja i poruke o greškama za ATSEP osoblje
 Podtema 2.10 – Poruke upozorenja i poruke o greškama za ATCO

Predmet 5: KOMUNIKACIJSKI PODACI**TEMA 1 – Uvod u mreže**

Podtema 1.1 – Vrste
 Podtema 1.2 – Mreže
 Podtema 1.3 – Vanjske mrežne usluge
 Podtema 1.4 – Mjerni alati
 Podtema 1.5 – Rješavanje problema

TEMA 2 – Protokoli

Podtema 2.1 – Osnovna teorija
 Podtema 2.2 – Opći protokoli
 Podtema 2.3 – Posebni protokoli

TEMA 3 – DATDP – Nacionalne mreže

Podtema 3.1 – Nacionalne mreže

Predmet 6: NADZOR – PRIMARNI**TEMA 1 – ATC Nadzor**

Podtema 1.1 – Uporaba PSR za usluge u zračnom prometu

Predmet 7: NADZOR – SEKUNDARNI**TEMA 1 – SSR I MSSR**

Podtema 1.1 – Uporaba SSR za usluge u zračnom prometu

TEMA 2 – Mod S

Podtema 2.1 – Uvod u Mod S

TEMA 3 – Multilateracija

Podtema 3.1 – Načela MLAT

Predmet 8: NADZOR – HMI**TEMA 1 – HMI**

Podtema 1.1 – ATCO HMI

Predmet 9: PRIJENOS NADZORNIH PODATAKA**TEMA 1 – Prijenos nadzornih podataka**

Podtema 1.1 – Tehnologija i protokoli

13. NADZOR I KONTROLA SUSTAVA (SMC) – KOMUNIKACIJA**Predmet 1: STRUKTURA ANS****TEMA 1 – Organizacija i rad ANSP**

Podtema 1.1 – SMCCOM – Organizacija i rad ANSP

TEMA 2 – Program održavanja ANSP

Podtema 2.1 – Politika

TEMA 3 – ATM kontekst

Podtema 3.1 – ATM kontekst

TEMA 4 – Administrativne prakse ANSP

Podtema 4.1 – Administracija

Predmet 2: ANS SUSTAVI I UREĐAJI**TEMA 1 – Operativni utjecaji**

Podtema 1.1 – Degradacija ili gubitak usluga sustava i uređaja

TEMA 2 – Funkcionalnost i operativnost radnog mjesta korisnika

Podtema 2.1 – Radno mjesto korisnika

Podtema 2.2 – Radno mjesto SMC

Predmet 3: ALATI, PROCESI I PROCEDURE**TEMA 1 – Zahtjevi**

Podtema 1.1 – SMS

Podtema 1.2 – QMS

Podtema 1.3 – Primjena SMS u radnom okruženju

TEMA 2 – Sporazumi o održavanju sa vanjskim organizacijama

Podtema 2.1 – Načela sporazuma

TEMA 3 – Opći postupci SMC

Podtema 3.1 – Uloge i odgovornosti

TEMA 4 – Sustavi za upravljanje održavanjem

Podtema 4.1 – Izvješćivanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA**TEMA 1 – Tehnologije i načela**

Podtema 1.1 – Opće

Podtema 1.2 – Komunikacija

Podtema 1.3 – Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJA – GOVORNA**TEMA 1 – Zrak-zemlja**

Podtema 1.1 – Radno mjesto kontrolora zračnog prometa

TEMA 2 – Zemlja-zemlja

Podtema 2.1 – Interfejsi

Podtema 2.2 – Prekidač

Podtema 2.3 – Radno mjesto kontrolora zračnog prometa

Predmet 6: KOMUNIKACIJA – PODACI**TEMA 1 – Europske mreže**

Podtema 1.1 – Mrežne tehnologije

TEMA 2 – Globalne mreže

Podtema 2.1 – Mreže i standardi

Podtema 2.2 – Opis

Podtema 2.3 – Globalna arhitektura

Podtema 2.4 – Podmreže zrak-zemlja

Podtema 2.5 – Podmreže zemlja-zemlja

Podtema 2.6 – Primjene komunikacija zrak-zemlja

Predmet 7: KOMUNIKACIJA – SNIMAČI**TEMA 1 – Zakonom propisano snimanje**

Podtema 1.1 – Propisi

Podtema 1.2 – Načela

Predmet 8: NAVIGACIJA – PBN**TEMA 1 – Koncepti navigacije (NAV)**

Podtema 1.1 – NOTAM

14. NADZOR I KONTROLA SUSTAVA (SMC) – NAVIGACIJA**Predmet 1: STRUKTURA ANS****TEMA 1 – Organizacija i rad ANSP**

Podtema 1.1 – Organizacija i rad ANSP

TEMA 2 – Program održavanja ANSP

Podtema 2.1 – Politika

TEMA 3 – ATM kontekst

Podtema 3.1 – ATM kontekst

TEMA 4 – Administrativne prakse ANSP

Podtema 4.1 – Administracija

Predmet 2: ANS SUSTAVI I UREĐAJI**TEMA 1 – Operativni utjecaji**

Podtema 1.1 – SMCNAV – Degradacija ili gubitak usluga sustava i uređaja

TEMA 2 – Funkcionalnost i operativnost radnog mjesta korisnika

Podtema 2.1 – Radno mjesto korisnika

Podtema 2.2 – Radno mjesto SMC

Predmet 3 ALATI, PROCESI I PROCEDURE**TEMA 1 – SMCNAV – Zahtjevi**

Podtema 1.1 – SMS

Podtema 1.2 – QMS

Podtema 1.3 – Primjena SMS u radnom okruženju

TEMA 2 – Sporazumi o održavanju sa vanjskim organizacijama

Podtema 2.1 – Načela sporazuma

TEMA 3 – Opći procesi SMC

Podtema 3.1 – Uloge i odgovornosti

TEMA 4 – SMCNAV – Sustavi za upravljanje održavanjem

Podtema 4.1 – Izvješćivanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA**TEMA 1 – SMCNAV – Tehnologije i načela**

Podtema 1.1 – Opće

Podtema 1.2 – Komunikacija

Podtema 1.3 – Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJA – PODACI**TEMA 1 – SMCNAV – Europske mreže**

Podtema 1.1 – Mrežne tehnologije

TEMA 2 – Globalne mreže

Podtema 2.1 – Mreže i standardi

Podtema 2.2 – Opis

Podtema 2.3 – Globalna arhitektura

Podtema 2.4 – Podmreže zrak-zemlja

Podtema 2.5 – Podmreže zemlja-zemlja

Podtema 2.6 – Primjene komunikacija zrak-zemlja

Predmet 6: KOMUNIKACIJA – SNIMAČI**TEMA 1 – Zakonom propisano snimanje**

Podtema 1.1 – Propisi

Podtema 1.2 – Načela

Predmet 7: NAVIGACIJA – PBN**TEMA 1 – Koncepti navigacije (NAV)**

Podtema 1.1 – NOTAM

Predmet 8: NAVIGACIJA – ZEMALJSKI SUSTAVI – NDB**TEMA 1 – NDB/Lokator**

Podtema 1.1 – Uporaba sustava

Predmet 9: NAVIGACIJA – ZEMALJSKI SUSTAVI – DFI**TEMA 1 – SMCNAV – DF**

Podtema 1.1 – Uporaba sustava

Predmet 10: NAVIGACIJA – ZEMALJSKI SUSTAVI – VOR**TEMA 1 – VOR**

Podtema 1.1 – Uporaba sustava

Predmet 11: NAVIGACIJA – ZEMALJSKI SUSTAVI – DME**TEMA 1 – DME**

Podtema 1.1 – Uporaba sustava

Predmet 12: NAVIGACIJA – ZEMALJSKI SUSTAVI – ILS**TEMA 1 – ILS**

Podtema 1.1 – Uporaba sustava

15. NADZOR I KONTROLA SUSTAVA (SMC) – NADZOR**Predmet 1: STRUKTURA ANS****TEMA 1 – Organizacija i rad ANSP**

Podtema 1.1 – Organizacija i rad ANSP

TEMA 2 – Program održavanja ANSP

Podtema 2.1 – Politika

TEMA 3 – ATM kontekst

Podtema 3.1 – ATM kontekst

TEMA 4 – Administrativne prakse ANSP

Podtema 4.1 – Administracija

Predmet 2: ANS SUSTAVI I UREĐAJI**TEMA 1 – Operativni utjecaji**

Podtema 1.1 – SMCSUR – Degradacija ili gubitak usluga sustava i uređaja

TEMA 2 – Funkcionalnost i operativnost radnog mjesta korisnika

Podtema 2.1 – Radno mjesto korisnika

Podtema 2.2 – Radno mjesto SMC

Predmet 3: ALATI, PROCESI I PROCEDURE**TEMA 1 – Zahtjevi**

Podtema 1.1 – SMS

Podtema 1.2 – QMS

Podtema 1.3 – Primjena SMS u radnom okruženju

TEMA 2 – Sporazumi o održavanju sa vanjskim organizacijama

Podtema 2.1 – Načela sporazuma

TEMA 3 – Opći postupci SMS

Podtema 3.1 – Uloge i odgovornosti

TEMA 4 – Sustavi za upravljanje održavanjem

Podtema 4.1 – Izvješćivanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA**TEMA 1 – Tehnologije i načela**

Podtema 1.1 – Opće

Podtema 1.2 – Komunikacija

Podtema 1.3 – Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJA – PODACI**TEMA 1 – Europske mreže**

Podtema 1.1 – Mrežne tehnologije

TEMA 2 – Globalne mreže

Podtema 2.1 – Mreže i standardi

Podtema 2.2 – Opis

Podtema 2.3 – Globalna arhitektura

Podtema 2.4 – Podmreže zrak-zemlja

Podtema 2.5 – Podmreže zemlja-zemlja

Predmet 6: KOMUNIKACIJA – SNIMAČI**TEMA 1 – Zakonom propisano snimanje**

Podtema 1.1 – Propisi

Podtema 1.2 – Načela

Predmet 7: NAVIGACIJA – PBN**TEMA 1 – Koncepti navigacije (NAV)**

Podtema 1.1 – NOTAM

Predmet 8: NADZOR – PRIMARNI**TEMA 1 – ATC nadzor**

Podtema 1.1 – Uporaba PSR za usluge u zračnom prometu

Predmet 9: NADZOR – SEKUNDARNI**TEMA 1 – SSR i MSSR**

Podtema 1.1 – Uporaba SSR za usluge u zračnom prometu

TEMA 2 – Mod S

Podtema 2.1 – Uvod u Mod S

TEMA 3 – Multilateracija

Podtema 3.1 – Načela MLAT

Predmet 10: NADZOR – HMI**TEMA 1 – HMI**

Podtema 1.1 – ATCO HMI

Predmet 11: NADZOR – PRIJENOS PODATAKA**TEMA 1 – Prijenos nadzornih podataka**

Podtema 1.1 – Tehnologija i protokoli

16. NADZOR I KONTROLA SUSTAVA (SMC) – PODACI**Predmet 1: STRUKTURA ANS****TEMA 1 – Organizacija i rad ANSP**

Podtema 1.1 – Organizacija i rad ANSP

TEMA 2 – Program održavanja ANSP

Podtema 2.1 – Politika

TEMA 3 – ATM kontekst

Podtema 3.1 – ATM kontekst

TEMA 4 – ADMINISTRATIVNE PRAKSE ANSP

Podtema 4.1 – Administracija

Predmet 2: ANS SUSTAVI I UREĐAJI**TEMA 1 – Operativni utjecaji**

Podtema 1.1 – Degradacija ili gubitak usluga sustava i uređaja

TEMA 2 – Funkcionalnost i operativnost radnog mjesta korisnika

Podtema 2.1 – Radno mjesto korisnika

Podtema 2.2 – Radno mjesto SMC

Predmet 3: ALATI, PROCESI I PROCEDURE**TEMA 1 – SMCDAT – Zahtjevi**

Podtema 1.1 – SMS

Podtema 1.2 – QMS

Podtema 1.3 – Primjena SMS u radnom okruženju

TEMA 2 – Sporazumi o održavanju sa vanjskim organizacijama

Podtema 2.1 – Načela sporazuma

TEMA 3 – Opći postupci SMC

Podtema 3.1 – Uloge i odgovornosti

TEMA 4 – Sustavi za upravljanje održavanjem

Podtema 4.1 – Izvješćivanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA

TEMA 1 – Tehnologije i načela

Podtema 1.1 – Opće

Podtema 1.2 – Komunikacije

Podtema 1.3 – Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJA – PODACI

TEMA 1 – Evropske mreže

Podtema 1.1 – Mrežne tehnologije

TEMA 2 – Globalne mreže

Podtema 2.1 – Mreže i standardi

Podtema 2.2 – Opis

Podtema 2.3 – Globalna arhitektura

Podtema 2.4 – Podmreže zrak-zemlja

Podtema 2.5 – Podmreže zemlja-zemlja

Podtema 2.6 – Primjene komunikacije zrak-zemlja

Predmet 6: KOMUNIKACIJA – SNIMAČI

TEMA 1 – Zakonom propisano snimanje

Podtema 1.1 – Propisi

Podtema 1.2 – Načela

Predmet 7: NAVIGACIJA – PBN

TEMA 1 – SMCDAT – Koncepti navigacije (NAV)

Podtema 1.1 – NOTAM

Predmet 8: NADZOR – PRIMARNI

TEMA 1 – ATC nadzor

Podtema 1.1 – Uporaba PSR za usluge u zračnom prometu

Predmet 9: NADZOR – SEKUNDARNI

TEMA 1 – SSR IMSSR

Podtema 1.1 – Uporaba SSR za usluge u zračnom prometu

TEMA 2 – Mode S

Podtema 2.1 – Uvod u Mod S

TEMA 3 – Multilateracija

Podtema 3.1 – Načela MLAT

Predmet 10: NADZOR – HMI

TEMA 1 – HMI

Podtema 1.1 – ATCO HMI

Predmet 11: NADZOR – PRIJENOS PODATAKA

TEMA 1 – Prijenos nadzornih podataka

Podtema 1.1 – Tehnologija i protokoli

Predmet 12: NADZOR – SUSTAVI ZA OBRADU PODATAKA

TEMA 1 – Zahtjevi korisnika

Podtema 1.1 – Zahtjevi kontrolora zračnog prometa

Podtema 1.2 – Trajektorije, predviđanje i proračuni

Podtema 1.3 – Sigurnosne mreže na zemljbi

Podtema 1.4 – Podrška odlučivanju

Predmet 13: NADZOR – PODACI - PROCESI

TEMA 1. – Hardverska platforma

Podtema 1.1 – Nadogradnja opreme

Podtema 1.2 – COTS

Podtema 1.3 – Međuovisnost

Predmet 14: NADZOR – PODACI

TEMA 1 – Suštinske karakteristike podataka

Podtema 1.1 – Značaj podataka

Podtema 1.2 – Upravljanje konfiguracijom podataka

Podtema 1.3 – Standardi za podatke

ANEKS XIV

BITNI ZAHTJEVI ZA ATM/ANS

1. KORIŠTENJE ZRAČNOG PROSTORA

- 1.1 Svi zrakoplovi, izuzev onih koji su uključeni u aktivnosti iz članka 1. stavak (3) točka b) ovog pravilnika u svim fazama leta ili na manevarskoj površini na aerodromu, koriste se u skladu sa zajedničkim općim operativnim pravilima i svim primjenjivim procedurama namijenjenim za korištenje zračnog prostora.

- 1.2 Svi zrakoplovi, izuzev onih koji su uključeni u aktivnosti iz članka 1., stavak (3), točka b) ovog pravilnika, opremljeni su potrebnim sastavnim dijelovima i njima se upravlja shodno tome. Sastavni dijelovi koji se koriste u sustavu ATM/ANS, također, ispunjavaju zahtjeve navedene pod 3. ovog aneksa.

2. USLUGE

- 2.1 Zrakoplovne informacije i podaci za korisnike zračnog prostora u svrhu zračne plovidbe.
- 2.1.1 Podaci koji se koriste kao izvor za zrakoplovne informacije su odgovarajuće kvalitete, potpuni, aktualni i blagovremeno dostavljeni.
- 2.1.2 Zrakoplovne informacije su točne, potpune, aktualne, nedvosmislene, potiču od legitimnog izvora, odgovarajućeg su integrirati i u formatu koji je odgovarajući za korisnike.
- 2.1.3 Distribucija takvih zrakoplovnih informacija korisnicima zračnog prostora je blagovremena, pri čemu se koriste dovoljno pouzdana i brza sredstva komunikacije koja su zaštićena od namjernog i nenamjernog ometanja i ugrožavanja.

2.2 Meteorološke informacije

- 2.2.1 Podaci koji se koriste kao izvor zrakoplovnih meteoroloških informacija odgovarajućeg su kvaliteteta, potpuni i aktualni.
- 2.2.2 U mjeri u kojoj je to moguće, zrakoplovne meteorološke informacije su precizne, potpune, aktualne, odgovarajućeg integrata i nedvosmislene, kako bi se zadovoljile potrebe korisnika zračnog prostora. Zrakoplovne meteorološke informacije potiču iz legitimnog izvora.
- 2.2.3 Distribucija takvih zrakoplovnih meteoroloških informacija korisnicima zračnog prostora je blagovremena, pri čemu se koriste dovoljno pouzdana i brza sredstva komunikacije koja su zaštićena od ometanja i ugrožavanja.

2.3 Usluge u zračnom prometu

- 2.3.1 Podaci koji se koriste kao izvor za pružanje usluga u zračnom prometu su točni, potpuni i aktualni.
- 2.3.2 Pružanje usluga u zračnom prometu je dovoljno precizno, potpuno, aktualno i nedvosmisleno kako bi se zadovoljile sigurnosne potrebe korisnika.
- 2.3.3 Automatizirani alati koji pružaju informacije ili daju savjete korisnicima su na odgovarajući način projektirani, proizvedeni i održavani tako da se osigura njihova prikladnost za datu namjenu.
- 2.3.4 Uslugama u zračnom prometu i povezanim procesima osigurava se odgovarajuće razdavajanje između zrakoplova, sprečavaju se sudari zrakoplova sa preprekama na manevarskoj površini aerodroma, i po potrebi, pomaže u zaštiti od drugih opasnosti u zraku, uz osiguravanje brze i blagovremene koordinacije sa svim odgovarajućim korisnicima zračnog prostora i susjednim dijelovima zračnog prostora.
- 2.3.5 Komunikacija između usluga u zračnom prometu i zrakoplova, kao i između odgovarajućih jedinica za pružanje usluga u zračnom prometu je blagovremena, jasna, točna i nedvosmislena, zaštićena od ometanja, opće razumljiva i, ako je potrebno, potvrđena od strane svih obuhvaćenih učesnika.
- 2.3.6 Uspostavljena su sredstva za otkrivanje mogućih slučajeva opasnosti i, ako je potrebno, za pokretanje djelotvorne akcije traganja i spašavanja. Takva sredstva se sastoje, kao minimum, od odgovarajućih mehanizama upozoravanja, mjera i postupaka koordinacije, sredstava i osoblja za efikasno pokrivanje područja odgovornosti.

2.4 Usluge komunikacije

Komunikacijske usluge postižu i održavaju odgovarajuće performanse u pogledu njihove dostupnosti, integriteta,

kontinuiteta i blagovremenosti. One su brze i zaštićene od mogućeg oštećenja podataka i ometanja.

2.5 Usluge navigacije

Usluge navigacije postižu i održavaju odgovarajuću razinu performansi u pogledu navođenja, pozicioniranja i, ako je dostupno, informacija o točnom vremenu. Kriteriji za performanse obuhvataju točnost, integritet, legitimnost izvora, dostupnost i kontinuitet usluge.

2.6 Usluge nadzora

Uslugama nadzora utvrđuje se odgovarajući položaj zrakoplova u zraku i drugih zrakoplova i kopnenih vozila na površini aerodroma, sa dovoljnim performansama u pogledu njihove točnosti, integriteta, legitimnosti izvora, kontinuiteta i vjerljatnoće otkrivanja.

2.7 Upravljanje protokom zračnog prometa

U taktičkom upravljanju protokom zračnog prometa na razini Bosne i Hercegovine koriste se i pružaju dovoljno precizne informacije o obimu i prirodi planiranog zračnog prometa koji utječe na pružanje usluga i uskladjuje se i pregovara o preusmjeravanju ili o odlaganju protoka prometa, kako bi se smanjio rizik od pojave situacija opterećenosti u zraku ili na aerodromima. Upravljanje protokom se obavlja sa ciljem optimizacije raspoloživih kapaciteta u uporabi zračnog prostora i poboljšavanja procesa upravljanja protokom zračnog prometa. Ono mora da se temelji na sigurnosti, transparentnosti i efikasnosti, čime se osigurava omogućavanje kapaciteta na fleksibilan i pravovremen način, u skladu sa Europskim planom zračne plovidbe.

2.8 Upravljanje zračnim prostorom

Određivanje posebnih dijelova zračnog prostora za određenu uporabu blagovremeno se nadzire, uskladjuje i objavljuje kako bi se smanjio rizik od gubitka međusobnog razdvajanja zrakoplova u svim okolnostima.

Uzimajući u obzir organizaciju vojnih aktivnosti i povezane aspekte koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine, upravljanjem zračnim prostorom također se pruža podrška jednoobraznoj primjeni koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora kako ga opisuje ICAO i kako se provodi na temelju propisa kojim se uređuju organizacija i korištenje zračnog prostora u Jedinstvenom europskom nebu, kako bi se olakšalo upravljanje zračnim prostorom i upravljanje zračnim prometom u kontekstu zajedničke prometne politike.

2.9 Projektiranje postupaka letenja

Postupci letenja su pravilno projektirani, ispitani, validirani prije nego što su uspostavljeni i počnu ih koristiti zrakoplovi.

3. SUSTAVI I SASTAVNI DIJELOVI

3.1 Opće

Sustavi ATM/ANS i sastavni dijelovi ATM/ANS, koji pružaju odgovarajuće informacije zrakoplovima, iz zrakoplova i na zemlji, pravilno se projektiraju, proizvode, instaliraju, održavaju, štite od neovlaštenog ometanja i sa njima se pravilno upravlja kako bi se osiguralo da odgovaraju svojoj predviđenoj namjeni.

Sustavi i postupci uključuju naročito one sustave i postupke koji su potrebni za podršku sljedećim funkcijama i uslugama:

- upravljanje zračnim prostorom;
- upravljanju protokom zračnog prometa;
- uslugama u zračnom prometu, naročito sustavima za obradu podataka o letu, sustavima za obradu nadzornih podataka i sustavima interfejsa;
- komunikaciji, uključujući komunikaciju zemlja-zemlja/satelit, zrak-zemlja i zrak-zrak/satelit;

- navigaciji;
- nadzoru;
- uslugama zrakoplovnog informiranja; i
- meteorološkim uslugama u zračnoj plovidbi;

3.2 Integritet, performanse i pouzdanost sustava i sastavnih dijelova

Integritet sustava i sastavnih dijelova, kao i njihove performanse u vezi sa sigurnošću, bilo da su na zrakoplovu, na zemlji ili u zračnom prostoru, odgovaraju njihovoj predviđenoj namjeni. Oni ispunjavaju zahtjevanu razinu operativnih performansi za sve predviđene uvjete rada tijekom cijelog operativnog perioda.

Sustavi ATM/ANS i sastavni dijelovi ATM/ANS projektiraju se, grade, održavaju i rade posredstvom odgovarajućih i validiranih procedura, na način kojim se u svakom trenutku i u svim fazama leta osiguravaju nesmetane operacije Europske mreže za upravljanje zračnim prometom (EATMN). Nesmetana operacija može se naročito izraziti u pogledu razmjene informacija, uključujući odgovarajuće informacije o operativnom statusu, jedinstveno tumačenje informacija, uporedive performanse obrade informacija i povezane postupke kojima se omogućuju jedinstvene operativne performanse koje su dogovorene za cijelu EATMN ili za njene dijelove.

EATMN, njeni sustavi i njihovi sastavni dijelovi podržavaju, na temelju koordinacije, nove dogovorene i validirane koncepte operacija koji poboljšavaju kvalitetu, održivost i efektivnost usluga u zračnoj plovidbi, naročito u pogledu sigurnosti i kapaciteta.

EATMN, njeni sustavi i njihovi sastavni dijelovi pružaju podršku postepenom uvođenju civilno-vojne koordinacije u mjeri koja je neophodna za efikasno upravljanje zračnim prostorom i protokom prometa, kao i za sigurno i efikasno korištenje zračnog prostora za sve korisnike, primjenom koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora.

Da bi se postigli ovi ciljevi, EATMN, njeni sustavi i njihovi sastavni dijelovi pružaju podršku blagovremenoj razmjeni točnih i konzistentnih informacija između civilnih i vojnih strana koje obuhvataju sve faze leta, ne dovodeći u pitanje interes sigurnosne ili odbrambene politike, uključujući zahteve o povjernljivosti.

3.3 Projektiranje sustava i sastavnih dijelova

- Sustavi i sastavni dijelovi projektiraju se tako da zadovolje važeće sigurnosne zahteve i zahteve zrakoplove sigurnosti (security).
- Sustavi i sastavni dijelovi, promatrani zajedno, odvojeno i u odnosu jedan na drugi, projektiraju se tako da postoji obrnut odnos između vjerljatnoće da će bilo kakav kvar dovesti do otkazivanja cijelog sustava i ozbiljnosti posljedica otkaza sustava na sigurnost usluga.
- Sustavi i sastavni dijelovi, promatrani pojedinačno i kombinirano, projektuju se uzimajući u obzir ograničenja u vezi sa ljudskim sposobnostima i mogućnostima.
- Sustavi i sastavni dijelovi projektiraju se tako da zajedno sa podacima koje prenose budu zaštićeni od štetnih interakcija sa unutarnjim i vanjskim elementima.
- Informacije neophodne za proizvodnju, instalaciju, korištenje i održavanje predmetnih sustava i sastavnih dijelova, kao i informacije koje se odnose na nesigurne uvjete, dostavljaju na jasan, dosljedan i nedvosmislen način.

3.4 Kontinuirana razina usluge

Sigurnosna razina sustava i sastavnih dijelova održavaju se tijekom pružanja usluga i svih promjena usluge.

**ANEKS XV
NEPRIMJENJIVE ODREDBE**

Neprimjenjive odredbe Provedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 od 1. ožujka 2017. godine o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom/pružatelje usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom i za njihov nadzor, o stavljanju van snage Uredbe (EZ) br. 482/2008 i provedbenih uredbi (EU) br. 1034/2011, (EU) br. 1035/2011 i (EU) 2016/1377 i o izmjeni Uredbe (EU) br. 677/2011, su:

Aneks II

ATM/ANS.AR.A.015 (d)(3)

- (3) obavještava ostale države potpisnice ECAA sporazuma o AltMOC koji su prihvaćeni.

ATM/ANS.AR.A.025 (b)

- (b) EASA provodi sustav za odgovarajuću analizu svake relevantne sigurnosne informacije koja je primljena i odmah dostavlja državama članicama i Komisiji svaku informaciju, uključujući preporuke ili korektivne aktivnosti koje treba poduzeti, koje su neophodne za blagovremeno reagiranje na sigurnosni problem u koji su uključeni pružatelji usluga.

ATM/ANS.AR.C.050 (e)(1)

- (e) (1) zadnji dio prve rečenice, a u slučaju Tijela za upravljanje mrežom (Network Manager) obavještava Komisiju.

Aneks III

ATM/ANS.OR.D.005 (c)

- (c) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji upravljanja protokom zračnog prometa stavlju na raspolažanje Komisiji, na njen zahtjev, sadržaj dijela svog poslovnog i godišnjeg plana koji se odnosi na performanse, pod uvjetima koje postavlja nadležni organ u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom.

ATM/ANS.OR.D.025 (c)

- (c) Tijelo za upravljanje mrežom, u skladu sa članom 20. Uredbe (EU) br. 677/2011, mora da dostavlja godišnji plan svojih aktivnosti Komisiji i Agenciji. Ovo izvješće obuhvata njegovu operativnu efikasnost, kao i značajne aktivnosti i razvojne projekte, posebno u oblasti sigurnosti.

ATM/ANS.OR.D.025 (d)(3)

- (d) (3) efikasnost Tijela za upravljanje mrežom u odnosu na ciljeve efikasnosti utvrđene u Strateškom planu mreže iz članka 2(24) Uredbe (EU) br. 677/2011, poređenjem ostvarene efikasnosti sa efikasnošću iz operativnog plana mreže iz članka 2(23) Uredbe korištenjem indikatora efikasnosti definiranih u operativnom planu mreže;
- (d) (4) obrazloženje razlika u odnosu na odgovarajuće ciljeve i utvrđivanje mjera neophodnih za uklanjanje razlika između planirane i ostvarene efikasnosti, tijekom referentnog perioda navedenog u članku 11. Uredbe (EZ) br. 549/2004;

Neprimjenjive odredbe Uredbe (EU) 2018/1139

Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2018. godine o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Agencije Europske unije za sigurnost zračne plovidbe i izmjeni uredbi (EZ) br. 2111/2005, (EZ) br. 1008/2008, (EU) br. 996/2010, (EU) br. 376/2014 i direktiva 2014/30/EU i 2014/53/EU Europskog parlamenta i Vijeća i stavljanju van snage uredbi (EZ) br. 552/2004 i (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3922/91 koje se odnose na oblast ATM/ANS, Poglavlje III - Materijalni zahtjevi, Odjeljak V – ATM/ANS, su:

Članak 41.

(Pružatelji usluga ATM/ANS)

Odredbe navedene u zadnja dva pasusa pod (6).

Nakon konsultiranja sa Agencijom, Komisija donosi provedbene akte koji sadrže njenu odluku o tome da li su ispunjeni uvjeti koji su utvrđeni u podstavku 1. ovog stavka. Navedeni provedbeni akti donose se u skladu sa savjetodavnim postupkom iz članka 127. stavak 2. Ti provedbeni akti objavljaju se u Službenom listu Europske unije i Agencija ih unosi u bazu podataka iz članka 74.

Predmetna država članica odobrava izuzeće samo ako provedbeni akti iz podstavka 3. sadrže pozitivnu odluku. Ona povlači izuzeće ako ustanovi, naročito putem redovitih preispitivanja iz podstavka 1. točka e), da uvjeti utvrđeni u podstavku 1. više nisu ispunjeni. Ona bez odlaganja obavještava Komisiju i Agenciju o odobravanju svakog izuzeća i, ako je potrebno, o ishodu tih preispitivanja i povlačenjima svih izuzeća.

Članak 43.

Provedbeni akti u vezi sa pružateljima ATM/ANS i organizacijama uključenim u projektiranje, proizvodnju i održavanje sustava ATM/ANS i sastavnih dijelova ATM/ANS

1. Da bi se osiguralo ujednačeno provođenje osnovnih zahtjeva iz članka 40. i usaglašenost sa istima, za pružanje ATM/ANS iz članka 2(1)(g), na temelju načela utvrđenih u članku 4. i radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih u članku 1. Komisija donosi provedbene akte kojima se utvrđuju detaljne odredbe u vezi sa:
 - (a) posebnim pravilima i procedurama za pružanje ATM/ANS u skladu sa osnovnim zahtjevima iz članka 40, uključujući utvrđivanje i provođenje plana za prevazilaženje izvanredne situacije u skladu sa točkom 5.1(f) Aneksa VIII;
 - (b) pravilima i procedurama za izdavanje, održavanje, izmjenu, ograničavanje, suspenziju ili ukidanje certifikata iz članka 41(1);
 - (c) pravilima i procedurama za izjavu pružatelja usluga informiranja u letu iz članka 41(5) i za situacije u kojima su takve izjave dopuštene;
 - (d) pravilima i procedurama za izdavanje, održavanje, izmjenu, ograničavanje, privremeno oduzimanje ili ukidanje certifikata iz članka 42(1)(b) i za situacije u kojima se takvi certifikati zahtijevaju;
 - (e) pravilima i procedurama za izjavu organizacija iz članka 42(1)(a) i za situacije u kojima se takve izjave zahtijevaju;
 - (f) pravima i odgovornostima nositelja certifikata iz članka 41(1) i članka 42(1)(b) i organizacija koje daju izjave u skladu sa člankom 41(5) i člankom 42(1)(a).

Ti provedbeni akti donose se u skladu sa procedurom ispitivanja iz članka 127(3).

2. U pravilima iz stava 1 uzima se u obzir ATM Master plan.
3. Pri donošenju tih provedbenih akata Komisija osigurava usaglašenost sa bitnim zahtjevima iz članka 40. ove uredbe i uzima u obzir međunarodne standarde i preporučene prakse, a naročito one navedene u aneksima 2 do 4, 10, 11 i 15 Čikaške konvencije.

Članak 44.

Provedbeni akti o uporabi zračnog prostora i projektiranju struktura zračnog prostora

1. Da bi se osiguralo ujednačeno provođenje osnovnih zahtjeva iz članka 40. i usaglašenost sa istima, za pružanje ATM/ANS iz članka 2(1)(g), kao i za projektiranje struktura zračnog prostora, na temelju načela utvrđenih u

članku 4. i radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih u članku 1, Komisija donosi provedbene akte kojima se utvrđuju detaljne odredbe u vezi sa:

- (a) operativnim pravilima povezanim sa uporabom zračnog prostora, opremom zrakoplova i sustavima ATM/ANS i sastavnim djelovima ATM/ANS koji se zahtijevaju kod uporabe zračnog prostora;
- (b) pravilima i postupcima za projektiranje struktura zračnog prostora kako bi se osigurala usaglašenost sa člankom 46.

Ti provedbeni akti donose se u skladu sa procedurom ispitivanja iz članka 127(3).

2. U pravilima iz stavka 1. uzima se u obzir ATM Master plan.
3. Pri donošenju tih provedbenih akata Komisija osigurava usaglašenost sa bitnim zahtjevima iz članka 40. ove uredbe i uzima u obzir međunarodne standarde i preporučene prakse, a naročito one navedene u aneksima 2, 3, 10, 11 i 15 Čikaške konvencije.

Članak 47.

Delegirana ovlaštenja

1. Kada su u pitanju sustavi ATM/ANS i sastavni dijelovi ATM/ANS Komisija je ovlaštena da usvaja delegirane akte u skladu sa člankom 128, kojima se utvrđuju detaljna pravila u vezi sa:
 - (a) uvjetima za utvrđivanje i obavljanje podnositelja zahtjeva o detaljnim specifikacijama koje se za potrebe certifikacije u skladu sa člankom 45(2) primjenjuju na sustave ATM/ANS i sastavne dijelove ATM/ANS;
 - (b) uvjetima za izdavanje, održavanje, izmjenu, ograničavanje, suspenziju ili ukidanje certifikata iz članka 45(2) i za situacije u kojima se, radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih u članku 1. i uzimajući u obzir prirodu i rizik predmetne aktivnosti, takvi certifikati se zahtijevaju ili su takve izjave dopuštene, u ovisnosti od slučaja;
 - (b) pravima i odgovornostima nositelja certifikata iz članka 45(2);
 - (d) pravima i odgovornostima organizacija koje daju izjave u skladu sa člankom 45(1) i (2);
 - (e) uvjetima i procedurama za davanje izjava od strane pružatelja ATM/ANS u skladu sa člankom 45(1) i za situacije u kojima se, radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih u članku 1. i uzimajući u obzir prirodu i rizik predmetne aktivnosti, takve izjave zahtijevaju;
 - (f) uvjetima za utvrđivanje detaljnih specifikacija koje se primjenjuju na sustave ATM/ANS i sastavne dijelove ATM/ANS koji podliježu davanju izjave u skladu sa člankom 45(1) i (2).
2. Kada je riječ o pružanju ATM/ANS, Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu sa člankom 128, radi izmjene i/ili dopune Aneksa VIII i, ako je primjenjivo, Aneksa VII, kada je to potrebno zbog tehničkog, operativnog ili naučnog razvoja ili dokaza o sigurnosti u vezi sa ATM/ANS, kako bi se ostvarili ciljevi utvrđeni u članku 1, a u mjeri potrebnoj za ostvarenje tih ciljeva.

Anek XIV Točka 2.7

Mjere iz članka 43. o upravljanju protokom pružaju podršku operativnim odlukama koje donose pružatelji usluga u zračnoj plovidbi, operatori aerodroma i korisnici zračnog prostora i obuhvataju sljedeće oblasti:

- (a) planiranje leta;

- (b) uporabu raspoloživog kapaciteta zračnog prostora tijekom svih faza leta, uključujući dodjelu slotova tijekom leta; i
 - (c) uporebu ruta u općem zračnom prometu, uključujući:
 - stvaranje jedinstvene publikacije za rutu i orientaciju prometa,
 - opcije za preusmjeravanje općeg zračnog prometa iz gusto naseljenih područja, i
 - pravila prioriteta u vezi sa pristšnjom zračnom prostoru za opći zračni promet, naročito tijekom perioda opterećenosti i kriza; i
 - (d) usklađenost između planova leta i aerodromskih slotova i neophodnu koordinaciju sa susjednim regionima, po potrebi.
-